

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ТИЖДЕНЬ НАУКИ

Збірник тез доповідей щорічної
науково-практичної конференції серед студентів,
викладачів, науковців, молодих учених і аспірантів

18–22 квітня 2016 року

Том 2

м. Запоріжжя

УДК 001
ББК Ч 21
Т39

Рекомендовано до видання Вченою радою
Запорізького національного технічного університету
(протокол № 12 від 23.05.2016)

Упорядник Висоцька Н. І.

Редакційна колегія:

Внуков Ю. М., д-р техн. наук, професор (відпов. ред.)
Зайцева В. М., канд. пед. наук, професор
Івченко Л. Й., д-р техн. наук, професор
Луньов В. В., д-р техн. наук, професор
Піза Д. М., д-р техн. наук, професор
Прушківський В. Г., д-р екон. наук, професор
Сажнєв В. М., канд. техн. наук, доцент
Висоцька Н. І., начальник патентно-інформаційного відділу

Тези доповідей друкуються методом прямого відтворення тексту, представленого авторами, які несуть відповідальність за його форму і зміст.

Тиждень науки. Тези доповідей науково-практичної конференції,
Т39 Запоріжжя, 18–12 квітня 2016 р. / Редкол.: Ю. М. Внуков (відпов.
ред.) та ін. – Запоріжжя : ЗНТУ, 2016. – 570 с.
ISBN 978-617-529-147-4. (повне зібрання)
ISBN 978-617-529-148-1. (том 2)

Зібрані тези доповідей, заслуханих на щорічній науково-практичній конференції серед студентів, викладачів, науковців, молодих учених і аспірантів. Збірка відображає широкий спектр тематики наукових досліджень, які проводяться у Запорізькому національному технічному університеті. Збірка розрахована на широкий загал дослідників та науковців.

УДК 001
ББК Ч 21

ISBN 978-617-529-147-4.
ISBN 978-617-529-148-1.

© Запорізький національний
технічний університет (ЗНТУ), 2016

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»	26
<i>Афендікова Н.О.</i> НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	26
<i>Кригульська Т.Б.</i> ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНГУСТА ДІТТОНА	28
<i>Юрченко В.І.</i> СУЧАСНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	30
<i>Домбровська С.І.</i> РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	31
<i>Чумак О.В.</i> КЛАСТЕРНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	33
<i>Федорченко О.К.</i> НАУКОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В ТРАНЗИТИВНІЙ ЕКОНОМІЦІ	35
<i>Лук'яненко Н.Е.</i> ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ТРАНЗИТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ	37
<i>Губарь О.В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ НАУКИ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	39
<i>Сиволап Т.Г.</i> ФІНАНСОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ У РОЗВИТКУ РЕГІОНУ ТА ОФШОРНІ ЗОНИ	41
<i>Чумак О.В., Ярова А.В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	43
<i>Чумак О.В., Булачок І.І.</i> ПРИЧИНИ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ	45
<i>Чумак О.В., Мельник О.В.</i> КОГЕРЕНТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ОПТИМІЗАЦІЇ ТЕПЛОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	47

<i>Чумак О.В., Амелькіна А.О.</i> СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ	49
<i>Чумак О.В., Єсськов К.О.</i> СТАБІЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ..	51
<i>Чумак О.В., Леміш К.А.</i> КРАУДФАНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	53
<i>Федорченко О.К., Наливайко Т.В.</i> ЗРОСТАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ	55
<i>Федорченко О.К., Кисельова К.О.</i> ДОВГОТРИВАЛЕ БЕЗРОБІТТЯ В ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ.....	57
<i>Федорченко О.К., Макрієва К.М.</i> СУЧАСНА ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ	59
<i>Федорченко О.К., Милосердова А.К.</i> БІДНІСТЬ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ	61
<i>Сиволап Т.Г., Ключєва Г.О.</i> ФУНКЦІЇ РИНКУ У ЕКОНОМІЦІ.....	62
<i>Сиволап Т.Г., Рожманова А.В.</i> КОНЦЕПЦІЯ НУЛЬОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	64
<i>Сиволап Т.Г., Стольнікова .І.О.</i> РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РЕСУРСІВ	66
<i>Сиволап Т.Г., Григоренко К.К.</i> СУЧАСНІ ФОРМИ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ	67
<i>Сиволап Т.Г., Романова К.М.</i> БЕЗ ПРАВА НА ВИБІР: МІЖ КРИЗОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЮ ІНТЕГРАЦІЄЮ.....	69
<i>Сиволап Т.Г., Попов Я.М.</i> РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗАПОРІЖЖЯ.....	71
<i>Сиволап Т.Г., Терновська К.А.</i> МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІРМИ....	73

<i>Сиволап Т.Г., Волошина Т.П.</i> МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ.....	75
<i>Сиволап Т.Г., Касаткіна А.А.</i> РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	76
<i>Сиволап Т.Г., Міхеєв М.Ю.</i> ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ТА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ	78
<i>Сиволап Т.Г., Дикусар К.О.</i> КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНО-ДОРОЖНЬОГО КОМПЛЕКСУ (ТДК) УКРАЇНИ	80
<i>Сиволап Т.Г., Михайленко Л.С.</i> ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	82
<i>Сиволап Т.Г., Прийма П.А.</i> ФОРМУВАННЯ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	84
<i>Сиволап Т.Г., Панова А.Д.</i> МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ	86
<i>Сиволап Т.Г., Тимченко А.В.</i> РЕКЛАМА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	88
<i>Сиволап Т.Г., Мочалова Н.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ В КОМЕРЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	89
<i>Сиволап Т.Г., Нестеров Д.С.</i> АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ	91
<i>Сиволап Т.Г., Будюк Г.Л.</i> ПІДПРИЄМНИЦТВО В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	93
<i>Сиволап Т.Г., Осніцєв А.О.</i> СПОЖИВЧИЙ ВИБІР ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ	96
<i>Сиволап Т.Г., Радченко М.С.</i> ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	98
<i>Домбровська С.І., Носов М.П.</i> ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ .	100
<i>Домбровська С.І., Золотих Д.І.</i> ТЕОРІЇ МОТИВАЦІЇ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	102

<i>Домбровська С.І., Бутова І.Г.</i> РЕГІОНАЛЬНІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	103
<i>Домбровська С. І., Крамчанин А.О.</i> СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	105
<i>Домбровська С. І., Бабак М.А.</i> АГРАРНО- ПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ	107
<i>Домбровська С.І., Шевченко Ю.О.</i> УКРАЇНСЬКА ІННОВАЦІЙНА ТЕОРІЯ МИХАЙЛА ІВАНОВИЧА ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО	109
<i>Домбровська С.І., Сіленко О.Е.</i> ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ.....	111
<i>Домбровська С.І., Богатирьова М.В.</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	112
<i>Домбровська С.І., Біденко І.П.</i> СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	114
<i>Домбровська С.І., Воробець М.В.</i> КРИЗА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.	116
<i>Домбровська С.І., Єськов К.О.</i> ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ – СУТТЄВА УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	118
<i>Лук'яненко Н.Е., Рогуліна М.О.</i> ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ЗРОСТАННЯ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ	120
<i>Лук'яненко Н.Е., Оленченко І.І.</i> ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ДЕВАЛЬВАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ В УКРАЇНІ.....	122
<i>Лук'яненко Н.Е., Плахтій А.М.</i> ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ РІЗКОГО ЗРОСТАННЯ ТАРИФІВ НА КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ.....	124

<i>Лук'яненко Н.Е., Грабовська Ю.О.</i> ПРОБЛЕМА НЕРІВНОСТІ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ	126
<i>Лук'яненко Н.Е., Леміш К.А.</i> АНАЛІЗ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ НА ЕКОНОМІКУ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ	128
<i>Лук'яненко Н.Е., Дубонос А.С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ УГОДИ ПРО ТРАНСТИХООКЕАНСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО	130
<i>Лук'яненко Н.Е., Копитова К.П.</i> ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	132
<i>Лук'яненко Н.Е., Валуєв М.В.</i> ПРИЧИНИ НЕЗАДОВОЛЕННЯ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ЧЛЕНСТВОМ В ЄС	133
<i>Лук'яненко Н.Е., Леощенко С.Д.</i> ВПЛИВ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ НА ЕКОНОМІКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	135
<i>Лук'яненко Н.Е., Чудновець А.М.</i> CAUSES OF DECREASE OF THE ECONOMY OF CHINA AND ITS CONSEQUENCES FOR THE WORLD	137
<i>Лук'яненко Н.Е., Рогуліна І.О.</i> ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ МАСОВИХ БАНКРУТСТВ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ ...	139
<i>Лук'яненко Н.Е., Шушаріна А.Ю.</i> ПРОЦЕС БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	141
<i>Лук'яненко Н.Е., Шкітун Д.Г.</i> СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ	143
<i>Лук'яненко Н.Е., Цикал М.І.</i> ВПЛИВ САНКЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ	145
<i>Лук'яненко Н.Е., Девятка А.С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС	147
<i>Лук'яненко Н.Е., Пащенко Я.С.</i> ЗАГРОЗА НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СВІТОВОЇ КРИЗИ.....	149

<i>Лук'яненко Н.Е., Карнаков А.О.</i> ОЦІНКА МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ У 2014-2015 РР.	151
<i>Лук'яненко Н.Е., Якубчук В.О.</i> НАСЛІДКИ ПРИПИНЕННЯ ТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	153
<i>Юрченко В.І., Виновець О.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ	155
<i>Афендікова Н.О., Лащенко А.М.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ	156
<i>Афендікова Н.О., Кисельова В.О.</i> ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І МОЖЛИВОСТІ РОЗШИРЕННЯ.....	158
<i>Афендікова Н.О., Кулініч Д.А.</i> АГРАРНА ЛОГІСТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	160
<i>Афендікова Н.О., Мирошниченко А.А.</i> ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	163
<i>Афендікова Н.О., Онищенко Є.Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	165
<i>Афендікова Н.О., Мишакова В.О.</i> АНАЛІЗ СТАНУ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ	166
<i>Афендікова Н.О., Шмельова К.В.</i> САЛЬДО ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ ЯК ЧИННИК ЗАПОБІГАННЯ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	168
<i>Кригульська Т.Б., Чепрасова А.О.</i> РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.....	170
<i>Кригульська Т.Б., Міщенко Ю.С.</i> УКРАЇНА В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	172

<i>Кригульська Т.Б., Поліщук В.С. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ</i>	174
<i>Кригульська Т.Б., Засоріна А.В. РОЗВИТОК ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ</i>	176
<i>Кригульська Т.Б., Начальна Ю.В. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ</i>	178
<i>Кригульська Т.Б., Зайцева А.А. ПРОЦЕСИ «ВІДПЛИВУ ІНТЕЛЕКТУ» В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ</i>	179
<i>Кригульська Т.Б., Зайцева А.А. МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ</i>	181
<i>Кригульська Т.Б., Чайкіна С.П. ГЛОБАЛЬНО-СИРОВИННА ПРОБЛЕМА У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ</i>	183
<i>Кригульська Т.Б., Сидоренко Є.В. СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	185
<i>Кригульська Т.Б., Поліщук С.С. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ПЕРЕХІДНОГО ТИПУ</i>	187
<i>Кригульська Т.Б., Іванов В.І. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ</i>	189
<i>Кригульська Т.Б., Рябінін С.А. МЕТОДИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ</i>	191
СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА»	193
<i>Бобровникова Р.Г. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА</i>	193
<i>Азаров І. І. ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ І РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ</i>	194
<i>Остапенко В. В. КРУГООБІГ ЕТАПІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ – ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ВИТКІВ СПІРАЛІ СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ</i>	195
<i>Тіховська Т. М. КРИЗА В УКРАЇНІ – ПЕРЕДБАЧЕННЯ КОНДРАТЬЄВА?</i>	196

<i>Борисенко О.Є.</i> ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	197
<i>Онуфрієнко Н.Л.</i> ІНВЕСТИЦІЇ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	199
<i>Сердюк Є.М.</i> ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ, В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ БЮДЖЕТНИХ ОБМЕЖЕНЬ, ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ.....	201
<i>Шумілова О.А.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ В УКРАЇНІ	203
<i>Бобровникова Р.Г., Тихонов К.А.</i> РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІДПРИЄМСТВА	205
<i>Бобровникова Р.Г., Стица М.О.</i> КОНЦЕПЦІЯ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	206
<i>Круглікова В.В., Волков М.А</i> ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ВІД ЗНИЖЕННЯ ВТРАТ ПОТУЖНОСТІ, ЯКІ ВИКЛИКАНІ ВИЩИМИ ГАРМОНІЧНИМИ СКЛАДОВИМИ	207
<i>Круглікова В.В., Кравченко А.А.</i> НОВОВВЕДЕННЯ В МАРКЕТИНГОВІЙ ПОЛІТИЦІ ОПЕРАТОРА МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ МТС.....	209
<i>Круглікова В.В., Понякіна К.А.</i> АСОРТИМЕНТ ПОСЛУГ ЗВ'ЯЗКУ «МТС УКРАЇНА»	211
<i>Круглікова В.В. Агаєв М.А</i> ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ ТА ЕЛЕКТРОСПОЖИВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	212
<i>Шитікова Л.В., Ськов К.О.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ	214

<i>Шитікова Л.В., Голованова Г.С.</i> ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ	216
<i>Шитікова Л.В. Богатирьова М.В.</i> МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ ...	218
<i>Шитікова Л.В., Воробець М.В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ	220
<i>Шитікова Л.В. Наливайко К.В.</i> ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ.....	222
<i>Шитікова Л.В. Сіленко О.Є.</i> СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УГІДДЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЯК ОБ'ЄКТ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	224
<i>Шитікова Л.В. Біденко І.П.</i> ОСНОВНІ УПРАВЛІНСЬКІ МЕТОДИ ВІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ	226
<i>Борисенко О.Є. Курликов Д.А.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ В УКРАЇНИ ..	227
<i>Остапенко В.В. Холод О.О.</i> ЛЮДИНА та МЕНЕДЖМЕНТ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ	229
<i>Онуфрієнко Н.Л. Кугушева Ю.С.</i> СЕРВІС МІКРОБЛОГІВ Twitter У ДІЯЛЬНОСТІ МАРКЕТОЛОГА	230
<i>Онуфрієнко Н.Л. Лісничий С.Ю.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ АНТИВІРУСНОГО ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	232
<i>Онуфрієнко Н.Л. Калітін О.Г.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	234
<i>Онуфрієнко Н.Л. Коцур Д.С.</i> ПОТЕНЦІАЛ СФЕРИ ІТ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	236
<i>Онуфрієнко Н.Л. Тимошенко Е.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	238
<i>Корнієнко А.М., Григоров П.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО ЕЛЕКТРОННОГО ПІДПISУ В	

ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	240
<i>Корнієнко А.М. Рябчук В.М. ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ В ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА</i>	<i>242</i>
<i>Шумілова О.А Васильченко Е.В. ОЦІНКА ЗАДОВОЛЕНОСТІ СПОЖИВАЧА НА РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ</i>	<i>244</i>
<i>Шумілова О.А. Зуєва М.В. ВРАХУВАННЯ ПОТРЕБ СПОЖИВАЧІВ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ НОВИХ ПОСЛУГ НА РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ</i>	<i>246</i>
СЕКЦІЯ «ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ»	248
<i>Андросова О.Ф. СКЛАДОВІ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВИ УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО СТРАТЕГІЇ.....</i>	<i>248</i>
<i>Бабенко-Левада В.Г. ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ DIGITAL СТРАТЕГІЮ</i>	<i>250</i>
<i>Набатова Ю.О. ПРОБЛЕМИ ДОЛАРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ 2010–2015 РР</i>	<i>252</i>
<i>Фатюха Н.Г. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРЯМИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЗАПОРІЗЬКУ ОБЛАСТЬ</i>	<i>254</i>
<i>Андрющенко І.Є. ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ ТА ІНВЕСТИЦІЙ НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....</i>	<i>255</i>
<i>Шестопалова О.В. УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ</i>	<i>257</i>
<i>Коваль О.А. ФІНАНСОВІ КРИЗИ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ - ПРОЯВ ЗАГАЛЬНОЇ КРИЗИ УПРАВЛІННЯ СВІТОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ</i>	<i>259</i>

<i>Чередниченко Н.О.</i> ЗМІНИ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ В СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ З ДОХОДУ ФІЗИЧНИХ ОСІБ.....	262
<i>Шарова С.В.</i> ВАЛЮТНИЙ КУРС ТА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ	263
<i>Нестеренко Ж.К., Лайкова К.М.</i> СПЕЦИФІКА РОБОТИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН.....	265
<i>Нестеренко Ж.К., Парапанова А.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ В БАНКАХ: ЙОГО ВИДИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ.....	267
<i>Андросова О.Ф., Зайцев К.О.</i> УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ	269
<i>Андросова О.Ф., Василенко О.С.</i> ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	271
<i>Бабенко-Левада В.Г., Шакіб Н.Д.</i> ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ.....	273
<i>Олійник Т.О., Жабицька А.В.</i> ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ.....	275
<i>Фатюха Н.Г., Сліпко В.Ю.</i> РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ ПОЗИК В УКРАЇНІ	277
<i>Фатюха Н.Г., Кривошей Р.В.</i> ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	278
<i>Фатюха Н.Г., Чемерис Т.К.</i> СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	280

<i>Шестопалова О.В., Сіленко О.Е.</i> ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ.....	281
<i>Шестопалова О.В., Голованова Г.С.</i> ДЕРЖАВНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ УКРАЇНИ ЗА ОСТАННІ РОКИ.....	283
<i>Шестопалова О.В., Бутова І.Г.</i> ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ, ЙОГО ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	285
<i>Шарова С.В., Виноградчий В.М.</i> ЛІЗИНГ НЕРУХОМОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ	287
<i>Шарова С.В., Дирін М.В.</i> ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА КРАЇН ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	289
<i>Набатова Ю.О., Волощук Т.В.</i> ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 2010–2016 РР.....	290
<i>Набатова Ю.О., Чемерис Т.К.</i> ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА ПРОБЛЕМ ЙОГО ЗБІЛЬШЕННЯ У РОЗРІЗІ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ 2010–2015 РР	292
<i>Набатова Ю.О., Нетреба О.О.</i> ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ КРИЗОВИХ ЯВИЩ	294
<i>Пахомова І.Г., Мамонова О.І.</i> АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	296
<i>Шайтанова І.І.</i> ПОДАТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЙОГО ОЦІНКИ	298
<i>Левченко Н.М., Животок К.С.</i> МОДЕЛЬ МОНІТОРИНГУ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	300
<i>Андрющенко І.Є., Гаманець А.М.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	302

<i>Андрющенко І.Є., Заєць А.Ю.</i> ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ОСНОВІ БЮДЖЕТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	304
СЕКЦІЯ «ОБЛІК І АУДИТ»	307
<i>Левченко Н.М.</i> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ НАСЛІДКІВ ІНФЛЯЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	307
<i>Максименко І.Я.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	309
<i>Зоря О.П.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ ВЕДЕННЯ РАХУНКІВ КЛІЄНТІВ БАНКІВ	311
<i>Черкасова О.С.</i> ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ	313
<i>Лищенко О.Г.</i> ЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ	314
<i>Візіренко С.В.</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНИЙ ІЗ ЗАКОРДОННИМ ВІДРЯДЖЕННЯМ	316
<i>Панченко О.М.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	318
<i>Левченко Н.М., Самарська Т.С.</i> МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМУ СПЛАТИ ЄСВ	320
<i>Левченко Н.М., Желонкін С.С.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ЗЕМЕЛЬНИМИ АКТИВАМИ	322
<i>Левченко Н. М. Нікітченко М.В.</i> АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ПІДґРУНТЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА	324
<i>Левченко Н. М., Веретельник Ю.А.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПАЛИВА	326

<i>Левченко Н.М., Кочура Т.В.</i> ГЕНЕЗИС ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ «ПОТОЧНІ ЗОБОВ’ЯЗАННЯ»	329
<i>Очеретько Л.М., Болюта М.Ю.</i> ІНІЦІАТИВНИЙ АУДИТ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА	331
<i>Очеретько Л.М., Солов’янова І.А.</i> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ	333
<i>Очеретько Л.М., Красовська Н.В.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ СУБЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	335
<i>Очеретько Л.М., Сімановська О.О.</i> АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ»	337
<i>Помулева В.М., Сітало В.О.</i> АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО	339
<i>Максименко І.Я., Донцова А.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	341
<i>Максименко І.Я., Балдина В.М.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ	343
<i>Максименко І.Я., Фоменко А.Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В РИНКОВИХ УМОВАХ	345
<i>Максименко І.Я., Богдан Є.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ	347
<i>Зоря О.П., Кіщенко Ю.О.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ	349
<i>Зоря О.П., Малюченко Д.В.</i> МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ СТАТЕЙ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ БАНКУ	351

<i>Жадан М.І., Бабкіна І.С.</i> ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	352
<i>Жадан М.І., Батій Я.П.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА	354
<i>Лищенко О.Г., Олонець С.А.</i> ПРОЦЕС БЮДЖЕТУВАННЯ ВИТРАТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	356
<i>Лищенко О.Г., Бескоровайна В.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	358
<i>Лищенко О.Г.¹, Д'яконова Л.А.²</i> ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ...	360
<i>Візіренко С.В.¹, Москаленко А.В.²</i> БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК У ВІДРЯДЖЕННЯХ	362
<i>Візіренко С.В., Єрмакова О.О.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	364
<i>Візіренко С.В., Фененко І.О.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА	366
<i>Панченко О.М., Воронова Н.В.</i> МЕТОДИ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА	368
<i>Візіренко С.В., Якубіна О.П.</i> ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ІНВЕСТИЦІЙНОЮ НЕРУХОМІСТЮ	370
СЕКЦІЯ «МЕНЕДЖМЕНТУ»	373
<i>Гудзь П.В.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ	373
<i>Нечаєва І.А.</i> «ЧОЛОВІК НА ГОДИНУ» АБО КОРОТКО ПРО ІНТЕРІМ-МЕНЕДЖМЕНТ	375

<i>Бут Т.В.</i> ОБГРУНТУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО КРИТЕРІЮ ДЛЯ ДІАГНОСТУВАННЯ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ	378
<i>Пуліна Т.В.</i> СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА	380
<i>Ткачук А.Е.</i> ФРАГМЕНТАРНА РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ФОРСАЙТА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ УРОВНІ	382
<i>Соріна О.О.</i> СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ РЕГІОНУ ..	384
<i>Попова М.В.</i> ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРНИМИ ЗРУШЕННЯМИ В ЕКОНОМІЦІ	386
<i>Тесленок І.М.</i> НОВІ ПІДХОДИ ДО КОМУНІКАЦІЙ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ	388
<i>Кутідзе Л.С.</i> МАРКЕТИНГОВІ ІНСТРУМЕНТИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ	390
<i>Нечаєва І.А.</i> СТАРОПРОМИСЛОВІ РЕГІОНИ: ОЗНАКИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ	393
<i>Рижченко О.М.</i> АКТУАЛЬНІСТЬ БІЗНЕС-ПЛАНУ: ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ	397
<i>Гудзь П.В., Корякіна Т.С.</i> ФОРМИ І СПОСОБИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ..	399
<i>Гудзь П.В., Трубін В.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА ПРОМИСЛОВОГО МІСТА	402
<i>Гудзь П.В., Трусова А.В.</i> ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙ КОНТРОЛІНГУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ	406
<i>Гудзь П.В., Ігнатенко А.К.</i> ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБСЛУГОВУЮЧОГО ПЕРСОНАЛУ БРОВАРНІ CRAFTBEER	408
<i>Панкова А.Ю., Лагутін Т.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	411

<i>Кутідзе Л.С., Сенчукова В.С.</i> СУЧАСНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ	414
<i>Кутідзе Л.С., Яковенко П.П.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДИСТРИБ'ЮТОРА НА РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ	417
<i>Нечаєва І.А., Ляшенко А.А.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ СИСТЕМОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТУ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	419
<i>Нечаєва І.А., Лучанінова Т.С.</i> РОЛЬ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ...	422
<i>Нечаєва І.А., Шостак М.Д.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ТОВАРІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	424
<i>Пуліна Т.В., Єсськов К.О.</i> ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ОРГАНІЗАЦІЇ	426
<i>Пуліна Т.В., Савенко Т.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА	428
<i>Тесленок И.Н., Шевченко Ю.А.</i> ДЕЛОВОЕ СОВЕЩАНИЕ КАК ФОРМА БИЗНЕС-КОММУНИКАЦИИ	430
<i>Риженко О.М., Трусова А.В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ПРИЙОМИ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ПОЛІПШЕННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	433
<i>Риженко О.М., Сердюкова Т.Р.</i> УПРАВЛІННЯ ЗАМОВЛЕННЯМИ В ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ НА РОЗПОДІЛЬНИХ ЦЕНТРАХ	435
<i>Риженко О.М., Яворська А.С.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІФІРМОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ОСНОВІ КОНТРОЛІНГУ	436

<i>Сорина О.А., Петюк В.А.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ БІЗНЕСА ПО ІНТЕРНЕТ-ПРОДВИЖЕННЮ ТОВАРОВ І УСЛУГ ...	438
<i>Сорина О.О., Келлер М.С.</i> МЕТОДИ І ІНСТРУМЕНТИ ПРОДВИЖЕННЯ ТОВАРОВ І УСЛУГ В СЕТИ ІНТЕРНЕТ	440
<i>Ткачук О.Ю., Амелькіна А.О.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В ПОДОЛАННІ БІДНОСТІ В РЕГІОНІ	441
СЕКЦІЯ «МАРКЕТИНГ»	447
<i>Павлішина Н.М., Наливайко К.В.</i> РОЗВИТОК БРЕНДІВ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ROSHEN»	447
<i>Павлішина Н.М., Сухорученко Ю.В.</i> ПОЗИТИВНІ ТРИГЕРИ В РЕКЛАМНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	449
<i>Письменний О.А., Кунчева К.С.</i> ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ	451
<i>Письменний О.А., Бондар О.В.</i> ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ	452
<i>Козицька Г.В., Душкіна Є.Л.</i> НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ	454
<i>Козицька Г.В., Довбішук О.В.</i> ВПЛИВ КОЛЬОРОВИХ ВІДТІНКІВ НА СПРІЙНЯТТЯ ПРОДУКТУ В МАРКЕТИНГУ	456
<i>Соколова Ю.О., Сухорученко Ю.В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ БУТИЛЬОВАНОЇ ПИТНОЇ ВОДИ	458
<i>Куриленко І.І., Зелінська Б.А., Онищенко Є.Ю.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОСУВАННЯ ПРОДУКТІВ КІНОІНДУСТРІЇ	460

<i>Куриленко І.І., Макрієва К.М.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕРЧЕНДАЙЗИНГУ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ.....	462
<i>Куриленко І.І., Степанова А.О.</i> МАРКЕТИНГ ПОЧУТТІВ ТА ЕМОЦІЙ	464
<i>Куриленко І.І., Кисельова К.О.</i> ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	466
СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ».....	469
<i>Атаманюк С.І.</i> МЕТОД ТАБАТА В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ.....	469
<i>Ванюк А.И.</i> ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ СТУДЕНТА.....	471
<i>Гавриленко В.В.</i> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ РУКОПАШНИМ БОЕМ.....	473
<i>Голева Н.П.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ У ТЕХНІЦІ СТРІЛЬБИ З ПНЕВМАТИЧНОГО ПІСТОЛЕТУ У ВИКОНАННІ ВПРАВИ ПП2 НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВТНЗ З ВИКОРИСТАННЯМ СТРІЛЕЦЬКОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ТРЕНАЖЕРУ «СКАТТ»	475
<i>Грищенко Л.Я.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ У ТЕХНІЦІ СТРІЛЬБИ З ПНЕВМАТИЧНОЇ ГВИНТІВКИ У ВИКОНАННІ ВПРАВИ ГП4 НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВТНЗ З ВИКОРИСТАННЯМ СТРІЛЕЦЬКОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ТРЕНАЖЕРУ «СКАТТ»	476
<i>Губрієнко О. А.</i> ФІТБОЛ – АЕРОБІКА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЇЇ ВПРАВ.....	478
<i>Данильченко С.І.,</i> ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ – ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ	480

<i>Дуднік Ю.І.</i> , ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ГЛУХИХ ПІДЛІТКІВ у ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ПЛАВАННЮ	482
<i>Жержерунов А.О.</i> ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ	483
<i>Жук В.С.</i> РОЗВИТОК РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З МІНІ-ФУТБОЛУ	485
<i>Журавльов Ю.Г.</i> ПЕРІОДИЗАЦІЯ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ ГИРЬОВИКІВ	487
<i>Івахненко А.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГНУЧКОСТІ СТУДЕНТОК ВІЗ ЗАСОБАМИ АДАПТОВАНОЇ ЙОГИ	488
<i>Кемкіна В.І., Сокірко О.С.</i> ГОЛБОЛ ЯК ВИД СПОРТУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	490
<i>Кириченко О.В.</i> МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	493
<i>Кокарева С.М., Кокарев Б.В.</i> МУЛЬТИМЕДІА ТЕХНОЛОГІЇ ТА РЕСУРСИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИМІРЮВАНЬ ТА ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	494
<i>Корнієнко Д.С.</i> ФУНКЦІОНАЛЬНА ПІДГОТОВКА ГАНДБОЛІСТІВ	496
<i>Луценко С.Г.</i> ТАКТИЧЕСКАЯ РЕАЛИЗАЦИЯ БЛОКА В СОВРЕМЕННОМ ВОЛЕЙБОЛЕ	498
<i>Милкина Е.В.</i> ОСНОВЫ ОБЩЕЙ И СПЕЦИАЛЬНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ. СПОРТИВНАЯ ПОДГОТОВКА	500
<i>Мотуз С.А.</i> ДВИГАТЕЛЬНО-КООРДИНАЦИОННЫЕ СПОСОБНОСТИ И ОСНОВЫ ИХ ВОСПИТАНИЯ	501
<i>Напалкова Т.В.</i> ПРЕДПОСЫЛКИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЙ В СПОРТИВНЫХ КОМАНДАХ	503
<i>Путров О.Ю.</i> РУХЛИВІ ІГРИ З ПЛАВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	505

<i>Ремешевський О.В.</i> МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ	506
<i>Рімар Ю.І.</i> , ВМІННЯ ВИКЛАДАЧА З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ ЗАОХОЧИТИ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ	508
<i>Сокол Л.Г.</i> ВПЛИВ КОРЕГУЮЧОЇ ГІМНАСТИКИ НА ОРГАНІЗМ СТУДЕНТА	509
<i>Терьохіна О.Л.</i> РУХЛИВІ ІГРИ У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТА	511
<i>Черненко А.Є.</i> ПОГЛЯД НА СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ТА НАВИЧОК ДО САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ СТУДЕНТІВ	513
<i>Шеховцова К.В.</i> МЕТОДИ РОЗВИТКУ ШВИДКІСНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ У СТУДЕНТІВ ВНЗ	514
<i>Шипенко А.О.</i> , ЗМІСТ І СТРУКТУРА ТРЕНУВАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ З ГИРЬОВОГО СПОРТУ	517
<i>Щербій С.А.</i> ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА студентів	518
<i>Атаманюк С.І., Атаманюк К.В.</i> ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМАГАНЬ ЗІ СПОРТИВНОЇ АЕРОБІКИ	519
<i>Ванюк А.И., Вишневецкая Е.А.</i> ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВЛЕННОСТЬ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ	521
<i>Голева Н.П., Власова А.В.</i> ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА У СТРІЛЕЦЬКОМУ СПОРТІ	523
<i>Грищенко Л.Я., Голубєва А.С.</i> МОТИВАЦІЯ ДОСЯГНЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СПОРТСМЕНІВ – СТРІЛЬЦІВ	526

<i>Губрієнко О.А., Бурденюк І.О.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАНЯТЬ АЕРОБІКОЮ.....	527
<i>Жержерунов А.О., Тарачкова А.Р.</i> ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БАСКЕТБОЛУ В УКРАЇНІ.....	529
<i>Журавл'єв Ю.Г., Островский Р.В.</i> ВОДА КАК ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКТОР, ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА АНАТОМО-ФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ И УКРЕПЛЕНИИ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА.....	532
<i>Івахненко А.А., Тичина Л.М.</i> ЗАСОБИ І МЕТОДИ РОЗВИТКУ ГНУЧКОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ	533
<i>Дуднік Ю.І., Шанін В.А.</i>	535
<i>Кемкіна В.І., Дирман К.В.</i> ГОЛБОЛ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	537
<i>Кириченко О.В., Алпатова Є.Є.</i> КОРИСНІ ВЛАСТИВОСТІ ОЗДОРОВЧОЇ ХОДЬБИ.....	539
<i>Кокарева С.М., Водоп'янова Е.О.</i> ФАНАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СПОРТІ ЯК ТИП РЕАКЦІЇ ТА ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	541
<i>Кокарева С.М., Марченко О.О.</i> ДИНАМІКА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ ЗНТУ РІЗНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП У ПЕРІОД З 2012 ПО 2015 Р.Р.	542
<i>Кокарева С.М., Носов М.О.</i> ІННОВАЦІЇ У РЕКРЕАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	543
<i>Корнієнко Д.С., Дмитрова Н.І.</i> ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕХНІКИ ГРИ У ВОЛЕЙБОЛ	545
<i>Луценко С.Г., Дорофеев С.А.</i> ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЕ ФУНКЦИИ ПЛЯЖНОГО ВОЛЕЙБОЛА	547
<i>Милкина Е.В., Саенко Б.Е.</i> ВЫНОСЛИВОСТЬ И ОСНОВЫ МЕТОДИКИ ЕЕ ВОСПИТАНИЯ	549

<i>Мотуз С.А., Стройников А.Ю.</i> МЕТОДИКА ВОСПИТАНИЯ СКОРОСТНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ.....	550
<i>Напалкова Т.В., Савиных З.А.</i> ВЛИЯНИЕ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ НА ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ЖИЗНИ	552
<i>Путров С.Ю., Жиров І.С.</i> ВПЛИВ СПОРТУ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	553
<i>Рімар Ю.І., Макрієва К.М.</i> ІНТЕРЕС СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ У ВНЗ	557
<i>Ремешевський О.В., Холод Я.В.</i> ВИТРИВАЛІСТЬ, ФІЗИЧНА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ І ЗДОРОВ'Я	558
<i>Сокол Л.Г., Зайцева А.А.</i> САМОСТІЙНІ ЗАНЯТТЯ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ СТУДЕНТСКОЇ МОЛОДІ..	560
<i>Терьохіна О.Л., Огородник Є.С.</i> ДОПІНГ У СПОРТІ ТА В ЖИТТІ СПОРТСМЕНА	562
<i>Черненко А.Е., Драганча Е.В.</i> ДИНАМИКА ИЗМЕНЕНИЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ СТУДЕНТОК ЗАНИМАЮЩИХСЯ ФИТБОЛ–АЭРОБИКОЙ.....	563
<i>Шеховцова К.В., Барзикіна І.Ю.</i> МЕТОДИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ	565
<i>Щербій С.А., Савельєва А.С.</i> СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО ДОТРИМАННЯ ГІГІЄНІЧНИХ ВИМОГ ДО СПОРТИВНОГО ОДЯГУ ...	567

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ»

УДК 63.001.76

Афендікова Н.О.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Аграрна реформа, яка призвела товаровиробників аграрного сектора до несприятливого фінансово-економічного стану, не тільки загальмувала інноваційний процес, а й призвела до катастрофічного стану всієї науково-інноваційної сфери аграрного сектору. Темпи спаду рівня аграрного виробництва значно перевищили темпи його підйому. Причому це падіння характерно для всіх регіонів і для абсолютної більшості сільськогосподарських і переробних організацій незалежно від форми власності і господарювання. Проведені реформи негативно вплинули на науково-інноваційну сферу, що позначилося на катастрофічному падінні інноваційної активності на всіх рівнях управління аграрним сектором – від рівня окремого сільськогосподарського підприємства до національного рівня. І це закономірно, оскільки пов'язано з комплексом причин соціально-психологічного, економічного та організаційного характеру.

Стабілізація положення в аграрному секторі, вихід галузі з кризового стану неможливі без істотного підвищення інноваційної активності на всіх стадіях інноваційного процесу та рівнях управління від національного до конкретних організацій. Слід зазначити, що, незважаючи на зусилля з розвитку ринкових відносин в українській економіці, їх слабкий вплив на інноваційну активність збережеться до того моменту, поки не почнуть функціонувати внутрішні мотивації підприємств до нарощування випуску високоефективної техніки і структурних змін виробництва, адекватним ринковому попиту. У зв'язку з цим вихідною передумовою виникнення інноваційного ринку є стійке функціонування системи: ринковий попит – зростання аграрного виробництва – попит на інновації. Сприяти вирішенню проблем, що накопичилися буде побудова сучасного, що відповідає умовам ринку організаційно-економічного механізму розвитку інноваційних процесів аграрного виробництва.

Інноваційний розвиток аграрного сектору являє собою сукупність форм, методів, стимулів, інструментів і важелів здійснення інноваційної діяльності, що забезпечують інноваційний розвиток економіки країни в

цілому. Інноваційний розвиток аграрного сектору включає планування і організацію науково-дослідницької діяльності, розвиток підприємництва в науково-технічній сфері, організацію пропаганди поширення інновацій та їх передачі до виробництва, фінансування і кредитування, оподаткування і страхування організацій, що створюють і освоюють інновації, стимулювання інноваційного процесу; ціноутворення на науково-технічну продукцію, інновації та інноваційні проекти, державну підтримку інноваційної діяльності.

Метою інноваційного розвитку аграрного сектору є необхідність докорінного поліпшення науково-технічного розвитку аграрного комплексу, яке спрямоване на вирішення соціально-економічних завдань розвитку національної економіки та визначається вимогами продовольчого забезпечення, підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва та прискорення соціального розвитку села.

Причинами кризового стану інноваційного розвитку аграрного сектору економіки є як макроекономічні, так і мікроекономічні чинники. До макроекономічних можна віднести: диспаритет цін на сільськогосподарську і промислову продукцію, скорочення обсягів централізованого субсидування і кредитування, податковий пресинг, зведення до мінімуму обсягів інвестицій, низький рівень оплати праці.

Оптимізація співвідношення між державним регулюванням і ринковим саморегулюванням є необхідною умовою для застосування заходів, спрямованих на усунення диспропорцій в аграрній економіці і створення умов для стабілізації та зростання ефективності агропромислового виробництва на інноваційній основі.

Важливим стратегічним завданням на всіх рівнях державного управління аграрним виробництвом повинно стати формування інноваційного потенціалу підприємств в межах певного запровадженого важеля, який повинен використовувати організаційно-економічний механізм розвитку інноваційних процесів, представлений як складна комплексна система, яка складається з: організації інноваційної діяльності, розвитку підприємництва в науково-технічній сфері аграрного сектору, планування даної діяльності і впровадження інноваційних проектів у виробництво, державної підтримки і заходів стимулювання учасників інноваційного процесу (фінансування, кредитування, страхування, оподаткування) на всіх його стадіях (створення, поширення, і впровадження інновацій у виробництво), ціноутворення на всіх етапах з урахуванням економічного інтересу його учасників.

УДК 330.8:330.3

Кригульська Т.Б.

канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕНГУСТА ДІТТОНА

Щороку важливі напрацювання у галузі економічної науки відзначаються премією Шведського центрального банку з економічних наук пам'яті Альфреда Нобеля розміром у 8 мільйонів шведських крон. Це – премія за видатний внесок у розвиток економічних наук, що є найпрестижнішою нагородою в цій галузі і прирівнюється до Нобелівської премії. У 2015 році вона дісталася професорові економіки економічного факультету Принстонського університету зі Сполучених Штатів Америки Енгусу Діттону. Раніше Е. Діттон працював у Брістольському та Кембриджському університетах. Він є членом Британської академії, Економетричного Товариства та Американської академії мистецтв та наук. Цей вчений є фахівцем у галузі досліджень з мікроекономіки. У своїх роботах він проаналізував моделі поведінки споживачів, різних за рівнем достатку, проблеми бідності та питання забезпечення добробуту населення.

Робота, за яку професор Діттон отримав премію, побачила світ у 2013 році. Вона називається «Велика втеча: здоров'я, багатство і походження нерівності», де «великою втечею» названо втечу від бідності та захворювань, яку частина країн вже здійснила, частина намагається здійснити у нинішніх умовах. Як зазначено у релізі Нобелівського комітету, ця праця "відповідає на три питання: як споживачі розподіляють свої витрати між різними товарами; скільки доходів суспільства витрачається, скільки зберігається; як найкраще вимірювати і аналізувати добробут і бідність". У своїх наукових розвідках вчений ретельно дослідив дані опитувань різних сімей, особливо в частині споживання. Це дозволило йому оцінити рівні бідності та життєві стандарти в різних державах світу.

Народився Енгуст Діттон у шотландському місті Единбурзі 1945 року. Ступінь бакалавра та магістра отримав у знаменитому на весь світ Кембриджі. Докторський науковий ступінь здобув, захистивши у 1975 році дисертацію на тему «Моделі споживчого попиту та їх використання у Великобританії». 1980 року у співавторстві з професором Оксфордського університету Дж. Мюльбауером Е. Діттон опублікував статтю в часописі «The American Economic Review», де було запропоновано концепцію майже ідеального попиту. Вона є важливою з

погляду розробки економічної політики щодо боротьби з бідністю та підвищення добробуту населення. Стаття увійшла до списку 20 найвпливовіших досліджень, що були опубліковані у цьому виданні впродовж останніх 100 років.

У своїх роботах Е. Діттон довів, що панівна теорія споживання не може пояснити фактичні економічні відносини у суспільстві, якщо враховувати тільки усереднені дохід і споживання. Замість цього вчений запропонував враховувати те, як окремі люди підлаштовують свій власний рівень споживання під їх власний рівень доходу, який коливається зовсім не так, як усереднений дохід. Він наголосив, що аналіз індивідуальних даних є ключем для розуміння усереднених макроекономічних даних. Ним було сформульовано «парадокс Дітона», який полягає у тому, що варіація споживання є значно меншою за варіацію доходів. Щоб пояснити формування капіталу і величини економічних циклів, необхідно зрозуміти взаємозв'язки між рівнями доходу і споживання протягом довгого часу.

2010 року Енгуст Діттон став одним з авторів дослідження, що обґрунтовувало зв'язок між матеріальним статком і відчуттям щастя, в сенсі задоволеності своїм життям. При цьому, згідно з висновками авторів, виявилось, що найщасливішими почувають себе ті з американців, які заробляють близько 75 тис. дол. на рік. Професор Діттон стверджує, що високі доходи приносять задоволеність життям, але не дарують щастя. Тоді як низькі доходи породжують низьку оцінку самого життя та пригнічують емоційний стан людей. Вчений зауважив, що однаково некомфортними для індивіда є як нестача, так і надлишок доходів, зробивши висновок про так звану фінансову гармонію.

Цікавими є напрацювання Е. Діттона стосовно оцінювання бідності в країнах, що розвиваються. Вчений критикує популярну модель допомоги бідним країнам, яка зводиться до спрямування коштів, продуктів або медичної допомоги від багатих країн до бідних, які просто не потрапляють реально нужденним. Уряди цих країн частину цих коштів надто часто спрямовують на абсолютно інші цілі, наприклад на фінансування озброєння. За Е. Діттоном, така допомога в подоланні бідності лише підтримує неефективні уряди та корумповані режими в зубожілих країнах.

Результати досліджень Енгуса Діттона успішно можуть бути використані для виявлення механізму економічного розвитку різних країн в умовах глобальної нерівності.

УДК 339.543.0 (075)

Юрченко В.І.

канд. наук з держ. упр., доц., ЗНТУ

СУЧАСНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Головною метою інноваційного розвитку сільського господарства на регіональному рівні України є забезпечення необхідної продовольчої безпеки в розвитку умов викликів глобального рівня всіх її параметрів (доступності, достатності та безпечності продовольства, продовольчої незалежності, структурної збалансованості різноманітних раціонів харчування населення країни), та дотримання принципів державного розвитку на основі реалізації інноваційної модернізації сільського господарства.

Тому, сьогодні важливо сконцентрувати інноваційну діяльність в сільському господарстві національної економіки на прогнозуванні напрямів його розвитку на довгострокову перспективу, на відборі пріоритетних для сільського господарства та держави інноваційних проектів, з повною концентрацією у межах фінансових ресурсів з бюджету, та на забезпеченні належної підтримки необхідних прикладних і наукових досліджень.

Сьогодні основним завданням інноваційного розвитку сільського господарства на регіональному рівні є забезпечення прискореного рівня впровадження до сільського господарства удосконалених механізмів у межах поточних та стратегічних планів. Комплексне планування інноваційного розвитку, а також підвищення рівня ефективної діяльності органів державної влади мають знаходити висвітлення у бізнес-планах сільськогосподарських підприємств, показниках рівня ефективності сільськогосподарського виробництва, а також планах капітального будівництва та капітальних вкладень.

Актуальним напрямом діяльності органів державної влади щодо розвитку сільського господарства на регіональному рівні є вдосконалення регулювання цін. Створення передумов для вдосконалення регулювання цін, на сьогодні включає:

- розробку основ правового регулювання цін і законопроектів, що стосуються обмежень на комерційну таємницю, введення системи обов'язкової відкритої інформації про витрати і структуру цін;
- формування системи ціноутворення, функціонуючої допомогою непрямих регуляторів (податків, компенсацій, ліцензування тощо);

- регулювання цін на сільгосптехніку та послуги для села;
- розробку системи заходів з регулювання цін на продукцію природних монополій;
- формування цін на товарних і фондових біржах;
- використання механізмів гарантованих цін, державних закупівель;
- законодавчу регламентацію процедур встановлення рівноважних ринкових цін, створення організаційних форм ринкового ціноутворення.

Для посилення економічного стимулювання і мотивації інноваційного розвитку сільського господарства необхідно ефективне функціонування ринку науково-технічної продукції, посилення роботи з комерціалізації науково-технічних розробок, забезпечення пріоритету інноваційного розвитку державної підтримки аграрного сектора економіки, надання пільг господарюючим суб'єктам за розвиток наукоємного виробництва, прискорена амортизація основних засобів виробництва. Підвищення сприйнятливості сільськогосподарських підприємств до науково-технічних розробок вимагає взаємодії малого і великого бізнесу, розвитку і кооперації та спільної діяльності в інноваційній сфері.

Сьогодні необхідним є збільшення фінансування пріоритетних цільових програм, науково-дослідних та інноваційних проектів з бюджетних коштів і концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках, що забезпечують реалізацію конкретних переваг інноваційних розробок на ринку; підтримка фінансового лізингу інноваційного підприємництва; страхування інноваційного підприємництва, формування регіональних фондів підтримки інновацій; використання венчурного капіталу у фінансуванні інноваційної діяльності.

УДК 353

Домбровська С.І.

старш. викл. ЗНТУ

РОЛЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Теоретичні засади вчення про місцеве самоврядування з'явилися ще в першій половині XIX ст. Історично першою була обґрунтована теорія природних прав вільного суспільства, основні положення якої сформульовані Туре в доповіді відносно законопроекту про реформування місцевого управління в Національних зборах Франції 1790 р. і знайшли своє відображення в положеннях Конституції Бельгії 1831 р. відносно особливої «суспільної» влади.

В сучасних умовах практично у всіх розвинутих країнах світу на місцевому рівні існують 2 влади, які різні по суті, природі та меті виникнення. Це – державне управління регіонами та місцеве самоврядування. Україна не є виключенням в цьому питанні. Конституцією України закріплені дві системи влади на місцях: місцеві державні адміністрації, які є місцевими органами виконавчої державної влади та місцеве самоврядування як публічна влада територіальної громади.

Синтез державного та суспільного в самоврядуванні дуже важливий для суспільства. Він дає можливість розв'язувати найважливіші суспільно-державні завдання, такі як:

- виключення роздвоєння влади, що призводить до політичної нестабільності та послаблення держави та її інститутів;

- створення можливостей для більшості людей приймати безпосередню участь в управлінні справами суспільства та держави, що підвищує культурно-правовий рівень громадян і виконує повагу до законів;

- ліквідація розриву між суспільством та державою;

- збереження та укріплення суспільства та держави за наявності демократичних інститутів;

- врахування державою місцевих особливостей та інтересів органів влади;

- породження загального інтересу громадян та державних органів влади;

- управління суспільством як єдиний процес творчості.

Слід зазначити, що країни світу практикують різні системи організації влади на місцях: по-перше, вони різняться ступінню присутності та межами компетенції виборних та державних виконавчих органів (англо-американська, континентальна, латиноамериканська, радянська система); по-друге, в різних країнах успішно функціонують різні процедури формування органів влади, держави по різному підходять до визначення меж їх компетентності та відповідальності.

Місцеве самоврядування - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах існуючого державного законодавства.

Місцеве самоврядування тісно пов'язане з демократією, яка в сучасних умовах функціонує у двох формах: 1) як суспільне самоврядування, яке здійснюють рівноправні громадяни через

безпосередню участь в обговоренні й вирішенні громадських справ шляхом досягнення згоди або шляхом голосування, тобто визначення волі більшості; 2) як форма держави в сукупності таких її складових, як модель врядування, політичний режим і частково державно-територіальний устрій. Сьогодні провідні країни світу здійснюють управління на основі концепції «Good Governance», тобто управління, яке побудовано на принципах демократичного врядування, відповідає вимогам відкритого і справедливого суспільства та регулює взаємовідносини між офіційними інституціями (державна влада) та недержавними колами (бізнес, громадськість).

Модель «Good Governance» сьогодні є найбільш привабливою і для України, оскільки вона сприяє ефективній діалоговій взаємодії держави і суспільства для їх демократичного розвитку.

Місцеве самоврядування повинно також базуватися на толерантності (терпимості до чужих думок, вірувань, поведінки). У сучасному українському суспільстві толерантність виступає важливою умовою формування національної самосвідомості особистості та суспільної свідомості громадян України.

Сьогодні Україна стоїть перед необхідністю здійснення реформ місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Місцеве самоврядування має будуватися виходячи з інтересів розвитку людини та територіальної громади. Добробут місцевого населення повинен стати головним критерієм оцінки роботи місцевої влади.

УДК 332.021: 330.341.1:338.45 (477)

Чумак. О.В.

старш. викл. ЗНТУ

КЛАСТЕРНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Необхідність оптимізації державної та регіональної кластерної політики в умовах глобальних викликів післякризового світу обумовлена потребами стимулювання розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, підвищення загального рівня конкурентоспроможності національної економіки.

Як засвідчує досвід інноваційнорозвинених країн світу, зокрема, таких європейських держав, як Данія, Німеччина, Фінляндія і Норвегія, саме механізми кластерної політики сприяють ефективній реалізації

стратегій підвищення інноваційного потенціалу національних підприємств.

Успішно реалізована кластерна політика може створити умови для структурної перебудови промислового сектору через зростання частки високотехнологічних і наукоємних підприємств. Але для цього влада в особі держави має забезпечити послідовну і ефективну реалізацію всіх етапів інноваційного процесу від наукових розробок до виводу на ринки збуту і комерціалізації нової продукції з високою доданою вартістю.

На рівні промислових підприємств зростання інноваційної активності може бути забезпечене на основі здійснення кластерної політики у напрямку поглиблення кооперації між виробництвом і науково-дослідним сектором, залучення у виробничу сферу висококваліфікованих спеціалістів завдяки поширенню міждержавних зв'язків, підвищення інвестиційної привабливості підприємств, розвитку в інноваційній сфері державно-приватного партнерства.

На регіональному рівні вдало проведена кластерна політика може сприяти усуненню диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів, поглибленню міжрегіональних зв'язків через створення і розвиток інноваційних кластерів у галузях з найвищим потенціалом виробництва продукції, підвищення їх конкурентоздатності на внутрішньому і зовнішньому ринках.

На жаль, в Україні кластерна політика, хоча і є складовою Концепції довгострокового соціально-економічного розвитку нашої країни на період до 2020 р., в основному орієнтована на традиційні галузі виробництва (металургію, легку промисловість, АПК, будівництво), у той час як провідні європейські країни інноваційні кластери розвивають, насамперед, у високотехнологічних галузях — машинобудуванні, електроніці, біофармацевтиці.

Оптимізації вимагає і державна нормативно-правова база здійснення кластерної політики, яка в Україні представлена лише у вигляді проектів («Концепції загальнодержавної цільової програми розвитку промисловості України до 2017 р.», «Концепції створення кластерів в Україні», «Національної стратегії формування і розвитку транскордонних кластерів») та залишається незатвердженою і на сьогодні.

Ефективному впровадженню кластерної політики у вітчизняну промисловість заважає нерозвинена інноваційна інфраструктура, яка представлена на внутрішньому ринку лише окремими її елементами, зокрема 24 інноваційними бізнес-інкубаторами, 20 інноваційними центрами, 15 центрами економічної і науково-технічної інформації,

12 технопарками, 11 центрами комерціалізації інтелектуальної власності і вимагає значної державної фінансової та правової підтримки.

Підвищення інноваційного потенціалу української промисловості вимагає оптимізації національної кластерної політики у напрямку розроблення та затвердження відповідної нормативно-правової та законодавчої бази; створення спеціалізованих організацій і установ, відповідальних за реалізацію інноваційної кластерної державної та регіональної політики; розвитку інноваційної інфраструктури; впровадження ефективних механізмів співпраці державної та місцевої органів влади, промислових підприємств, освітніх і науково-дослідних організацій; розробки спеціальних програм і системи оцінювання результатів діяльності інноваційних кластерів; дослідження перспектив їх подальшого розвитку в країні.

УДК 330.341.4 (477)

Федорченко О.К.

старш. викл. ЗНТУ

НАУКОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ СТРУКТУРНОЇ ПОЛІТИКИ В ТРАНЗИТИВНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Довготривала криза в нашій країні наглядно продемонструвала, що застаріла галузева і технологічна структура впливає на економіку України негативно і загрожує економічній безпеці країни.

Нездоровий стан економіки і вірогідність нової кризи посилює увагу до проблем, зв'язаних з сировинною, не диверсифікованою структурою української економіки.

Успішний соціально-економічний розвиток країни залежить від характеру, напрямів і темпів структурних зрушень в економіці та їхнього пристосовування до вимог ринку. Державне регулювання структурних зрушень в національній економіці спрямовується на формування й підтримку раціональної структури економіки й здійснюється за допомогою структурної політики держави.

Структурна політика держави це обґрунтування цілей і характеру структурних перетворень в економіці країни, визначення комплексу заходів щодо підтримки розвитку тих структурних елементів національної економічної системи, які забезпечують формування й підтримку РСЕ, а отже, й економічне зростання та вирішення актуальних соціально-економічних проблем.

Є декілька пріоритетних галузей економіки, яким держава приділяє певну увагу:

1-й рівень – наукоємні і технологічні галузі;

2-й рівень – переробні галузі;

3-й рівень – галузі транспорту, зв'язку, телекомунікацій;

4-й рівень – рекреаційний та туристичний комплекс;

5-й рівень – види діяльності пов'язані з охороною навколишнього природного середовища.

Якщо розглядати структуру економіки України, то можна визначити її неефективною, більше того вона є екологічно та економічно небезпечною. Основу її становлять енерго- та матеріаломісткі виробництва, що призводять до перевитрачання природних та людських ресурсів і водночас вона не задовольняє потреб в інвестиційних ресурсах, споживчих товарів і послугах.

Сьогодні структурна перебудова економіки повинна бути спрямована на випуск необхідної споживачам продукції, на наповнення споживчого, виробничого та інвестиційного ринків. Потрібно глибоко вивчати тенденції сучасного НТП, структурні зрушення у світовій економіці, стан і динаміку кон'юнктури на світових ринках, а також приділити увагу пошукові нових перспективних шляхів розвитку економіки вітчизняних підприємств.

Найбільшу частку у структурі економіки розвинених країн займає сфера послуг.

У Японії її частка становить 72,1 % ВВП, в Канаді – 69,6 %, у Франції – 77,4 %, у США – 79,2 %, у Польщі – 64,7 %, а в Україні – лише 58,9 %. На більшість високотехнологічних виробництв національної економіки припадає лише 5 % ВВП (у 4 рази менше норми), а сумарна частка високотехнологічних та середньо-високотехнологічних виробництв – близько 25 % (у 2 рази менше).

В основі структурної перебудови економіки України лежить Державна програма структурної перебудови, розроблена до 2015 року і розрахована на три етапи:

I етап (1994 – 1995 рр.) – стабілізація економіки;

II етап (1996 – 2005 рр.) – активізація економічного розвитку;

III етап (2005 – 2015 рр.) – встановлення раціональної структури економіки.

Кінцевою метою програми структурної перебудови економіки є створення високоефективної соціально-орієнтованої економіки. Для цього треба здійснити науково-технічну перебудову економіки, зменшити

ресурсомісткість виробництва, прискорити розвиток експортних виробництв, підвищити внутрішню збалансованість економіки.

Існуюча в Україні структура економіки є створенням відсталості, вичерпала свої можливості та потребує істотних змін, які б забезпечили економічну стабільність. Подальші структурні зміни в національній економіці повинні відповідати світовим тенденціям розвитку.

УДК 330.342

Лук'яненко Н.Е.

асист. ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ТРАНЗИТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ

Кінець минулого століття ознаменувався для країн колишнього СРСР глибокими й всеохоплюючими міжсистемними перетвореннями, пов'язаними з переходом від адміністративно-командної до ринкової економіки. Суттєві відмінності в сучасному рівні розвитку країн, що мали на початку 90-х років XX ст. практично однакові стартові умови, викликають науковий інтерес у сфері дослідження специфіки перебігу трансформаційних процесів в Україні у порівнянні з іншими країнами.

Внаслідок відсутності в Україні національної трансформаційної моделі та невдалого запозичення чужих моделей економічного розвитку, зокрема моделі економічних реформ, які відомі як «вашингтонський консенсус», на жаль, перехід в нову якість придбав руйнівний характер, Україна опинилася в глибокій кризі. Україна почала трансформаційні процеси в несприятливих умовах, в порівнянні з іншими пострадянськими країнами, адже її економіка була глибоко розбалансованою. Україна була не готова до ринкової трансформації. Були відсутні соціально-економічні передумови, теорія і доктрина, стратегія і модель ринкових перетворень, суспільну свідомість виявилось в глухій опозиції до реформ.

Процеси розвивалися відповідно до моделі «шокової терапії», наукову основу якої становив практичний монетаризм. Однак трансформаційне падіння поглиблювалося, інфляція гіпертрофувалася, дефіцит держбюджету зростав, становище народу погіршувалося. Світова економічна історія не знає подібних масштабів падіння економіки у мирний час. Так і не реалізувавшись, модель «шокової терапії» в Україні зійшла нанівець.

Найважливішими причинами розбалансованості сфери виробництва в Україні були:

1) Радянська догма про випереджаюче зростання виробництва засобів виробництва в порівнянні з предметами споживання.

2) Радянська догма про абсолютні переваги великого виробництва над дрібним.

3) Незавершеність циклу. В Україні кінцевої продукції промисловості вироблялося тільки 15–20 %, тоді як в Росії – понад 70 %.

4) Потужний військово-промисловий комплекс.

6) Знос фізичного капіталу.

7) Невідпрацьована інноваційна політика.

Перехідному періоду в Україні притаманні як загальні закономірності, так і певна специфіка. Авторитарно-бюрократичної система, яка утвердилася в нашій країні в кінці 20-х років XX ст. і проіснувала до кінця 80-х років, ігнорувала об'єктивні закони розвитку, в її основі лежали монополія державної власності і гіпертрофований централізм в управлінні економікою з боку держави.

Україні, як і інших постсоціалістичних країнах, потрібно було знайти свій спосіб економічних перетворень, відмінний від розвинених країн.

Україна лежить на зрізі європейської та євразійської цивілізацій. Тому для нас такий вибір є надзвичайно складним. Ми рухаємося то в одному, то в іншому напрямку. Слід підкреслити, що перманентна зміна цивілізаційних орієнтирів дуже небезпечна для будь-якої держави. Україна в цьому плані надзвичайно приваблива для поглинання базовими ядровими цивілізаціями, бо у нас відсутній цілісно сформований розвинений суверенітет, особливо його геоекономічна і валютно-фінансова складові.

Про порочність нинішньої соціально-економічної моделі України свідчить сформована соціальна структура українського суспільства. Зараз вона виглядає наступним чином: 1 % – супербагаті люди, мультимільйонери, 19 % – умовно середній клас, 80 % – бідні.

Національна економічна модель, що склалася до теперішнього часу в Україні, пригнічує будь-який розвиток середнього класу і гальмує становлення моделі народного капіталізму.

На стадії ринкової орієнтації мікроекономіки і ринкової адаптації макроекономіки (1994 – 1998 рр.) вчені прийшли до висновку про необхідність розробки національної моделі переходу України до ринку. Була запропонована енергозберігаюча модель розвитку української економіки. Згодом, з урахуванням світового арсеналу новітніх технологій і національних інновацій розроблена і затверджена науково-технологічна модель економічного розвитку.

Вважаю, слід змінити екстенсивний, ентропійний і рецесійний характер економіки України на креативно-зростаючий, інтенсивний, інноваційно-інформаційно-технологічний з потужною екологічною складовою, рушійною силою якої повинен стати людський капітал і його інтелектуальна складова.

УДК 001(477):330.341.1

Губарь О.В.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ НАУКИ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний світ вимагає швидкого і динамічного розвитку наукових досліджень, широкого впровадження новітніх технологій у розвиток виробничих процесів на тлі підвищення інтелектуального потенціалу країни. Європейські країни вже давно вийшли на новий рівень розвитку науки, яка тісно пов'язана з виробничим процесом, а Україна по теперішній час посідає місце сировинного придатку до розвинутих країн зі застарілими технологіями, які не витримують жорстку конкуренцію через високу енергоємність, високий рівень морального та фізичного зношення. З точки зору створення конкурентоспроможної наукоємної продукції Україна залишається позаду світових тенденцій: українська наука «невидима» для іноземних інвесторів і існує тільки «на папері» численних монографій, на створення яких витрачається близько 6 млрд. грн. щорічно. За оцінками Держкомстату, у 2014 році на впровадження 1289 одиниць продукції НАН України держава витратила 2,3 млрд. грн. (1846 млн. грн. на фундаментальні дослідження і 428,2 млн. грн. на прикладні розробки) або 1,8 млн. грн./од. Середній показник профінансованих, але не впроваджених досліджень складає 65 %.

Для визначення вагомості української науки у світі, слід звернутися до загальноновизнаних критеріїв наукової діяльності, а саме – до кількості статей українських учених, опублікованих у наукових виданнях, які індексуються найбільшою світовою наукометричною базою даних Web of Science. Так, у 2012 р. було опубліковано 6317 статей. За останні 20 років частка українських статей упала з 0,5 % до майже 0,3 % від загальносвітового рівня. Середня кількість наукових публікацій на одного вченого складає 0,05 од., в той час як в Швейцарії – 1,08 од.

Ще одним поширеним критерієм оцінки результативності наукової діяльності є імпакт-фактор, який відображає загальний рівень цитування

статті у провідних виданнях, індексованих Thomson Reuters Web of Science: чим вища кількість посилань на статтю, тим впливовіша та якісніша наукова праця дослідника. Результатом стагнуючої української науки є вкрай низький імпаکت-фактор, бо тільки 12 % усіх наукових робіт вітчизняних учених потрапляють до найпередовіших світових журналів (в ЄС – 30 %, у США – 40 %), і це, переважно, статті, опубліковані у співавторстві з іноземними партнерами.

Абсолютна ж більшість професорів в Україні має нульовий імпакт-фактор своїх наукових досліджень.

Комбінований наукометричний показник індекс Гірша (H-index), що поєднує кількісні (число публікацій) та якісні (рівень цитувань) результати дослідницької діяльності як академічних інститутів і країн у цілому, так і окремих науковців, був розроблений авторитетною базою даних SciVerse SCOPUS. За даними Scopus, станом на березень 2015 року НАНУ має 25918 публікацій, 73435 цитувань, а її індекс Гірша дорівнює 78. Якщо розглядати заклади МОНУ, то абсолютним лідером є Київський Національний Університет ім. Шевченка з кількістю публікацій 12224 і індексом Гірша 71. Для порівняння: середній показник індексу Гірша серед десяти найуспішніших світових університетів варіюється в межах 150–200.

Інтенсивна й плідна міжнародна співпраця – це єдиний шанс для українських учених вивести вітчизняну науку із занепаду і підвищити її ефективність. І тут головну роль відіграє досвід і стандарти праці іноземних партнерів, до яких нашим науковцям потрібно щонайшвидше долучатися. У 2014 році стартувала імплементація нової Рамкової програми ЄС із наукових досліджень та інновацій – «Горизонт-2020». Мета програми – «перенести наукові ідеї з лабораторій до ринку» і сприяти розвитку економіки, побудованої на зв'язку між науковими дослідженнями та інноваціями. 2015-03-20 Україна підписала Угоду з Європейським Союзом про участь у «Горизонті-2020», здобувши статус асоційованого члена програми, який відкрив вітчизняним вченим доступ до 80-ти мільярдного бюджету ЄС. Станом на сьогоднішній день українські науковці вже виграли 60 проектів, загалом майже 7.4 млн. євро.

Отже, і в Україні існують наукові колективи, які активно співпрацюють із закордонними партнерами, залучають грантову підтримку та отримують конкурсні бюджетні та позабюджетні кошти, у тому числі закордонного походження. Грантовий механізм - це досить складний, але ефективний інструмент фінансування дослідницької діяльності, особливо в скрутних реаліях української академічної науки. Гранти вимагають результативності розробок, їхнього прикладного

значення та раціонального й відповідального використання наданих коштів. Якщо українська наука має за мету перестати бути тінню світової наукової спільноти і допомогти країні активно розвивати економіку, то потрібно активно користуватися можливостями на міжнародній науковій арені. «Горизонт-2020» – це реальна платформа, на якій наші дослідники мають шанс заявити про свій науковий потенціал і відновити надходження інвестицій у країну.

УДК 353

Сиволап Т.Г.

старш. викл. ЗНТУ

ФІНАНСОВА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ У РОЗВИТКУ РЕГІОНУ Т А ОФШОРНІ ЗОНИ

Аналіз наукових поглядів щодо фінансової реструктуризації на всіх рівнях показує, що в цілому підходи до визначення поняття фінансової реструктуризації характеризуються різноманіттям та, водночас, дещо різним розумінням механізмів проведення, ролі та критеріїв її ефективності.

На думку Н.А. Гринюк, фінансова реструктуризація передбачає реформування корпоративного управління з обов'язковим залученням інвестицій для оздоровлення стану підприємства, інші розглядають реструктуризацію як постійний інструмент управління підприємством, а не реалізацію такої мети, як запобігання банкрутству.

М.Д. Білик під фінансовою реструктуризацією вбачає самостійний спосіб досягнення стратегічних фінансових перетворень у процесі реалізації фінансової стратегії.

Фінансова реструктуризація місто утворюючих регіональних підприємства розглядається як система фінансово-економічних та інших заходів, спрямованих на реформування його фінансової діяльності і забезпечення досягнення мети його фінансової стратегії шляхом здійснення необхідних перетворень складу його капіталу, активів та грошових потоків, адаптованих до змін кон'юнктури фінансового ринку та інших зовнішніх факторів формування результатів фінансової діяльності.

Також важливо зазначити, що фінансова реструктуризація на всіх рівнях практично неможлива без розробки стратегічних напрямків інвестиційного розвитку національної економіки.

Аналіз експорту та імпорту товарів та послуг дає можливість зрозуміти, які основні схеми виводу капіталу за кордон.

Таким чином, є можливим розробляти нову стратегію та тактику, щодо інноваційної фінансової реструктуризації регіонів України крізь призму офшорних зон: на сьогодні 65–70 % експортних потоків нашої країни забезпечують лише кілька галузей: сільське господарство, металургія, мінеральна сировина та хімічна промисловість, і саме в цих галузях спостерігається збільшення обсягів торгівлі через офшорні зони.

Важливим є факт, що кожна країна світу має свою унікальну систему державного та фіскального управління, тому випадки торгівлі через офшорні зони притаманні фактично усім державам. При цьому невелика країна з фактично відсутнім експортним потенціалом, встановлюючи нульовий або невеликий податок (3–10 %) на прибуток, може заробляти на цьому величезні кошти. По-перше, в такий спосіб залучаються величезні оборотні кошти у фінансову систему. По-друге, при великих обсягах реекспорту, навіть отримання невеликого відсотку податку на прибуток дозволяє фінансувати дохідну частину бюджету країни.

Саме тому ще у 2013 році для цілей трансфертного ціноутворення Кабінет Міністрів України затвердив перелік держав (територій), у яких ставки податку на прибуток (корпоративний податок) на 5 і більше відсоткових пунктів нижчі, ніж в Україні. До даного переліку було включено 73 держави, основними торговими партнерами з яких Кіпр, Віргінські острови, Ліхтенштейн, Сент-Вінсент і Гренадіни, Швейцарія та інші. Слід відмітити, що на відміну від інших країн у переліку, в Швейцарії, реєструючи компанію, можна отримати й інші вигоди, адже місцевій торгівельній структурі легше взяти дешеві кредити у європейських банках, її зручніше представляти закордонним партнерам.

В той час, як олігархічні компанії показують суцільні збитки, переводячи більшу частину прибутків в офшори, уряд намагається компенсувати скорочення надходжень до бюджету за рахунок посилення податкового тиску на галузі з переважно неолігархічним бізнесом. Так, за підрахунками експертів, в 2012 році відрахування з податку на прибуток з харчової промисловості збільшились на 33 %, будівництва – на 27 % тощо. Крім того, олігархи мають політичні важелі для отримання повного відшкодування ПДВ як із реально експортованої продукції, так і, не виключено, з фіктивного експорту. Так, у 2012 році обсяг повернутого державою експортерам ПДВ значно перевищував половину всього цього податку, сплаченого українськими виробниками (46 і 83 млрд. грн. відповідно).

Що стосується державних підприємств, то в Україні функціонуючих налічується близько 1829, більшість з яких працюють на загальних умовах господарювання і мали б сплачувати податки до держбюджету. Проте ефективність роботи цих ДП надзвичайно низька: за 2014 р. при чистому доході від реалізації в 377 млрд. грн. сукупний збиток; ДП склав 115 млрд. грн. Зі 100 найбільших держпідприємств тільки 57 є прибутковими, і рентабельність чистого прибутку мізерна.

УДК330.341.1:338.432(477)

Чумак О.В.¹, Ярова А.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-713 ЗНТУ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Сучасні реалії української економіки характеризуються безперервним збільшенням ролі інновацій як ключового чинника успіху у конкурентній боротьбі. Інноваційний шлях розвитку економіки є невід'ємною частиною загальносвітового науково-технічного прогресу в умовах глобалізації. Це підтверджується затвердженням на початку 2013 р. Кабінетом Міністрів України «Державної програми активізації розвитку економіки на 2013–2014 роки», що передбачає створення державного банку розвитку з метою стимулювання та підтримки пріоритетних галузей економіки, реалізацію інвестиційних та інноваційних проектів в різних галузях держави. Серед нормативно-правових актів, що стосуються інноваційного розвитку АПК, слід відмітити Концепцію науково-технічного розвитку галузей агропромислового виробництва України. Згідно з даною концепцією збереження, примноження та підвищення якості науково-технічного потенціалу агропромислового виробництва віднесено до пріоритетних національних інтересів.

У сучасних умовах агропромисловий комплекс переживає важкі часи, пов'язані зі світовою фінансовою кризою. Проблеми розвитку продовольчого комплексу зумовлені передусім нестабільністю землеробства, зокрема, коливанням погодних умов. Аналіз шляхів подолання кризових явищ та вибір ефективних орієнтирів економічного розвитку аграрного сектору свідчить, що найоптимальнішим із можливих напрямків у сільськогосподарській сфері є інноваційний. Лише таким чином можна швидко й ефективно трансформувати сільськогосподарське

виробництво, стимулювати мале і середнє підприємництво та водночас забезпечити вихід на світовий ринок, що надзвичайно важливо для нашої держави з її величезним потенціалом аграрної країни. Україна, яка має надзвичайно сприятливі природні та кліматичні умови для сільськогосподарського виробництва, внаслідок технологічної відсталості та нерациональної організації реформованого за неоліберальною моделлю аграрного сектору сьогодні не в змозі забезпечити своє населення доступною за ціною і достатньою за стандартними нормами харчовою продукцією. Недоліки економічної політики останнього десятиріччя відбилися на розвитку всього агропромислового комплексу, а особливо у сфері сільського господарства.

Згідно даних Державного комітету статистики загальне виробництво продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств у січні-жовтні 2015 р. порівняно з тим же періодом 2014 р. становило 89,4 %, у сільськогосподарських підприємствах – 88,7 %, у господарствах населення – 88,7 %. Обсяг продукції сільського господарства, виробленої у січні – жовтні 2015 р., становив, за розрахунками вітчизняних експертів, 12509,6 млн. грн., у т.ч. сільськогосподарськими підприємствами – 8043,8 млн. грн., господарствами населення – 4465,8 млн. грн. Середня заробітна плата штатного працівника, зайнятого в сільському господарстві у жовтні 2015 року становила 4141,0 грн., і порівняно до минулого року зросла на 724 грн. (21,2 %). Експорт товарів агропромислового комплексу України у вересні 2015 р. збільшився на 4,6 % порівняно з 2014р., а імпорт зменшився на 45,4 %.

Основними чинниками, які перешкоджають розвитку інноваційної діяльності є: нестача власних коштів (80,1 % досліджених підприємств), великі витрати на нововведення (55,5 %), недостатня фінансова підтримка держави (53,7 %), високий економічний ризик (41 %), недосконалість законодавчої бази (40,4 %), тривалий термін окупності нововведень (38,7 %), відсутність коштів у замовників (33,3 %), нестача кваліфікованого персоналу (20 %), відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями (19,7 %), нестача інформації про ринки збуту (17,4 %), нестача інформації про нові технології (16,1 %).

Для забезпечення збалансованого розвитку аграрного сектору економіки України необхідна розробка власної моделі активізації інноваційної діяльності з урахуванням інноваційних можливостей сільськогосподарських підприємств, підвищення мотивації всіх учасників аграрного ринку, сприяння процесу «дифузії інновацій», активного залучення держави до законодавчо-нормативного регулювання

досліджуваної сфери. Також, держава повинна знижувати податкове навантаження, стимулювати експорт сільськогосподарської продукції, контролювати сировинні ринки.

Доцільним є акцентування уваги на реалізації сільськогосподарського інноваційного підприємництва, спрямованого на створення інноваційних продуктів, технологій та надання послуг, передусім на основі адаптаційної здатності аграрного підприємства до зовнішніх впливів, виражених організаційно-управлінських підходів, що забезпечить у перспективі гарантований інноваційний розвиток.

УДК338.124.4(477)

Чумак О.В.¹, Булачок І.І.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-713 ЗНТУ

ПРИЧИНИ І ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

За останні два роки внаслідок анексії Криму Російською Федерацією, від'єднання Донбасу та його поділу на ЛНР і ДНР, неефективної державної та регіональної економічної політики, відсутності боротьби з корупцією значно збільшився занепад економіки України, що не тільки пригальмувало її зростання, але й істотно знизило її показники в усіх галузях виробництва.

Сьогодні наша країна стоїть на межі дефолту. Про це свідчать наступні дані. За останні роки, коли в країні війна і всі кошти йдуть на спорядження армії, різко підвищився рівень безробіття, особливо серед населення віком від 15 до 70 років, який за визначенням Міжнародної організації праці, в Україні в I кварталі 2015 року становив 9,6 % економічно активного населення.

Цьому, значною мірою, сприяє і гіперзатратний характер національного виробництва, який є однією з найважливіших причин поглиблення кризових та інфляційних процесів у вітчизняній економіці, бо внаслідок зниження ефективності виробництва товари стають дорожчими, отже, ціни зростають. Споживачі за новими (високими) цінами не мають можливості купувати товари. Відбувається затоварення. Виробники, не отримавши вибутку за виготовлену продукцію не можуть розрахуватися за сировину, виплатити заробітну плату, розрахуватися з кредитними установами і т.д. Виникає криза неплатежів. Ситуація

погіршується інфляцією, яка постійно підігрівається знеціненням грошей під тиском зростаючих цін.

Економіка України носить детенсивний характер, де ринкові ціни мають зовсім іншу економічну природу, ніж в екстенсивній або в інтенсивній економіці. Вони є переважно затратними й тому дають можливість у кращому випадку лише повернути видатки на виробництво матеріальних благ. Це, звичайно, стримує можливості для інвестування й розвитку виробництва, а в умовах кризи – виходу з кризового стану. Затратний характер цін – також одна з причин подорожчання товарів й одночасного здешевлення грошей, що є сприятливим середовищем для розгортання кризових процесів. У детенсивній (гіперзатратній) економіці ніякі монетарні й фінансові методи суттєво кризову ситуацію змінити не можуть. Процес детенсифікації українського суспільного виробництва, у свою чергу, найбільше впливає на систему методів виробництва, під якими, як правило, розуміється та чи інша спрямованість зміни обсягів ресурсів виробництва.

Значно збільшився зовнішній державний борг, який потрібно віддавати. За даними Державної служби статистики України на початок 2016 року борг України перед Міжнародним валютним фондом становив 17 млрд 607 млн 477,24 тис. доларів, валовий внутрішній продукт за період 2015 року впав на 17,6 % і становив на 1 січня 2016 р. 370,8 млрд. доларів (для порівняння ВВП нашої сусідки Польщі дорівнює 954,5 млрд. доларів, що в перерахунку на душу населення відповідає 2,109 доларів та 12,662 доларів відповідно).

Для того, щоб відбувся вихід економіки України з фази рецесії і перейшов до фази активного відновлення виробництва, нашій країні, за даними деяких вітчизняних економістів країні потрібно щонайменше 20 років.

Шляхи боротьби з кризою потрібно шукати в стабілізації економічної ситуації. Для процвітання України, по-перше, потрібно позбутися менталітету колишніх років, який не тільки не приніс користі, а навпаки позбавив моралі. По-друге, вивести країну з війни, яка «душить» та пригнічує розвиток в цілому. По-третє, розробка засобів і методів боротьби з економічною кризою в Україні та інфляційними процесами, що її супроводжують, повинна спиратися на глибокий експертний діагноз причин їх виникнення й поглиблення. По-четверте, вирішувати проблеми виходу з економічної кризи треба не на основі західних моделей монетарних концепцій, а на основі сучасної теорії економічного зростання й розвитку, глибокого реформування всіх сфер суспільного життя (економічної, політичної, правової, соціальної), активної боротьби з

корупцією. По-п'яте, важливу роль в відновленні та розвитку економіки держави має відігравати освіта. Для одержання кваліфікованих кадрів та підняття економічного потенціалу, потрібна робоча сила, яка на достатньому рівні може оперувати родом своєї діяльності. Щоб втілити це в реальність необхідно відредагувати Закон «Про освіту», додати до нього обов'язкове отримання, спеціальності від середнього спеціального до вищого. Подальший розвиток освіти сприятиме відновленню робочих місць і наділення кожного громадянина конкретним вкладом в економіку.

Тільки на основі реального здійснення інноваційних реформ, ефективної державної політики можливе подолання економічної кризи в країні і забезпечення сталого економічного зростання.

УДК 620.92(477)

Чумак О.В.¹, Мельник О.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Е-313 ЗНТУ

КОГЕНЕРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ОСНОВА ОПТИМІЗАЦІЇ ТЕПЛОЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Відомо, що економія ресурсів і енергії – реальний спосіб зменшення витрат виробництва і основа для збереження довкілля для майбутніх поколінь. Вагому роль у ефективному використанні теплової енергії та підвищенні економічного ефекту від застосування новітніх технологій в сфері обслуговування можуть відіграти когенераційні технології.

У промисловій теплоенергетиці України є можливим застосування комбінованого виробництва теплоти, що використовується як у теплотехнологічних процесах, так і у виробництві електричної енергії. Завдяки цьому потреби підприємств в значній мірі, а в деяких випадках і повністю, можуть бути забезпечені власною електроенергією. На сьогодні промисловістю України (ДНВП «Машпроект», НВО «Зоря», ВАТ «Турбоатом», АТ «Мотор-Січ», АТ «Констар» та багато інших) освоєні і серійно випускаються різноманітні газотурбінні двигуни потужністю від 1,6 до 50 МВт. Вони придатні для створення досить економічних парогазових ТЕС і ТЕЦ та реконструкції існуючих станцій шляхом надбудови ними діючих паротурбінних блоків та котелень, що підвищить економічність їх роботи. Розроблені і підготовлені до виробництва потужні ГТУ які за своїми технічними та економічними показниками не поступаються найкращим закордонним аналогам.

Також одним із шляхів вирішення зазначеної проблеми є напрямок розвитку використання потенційної енергії надлишкового тиску природного газу в газотранспортних мережах України для виробництва електроенергії та отримання теплоти або холоду. Ця технологія теж відноситься до напрямку когенерації та використання скидного енергетичного потенціалу, що дає змогу значно скоротити витрати природного газу. Цілий ряд заходів в цьому напрямку (зокрема, й використання надлишкового тиску газових потоків ГТС) передбачено Програмою державної підтримки розвитку нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії та малої гідро- і теплоенергетики, в якій визначено річний обсяг технічно доступного потенціалу енергозбереження за рахунок використання надлишкового тиску газотранспортних мереж України в обсязі 2,4 млрд. кВт год., що дорівнює економії органічного палива в обсязі до 840 тис. т.у.п. на рік.

Україна має достатній науково-технічний потенціал, відпрацьовані технології та виробничі потужності, що здатні забезпечити розробку та виробництво високоефективних турбодетандерних установок різної потужності, будівництво та експлуатацію енергозощаджуючих турбодетандерних електростанцій.

Беручи до уваги обмеженість фінансування з державного бюджету, реальним шляхом забезпечення впровадження названих вище проєктів, наявних у цій сфері, залишається залучення власних коштів підприємств, місцевих бюджетів, кредитів Української державної інноваційної компанії та комерційних банків, інвестицій та інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством України.

Якісні економічні наслідки від впровадження когенераційних технологій сприятимуть, по-перше, розвитку найбільш ефективних енергозберігаючих технологій комбінованого виробництва в Україні електричної енергії та теплоти. По-друге, поширене впровадження когенераційних установок стимулюватиме відновлення та розвиток вітчизняного енергомашинобудування (газові поршневі двигуни, газотурбінні установки, електрогенератори, розподільні щити та системи автоматики тощо). По-третє, зменшення електричного навантаження на існуючі конденсаційні електростанції призведе до зменшення витрат палива, що спалюється в топках енергетичних котлів, і, як наслідок, до зниження викидів забруднюючих довікля речовин. По-четверте, розробка гнучкої стратегії організації широкомасштабного впровадження в теплоенергетику систем когенерації дасть можливість виконати в Україні заплановані Урядом заходи з нарощування обсягів економії паливно-енергетичних ресурсів.

В перспективі розвиток когенерації в системах теплопостачання дозволить: суттєво підвищити рівень енергетичної незалежності та життєздатності міст і регіонів; мінімізувати витрати на транспортування палива та електроенергії; зменшити витратні частини місцевих бюджетів за рахунок істотної економії імпортного природного газу; збільшити доходні частини бюджету за рахунок того, що кошти від реалізації теплоти та електроенергії залишаються в регіоні; створити додаткові робочі місця та, тим самим, вирішити соціально-економічні питання у регіоні.

УДК 331.101.262(477)

Чумак О.В.¹, Амелюкіна А.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УКРАЇНІ

Світовою наукою та практикою доведено, що економічна свобода та зростання країни залежать від якості та високої концентрації національного людського капіталу. Існує ряд факторів, які можуть сприяти або ж перешкоджати формуванню якісного людського капіталу, зокрема: рівень економічного розвитку країни; демографічна ситуація та тривалість життя; рівень доходів населення; якість та доступність освіти та охорони здоров'я в країні; рівень свободи та демократії у суспільстві; стан навколишнього середовища в у країні; величина та тривалість інвестицій в людський капітал; рівень розвитку суспільних інститутів та громадянського суспільства, тощо.

Важливим чинником формування людського капіталу в Україні є демографічні показники, які за останні роки значно погіршилися. На жаль, за останні 25 років населення України помітно скоротилось, смертність значно перевищувала народжуваність. Депопуляція є сталою тенденцією української демографічної ситуації. Найбільша чисельність населення – 52,2 млн. осіб – була зафіксована в 1993 р., після чого розпочався процес її невпинного скорочення. На 1.01.2016 р. в Україні мешкає 42,7 млн. осіб (на 9,5 млн. менше, ніж у 1993 р.), а за прогнозами Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України в 2050 р. кількість населення України, ймовірно, становитиме 39,1 млн осіб. Серед причин слід назвати, зокрема: низьку тривалість життя (за даними служби статистики середня тривалість життя в Україні становить 70,4 року); зменшення

народжуваності та її збереження на низькому рівні через тривалу соціально-економічну кризу, нестабільну політичну ситуацію і військові дії на Сході країни, внаслідок чого багато сімей не могли дозволити собі бажане число дітей. За прогнозами демографів ООН у 2050 р. сумарний коефіцієнт народжуваності становитиме в Україні 1,85, а за прогнозами національних експертів – 1,60.

Не менш важливим чинником становлення людського капіталу, на нашу думку, виступає рівень доходів населення, що виражається безпосередньо у заробітній платі, соціальних трансфертах та інших джерелах доходів. Низький рівень заробітної плати сьогодні не забезпечує умов, необхідних для повноцінного існування робітника та його сім'ї, що обмежує можливості доступу до якісної освіти, охорони здоров'я та інших благ, що негативно впливає на якість людського капіталу та перспективи його зростання. Особливої актуальності в цьому контексті набуває питання підвищення мінімальної заробітної плати, яка є базою для розрахунку розмірів окладів, часових тарифних ставок тощо. На жаль, рівень мінімальної заробітної плати в Україні, порівняно з європейськими країнами, є одним із найнижчих (48 євро), що демонструють дані на початок 2016 року.

Третім визначальним чинником формування людського капіталу, на нашу думку, сьогодні виступає якість освіти та її відповідність до сучасних високих стандартів щодо розвитку дитини – майбутнього працівника. Освіта сьогодні є важливим складником якості та конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці, основою формування людського капіталу, джерелом формування кваліфікованої робочої сили та однією з важливих умов людського розвитку. За відносною кількістю осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах (79,4 %), країна посідає 8-е місце з-поміж 142 країн. Проте за загальним балом складової «Вища освіта і професійна підготовка» Україна перебуває на нижчій, 51-й позиції. Причина – низька якість освіти й навчання на робочому місці. Зазначені фактори щороку впливають на зниження загальної оцінки країни. Якість освіти не відповідає очікуванням роботодавців. Рівень випускників українських ВИШів і очікуваний рівень кваліфікації молодих спеціалістів суттєво відрізняються. Згідно з результатами Опитування керівників, що проводилось фондом «Ефективне управління» у 2011 році (далі – Опитування), кожен п'ятий роботодавець вважає низький рівень кваліфікації робочої сили проблемним фактором для власного бізнесу; 6 % респондентів – найбільш проблемним. Відповідальність за низьку кваліфікацію робочої сили несуть і держава, і працедавці, які не

інвестують достатньо коштів у підвищення кваліфікації та збереження персоналу. Середня оцінка підвищення кваліфікації персоналу є достатньо низькою – 3,15 бала порівняно із середньосвітовою – 3,96.

Отже, сьогодні Україна потерпає від поєднаної дії економічної, освітньої та демографічної криз, які підсилюють одна одну й перешкоджають виходу на шлях підвищення якості життя та соціально-економічного розвитку. Тільки за єдності та збалансованості державної політики у сферах охорони здоров'я, освіти, економіки вдасться досягти найголовнішого, на нашу думку, рівня людського розвитку, коли економіка існує для людини, а не людина для економіки.

УДК 336.74(477)

Чумак О.В.¹, Єськов К.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

СТАБІЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Питання стабільності національної валюти є дуже актуальним для України, особливо в умовах внутрішньої та світової фінансової кризи на шляху значних ринкових трансформацій та економічних реформ у державі.

Її девальвація у сучаснішій сторінці історії України була викликана багатьма факторами, які мають своє коріння ще у 2010 році. Чинниками цього стала національна економічна та політична криза, окупація території України російськими військами, початок воєнних дій на Сході країни, розрив зовнішньоекономічних відносин із РФ, нестабільна монетарна політика НБУ, відсутність інвестицій та зниження вартості основних експортних товарів держави. Сьогодні Україна бере курс на зміцнення своєї економіки, а це може статися після урегулювання валютної нестабільності у банківському секторі економіки.

Особливо відчутно на курс гривні за останні декілька років вплинула неефективна політика регулювання Національним банком певними інструментами та механізмами. Традиційний підхід щодо урегулювання курсу полягає у валютній інтервенції. Проте, ефективність курсоутворення багато в чому буде залежати від достатності обсягів золотовалютних резервів у країні. У 2010-2013 рр. однією з основних причин знецінення національної валюти було суттєве зменшення золотовалютних резервів Національного банку України із 26,5 млн. дол

США (на 01.01.2010) до 7,5 млн. дол США (на 01.01.2015). Станом на сьогодні вони збільшилися близько до позначки у 13,5 млн. дол США. Взагалі, золотовалютні резерви – це запаси іноземних фінансових активів та золота, які належать державі і перебувають у розпорядженні органів грошово-кредитного регулювання і можуть бути реально використані на регулятивні та інші потреби, що мають загальноекономічне значення.

Також, у нашій країні існує зворотна залежність: чим вище рівень інфляції, тим нижче падає гривня. Наприклад, у кризових 2014 і 2015 рр. цей показник склав +24,9 та +43,3 річних відсотків відповідно. А знецінення гривні у 2014 і 2015 рр. відповідно склало 100 та 160 %. Враховуючи надзвичайно складний алгоритм виходу України з інфляційної спіралі та економічного спаду, монетарна політика НБУ у попередні роки була спрямована на уповільнення динаміки цін, адже між знеціненням гривні та зростанням цін є пряма залежність. Тому проводилась емісія, тобто друкування грошей, але ці гроші ніяк не підкріплені товаром, тому протягом певного часу вдавалося стримати цей ріст цін. Що цікаво, згідно закону проводити емісію не можна, проте зростання частки цінних паперів уряду у фінансових активах НБУ до 59.3 % на початок 2014 р. свідчить про його участь у фінансуванні державного бюджету. Нажаль такий спосіб підтримки стабільності гривні не може бути ефективним взагалі, натомість на певний час він викликає враження стабільності, після якої спостерігається зростання темпів інфляції, яка тягне курс вгору.

Останнім сильним ударом по гривні став стрімкий відтік капіталу із депозитних вкладів. НБУ, раніше, маючи у розпорядженні великі грошові (а особливо іноземні) мав змогу вести повноцінну міжнародно-торговельну політику на міжбанківському просторі. Обсяг цієї діяльності Центрального банку встановлює офіційний курс гривні щодо іноземних валют. У зв'язку з початком війни та інших факторів спекулятивне населення України створило паніку, тому половина всіх вкладників побігла їх миттєво знімати. Загальна вартість вкладів, які забрало населення з банків за 2014–2015 роки, становить майже 70 млрд. грн і близько 16 млрд. доларів, а це понад 40 % усіх вкладів лише за 2 роки. Додатковий ефект дала втрата 25 % ВВП та 30 % від валютної виручки, а також запровадження обмежень на видачу валюти одній особі протягом одного дня.

Наразі маємо найскладнішу за всю історію суверенної України ситуацію на валютному ринку. Але врегулювання гривні має бути пріоритетною ціллю для вищих органів влади в Україні, а для цього необхідно: скасувати всі обмеження на купівлю-продаж валюти та

створити централізований фінансовий резерв при НБУ; залучити всі можливі інвестиції від спонсорів/донорів економіки України (напр.. МВФ, ЄБРР тощо) та направити їх на реформування пріоритетних галузей економіки держави; накопичення золотовалютних резервів НБУ удвічі більшого за сьогоднішній рівень; встановити пріоритетною ціллю залучення міжнародних контрактів на експорт української продукції; ліквідувати найпроблемніші і реформувати та перевірити усі інші банки України для залучення депозитних вкладів населення назад; переглянути податкову політику і бік зменшення податкового тягара.

УДК 330.142.2

Чумак О.В.¹, Леміш К.А.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-713 ЗНТУ

КРАУДФАНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У період дуже складної економічної ситуації в Україні гостро постає питання залучення та ефективного використання фінансового ресурсу для розвитку інноваційної діяльності. Стрімке піднесення Інтернету зумовило появу різноманітних форм електронного пошуку фінансових ресурсів, зокрема краудфандингу, який тісно пов'язаний із проблемами передусім бюджетного фінансування інноваційної діяльності підприємств, податкового стимулювання донорів та потенційних інвесторів тощо.

Краудфандинг – це схема соціального фінансування через Інтернет, технологія залучення соціальних інвестицій, що їх здійснюють особи, які не є інституційними інвесторами, такими як держава, бізнес, інвестиційні фонди та ін. Головними суб'єктами соціального фінансування виступають люди («натовп»), для яких внесення коштів у певні інноваційні проекти є заняттям тимчасовим і додатковим до основних видів їх економічної активності.

Підприємець або винахідник, який прагне використовувати краудфандинг (наприклад, для стартового капіталу або на покриття витрат на матеріал), зазвичай використовує інтернет-спільноти, щоб отримати невеликі суми грошей від сторонніх, але зацікавлених у розробці осіб.

Діапазон видів краудфандингу досить широкий:

- вкладення донором мінімальної суми для підтримки проекту;
- вкладення суми вартості товару/послуги – передбачається, що в тому випадку, якщо автор набере потрібну суму для виробництва

продукції/послуги, донор – отримає цей товар відразу після його виробництва. Відмінною особливістю цього виду інвестиції є те, що донор «платить» за ще невироблений товар і не може заздалегідь знати, коли товар буде готовий;

- вкладення вище вартості товару;
- контракт, за яким донорам виплачуються роялті-дивіденди;
- донори, інвестуючи кошти в проекти, стають власниками

створеного бізнесу;

- пряме кредитування. Донори є фізичними особами які хочуть, щоб проект був запущений, а їхні гроші були повернуті.

Найбільш масштабним сервісом, що працює за такою схемою, нараз є американський Kickstarter. Загалом із понад 30 тис. успішних проектів, найменше (616) було реалізовано у сфері сучасних технологій. Реалізовано як мінімум три українські ідеї, які зібрали сотні тисяч доларів: це гаджет для дистанційного спостереження за домашніми тваринами Petcube (зібрано \$ 251 тис.), універсальний годинник Lametric (зібрано \$ 258 тис.) та спалах для смартфонів iBlazr (зібрано \$ 56 тисяч).

Щодо краудфандингу по-українськи, реалізовано лише одну платформу з назвою «Велика Ідея», найуспішнішою кампанією якої є фінансування «Громадського ТБ», яке під час подій на Майдані зібрало понад мільйон гривень.

Краудфандинг в Україні лише набирає обертів. В той же час, успіх Petcube, Lametric та інших стартапів доводить, що національні команди розробників можуть реально стати конкурентоспроможними і на світовому ринку.

В той же час, значному поширенню краудфандингу в Україні заважають як суб'єктивні, так і об'єктивні причини. По-перше, є юридичні нюанси. Оскільки в Україні немає спеціального законодавства, яке регулює краудфандинг як окремий вид діяльності, у одержувача можуть виникнути складнощі з оподаткуванням і різними формальностями. Збір коштів для проекту може відноситися до інвестування, спонсорства, добродійності або просто пожертвувань. По-друге, в Україні поки що мало можливостей для легкого і швидкого способу переведення грошей через Інтернет. Крім того, люди більше схильні давати гроші соціальним проектам, на благі справи, а не підприємцям-початківцям.

Проведений аналіз засвідчує, що найбільш ефективні методи фінансування сучасних інновацій пов'язані із самим середовищем їх функціонування – сучасним інформаційним простором та інноваційно мислячими креативними особистостями.

Тож, підсумовуючи сказане, у найбільш загальному вигляді краудфандинг являє собою колективну співпрацю людей, які добровільно об'єднують свої фінансові ресурси разом (переважно за допомогою інтернет-технологій), щоб підтримати зусилля інших людей або організацій. Краудфандинг має всі підстави стати в найближчому майбутньому повноцінним гравцем на національному та міжнародних ринках фінансових ресурсів, потіснивши в конкурентній боротьбі банки та інших фінансових посередників.

УДК 331(477)

Федорченко О.К.¹, Наливайко Т.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-414 ЗНТУ

ЗРОСТАННЯ ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку продуктивних сил міграційні процеси займають суттєву роль у формуванні конкурентного потенціалу будь-якої економіки світу. В першу чергу це стосується міжнародної трудової міграції. Регулювання міграційних процесів є одним із найбільш нагальних завдань для будь-якої країни. Воно впливає на міжнародну конкурентоспроможність національних підприємств та економіки країни в цілому.

Враховуючи своє географічне положення та рівень економічного розвитку, рівень розвитку ринку праці та рівень заробітної плати в країні, Україна є активним учасником міжнародних міграційних процесів. Вона є другою за обсягом еміграції та імміграції у власному регіоні. Напрями трудової міграції Україна – Російська Федерація та Російська Федерація - Україна ще нещодавно складали по 12 млн. осіб по кожному з них. Проте 2014 року найактуальнішою для України проблемою стало стрімке зростання внутрішньої трудової міграції.

Внутрішня міграція – це переміщення населення в межах кордонів країни для подальшого проживання строком більшим за один рік. Внутрішню міграцію переважно зумовлюють причини соціального та економічного характеру (наприклад, регіональна асиметрія в оплаті праці, рівень розвитку промисловості в регіоні, тощо). На жаль у випадку сучасної України основною причиною, що стимулювала інтенсифікацію руху населення, стали військові дії, тероризм та посягання на цілісність та суверенність держави.

Після початку бойових дій у Донецькій та Луганській областях із вказаних регіонів виїхало більше 73 тисяч людей. Щодо кількості людей, які покинули анексований Крим, то приблизно ця кількість оцінюється у 13 тис. чоловік.

Найбільшими приймаючими регіонами стали відповідно Київська область та м. Київ, Харківська, Запорізька, Дніпропетровська та Полтавська області. Кількість працездатного населення (а це, відповідно, трудові мігранти) складає приблизно 50 % від загальної кількості мігрантів з Криму та зони АТО.

Ми маємо приблизно 40 тисяч працездатних осіб, що потребують працевлаштування. При чому, необхідність даного працевлаштування є терміновою, оскільки державні виплати із допомоги біженцям становлять 2400 грн/місяць для однієї родини. Для порівняння, показники середньої заробітної плати станом на квітень (початок АТО) становили 4000 та 3400 по Донецькій та Луганській областям відповідно.

Очевидний програвш у власному добробуті мігранти будуть компенсувати за рахунок працевлаштуванням за новим місцем перебування. Можна припустити, що при цьому вони погодяться на гірші умови оплати праці, а ніж ті, що вони мали до переїзду.

Виникає ситуація вимушеного дауншифтингу, який переважно для українських працівників має місце при трудовій еміграції. Дауншифтинг – це добровільна відмова від повного використання власних знань та навичок, перехід із більш високо оплачуваної роботи на менш оплачувану.

Працевлаштування тимчасових мігрантів (біженців) із порівняно меншою ставкою заробітної плати може спровокувати приріст безробітних серед місцевих працівників. Така ситуація з одного боку може стимулювати здорову конкуренцію за робочі місця, з іншого – зростання соціальної напруги в окремих регіонах. І якщо перший варіант сприятиме покращенню конкурентних позицій місцевих підприємств, то другий, щонайменше, негативно позначиться на інвестиційній привабливості регіону.

Варіантом вирішення цієї проблеми є створення нових робочих місць у регіонах, які приймають найбільшу кількість внутрішніх мігрантів зі Сходу та Криму. Це забезпечить належну зайнятість серед працездатних мігрантів та не дозволить зрости показникам локального безробіття.

Для країни дуже важливо стимулювати еміграцію окремих категорій працівників. Їхній виїзд зменшить напругу на ринку праці та дозволить

збільшити притік іноземної валюти в країну за рахунок збільшення обсягів грошових переказів від міжнародних трудових мігрантів.

Україна має першочергово виправити недоліки, які негативно впливають на інвестиційний клімат в країні. Необхідно стабілізувати курс гривні та зменшити градус напруги у ситуації на Сході. В іншому випадку притік іноземних інвестицій в країну буде й надалі зменшуватись, що буде призводити до безробіття.

УДК 331.56 (477)

Федорченко О.К.¹, Кисельова К.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-414 ЗНТУ

ДОВГОТРИВАЛЕ БЕЗРОБІТТЯ В ТРАНСФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Існування різних видів безробіття, його багатоаспектність, обумовлюють необхідність вивчення даного явища під різними кутами зору і у площині різних наук – економічних, соціальних та психологічних. Це явище не може бути охарактеризовано як суто негативне для індивіда, суспільства чи економіки – безробіття є об'єктивною реальністю ринку праці. Однак певні види безробіття за їх проявами не можна розглядати як продуктивні. Це стосується циклічного та довготривалого безробіття.

Згідно із методологією Міжнародної організації праці, довготривалим вважається безробіття, яке триває 12 місяців і більше. На мікрорівні тривале перебування у стані безробіття призводить до ослаблення мотивації до активного пошуку роботи, декваліфікації (втрати професійних вмінь та навичок), зниження рівня життя індивіда та його сім'ї, поступової деградації особистості. Це зменшує конкурентоспроможність індивідів на ринку праці та збільшує ризики щодо повної реалізації їх трудового потенціалу.

На рівні суспільства негативні наслідки трансформуються у погіршення якості національного людського капіталу, зростання соціальної нерівності, маргіналізації населення. Зростання довготривалого безробіття означає для суспільства також збільшення обсягів соціальних трансфертів (виплата допомоги по безробіттю, допомоги малозабезпеченим тощо) та частки трансакційних витрат.

Через виключно негативні прояви даного виду безробіття, питанням запобігання його настання має бути приділена достатня увага з боку інститутів регулювання ринку праці.

Загострення проблеми довготривалого безробіття в Україні спостерігалось наприкінці 90-х – на поч. 2000-х рр., для яких були характерні найвищі його показники. Протягом 2012–2013 рр. в Україні спостерігалось скорочення показників довготривалого безробіття (як абсолютної чисельності довготривало безробітних, так і їх питомої ваги у загальній чисельності безробітних). Загальна чисельність безробітних у 2012 році становила 1,59 млн. осіб, у 2013–1,5 млн., показники довготривалого безробіття у відсотковому відношенні до загального – 28,7 % та 28,2 % відповідно. У 2014 році спостерігалась тенденція зростання безробіття в Україні, загальна кількість безробітних зросла до 1,84 млн. осіб, довготривале безробіття склало 20,1 %.

Виходячи із моделі розвитку безробіття, тривале перебування особи у цьому стані, зменшує її конкурентоспроможність на ринку праці. Відповідно, можливі три основні сценарії розвитку ситуації для безробітної особи: працевлаштування чи відкриття власної справи і, відтак, перехід до контингенту зайнятих; зневірення у пошуку роботи та, відповідно, перехід до економічно неактивного населення; збереження безробітного стану довгий час, що призводить до переходу в довготривале безробіття.

На сьогодні можна виділити такі причини виникнення безробіття в трансформаційній економіці України: недосконалість законодавчої бази щодо визначення кількості безробітних у національній економіці, неефективна приватизація, яка призвела до втрати стратегічно важливих підприємств та, як наслідок, до зменшення кількості робочих місць, відсутність чіткої стратегії щодо переходу від командно-адміністративної економіки до ринкової економіки, високе податкове навантаження як на підприємницькі структури, так і на домашні господарства.

Отже, для підвищення зайнятості населення в національній економіці необхідно:

- розробити комплексну програму заходів політики зайнятості з урахуванням міжнародного досвіду, в основу такої програми доцільно покласти принцип раннього виявлення безробітних із високим ризиком перебування у стані безробіття та принцип «критичного терміну у 3,5 місяці»;
- зменшити рівень тінізації економіки через розробку довгострокової програми з детінізації економіки із суворим контролем її виконання;
- легалізувати «надомний» бізнес, який є вигідним не тільки для безробітних, але й для держави загалом;

- забезпечити відповідність державного замовлення на підготовку спеціалістів із попитом на робочу силу;
- стимулювати розвиток перспективних галузей економіки та малого і середнього бізнесу;
- збільшити кількість новостворених робочих місць за рахунок створення сприятливих умов для функціонування різноманітних форм бізнесу та надання податкового кредиту підприємствам за новостворені місця.

УДК 314

Федорченко О.К.¹, Макрієва К.М.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-414 ЗНТУ

СУЧАСНА ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ

Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави, як фактор і водночас як результат її функціонування.

Роль демографічного стану України як основи суспільного виробництва полягає в тому, що воно виступає споживачем матеріальних благ і тим самим зумовлює розвиток насамперед галузей, які орієнтуються у своєму розміщенні на споживача. Однак найважливішою характерною рисою народонаселення є те, що воно є природною основою формування трудових ресурсів, найголовнішого елемента продуктивних сил, які відіграють вирішальну роль як фактор розміщення трудомістких галузей господарства.

Причини загострення демографічної ситуації полягають у:

- міграційних процесах, що пов'язані з окупацією Криму і війні на сході України;
- збільшенні цін на товари та послуги, що є основою для оптимального життя населення;
- старінні нації;
- високій захворюваності і смертності населення;
- деформованій віковій структурі населення (співвідношення працюючої молоді і літніх людей 20:80);
- екологічній ситуації.

За перші два місяці 2015-го смертність в Україні перевищила народжуваність: померлих виявилось на 38 242 особи більше, ніж

народжених. Рік тому цей показник був менше – 37 769 осіб. На перший погляд, зміни несуттєві: різниця – всього 473 людини, смертність збільшилася трохи більше ніж на 1 %. Але таке порівняння некоректне, адже рік тому статистика давалася по всіх 27 регіонах України (24 області, АР Крим, міста Київ та Севастополь), а зараз – без урахування Криму і більшої частини Донецької та Луганської областей.

У 2015 році чисельність населення України за прогнозами зменшиться на –227 980 людини і в кінці року становитиме 42 545 059 чоловік(у 1991 році складало 51 838 500 чоловік). Природний приріст населення буде негативним і складе 224 131 чоловік. За весь рік за прогнозами народиться приблизно 449 117 дітей і помре 673 248 чоловік. Якщо рівень зовнішньої міграції залишиться на рівні минулого року, то в наслідку міграційних причин чисельність населення зміниться на - 3850 чоловік. Тобто, сумарна кількість людей, що залишають країну (емігрантів) буде переважати над кількістю людей, що в'їжджають в країну з метою довгострокового перебування (іммігрантів).

Масштаби депопуляції (переважання померлих над народженими) протягом останніх років найбільшими були у Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій та Луганській областях, де раніше мав місце найвищий природний приріст населення. Низькі коефіцієнти природного приросту характерні не лише для областей Донбасу і Придніпров'я, але і для Вінницької, Київської, Кіровоградської, Полтавської, Сумської, Харківської, Черкаської та Чернігівської областей.

Шляхами вирішення даної проблеми можуть бути наступні дії:

- держава зобов'язана зацікавити населення у проживанні на території України – підвищити рівень життя, збільшити кількість нових робочих місць, стабілізувати економічну та політичну ситуацію в країні;

- соціальний захист населення, гарантій для незапрацездатного населення та осіб, що знаходяться в активному працездатному віці;

- зміна системи оздоровлення населення, за допомогою реформації цієї галузі;

- створення соціальної бази для народження дітей молодими парами;

вирішення екологічних проблем, шляхом модернізації техніки і фільтрації на підприємствах, оздоровлення ґрунтів та впровадження системи озеленення країни.

УДК 364.22(477)

Федорченко О.К.¹, Милосердова А.К.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-414 ЗНТУ

БІДНІСТЬ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Проблеми бідності – це дуже актуальна тема сучасності. Бідність визначається як неможливість унаслідок недоліку засобів підтримувати спосіб життя, властивий конкретному суспільству в конкретний період часу. Видів бідності: абсолютна, коли людина не здатна задовольняти основні потреби у їжі, одязі, житлі за наявні доходи та відносна, коли особа не може дозволити собі жити так, як вона вважає. 95 % українців називають себе відносно бідними, за даними дослідження «Соціальна нерівність», проведеного у рамках Програми міжнародного соціального дослідження (ISSP). Варто відзначити, що українці поставили оцінку життя в Україні в 5,1 бала з десяти. Щоб визначити, чи перебуває людина за межею бідності, варто порівняти її загальний дохід чи дохід сім'ї із загальною вартістю споживчого кошика.

Для сучасної України бідність стала не тільки хронічним явищем, визначаючи спосіб життя більшої частини населення, але і фактором поляризації суспільства, його поділу на дуже заможних і дуже бідних при катастрофічному зменшенні середнього про шарку суспільства.

Глобальна фінансово-економічна криза та рівень падіння економіки України значно загострили проблему бідності. Особливо страждають сільське населення, багатодітні родини, пенсіонери.

Міністерство соціальної політики України надало інформацію про основні показники рівня життя населення та бідності. Показник рівня бідності серед працюючих за відносним критерієм становить 15,0 %. Рівень бідності серед дітей до 18 років за відносним критерієм становить 29 %. До того ж у наслідок воєнних дій на Сході України та анексії АР Крим, багато людей залишилися без власного житла та засобів до існування.

За критерієм вартості добового споживання на рівні 5 доларів США, – відповідно до ПКС, у 2014 р. лише 2 % українців жили за межею бідності. За підсумками першого кварталу 2015., бідних в Україні нараховувалося 2,9 % – від загальної кількості населення. Проте варто зазначити, що такий абсолютний показник різниться від регіону до регіону. Якщо використовувати критерій визнаної у світі межі бідності – 15 доларів на день, – то, згідно зі статистикою ООН, за межею бідності в Україні перебуває 80 % населення. Тобто, у такої частини українців

споживчий кошик менший від прийнятої у світі межі бідності. Для України це означає, що якщо зарплата працівника менше 7820 грн., то він перебуває на межі бідності. Середня заробітна плата за перший квартал 2015 р. в Україні, за даними Міністерства соціальної політики України, становила 3788 грн., тобто це більш ніж в півтора рази нижчий, ніж міжнародний рівень межі бідності.

Основними причинами виникнення та поширення бідності в Україні є безробіття, низький рівень оплати праці та пенсійного забезпечення, заборгованість із заробітної плати і соціальних виплат, які мають економічне та кримінальне підґрунтя.

Подолання бідності – багато етапний процес, протягом якого змінюються завдання й уточнюються критерії виміру бідності відповідно до соціально-економічного розвитку.

Шляхи подолання бідності:

- припинення воєнних дій на Сході;
- стабілізація інфляційних процесів;
- скорочення майнової нерівності шляхом проведення гнучкої податкової політики;
- стимулювання розвитку малого і середнього бізнесу;
- упровадження системи раціональних соціальних трансфертів;
- легалізація тіньової економіки і незареєстрованих доходів;
- збільшення виробництва сільськогосподарської продукції;
- зменшення міграційного відтоку людей;
- ліквідування відпливу висококваліфікованих кадрів;
- створити умови для збільшення народжуваності та підвищення тривалості життя.

Рішення повинне бути перш за все у сфері виробництва, як основи всього соціально-економічного розвитку. Необхідно переосмислити ситуацію, що склалася, і перейти від надання пільг населенню до переважно пільгам у веденні бізнесу, особливо на його початкових етапах.

Таким чином не тільки будуть створені умови для зайнятості і скорочення безробіття, але і виникнуть передумови для зростання виробництва, що особливо важливе.

УДК 339.13

Сиволап Т.Г.¹, Ключєва Г.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

ФУНКЦІЇ РИНКУ У ЕКОНОМІЦІ

Ринок є складним утворенням, що, з одного боку, являє собою сферу обміну, сукупність процесів купівлі-продажу, які здійснюють

збалансування за рахунок цін, а з іншого – забезпечує зв'язок між виробництвом і споживанням, безперервність процесу відтворення, його цілісність.

Більш повно і глибоко сутність ринку можна розкрити через функції, які він виконує. Головні з них такі: регулююча, стимулююча, розподільча та інтегруюча.

Регулююча функція ринку забезпечує постійність зв'язків між різними галузями виробництва, попитом і споживанням, встановлення пропорцій в економіці та безперервність процесу відтворення. Через конкуренцію ринкові відносини активно впливають на рівень витрат, на виробництво будь-якого товару, науково-технічний прогрес, на задоволення платоспроможного попиту населення.

Внаслідок дії закону вартості, закону попиту та пропозиції, інших законів ринкової економіки індивідуальна праця зводиться до суспільно необхідної та визначає цінності товару. Без конкуренції еквівалентного обміну вартість не може бути визначена.

Цей механізм сприяє вирівнюванню прибутків підприємців різних галузей виробництва, утворенню середньої норми прибутку, що досягається через перелив капіталів між галузями. Останнє, в свою чергу, є регулятором пропорцій в економіці.

Визначаючи важливість регулюючої функції ринку, не можна абсолютизувати її. У сучасних розвинених ринкових системах ринок регулюється також державою і товаровиробниками. А це означає, що методи регулювання можуть бути також державними і недержавними.

Стимулююча функція ринку полягає в тому, що вона сприяє заохоченню тих, хто найбільш раціонально використовує чинники виробництва для одержання найкращих кінцевих результатів, застосовуючи найновіші досягнення науки, техніки, організації, стимулювання праці та управління. Якщо суб'єкти господарювання не прагнуть до постійного підвищення ефективності виробництва, їхні індивідуальні витрати виробництва будуть вищими, ніж суспільне необхідні, вони будуть неконкурентоспроможними і стануть банкрутами. А це означає, що ринок виконує і розподільчу функцію.

Ринок робить економіку єдиним цілим, розвиваючи систему горизонтальних і вертикальних зв'язків (підприємств, галузей, регіонів), у тому числі зовнішньоекономічних. У цьому виявляється інтегруюча функція ринку.

Будучи за своєю природою інтернаціональним, ринок сприяє проникненню товарів у різні країни і куточки світу. Обмін товарами між країнами здійснюється за світовими цінами, які засновуються на

інтернаціональній вартості. Якщо ж на світовий ринок потрапляє товар, витрати на виготовлення якого перевищують суспільне необхідні інтернаціональні витрати праці, їхній власник стає неконкурентоспроможним. Проте світовий досвід переконливо засвідчив, що можливості ринкового механізму небезмежні.

УДК 330.35.011

Сиволап Т.Г.¹, Рожманова А.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

КОНЦЕПЦІЯ НУЛЬОВОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

На початку 70-х років ХХ ст. деякі економісти виступили з концепцією неминучості глобальної катастрофи при збереженні існуючих тенденцій розвитку суспільства. Так, у доповіді Римського клубу «Межі зростання», підготовленому дослідницькою групою Массачусетского технологічного інституту США під керівництвом проф. Д. Медоуза, зазначалося, що у зв'язку із загостренням протиріч між швидко зростаючим населенням Землі, бурхливим розвитком виробництва інвестиційних товарів і природними ресурсами планети, що швидко виснажуються кожен день триваючого зростання все більш наближає світову систему до меж цього зростання. На основі нашого нинішнього знання фізичних кордонів планети можна припускати, що фаза зростання повинна скінчитися протягом найближчих ста років.

За існуючих тенденцій досягнення «меж зростання» неминуче супроводжуватиметься стихійним скороченням чисельності населення і промислового виробництва в результаті голоду, руйнування навколишнього середовища, виснаження ресурсів тощо. У цій ситуації єдиним виходом є підтримка «нульового зростання».

Прихильники «нульового зростання» стверджують, що технічний прогрес і економічне зростання призводять до цілого ряду негативних явищ сучасного життя: забруднення навколишнього середовища, промислового шуму, викиду отруйних речовин, погіршення вигляду міст тощо. Оскільки виробничий процес лише перетворює природні ресурси, але не утилізує їх повністю, то з часом вони повертаються у навколишнє середовище у вигляді відходів. В силу цього вони вважають, що економічне зростання повинне цілеспрямовано стримуватися. Визнаючи, що економічне зростання забезпечує збільшення обсягу товарів і послуг,

прихильники «нульового зростання» приходять до висновку, що економічне зростання не завжди може створити високу якість життя.

У той час опоненти Д. Медоуз і його однодумців – прихильники економічного зростання – вважають, що це зростання само по собі пом'якшує протиріччя між необмеженими потребами і рідкісними ресурсами, так як в умовах економічного зростання є можливість підтримувати інфраструктуру на даному рівні, здійснювати програми допомоги старим, хворим і бідним, удосконалювати систему освіти і підвищувати особисті доходи. Що ж до навколишнього середовища, то вони вважають, що її забруднення є не наслідком економічного зростання, а результатом неправильного ціноутворення, спотвореного екстерналіями. Для вирішення цієї проблеми необхідно як введення законодавчих обмежень або особливих податків, так і формування ринку прав на забруднення.

Важливо підкреслити, що позитивним у теорії нульового економічного зростання є зосередження уваги на необхідності підсумувати негативний вплив на довкілля економічної системи та здатності екологічної системи асимілювати і нейтралізувати цей вплив, прагнення переглянути звичні уявлення про невичерпність природних надр. Автори концепції попереджають про серйозні наслідки стрімкого розвитку техніки, про різке погіршення середовища проживання. На їхню думку, реальний економічне зростання можливе лише при відмові «від проїдання» природних ресурсів.

Підхід до проблеми економічного зростання не може бути однаковим для країн і регіонів, що володіють неоднаковими можливостями, що стоять на різних ступенях індустріального розвитку. Нульове зростання для країн «третього світу» означав би консервацію економічної відсталості.

Недоліком цієї концепції вважають те, що її автори не передбачили шляхів вирішення суперечностей між потребами, які зростають, й обмеженими економічними ресурсами в самому економічному зростанні (застосування безвідходних ресурсозберігаючих технологій тощо).

УДК 334.722

Сиволап Т.Г.¹, Стольнікова І.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ РЕСУРСІВ

Велике значення в національній економіці мають економічні ресурси, які визначають характер її функціонування, темпи, структуру і масштаби розвитку. Вони являють собою базу для економічного зростання. По суті, це такий вид благ, який може бути використаний для виробництва інших благ.

Економічні ресурси – це вид ресурсів, необхідних для виробництва благ – товарів і послуг.

Треба мати на увазі, що ми живемо в світі обмежених можливостей. Кожен з нас обмежений в своїх фізичних, інтелектуальних і часових можливостях. Обмежено і все суспільство, бо його природні, матеріальні, трудові і фінансові ресурси мають кількісні та якісні межі. Але для задоволення якихось, обраних, визначених потреб ресурсів достатньо. Це і є відносна обмеженість ресурсів.

Кількість природних ресурсів обмежена не тільки у зв'язку з їх вичерпаністю, через абсолютну обмеженість на нашій планеті. В кожний конкретний проміжок часу тільки обмежена їх кількість використовується у процесі виробництва (як правило, недостатня для задоволення існуючих потреб).

Предмети праці – це природні ресурси та сировина (напівфабрикати), на які спрямована праця для їх переробки на кінцеву продукцію в процесі суспільного виробництва для дії на предмети праці: машини, устаткування, фабричні приміщення, промислова інфраструктура для їх переробки.

В даному випадку підприємницькі здібності не відокремлюються у якості особливого чинника виробництва. Така класифікація основних факторів виробництва враховує, що економічна система суспільства може бути не тільки ринковою, але й плановою. В останньому випадку роль такого чинника процесу суспільного виробництва, як підприємницькі здібності, практично зводиться нанівець.

Оскільки людські потреби практично безмежні, а економічні ресурси обмежені – виробництво не в змозі задовольнити усі запити суспільства. За таких умов однією з фундаментальних проблем економічної теорії виступає проблема дослідження шляхів такого використання наявних

ресурсів (продуктивних сил), при якому досягається максимально можливе задоволення безмежних потреб суспільства.

Досягнення повного обсягу виробництва, таким чином, само по собі представляє досить складне завдання, про те, не вирішує головну економічну проблему – безмежність потреб при обмеженості ресурсів.

Зробимо висновок, що при виборі варіантів виробництва альтернативних продуктів бажано уникати крайнощів, зосереджуючи усі наявні ресурси для виготовлення лише одного з них. Розплатою за це буде зниження ефективності суспільного виробництва. При цьому слід усвідомлювати, що неможливість оцінки названих варіантів з точки зору економічної ефективності, не означає, що для подальшого розвитку економіки не має значення який з них буде обрано.

Вибір між виробництвом засобів виробництва та виробництвом предметів споживання можна розглядати як вибір між забезпеченням економічного зростання та задоволенням поточних потреб населення.

Отже, проблема вибору використання обмежених ресурсів, це не лише проблема структури сучасного виробництва, але й проблема майбутнього економічної системи, проблема визначення темпу її подальшого розвитку.

УДК 001.83(100)

Сиволап Т.Г.¹, Григоренко К.К.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-813 ЗНТУ

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Поглиблення міжнародного поділу праці в галузі науки та промислового освоєння її результатів зумовлюють об'єктивну і дедалі більшу потребу у поглибленні міжнародного науково-технічного співробітництва України (з наступним обміном результатами НДДКР) та диверсифікації його форм. Необхідність для нашої держави здійснення докорінної техніко-технологічної модернізації усіх сфер виробництва відповідно до найвищих світових стандартів вимагає від неї, крім максимально ефективного використання наявного інноваційного потенціалу, ширшого розвитку міжнародної кооперації у сфері науки, освіти і виробництва.

Нинішній рівень включення України до міжнародного науково-технічного співробітництва є вкрай низьким, масштаби співпраці не

відповідають повною мірою науково-технічному та економічному потенціалу нашої держави. У той час, як провідні країни світу нарощують обсяги міжнародної взаємодії в інноваційній сфері, диверсифікують її форми (з використанням співробітництва у галузі науки і техніки при створенні, модернізації та експлуатації промислових підприємств і соціальної інфраструктури; обміну технологіями, ліцензіями, конструкторськими і проектними матеріалами та ін.), участь України в інноваційній кооперації з іншими державами – низькодиверсифікована.

Надзвичайно важливою політико-економічною характеристикою науково-технічного обміну є його нерівномірність у світовому господарстві, що, в свою чергу, ґрунтується на відповідній нерівномірності самих науково-технічних розробок. Більша їх частина здійснюється в розвинених країнах, які домінують і в міжнародному науково-технічному обміні. Так, понад 90 відсотків світового експорту товарів високої технології та до 70 відсотків їх імпорту припадає на розвинені країни, а шість держав – США, Японія, Німеччина, Франція, Італія та Велика Британія – здійснюють близько 80 відсотків експорту та 70 відсотків імпорту таких товарів розвиненими країнами.

На країни, що розвиваються, припадає лише 2 відсотки загальносвітових витрат на науково-дослідні та конструкторсько-технологічні роботи, а витрати на зазначені роботи в розрахунку на душу населення становлять у співвідношенні між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, 140:1. Тому останні, природно, змушені звертатися до зовнішніх джерел надходження науково-технічної продукції та новітніх технологій. Платежі молодих держав за технологію становлять щороку 30-50 млрд. дол. і мають тенденцію до зростання. До того ж експорт технології до країн, що розвиваються, характеризується поставками менш складної та застарілої технології.

Розширення міжнародного науково-технічного обміну супроводжується посиленням суперництва за лідерство в пріоритетних напрямках науково-технічного прогресу. Серйозного випробування зазнала останніми десятиліттями технологічна перевага США над найближчими конкурентами, яку вони мали до кінця 60-х років.

Серйозні завдання на найближчі роки в плані виходу на світовий технологічний ринок стоять перед Україною, адже частка її у світовій ліцензійній торгівлі надзвичайно низька. А тим часом уже сьогодні в Україні є галузі машинобудування, де техніка і технологія досягли світового рівня. Це високотехнічні, наукомісткі галузі виробництва верстатів, літаків, приладів, побутової техніки, порошкової металургії, електрозварювального виробництва. Американські експерти вважають,

що український машинобудівний комплекс за експортними можливостями посідає 11-е місце у світі.

УДК 339.923(477)+338.124.4(477)

Сиволап Т.Г.¹, Романова К.М.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-813 ЗНТУ

БЕЗ ПРАВА НА ВИБІР: МІЖ КРИЗОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЮ ІНТЕГРАЦІЄЮ

Сучасні реалії розвитку української економіки не викликають жодних сумнівів щодо продовження у часі тяжких наслідків знецінення гривні, яке відбулося протягом 2014–2015 рр., з додаванням політичних ризиків та невизначеності перебігу подій, пов'язаних військовим конфліктом на сході країни.

Ситуація виглядає такою, що навіть за умови реалізації рішучих заходів з проведення дієвих реформ, а не їх імітації, відчутного результату можна буде очікувати тільки разом із першими передвісниками макростабілізації.

Маючи об'єктивний потенціал скорочення відставання завдяки ефекту конвергенції на початку інтеграційного процесу, Румунія і Болгарія випереджали середні темпи економічного зростання ЄС в середньому на 4,5 %. При цьому зростання було забезпечене, в основному, за рахунок активізації внутрішнього споживання. Даний фактор мав ключове значення, так як знецінення національної валюти через фінансову кризу призвело до негативних наслідків, які не були настільки відчутними для економік визначених країн. Тенденція до зростання інвестицій та зниження чистого експорту в обох країнах наприкінці кризи змінилася на протилежну, а головним рушієм економічного зростання стало підвищення продуктивності праці.

Поряд із незначним збільшенням боргового тягаря, як загальної тенденції розвитку світової економіки, питома вага державних зобов'язань кожної з країн не перевищує 40 % ВВП. При цьому динаміка зростання боргу в Румунії у післякризовий період мала більш стрімкий характер по відношенню до ситуації, що склалася в Болгарії. Більшість макроіндикаторів розвитку економіки – дефіцит бюджету, інфляція, платіжний баланс, валютний курс тощо у період з початку перебування визначених країн у складі ЄС дрейфували у напрямі наближення до відповідних характеристик усталеного розвитку. За темпами скорочення

відставання від ЄС станом на кінець 2014 р. Румунія і Болгарія отримали найкращі результати у просуванні економічних реформ, у той час як державний менеджмент, демократія і рівень життя мають нижчі позиції у рейтингу.

Український сценарій розгортання подій у разі ратифікації асоційованого членства та запровадження зони вільної торгівлі з ЄС має високий економічний потенціал. З огляду на досвід успішного просування Румунії і Болгарії у напрямі економічної конвергенції у складі ЄС, а також низький рівень економічного розвитку України за європейським інтеграційним індексом країн східного партнерства, існують реальні передумови для використання вказаного потенціалу на етапі виходу з кризи. Як показують складові згаданого індексу, попри покращення співробітництва з ЄС у напрямі просування економічних реформ, темпи просування останніх не витримують жодної критики, що негативно позначається на успішності результатів адаптації розвитку економіки України до середньоевропейського рівня.

Світовий досвід відзначає порівняно більш високі темпи економічного зростання на початку виходу з кризи, що може бути значно підсилено у разі згорання військових дій на сході України, або, принаймні, тимчасового заморожування конфлікту. До стримуючих факторів позитивного впливу європейської інтеграції на Україну слід відзначити більшу відкритість та високі темпи зростання державного боргу. За оцінками фахівців МВФ питома вага держборгу до ВВП у 2015 році складе не менше 94 %, що на 23 % більше, по відношенню до попереднього року.

Переорієнтація ринків збуту у зв'язку з конфліктом зі східним партнером відбувається вимушено пришвидшеними темпами, що підвищує шанси на покращення торговельного балансу у разі вступу до зони вільної торгівлі з ЄС. Разом з тим, не вирішення питання зростання боргового тягаря у проекції фіскально-монетарної взаємодії ставить під сумнів часові орієнтири покращення ситуації.

Таким чином, можна стверджувати, що позитивний поступ України на межі між кризою та європейською інтеграцією багато в чому залежатиме від швидкості та якості прийняття управлінських рішень в частині приборкання боргових викликів і просування економічних реформ.

РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЗАПОРІЖЖЯ

Місто Запоріжжя – адміністративний, економічний і культурний центр Запорізької області зі славною історією й перспективним майбутнім. Місто входить до числа індустріальних центрів економічного розвитку України. Запоріжжя займає вигідне економіко-географічне положення та розташоване на головній воднотранспортній магістралі України – р. Дніпро. Магістраль перетинається транспортно-комунікаційними коридорами, що з'єднують південь України з центром Росії, Донбас з Криворіжжям та Закарпаттям.

Транспорт – найважливіша ланка у сфері економічних відносин, одна із провідних галузей матеріального виробництва. Він бере участь у створенні продукції та доставці її споживачам, здійснює зв'язок між виробництвом та споживанням, між різними галузями господарства, між країнами та регіонами. Транспорт є необхідною умовою виникнення і розвитку інтенсивного обміну товарами між окремими територіями, що беруть участь у цьому поділі. Розширення територіального поділу праці, його удосконалення і саме виникнення нових, більш ефективних форм значною мірою залежить від рівня розвитку транспорту.

Транспорт – це комплекс, що складається з окремих видів: залізничного, морського, річкового, автомобільного, трубопровідного та повітряного. Вони взаємодіють між собою і становлять транспортну систему.

Рівень розвитку транспортної системи міста – один із найважливіших ознак її технологічного прогресу й цивілізованості.

Економічному розвитку Запоріжжя сприяє його вигідне розташування на перехресті всіх видів транспортних шляхів: залізничних, автомобільних, водних, повітряних. Наявність розвинутої інфраструктури дає можливість виконувати значні обсяги перевезень пасажирів і вантажів.

Місто має ряд стратегічних трас: Одеса-Мелітополь-Ново-азовськ, Харків-Сімферополь-Севастополь, Бориспіль-Дніпропетровськ-Запоріжжя.

Розгалужена мережа залізничних доріг з'єднує місто Запоріжжя з містами України та країнами СНД. На долю автомобільного та залізничного транспорту припадає велика частка як вантажних, так і

пасажирських перевезень. Відбувається постійне зростання кількості агентств, які надають послуги з міжнародних автоперевезень.

Значна частина загального потоку вантажу у місті припадає на Запорізький річковий вантажний порт. Порт відкритий для заходу судів типу «річка-море» вантажопідйомністю до 5000 тонн з осіданням до 4 м. Приймаються пасажирські судна місткістю до 700 пасажирів. Важливу роль у транспортній системі області та міста відіграє Запорізький регіональний аеропорт, який має статус міжнародного.

Місто має розвинуту систему автомобільних доріг, загальною площею 8143,3 тис. м², довжиною – 998,7 км.

Регіон Запорізької дирекції залізничних перевезень має загальну протяжність залізничних колій 121 км, у тому числі електрифікованих – 110 км, двоколійних – 27 км. В Запоріжжі діють 2 пасажирських залізничних вокзали: Запоріжжя-I та Запоріжжя-II.

Основною важливою складовою частиною виробничої інфраструктури Запоріжжя, яка забезпечує життєдіяльність суспільства у виробничих сферах є громадський транспорт.

До складу пасажирського транспорту м. Запоріжжя входять електричний, автомобільний та річковий транспорт. Пасажирські перевезення в місті виконують 2 трамвайних депо, 2 тролейбусних парки, 39 автотранспортних підприємств різних форм власності та ДП «Запорізький річковий порт» АСК «Укррічфлот» в період навігації.

Існуюча транспортна мережа з'єднує всі соціально важливі райони міста.

За перших 6 місяців 2015 року обсяг перевезень пасажирів авто-транспортном загального користування склав 24,04 млн. чол. (що на 5,4 % більш ніж за відповідний період 2014 року), перевезено вантажів – 766,9 тис. тонн (що на 15,4 % менш ніж за 6 місяців 2014 року).

ЗКПМЕТ «Запоріжелектротранс» за I півріччя 2011 року перевезено (з урахуванням статистичного коефіцієнту) 41,39 млн. чол., що становить 101,3 % до відповідного періоду 2014 року. У I півріччі 2015 року водним транспортом перевезено 7,441 тис. пасажирів.

З перших місяців 2016 року «ЗапорожГрадТранс» придбав нові мікроавтобуси та тролейбуси, це свідчить про початок загальної обнови всього міського транспорту.

УДК 658.8:339

Сиволап Т.Г.¹, Терновська К.А.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-813 ЗНТУ

МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІРМИ

Теорія маркетингу зародилася в США як реакція на загострення проблеми реалізації та охоплювала тільки сферу збутової діяльності (торгівлю, рекламу, кредит і т. п.). Сфера виробництва не входила в предмет маркетингу. У 40–50-ті роки маркетинг стикнувся з теорією управління (менеджментом), утворивши нову науку – «ринкову теорію управління», в яку разом з виробництвом і збутом був включений детальний аналіз ринку.

У 60–70-ті роки ХХ в. кордону маркетингу знову розширилися, увібравши в себе налагодження довготривалих економічних зв'язків з споживачами. Якщо в період становлення промислового виробництва ринки формувалися для масового попиту, існував дефіцит, і споживач залежав від продавця, то тепер останні помінялися ролями: у підприємця з'явилася необхідність знати орієнтацію покупця на покупку того чи іншого товару. З цією метою маркетологи стали сегментувати ринок, тобто розбивати його на чіткі групи покупців, і саме на конкретних, а не абстрактних покупців. орієнтувати виробництво, оформлення і збут товарів.

Надалі ланками маркетингу стало кредитування покупців, після продажне обслуговування, заміна застарілої продукції новими моделями та багато інших послуг.

Багатогранність маркетингу породила різночитання у визначенні його сутності. Умовно маркетинг можна розглядати як з точки зору фірми (микромаркетинг), так і з точки зору суспільства (макромаркетинг).

Провідний фахівець в області маркетингу Ф. Котлер визначає макромаркетинг як вид людської діяльності, спрямованої на задоволення потреб за допомогою обміну.

Стосовно до фірмі маркетинг розглядається як комплексна програма діяльності, що охоплює стадії створення, виробництва і збуту товарів на основі вивчення стану ринку, суб'єктів ринкових мереж і реальних потреб покупців з метою їх задоволення та отримання фірмою максимальних прибутків. (Див.: Багієв Г.Л., Красикова Н.Н. Мотивація комерційних комунікацій в системі маркетингу. СПб.: Видавництво СПбУЕіФ, 1994. С. 4).

Процес управління маркетингом передбачає:

- аналіз ринкових можливостей;
- відбір цільових ринків;
- розробку комплексу маркетингу;
- втілення в життя маркетингових заходів.

Аналіз ринкових можливостей проводиться з метою збору інформації про ринок і визначення «ніші» для своєї діяльності, т. є; тієї мікро–і макросередовища, в якій фірмі належить працювати.

Відбір цільових ринків передбачає орієнтацію на конкретні товари і конкретних покупців. Він включає чотири етапи:

- вимір попиту;
- прогнозування попиту;
- відбір сегментів ринку;
- визначення позиції товару на ринку.

Розробка комплексу маркетингу передбачає аналіз 4 основних груп чинників маркетингу: товару, ціни, методів розповсюдження товарів, методів стимулювання збуту товарів.

Втілення в життя маркетингових заходів припускає наявність налагодженої системи планування, організації та контролю маркетингу.

Внутрішньофірмове планування маркетингу має два рівні: стратегія планування фірми і планування маркетингу.

Перше припускає підтримку стратегічної відповідності між цілями фірми і її шансами в сфері маркетингу.

Друге містить плани щодо кожного окремого виробництва, товару або товарної марки фірми.

Організація маркетингу залежить від масштабів фірми: у невеликій фірмі працює одна людина, у великій – відділ маркетингу. Функції працівників відповідають змісту функцій маркетингу: відповідальний за товарну групу (скажімо, за товар А, Б і т. д.), за сегмент ринку і т. д.

Для реалізації цих цілей використовується функція маркетингових досліджень, звана бенгмаркінгом, змістом якого є мистецтво виявлення того, що інші фірми роблять краще, вдосконалення і застосування їхніх методів і стилю роботи на своїй фірмі. Девіз бенгмаркінга: «від кращого до кращого». При цьому аналізуються такі питання, як:

- хто, яка фірма знаходиться на вершині конкуренції;
- чому власне підприємство не є кращим;
- що має бути змінено або збережене на підприємстві, щоб воно стало кращим;
- як впровадити відповідну стратегію, щоб стати кращим з кращих.

У період становлення ринкових відносин використання фірмами маркетингу набуває дуже важливе значення.

УДК 331.56 – 053.81 (477)

Сиволап Т.Г.¹, Волошина Т.П.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

МОЛОДІЖНЕ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Безробіття – це соціальне явище, суть якого полягає в невикористанні суспільством активної працездатної частини населення. Молодь – це одна з найбільш уражених в економічному плані та найбільш безправна в соціально-правовому відношенні соціальних спільнот.

В умовах ринкової економіки проблема зайнятості молоді постає особливо гострою. Молодь складає лише чверть загальної кількості населення працездатного віку, але вірогідність безробіття молодих людей втричі вища, ніж для дорослих.

З економічного боку проблеми наслідком безробіття є скорочення обсягів виробництва, тому, відповідно, зменшення реального ВВП та зниження рівня життя населення. Але молодіжне безробіття має дуже суттєві негативні соціальні наслідки. Безробіття серед молодого населення призводить до: поглиблення бідності та зниження бюджетів молодих сімей (як наслідок – збільшення розлучень, абортів, зниження народжуваності, збільшення кількості безпритульних і покинутих дітей, дітей-сиріт); відтоку молодих фахівців до розвинутих країн; пошуку альтернативних форм заробітку у сфері неформальної економіки і тіньового бізнесу та підриву інтересу до освіти; посилення криміногенної ситуації в країні.

Головними проблемами молодих українців є труднощі у працевлаштуванні та відсутність можливостей самореалізації. За методологією МОП найвищий рівень безробіття в Україні спостерігається серед молоді віком від 16 до 30 років.

Наприклад, середня заробітна платня молодих робітників складає нині лише 60 % від середньоукраїнського рівня і є вдвічі нижчою від величини мінімального споживчого бюджету для юнаків і дівчат. Наслідком цього є падіння рівня життя молоді в цілому, що спонукає молодь вдаватися до підробітку (вторинної зайнятості) крім основної роботи чи навчання. Але з огляду на те, що вторинна зайнятість здійснюється переважно у неформальній або тіньовій економіці, молодь стає там об'єктом визиску та посиленої експлуатації. Сьогодні у тіньовому секторі економіки працює 21 % молодих людей у віці 15–28 років; у віці ж 20–28 років цей відсоток зростає до 25,3.

Вважаємо, що для вирішення проблеми молодіжного безробіття держава має подбати про створення атмосфери соціальної стабільності і захищеності для розглянутої категорії населення, а саме:

- знайти можливості додаткового фінансування державних програм та заходів у напрямку зайнятості;
- розробити систему заохочень та пільгового оподаткування, підприємств, що надають роботу молодим спеціалістам тощо;
- сприяти створенню необхідної кількості державних і комерційних спеціалізованих інститутів, що займаються працевлаштуванням, професійним консультуванням, психологічною підтримкою (зокрема, спеціалізованих агентств для молоді, кадрових агентств, центрів соціально-психологічної допомоги молоді, бірж праці тощо);
- формувати державне замовлення для вузів на такі спеціальності, які відповідають вимогам часу і умов сформованого ринку праці;
- стимулювати підприємства і приватних підприємців у збільшенні кількості молодих фахівців при формуванні кадрового потенціалу фірм (проводити на базі бірж праці та кадрових агентств консультаційно-роз'яснювальні семінари з роботодавцями; виділяти необхідні фінансові кошти на початковому етапі апробації молодого фахівця, ввести квотування чисельності молодих спеціалістів на підприємствах, організовувати курси з планування кадрової політики для приватних підприємців).

Ефективне рішення проблеми працевлаштування молоді дасть поштовх до розвитку вітчизняної економіки, сприятиме становленню України як стабільної, розвиненої і процвітаючої держави.

УДК 334.722(477)

Сиволап Т.Г.¹, Касаткіна А.А.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Підприємництво – це провідний сектор ринкової економіки, який забезпечує насиченість ринку товарами та послугами, сприяє здоровій конкуренції, створює новий «прошарок-підприємець-власник». Воно базується на самостійній, ініціативній, систематичній, на власний ризик, діяльності по виробництву продукції, наданні послуг і зайняттю торгівлею та має на меті отримання прибутку.

Сьогодні саме з малим підприємництвом держава пов'язує надію на швидкі позитивні структурні зміни в економіці, вихід з економічної кризи та створення умов для розширення впровадження ринкових реформ. Мале підприємництво дає ринковій економіці гнучкість, мобілізує фінансові і виробничі ресурси населення, несе в собі могутній антимонопольний потенціал, слугує серйозним фактором структурної перебудови і забезпечення проривів науково-технічного прогресу, вирішує проблему зайнятості та інші соціальні проблеми ринкового господарства.

Аналіз стану малого підприємництва в Україні свідчить про те, що суттєвих зрушень у розвитку цього сектора ринкової економіки не відбулося.

Основними причинами гальмування розвитку малого підприємництва в Україні та її регіонах є:

- відсутність дійового механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва (це питання ще не посіло належного місця і в діяльності місцевих органів державної виконавчої влади);

- неймовірно важкий тягар оподаткування, що примушує багатьох суб'єктів малого підприємництва збочити в тіньову економіку;

- низькі темпи та перекоси в процесі реформування власності;

- відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого бізнесу, як підприємництва в цілому;

- обмеженість або повна відсутність матеріальних фінансових ресурсів (багато малих підприємств розпочали свою діяльність через відсутність достатньої суми стартового капіталу, власних виробничих площ та устаткування);

- недосконалість системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення, недосконалість системи навчання та перепідготовки персоналу для підприємницької діяльності тощо.

Аналіз стану та проблем розвитку малого бізнесу в Україні свідчить про те, що подальший розвиток ситуації без активного та позитивного втручання держави може привести до згортання даного сектора економіки з відповідним загостренням економічних проблем та посиленням соціальної напруги. Тому виникає необхідність дієвої державної політики підтримки малого бізнесу.

Вирішення цього завдання має зосереджуватися на таких основних напрямках:

- створення відповідної нормативно-правової бази;

- вирішення питань щодо організаційного забезпечення малого підприємництва, насамперед: розробити та прийняти цільові і регіональні

програми розвитку та підтримки малого підприємництва з відповідним фінансовим та організаційним забезпеченням;

- впровадити єдину вертикальну систему органів виконавчої влади з питань малого підприємництва від Кабінету Міністрів України до обласних, районних державних адміністрацій;

- розробити єдину систему реєстрації та легалізації суб'єктів підприємництва;

- формування та розвиток системи фінансової підтримки малого підприємництва, для чого, в першу чергу, необхідно: внести зміни та доповнення до Закону України "Про систему оподаткування" та інші закони, в яких передбачити скорочення кількості зборів та відрахувань, перехід на єдиний сукупний податок, введення системи патентів для громадян-підприємців, звільнення від оподаткування частини прибутку, що спрямовується на рефінансування суб'єктів малого підприємництва;

- передбачити використання державних кредитних ліній для підтримки малого підприємництва із зазначенням середнього розміру позики, процентної ставки та секторів кредитування при умові створення нових робочих місць;

- впровадити порядок кредитування малого підприємництва комерційними банками під гарантії бюджетних коштів;

- ввести пільгове оподаткування прибутку комерційних банків, одержаного за рахунок кредитування малих підприємств;

- організувати інформаційне, консультативне та кадрове забезпечення, насамперед: відновити щоквартальну статистичну звітність про діяльність суб'єктів малого підприємництва.

УДК 339. 133

Сиволап Т.Г.¹, Міхеев М.Ю.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ТА ЯКІСТЬ ЖИТТЯ

Проблеми економічного зростання особливо гостро постали перед людством у ХХ ст., але це не означає, що вони нікого не хвилювали раніше. Уперше про економічне зростання заговорили меркантилісти, а більш-менш предметно цю проблему поставив фізіократ Ф. Кене.

Протягом останніх десятиліть однією з найважливіших довгострокових цілей економічної політики уряду будь-якої країни є стимулювання економічного зростання, підтримка його темпів на

стабільному та оптимальному рівні. Усе це вимагає чіткого уявлення про економічне зростання, фактори його стимулювання і стримування, тому обрана тема дослідження є надзвичайно актуальною в умовах становлення та розвитку економіки України.

Економічне зростання є надзвичайно складним явищем. З даного приводу відомий американський історик економічної думки Б. Селігмен зазначав, що задовільна теорія економічного зростання повинна враховувати природні ресурси, політичні інститути, законодавство, а також багато психологічних і соціальних факторів. Розробка такої всеохоплюючої теорії, на думку вченого, – майже нездійсненне завдання. Відомі економісти, автори теорій економічного зростання, ясна річ, не претендували на створення всеохоплюючої та універсальної теорії, не робили спроб «обійняти неосяжне». Тому кожна теорія або модель мають відповідні припущення та абстракції, які дозволяють виділити і вивчити найбільш суттєві фактори економічного зростання.

Дійсно, головною метою економічного зростання є збільшення обсягів економічних благ, що сприяє поліпшенню життя населення, створенню стабільної сприятливої соціально-політичної ситуації в країні, підвищенню її міжнародного авторитету. З точки зору етимології (походження) терміну «зростання» близьким є поняття «розвиток», але останнє ширше за змістом. Економічний розвиток – це процес переходу країни від одного стану економіки до іншого, більш досконалого – тобто якісно нового на основі відповідних структурних та інституціональних зрушень. Комплексно це проявляється в якісному вдосконаленні всієї економічної системи.

Виокремлюють два основних типи економічного зростання: екстенсивний та інтенсивний. Екстенсивний тип економічного зростання забезпечується за рахунок кількісного збільшення обсягів функціонуючих факторів виробництва і практично за збереження незмінними їх попередніх техніко-технологічних параметрів. Інтенсивний тип економічного зростання характеризується розширенням виробництва на основі якісного поліпшення всіх його факторів, тобто раціонального використання всього виробничого потенціалу. Як відхилення від закономірного процесу економічного розвитку в окремі періоди для ряду країн може мати (і має) місце регресивний тип зростання, для якого характерне тривале зниження обсягів суспільного виробництва. Зокрема, таке явище спостерігалось протягом 90-х рр. у всіх країнах СНД, у тому числі і в Україні, що в літературі отримало назву трансформаційного спаду.

Щодо основних типів економічного зростання, то на практиці вони не існують в абсолютних формах. У реальному житті вони проявляються або як переважно екстенсивний, або як переважно інтенсивний тип економічного зростання. Нині в розвинутих країнах переважає інтенсивний шлях економічного розвитку. В Україні після тривалого спаду виробництва необхідно підготувати матеріальну базу для інтенсивного економічного зростання. Чим раціональніше функціонує процес відтворення, тим вище ефективність суспільного виробництва.

Отже, економічне зростання має місце тоді, коли цьому сприяють як фактори пропозиції, так і фактори попиту та розподілу, взаємозв'язок між самими факторами є складним і суперечливим. Зміни у факторах пропозиції породжують зміни в обсязі сукупного попиту та розподілі ресурсів, і навпаки. Залежно від того, за рахунок яких факторів збільшується чи зменшується національний дохід (ВНП чи ВВП), залежить якість економічного зростання. Як окремі показники, використовують коефіцієнти зростання продуктивності праці, капіталовіддачі і матеріаловіддачі, загального зростання ефективності виробництва. Через ці параметри виявляється динаміка розвитку виробництва, кількісні і якісні зміни в економіці. Характеристика якісної сторони економічного зростання доповнюється співставленням темпів економічного зростання із темпами зростання населення.

УДК 338.47(477)

Сиволап Т.Г.¹, Дикусар К.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-813 ЗНТУ

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНО-ДОРОЖНЬОГО КОМПЛЕКСУ (ТДК) УКРАЇНИ

В умовах складних світових економічних процесів Україні необхідна ефективна державна транспортна політика, яка враховувала б геополітичні аспекти в державі, особливості галузі та її роль у процесах економічних і соціальних перетворень і надала б можливість розвитку галузі, забезпечила її конкурентоспроможність.

Транспорт – одна з найважливіших галузей національної економіки, ефективне функціонування якої є необхідною умовою стабілізації, структурних перетворень економіки, розвитку зовнішньоекономічної діяльності, задоволення потреб населення і суспільного виробництва в перевезеннях, захисту економічних інтересів України.

На жаль, характерними рисами сьогоднішнього стану діяльності ТДК наступне. Стрімко йдуть на спад обсяги перевезень, критичного рівня досяг фінансовий стан галузі, практично зношений рухомий склад та матеріально-технічна база, їх реконструкція, ремонт та технологічне обслуговування фактично відсутні. Вкрай незадовільно вирішуються питання приватизації, розвитку державно-приватного партнерства, залучення інвестицій, технічних інновацій та технологічної модернізації в галузі, не задовольняються навіть мінімальні соціальні потреби працівників галузі, зруйнована система безпеки і контролю, поставлені в тінь питання встановлення тарифів і ціноутворення, закупівель і використання державного майна, вирішення міжнародних питань паралізоване, що призводить до втрати транзитних перевезень через територію України.

Ключове геополітичне становище України в забезпеченні найкоротших транспортних маршрутів в Євразійському регіоні, наявність розгалуженої мережі залізних і автомобільних доріг, незамерзаючих морських портів на Чорному, Азовському морях та в гирлі Дунаю визначають велику роль національного транспортного комплексу як інфраструктури не тільки зовнішньоекономічних зв'язків України, а й важливою складовою глобальної транспортно-комунікаційної системи, що забезпечує динамічний розвиток світової торгівлі.

Загальний рівень розвитку транспортної інфраструктури України дозволяє внести в рішення цієї проблеми суттєвий внесок. Однак при цьому слід враховувати, що розширення попиту на перевезення всіма видами транспорту на світових ринках супроводжується більш високими вимогами до якості транспортних послуг.

В даний час транспортна система України не в повній мірі готова до забезпечення перевезень у необхідних обсягах. Внаслідок недостатнього розвитку нормативно-правової бази і низького інвестиційного потенціалу ТДК збільшується зношення технічних засобів, погіршується їх структура, не забезпечується належна безпека руху, зростає негативний вплив діяльності транспорту на навколишнє природне середовище та здоров'я людини. Все це в умовах світової фінансової кризи та жорсткої конкуренції призводить до витіснення українських перевізників з міжнародних ринків транспортних послуг, знижує якість обслуговування вітчизняних підприємств і населення, створює реальну загрозу економічній безпеці держави.

Створення належних умов у державі і активізація національного законодавства в сфері транспорту дасть можливість конкретизувати потреби у розвитку інфраструктури, виявити "вузькі" місця, визначити

пріоритетні завдання за кожним видом транспорту і, в подальшому, впровадити їх у життя.

Сьогодні першочерговими завданнями є прискорений розвиток транспортної інфраструктури, створення відповідно до міжнародних стандартів національної мережі транспортних коридорів, її інтегрування в транспортні системи Європи та Азії, Балтійського і Чорноморського регіонів.

УДК 322.146:316.334.52(477)

Сиволап Т.Г.¹, Михайленко Л.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-813 ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Взаємовідносини центру та регіонів завжди є доленосними для розвитку держави в цілому. Вони не тільки визначають державний устрій, а й справляють вирішальний вплив на добробут народу. Відсутність у минулому власної виваженої регіональної політики призвела до значних диспропорцій у територіальній структурі української економіки, неефективного використання переваг територіального поділу праці, природно-ресурсного та науково-виробничого потенціалу регіонів, до надмірного забруднення навколишнього середовища у багатьох містах і районах. В Україні ще не створено правової бази, необхідної для досягнення регіонами оптимальної економічної самостійності, немає чіткого розмежування повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування з питань управління соціально-економічним розвитком регіонів. Слабкою є фінансово-економічна база багатьох адміністративно-територіальних одиниць.

Як свідчать статистичні дані, держава несе втрати від діяльності вільних (спеціальних) економічних зон. За висновком Мінекономіки України, результати діяльності БЕЗ і ТПР є від'ємними, тобто негативне сальдо між обсягом наданих пільг і доходами в бюджет постійно збільшується. На думку спеціалістів, оцінку діяльності БЕЗ потрібно робити диференційовано, як це здійснюється у світовій практиці, тобто з позиції соціально-економічної доцільності завдань, які вони мають вирішувати. З цією метою має здійснюватися постійний моніторинг ефективності БЕЗ, має діяти система показників, які б відображали

специфіку функціонування таких територій, і результати діяльності таких зон мають бути прозорими. Адже ВЕЗ – це специфічні об'єкти, які повинні мати умови для реалізації завдань інноваційного розвитку як головного вектора діяльності таких територій. Потрібно встановити режим роботи, визначити етапи освоєння нових технологій і відповідно до цього переводити ВЕЗ на існуючі в державі загальні, законодавчо закріплені норми господарювання.

Перебудова структури економіки – найважливіше стратегічне завдання соціально-економічного розвитку регіонів України. Як би не розвивалися ринкові відносини, досягти істотного економічного зростання і поліпшення матеріального добробуту населення неможливо без структурної перебудови. Успішне проведення структурних перетворень територіальної суспільної системи в значній мірі залежить від правильності вибору пріоритетних напрямків.

Сьогодні до пріоритетних напрямків треба включити:

- зміцнення економічної та суспільно-політичної єдності держави;
- забезпечення єдиних соціальних стандартів на всій території держави;
- призупинення поглиблення міжрегіональних диспропорцій за економічними та соціальними параметрами.

Ефективна регіональна політика стимулювання розвитку регіонів неможлива без перерозподілу (прямого чи непрямого) ресурсів і прав між "багатими" і "бідними" регіонами. Такий перерозподіл має відбуватися як централізовано, так і за допомогою спеціально розроблених механізмів у регіонах.

Політика економічного зростання на базі ринкових перетворень має бути пов'язана з регіональною соціальною політикою, які разом утворюватимуть комбіновану модель економічного і соціального розвитку. Нова соціально-економічна політика вимагає активізації реформ у соціальній сфері, в основу яких має бути покладена активна дія соціальних чинників у суспільному відтворювальному процесі як передумова економічного зростання.

Головними державними механізмами регулювання соціально-економічного розвитку регіонів мають стати:

- реалізація програмно-стратегічних документів розвитку регіонів;
- удосконалення міжбюджетних відносин з регіонами; посилення інвестиційної політики і її диференціації між регіонами;
- розвиток транскордонного і прикордонного співробітництва тощо.

Послідовна підтримка функціонування цих механізмів дасть змогу зменшити поглиблення соціально-економічних регіональних диспропорцій і поетапно розв'язати складні міжрегіональні соціально-економічні проблеми розвитку суспільства в цілому.

Отже, активна державна регіональна соціально-економічна політика покликана сприяти мобілізації всіх регіональних ресурсів для забезпечення економічного зростання й поглиблення структури економічних трансформацій у державі.

УДК 339.13

Сиволап Т.Г.¹, Прийма П.А.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-813 ЗНТУ

ФОРМУВАННЯ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Однією з важливих умов функціонування ринку є наявність добре розвиненої інфраструктури. Від того, наскільки добре вона розвинута, залежить в кінцевому підсумку і ефективність функціонування ринкової економіки. У свою чергу, за рівнем розвитку ринкової інфраструктури можна судити і про ступінь розвитку ринку, ринкових відносин в будь-якій країні. Тому необхідною умовою дієвості ринкових відносин є створення відповідної інфраструктури ринку.

Інфраструктура (від лат. *infra* – нижче, під і *structure* – споруда, будова) – термін, що означає сукупність галузей і підприємств, зайнятих обслуговуванням суспільного виробництва.

Розрізняють виробничу, соціальну і ринкову інфраструктуру.

Інфраструктура ринку – це система державних, приватних і суспільних інститутів (організацій, установ), що обслуговують інтереси суб'єктів ринкових відносин і забезпечують їх ефективну взаємодію. Обслуговування взаємовідносин виробників товарів і їх безпосередніх споживачів – основне призначення інститутів інфраструктури.

Продуктом інфраструктури є послуга. Надаючи різні посередницькі послуги підприємствам і домогосподарствам, ринкова інфраструктура виконує такі основні функції:

а) здійснює правове та економічне консультування підприємств і захист їх інтересів у державних та приватних структурах;

б) забезпечує фінансову підтримку, кредитування, аудит, страхування тощо;

- в) сприяє матеріально-технічному забезпеченню і реалізації продукції підприємств;
- г) регулює рух робочої сили;
- д) створює необхідні умови для ділових контактів підприємств;
- е) здійснює маркетингове, інформаційне та рекламне обслуговування тощо.

Ці функції реалізуються через відповідні елементи ринкової інфраструктури, які можна згрупувати у три блоки:

Перший блок – організаційно-технічна інфраструктура, куди входять товарні біржі, аукціони, торгові доми і торгові палати, холдингові і брокерські компанії, інформаційні центри і ярмарки, пункти прокату і лізингу, державні інспекції, різного роду асоціації підприємців і споживачів, транспортні комунікації, ріелтерські фірми, земельні аукціони, засоби оперативного зв'язку.

Другий блок – фінансово-кредитна інфраструктура, куди входять банки, фондові і валютні біржі, страхові компанії, інвестиційні та пенсійні фонди, фонди профспілок та інших громадських організацій, тобто всі ті, хто може і займається мобілізацією тимчасово вільних ресурсів, перетворює їх у кредити, а потім у капіталовкладення.

Третій блок – організаційно-дослідна інфраструктура ринку включає наукові інститути, що вивчають ринкові проблеми, інформаційно-консультативні фірми, аудиторські організації, спеціальні учбові заклади. Інститути та організації, що входять у цю інфраструктуру, вивчають динаміку ринкової ситуації, розробляють стратегію і тактику поведінки підприємств на ринку, прогнози для уряду і підприємств, моделюють наслідки тих чи інших рішень, консультують, залагоджують конфлікти між партнерами, готують економістів, менеджерів і спеціалістів з маркетингу.

Крім загальної інфраструктури, яка обслуговує увесь обсяг ринкових відносин, існує спеціалізована інфраструктура, яка забезпечує ефективне функціонування окремих ринків – товарів, капіталів, праці та ін., тобто кожний вид ринку має конкретну ринкову установу. Так, ринок засобів виробництва і ринок предметів споживання обслуговують товарні біржі, торгові доми, торгово-посередницькі фірми, торгово-промислові палати, брокерські компанії, лізингові компанії, аукціони, ярмарки, пункти прокату.

Фінансовий ринок (капіталів, цінних паперів, валютний) обслуговують фондові біржі, комерційні банки, фінансово-кредитні посередники, страхові, інвестиційні та аудиторські компанії, валютні біржі. Ринок праці обслуговують біржі праці або служби зайнятості,

центри підготовки кадрів, державні фонди сприяння зайнятості, підприємництва.

Важливим елементом ринкової інфраструктури є аудиторські організації, які надають аудиторські послуги суб'єктам господарювання.

Аудит – це перевірка офіційної бухгалтерської звітності, обліку, первинних документів щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання кваліфікованими спеціалістами (аудиторами) з метою визначення достовірності їх звітності, обліку, його повноти і відповідності законодавству та встановленим правилам і нормативам.

Аудит може здійснюватися незалежними особами (аудиторами), які мають кваліфікаційний сертифікат про право на заняття аудиторською діяльністю; аудиторськими організаціями, які уповноважені суб'єктами господарювання на його проведення. Висновки аудиторських перевірок про господарсько-фінансову діяльність підприємства є гарантією його надійності, фінансової стійкості.

УДК 331.556.4

Сиволап Т.Г.¹, Панова А.Д.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-813 ЗНТУ

МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ

У міру глобалізації світової економіки все більш важливим фактором економічного, соціального і демографічного розвитку багатьох країн стає міжнародна міграція робочої сили та населення. Це один з найбільш складних елементів міжнародних економічних відносин, оскільки їх суб'єктом є людські ресурси. По суті міграція робочої сили – це переміщення працездатного населення всередині країни, а також з однієї країни в іншу з метою працевлаштування на більш вигідних умовах, а також пошуку кращих умов життя. В основному вона викликана пошуками високооплачуваних місць роботи, працевлаштування, можливостей самореалізації, політико-правовими мотивами, відносним перенаселенням в багатьох країнах світу, нерівномірністю економічного розвитку. Міжнародна міграція включає в себе дві основні складові: еміграцію і імміграцію. Під еміграцією розуміється виїзд з країни на постійне місце проживання, імміграцією – в'їзд в країну на постійне місце проживання. Міжнародна міграція включає також процес репатріації – повернення в країну походження людей, які з якихось причин покинули свою батьківщину і переселилися в іншу країну.

Міжнародна міграція робочої сили виникає і розвивається в зв'язку зі становленням і еволюцією міжнародної міграції капіталу, міжнародної торгівлі. Значних масштабів вона набула в кінці XVIII – початку XIX ст. в результаті промислової революції та формування технологічного способу виробництва, заснованого на машинній праці. Українці їздили на заробітки завжди: за царського режиму, потім в складі СРСР. Продовжили і за часів незалежності, увійшовши до п'ятірки країн з найвищим відсотком населення, які виїхали на заробітки за кордон (13 %). Однак турбувати має не це, а саме різке зростання кількості українців, що працюють за кордоном нелегально. А їх кількість з 2011 року зросла з 28 % до 40 %.

80 % трудових мігрантів головною причиною роботи за кордоном вважають низький рівень доходів в Україні. Через відчуття безперспективності переїхали 36 %. Політична нестабільність бентежить 29 %, а низький рівень соціальних стандартів – 25 %. Міграційні потоки з України після Євромайдану стрімко активізувалися. В одній тільки Польщі право на постійне або тимчасове проживання в 2014 році отримали 247 тис. українців. В середньому ж по країнах ЄС цей показник виріс на 30 %. У сучасних умовах переходу до ринкових відносин міжнародна міграція робочої сили стає все більш поширеним явищем. На думку фахівців швейцарського банку Credit Suisse, Україна є бідною країною Європи.

Найбільших збитків економіці України, її майбутнього завдає відтік значної кількості науково-технічних фахівців (в середині 90-х років щорічно емігрувало до 50 тис. фахівців з дипломами вищої школи). У пошуках роботи з України за період незалежності в країни ближнього і далекого зарубіжжя емігрувало понад 8–10 млн осіб. Однак офіційна статистика поки не публікує узагальнених об'єктивних даних з цього приводу. Незважаючи на те, що трудові мігранти вносять істотний внесок в бюджет країни, яка не змогла забезпечити їх роботою, влада не тільки не підтримує їх, а й навпаки. Влада абсолютно не цікавилася мігрантами, поки не вирішила ввести податок і використовувати їх для заповнення дефіциту бюджету. Кожен «заробітчанин» в середньому надсилає в Україну суму еквівалентну 200 долларам США. Через «потрійний» податок домашнє господарство втрачає 49,2 % (фактично половину!) від цієї суми. З географічної точки зору найбільше грошових переказів надійшло в Україну в минулому році з Європи – 2,036 млрд. долларів. Трохи менше з Росії - 2,015 млрд. долларів. З Америки трудові мігранти перевели 680 млн. долларів, а з Близького Сходу – 200 млн. долларів. Всього з країн

Азії надійшло 317 млн. доларів. Країні потрібні реальні реформи, а не видимість «поліпшення».

Рішення проблем зовнішньоекономічних відносин України, які нерозривно пов'язані з вирішенням кардинальних проблем внутрішньоекономічного розвитку – вдосконалення структурних реформ, підвищення ефективності економічної системи в цілому можуть забезпечити подальший динамічний розвиток нашої країни і можливість зайняти гідне місце в світовому співтоваристві.

У зв'язку з абсолютною правовою незахищеністю українців за кордоном, ряд громадських організацій України наполягає на тому, щоб Верховна Рада ратифікувала п'ять конвенцій Міжнародної організації праці та ООН, спрямованих на захист інтересів і прав трудових мігрантів та членів їх сімей.

Україна – воістину велика і багата країна, якщо може собі дозволити так розкидатися людьми.

УДК 659.1:339.13(477)

Сиволап Т.Г.¹, Тимченко А.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

РЕКЛАМА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах адміністративно-командної системи реклама була не потрібна і непотрібна споживачу – асортимент товарів визначався державою, і кількість товарів одного класу і одній «ваговій категорії» рідко перевищувало один і, таким чином, у покупця не було вибору, та й проблема була не в тому, щоб вибрати товар, а в тому, щоб дістати хоч який-небудь.

Зараз же, у зв'язку з переходом на ринкову економіку, реклама знову стала двигуном торгівлі, яким вона і повинна бути.

Реклама перш за все стимулює попит на товари, що пропонуються. Механізм функціонування реклами дуже простий - потенційний покупець, почувши (побачивши) про будь-який товар, якого в нього немає, відразу захоче його купити, зрозуміло, за наявності грошей.

Можлива також реклама, яка переслідує відразу 2 мети: по-перше, створити попит на товар у його потенційних споживачів, і, по-друге, залучити оптових покупців, які б розповсюджували товар у роздріб.

Реклама - настільки сильний засіб, що вона може допомогти продати зовсім неконкурентоспроможний товар. На жаль, ми, як споживачі, дуже

часто стикаємося з неякісною та настирливою рекламою, яка нічого, крім роздратування, не викликає. Тому необхідно пам'ятати, що рекламна справа – це теж мистецтво.

Існує величезна кількість різних видів реклами.

Найдорожчим та найефективнішим у наш час видом реклами, є реклама по телебаченню. Для телевізійної реклами характерна висока інформаційна насиченість роликів, тому що в кілька секунд ролика необхідно вмістити якомога більше інформації.

З точки зору ефективності реклами вигідно запускати різні рекламні ролики для реклами одного і того ж товару – зрозуміло, за наявності достатньої кількості грошей – але з яким-небудь об'єднуючою ланкою, щоб телеглядач міг дізнатися конкретну фірму, а в іншому випадку рекламні ролики швидко приїдаються.

Досить ефективною є реклама в періодичній пресі. Вартість цього виду реклами порівняно невисока та її собі можуть дозволити і не дуже багаті компанії. Дуже добре працює реклама, закамфльовані в нібито інформаційної статті. Читач читає її, як інформаційно, не підозрюючи, що вона щось рекламує. Правда, тут необхідна особиста домовленість з журналістом.

Існує ще реклама по радіо. Ця реклама порівняно недорога, і навіть приватні особи можуть собі її дозволити. Є сумніви в її ефективності, так як радіо слухають далеко не всі. Виняток тут складають музичні програми, які слухають і в дорозі, і в полі, і на роботі.

Втім, реклама по радіо набагато ефективніша за межами великих міст. Наприклад, у селі або в маленькому містечку радіо – це єдина відрада для населення, так як там телевізійне мовлення розвинено менше, правда, там не дуже добре розвинений товарний ринок, тому що реклама малоефективна.

УДК 648.8:347.71 (477)

Сиволап Т.Г.¹, Мочалова Н.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ В КОМЕРЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Спеціалісти вважають, що маркетинг – це справа не тільки продавців, а й покупців, які займаються пошуком потрібного товару за прийнятною ціною. Таким чином, сучасний маркетинг – це особлива

галузь економічної науки, яка займається вирішенням проблем раціоналізації у широкому розумінні шляхом розробки відповідного інструментарію.

Кожну з функцій маркетингу можна розглядати як сукупність певних комерційних і ряду виробничих функцій, які є не чим іншим, як елементами маркетингової діяльності.

Таким чином, більшість елементів маркетингової діяльності застосовуються в торговельній практиці. Проте, для підвищення ефективності комерційної діяльності торговельних посередників недостатньо застосування окремих елементів маркетингової діяльності. Необхідне не просто комплексне їх використання, але і зміна цільової орієнтації, змісту кожного елементу, що вже знайшов тією чи іншою мірою застосування на практиці.

Маркетинг передбачає широке використання найвигідніших ринкових можливостей. Звідси впливає важливість маркетингу як процесу, що пов'язує виробника зі споживачем через торгівлю і забезпечує зворотні зв'язки між ними.

Сьогодні багато вітчизняних торговельних підприємств виходять на зовнішній ринок, починають діяти у середовищі, де ринкові відносини досягли високого рівня розвитку. Однак, не оволодівши передовими методами маркетингу, такі підприємства приречені на невдачі в конкурентній боротьбі. Знання маркетингу дозволяє належним чином організовувати роботу зі споживачами; об'єктивно оцінити своїх конкурентів, їх силу і слабкість, визначити переваги в конкурентній боротьбі, правильно вибрати сегмент або "нішу" ринку, сферу господарської діяльності.

Філософія маркетингу вимагає, щоб комерційна діяльність, бізнес концентрувалися навколо споживача. Це означає, що повинні вироблятися і поставлятися на ринок товари, які будуть безумовно придбані, на які обов'язково буде попит. Тільки визнання ринком цієї продукції є показником ефективності діяльності компанії, винагородою для кожного учасника трудового колективу.

Головне в маркетингу – двосдиний і взаємодоповнюючий підхід. З одного боку, це ретельне і всебічне вивчення ринку, попиту, смаків і потреб; орієнтація виробництва на ці вимоги, адресність продукції, що випускається; з іншого – активний вплив на ринок, існуючий попит, на формування потреб і купівельних переваг.

Залежно від ситуації на ринку, характеру навколишнього середовища, потенціалу підприємства можуть розроблятися різні маркетингові заходи і програми.

Маркетинг застосовується незалежно від того, якою мірою розвинені ринкові відносини, оскільки виступає у вигляді реальної системи, яка пов'язує внутрішню і зовнішню діяльність фірми, а також координує взаємодію всіх суб'єктів, що входять до системи маркетингу.

Цілі маркетингової діяльності тісно пов'язані з цілями торгового підприємства і сприяють досягненню останніх. До основних цілей торгового підприємства можна віднести: завоювання ринку; рентабельність, фінансову стабільність; забезпечення соціальних факторів виробництва; зміцнення позицій на ринку і створення престижу компанії.

Маючи певну ієрархію і структуру, маркетингові цілі можуть бути визначені як економічні та психографічні. Перші тісно пов'язані з генеральними цілями підприємства (прибуток, рентабельність, надійність та ін.), друга група орієнтована на досягнення результату впливу маркетингових заходів на менталітет і купівельну поведінку споживача, тобто мотивацію, формування у покупця, налаштованого на здійснення покупки, уявлень і оцінки іміджу компанії. При обґрунтуванні цілей і встановленні їх пріоритетності слід мати на увазі можливість виникнення конфліктів між цілями. Так, можливий конфлікт між цілями в політиці збуту, наприклад, при одночасній максимізації прибутку і обсягу збуту.

Таким чином, для підприємства маркетинг – це наука, практика і мистецтво організованої діяльності на ринку. Сьогодні головне завдання кожного підприємства полягає у найбільш раціональній побудові такої діяльності, отриманні від неї максимального економічного ефекту.

УДК 35.075

Сиволап Т.Г.¹, Нестеров Д.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-313 ЗНТУ

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ

Агропромисловий комплекс (АПК) – це складне міжгалузеве утворення, сукупність взаємопов'язаних галузей народного господарства, зайнятих виробництвом, промисловою переробкою, зберіганням, транспортуванням та реалізацією готової продукції сільськогосподарського походження. Всі галузі АПК об'єднані своєрідною цільовою функцією, що передбачає забезпечення населення продуктами харчування і предметами народного споживання.

В складі АПК виділяються такі функціональні сфери:

а) галузі рослинництва і тваринництва, зайняті виробництвом сільськогосподарської продукції;

б) галузі промислової переробки сільськогосподарської продукції (м'ясна, молочна, борошномельно-круп'яна промисловість, легка промисловість по переробці сільськогосподарської сировини та ін.);

в) галузі, що виробляють засоби виробництва для потреб АПК;

г) галузі виробничої та соціальної інфраструктури (заготівля, зберігання, транспортування і реалізація продукції, науково-дослідні організації, підготовка кадрів).

Важливою складовою частиною АПК є продовольчий комплекс (ПК) – сукупність галузей, пов'язаних з виробництвом продуктів харчування рослинного і тваринного походження для задоволення біологічних потреб людей. В продовольчий комплекс входять такі підкомплекси: зернопродуктовий, бурякоцукровий, картоплепродуктовий, плодовоовочепродуктовий, олійнопродуктовий, винограднопродуктовий, тютюнопромиловий, хмелепромиловий, м'ясопродуктовий, яйцепродуктовий, рибопродуктовий, бджолопродуктовий. Головними компонентами продовольчого комплексу є: сільське господарство (виробництво сировини); виробництво засобів виробництва для всіх галузей АПК; харчова промисловість; рибне господарство; виробнича інфраструктура; роздрібна торгівля продовольчими товарами.

Земельний фонд. Україна – одна з не багатьох у світі держав, в яких наявні великі земельні ресурси. Майже дві третини площі ріллі займають найбільш родючі чорноземи та наближені до них за родючістю ґрунти. Із загальної площі с/г угіддя становлять 69,4 %, в них орні землі займають 79,5 %. Причому в лісостеповій і степовій зонах частка ріллі становить 75–85 %, а у поліській – 65 %. Найменша частина орних земель (близько 47 %) припадає на гірські і передгірські райони Карпат. Незважаючи на великі земельні ресурси, розвиток АПК не можна назвати інтенсивним через низький науково-технічний рівень сільського господарства і переробної промисловості, недостатнє впровадження новітніх досягнень науки і техніки.

На сьогодні відмічається недосконала структура АПК, зокрема низька частка у виробництві загального обсягу валового суспільного продукту переробної промисловості, незабезпеченість її і сільськогосподарського виробництва сучасними сховищами і складами, навісами для техніки, дорогами з твердим покриттям. За останні десять років знизилась частка активних виробничих фондів (близько 20 % проти 60–70 % у розвинених країнах). Усе це і ряд інших причин призвели до низької продуктивності праці в сільському господарстві, яка за останні

15–20 років становила лише 20–25 % рівня США. В Україні розвинуті більшість галузей рослинництва і тваринництва зони помірно–континентального клімату. На рослинництво припадає понад 52 %, на тваринництво – близько 48 %.

За призначенням продукції галузі переробної ланки промисловості в АПК можна поділити на дві групи: 1) ті, що зайняті виробництвом готових продуктів для населення; 2) ті, що виробляють напівфабрикати як для виробничого, так і особистого споживання.

Використовуючи сировину рослинного і тваринного походження, галузі її первинної переробки розміщуються переважно в районах інтенсивного сільськогосподарського виробництва, оскільки витрати сировини на одиницю готової продукції в них занадто високі.

Залежно від впливу сировинного та споживного факторів галузі первинної переробки сільськогосподарської сировини розміщуються в районах її виробництва (цукрова, спиртова, консервна, маслоробна, крохмале-патокова, олійна); в районах споживання готової продукції (молочна, хлібопекарня, кондитерська); одночасно орієнтуються на сировинні бази і споживання (м'ясна, борошномельно-круп'яна).

Перспективи розвитку АПК. Дальший розвиток АПК України необхідно орієнтувати в напрямку збільшення виробництва продукції тих галузей, які можуть стати джерелом постійних надходжень, зокрема цукрової, маслосироробної, олійної, молочної. Для цього треба якнайширше впроваджувати нові технології переробки с/г сировини, систематично здійснювати технічне переоснащення сільського господарства, переробної промисловості та обслуговуючих галузей.

УДК 334.722:346.548

Сиволап Т.Г.¹, Будюк Г.Л.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-813 ЗНТУ

ПІДПРИЄМНИЦТВО В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Суспільне виробництво – складна інтегрована система, яка включає різні організаційно-правові структурні ланки. Основною одиницею підприємницької діяльності в межах суспільного виробництва виступає підприємство.

Традиційно під підприємством розуміють завод, фабрику та подібні об'єкти з відповідною системою виробничих відносин.

В умовах ринкової економіки підприємство – це товаровиробник, основна виробнича ланка економіки. Від рівня діяльності підприємства залежить процес виробництва матеріальних благ, задоволення потреб населення, життєвий рівень, результати використання виробничих фондів, впровадження досягнень науково-технічного прогресу, тобто ефективність господарювання. Згідно з діючим в Українській державі законодавством, підприємство – це самостійний господарський суб'єкт, що має право юридичної особи і здійснює виробничу, науково-дослідну та комерційну діяльність з метою одержання прибутку.

У філії банку підприємство має розрахунковий рахунок, на який надходять кошти за реалізовану продукцію та із якого оплачуються рахунки інших підприємств за постачання сировини, напівфабрикатів, виплачується заробітна плата працівникам підприємства.

Принцип самоокупності затрат вимагає точного обліку й зіставлення витрат і результатів, повного відшкодування собівартості продукції. Самоокупність властива тільки рентабельним підприємствам. Принцип матеріальної заінтересованості у кінцевих результатах праці передбачає подолання все ще існуючої зрівнялівки в оплаті праці, створення умов для заохочення ініціативи, підприємливості, досягнення найкращих результатів.

Усі ці принципи безпосередньо мають забезпечити організаційну основу інтенсивного характеру індивідуального відтворення на підприємстві.

Підприємства виконують ряд функцій. Основні з них такі:

- економічна;
- соціальна;
- екологічна.

У процесі виробництва продукту підприємство використовує свої фонди. Фонди підприємства – це сукупність матеріальних і грошових ресурсів, цінних паперів, які створюються і використовуються у процесі його розширеного відтворення для забезпечення його життєдіяльності. Вони можуть мати як виробниче, так і невиробниче призначення.

У процесі відтворення фондів їх кругооборот постійно повторюється. Кругооборот фондів як періодично повторювальний процес, а не як окремий акт, у якому авансована вартість повертається до своєї вихідної форми, називається оборот фондів. Оборот фондів характеризується часом і швидкістю. Час обороту – це період, протягом якого фонди, здійснивши кілька кругооборотів, повертаються до свого власника у грошовій формі у повному обсязі і бажано з прибутком. Швидкість обороту фондів вимірюється кількістю їх оборотів за рік.

У процесі обороту фондів підприємства виробничі фонди (і лише вони) розпадаються на основні і оборотні. Поділ на основні і оборотні фонди здійснюється залежно від швидкості перенесення засобами та предметами праці своєї вартості на створений продукт. Основні виробничі фонди – це ті елементи виробничих фондів, котрі повністю беруть участь у виробництві, але довго зберігають свою фізичну форму, переносячи свою вартість на продукт частинами. Оборотні виробничі фонди – це ті елементи виробничих фондів, які повністю беруть участь у виробництві та їх вартість повністю переноситься на готову продукцію і повністю повертається після кожного виробничого циклу.

На основні і оборотні фонди, як вже відзначалось, поділяється лише продуктивна частина виробничих фондів. Та частина фондів, яка перебуває у грошовій і товарній формі, є фондами обігу. Фонди обігу – це сукупність усіх засобів, які обслуговують сферу обігу.

У процесі виробництва і перенесення своєї вартості на готовий продукт, основні виробничі фонди зазнають зношування. Розрізняють фізичне та моральне зношування основних фондів.

Фізичне зношування – це матеріальне зношування машин, обладнання, комп'ютерів, інструментів, споруд, інших засобів праці в результаті поступової втрати окремими елементами своїх техніко-виробничих властивостей, своєї споживної вартості. Основні виробничі фонди в Україні фізично зношені в середньому на 60 %.

Моральне зношування – це техніко-економічне старіння його елементів, що виявляється у втраті доцільності їхньої подальшої експлуатації через появу дешевших або досконаліших засобів праці. Моральне зношування першого виду зумовлене появою дешевшого та досконалішого устаткування внаслідок підвищення продуктивності праці. Моральне зношування другого виду зумовлене винайденням нових якісних засобів праці, що призводить до старіння застосовуваних елементів основного капіталу. Основні виробничі фонди морально зношені в Україні на 95 %. Через це наша держава має приблизно 0,5 % конкурентоздатної продукції на світових ринках.

СПОЖИВЧИЙ ВИБІР ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Вибір споживача – одне з найактуальніших питань мікроекономіки. Щоб зрозуміти економічний зміст категорії «споживчий вибір» необхідно визначити що саме впливає на поведінку споживача на ринку товарів і послуг. По-перше, аналіз поведінки споживача базується на прагненні задовольнити власні потреби. Засоби, що призначенні для задоволення потреб, називають благами. Корисність – уявлена споживачем спроможність певної кількості блага задовольняти одну або кілька потреб. По-друге, треба врахувати те, що індивідуум обмежений в грошовому доході, що безпосередньо впливає на його споживачий кошик. Виходячи з вище викладеного, споживчий вибір – це розподіл свого обмеженого бюджету між благами з метою отримання максимальної корисності від них.

Свобода вибору споживача. Теоретично вважається, що вибір споживача є вільним і не має встановлених норм. Але практика показує, що все ж таки існують певні обмеження. Вони можуть проявлятися по-різному: від введення карткової системи до законодавчої заборони виробництва і споживання певних товарів. Мотивами цих обмежень можуть слугувати надзвичайні обставини (війна, голод, стихійне лихо і т.п.); бажання вберегти споживача від «поганого», з точки зору суспільства, товару (наркотиків, алкоголю, тютюну) і запропонувати споживачу більше «хорошого» товару (театрів, музики, книг), ніж він обрав би самостійно; прагнення забезпечити людям рівність в споживанні, щоб досягти гармонії в співвідношеннях і «загального щастя».

Гіпотеза раціональності споживача. Різні люди, маючи різний дохід, витрачають його по-різному. Кожний споживач обирає кращий зі своєї точки зору набір товарів. Економісти виходять з того, що не існує єдиної об'єктивної шкали, яка дозволяє визначити який товар кращий, а який гірший, але існує така суб'єктивна шкала, що є індивідуальною для кожного споживача. При чому людина прагне придбати найкращий товар, зважаючи на рівень власного доходу. Це припущення і має назву гіпотези раціональності споживача.

Актуальність. У теперішній час, коли відбувається процес перебудови ринкової структури, дуже важливо розуміти чим обумовлюється вибір споживача та як потрібно реагувати виробнику на

цей вибір. Поведінка учасників ринкових відносин стала ключовою темою у мікроекономічній теорії, адже, моделюючи реакцію споживачів на зміни у ринкових параметрах, таких як рівень цін або дохід, можна зрозуміти як потрібно поводити себе виробникам, щоб отримати ефективність від трудової діяльності. Модель вибору індивідуума показує те, який саме товар або послуга в залежності від його основних характеристик, є найбільш оптимальним та максимізує корисність.

Випадкові корисності: Споживач, здійснюючи свій вибір, виходить з того, якою корисністю володіє дане благо. Але не завжди ці припущення виявляються такими, як було передбачено. Існують випадковості, за яких один товар виявляється набагато кращим, ніж очікувалось, а інший – навпаки, розчаровує. Саме ці спостереження були покладені в теорію ігор, за якої наслідки придбання певного блага повністю не залежать від вибору споживача.

Купівля чи економія? Коли споживач купує потрібну кількість деякого товару за певною ціною, то вважається, що він здійснив еквівалентний обмін між сумою грошей, яку заплатив, та власне товаром. Але можливий наступний випадок: запланована покупка не була здійснена. З одного боку, збереглися гроші, але з іншого – споживач не задовольнив власну потребу. Так чи має він при цьому вигоду? Почнемо з того, що купуючи товар в певній кількості, гранична корисність останньої одиниці дорівнює ціні товару і кожна попередня одиниця товару має більшу граничну корисність, ніж наступна, при цьому ціна у всіх одиниць рівна. Таким чином, корисність кожної одиниці покупки (окрім останньої) більше ціни, яку споживач за неї платить. Отже, вигідніше здійснити заплановану покупку.

Наш вибір товарів і послуг для споживання, тобто вибір споживача, залежить, перш за все, від наших потреб і смаків, звичок, традицій, тобто від наших уподобань.

Уподобання споживача – це визнання переваг якихось благ перед іншими благами, тобто визнання одних благ кращими в порівнянні з іншим.

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В процесі становлення в Україні ринкових відносин та інтегрування української економіки в європейську спільноту, проблема побудови ефективної податкової системи є надзвичайно актуальною. Діюча податкова система України не повною мірою відповідає вимогам нинішнього стану економіки та суспільних взаємовідносин та вимагає кардинальної заміни окремих елементів податкових механізмів.

Податкова система, поряд з іншими фіскальними інструментами, є головним джерелом формування дохідної частини бюджету держави. При цьому важливе місце належить оподаткуванню саме господарської діяльності.

Формально податкова система України регламентується Законом України «Про систему оподаткування», але з точки зору економічної науки терміни «система оподаткування» та «податкова система» не збігаються. До визначення податкової системи у фаховій літературі підхід неоднозначний. У ній акцентується увага більше на практичних аспектах оподаткування, тому не звертається увага на уточнення податкової системи.

Податкова система – це сукупність податків, зборів та інших платежів до бюджету і державних цільових фондів; принципів, форм і методів їх встановлення, зміни чи відміни; дій, які забезпечують їх сплату, контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства.

Податкова система як елемент господарського механізму відповідає економічному устрою країни, рівню розвитку продуктивних сил, системі державного регулювання економічних процесів.

На сьогоднішній день податкова система України потребує інтенсивного реформування, оскільки:

- структура податків не є оптимальною;
- однією з особливостей системи оподаткування України є великий перелік податкових пільг;
- податки в Україні виконують переважно фіскальну функцію;
- існуюча податкова система забезпечує низький ступінь збирання податків та скорочення податкових надходжень;

– зростання податкового «тягаря» та заплутаність податкового законодавства сприяє ухиленню від оподаткування та розширенню тіньового сектора економіки.

Основним напрямом реформування податкової системи України є створення більш ефективної і раціональної податкової системи, що дозволить забезпечити сприятливі умови для ведення бізнесу, здійснення інвестицій, зростання споживчого попиту на внутрішньому ринку, а також за збільшення сукупних податкових надходжень до усіх рівнів бюджетів та державних цільових фондів.

Отже, для усунення недоліків, які існують у податковій системі, необхідно:

- забезпечити, щоб зміни ставок податків, зборів, механізму їх сплати приймалися не пізніше, ніж за шість місяців до початку нового бюджетного року;

- скоротити кількість податків, тобто усі малоефективні податки мають бути скасовані;

- податковий облік повинен будуватися не паралельно до бухгалтерського обліку, а базуватися на його результатах. З метою забезпечення інтересів держави фінансовий результат діяльності підприємств для цілей оподаткування податком на прибуток повинен максимально спрощено коригуватися тільки за основними позиціями, суттєвими та необхідними в масштабах держави, без жорсткого регулювання усіх можливих витрат;

- у податкових законах необхідно мінімізувати кількість рівних нюансів та особливих порядків, пільг та виключень. Податкові пільги повинні мати жорстке цільове призначення, бути обмеженими у часі, а їх надання необхідно супроводжувати комплексним моніторингом, щоб уникнути можливостей для зловживань;

- покращити систему адміністрування зборів податків, зокрема удосконалити процедуру реєстрації, у т.ч. правил добровільної реєстрації платників ПДВ; розробити систему моніторингу оплати ПДВ як передумови для удосконалення контролю за сплатою податку тощо. Переглянути функції та забезпечити реорганізацію органів державної податкової служби;

Отже, шляхом застосування зазначених методів можна досягти сталого економічного зростання у країні та її регіонах, підвищення життєвого рівня громадян та сформуванню прозорої податкової системи в Україні.

УДК 334.7(477)

Домбровська С.І.¹, Носов М.П.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ПІДПРИЄМНИЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Як засвідчує міжнародний досвід, важливою складовою конкурентоспроможності національної економіки є підприємництво.

Розвиток підприємництва в значній мірі залежить від його середовища.

Підприємницьке середовище – це сформована країною сприятлива соціально-економічна, політична, цивільно-правова ситуація, що забезпечує економічну свободу, дієздатним громадянам для заняття підприємницькою діяльністю, спрямовану на задоволення потреб усіх суб'єктів ринкової економіки.

В Україні роль підприємництва є винятково актуальною. Розвиток мережі підприємницьких структур і передусім малих і середніх підприємств сприяє вирішенню гострих для економіки України проблем переходу до ринку. Однак становлення підприємницького середовища натрапляє на серйозні труднощі. Основні з них:

1. Високі витрати часу на проходження офіційних процедур для започаткування власного бізнесу в Україні (отримання дозволів, ліцензій, проходження перевірок). Кількість робочих днів, що витрачається підприємцями на проходження офіційних процедур, становить в Україні 27 днів, тоді як у країнах ЄС на проходження аналогічних процедур витрачається у середньому 16 днів;

2. Зростання часових і грошових витрат підприємців на реєстрацію власності в Україні. Так, якщо у 2009 р. для реєстрації власності необхідно було 93 дні, то у 2010 р. цей показник зріс до 117 днів, що більше ніж у 3 рази перевищує середнє значення аналогічного показника для країн ЄС. Зросла і вартість адміністративних послуг під час реєстрації власності;

3. Збереження незадовільних показників в оподаткуванні. Кількість виплат і витраченого часу на сплату податків є надмірними та негативно впливають на підприємницький клімат в Україні;

4. Рівень кваліфікації підприємців в Україні є невисоким, що значно ускладнює перспективи його інноваційного розвитку. Відсутність спеціальних знань у сфері бізнес-освіти, неефективний менеджмент

знижують конкурентоспроможність бізнесу, погіршують якість його персоналу;

5. Наявність прямих та опосередкованих злочинних, кримінальних посягань, так званого «рейдерства», а також коруптованість.

Урядом України проводиться політика щодо створення сприятливих умов для покращення підприємницького середовища, усунення існуючих перешкод для бізнесу, створення привабливих умов для діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, що дозволить залучити до розвитку вітчизняної економіки інвестиції та потенціал приватного капіталу.

Для забезпечення кращих умов створення підприємств насамперед потрібно впровадити систему антикорупційних заходів; спрощення процедур реєстрації власності, відкриття та закриття бізнесу, торгівельного режиму, митних процедур.

Щоб запобігти рейдерству як деструктивного чинника, який впливає негативно на підприємницьке середовище, необхідна система організаційно-інституційних засобів гармонізації та вдосконалення корпоративного та процесуального законодавства у сфері реорганізації, корпоративних злиттів і поглинань, впровадження в практику принципів якісного корпоративного управління, що відповідають міжнародному, зокрема європейському рівню та забезпечують збалансування корпоративних інтересів.

Для подолання низького рівня кваліфікації підприємців посилити увагу до інформаційного забезпечення, навчання і підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів підприємництва.

Удосконалити порядок ведення податкового і статистичного обліку та звітності суб'єктів господарської діяльності, зниження податкового тиску на економіку та забезпечення його рівномірності, надання можливості отримання малим, новоствореним підприємствам «податкових канікул».

Удосконалити систему трансферу технологій для забезпечення гнучкого обміну інноваціями та технологіями з міжнародними підприємствами.

Вирішивши проблеми, які несьогоднішній день тільки погіршуються буде можливо покращити підприємницьке середовище та оздоровити національну економіку, шляхом залучення своїх та міжнародних інвесторів.

УДК 338.24

Домбровська С.І.¹, Золотих Д.І.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ТЕОРІЇ МОТИВАЦІЇ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Актуальність роботи полягає в тому, що для забезпечення ефективної діяльності органів державної влади необхідно максимально повно використовувати наявні в них ресурси. Людські ресурси є основою будь-якої організації, головним її капіталом. Від рівня компетентності державних службовців, їх професійних знань і навичок, внутрішньої готовності до праці залежить якість прийняття управлінських рішень. А це, в свою чергу, безпосередньо впливає на соціально-економічний розвиток країни.

Мотивація – це процес спонукання себе та інших до діяльності для досягнення особистих цілей або цілей організації. Знаючи те, що керує людиною, які мотиви лежать в основі її дій, можна побудувати управління трудовою діяльністю державного службовця таким чином, що він буде виконувати свої обов'язки найкращим чином.

Значення мотивації полягає в підборі ефективного способу і методу точного впливу на трудовий колектив, персонал для його орієнтування на діяльність, яка приносить найякісніший результат, враховуючи мотиваційні установки працівника, їх особистісний потенціал і професіоналізм.

Мотивація, розглянута як процес може бути представлена у вигляді шести наступних одна за одною стадій.

1. Виникнення потреби.
2. Пошук шляхів усунення потреби.
3. Визначення цілей дії.
4. Здійснення дії.
5. Отримання винагороди за здійснення дії.
6. Усунення потреби.

Завдяки аналізу цих стадій умілий керівник здатний підібрати правильну мотивацію до кожного і за допомогою цього значно збільшити продуктивність кожного окремого співробітника, а внаслідок чого і продуктивність всього колективу.

Процес мотивації дуже складний і неоднозначний. Існує досить велика кількість різних теорій, що намагаються дати визначення цьому явищу. Найбільш яскравими є теорія ієрархії потреб Маслоу, теорія

набутих потреб МакКлелланда і теорія двох факторів Герцберга. Всі вони входять до групи теорій змісту мотивації.

Найбільш популярною з даних теорій є концепція Абрахама Маслоу, в центрі якої – п'ять груп потреб індивідів у вигляді піраміди, яка зумовлює, що потреби більш високого рівня неможливо задовольнити доти, поки людина потребує потреб нижчого рівня. На основі даної моделі керівництву необхідно проводити постійне «спостереження» за державними службовцями і активно реагувати на виявлені потреби.

Девід МакКлелланд виділив потреби виключно вищого рівня: потреби в успіху, владі і причетності. Відповідно до цієї моделі, державним службовцям, які прагнуть до успіху і причетності, необхідно ставити складні завдання, делегувати більше повноважень, створювати умови для зворотного зв'язку, участі у прийнятті рішень та внутрішньо організаційній комунікації.

Відповідно до двофакторної теорією мотивації Фредеріка Герцберга у індивіда є дві ієрархії потреб: гігієнічні фактори, пов'язані з умовами праці та мотивуючі, пов'язані з «внутрішніми потребами». Так, в організації повинен бути складений список гігієнічних і мотивуючих факторів, потім державні службовці повинні самостійно вибрати найбільш важливі з них, які будуть задоволені в першу чергу.

Розробка ефективної системи мотивації, що містить різні методи стимулювання державних службовців, а також постійний моніторинг їх потреб з подальшим внесенням відповідних коригувань в існуючу систему мотивації, забезпечать високу якість діяльності інституту державної служби в країні.

УДК 35.075.5

Домбровська С.І.¹, Бутова І.Г.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

РЕГІОНАЛЬНІ ОРГАНИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

У законодавстві під регіоном розуміють частину території України яка володіє сукупністю природних, соціально-економічних, національних, культурних та інших умов. Кордони регіону можуть співпадати, а можуть і не співпадати з межами адміністративно-територіального поділу, або регіон може об'єднувати територію кількох одиниць. Це слід враховувати під час аналізу засад регіонального державного управління, оскільки галузеве управління не ізольовано від

міжгалузевого й регіонального, вони доповнюють одне одного, тісно взаємодіють під час реалізації загальнодержавних і регіональних програм, здійсненні органами виконавчої влади своїх функцій у відповідних сферах.

Органи регіонального управління являють собою складову частину системи органів державного управління. Склад і структура регіональних органів державного управління та місцевого самоврядування регулюються Конституцією України, Законами України "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про місцеві державні адміністрації" та іншими правовими документами.

До складу органів державного управління входять Президент України, Верховна Рада України, як законодавчий орган, Кабінет Міністрів України, як вищий виконавчий орган, центральні органи, місцеві виконавчі органи. Президент України є глава держави, гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Верховна Рада України — єдиний орган законодавчої влади України. Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. До системи центральних органів виконавчої влади України входять міністерства, державні комітети та інші центральні органи виконавчої влади.

До складу регіональних (обласних) органів державного управління входять:

- обласні та районні ради;
- місцеві державні адміністрації;
- сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України та іншими законами. Обласна, районна, міська в Києві державна адміністрація виконує функції регіонального управління на підпорядкованих їй територіях, забезпечує реалізацію в області, районі, місті завдань соціально-економічного розвитку, виконання на місцях законів і актів, прийнятих Верховною Радою, Президентом і Кабінетом Міністрів України, а також зв'язок з органами місцевого самоврядування.

Місцева державна адміністрація є місцевим органом виконавчої влади і входить до системи органів державної виконавчої влади. В областях, районах, та районах Автономної Республіки Крим виконувала владу здійснюючи обласні, районні державні адміністрації, в містах Києві та Севастополі — міські державні адміністрації. Місцева державна адміністрація здійснює виконавчу владу на території відповідної

адміністративно-територіальної одиниці, а також реалізує повноваження, делеговані їй відповідною (обласною, районною) радою.

Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені функції і повноваження місцевого самоврядування. Виконавчими органами сільських, селищних, міських рад є їх виконавчі комітети, управління, відділи та інші створювані радами виконавчі органи. Виконавчі органи рад організують свою роботу відповідно до рішень відповідних рад, є підконтрольними і підзвітними цим радам. При виконанні виконавчими органами делегованих їм повноважень звітуються відповідним органам державної виконавчої влади.

Характерним для регіонального управління є те, що його здійснюють місцеві органи виконавчої влади, які діють у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Діяльність місцевих державних адміністрацій ґрунтується на таких регіональних засадах: забезпечення однакового застосування законів на підпорядкованій території, особиста відповідальність керівників за стан соціально-економічного розвитку регіонів, поєднання загальнодержавних і місцевих інтересів, надання необхідної інформації громадянам, їх організаціям.

УДК 339.7 ; 338.124

Домбровська С. І.¹, Крамчанин А.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ГП-214 ЗНТУ

СВІТОВА ФІНАНСОВА КРИЗА: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Розгортання світової фінансової кризи розпочалося з середини 2007 року і з кожним роком вона ставала дедалі глибшою. Існує безліч думок щодо причин виникнення фінансової кризи, умовно можна виділити основні:

– криза стала наслідком незбалансованого розвитку «Нової економіки». Вартість деривативів (похідних фінансових інструментів) перевищила вартість світового ВВП. Нова економіка стала для найбільших світових держав локомотивом зростання економіки, наприклад, в США реальний сектор (промисловість, с/г) складає 20 % ВВП, решту становлять послуги, зокрема фінансові;

– мірилом багатства у світі стала нерухомість. Велика кількість людей інвестувала в неї кошти, а банки і фінансові компанії підігріті попитом роздавали іпотечні кредити всім охочим, що призвело до кризи боргових зобов'язань та зникнення інвестиційних банків та іпотечних облігацій;

– глобалізація економічного розвитку, призвела до швидкого поширення кризи від США до інших країн. Розвиток міжнародної торгівлі, створення сучасної валютної системи і відкриття ринків для капіталів, призвели до інтенсивного переміщення капіталу в країни з більшим індексом дохідності;

– глибокі структурні диспропорції у реальному секторі вплинули на перевиробництво у деяких галузях світового господарства де існує надлишок потужностей і робочих місць.

Світова фінансова криза зумовила виникнення цілої низки проблем як в Україні, так і в інших країнах світу: спад обсягів міжнародної торгівлі, скорочення світового ВВП, зменшення ролі фінансового сектору у економіці, нездатність забезпечувати конкурентне середовище, обумовленість безробіття, створення значної диференціації населення за рівнем доходів, прояви руйнівного впливу на навколишнє середовище.

Масштабність руйнівних наслідків для національних економік та добробуту громадян, раптовість та вдавана безпричинність роблять світову фінансову кризу об'єктом пильного дослідження та глибокого осмислення як для українських, так і зарубіжних вчених-економістів.

Одним з важливих чинників подолання фінансової кризи стала відмова від фактичної прив'язки обмінного курсу гривні до долара США, варто встановити плаваючий, ринковий курс гривні, що спричинило суттєві трансформації в монетарному трансмісійному механізмі. Адже у період, коли капітал вивозиться із країни, низький курс долара вигідний інвесторам.

Треба підвищити рівень капіталізації фінансового ринку, забезпечити «відкритість» ринку землі. За такого вузького ринку капітал не має можливості переливатися з одних секторів економіки в інші.

Для подолання кризи необхідно підвищити рівень оподаткування імпорту; також потрібно всіляко стимулювати заощадження й інвестиційну діяльність, аж до надання податкових преференцій; слід посилити заставне право, скасувати перехресні субсидії, і на останнє потрібно інтенсифікувати роздержавлення виробництва, посилити роль держави в управлінні фінансовим сектором.

Але, незважаючи на сукупність ужитих заходів, нестабільність у банківській системі посилюють проблеми, що виникли в реальному

секторі і, по-перше, призвели до відпливу депозитів суб'єктів господарювання, по-друге, знизили рівень довіри населення до банківської системи, що дістало свій прояв у зменшенні обсягів депозитів фізичних осіб у національній валюті, а по-третє, спричинили зростання частки проблемних кредитів.

УДК 339.78.124

Домбровська С. І.¹, Бабак М.А.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ГП-124 ЗНТУ

АГРАРНО-ПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Ще на початку ХХ століття Дмитро Донцов у своїх працях наголошував, що розвиток української державності лежить через аграрну сферу.

Україна – унікальна держава, де розвиток сільського господарства відіграє далеко не останню роль у загальному економічному розвитку держави. Сільське господарство створює робочі місця, а також зменшує рівень бідності населення. Це галузь матеріального виробництва, що має важливе значення в забезпеченні населення продуктами, а промисловість – сировиною. Розвиток сільського господарства постає як життєво важливий чинник становлення усіх секторів економіки України.

Сільське господарство є конкурентоздатною галуззю, оскільки Україна має великі родючі землі розміром 40,8 мільйона гектарів, з яких обробляється приблизно 33 мільйони гектарів. Він формує 10–20 % валового внутрішнього продукту. У Білорусії, Казахстані та КНР наприклад, цей показник становить 13 %, в Індії – майже 17 %, в РФ – 7 %, в Аргентині та Туреччині 9 %, в Грузії – більше половини, Вірменії, Киргизстані та Узбекистані – близько третини.

Але економічні можливості аграрного сектора України використовуються не повністю. Аграрний сектор забезпечує близько половини фонду споживання населення, займає гідне місце серед секторів економіки у експорті товарів і залишається практично єдиною галуззю, яка багато років поспіль забезпечує позитивні зовнішньоторговельні показники.

Але, на превеликий жаль існує і проблематика розвитку АПК в Україні. З огляду, на складну ситуацію яка склалась в країні, то можливо

виділити головні аспекти які не дозволяють стрімкому розвитку аграрно-промислового комплексу:

1. переважно декларативний характер підтримки АПК;
2. застарілість технічної бази;
3. військові дії на Сході;
4. неналежні умови для реалізації громадянами права власності на землю;
5. катастрофічне падіння родючості ґрунтів та зростання їх ерозії;
6. невідповідність сільськогосподарської продукції міжнародним стандартам якості та безпеки;
7. незадовільний стан інвестиційної діяльності в аграрному секторі й обмеженість бюджетного фінансування села та аграрного виробництва;
8. низький рівень життя, безробіття, зниження народжуваності на селі, старіння сільського населення;
9. невідповідність стану нормативно-правової бази завданням уряду в АПК.

10. недосконале державне управління, відсутність реального державного контролю за якістю та станом використання земельних угідь.

Відповідно до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» та наукових досліджень кризових явищ у аграрному секторі України, треба виділити основні пріоритети розвитку АПК:

1. боротьба з шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур, що дає змогу зберегти понад 10–30 % врожаю;
2. модернізація сільського господарства шляхом механізації та комп'ютеризації виробництва;
3. поліпшення якості землі та її використання за рахунок впровадження європейських технологій, збільшення маси добрив, насамперед органічних;
4. проведення комплексу заходів з охорони ґрунтів та розробка державного контролю;
5. створення наукової та технічної бази за прикладами світових аграріїв.
6. стимулювання агроекологічної діяльності, зокрема розвитку альтернативного органічного виробництва;
7. формування високоосвічених професійних кадрів;

Внутрішня політика уряду та легістатури повинна бути направлена саме на підйом аграрного сектору , як важливої стратегічної складової української національної економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку і

незалежність нашої держави від продовольчого імпорту. Тому для його процвітання потрібно вирішити багато проблем і докласти великих зусиль.

УДК 330.8(477) «19»

Домбровська С.І.¹, Шевченко Ю.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

УКРАЇНСЬКА ІННОВАЦІЙНА ТЕОРІЯ МИХАЙЛА ІВАНОВИЧА ТУГАН-БАРАНОВСЬКОГО

Ідеї М.І. Туган-Барановського щодо теорії економічного циклу фактично стали фундаментом і наріжним камінцем генезису інноваційних теорій економічного розвитку.

Тривалий час економічна думка вбачала причину коливань ділової активності в психології агентів ринку, раціонально-суб'єктивна поведінка яких постійно порушувала баланс попиту і пропозиції, призводячи до різких піднесень і крутих руйнівних криз у розвитку промисловості і торгівлі. М.І. Туган-Барановський проаналізував різні підходи щодо пояснення циклічного характеру розвитку виробництва і дійшов висновку, що перешкодою для безперервного кумулятивного розвитку виробництва є не стільки зовнішні обмежувальні фактори, скільки внутрішні властивості економічної системи, які власне і породжують циклічність її розвитку. Такими властивостями є циклічні закономірності у відтворенні основного капіталу країни.

З теорії М.І. Туган-Барановського виходить, що не тому виробництво розширюється в роки піднесення, бо в цей час зростає споживання населення, а суспільне споживання саме тому і зростає в цей час, бо збільшуються основний капітал та відповідне виробництво. Парадоксальним удався висновок, що періодична зміна припливів і відпливів в динаміці промисловості викликається не законами споживання, а законами виробничого нагромадження. Дане розуміння економічних процесів залишається гостро актуальним і для сучасної України.

Суть своєї теорії сам М.І. Туган-Барановський популярно описував за допомогою метафори – проведення аналогії з дією парового двигуна: пара тисне на поршень, він сунеться, виконуючи роботу і випускаючи пару, знову повертається у вихідний стан з тим, щоби безперервно повторювати цей цикл. Пара тут образно представляє позичковий капітал,

який, трансформуючись упроваджує у виробництво нові технології, тим самим спричинює рух поршню, що є аналогом економічного розвитку. Цей процес, як показав Туган-Барановський, є циклічним, бо існують окрема фаза накопичення позичкового капіталу, яка відповідає кризовому стану економіки, і окрема фаза інвестування цього капіталу у розвиток нових галузей виробництва, яка відповідає стану піднесення.

Важливим методологічним відкриттям був висновок, що і кризова фаза, і відповідне обмеження процесів інвестування та накопичення вільного позичкового капіталу спричинюються саме технологічною вичерпаністю діючих виробництв, коли інвесторам стає не вигідним відтворювати старі галузі і відповідні фінансові ресурси, покидаючи ці галузі, нагромаджується у грошовій формі вільного позичкового капіталу, шукаючи собі нове застосування.

Ідея економічної теорії циклу, яку репрезентує М.І. Туган-Барановський, отримала ще назву вертикальної невідрегульованості. Це означає, що йдеться про ситуацію, коли структура виробництва не кореспондується з рішеннями споживачів про витрати та заощадження (горизонтальна невідрегульованість, пов'язана з рішеннями споживачів тільки відносно різних видів витрат).

Теорія циклу М.І. Туган-Барановського пояснює, чому існують окремі періоди, протягом яких спочатку нагромаджуються великі маси позичкового капіталу, які не знаходять собі застосування, а потім відбувається бурхливе їх інвестування.

Імпульс до інвестування виникає з потреби у виробництві машин та устаткування, викликаних новими технічними вдосконаленнями та винаходами, ринками збуту. Відкриття та технічні досягнення розширюють "відро капіталоутворення" і викликають необхідність його заповнення. Місткість "відра" визначається вимогами технічного прогресу. Але як тільки ця місткість наповнюється, всяке додаткове утворення нового капіталу швидко стає марним, гранична ефективність капіталу рухається до нуля, інвестування припиняється, розквіт уривається.

Зволікання у структурній інноваційній перебудові обумовили всі ті процеси, про які попереджав М.І. Туган-Барановський: виробничий капітал почав акумулюватися у фінансовій формі «вільного капіталу», кредитні ресурси банків почали стрімко зростати одночасно із значним падінням обсягів інвестицій та виробництва, не знаходячи собі застосування у реальному секторі, поглиблення економічної кризи супроводжувалося високим рівнем процентних ставок і нормою резервування банківської системи.

Таким чином, інноваційна теорія економічного розвитку, започаткована М.І.Туган-Барановським, доводить, що саме інноваційна структурна перебудова повинна лягти в основу сучасної економічної політики в Україні. Підтримка старих традиційних виробництв не забезпечує досягнення економічних цілей структурної трансформації. В Україні це теоретичне питання набуло виняткової практичної гостроти, бо реально державна політика залишається в залежності від потужного галузевого лобіювання на користь існуючого структурного «статус-кво» і практично не має інноваційної спрямованості.

УДК 35.07 (477)

Домбровська С.І.¹, Сіленко О.Е.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ВИКОРИСТАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ

Становлення та розвиток правового регулювання вітчизняної системи державної управління відбувалося на всіх етапах її історії. У розвиненому вигляді офіційну професійну державну службу започатковано в Європі та США у середині XIX ст., а наприкінці століття в основному склалася концепція державного управління сучасного типу. В незалежній Україні процеси реформування інституту державної служби на підставі нового якісного підходу розпочалися в 1993 році.

Майже в усьому світі уряд експериментує з ідеями нового державного управління, що припускає широке використання в державному секторі. Серед них слід зазначити методи стратегічного планування, оцінки якості виконання службових обов'язків, зменшення кількості рівнів управління, приведення заробітку службовців у відповідність до кількості, якості, складності праці. Усі ці заходи безсумнівно сприятимуть підвищенню якості роботи державного апарату.

Важливим аспектом вивчення зарубіжного досвіду є організаційні засади державної служби, зокрема практика її децентралізації, механізми взаємодії центральних, регіональних і місцевих органів управління, забезпечення всіх учасників державної служби підготовленими кадрами, досвід кар'єрного просування державних службовців по ступенях ієрархічної градації.

У зарубіжних країнах чимало робиться для того, щоб прищепити службовцям моральні цінності, високу відповідальність за виконання службових обов'язків. Як свідчить аналіз, службовці цінують службу, що відкриває перед ними перспективу службового зростання, професійного удосконалення, соціального благоустрою, служіння людям.

Нині державна служба в зарубіжних країнах проходить етапи корінної модернізації. Процес відновлення державної служби, її реформування багато в чому співзвучний з тими процесами в галузі державного будівництва, що відбуваються у нашій країні, яка сьогодні переживає не легкі часи. У зарубіжному досвіді доцільно звернути увагу і на такі питання: підвищення продуктивності праці та її обліку; підвищення культури обслуговування населення; досягнення високих результатів. Запровадження пріоритету права та індивідуалізму у відносинах між державою і суспільством, застосування принципу: законодавство, управління і судочинство. Треба розглядати працю службовців державної сфери. І саме через це доцільно визначитися щодо надання статусу державного службовця особам, зайнятим суспільно корисною працею неадміністративного характеру в державному секторі, а саме: освітянам, лікарям.

Система державного управління та організація державного апарату, що дісталась Україні у спадок від радянських часів, не відповідала вимогам часу та новим політичним реаліям. Визначальним критерієм для таких змін є впровадження в діяльність державних службовців України європейських стандартів обслуговування громадян та професійного патрунування політичного керівництва.

На сьогодні в Україні проводяться заходи по вдосконаленню надання адміністративних послуг громадянам, де чітко регламентовані дії і вартість послуги, що зменшує вірогідність зловживанням службовим становищем деяких високопосадових осіб. Створення телефонів довіри та антикорупційних громад. Сьогодні ми спостерігаємо заходи щодо конкурсного та прозорого відбору на службу до поліції, для підвищення рівня довіри громадян до правозахисних органів.

УДК 334.722(477)

Домбровська С.І.¹, Богатирьова М.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-524 ЗНТУ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕД- НЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Зарубіжний досвід показує, що неодмінною умовою успіху в розвитку малого підприємництва є всебічна і стабільна державна підтримка. В кризових умовах розвитку економіки, саме допомога держави малому підприємству може призвести до поліпшення економічної ситуації як в регіонах, так і в країні в цілому. Сьогодні саме з малим та середнім підприємництвом держава пов'язує надію на швидкі позитивні структурні зміни в економіці, вихід з економічної кризи та

створення умов для економічного зростання. Як свідчать останні світові тенденції, саме цілеспрямована державна підтримка підприємств, особливо малих форм господарювання, є найбільш важливою особливістю сучасної політики у галузі підприємництва.

В Україні становлення і розвиток підприємництва супроводжується нестабільністю й невизначеністю зовнішнього середовища функціонування фірм, постійними змінами в сфері законодавства, відсутністю чітко розробленої державної підтримки підприємництва, збереження влади монополій. Ця ситуація примушує підприємців шукати виходи, способи здійснення своєї діяльності, використовуючи можливості закладені в самих організаціях, товариствах, асоціаціях та корпораціях.

Відповідно до результатів останньої щорічної доповіді Всесвітнього банку, в якій оцінюється бізнес-клімат у державах, Україна посідає 128 місце серед 175 країн. За ефективністю системи вітчизняного оподаткування Україна посідає передостаннє місце в рейтингу, оскільки фіскальний прес – один із самих сильних у країні. Кількість малих і середніх підприємств на 10 тис. населення в Україні у три рази менше, ніж у країнах ЄС, а їх частка у виробництві ВВП складає всього 12 %, що в 3–4 рази менше, ніж у розвинених країнах.

Інтенсивний розвиток малого та середнього підприємництва створив би сприятливі умови для оздоровлення економіки, розвитку конкурентного середовища, створення додаткових робочих місць, знизивши рівень безробіття та розширення споживчого сектора. Саме тому, розвиток малих підприємств веде до насичення ринку товарами і послугами, підвищення економічного потенціалу, кращого використання місцевих сировинних ресурсів.

Метою державної політики щодо розвитку малого підприємництва має бути збільшення і забезпечення зайнятості населення, і завдяки цьому перехід населення від бідності – через самозайнятості і розвиток малого підприємництва – до середнього класу. Тому всі інструменти державної політики мають бути спрямовані на стимулювання людей сміливо займатись малим бізнесом та, відповідно, на легкість ведення підприємницької діяльності. Сьогодні державі потрібно провести роботу по залученню нових кваліфікованих кадрів для сфери підприємництва, навчання незайнятого населення основам підприємницької діяльності та інвестування бізнес-інкубатора.

Вирішення цих завдань полягає в створенні умов для самозайнятості безробітного населення шляхом навчання зареєстрованих безробітних за професіями, що дають змогу займатися підприємницькою діяльністю; надання консультаційної та організаційної допомоги підприємцям-

початківцям з питань законодавства й оподаткування; надавати їм одноразову грошову допомогу для започаткування власної підприємницької діяльності; при перепідготовці та підвищенні кваліфікації особливу увагу приділяти професіям, що не тільки користуються попитом на ринку праці, але й дають змогу започаткувати власну справу; також проводити семінари та курси підвищення кваліфікації для всіх бажаючих розпочати підприємницьку діяльність. Також потрібно розробити механізм часткового відшкодування з місцевих бюджетів відсоткових ставок за кредитами, залученими суб'єктами малого та середнього підприємництва для реалізації інвестиційних проєктів; сформувані регіональні бази даних щодо інвестиційних пропозицій малих підприємств; привести чинні нормативно-правові акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування у відповідність до принципів державної регуляторної політики;

Створення сприятливого підприємницького середовища в країні призведе до зменшення чисельності безробітних, наповнення місцевих бюджетів, насичення ринку якісними товарами і послугами завдяки спрямуванню дій органів влади на всіх рівнях, суб'єктів малого і середнього підприємництва, громадських об'єднань підприємців, а також установ ринкової інфраструктури для концентрації фінансових, матеріально-технічних ресурсів, виробничого та наукового потенціалу, ресурсів суб'єктів господарювання на створення і підтримання сприятливих умов розвитку малого і середнього підприємництва, формування і впровадження ефективної системи його підтримки і захисту.

УДК 334.02:35

Домбровська С.І.¹, Біденко І.П.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-524 ЗНТУ

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Ефективне державне управління в умовах динамічного сьогодення неможливе без принципово нового, демократичного і "прозорого" для громадськості механізму планування діяльності системи державного управління на всіх рівнях.

Наукова цінність планування полягає в тому, що воно дає можливість заздалегідь збалансувати вплив суспільства на соціально-економічну систему, що знаходить своє відображення в державному

управлінні. Планування дає можливість взаємопов'язувати всі елементи управління як цілеспрямовану систему.

Планування – це основна частина всіх систем управління, процес, за допомогою якого система пристосовує свої ресурси до змін зовнішніх і внутрішніх умов. Тому державне управління й планування перебувають в органічному взаємозв'язку.

Планування залежить від ефективного аналізу зовнішнього середовища, об'єктивної оцінки власних ресурсів, вимагає спільних зусиль і участі всіх складових частин організації. Особливо важливою ця функція є для органів державного управління, коли під впливом зовнішніх чинників перед ними ставляться невизначені до кінця завдання та складні цілі на майбутнє.

Саме через це найбільш ефективним та результатним є стратегічне планування. Стратегічне планування – це систематичний процес, за допомогою якого органи виконавчої влади прогнозують і планують свою діяльність на майбутнє. Стратегічне планування має деякі слабкі сторони та певні обмеження, тож від нього не варто чекати миттєвих дивовижних результатів. Його швидше слід розглядати як важливий інструмент організаційного управління. Ефективність стратегічного планування полягає в його можливостях визначити центральні поточні проблеми, які виникнуть перед організацією, що дає змогу адекватно реагувати на них. Воно допомагає у визначенні головних проблем, які стоять перед тим чи іншим органом управління, на шляху до вирішення поставленої мети.

Особливості стратегічного планування:

- стратегічне планування – процес, спрямований у майбутнє, який визначає цілі та напрями розвитку, методи і способи досягнення цих цілей;

- стратегічне планування є циклічним процесом, який передбачає аналіз і коригування реалізації стратегічного плану на етапах його втілення.

Риси стратегічного планування:

- спрямованість у середньострокову та довгострокову перспективу;
- орієнтація на досягнення визначальних для даної системи цілей;
- органічний взаємозв'язок намічених цілей з обсягом і структурою ресурсів, необхідних для їх досягнення;
- врахування впливу різноманітних умов та факторів, які визначають стан об'єкта планування.

Стратегічне планування – і процес, і результат, оскільки в його основу покладено:

- вибір цілей та завдань, що мають привести до кращого суспільства;
- визначення найдієвішого способу досягнення цілей та завдань;
- централізацію влади.

У державному управлінні стратегічне планування стосується, передусім, опрацювання та підготовки стратегій розвитку так званого державного простору, тобто країни, регіону чи визначеної території.

У цьому контексті стратегічне планування, будучи формотворчим елементом системи управління, природно відтворює систему в собі, її елементи, надаючи їм власних параметрів і, як наслідок, стає підґрунтям виникнення та використання стратегічного управління в діяльності суб'єктів реалізації державної політики.

Отже, стратегічне планування слід розуміти як процес і результат. Процес охоплює систематичне вивчення організації та її середовища з метою успішної діяльності на перспективу. Результат – це документ, у якому детально викладені заходи, необхідні для досягнення майбутніх цілей, визначених на основі отриманої під час процесу планування інформації.

Стратегічне планування є важливою загальною функцією державного управління, яка потребує цілеспрямованих та зосереджених зусиль для її ефективного здійснення. Планування дає можливість сконцентрувати зусилля всієї організації на забезпеченні реалізації її місії та досягненні її цілей. За допомогою стратегічного плану можна оцінити важливі рішення і визначити відповідність обраного напрямку діяльності бажаному стану організації в майбутньому.

УДК 35.075.5 (477)

Домбровська С.І.¹, Воробець М.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ.гр. ФЕУ-524 ЗНТУ

КРИЗА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Політичну систему суспільства більшість фахівців трактує як сукупність суб'єктів політики (класів, націй, соціальних прошарків, політичних партій, об'єднань громадян, трудових колективів, окремих людей і держави в цілому), політичних відносин, норм, принципів, що їх регламентують, та сумісної діяльності всіх суб'єктів, тобто політичного

процесу. Таким чином, поняття "політична система" охоплює все суспільство, сукупність об'єкта і суб'єкта державного управління.

Криза державного управління – це особливий стан у функціонуванні та розвитку системи державно-владних структур і відносин, що характеризується загостренням внутрішньо-системних протиріч, розбалансованістю діяльності, що відбивається на зниженні результативності та ефективності управлінського впливу на соціально-економічні процеси. Зниження рівня керованості, безумовно, супроводжує кризу державного управління.

Кризи системи державного управління, як правило, є комплексними, у них виявляються політичні, організаційні та технологічні суперечності, присутні також економічна та психологічна складові. Найбільш руйнівними є політична та організаційна кризові ситуації;

Серед розмаїття причин кризи державного управління найбільш впливовими виявилися внутрішньо-системні та суб'єктивні, саме вони частіше створюють умови для виникнення кризової ситуації, визначають час її розвитку та шляхи подолання;

Криза державного управління – тривалий процес, який має, як мінімум, три основні етапи, які в Україні уже мали і мають місце. На першому етапі виникають численні конфлікти у різних сферах суспільного життя, в тому числі і між владою та іншими структурами, головним чином – громадянського суспільства. Другий етап має місце тоді, коли наявні реальні конфлікти у суспільстві зусиллями влади і шляхом компромісів просто вже не можуть бути врегульованими, розв'язаними. Починається певне гальмування, а то і розпад державних механізмів регулювання суспільного життя. Третій етап характеризується таким розвитком і загостренням кризи, коли починають розпадатися окремі політичні структури, а державне управління втрачає свій вплив на суспільні процеси, знецінюється.

До причин кризи в Україні необхідно віднести:

- надмірне зрощення бізнесу та влади, спільна діяльність яких направлена на задоволення пріоритетно своїх інтересів;
- формування керівництва органів виконавчої влади, державних установ та організацій на всіх рівнях виключно за участю правлячих політичних сил;
- незахищена фундаментальна законодавча база (зокрема Конституція) від постійного втручання та внесення змін з метою пристосування її норм до окремих, вигідних провладній більшості, ситуацій;
- невизначеність з міжнародним вектором;

– надмірна централізація фінансових ресурсів та влади.

Перед Україною сьогодні гостро стоїть питання політичних змін. Саме держава повинна стати локомотивом позитивних якісних перетворень в соціально-економічному середовищі.

Паралельним напрямом діяльності слід відмітити державну підтримку галузей економіки. До цього часу пріоритети постійно змінювались. Тут слід врахувати ряд важливих факторів: географічне розташування, кліматичні умови, наявність сировинного ресурсу та матеріально-технічної бази тощо. Тобто ті необхідні умови, якими наділила країну сама природа і стартові можливості господарювання, порівняно з іншими сферами діяльності, набагато кращі. Чітке перспективне та довготривале визначення фундаментальних галузей має стати поштовхом і важливим засобом досягнення державних цілей. Україна наділена особливими умовами для ефективного розвитку сільського господарства, гірничо-добувної промисловості та металургії. Ескалація ефективного розвитку всіх інших галузей економіки відбуватиметься пропорційно розвитку фундаментальних галузей.

Шляхами виходу із політичної кризи та сприяння виходу із економічної кризи повинні стати:

1. Проведення конституційної та адміністративної реформи.
2. Остаточне визначення міжнародного вектора.
3. Державна підтримка виключно фундаментальних галузей економіки.
4. Здійснення ефективного державного регулювання економіки.
5. Максимальне відокремлення суб'єктів законодавчої та виконавчої влади.

УДК 614:330.341

Домбровська С.І.¹, Єськов К.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ – СУТТЄВА УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

До головних цінностей, якими дорожить будь-яка цивілізована нація, особливе місце має посідати здоров'я. За багатотисячолітню історію людства, на різних етапах розвитку суспільства вивченню проблем здоров'я завжди приділялася велика увага. Адже саме питання здоров'я нації являє собою фундамент для будь-якої держави.

На сьогоднішній день це питання дуже гостро стоїть і в Україні. Неналагоджена робота міністерства охорони здоров'я, несприятливі екологічні фактори, а також демографічний спад підривають фундамент існування нашої країни із середини. По-суті – це бомба сповільненої дії.

Звісно саме питання здоров'я є душе широким і його неможливо виміряти одним індикатором. Взагалі Всесвітня Організація Охорони здоров'я виокремлює 79 показників рівня здоров'я, але до найголовніших можна віднести соціальний та культурний рівень життя та різноманітні фактори впливу на нього: спосіб життя – до 50 %, вплив навколишнього середовища – до 20 %, спадковість – до 20 %, доступність і якість медичної допомоги – до 10 %. За даними кількості звернень населення України у лікувально-профілактичні заклади протягом 2003–2013 років рівень його захворюваності становила 62,0–69,7 тис. випадків на 100 тис. населення з коливанням в окремі роки.

Для вирішення проблеми збереження і підвищення рівня здоров'я та працездатності людини, продовження її життя в масштабах держави створена система охорони здоров'я (СОЗ), яка включає такі підсистеми: санітарно-профілактичну, лікувально-профілактичну, фізкультурно-оздоровчу, санітарно-курортну, аптечну, науково-медичну, санітарно-епідеміологічну.

Однією із стратегій системи охорони здоров'я є здійснення так званої первинної профілактики, яка є масовою і ефективною, наприклад, будівництво очисних споруд або відповідні зміни технологічного процесу на підприємствах, які забруднюють атмосферне повітря, призводить до різкого зниження рівня злоякісних новоутворень, хвороб органів дихання, серцево-судинної системи та інших захворювань.

У державі розроблена і впроваджується низка національних і державних програм: "Діти України", "Здоров'я літніх людей" тощо. Збереження здоров'я нинішніх, а тим самим майбутніх поколінь має перетворитися на пріоритетну мету всієї соціально-економічної політики нашої держави. Не зважаючи на те, що цінність здорового способу життя декларована в головних законах, постановах, актах держави, робота щодо забезпечення фізичного, психічного, соціального, духовного благополуччя і гармонійного розвитку особистості є особистісним здобутком. Інакше кажучи, спосіб життя – це той чинник, який майже цілком залежить від поведінки людини і визначає її здоров'я.

Особливо варто виокремити питання стану здоров'я усіх військовослужбовців з АТО та мешканців із зони конфлікту. За даними ООН на початок 2016 року кількість вимушених переселенців перевищила 1,25 млн. чол., а кожен сотий з цього числа, (а це 12,5 тис. чол.) у тій чи

іншій формі отримали поранення. Але ця цифра не враховує данні по військовослужбовцям, а це ще мінімум 15 тис. офіційно зареєстрованих військовиків. Більшість із поранених були направлені на лікування до ближчих міст – Харкова, Дніпропетровська і Запоріжжя.

Також окремо психологи виділяють післявоєнну проблему інтеграції військовослужбовців і переселенців у буденне життя суспільства, адже після усіх жахів війни кожен четвертий потребує роботи із психологом (насамперед мова йде про дітей). Для цього у найбільших містах країни були облаштовані мобільні клініки, які надають послуги психічної реабілітації, що є дуже важливим для держави, адже кожен її громадянин – це механізм, і від його продуктивного функціонування залежить не лише від зовнішніх, а й від психологічних проблем здоров'я людини.

Саме тому важливість здоров'я нації необхідно ставити на передній план. Для його здійснення необхідно, по-перше, поліпшити демографічну ситуацію, а також перезавантажити державну програму розвитку системи охорони здоров'я, що має стати першочерговим завданням для влади. Задля майбутнього розвитку, зміцнення здоров'я населення та подолання бідності стратегію державної політики слід будувати на задоволенні потреб та інтересів кожної української сім'ї та кожного її члена. По-друге, бійцям та переселенцям потрібно допомагати інтегруватися у післявоєнне життя, бо вони є важливими трудовими ресурсами, які можуть і будуть у майбутньому розвивати економіку нашої Держави. По-третє, необхідно створювати організаційні структури, які б безпосередньо займалися проблемами учасників бойових дій, зокрема їх працевлаштуванням; сприяти діяльності вже існуючих організацій ветеранів бойових дій, передбачити систему психологічної та психотерапевтичної допомоги постраждалим від військових дій, ввести для них ряд пільг.

Тільки дбаючи про здоров'я громадян влада може забезпечити створення надійного і потужного фундаменту для подальшого стабільного розвитку економіки України.

УДК 338.57.055.2

Лук'яненко Н.Е.¹, Рогуліна М.О.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-523 ЗНТУ

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ЗРОСТАННЯ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

У світі немає країни, яка б в останні десятиліття тією чи іншою мірою не зазнала втрат від інфляції. Наслідки інфляції різноманітні.

Високий її рівень перетворюється на перешкоду для виробництва, спричинює економічну і соціальну напруженість у суспільстві.

Інфляція – це соціально-економічне явище, породжене диспропорціями виробництва в різних сферах ринкового господарства. Вона є одним із найтяжчих проявів макроекономічної нестабільності.

В Україні за підсумками 2015 року інфляція становила 43,3 %, що є найвищим показником у світі. У 2016 році прогнозується інфляція 12 %.

Проблема інфляції в Україні є досить актуальною в наш час і вимагає свого негайного вирішення. Варто відзначити, що ймовірність інфляційної загрози визначається системою ризиків, диференційованих за часовою та просторовою характеристиками. Особливо негативно відбивається інфляція на всіх сторонах соціально-економічного життя в Україні, що є порушенням процесу суспільного відтворення. Вона спричиняє зростання цін, зниження життєвого рівня населення, позбавлення підприємців стимулів, викривлення економічних орієнтирів, загострення економічних і соціальних суперечностей.

Інфляційні процеси в Україні були зумовлені такими причинами:

- невиваженою первинною емісією, диспропорційністю у структурі економіки, що виникла за часів адміністративно-командної системи;
- залежністю українських виробників від імпорту (енергоносіїв, окремих сировинних матеріалів, комплектувальних виробів тощо);
- неефективністю безготівкової системи розрахунку, від’ємним сальдо зовнішньої торгівлі;
- зростанням цін на імпортні товари та послуги, необґрунтованим встановленням валютного курсу;
- втратою зацікавленості у продуктивності праці; суттєвим скороченням інвестицій; надмірним;
- використанням неринкових форм розрахунків розширенням тіньового сектору економіки; зокрема бартеру.

Таким чином, інфляція негативно впливає на суспільство в цілому, погіршує економічне становище, знижує реальні доходи і рівень життя, знецінює заощадження громадян. Тобто інфляційні процеси призводять до такого загострення економічних та соціальних суперечностей, що держава починає вживати заходів для подолання інфляції.

Аналізуючи розвиток української економіки можна сказати, що необхідно використовувати комплексні заходи антиінфляційного регулювання, такі як розробка та втілення в життя комплексних державних програм розвитку економіки, в першу чергу галузей і підприємств, які сприяють становленню конкурентного, високотехнологічного виробництва, проведення послідовної

антимонопольної політики та потенціал, завдяки чому може не лише стабілізувати фінансову ситуацію в країні, але й забезпечити умови управління інфляційними факторами створення широкої мережі економічної інформації для підприємств, вдосконалення податкової системи тощо.

Україна має значний економічний. Таким чином, інфляція є дуже небезпечною для економіки країни, порушуючи її стабільність. Тому антиінфляційна державна політика повинна займати одне з головних місць серед засобів.

Нині в Україні значну роль у формуванні інфляції відіграє політичний стан країни. інфляцією можуть бути як прямими так і непрямыми. Частіше за все проявляється наступна закономірність — чим скрутніша ситуація, тим більш продуктивними є прямі методи впливу Уряду і Національного банку на регулювання процентних ставок комерційних банків через економіку і грошову масу.

Непрямі методи включають: регулювання загальної маси грошей через управління друкарським верстатом, управління ними центробанком, обов'язкові грошові резерви комерційних банків, операції центрального банку на відкритому ринку цінних паперів.

Пряме регулювання грошової одиниці включає в себе такі методи: пряме регулювання кредитів і їх розподіл державою державне регулювання цін державне регулювання обмежень заробітної плати державне регулювання зовнішньої торгівлі і операцій з іноземним капіталом державне регулювання валютного курсу.

УДК 339.743.44

Лук'яненко Н.Е.¹, Оленченко І.І.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-123 ЗНТУ

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ДЕВАЛЬВАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Результати девальвації можуть бути позитивними і негативними. Серед позитивних виділяються: збільшення попиту всередині країни; зменшення витрат золотовалютних резервів; стимул для експорту.

Однак і негативні наслідки дуже значні. У разі девальвації відбувається наступне: провокується зростання інфляції; сходить нанівець довіра громадян до національної валюти; внаслідок підвищення цін імпорту продукції скорочується; люди прагнуть зняти всі свої гроші з

рахунків банків; купівельна активність скорочується через зменшення заробітних плат і пенсій.

У лютому 2014 р. в Україні відбулася девальвація на двадцять п'ять відсотків. Замість восьми гривень за один долар доводилося віддавати десять. А в травні, незважаючи на те що резерви Центрального банку скоротилися на шість мільярдів, девальвація гривні склала п'ятдесят відсотків. На кінець 2014 року девальвація гривні в Україні склала сто відсотків.

Головною причиною погіршення економічного становища є прийняття Україною всіх вимог Міжнародного валютного фонду. Домагаючись отримання кредитів МВФ, Київ пішов на вільне курсоутворення, почалась паніка, люди забирали гроші з депозитних рахунків і масово закупували валюту.

Економічні кризи в Україні траплялися і раніше. В кінці дев'яностих на країну вплинув російський криза, а в 2008 році – світова. У ті роки девальвація гривні також мала місце. Однак держава не відмовлялася тоді від валютного коридору, як це було ним лише в державі з сильною економікою і національною валютою, зроблено в 2014 році.

У випадку з Україною економіка не характеризувалася надійністю і стабільністю.

У серпні Національний банк скупив державні облігації «Нафтогаз України» на сто мільярдів гривень. Виручені гроші були переведені в іноземну валюту, що також сприяло нового стрибка цін.

Крім того, підприємства, що експортують є, спекулюючи на курсі. Валютні надходження внаслідок цього, скорочував продукцію, намагалися утримувати отриману іноземну валюту як можна довше.

В цей же час інвестування катастрофічно скоротилася. Інвестори прагнули всіма правдами і неправдами вивести свої капітали з непередбачуваною і тривожної зони, де ризики вкладення грошей були величезними. За даними державної статистики, з початку року Україна втратила 1,14 мільярдів доларів прямих інвестицій, що склало близько двадцяти.

Таким чином, девальвація гривні здебільшого відсотків від всього обсягу інвестиційних впливань сталася через відпускання гривні та відмови від фіксованого курсу. І першим кроком до стабілізації валюти повинна бути відмова від плаваючого курсу і повернення до фіксованого.

В якості загальних антикризових заходів слід вести більш сувору політику, спрямовану на мінімізацію спекулятивних операцій, збільшення експорту продукції, особливо аграрного сектора. Також можливо

скасування валютних аукціонів і підвищення облікової ставки до прогнозованої інфляції.

Деякі українські експерти вважають, що Національний банк має всі необхідні засоби для того, щоб подолати валютну кризу, але з якоїсь причини не використовує їх. Але що б не робилося Національним банком, на початку 2015 обвал гривні посилюється, курс досяг тридцяти гривень за один долар.

Збільшується вартість кредитів у валюті, їх оплачують погано або зовсім не оплачують. Це є результатом такого неприємного для економіки явища, як девальвація гривні.

Щоб стабілізувати ситуацію, всіх валютні казначейські зобов'язання, а на виручені гроші збільшити пропонуємо вести прозору політику рефінансування банків-випускати для золотовалютний запас – звільнити депозити від податків і збільшити за ним ставки, а також скасувати обмеження Центрального банку на валютному ринку.

В короткостроковому періоді причин для зміцнення гривні нараховується аж дві – її штучний «невеликий» дефіцит при поточному рівні інфляції та поповнення валютних резервів країни за рахунок кредиту МВФ. Оглядаючи довгострокову перспективу, прогноз для курсу гривні невтішний – факторів, які б сприяли його зміцненню, практично немає.

УДК 338.57.055.2

Лук'яненко Н.Е.¹, Плахтій А.М.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-613 ЗНТУ

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ РІЗКОГО ЗРОСТАННЯ ТАРИФІВ НА КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ В УКРАЇНІ

Природний газ, електроенергія, тепло та вода – це найцінніші, соціально значущі ресурси, без доступу до яких неможливо уявити сучасне життя. Від доступності цих ресурсів залежить рівень комфорту, якості та безпеки життя громадян, що в свою чергу безпосередньо впливає на рівень соціальної напруженості у суспільстві.

На сьогоднішній день енергетична галузь в та на ставлення громадян до влади. Україні знаходиться у катастрофічному стані. Через збитки і заборгованість підприємства не мають коштів навіть на поточні ремонти зношеної інфраструктури.

У ціну товару закладається вартість енергоносіїв (природного газу, електроенергії, вугілля), матеріально-технічних субпідрядних організацій,

ремонт і утримання інфраструктури (труб ресурсів, запчастин, заробітна плата працівників підприємств, робота, проводів) тощо. Постійне подорожчання цих складових призводить до збільшення витрат і необхідності перегляду тарифів.

Вперше тарифи уряд підняв ще в 2014 році. Ключова мета нинішнього підвищення цін, яке буде надалі набагато відчутнішим, прописана у Меморандумі із МВФ. Це – фінансове оздоровлення "Нафтогазу України", який є хронічно збитковим.

На тлі суцільного зубожіння народу, за. Зараз збитковість НАКу становить 3,1 % від ВВП країни. підсумками 2014 року середній рівень розрахунків комунальників за газ катастрофічно впав – до 67 %. У жовтні 2014 р. 25 % населення не заплатило за комунальні послуги, а в листопаді не заплатило вже 40 % споживачів. Таке падіння платежів зумовлене різким підвищенням тарифів та зниженням рівня життя населення.

Лавинні борги комунальників за газ лягають непосильним тягарем на державу, адже дефіцит коштів в «Нафтогазі» на закупівлю блакитного палива покривають позиками Євросоюзу та МВФ. Олії в вогонь підливає «Газпром»: в січні росіяни спрямували листа до «Нафтогазу України» з вимогою погасити борг на суму \$ 2,44 млрд. Зрозуміло, що цю суму можна покрити лише за рахунок зовнішніх запозичень, адже резерви Національного банку майже вичерпані. Обсяг дефіциту «Нафтогазу» (на грудень 2014 року –103 млрд. грн.) вже давно перевищив дефіцит бюджету України (68 млрд. грн.). Головним тягарем залишаються комунальні підприємства, адже населення неспроможне оплачувати занадто дорогі послуги.

Навіть в порівняно благополучні роки комунальний сектор постійно нарощував борги за газ: на початок 2014 року борг перевищив 22 млрд. грн. Протягом всього минулого року так і не вдалося повністю «розчистити» цю суму.

Єдина можливість запобігти повному краху енергетичної інфраструктури – збалансувати тарифну політику та привести тарифи до економічно обґрунтованого рівня. У випадку з електроенергією треба говорити ще і про зміну моделі ринку. Газ, електро- і теплова енергія – це товари, які мають свою ціну. Окрім ціни в тарифі повинна враховуватись вартість послуги з їх постачання споживачам. А також прибуток хоча б на рівні 5–10 %, необхідний для підтримки та розвитку виробничих потужностей та інфраструктури. Старі тарифи не покривали ні перше, ні друге, ані третє.

За думкою експертів, збільшення Національною комісією, що здійснює регулювання у сфері енергетики та комунальних послуг тарифів

на газ для населення в середньому на 285 % є необґрунтовано завищеним та може призвести до пропорційного збільшення кількості неплатників.

З іншого боку, ринкові тарифи стимулюють населення до економії та енергозбереження: утеплення житла, заміни звичайних лампочок, старих вікон та дверей, застарілих електроприладів. Ці заходи допомагають значно знизити споживання енергії, а відтак дозволяють не збільшувати плату за енергоресурси при збільшенні тарифів.

Доведення тарифів до ринкового рівня зменшить тиск на бюджет і розміри субсидіювання та стимулюватиме споживачів до заощадження. А розумна політика підтримки малозабезпечених не дасть відбутися соціальному вибуху.

УДК 364.144

Лук'яненко Н.Е.¹, Грабовська Ю.О.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-423 ЗНТУ

ПРОБЛЕМА НЕРІВНОСТІ ДОХОДІВ В УКРАЇНІ

Соціальною ціною ринкових реформ в Україні стало різке зниження рівня життя основної маси її населення. Фактично бідність вже стала на теренах колишньої УРСР, яка була однією з найбільш розвинутих країн Європи, тією нездоланною перепоною, що унеможливило сталий соціально-економічний розвиток України.

В Україні зростання диференціації доходів здебільшого пов'язане з тим, що, незважаючи на поступовий перехід до ринкової економіки, оплата праці частини населення проводиться за колишньою адміністративно-командною системою при одночасному виникненні нового суспільного прошарку, який діє за законами ринкової економіки. Зростання доходів характерне лише для незначної частини населення (підприємців, власників нерухомості, банкірів, менеджерів, посередників, юристів).

У 1990-ті роки в Україні різка зміна умов господарювання та масштабна приватизація спричинили концентрацію ресурсів і національного багатства в руках відносно нечисельної групи при зубожінні і низькооплачуваній зайнятості переважної більшості населення. В Україні з'явилися справді багаті родини, при чому їх багатство було сформовано переважно завдяки доступу до державної власності і приватизації найбільш прибуткових її об'єктів. Надзвичайно короткий термін накопичення цього багатства значною мірою вплинув на

бажання всіляко демонструвати свої статки, часто навіть перебільшуючи їх. У цей же час сталося катастрофічне падіння рівня життя переважної більшості населення. Прагнучи бодай якось захистити соціально вразливе населення, парламентарі пішли хибним шляхом надання різноманітних пільг та допоміг, які часто лише декларувались. На тлі гіперінфляції це неминуче посилювало несправедливість.. Так як різні галузі і сектори економіки по-різному адаптувались до нових умов господарювання, посилювалась галузева і, відповідно, регіональна диференціація. Отже, у контексті нерівності саме цей етап становлення незалежної української держави виявився найбільш гострим.

Сама по собі нерівність у доходах населення є цілком нормальним явищем у розвиненій ринковій економіці. Проте в Україні нерівність зростає у прірву між багатим та бідним населенням.

За даними ООН за 2015 рік, 80 % українців проживають за межею бідності. За стандартами ООН людина живе за менше 5 доларів на день, а на місяць менше 150 доларів. Не складно підрахувати, що в Україні, за курсом Нацбанку, мінімальна зарплата мала порогом бідності, якщо витрачає на проживання та продукти харчування мб становити приблизно 3900 гривень. На ділі ми маємо мінімальну заробітну плату у розмірі 1378 гривень. Маємо 1,7 долара на день.

Варто зауважити, що до бюджету на 2016 рік закладена індексація мінімальної заробітної плати українця. Так з січня по квітень вона становить –1378 гривень, з травня по листопад –1450 гривень, з грудня – 1550 гривень.

Важливо відмітити той факт, що насправді в Україні офіційна статистика дещо відрізняється від реальної картини. Насправді рівень доходу в Україні трохи вищий за рахунок тіньової економіки. Проте зрозуміло, що навіть беручи це до уваги, картина сильно не зміниться.

Розрив між багатими та бідними в Україні досяг найбільших розмірів за останні роки, стверджують експерти. Є дані, що розрив у доходах багатого і бідного населення України досягає 40 разів, що становить загрозу національній безпеці країни та соціальної стабільності. У нашій країні 1 % населення володіє 70 % багатства країни. Справжні прибутки багатой частини населення підрахувати неможливо.

Основну масу населення будь-якої країни повинен складати середній клас, тобто не багаті, але й не бідні люди; люди, які можуть собі дозволити всі необхідні блага та відкладати частину грошей. Появи бідного та багатого населення не уникнути, але середній клас – запорука стабільного розвитку економіки держави. Після девальвації гривні в три рази за останні два роки і зростання цін навіть на продукти національного

виробництва, зарплати не піднялись адекватно девальвації. Це спричинило значне зменшення середнього класу.

Ні для кого не секрет, що корупція укоренилась і, нажаль, сприймається багатьма людьми як звичайне явище. Що потрібно, так це повна нетерпимість до корупції. Цьому повинне сприяти жорстке покарання учасникам корупційних схем та навіювання народу думки про те, що корупцію треба викорінювати, податковий режим. Це сприятиме зменшенню долі тіньової пропонуючи конкретні дії.

Наступний крок – створити більш привабливий економіки, та в поєднанні з першим кроком сприятиме збагаченню країни, бо люди будуть платити чесні податки, а не приховувати прибуток від податкової системи, збагачуючи себе та тих, хто їм у цьому допомагає.

УДК 339.9.012:327.5

Лук'яненко Н.Е.¹, Леміш К.А.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-713 ЗНТУ

АНАЛІЗ ВПЛИВУ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО КОНФЛІКТУ НА ЕКОНОМІКУ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

Наразі у світі відзначається тенденція поступового уповільнення зростання глобальної економіки. Загострення геополітичного протистояння через російсько-український конфлікт призвело до утворення нових фінансових,

Серед чинників цього можна виділити економічних та геополітичних викликів для глобального економічного розвитку:

- значну залежність економік окремих країн-членів ЄС від постачання російських енергоносіїв, а також запровадження російською стороною дій у відповідь в разі посилення економічної ізоляції РФ з боку країн Заходу;

- запровадження РФ політики прискореного зближення з КНР;

- активні дії РФ із консолідації потенціалу БРИКС з метою прискорення процесу створення альтернативних західним механізмів із підтримки стабільного економічного розвитку членів об'єднання та орієнтованих на співпрацю з ним партнерів з числа країн, що розвиваються;

- нарощування конфліктного потенціалу у політичних відносинах між Саудівською Аравією та країнами-членами Ради співробітництва арабських держав Перської затоки через іранське питання;

– істотне зростання ризиків для інвесторів на пострадянському просторі, а також у регіонах із високим конфліктним потенціалом через неврегульованість спірних територіальних питань.

Основним ризиком для країн ЄС та Південної Америки залишається уповільнення динаміки економічного зростання за рахунок впровадження Росією заборони на імпорт продуктів харчування.

Так, у липні 2014 р. США оголосили про введення секторальних санкцій щодо РФ, найбільш вагомими з яких є обмеження доступу російських компаній та фінансових установ до західних фінансових ринків. Потенційні економічні збитки США від запровадження Москвою дій у відповідь (продовольче ембарго) оцінюються на рівні \$ 1–1,5 млрд. і є значно нижчими від очікуваних втрат ЄС. Сукупні економічні збитки внаслідок впровадження секторальних санкцій третього рівня країнами Євросоюзу можуть скласти € 40 млрд. (0,3 % ВВП ЄС). При цьому найбільших втрат від введення Росією ембарго на імпорт продуктів харчування з ЄС зазнають Польща (\$ 1,1 млрд. у 2014 році) та Фінляндія (\$ 367 млн.). Сума збитків найпотужніших економік Європейського союзу (Німеччина, Великобританія, Франція, Італія, Іспанія) у співвідношенні до загальних показників їхнього експорту є порівняно незначними.

Об'єктивні причини зумовили для РФ зміну напрямку взаємодії з економічними партнерами. В рамках розвитку так званого «східного» напрямку економічної політики (як інструменту протидії економічній ізоляції з боку країн Заходу), РФ активно демонструє в країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону та на рівні регіональних об'єднань свою готовність застосовувати широкі преференції для поглиблення торговельно-економічної та інвестиційної взаємодії з державами АТР. Країни регіону, включаючи Китай, Індію та Індонезію, наразі використовують необхідні макрофінансові інструменти задля страхування ризиків від поступової переорієнтації західних інвесторів на розвинуті ринки. Наразі стабілізаційна політика таких країн, як Індія та Індонезія, спрямована на скорочення дефіциту рахунку поточних операцій. У свою чергу, Китай впроваджує комплекс заходів із мінімізації залежності від зовнішнього експорту та іноземних інвестицій.

В той же час, враховуючи формат тісної співпраці між провідними країнами Тихоокеанського альянсу (Мексика, Чилі, Перу, Колумбія) та РФ як на двосторонньому рівні, так і в рамках міжнародних організацій (зокрема БРИКС), та дотримання цих країн антизахідної риторики на міжнародній арені, виникнення між цими державами розбіжностей щодо України вважається малоімовірним. Теж саме стосується провідних країн Африки, де вплив російсько-українського конфлікту, переважно через

вагомі внутрішньополітичні проблеми у внутрішній політиці, відіграє другорядну роль, проте їх головним пріоритетом залишається розвиток дипломатії у рамках БРИКС та багатовекторність в міжнародній діяльності.

Проведений аналіз засвідчує, що нинішній російсько-український конфлікт має передусім негативний вплив на ключові економіки світу та є імпульсом до уповільнення динаміки економічного зростання. Позиція провідних країн світу у контексті агресії РФ проти України створює вагомі економічні ризики, які є перешкоджаючим фактором для зростання світової економіки.

УДК 339.923

Лук'яненко Н.Е.¹, Дубонос А.С.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-123 ЗНТУ

ПЕРСПЕКТИВИ УГОДИ ПРО ТРАНСТИХООКЕАНСЬКЕ ПАРТНЕРСТВО

Транстихоокеанське партнерство (ТТП) – це міжнародна торгово-економічна організація, мета якої – створення зони вільної торгівлі в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Дана структура має стати альтернативою Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) і Азійсько-Тихоокеанське економічному співробітництву (АТЕС), її створення є продовженням американської політики зі збереження контролю над Тихоокеанською зоною, створення економічного блоку для протистояння впливу Китаю.

На даний момент до партнерства входять 12 країн: Австралія, Бруней, В'єтнам, Канада, Малайзія, Мексика, Нова Зеландія, Перу, США, Сінгапур, Чилі та Японія.

5 жовтня 2015 року було оголошено про досягнення угоди між членами партнерства. Формальне підписання угоди стане першим кроком до створення організації. Тепер її доля залежить від схвалення парламентами країн, які підписали угоду, для цього буде потрібно до двох років.

Угода містить положення про співпрацю країн у сферах: торгівлі, інвестицій, фінансових послуг, охорони праці, телекомунікації, малого й середнього бізнесу, прозорості і боротьбі з корупцією, інтелектуальної власності.

Транс тихоокеанське партнерство надасть країнам можливість продавати більшість товарів без мита або за зниженими тарифами.

За прогнозами, доля країн ТТП (разом із Японією) у світовому ВВП може досягти 38–40 % і чверть обороту світової торгівлі.

Згідно з даними Інституту світової економіки Петерсона, партнерство має збільшити реальні річні доходи 12 країн-учасниць на 285 млрд. дол. до 2025 р. 64 % від загального приросту ВВП припадуть на Японію і США. Також очікується, що максимальний приріст економіки буде у В'єтнаму, натомість Китай, оскільки він не входить до цього об'єднання, втратить деякі можливості в сфері торгівлі. Експорт держав-членів ТТП має зрости на 440 млрд. дол. (7 %).

Також ТТП може стати відправною точкою «економічної холодної війни», у якій Китай та США будуть змагатись за вплив у Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

ТТП стане першим подібним угодою, яка зобов'яже його учасників під загрозою санкцій дотримуватися положень про захист навколишнього середовища та охорони праці. Тому, наприклад, Малайзії та В'єтнаму доведеться істотно перебудуватися, щоб відповідати міжнародним стандартам організації праці.

США належить ініціатива установи в рамках партнерства особливого суду для розгляду спорів між транснаціональними корпораціями та урядами.

З початком роботи партнерства будуть поступово скасовані 18 000 торгових мит, якими обкладають товари з США учасники угоди: автомобілі, верстати, ІТ-продукція, споживчі товари та сільськогосподарські продукти. Для американських виробників стане доступним молочний ринок Канади, практично закритий для них сьогодні. Виробники м'яса зможуть розширити поставки на японський ринок, де поступово, протягом 15 років, зникнуть високі тарифи, що захищають зараз від конкуренції японську яловичину.

Але одночасно угода відкриває країнам-учасникам доступ на ринок США. Наприклад, будуть обнулені мита на японські автомобілі на північноамериканському ринку.

ТТП – це черговий етап на шляху глобалізації та подальшого розвитку вільної торгівлі по всьому світу. Нова зона вільної торгівлі буде являти собою потенційно найбільше регіональне угоду про вільну торгівлю в історії, на яке буде припадати 46 % від світового ВВП.

ПРОБЛЕМА ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Державний борг в усіх країнах, у тому числі й в Україні, – основне джерело фінансування дефіциту бюджету. Окрім того, державні позики можуть розміщуватися й для фінансування цільових проєктів на рівні держави або регіонів. Важливо знайти способи ефективного управління державним боргом, особливо в кризовий період.

На шляху інтеграції української держави до ЄС виявилось багато проблем та викликів, особливо небезпечних в умовах зовнішньої агресії та ведення військових дій. Економіка України, як і держава в цілому, на сьогодні переживає надзвичайно складний період та потребує термінових ефективних перетворень.

Україна пережила безпрецедентне поєднання політичної, фінансово-економічної та банківської кризи. Конфлікт на сході України разом із накопиченими у попередні роки макроекономічними дисбалансами зруйнували макрофінансову стабільність держави.

Загальна сума державного та гарантованого державою боргу України на 31 грудня 2015 року становила 65,488 млрд. дол., що на 6,19 %, або на 4,324 млрд. дол. нижче показника на початок року.

Загальна сума державного та гарантованого державою боргу в гривневому еквіваленті на цю дату становила 1,572 трлн. грн., що на 42,78 %, або на 470,932 млрд. грн. більше показника на початок року.

Тенденція до зростання державного боргу України простежується упродовж вже декількох останніх років, політики намагаються зупинити цю тенденцію, але вона все ж таки зростає.

Фактори, що зумовляють зростання державного боргу в Україні:

- важка політична криза та військовий конфлікт, який наразі продовжується, це вимагає додаткового фінансування оборони;

- глибока економічна рецесія, викликана необхідністю переформатування економічних зв'язків, пов'язаних із втратою економічного вкладу АРК, частини Донецької та Луганської областей, відходом від економічного кооперування з Російською Федерацією, низкою внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на виконання доходної частини бюджету і вимагають додаткових джерел фінансування;

- наявність соціальних та інших зобов'язань держави, обов'язкових для виконання незважаючи на економічну нестабільність; в першу чергу це забезпечення потреб населення у енергоносіях (природному газі та електроенергії), виконання зобов'язань з виплати пенсій тощо;

- необхідність додаткових коштів для здійснення структурного реформування та стабілізації економічної ситуації;
- фінансування за рахунок державних запозичень значного дефіциту державного бюджету, сформованого під впливом істотного зростання витрат на оборону (на 84,4 %) та на обслуговування боргу (на 51,5 %);
- необхідність подальшої бюджетної підтримки державних підприємств та банків шляхом збільшення їх статутних капіталів;

Розглянемо шляхи вирішення проблем: приблизило суму боргу до рівня ВВП.

1. Посилення взаємодії України з іншими міжнародними фінансовими інститутами та урядами країн для формування потоку іноземних інвестицій, перезапуску.

2. Активізація структурних реформ економіки та збільшення доходів бюджету у секторі загальнодержавного управління, спрямованих на підвищення ефективності використання бюджетних коштів, переходу від пасивного залучення коштів на фінансування дефіциту бюджету до системного управління боргом. Запровадження в бюджетній сфері середньострокового бюджетного планування.

3. Посилення прозорості державних фінансів за рахунок введення паралельного обліку операцій та боргових зобов'язань установ, дефіциту бюджету за касовим методом та методом нарахувань для сектора загальнодержавного управління, законодавчого уточнення сутності видів та обліку квазіфіскальних операцій, що здійснюються в цьому секторі.

4. Вдосконалення механізму надання державних гарантій в Україні шляхом встановлення верхньої межі відповідальності Уряду при настанні гарантійного випадку та кількісних обмежень їх обсягу.

5. Підвищення рівня координації у сфері боргової безпеки між Урядом, Національним банком України, Міністерством фінансів України, Державною службою фінансового моніторингу України.

УДК 339.923

Лук'яненко Н.Е.¹, Валуєв М.В.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-513 ЗНТУ

ПРИЧИНИ НЕЗАДОВОЛЕННЯ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ЧЛЕНСТВОМ В ЄС

У 1988 році Маргарет Тетчер заявила, що Великобританія аж ніяк не прагне до затишного ізольованого існування на задвірках європейської спільноти. Схоже, зараз все навпаки. Опитування громадської думки показують, що більшість британців виступає за вихід з Європейського

Союзу. Консервативна партія баронеси Тетчер, яка включила Британію до складу Європи чотири десятиліття тому, розділилася на тих, хто хоче зберегти членство і тих, хто виступає за повний вихід зі складу ЄС. Другий табір стає все більш численним.

Однією з причин цього, є те, що на противагу Німеччині, Великобританія, під тиском громадськості, не хоче приймати біженців. Прем'єр-міністр Девід Кемерон заявив, що країна прийме тільки 20 тис. сирійських біженців до 2020 року.

Жителі континентальної Європи здивовані і роздратовані. Їм незрозуміло, чому Британія хоче піти з клубу, який, на думку багатьох, успішно просунувся в напрямку вільної торгівлі з англо-саксонської моделі в останні двадцять років. Їм також неприємно те, як Британія використовує загрозу виходу в якості інструменту тиску, в той час, як європейська валюта переживає кризу. Їм здається, що Британія намагається забезпечити собі привілейоване місце в європейському клубі, де вона зможе вести вільну торгівлю і не дотримуватися правил союзу.

Експерти вважають, що вихід Великобританії з Євросоюзу стане трагедією, що англійці недооцінюють масштабу проблем, які їх чекають. Європа від цього теж постраждає. Британія виступає за вільну торгівлю і скорочення регулюючих функцій держави; без її зусиль Євросоюз ще більше відстане від США і економік, що розвиваються.

Найпростіший спосіб вирішити питання – провести референдум. Інший спосіб відокремитися від ЄС – піти дипломатично. Британці сподіваються, що ослаблення інтеграції Євросоюзу дає шанс Великобританії домовитися про більш вільне членство в європейському клубі. Але вони можуть і помилятися. Іншим країнам вже порядком набридли вимоги Великобританії. Багато, включаючи Німеччину, воліли б уникнути відходу Великобританії, але вони не настільки зневірилися, щоб йти на серйозні поступки в обмеженні регламентації ринку праці і соціального регулювання.

Що буде, якщо Британія таки вийде з Євросоюзу? Короткострокові вигоди очевидні. Держава зекономить 8 мільярдів фунтів стерлінгів (13 мільярдів доларів США) на рік, звільнившись від необхідності виплачувати внески в бюджет Євросоюзу. Без необхідності слідувати єдиній аграрній політиці, Великобританія зможе знизити вартість харчових продуктів. Вийшовши з єдиного ринку, країна буде вільна від обридлих трудових законів.

Проте, негативні наслідки переважають. Вихід з ЄС віддасть країну від ринку, на який припадає половина британського експорту. Автовиробники, що використовують Великобританію в якості

операційної бази, поступово підуть, а разом з ними зникне і значна частина індустрії фінансових послуг. Англійцям доведеться переглянути умови десятків двосторонніх торговельних угод, прийнявши менш сприятливі умови. Політичний вплив і міжнародна роль Великобританії неминуче впаде. Ціна суверенітету може виявитися винятково високою – як для Британії, так і для її партнерів.

Прихильники виходу з ЄС розмірковують над тим, як би домогтися таких умов, при яких Великобританія, покинувши союз, продовжувала б вільно з ним торгувати.

Не виключена можливість референдуму у 2017 р., і є велика ймовірність того, що більшість британців висловиться за вихід своєї країни з ЄС, у зв'язку з суспільними настроями щодо іммігрантів. Крім того, в самому Європейському союзі існує значна кількість проблем, зокрема кризовий стан економіки в багатьох слабких державах, що доводиться компенсувати за рахунок бюджету сильних країн.

Таким чином, безумовно, вихід Великобританії з ЄС може негативним чином позначитися, як і на Великобританії, так і на самому Союзі. Лондону це загрожувє зменшенням авторитету в Європі. Постає питання про 1,4 млн. британців, які проживають в інших європейських країнах, оскільки вони втратять право на вільне пересування в ЄС, а також про 2,5 млн. громадян країн-членів ЄС, які проживають у Великобританії. Загостриться і економічне питання. В даний час більше половини британської зовнішньої торгівлі припадає на країни ЄС. За деякими оцінками, за рахунок членства в ЄС Сполучене Королівство отримує додатковий ефект у 47–142 млрд. доларів щорічно. Для Євросоюзу вихід Великобританії може поставити під питання весь європейський проект і привести до виходу з нього інших країн, населення яких також не симпатизує інтеграції.

УДК 325.14

Лук'яненко Н.Е.¹, Леоценко С.Д.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-113 ЗНТУ

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ НА ЕКОНОМІКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Останнім часом сотні тисяч мігрантів з країн Африки та Близького Сходу буквально штурмують кордони Греції, Італії, Македонії, Угорщини, вступаючи у безпосередні конфлікти з місцевою поліцією.

Деякі країни Європи (наприклад Угорщина) будують високі стіни в надії відгородитися від потоку біженців, інші – оголошують режим надзвичайного стану (Македонія), показуючи свою неспроможність впоратися із проблемою. Донедавна, таку картину можна було побачити лише в апокаліптичних фільмах, однак сьогодні це стає реальністю, з якою стикається об'єднана Європа.

Причини виникнення такої масштабної проблеми слід шукати у «хронічних» війнах, що спалахнули на території Близького Сходу та на теренах Африканського континенту. З другого боку, величезна кількість мігрантів тікають із своїх країн у пошуках кращого життя, подальшої економічної нестабільності, зубожіння, голоду, соціальної несправедливості, тисяч проблем, які сьогодні не може, або не бажає подолати міжнародне співтовариство.

Лише з січня минулого року до Європи прибуло 362 тис. нелегальних Уряди багатьох європейських країн бояться напливу біженців, вважаючи, що мігранти стануть економічним тягарем.

До початку 2016 року в Європі склалися два різних підходи до проблеми мігрантів – німецький і британський. Влада Німеччини заявила, що протягом декількох найближчих років зможе щороку приймати близько півмільйона біженців. Німецький уряд вважає, що країна тільки виграє від такого потоку мігрантів. По-перше, це вирішує демографічну проблему.

На противагу Німеччині, Великобританія, під тиском громадськості, не хоче приймати непроханих гостей. Прем'єр-міністр Девід Кемерон заявив, що країна прийме тільки 20 тис. сирійських біженців до 2020 року.

Деякі експерти вважають, що іноземці різко погіршать ситуацію на ринку праці. Інші очікують серйозного удару по державних фінансах.

Зниження зарплат Європейців може мати і позитивний ефект. Вчені МеттеФогед і Джованні Пері, вивчивши досвід Данії з 1991 по 2008 роки, виявили, що корінне населення, яке було витіснене з низькооплачуваних професій, знайшло місця з більш високою зарплатою.

Що стосується впливу біженців на бюджет, то тут картина поки не дуже зрозуміла через складну систему оподаткування і надання фінансової допомоги. Між тим, згідно з даними ОЕСР в період з 2007 по 2009 рр. розмір фіскального вкладу мігрантів у країнах-членах організації склав приблизно 0,35 % ВВП.

Проте досвід минулих мігрантів, швидше за все, не дуже корисний при оцінці наслідків нинішньої хвилі біженців на економіку Європи. У минулі роки мігранти в Німеччині ставали додатковим навантаженням для бюджету, через те, що серед них було багато пенсіонерів. Сьогодні ж

прибувають в основному молоді іноземці, а це значить, що вони мають довге трудове життя.

Але не слід очікувати, що біженці найближчим часом почнуть платити податки, а їх загальна сума буде більше, ніж те, що вони отримують в якості державної допомоги (у формі допомоги, безкоштовного житла і різних пільг). Нещодавнє дослідження австралійських біженців виявило, що перші 15–20 років вони платять менше податків, ніж отримують від держави.

Згідно з попередньою оцінкою МВФ державні витрати на біженців в 2016 р. складуть близько 0,19 % ВВП Євросоюзу (0,35 % у Німеччині). Ці витрати збільшать і без того великий державний борг. Крім того, через біженців слід очікувати невеликого збільшення загальної безробіття.

З часом іноземці повинні стати невід'ємною частиною ринку праці та підвищити річне виробництво на 0,1 % для всього ЄС і на 0,3 % в Німеччині. Вони також повинні допомогти (хоч трохи) розгорнути тренд зростання витрат на виплату пенсій у частці ВВП (враховуючи їх відносну молодість).

Практика останніх років вказує на те, що багато вихідців із Близького Сходу та Африки під впливом релігійного фундаменталізму створюють загрозу європейській безпеці всередині ЄС. Через теракти в Парижі та Брюсселі, значно скоротилися доходи від туризму.

Для того, щоб впоратися з "міграційною проблемою", особливо в ситуації кризи, необхідний не лише загальний бюджет, спільна позиція, але й, найголовніше – чітка середньострокова та довгострокова стратегія. Можливо, ЄС і вдасться вирішити проблему сотень тисяч біженців, однак, швидше за все цей процес буде довгим та неймовірно важким, зважаючи на непримиренні позиції держав-членів.

УДК 338.124.4

Лук'яненко Н.Е.¹, Чудновець А.М.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-413 ЗНТУ

CAUSES OF DECREASE OF THE ECONOMY OF CHINA AND ITS CONSEQUENCES FOR THE WORLD

A combination of structural changes in the economy, subdued global demand and domestic challenges such as overcapacity in certain sectors and high corporate debt led growth to slow further in Q4. The manufacturing PMI hit an over-three-year low in January. Meanwhile, developments in the foreign

exchange market have received most of the attention in recent weeks. The yuan recorded its largest gain in more than a decade on 15 February following the Central Bank governor's declaration that there was no basis for devaluation. That said, despite the surge, the yuan has not yet recovered the ground lost in January.

The Chinese economy experienced astonishing growth in the last few decades that catapulted the country to become the world's second largest economy. In 1978 - when China started the program of economic reforms - the country ranked ninth in nominal gross domestic product (GDP) with USD 214 billion; 35 years later it jumped up to second place with a nominal GDP of USD 9.2 trillion.

China weathered the global economic crisis better than most other countries. In November 2008, the State Council unveiled a CNY 4.0 trillion (USD 585 billion) stimulus package in an attempt to shield the country from the worst effects of the financial crisis. The massive stimulus program fuelled economic growth mostly through massive investment projects, which triggered concerns that the country could have been building up asset bubbles, overinvestment and excess capacity in some industries. Given the solid fiscal position of the government, the stimulus measures did not derail China's public finances. The global downturn and the subsequent current account surplus have continuously diminished since the financial crisis. slowdown in demand did, however, severely affect the external sector.

Since 2010, the economic growth rate of China started to decline gradually. The GDP growth rate dropped from 9.3 % in 2011 to 7.4 % in 2014 (see the graph below). According to the International Monetary Fund (IMF) GDP growth forecast numbers, the downtrend in the growth rate will continue until 2018 after which the gradual recovery will follow.

Apparently, China exited the financial crisis in good shape, with GDP growing above 9 %, low inflation and a sound fiscal position. However, the policies implemented during the crisis to foster economic growth exacerbated the country's macroeconomic imbalances. Particularly, the stimulus program bolstered investment, while households' consumption remained repressed. In order to tackle these imbalances, the new administration of President Xi Jinping and Premier Li Keqiang started to unveil economic measures aimed at promoting a more balanced economic model at the expense of the once-sacred rapid economic growth.

China's economy faces headwinds. In the long run, growth is a function of changes in labour, capital and productivity. When all three increase, as they did in China for many years, growth rates are superlative. But they are all slowing now. China's working-age population peaked in 2012.

More recent trends also explain China's sharper-than-expected slowdown. The single most important development has been its credit binge. Total debt (including government, household and corporate) has climbed to about 250 % of GDP, up 100 percentage points since 2008. This debt allowed China to power its economy through the global financial crisis but also saddled it with a heavy repayment burden. Most worrying, much of the credit flowed to property developers. China's inventory of unsold homes sits at a record high.

With exports decreasing and imports being less affected from these negative developments, the deficit in the US balance of trade with China will widen further in the short run. According to The Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), a 2 % point decline in Chinese domestic demand growth will cause a decrease in the US GDP growth rate by about 0.3 % points in 2015 and 2016. Overall, the world economic growth will decline by 0.5–0.6 % points.

China, with its giant economy, has a very large impact on the world economies, especially those of which are related to China. A decrease in domestic demand in China will most likely adversely impact the world economy and slowdown global economic growth. The U.S. is one of the countries that is likely to be affected from the slowdown of the Chinese economy, largely due to the expected decrease in the export of goods and services to China, which constitutes about 5.3 % of the total exports of the US. However, the negative effects from the economic slowdown are partially offset by lower oil prices.

Should growth decline precipitously in coming months, economists say Beijing has a number of options, including deeper interest rate cuts, faster spending on infrastructure projects and sequential reductions in the capital that banks must hold on reserve with the central bank. The risk, however, is that if pursued too aggressively such measures could worsen overcapacity and pile up more debt.

УДК 336.71

Лук'яненко Н.Е.¹, Рогуліна І.О.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-523 ЗНТУ

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ МАСОВИХ БАНКРУТСТВ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

У ринковій системі банки більш вразливі, ніж будь-яка інша підприємницька структура передусім тому, що вони піддаються більшому

ризиків краху через жорстку конкуренцію у цій галузі, недотримання норм чинного законодавства з боку недобросовісних позичальників і менеджменту банку. Крім того, поведінка інвестора в разі вкладання інвестицій у основні галузі економіки (промисловість, будівництво, сільське господарство тощо) і банківську сферу є різною. У кризових ситуаціях інвестор швидше конвертує вкладені інвестиції в іноземну валюту в банківській сфері, ніж в основних галузях економіки.

Під час банківської кризи банки неспроможні задовольняти попит на кредитні ресурси, що пояснюють масовим вилученням депозитів з кредитних інститутів, несвоєчасним погашенням позик підприємствами, або відсутністю такого погашення через банкрутство частини з них незацікавленістю банків проводити довготермінові капіталовкладення. Сукупна дія названих та інших чинників призводить до банкрутства банків, адже, як уже зазначалось, вони найбільш вразливі під час кризи.

З початку 2014 року Національний банк України вивів з ринку 64 банки, або третину від їх загального числа, в тому числі в минулому році – 33 банки.

Негативний фінансовий результат банків сформувався, насамперед, за рахунок значних обсягів відрахувань у резерви під можливі втрати від активних операцій. За перший квартал 2015 року цього року відрахування в резерви в 7,2 рази перевищили їх обсяги за відповідний період минулого року. Основний обсяг резервів був сформований у лютому. У березні на тлі стабілізації на валютному ринку темпи нарощування відрахувань у резерви сповільнилися.

У Фонді гарантування вкладів бачать іншу причину. Там стверджують, що масове банкрутство банків в 2014–2015 роках спровокували нечисті на руку власники і менеджери банків, а також відсутність експорту, падіння внутрішнього споживання, подорожчання собівартості продукції в Україні.

Розуміючи негативні наслідки кризових явищ у банківському секторі, держава повинна запобігати таким явищам. Якщо ж держава втрачає контроль над явищами, що відбуваються у банківському секторі, то це може призвести до загрози економічного спаду, політичної анархії, соціального зриву, розладу національної самосвідомості.

Якщо проаналізувати причини банківських криз у постсоціалістичних країнах, то головною є макроекономічна мінливість (нестабільність) і непідготовленість банків до фінансової лібералізації. Крім того, вагомою причиною ще є слабкість банківського законодавства і, відповідно, слабкість державного регулювання банківської діяльності.

Причиною банкрутства банку можуть стати збитки від основної діяльності. Банки являють собою приватні підприємства. Так само, як це відбувається і у всіх інших видах підприємництва, одні банки працюють і отримують прибуток, а інші – ні. Власний капітал банку, який функціонує збитково, зменшується; якщо збитки тривають досить тривалий час, то вони можуть звести нанівець весь власний капітал банку та банк збанкрутує. Власний капітал банку скорочується в тих випадках, коли банк зобов'язаний провести виплати, що перевершують його надходження від активів. В цьому випадку скорочується величина банківських активів по відношенню до пасивів, зменшуючи тим самим власний капітал банку.

Фінансова криза та ліквідація банку мають такі негативні наслідки:

- підприємства, які обслуговував банк, повністю або частково втрачають кошти, що були на поточному рахунку. Через це затримуються або зриваються платежі, на боржника накладають санкції, виробництво стає неритмічним або припиняється взагалі, працівники не одержують заробітної плати, а держава – податків;

- інвестори, які є власниками корпоративних прав банку, втрачають свій капітал;

- фізичні особи, які є клієнтами банку, втрачають заощадження, а отже, і довіру до фінансово-кредитної системи держави, що тягне за собою соціально-політичні втрати. Недоотримання заробітної плати чи неповернення заощаджень знижує рівень реальних доходів клієнтів банків, що спонукає їх до негайних пошуків інших джерел.

Банки – лише дзеркальне відображення того, що відбувається в економіці. Просто вони більше, ніж інший бізнес схильні до ризиків і залежать від політичного та економічного середовища, обстановки в суспільстві, першими відчувають всі потрясіння.

УДК 336. 145

Лук'яненко Н.Е.¹, Шушаріна А.Ю.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-513 ЗНТУ

ПРОЦЕС БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

На сучасному етапі розвитку України як демократичної правової держави важливу роль відіграє запровадження реформи з децентралізації влади, яка полягає в утвердженні демократичного управління, передачі

владних повноважень територіальним органам, забезпеченні широкої участі громадян в управлінні справами держави й суспільства в цілому. Проблема децентралізації на сьогодні є досить актуальною та широко обговорюється в наукових колах, експертами та громадськістю.

Ця реформа покликана підвищити суб'єктність органів місцевого самоврядування та реалізувати принцип субсидіарності. Дотепер повноваження органів місцевого самоврядування залишаються обмеженими та нечітко розмежованими із функціями місцевих державних адміністрацій. Це знижує спроможність органів місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

У країні має місце централізація бюджетно-фінансового управління. Місцеві бюджети залишаються слабкими та залежними від центру. Органи місцевого самоврядування мають обмежені повноваження у частині формування місцевих бюджетів. Є постійний дефіцит фінансових ресурсів місцевих бюджетів на виконання делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень. Дохідна база формування місцевих бюджетів є низькою. Держава часто не має коштів для виконання державних зобов'язань з фінансування делегованих повноважень.

Невирішеними залишаються земельні питання, зокрема, питання прозорого регулювання землевідведення, реєстрації прав на землю тощо. Ключове невирішене питання: який суб'єкт має розпоряджатися земельними ресурсами за межами населених пунктів.

Також, ця реформа покликана привести адміністративно-територіальний устрій, успадкований від УРСР, у відповідність із вимогами часу та викликами, з якими Україна стикається у XXI ст. Серед основних недоліків чинного адміністративно-територіального устрою називають значні диспропорції між адміністративно-територіальними одиницями того самого рівня, розривність цілісної території адміністративно-територіальних одиниць, перебування територіальних громад сіл, селищ, міст у складі інших територіальних громад та на територіях інших адміністративно-територіальних одиниць.

Розпочався процес об'єднання громад. З 11519 громад в Україні – 6300, вже ініціювали об'єднання. Фактично встигли об'єдналися близько 800 громад, які створили 159 об'єднаних громад. В цих громадах вже пройшли перші місцеві вибори і зараз там відбуваються установчі сесії, утворення виконавчих органів і підготовка до формування бюджету на 2016 рік.

Завдяки проведеній бюджетній децентралізації відбулося зростання місцевих бюджетів на понад 40 %. На сьогодні в Україні реалізується більше як 850 проектів, переважна частина з яких будуть завершені до кінця року.

Таким чином, результатом реформи з децентралізації влади в Україні має стати формування нової демократичної моделі управління, зорієнтованої на посиленні ролі територіальних громад, що дасть змогу їм отримати значний об'єм владних повноважень та контроль над власними справами. Впровадження децентралізаційних процесів в свою чергу сприятиме посиленню демократії в державі та необхідно усунути основні існуючі недоліки формування місцевих бюджетів підвищенню її стабільності.

Вважаю, що у процесі бюджетної децентралізації України, щоб не тільки підвищити самостійність місцевих органів влади, а й, насамперед, створити умови для відповідального виконання органами місцевого самоврядування (ОМС) функцій публічної влади, ефективного використання бюджетних ресурсів.

На нашу думку, для цього необхідні такі умови;

- чітке законодавче розмежування функціональних повноважень центральних і місцевих органів влади, а також у системі ОМС;
- національні програми надання різних видів допомоги населенню, встановлених законодавством України, доцільно фінансувати безпосередньо з державного бюджету;
- необхідною складовою бюджетної децентралізації має бути укрупнення територіальних громад з тим, щоб фінансові можливості місцевих бюджетів дозволяли ОМС ефективно виконувати їх функціональні повноваження.

УДК 336.2

Лук'яненко Н.Е.¹, Шкітун Д.Г.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-423 ЗНТУ

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Розвиток підприємництва в Україні є чинником формування середнього класу, підвищення рівня життя громадян, утвердження демократії, побудови громадянського суспільства, а з іншого боку – є результуючою ознакою ефективності бізнес-середовища, яка, зокрема,

виявляється у зменшенні рівня адміністративних бар'єрів, державного втручання в підприємницьку діяльність.

Місце України у низці світових рейтингів свідчить про наявність системних проблем як у бізнес-середовищі, так і державному.

За результатами досліджень Міжнародної фінансової корпорації, вітчизняне бізнес-середовище оцінюється такими системними проблемами: діюча система державного регулювання, нагляду і контролю за функціонуванням суб'єктів господарювання шкодить економічному піднесенню та підвищенню конкурентоспроможності України; основними адміністративними бар'єрами ведення бізнесу в Україні залишаються: дозвільна система та податкова політика, перевірки роботи підприємств, регуляторна політика експортної діяльності, порядок сертифікації та ліцензування товарів і послуг.

Головними недоліками інституційного бізнес-середовища України, які ще більше загострилися в останній часовий період, залишаються:

- декларативний характер нормативно-правових актів, що гарантують вільний рівний доступ до підприємницької діяльності й господарських ресурсів, належний рівень захищеності суб'єктів підприємництва від неправомірного втручання у їх діяльність;

- невиконання окремих важливих положень Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", сприйняття регіональними й місцевими органами державної влади окремих норм цього нормативно-правового акта орієнтаційними, а не обов'язковими до виконання;

- істотна недосконалість нормативно-правового забезпечення системи державного регулювання підприємницької діяльності (йдеться про необхідність удосконалення вітчизняної дозвільної, системи ліцензування, контролю та оподаткування, технічного регулювання тощо).

Одним з найважливіших завдань покращення бізнес-середовища в Україні є:

- спрощення процедури та скорочення термінів отримання дозвільних документів; посилення відповідальності чиновників, які перешкоджають виконанню завдань щодо спрощення державної регуляторної політики;

- зменшення кількості економічно необґрунтованих та неефективних дозволів з подальшим законодавчим закріпленням переліку дозвільних документів, що унеможливить видачу дозволів, не передбачених законом;

– унормування можливості подання заяв (клопотань) до органів державної влади та місцевого самоврядування у форматі електронних документів нарівні з їх паперовими носіями;

– приведення у відповідність до Закону "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" близько 60 законів (а приведено лише 16, які теж вимагають доопрацювання);

– створення активного (з вільним доступом у мережі Інтернет) Єдиного загальнодержавного реєстру, регіональних та галузевих реєстрів регуляторних актів з їх змістом, оцінкою регуляторної ефективності, хронологію процесу опрацювання, затвердження та відстеження впливу на господарську діяльність;

– забезпечення повноцінної діяльності дозвільних центрів за участю представників місцевих дозвільних органів; законодавче встановлення єдиних підстав для відмови у видачі документів дозвільного характеру;

– відстеження, вивчення та популяризація позитивного досвіду надання адміністративних послуг органами виконавчої влади та місцевого самоврядування тощо.

Таким чином, усунення таких дестимулюючих чинників формування бізнес-середовища, як корупція, хабарництво, рейдерство, тінізація економічної діяльності, правовий нігілізм у суспільстві тощо, лежить у площині підвищення якості інститутів – формальних і неформальних правил ведення бізнесу, в т. ч. щодо формування відповідних моральних бар'єрів і репутації у відповідності з європейськими та світовими нормами, що виступить основою створення комфортних умов господарювання, інноваційного вектора розвитку бізнес-середовища, а також головною умовою для забезпечення високих темпів росту вітчизняної економіки й підвищення її конкурентоспроможності.

УДК 339.986

Лук'яненко Н.Е.¹, Цикал М.І.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. ІФ-213 ЗНТУ

ВПЛИВ САНКЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Перші санкції проти Росії були введені 6 березня 2014 року. Причини санкцій країн світу проти Росії – це: анексія Росією Криму, використання армії в Україні, спроба підірвати демократичні процеси в Україні.

Сутність санкцій полягає в:

1. Обмеженні доступу ряду російських банківських організацій до дешевих кредитних продуктів.

2. Забороні щодо низки російських компаній, пов'язаний з обмеженням доступу до фінансування з боку іноземних банків та обмеження на придбання їхньої продукції.

3. Забороні більшості країн Євросоюзу інвестування в російські компанії і придбання часток в них.

4. Обмеженні на обіг цінних паперів російських компаній і придбання цінних паперів закордонних компаній юридичними і приватними особами Російської Федерації.

Під дії санкцій потрапили державні посадовці, найбільші банки, підприємства енергетичної та оборонної сфери, крім цього з боку європейських, американських, японських, канадських і австралійських компаній було прийнято рішення про обмеження поставок технологій, озброєння, корисних копалин та інших товарів на російський ринок.

За оцінками аналітиків, у нинішніх умовах за результатами 2014 року з-за санкцій Росія втратить близько 23 мільярдів євро або 1,5 % ВВП, а в 2015 майже 75 %, що ще сильніше позначиться на економіці і складе майже 5 % ВВП. Важливо відзначити, що в таких умовах значно сповільниться приплив іноземних інвестицій в Росію, 75 % яких припадають на країни-члени Європейського Союзу. Збільшується відтік іноземних капіталів.

Поки найбільш сильно вплив санкцій відчуває банківський сектор, який втратив доступ до західних кредитів. За підсумками 2014 року прибуток російських фінансових установ впала на 40 %, а в січні-лютому 2015 року тридцять найбільших банків Росії отримали загальний збиток в обсязі 22,76 мільярда рублів. Виник дефіцит ліквідності, який держава змушене гасити, щоб не допустити масових банкрутств фінансових установ.

З початку 2014 року національна валюта в Росії подешевшала на 17,5 %. Обмінний курс готівкового рубля досягся євро, курс піднявся з 45 рублів і 5 копійок до 49 рублів і 53 копійок. долара США виріс з 32 рублів 65 копійок до 38 рублів 41 копійки.

В середині літа Центральний банк Росії в третій раз з початку року підняв відсоткову ставку до 8 % річних, що стало найбільшим стрибком з 2009 року. Таке рішення було обґрунтоване зростанням споживчих цін на 7,8 %, замість 6,5 %, вважаються максимально допустимими у 2014 р. та інфляцією у розмірі 7,5 % замість 4 % запланованих. Валютні резерви Центрального банку РФ так само скоротилися з початку року до \$ 459,9 мільярдів проти \$ 509,6 на початку року. Подібна негативна

динаміка виникає лише вдруге в історії Росії з 1991 р. і вперше з кінця 2009 р.

Набагато більш значний негативний вплив на поточну економічну ситуацію в країні надав обвал світових цін на нафту. Паніка на валютному ринку, падіння курсу рубля, подальше зниження експорту та доходної частини держбюджету, стрибок цін на споживчі товари, знецінення нагромаджень та зниження рівня життя більшості громадян, зростання банкрутств і безробіття – ось неповний перелік наслідків від падіння нафтових цін.

Ефект від санкцій на сировинну, добувну, переробну промисловість і машинобудування має більш довгостроковий характер, і може проявитися тільки через деякий час. Поки що не можна назвати конкретні випадки істотного впливу санкцій на промисловість, у більшості випадків все зводиться до окремих випадків, коли російські компанії стикаються з труднощами в роботі із-за відсутності доступу до певних технологій. Найчастіше це стосується нафто – і газовидобутку, адже при розвідки та буріння російські компанії не рідко вдаються до послуг іноземних партнерів.

Продовольче ембарго мало негативні наслідки для економіки Російської Федерації і рядових споживачів: обсяг імпорту за рік сумарно скоротився приблизно на 10 млрд. доларів. Виникли складності з імпортозаміщенням у зв'язку з недостатньою розвиненістю аграрного сектора Росії. Це призвело до зростання оптових і роздрібних цін на продукти харчування, що підпали під продовольче ембарго.

У довгостроковій перспективі, при збереженні нинішніх тенденцій, санкції можуть дуже боляче" вдарити по економіці Росії.

УДК 339.923

Лук'яненко Н.Е.¹, Девятка А.С.²

¹ асист.ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-513 ЗНТУ

ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄС

Україна ще з 2008 року прагне долучитись до зони вільної торгівлі (ЗВТ) з країнами Євросоюзу.

В результаті тривалих переговорів, в Україні з 1 січня 2016 року в рамках Угоди про асоціацію була створена Зона вільної торгівлі (ЗВТ)

між Україною та Євросоюзом, що припускає поетапне зменшення або повне скасування ввізних мит протягом найближчих 10 років.

Створення зони вільної торгівлі (ЗВТ) між Україною та ЄС є логічним продовженням на продаж в ЄС основних продуктів українського експорту – металу позитивних тенденцій у двосторонньому товарообігу України та ЄС в останні роки.

Брюссель все ж таки залишив квоти, зерна, м'яса і молока. Така ситуація не дозволить Україні в подальшому істотно наростити продажі в цих галузях. Загалом результат від експортних операцій України із ЄС складає – 10,9 млрд. дол.

В результаті запровадження зони вільної торгівлі, в першу чергу, надасть додаткові переваги вітчизняним експортерам на ринку з достатньо високим захистом. Крім того, українські експортери матимуть додаткову перевагу у товарах стосовно яких ЄС запропонував встановлення тарифних квот. Зокрема, йдеться про м'ясо свинини, курятини, цукор тощо. Зазначені товари є чутливими для ЄС та зазвичай вилучаються з режиму лібералізації при укладенні Угод про вільну торгівлю, тобто підпадають під загальний режим оподаткування при митному оформленні. Водночас, в результаті переговорів Україна отримає можливість завозити певні обсяги даних товарів без оплати увізних мит.

Значно нижчою цифрою характеризується рівень експорту до Росії і складає лише 3,14 млрд. дол., що на 7,76 % менше, ніж з Євросоюзом. Однак, не варто забувати і те, що і на сьогодні російський напрямок ринку збуту товарів для України також є пріоритетним. Росія вже давно ввела для України різні товарні санкції. Росія раніше ввела обмеження щодо 25 видів товарів українського виробництва, які експортують до РФ. Тобто, багато з тих товарів, які вони хочуть заборонити, вже давно не експортуються. Експорт аграрних товарів становить лише 1,9 % від загального об'єму до РФ, тому говорити про значні втрати ми не можемо. В найгіршому сценарії ми втратимо близько 600-та мільйонів доларів, а при реалістичних підрахунках – 400 мільйонів доларів. Металопрокат і продукція машинобудування, яку росіянам вигідніше купити у нас, будуть поставлятися офіційно за через Білорусь або через фірми-посередники в офшорах. низькими митами Решта може потрапити в РФ через треті країни.

Українські експортні мита складають 10 % на продукти і 5 % – на промтовари. Це означає, що після вступу до ЗВТ – ціна в роздріб на імпорт відразу ж повинна знизитися на стільки ж. Скасування митного збору з боку ЄС дозволить українським підприємствам збільшити експорт деревини та м'яса птиці.

До головних переваг ЗВТ, слід віднести:

- відкриття європейського ринку для українських виробників;
- зростанні привабливості країни для іноземних інвесторів;
- можливість вирішувати торгові суперечки згідно з правилами

Світової організації торгівлі (СОТ).

- розвиток та стимулювання конкуренції та обмеження монополізму;
- розширення номенклатури товарів на внутрішньому ринку;
- гармонізація митних процедур та підвищення ефективності діяльності митних органів в контексті сприяння торгівлі;
- підвищення обсягів двосторонньої торгівлі і, як наслідок, збільшення надходження валютних коштів;
- покращення доступу до якісної імпоротної техніки та устаткування.

Україна отримає досконалу законодавчу базу сертифікації та умов виробництва. Європейські стандарти, як правило, є також і світовими стандартами, а з цього випливає, що коли ми змінимо своє законодавство, то автоматично отримаємо технічну готовність експортувати товари по всьому світу

В Україні є неоціненний потенціал на шляху співпраці із ЄС, зона вільної торгівлі має стати тим основним штурвалом, який рухатиме Україну до економічних реформ. З часом, тісне коло економічного співробітництва нашої держави та ЄС, обов'язково інтегрує Україну до Єдиного внутрішнього ринку Європи.

УДК 338.124.4

Лук'яненко Н.Е.¹, Пашенко Я.С.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-513 ЗНТУ

ЗАГРОЗА НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СВІТОВОЇ КРИЗИ

Процес глобалізації економіки у світі спричиняє постійні проблеми на різних етапах розвитку національних економік, порушує баланс механізму господарювання, зумовлює дисбаланс національної економіки, загострює питання наявних суперечностей, які нагромаджувались тривалий час. Активізація цих суперечностей стали причиною виникнення економічних і фінансових криз із різною глибиною загострення проблем.

Світова економіка продовжила свою сильно негативну еволюцію, яка була помітна упродовж всього минулого року та існує висока ймовірність, що погіршення економічної ситуації в Китаї може

розширитися, а найближчим часом світ знову може опинитися на грані економічної кризи. Про це попереджає все більша кількість експертів, згідно яким наявні схожі риси із подіями, які мали місце напередодні кризи, що почалася 2007 року та нинішньою ситуацією. Якщо тоді головною причиною виникнення світової кризи була іпотечна криза в США, нинішньою причиною може бути економічна криза в Китаї, спровокована теж проблемами ринку нерухомості.

Більше того, як тоді, так і сьогодні фондові ринки падають без жодних ознак, що ця тенденція буде зворотною найближчим часом. Водночас, спостерігається тенденція відтоку значних пакетів акцій.

Вперше за останні десятиліття накопичилося декілька факторів економічного занепаду. Йде мова про різке падіння ціни на нафту, зниження до історичного мінімуму ціни на сировину та ситуація, що склалася в Китаї. Отож, всі ці причини, до яких додається драматична ситуація в Європейському Союзі на тлі кризи з біженцями, терактами та ситуації банків, які не активізували свою діяльність, призводять до чіткого висновку, що ми опинилися на грані серйозної економічної кризи.

Європейські фондові біржі зазнали різкого спаду, зокрема через паніку яка здається, що охопила фінансові ринки. Втрати співпадають з найгіршим стартом на біржовому ринку, індекси були тими самими як два роки тому. Причинами побоювання інвесторів не є ясними, однак вони спричиняють шкоди зокрема для банківських акцій. Пояснення полягає в тому, що через дуже малі або іноді негативні процентні ставки за депозитами, інвестори обирають безпечніші стратегії інвестування.

Експерти попереджують, що глобальна економіка буде небезпечною в 2016 році, економічне зростання буде майже непомітним в розвинених країнах, що компенсуватиме наявні слабкості на ринках країн, які розвиваються, зі інфляцією та надто низькими процентними ставками та напругою, що може "посіяти насіння" великої фінансової кризи.

Українські експерти зазначають, що експортоорієнтована сировинна українська економіка є чутливою до коливань на світових ринках.

Кризові явища зумовлені насамперед різким спадом однієї з найбільших світових економік – китайської. Зростання китайської економіки демонструє найгірші показники за останні 25 років. Одним із наслідків цього стало істотне скорочення експорту та імпорту, а це призвело до загальносвітового скорочення потоків капіталу і торгівлі.

Аналізуючи етапи виникнення світових криз, можна зазначити, що кардинальні зміни, які відбуваються у суспільстві, доводять наявність перехідного стану економіки від одного етапу до іншого, а ці процеси завжди супроводжуються зломом старих і побудовою нових механізмів

регулювання. Від готовності країни до змін, продуманості та фінансової стабільності економіки залежатимуть глибина та характер змінних процесів і їх наслідків. Якщо в країні є проблеми, пов'язані із монетарною або фінансовою політикою чи політичного характеру, то криза може виявитись глибокою, затяжною та виснажливою для країни. Чим слабша країна, тим гостріше проявлятиметься кризи. І навпаки, чим сильніше країна, тим швидше відбуватиметься "одужання" економіки, робота над новими програмами розвитку та аналіз кризових явищ і основних причин, що її спричинили. Висновки.

Кожна соціально-економічна криза у світовому суспільстві несе потенційну загрозу економіці країн, як прогресивних, так і тих, що тільки стають на шлях реформування.

УДК 338.34

Лук'яненко Н.Е.¹, Карнаков А.О.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-813 ЗНТУ

ОЦІНКА МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ У 2014-2015 РР.

Дослідження динаміки економічних процесів в Україні дозволяють зробити висновок, що економіка перебуває в стадії глибокої кризи. Суттєве погіршення економічної ситуації у 2014 році було в тому числі обумовлене веденням військових дій на сході України, що викликало дисбаланс усіх макроекономічних показників.

Серед основних факторів, що обумовлюють економічні тенденції у 2015 році є: низький зовнішній та внутрішній попит унаслідок гальмування економічного зростання; зниження купівельної спроможності населення внаслідок зменшення реальних доходів; ускладнення відносин з основними торговельними партнерами та відтік інвестицій.

Саме на реальному секторі економіки відобразився нищівний удар від збройного протистояння – розташовані у східних регіонах виробництва вугільної, металургійної, машинобудівної, хімічної промисловості, що забезпечували значну частину внутрішнього промислового виробництва та експорту, зазнали величезних втрат, знищено низку транспортно-логістичних об'єктів.

У 2014 р. відбулося значне прискорення темпів падіння промислового виробництва, яке за підсумками року становило 10,2 %. На

кінець 2014 р. номінальна заробітна плата в доларовому еквіваленті впала з 453 до 254 доларів. Падіння реального ВВП у першому півріччі 2015 склало 16,7 %. У I кварталі 2015 року у порівнянні з аналогічним періодом 2014-го реальні доходи населення зменшилися на 23,5 %. Інфляція у 2015 році в Україні склала 43,3 %, що є найвищим показником в світі.

МВФ бачить падіння ВВП не лише через війну, а й через дії уряду. Кабмін оголосив політику затягування поясів, тобто замороження зарплат і пенсій, і цим самим він зменшив купівельну здатність українців, що призводить лише до подальшого падіння економіки. А треба діяти з точністю до навпаки: має бути контрольована емісія для підвищення виплат. Щось подібне українська влада робила у 2000 році, тоді це справді поліпшило економічну ситуацію. В нас емісія є і досить суттєва, але вона витрачається передовсім на рефінансування банків.

Ще однією з причин прискорення темпів зростання інфляції в Україні є також підвищення урядом цін на енергоносії.

Інфляція в Україні знецінює результати праці, руйнує грошову систему, провокує втечу національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, перешкоджає розвитку зовнішньої торгівлі та довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню. Висока інфляція підриває можливості фінансування державного бюджету.

На початку квітня МВФ прогнозувало скорочення ВВП у 2015 році на 5,5 %; наприкінці квітня проноз погіршився до 9 % падіння ВВП і інфляції у 46 %.

Експорт товарів за перший квартал 2015 року скоротився на 29,3 %. Падіння триває ще з минулого року, у 2014-му експорт товарів і послуг зменшився на 10,7 млрд. дол., з них лише товарів – на 8,4 млрд. Все це – втрачені валютні надходження і додатковий тиск на валютному ринку.

Водночас, відбулась часткова переорієнтація української держави з російських ринків на європейські – насамперед у частині експорту окремих продуктів аграрного сектору, що значною мірою зумовлено підписанням Угоди про асоціацію України з ЄС і наданням з боку ЄС односторонніх преференцій доступу України до ринку ЄС.

Падіння обсягів товарообігу безпосередньо пов'язане з втратою російських ринків збуту. За даними Державної служби статистики, у 2015 р. Україна скоротила експорт товарів у Російську Федерацію.

Обсяг інвестицій в економіку України за перший квартал на 60,3 %, імпорт з Росії – на 66,3 %. 2015 року порівняно з відповідним періодом 2014 зменшився на 14,8 %. Усього іноземних інвестицій з України за минулий рік втекло стільки, скільки прийшло за попередні три роки.

Падіння української економіки спричиняє взаємодія зовнішніх та внутрішніх чинників. Основними зовнішніми чинниками негативного впливу є ведення війни на території держави, серед внутрішніх можна виділити: відсутність комплексного підходу уряду до покращення макроекономічних показників, поєднання і взаємне підсилення яких призводить до негативних ефектів розвитку економіки.

Державі доведеться вирішити широкий спектр невідкладних проблем, пов'язаних з розробкою ефективної моделі антикризового регулювання економічних відносин, щоб максимальною мірою пом'якшити наслідки негативних впливів та розбалансованості механізмів регулювання економічної політики.

УДК 339.986

Лук'яненко Н.Е.¹, Якубчук В.О.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-513 ЗНТУ

НАСЛІДКИ ПРИПИНЕННЯ ТОРГІВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Одночасно зі стартом зони вільної торгівлі України з Євросоюзом, з першого січня 2016 Росія в односторонньому порядку призупинила дію договору про зону вільної торгівлі Співдружності незалежних держав (СНД) щодо України.

Договір про зону вільної торгівлі в СНД був підписаний 18 жовтня 2011 главами урядів Вірменії, Білорусі, Казахстану, Киргизстану, Молдови, Росії, Таджикистану та України. Він передбачав спрощення правових основ торговельно-економічних відносин, заміну цілої низки багатосторонніх і майже 100 двосторонніх документів, що регламентують режим вільної торгівлі в СНД.

До анексії Криму і початку війни на Донбасі український експорт до Росії становив від 25 до 27 відсотків від усього українського експорту. Для Росії ж товарообіг з Україною становив усього три відсотки зовнішнього російського товарообігу. Імпорт з Росії в Україну сягав 30-33 відсотка від всього імпорту України. При цьому Україна експортувала до Росії широку гаму товарних груп. Тоді як дві третини російського імпорту в Україну становили енергоносії – нафта і газ.

Призупинення Москвою договору про зону вільної торгівлі СНД щодо України може спричинити втрати для української економіки 2016 року до одного мільярда доларів. Згідно з даними Інституту економічних

досліджень і політичних консультацій (ІЕДПК), ці втрати української економіки будуть обумовлені запровадженням Росією ввізного мита на українські товари, а також ембарго на імпорт різних товарів та послуг з України. Під ці санкції потраплять за оцінками ІЕДПК, перш за все, українські продукти харчування, військово-технічна продукція, продукція машинобудування та українські труби великого діаметру.

Попри зону вільної торгівлі в частково обумовлено тим, що після розпаду Радянського Союзу економіки межах СНД, падіння товарообігу України з Росією спостерігається вже давно. Це обох країн розвивалися по-різному. Українські виробники знаходили нові ринки збуту своєї продукції, в обох країнах з'явилися цілі галузі, які вже не пов'язані спільним минулим в межах СРСР.

Хоча в 2015 році договір формально ще діяв, товарообіг нашої країни з Росією, може скоротитися на три мільярди доларів. Головна причина – запровадження Москвою заходів нетарифного регулювання у двосторонній торгівлі з Україною. Москва всі останні 15 років постійно застосовувала торговельні обмеження щодо українських виробників. Це були претензії не економічного, а суто політичного характеру. Своєю чергою, Україна ніколи не ній практиці принципом симетричної відповіді. застосовувала подібних обмежень і не користувалася прийнятим у міжнарод.

Для деяких високотехнологічних підприємств, дотепер орієнтованих на російський ринок, наслідки від припинення вільної торгівлі з Росією будуть особливо болючими. На збитки від розриву економічних зв'язків з Росією може наразитися запорізьке підприємство "Мотор Січ", яке виробляє деталі для 95 відсотків експлуатованих в Росії авіаційних двигунів. Цього року закінчується трирічний контракт цієї компанії з холдингом "Вертольоти Росії" на близько мільярда доларів з постачання авіадвигунів. Ще одне підприємство – дніпропетровський Південний машинобудівний завод, який виробляє ракетно-космічну техніку, за інформацією Українського союзу промисловців та підприємців, на 70 відсотків залежить від російських замовлень.

Українська металургія, яка дає левову частину валютних надходжень від експорту всієї держави, раніше була практично цілком зорієнтована на Росію. Сьогодні, за даними Інституту економічних досліджень та політичних консультацій, пострадянська пуповина розірвана, і українська металургія залежна від російського ринку лише на шість відсотків від загального обсягу експорту. Повністю залежним від російського ринку залишається залізничне машинобудування, але воно зможе успішно

переорієнтуватися на внутрішній ринок завдяки великим замовленням держпідприємства "Укрзалізниця", вважають експерти інституту.

Таким чином, наслідки призупинення дії договору про зону вільної торгівлі Співдружності незалежних держав (СНД) щодо України будуть неприємними для української економіки, однак економічного колапсу не очікується.

УДК 339.5.053

Юрченко В.І.¹, Виновець О.В.²

¹ канд. з держ. упр., старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ГФ-215 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ

Інфляція – це підвищення загального рівня цін на товари і послуги. Проблема інфляції займає важливе місце в економічній науці, оскільки її показники та соціально-економічні наслідки грають серйозну роль в оцінці економічної безпеки країни і всесвітнього господарства.

Якщо уряд надмірно захоплюється боротьбою з інфляцією, результатом може стати дисбаланс в системі товарно-грошового обміну: в підприємствах «вимиваються» оборотні кошти, дорогий кредит стає малодоступним, настає стагнація виробництва, підвищується рівень безробіття. Сьогодні багато економістів дотримуються думки, що інфляція в розумних межах не так негативна, як безробіття, оскільки заходи державної економічної політики повинні бути спрямовані, перш за все, на забезпечення зайнятості.

Економічними наслідками інфляції є: руйнування домашнього господарства; посилення хаосу і диспропорцій в економіці; «перелив» капіталу зі сфери виробництва до сфери послуг; розвиток тіньової економіки; корупція; порушення нормального функціонування кредитно-грошової системи; негативний вплив на міжнародне економічне і валютно-грошове становлення в країні.

Якщо розглянути сучасний стан економіки України, то побачимо, що за період з 2000 по 2015 роки рівень інфляції змінювався неодноразово.

За статистичними даними рівень інфляції з 2000 року по 2003 рік поступово зменшувався, а з 2004 року до 2008 року значно збільшувався. Особливо високий рівень інфляції був під час кризи в 2008 році інфляція склала 22,3 %. У 2009 році, інфляція знизилася і склала 14,8 %. У 2010 році інфляція становила 9,4 %, а зростання ВВП – 3,7 %. Також інфляція в 2011 році склала 9 %, зростання ВВП – 4,1 %, У 2012 році

інфляція склала 15,2 %, а зростання ВВП України показало практично нульовий результат (0,2 %) та не перевершив рівень 2008 року (\$ 175 млрд проти \$ 179 млрд). У 2013 році зростання ВВП склало 0 %.

У 2014 році падіння ВВП склало 7–7,5 %, це виражено політичною кризою в Україні (2013–2014) і озброєним конфліктом на Сході України. Рівень інфляції в Україні в 2015 році склав 45–50 %, а у 2016 році сповільнився до 10–12 %, а в 2017 – до 7 %, за прогнозними даними Національного Банку України.

Основними шляхами подолання інфляції на сьогодні є: закінчити воєнні заходи на Сході України, на які виділяються великі кошти, що дуже погано впливає на розвиток економіки країни; зміцнити механізм ринкової системи, тобто підвищити якість товару та послуг, та знизити рівень ціни; інвестувати в виробничі проекти, в результаті чого, економіка вийде зі стану депресії, та знизиться рівень безробіття; провести обов'язкові антиінфляційні заходи НБУ, зі зменшення емісії грошей, та підвищити курс національної валюти; витіснити монополію з Українського ринку, та допомагати малим та середнім підприємствам; поліпшити зовнішню торгівлю с іншими країнами; мінімізувати грошову залежність від інших держав.

УДК 336.761

Афендікова Н.О.¹, Лашенкова А.М.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-115 ЗНТУ

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВИХ БІРЖ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки є актуальними проблеми підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами, в тому числі цінними паперами. Тому у міру формування ринку цінних паперів важливим є ефективне функціонування фондових бірж, які забезпечують необхідні умови нормального обігу цінних паперів, визначають їх ринкові ціни і поширюють інформацію про них. До теперішнього часу залишається актуальною проблема оптимізації діяльності формалізованого ринку цінних паперів відповідно до реальних потреб національної економіки. На сьогоднішній день в Україні функціонують 11 фондових бірж, найбільшими серед яких є Перша Фондова Торговельна Система(ПФТС), Українська біржа та Українська

фондова біржа. Особливостями українських бірж порівняно з західними є малий статутний капітал, універсальність, низький рівень спеціалізації.

Фондові біржі розвинутих країн зосереджують у собі значну і найбільш високоліквідну частину ринку цінних паперів. У переважній більшості країн світу їх постійний обіг обумовлює існування стійкого вторинного ринку, що є невід'ємною і характерною ознакою активно діючої фондової біржі. Цими найважливішими якостями українські фондові біржі поки не володіють.

Багаторічна криза в економіці, сертифікатна приватизація, вкрай низький рівень доходів переважної більшості населення ніяк не сприяли розвитку біржової торгівлі цінними паперами і самих фондових бірж зокрема. І хоча фондові біржі активно брали участь у процесах грошового етапу приватизації, їм не вдалося організувати в собі значний, стійкий і ліквідний вторинний ринок корпоративних цінних паперів.

Можна зробити висновок, що фондова біржа України є не досконалою і знаходиться у стані розвитку. Так, основними не вирішеними проблемними питаннями функціонування фондових бірж в Україні є відсутність єдиної налагодженої моделі діяльності фондових бірж та ефективної національної депозитарної системи, обмеженість фінансових інструментів, що використовуються фінансовими посередниками та низький ступінь використання похідних цінних паперів, низький рівень інформованості населення з питань функціонування фондового ринку, високий ступінь тіньової економічної діяльності та політичного втручання тощо.

Таким чином, необхідно накреслити чіткий план для вдосконалення сучасного стану функціонування фондових бірж. До нього мають входити такі дії, як збільшення капіталізації, ліквідності та прозорості фондового ринку шляхом суттєвого розширення пропозиції цінних паперів з високими інвестиційними характеристиками, удосконалення засад функціонування боргового ринку та запровадження нових видів інструментів, покращення інформаційної прозорості фондового ринку України.

Наступне – це удосконалення ринкової інфраструктури та забезпечення її надійного й ефективного функціонування шляхом консолідації інформаційної та технологічної біржової системи фондового ринку, модернізації депозитарної системи України, підвищення вимог до професійних учасників фондового ринку.

Важливим є удосконалення механізмів державного регулювання, нагляду на фондовому ринку та захисту прав інвесторів шляхом підвищення ефективності державного регулювання фондового ринку,

збільшення можливостей регулятора, удосконалення саморегулювання на ринку цінних паперів, популяризації фондового ринку.

І останнім має бути податкове та валютне стимулювання подальшого розвитку фондового ринку України шляхом формування сприятливого податкового клімату для учасників фондового ринку, удосконалення та оптимізації режиму валютного регулювання операцій із цінними паперами в Україні, підвищенням обізнаності населення про необхідність та способів залучення заощаджених ними коштів в економіку країни через фондовий ринок.

Прийняття певних рішень у законодавстві України має привести до інноваційного розвитку фінансового сектора вітчизняної економіки, а також сприяти суттєвому підвищенню інвестиційної привабливості як фондового ринку України в цілому, так і окремих його сегментів зокрема. За умови виконання всіх поставлених завдань країна має отримати прозорий та доступний фондовий ринок.

Отже, можна стверджувати, що проблема забезпечення високого розвитку фондових бірж України є особливо актуальною. Її вирішення потребує розроблення програми державної підтримки фондового ринку з урахуванням зарубіжного досвіду та національних особливостей. Основою даної програми повинно бути забезпечення інформаційної відкритості, прозорості та забезпеченості біржової діяльності.

УДК 334.722:658.14

Афендікова Н.О¹, Кисельова В.О²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ.гр. ФЕУ-615 ЗНТУ

ФІНАНСУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І МОЖЛИВОСТІ РОЗШИРЕННЯ

Підприємницька діяльність є основою економічного і соціального розвитку, вирішення соціальних проблем, подолання бідності та забезпечення високого рівня життя громадян. Тому в кожній країні питання створення належних умов для відповідального перед державою, соціально-орієнтованого, спрямованого на вирішення як поточних, так і довгострокових задач бізнесу завжди належали до першочергових.

Однією з головних проблем, що перешкоджають розвитку малого підприємництва в Україні, є недостатність ресурсів. Через обмеженість власних джерел фінансування, малим підприємствам доводиться шукати ресурси із зовнішніх джерел.

Серед зовнішніх джерел фінансування малих підприємств України можна виділити кошти банків і фінансових компаній, міжнародних фінансових фондів і банків в рамках підтримки розвитку малого бізнесу, кошти державного та місцевих бюджетів, а також кошти українських фондів підтримки підприємництва.

Види фінансування, доступні малому бізнесу – кредити (банківські, міжнародних банків та фондів, пільгові кредити за рахунок коштів бюджету), цільове бюджетне фінансування, пряме і цільове субсидування, лізинг, надання гарантій, страхування, франчайзинг. Крім того, фінансова криза викликала значне підвищення кредитних ризиків і ослаблення фінансової стійкості банків, що в свою чергу призвело до різкого падіння обсягів кредитування малих підприємств.

Основні проблеми розвитку малого бізнесу у 2015 році: неефективність судового захисту; складне адміністрування податків; низький рівень культури підприємництва; неосвіченість/недостатня кваліфікація підприємців; незначна роль бізнес-об'єднань; монополізація ринків і домінування великого бізнесу; відсутність послідовної державної політики щодо підтримки МСП. Крім того, загальні економічні проблеми України (зокрема пов'язані з веденням АТО, зниженням купівельної спроможності громадян, макроекономічною нестабільністю, курсовими коливаннями гривні), що істотно гальмують розвиток МСП, але не є специфічними лише для цього сектору економіки.

Альтернативним джерелом зовнішнього фінансування є міжнародні фінансові організації. Найбільшим кредитором малого бізнесу в Україні залишається ЄБРР.

В умовах кризи в українській економіці фонди прямих інвестицій можуть стати покупцями численних проблемних активів в Україні. Але при цьому, малі підприємства не особливо цікаві для прямих інвестицій, якщо тільки на них не числиться якийсь серйозний сегмент ринку з великими перспективами.

Інші джерела фінансування для компаній малого бізнесу в 2016 році можна вважати не доступними. Таким чином, склалася в країні, в малому бізнесі вимагає активізації державної підтримки на загальнодержавному та регіональному рівнях, у тому числі і для вирішення проблем фінансування.

Таким чином, малі підприємства вимагають активізації державної підтримки на загальнодержавному та регіональному рівнях, у тому числі і для вирішення проблем фінансування.

Першочерговими заходами мають стати:

1) регулювання ставок рефінансування і мінімізації вартості банківських кредитів з боку Центрального банку з метою здешевлення кредитів малим підприємствам;

2) розвиток альтернатив кредитування, зокрема лізингу, при якому малі підприємства не повинні надавати заставу, податкового кредиту малим підприємства, а також розвиток альтернативних способів забезпечення кредиту;

3) створення умов, що сприяють залученню іноземного капіталу в сферу малого бізнесу, що передбачає створення та підтримку регіональних бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів, технопарків і т.д.;

4) формування мережі фінансово-кредитних установ, інвестиційних та інноваційних фондів;

5) підвищення інформованості суб'єктів малого бізнесу з приводу умов економічної діяльності малих підприємств, підвищення їх кредитної культури.

Вирішення проблем, пов'язаних з фінансуванням малих підприємств, буде сприяти розвитку цього сектору економіки, що, у свою чергу, стане чинником розвитку економіки всієї держави. А також Успіх малого бізнесу, його розвиток в значній мірі залежить від можливостей його фінансування. Характерною особливістю малих підприємств є обмеженість фінансових ресурсів. Тому пошук необхідних грошових коштів для більшості малих підприємств є проблемою номер один. Для інвестиційно-інноваційного розвитку суб'єктів малого підприємництва суттєве значення мають запозичені кошти. Банківське кредитування суб'єктів малого підприємництва є перспективним, життєво важливим і необхідним для розвитку малого бізнесу в Україні. Тому такий напрям банківського кредитування потребує подальшого розвитку й удосконалення.

УДК 338.432

Афендікова Н.О.¹, Кулініч Д.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-615 ЗНТУ

АГРАРНА ЛОГІСТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Агрологістика відіграє одну з головних ролей у процесі функціонування сільськогосподарського комплексу України, вирішуючи важливі завдання оптимізації руху матеріальних, інформаційних і

фінансових потоків у просторі та часі; розвитку та вдосконалення інфраструктури і сервісу; впровадження сучасних технологій; розвитку міжгосподарського самоврядування з використанням механізмів кооперації і кластерних форм регіональної співпраці. Розвиток агрологістики створює умови для ефективного розвитку конкурентних позицій аграрного сектору України в майбутньому. Нові можливості доступу до ринку Євросоюзу та запровадження вищих стандартів виробництва продукції сприятимуть залученню інвестицій і стимулюватимуть модернізацію сільського господарства та покращать умови праці у цій галузі.

Розвиток аграрної логістики в контексті Угоди між Україною та ЄС дозволить запровадити умови розширення економічної інтеграції з внутрішнім ринком ЄС. Державне управління аграрним сектором в Україні за останні десятиріччя набуло кардинальних змін, проте відсутність координованості із країнами ЄС значною мірою ізолює український сільськогосподарський аграрний сектор від підвищення стандартів якості виробництва, що у свою чергу стає слідством значної ізольованості європейських споживчих ринків від українського виробника.

Крім того, в рамках кожної компанії виробника існує велика кількість ланцюгів постачань кінцевого продукту, які взаємодіють з різними постачальниками і розраховані на різних споживачів. В такому випадку буде діяти міжсистемна взаємодія різних учасників агропромислових кластерів на окремій території, наприклад, з виробництва і переробки зернових, молочної продукції, овочів, м'яса. Доцільно заохочувати дрібних виробників до агропромислової інтеграції з метою збільшення обсягів товарних партій продукції і оптимального використання мережі існуючих оптових ринків. Через біржі безпосередньо товаровиробниками реалізується менше 1 % сільськогосподарської продукції, основна ж маса 50–60 % – через комерційних посередників, які монополізували експортні оптові і дрібнооптові товаропотоки і диктують свої ціни. Не маючи власних каналів просування продукції до кінцевого споживача і місць концентрації товарів для оптових торгів, безпосередні товаровиробники позбавлені можливості ефективно впливати на ціноутворення. Як наслідок, первинні виробники сільськогосподарської продукції отримують тільки 30–40 % виручки від кінцевої (роздрібної) ціни за вироблену ними продукцію. У країнах з розвиненим сільським господарством на їх частку доводиться 50–70 % і більше. Разом з

агрохолдингами мають збалансовано розвиватися також інші організаційно-правові форми ведення агробізнесу.

Основними тенденціями в сегменті логістичного обслуговування аграрного сектору є такі: дефіцит якісного автомобільного і залізничного транспорту в пікові періоди сільгоскомпаній; неякісне і несвоєчасне надання послуг з боку агроперевізників ;несвоєчасність доставки продукції; коливання транспортних тарифів ;зриви подач автотранспорту в узгоджені дати під завантаження ; непрогнозовані ризики, пов'язані зі зміною кліматичних умов.

Поліпшити ситуацію в сегменті аграрних перевезень можливо шляхом об'єднання в єдину платформу учасників агоринку – виробників сільськогосподарської продукції, представників найбільших агрохолдингів України, транспортних агрологістичних компаній, експертів ринку. Ця асоціація сприятиме ефективним рішенням щодо оптимізації логістичних завдань агоринку, гарантії надійності: партнерів з перевезення, постійних замовлень, платежів, наявності необхідної кількості автотранспорту, технічного обслуговування автомобілів.

Створення асоціації «Аграрних перевізників України», активізує поліпшення діяльності по захисту інтересів членів асоціації, координації їх зусиль у справі розширення ділової активності, недопущення між ними недобросовісної конкуренції, представлення та захист інтересів аграрних перевізників у державних, громадських та інших організаціях.

Знизити витрати на логістичну складову аграрного експорту допоможуть наступні заходи:

- прийняття закону, який скасовує сертифікацію Державної інспекції сільського господарства при відправленні вантажів з внутрішніх елеваторів в порти;

- спрощення або скасування внутрішньої сертифікації ветеринарної та фітосанітарної служби;

- дозвіл змішувати партії зерна з метою формування експортних партій в портових складах, що має прискорити оборотність портових потужностей;

- скасування показників різних інспекцій, які дублюються, що також призведе до здешевлення сертифікації;

- диверсифікація тарифів для залізничних вагонів, що перебувають у приватній власності, що має сприяти залученню інвестицій у збільшення парку вагонів-зерновозів приватних компаній;

- розвиток річкового судноплавства по Дніпру: проведення днопоглиблення вище Дніпродзержинська, створення парку барж і суден «річка-море»;

- будівництво нових терміналів за участю товаровиробників і трейдерів.

УДК 338.144

Афендікова Н.О.¹, Мирошніченко А.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-415 ЗНТУ

ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ РЕСУРСІВ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Рациональне використання виробничих ресурсів є першочерговим завданням сьогодення, адже розвиток виробництва має межі.

Обмеженість виробничих ресурсів зумовлює появу цілої низки складних економічних процесів і ситуацій. По-перше, виникає потреба в прискоренні інноваційного характеру економіки, який допомагає вводити в обіг усе нові й нові ресурси. По-друге, виникає необхідність всебічної економії виробничих ресурсів, ефективного і раціонального їх використання. І, по-третє, актуальною стає проблема вибору виробничих ресурсів і пошуку альтернативних варіантів їх використання.

Економічною наукою та практикою виявлено такі шляхи подолання цих проблем:

- розвиток обміну ресурсів;
- економія ресурсів;
- створення замінників ресурсів;
- використання безвідходних технологій.

Україна досить багата на природні ресурси: зокрема на земельні та окремі види мінеральних ресурсів, таких як кам'яне та буре вугілля, нафта, газ, торф, кам'яна сіль, уранові та марганцеві руди, кухонна сіль, самородна сірка тощо. Разом з цим відчувається гостра нестача паливних та лісових ресурсів.

Проблеми щодо раціонального використання мінерально-сировинних ресурсів України полягають у важко-видобувному характері, виснаженості найбільш якісної частини запасів, обмеженні обсягів фінансування; важкому становищі на Донбасі, що є центром з видобування вугілля тощо. У перспективі здійснюватиметься розвідка нових для України корисних копалин – золота, міді, хрому, фосфоритів тощо. Наявна необхідність експортувати виготовлену на основі сировини продукцію, а не лише її складові.

На сучасному етапі економічного розвитку основними проблемами в сфері земельних ресурсів виступають: підвищення ефективності їх використання та охорони на основі зменшення розораності земель; припинення деградації ґрунтів та зростання їх родючості; формування

продуктивної системи землекористування як надійної основи розв'язання продовольчої проблеми.

Напрями вирішення цих народногосподарських проблем пов'язані з посиленням ролі держави в управлінні земельними ресурсами, проведенням ефективної земельної реформи, залученням земельних ресурсів у активний економічний обіг, зниженні рівня землемісткості певних галузей до нормативних величин.

Важливим пріоритетом є підвищення ефективності енергозбереження у зв'язку з тим, що Україна належить до енергодефіцитних країн і за рахунок власних джерел задовольняє свої потреби в паливно-енергетичних ресурсах менш ніж на 50 %.

Тому необхідним вважаємо такі напрями вирішення проблем, як: підвищення енергоефективності та раціональне використання ресурсів, здійснення комплексного фінансово-економічного аудиту найбільш енергоємних виробництв і закриття на цій підставі збиткових підприємств, впровадження економічного механізму заінтересованості в економії паливно-енергетичних ресурсів, залучення до паливно-енергетичного балансу країни відновлюваних та нетрадиційних джерел енергії, нових енергозберігаючих маловитратних технологій, створення системи енергетичного менеджменту, що дозволяла б знижувати собівартість і енергоємність продукції, удосконалювати поводження з відходами та забезпечувала виконання вимог щодо зниження викидів парникових газів, введення в експлуатацію установки, що дозволили б повністю відмовитися від споживання природного газу в доменному виробництві, підвищення державної ролі, наявність іноземних інвестицій.

З вищенаведеного видно, що нагальним питанням стає ресурсозберігаючий момент. Проблема ефективного використання виробничих ресурсів актуальна в усьому світі, зокрема в Україні, адже тут наявні відсталі технології, що гальмують розвиток виробництва. Природно-ресурсний потенціал – важливий фактор розміщення продуктивних сил, тому варто глибоко досліджувати розміщення та використання ресурсів. Тільки так можна сподіватися на високі прибутки і раціональне господарювання.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В НАЦІОНАЛЬНУ ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у розвитку будь-якої країни, оскільки полягають у залученні не лише необхідного обсягу капіталу, а й трансферті сучасних технологій, ноу-хау та методів управління.

Залучення іноземних інвестицій впродовж багатьох років є пріоритетним напрямом розвитку економіки України, який в умовах економічної кризи потребує особливої уваги.

Пріоритетність залучення іноземних інвестицій для економіки України обумовлюються: по-перше, іноземні інвестиції дають можливість реалізуватися довготривалим інтересам реципієнта; по-друге, іноземні інвестиції сприяють перенесенню міжнародного досвіду організації виробництва і управління; по-третє, іноземні інвестиції сприяють залученню фінансових ресурсів в значних об'ємах, незалежно від суми зовнішніх боргів.

Особливістю залучення іноземних інвестицій в Україну є те, що структура іноземних інвесторів в Україні є далеко не оптимальною і зовсім не відповідає структурі інвесторів, що діють у розвинених країнах. Основна маса іноземних інвесторів в Україні просто намагається поліпшити свій фінансовий стан за рахунок операцій на українському ринку. Обережність західних партнерів щодо великих інвестицій зумовлена відсутністю надійних гарантій їх захисту. Інвесторів в Україні цікавлять, насамперед, сировина, продукти хімічної промисловості, невикористані відходи та вторинні ресурси.

В нашу державу інвестиції надходять з 125 країн світу. До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає понад 82 % загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 9 млрд 914,6 млн. дол, Німеччина – 7 млрд 076,9 млн дол, Нідерланди – 4 млрд 707,8 млн. дол, Російська Федерація, Австрія, Сполучене Королівство, Швеція, Британські Віргінські Острови та Сполучені Штати Америки.

Особливості залучення іноземних інвестиційних ресурсів визначаються необхідністю:

– задоволення потреб в інвестиційних ресурсах за рахунок залучення іноземних інвестицій. В умовах низького рівня оплати праці в Україні,

приток іноземних інвестицій призводить до створення нових високо оплачуваних робочих місць, в порівнянні з середнім рівнем заробітної платні в країні;

– кращого задоволення потреб внутрішнього ринку. Виробництво продукції підприємствами за участю іноземних інвестицій може бути дешевим, якіснішим і забезпечується широким сервісним обслуговуванням на відмінну від продукції вітчизняних товаровиробників;

– залучення техніки і технологій, сприяючих індустріалізації і конкурентоспроможності країни – реципієнта.

Таким чином, особливостями залучення іноземних інвестицій до України є орієнтованість на внутрішнього споживача, вкладання інвестицій у підприємства з більш високим рівнем рентабельності та швидким строком окупності. Значна частка ПІІ надходить з Кіпру та Віргінських островів.

Процес залучення іноземних інвестицій потрібно активізувати і певним чином регулювати. Україна має достатній потенціал для збільшення іноземного інвестування. Державна стратегія економічної і соціальної політики має передбачати передусім зменшення перешкод інвесторам на шляху до входження на ринок, сприяння розвиткові потенційних можливостей, збільшення припливу прямих іноземних інвестицій в економіку України.

УДК 658.8:004.738.5

Афендікова Н.О.¹, Мишакова В.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-615 ЗНТУ

АНАЛІЗ СТАНУ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ

В умовах розширення можливостей доступу до мережі Інтернет та постійного зростання його користувачів вітчизняні підприємства одержали потенціальні можливості для активної інтеграції у електронне бізнес-середовище. В Україні тільки почався інтенсивний розвиток інтернет-торгівлі і у порівнянні з європейськими країнами рівень розвитку вітчизняного торговельного ринку значно відстає. Головна причина полягає у відносно нетривалому періоді часу широкого застосування мережних технологій для економічної діяльності. Україна посідає одне з перших місць за темпами впровадження мережних інформаційних

технологій у всі сфери діяльності, що свідчить про значний потенціал росту ринку електронної торгівлі в Україні. Так обсяг електронного торговельного ринку в Україні щорічно збільшується не менш, ніж на 50 % і до кінця 2016 року електронна комерція в Україні займатиме приблизно 4,5 % торговельного ринку, що в грошовому еквіваленті прирівнюється до 5,5 млрд. дол.

Поява глобальних мереж зв'язку, і в першу чергу - Інтернет, привела до справжньої революції в області організації і ведення комерційної діяльності. Перетворення торкнулися як зовнішніх відносин між компаніями і їх партнерами або клієнтами, так і внутрішньої структури самих компаній. З'явилися не тільки нові напрями ведення бізнесу, але і принципово змінилися ті, що вже існують. Організація бізнесу за допомогою електронних засобів торгівлі дозволяє подолати традиційні бар'єри, які полягають в територіальній віддаленості і нестачі інформації щодо можливостей торговельного ринку. Відсутність територіальної залежності споживачів в електронній торгівлі сприяє значному збільшенню клієнтської бази.

Зростання прибутку підприємства при одночасному зниженні витрат і постійному вдосконаленні бізнес-процесів залишається основною метою будь-якого підприємства. Один із способів досягнення мети – електронні засоби ведення торгівлі. За останні п'ять років ринок електронної комерції в Україні показував щорічне зростання на рівні 50–60 %. Сьогодні загальний оборот Інтернет-торгівлі в Україну склав понад 500 мільйонів доларів. Це в десять разів менше ніж в Росії, де за різними оцінками онлайн-рітейл наторгував від 5 до 6 мільярдів доларів. Для порівняння в Німеччині оборот ринку електронної комерції зараз складає 36 мільярдів доларів США.

Але розвиток носить стихійний характер, системних досліджень та стану його розвитку не проводиться, рівень поінформованості населення про можливості електронної комерції залишаються низькими.

На сьогоднішній день, до стримуючих факторів розвитку українського ринку електронної комерції можна віднести:

- відсутність законодавчої бази, що регулює процес купівлі / продажу онлайн,
- нерозвинутість системи електронних платежів за сплачені товари / послуги і встановлення прозорі правила гри на ринку (як для продавців, так і для покупців);
- слабо розвинена національна система електронних платежів;
- низька ефективність більшості існуючих українських торговельних майданчиків;

- низький рівень проникнення Інтернету (особливо в регіонах).

Економічна ситуація в країні сповільнила розвиток ринку e-commerce, в 2015 році ринок електронної торгівлі України може скоротитися на 20–30 % у порівнянні з 2014 роком. Війна і економічна криза вплинули негативно на індустрію інформаційних технологій, даний сектор економіки у 2014 році отримав в два рази менше зовнішніх інвестицій (40 млн. доларів США), ніж у попередньому році. Разом з тим, в Україні намітилися позитивні тенденції, які дозволяють ринку e-commerce вийти із кризи з найменшими втратами, зокрема: онлайн покупки в основному вже готові до проведення фінансових операцій онлайн, через цю систему оплати щомісяця проходить більш 2-х мільйонів онлайн транзакцій від близько 800 тисяч унікальних користувачів та підвищення довіри споживачів за рахунок більш широкого впровадження систем багаторівневих затримок електронних платежів. У зв'язку з цим, для нашої держави сприятливими чинниками розвитку електронної комерції можуть стати:

- загальна комп'ютеризація торгівлі;
- розвиток інтернет-інфраструктури;
- розвиток внутрішнього споживчого ринку;
- законодавче забезпечення.

УДК 339.72.053(477):338.124.4

Афендікова Н.О.¹, Шмельова К.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-115 ЗНТУ

САЛЬДО ПЛАТІЖНОГО БАЛАНСУ ЯК ЧИННИК ЗАПОБІГАННЯ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах поширення тенденції глобалізації господарювання з інтенсифікованим оборотом товарів та послуг, пришвидшеним рухом капіталів та фінансових ресурсів проблема відносин національної економіки із зовнішнім світом стала надзвичайно актуальною. Саме те, як держава пристосовується до змін у світовому економічному середовищі та будує збалансовані економічні відносини з іншими державами, відображається у значенні сальдо платіжного балансу. Цей важливий показник не тільки визначає напрямки розвитку відносин України з її іноземними партнерами, а ще й слугує індикатором управління державною заборгованістю.

Значення дослідження сальдо платіжного балансу неможливо переоцінити. Україна взяла курс на інтенсивну міжнародну економічну інтеграцію, а це означає, що нові політичні, культурні та економічні зв'язки потребуватимуть здійснення різних форм розрахунків. Платежі, надходження, нові зобов'язання та специфічні вимоги, які впливатимуть із нових зв'язків, відображаються у платіжному балансі.

Загалом з початку року від'ємне сальдо платіжного балансу становило \$ 349 млн, що в 38 разів менше, ніж за аналогічний період рік тому. Хоча станом на серпень 2015 року спостерігається профіцит зведеного платіжного балансу у розмірі \$ 513 млн порівняно із \$ 438 млн у липні, на початку 2016 року прогнозується масштабна дестабілізація міжнародних фінансових ринків. Це означає, що Україна, чия економіка розташована на «капіталістичній периферії», може втратити величезні потоки капіталів, які будуть спрямовані у «центр глобальної капіталістичної системи», тобто, до більш економічно розвинених країн. Окрім цього, переважна частина українського експорту має сировинний та напівсировинний характер. Посилення міжнародної фінансової нестабільності негативно позначається на темпах розвитку світової економіки, наслідком чого є спад попиту на сировинні та напівсировинні товари й зниження цін на них на світовому ринку. Оскільки позитивне сальдо платіжного балансу означає перевагу експорту над імпортом, то значення цього показника може суттєво зменшитися або навіть стати від'ємним у кінці першого кварталу 2016 року.

Щоб прогнозована криза фінансових ринків не викликала стрімку девальвацію сальдо платіжного балансу України, необхідно в загальноекономічній політиці держави зробити акцент на стимулювання експорту шляхом наступних реформ:

- валютні обмеження, пов'язані з блокуванням інвалютної виручки експортерів, ліцензуванням, продажем іноземної валюти імпортерам, зосередженням валютних операцій в уповноважених банках;
- цілеспрямована фінансова і грошово-кредитна політика, яка полягає у виділенні бюджетних субсидій експортерам, підвищенні імпортних зборів, мит на імпортні товари;
- підтримка експортних галузей і відвойовування національним виробником ринків, на яких домінують імпортні товари;
- заохочення припливу інвестиційного капіталу та прямих іноземних інвестицій шляхом стабілізації політичної ситуації та покращення інвестиційного клімату в країні.

Стимулювання розвитку таких експортних галузей, як металургія, машинобудівництво та сільське господарство, є запорукою стабільно

позитивного значення сальдо платіжного балансу. Найбільший потенціал має саме аграрний сектор господарства, оскільки у 2014 металурги втратили не тільки ринок Росії (поставки скоротилися на 31 %). Через нарощування експорту Китаєм українські підприємства також скоротили на третину експорт металопрокату в Азію і на 10 % на Близький Схід. Щоб ліквідувати девальвацію експорту металургійної продукції необхідно активно вводити інноваційний підхід до виробництва.

Перелічені вище заходи, що можуть виконуватися як окремо, так і в комплексі, дозволять запобігти дефіциту сальдо платіжного балансу в Україні.

УДК 332.14(477)

Кригульська Т.Б.¹, Чепрасова А.О.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-214 ЗНТУ

РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ

Роль регіональної політики, як однієї з важливих складових у системі державної політики, зростає, а заодно зростає й глибина залучення місцевих та регіональних суб'єктів до вироблення і реалізації цієї політики.

Державна регіональна політика – система цілей, заходів, засобів для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності.

Метою державної регіональної політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання.

Пріоритетами державної регіональної політики є:

1) стимулювання та підтримка місцевих ініціатив щодо ефективного використання внутрішнього потенціалу регіонів для створення та підтримання повноцінного життєвого середовища, підвищення якості життя людей;

2) зменшення територіальної диференціації за індексом регіонального людського розвитку;

- 3) формування конкурентоспроможності;
- 4) стимулювання міжрегіональної інтеграції, інтеграції регіональних економічних, інформаційних, освітніх просторів у єдиний загальноукраїнський простір, подолання міжрегіонального відчуження;
- 5) визначення проблемних територій у регіонах та реалізація державних заходів щодо вирішення проблем;
- 6) створення ефективної системи охорони навколишнього природного;
- 7) запровадження дієвих інструментів державної підтримки міжрегіональної інтеграції, виконання міжрегіональних програм і проектів;
- 8) поліпшення матеріального, фінансового, інформаційного, кадрового та іншого ресурсного забезпечення розвитку регіонів, сприяння здійсненню повноважень органами місцевого самоврядування;
- 9) створення ефективних механізмів представництва інтересів регіонів на загальнонаціональному рівні і територіальних громад – на регіональному рівні.

Засобом реалізації державної регіональної політики є управління, одна із галузей якого – управління регіональною економікою. Кабінетом Міністрів України створено урядовий комітет з питань регіонального розвитку.

Починаючи з 2015 року в Україні проводиться Адміністративно-територіальна реформа (реформа місцевого самоврядування і адміністративно-територіального поділу). Держава здійснює інформаційно-просвітницьку, організаційну, методичну та фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад.

Джерелами фінансування державної регіональної політики є:

- кошти Державного бюджету України, зокрема державного фонду регіонального розвитку;
- кошти місцевих бюджетів;
- благодійні внески;
- кошти міжнародних організацій;
- кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Серед трендів, вплив яких найістотніший для регіональної політики: урбанізація; міграція; інформатизація суспільства і поява нових телекомунікаційних технологій, формування економічної системи, що базується на знаннях; глобальні виклики у площині забезпеченості продовольством і природними ресурсами; зростання за принципами сталого розвитку.

Отже, державна регіональна політика є складовою внутрішньої політики держави, спрямованою на посилення конкурентоспроможності економіки держави та її регіонів, підвищення рівня добробуту населення та сприяння інтегрованості її простору. Її впровадження повинно сприяти демократизації процесів управління кожним регіоном та місцевого самоврядування, вдосконалення інтеграційних зв'язків між органами державного управління та регіональними органами влади. При цьому правові та економічні відносини й регулятори між державою й регіональними органами влади повинні будуватися на конституційних засадах за принципом верховенства загальнодержавного права та законів.

УДК 338.45 (447)

Кригульська Т.Б.¹, Міщенко Ю.С.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-214 ЗНТУ

УКРАЇНА В УМОВАХ ЧЕТВЕРТОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

На останньому Всесвітньому економічному форумі в Давосі було чітко визначено, що новий етап промислової революції повинен стати основною канвою для розвитку світової економіки. Для України важливим завданням є впровадження державної політики, яка підвищила б конкурентоспроможність національної економіки в умовах четвертої промислової революції (Індустрії 4.0).

На даний момент Україна є не конкурентоспроможною. Це підтверджують результати дослідження Всесвітнього економічного форуму 2015 року, а саме рейтинг індексу глобальної конкурентоспроможності, в якому Україна посіла 79-е місце серед 140 країн світу і знаходиться між Гватемалою та Таджикистаном. У 2014 році вона займала 76-е.

Найбільше Україна втратила позицій за показниками, які характеризують розвиток інфраструктури, макроекономічне середовище та розвиток фінансового ринку країни. Причому, за деякими позиціями країна «очолює» списки з кінця. Зокрема, за міцністю банків нам присвоєно 140 місце зі 140 країн світу; за регулюванням фондових бірж – 135, за інфляційними змінами – 134. Вирок очевидний – Україна не готова до глобальної четвертої промислової революції.

Коли зараз говорять про Індустрію 4.0, то мають на увазі високоінтелектуальну, практично повністю автоматизовану промисловість, енергоефективну, безпечну, з мінімальним використанням

людської фізичної праці. Для неї властивий високий ступінь інтероперабельності (узгодженість між окремими блоками), децентралізація в енергетичних компонентах, високий ступінь взаємодії між машинами. Це те, що описують термінами Internet of Things та M2M, тобто Machine-to-Machine.

Четверта промислова революція – це виробнича сторона, еквівалентна орієнтованого на споживачів «Інтернету речей», у якому предмети побуту, від автомобілів до тостерів, будуть підключені до Інтернету. Провідні країни світу приступають до впровадження Інтернету в виробництво безпосередньо на фабриках. Тому управляти розумним заводом можна буде через Інтернет.

Звучить як фантастика, але багато розвинених країн вже роблять практичні кроки в цьому напрямку. Німеччина щорічно інвестує в промислову інтернет-інфраструктуру 40 млрд. євро. Багато німецьких компаній вже активно впроваджують виробничі роботизовані мережі, серед них: Wittenstein (виробництво електродвигунів), Bosch (гідравлічне обладнання). Робота щодо створення глобальних стандартів і систем ведеться також у Китаї, Південній Кореї і США.

Промисловість України зараз переважно перебуває на стадії Індустрії 2.0. Підприємства потребують реконструкції, модернізації основних фондів, інноваційного відновлення технологій, тобто розширеного відтворення конкурентоспроможної продукції й послуг в дусі Індустрії 4.0.

Для розвинених виробництв можливо швидко і оперативно пройти етап 3.0. Для цього необхідно широко впроваджувати інформаційні та цифрові технології. Оскільки національна економіка на 90 % сировинна, то перехід на рівень 3.0 на таких виробництвах вимагає 80-90 % модернізації основних засобів виробництва. Тому краще пропустити цей етап і відразу перейти до повної автоматизації в дусі 4.0.

Українська економіка потребує комплексних змін, що створять базу для поступового впровадження технологій Індустрії 4.0. Що в свою чергу, підвищить конкурентоспроможність країни. Тому опираючись на досвід нових індустріальних держав Азії (Сінгапуру та Гонконгу), що демонструють високі темпи економічного зростання; при ефективному використанні наявного у країні потенціалу є прийнятним такий план дій створення українського «економічного дива»: 1) сильний національний лідер рівня Лі Куан Ю; 2) боротьба з тотальною корупцією, хабарництвом, неефективною державною бюрократією; 3) залучення високваліфікованих чиновників, суддів, юристів; 4) впровадження сприятливого бізнес-клімату: м'який фіскальний режим; 5) стимулювання

інвестицій; 6) впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життя; 7) збільшення інтелектуального капіталу; 8) розвиток і популяризацію науки; 9) збільшення показника експорту над імпортом; 10) розвиток сфер, в яких держава має переваги (промисловість та сільське господарство).

Україна має чудовий шанс в найкоротші терміни стати в рівень з багатючими країнами світу – якщо на карті з'явиться держава з найпростішим оподаткуванням, з найвільнішими законами ведення бізнесу, країна, оновлена в дусі Індустрії 4.0.

УДК 336.221 (477)

Кригульська Т.Б.¹, Поліщук В.С.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-214 ЗНТУ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Податкова система є інструментом державного регулювання економіки, що дозволяє вилучати на постійній основі певну частину приватних доходів юридичних та фізичних осіб на користь держави, перерозподіляючи таким чином створений у суспільстві продукт.

Удосконалення податкової системи України становить у сучасних умовах одну з актуальних проблем, адже економічна ситуація в державі напряму залежить від системи оподаткування.

Зараз в Україні діє податкова система, яка за своїм складом та структурою подібна до податкових систем європейських країн. Проте, є певні відмінності, які полягають в тому, що податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави та не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання.

Основними недоліками діючої податкової системи є:

по-перше, її фіскальна спрямованість;

по-друге, значна нерівномірність розподілу податкового тягара через наявність великої кількості податкових пільг та існування різноманітних схем ухиляння від сплати податків;

по-третє, непрозорість податкового регулювання;

в-четверте, нормативно-правові акти з питань оподаткування є складними та нестабільними, окремі законодавчі норми – недостатньо узгоджені, інколи суперечливі;

в-п'яте, витрати на адміністрування окремих податків є більшими порівняно з доходами бюджету, що формуються за рахунок їх справляння.

Внаслідок існування вище перелічених недоліків, виникають такі проблеми, як податкова заборгованість платників перед бюджетом та державними цільовими фондами, широкомасштабне ухилення від оподаткування, бюджетна заборгованість з відшкодування податку на додану вартість.

Безпосередній вплив податкової системи країни на діяльність і результат діяльності суб'єктів господарювання зумовлює необхідність її реформування та усунення вище наведених недоліків.

Метою реформування податкової політики України є зміна податкової системи для забезпечення стабілізації економіки і насамперед матеріального виробництва, підвищення його ефективності й на цій основі забезпечення доходів державного бюджету та забезпечення соціально-культурного розвитку держави. На структурному рівні реформування має сприяти прискореному оновленню економіки через пришвидшення процесів зростання нових підприємств і галузей, а також відмирання старих.

Загальний підхід до реформування податкової системи в Україні полягає у реформуванні структури податків, та "перезавантаженні" органів податкового адміністрування.

Основними аспектами реформування податкової системи в Україні на сьогоднішній день є:

- реформування порядку оподаткування податком на прибуток на основі бухгалтерського обліку;
- розширення існуючої бази оподаткування за рахунок введення податку на нерухомість;
- вдосконалення механізмів нарахування і стягнення податку на додану вартість;
- одночасно треба реформувати саму фіскальну службу та принципи її діяльності, забезпечити дотримання законодавства всіма сторонами податкових відносин;
- скасування податку на єдиний соціальний внесок, а також незначне підвищення податку на доходи фізичних осіб, скорочення витрат бюджету у відносному вимірі, підвищення плати за надра, акцизів, податків на майно, можливо інших джерел;
- зменшення сукупних витрат держави та підприємств на адміністрування та інші суспільні втрати;
- радикальне зменшення корупції у податковій сфері/

У нашій країні запроваджені всі можливі податки, що існують у світі. Відтак рівень оподаткування в Україні реально є чи не найвищим у міжнародному просторі, що знищує основи для розвитку приватного бізнесу й унеможливорює збільшення кількості заможних громадян.

УДК 336.748.12(477)

Кригульська Т.Б.¹, Засоріна А.В.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-214 ЗНТУ

РОЗВИТОК ІНФЛЯЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Інфляція – багатогранний, складний процес, який відображає всі основні проблеми і суперечності економіки будь-якої країни. Найбільше вона проявляється в систематичному переповненні каналів грошового обігу масою надлишкових грошових ресурсів, що веде до знецінення та додаткового перерозподілу національного доходу й національного багатства на шкоду населенню. З переходом до ринкових форм господарювання в Україні особливого значення набуває державна політика, реалізація якої спрямована на досягнення стабілізації макроекономічних параметрів економічного зростання.

Інфляційні процеси в Україні є досить нестабільними. Поглиблення інфляційних процесів в Україні за останні два роки відбувалися за різних причин, як зовнішніх, так і внутрішніх. Зокрема, це дефіцит бюджету, зростання державного боргу, надмірна емісія грошей, монополізація виробництва, незбалансованість інвестицій, загострення соціально-політичної ситуації в країні тощо.

До негативних наслідків інфляційних процесів можна віднести зниження реальних прибутків населення, знецінення заощаджень населення, втрата зацікавленості виробників у створенні якісних товарів, високий рівень інфляційних очікувань. Через фінансову нестабільність в країні люди перестали довіряти банківській системі і це призвело до нерозвиненості безготівкових рахунків населення та низьких доходів населення. Тому НБУ не міг забезпечити достатнє накопичення необхідних кредитних ресурсів.

Високий рівень доларизації в країні призвів до зменшення ступеню впливу на монетарну систему. Виснажені міжнародні резерви, підвищений попит на іноземну валюту як наслідок панічних настроїв населення у зв'язку з невизначеністю результату перебігу воєнних дій на Донбасі та у Луганську, згортання торговельних зв'язків з Росією та

падіння експортної виручки призвели до значної девальвації національної валюти. Ці обставини створили додатковий тиск на курс національної валюти через канал очікувань.

За умов, які склалися у вітчизняній економіці, керування інфляцією є найважливішою проблемою грошово-кредитної і економічної політики взагалі. При всій значущості скорочення державних витрат, поступового зменшення грошової емісії необхідним є проведення широкого комплексу антиінфляційних заходів.

Заходи антиінфляційного регулювання інфляції в Україні можуть бути такими:

- розробка та втілення в життя комплексних державних програм розвитку економіки, в першу чергу галузей і підприємств, які сприяють становленню конкурентного, високотехнологічного та науково місткового виробництва;

- проведення послідовної антимонопольної політики та створення широкої мережі економічної інформації для підприємств;

- посилення стимулів виробничого накопичення, включаючи субсидії, що здатні підтримати процес накопичення коштів у підприємств та населення;

- зміна структури виробничих фондів з метою розширення виробництва товарів народного споживання, тобто створення умов для переливу капіталу з однієї до іншої галузі суспільного виробництва;

- стимулювання кредитної та інвестиційної діяльності банків та обмеження покриття дефіциту коштів за рахунок банківського кредиту;

- вдосконалення податкової системи; особлива увага регулюючій ролі податків;

- підвищення ефективності грошово-кредитної політики, яка повинна забезпечити тісний взаємозв'язок усіх елементів ринкового механізму товарно-грошових відносин.

Отже, найбільшій ефективності проведення антиінфляційної політики можна досягти лише за умов комплексного використання всіх можливих способів боротьби з інфляцією.

Інфляційні процеси та економічні кризи не оминули жодної країни, проте навіть найважчі з них зазвичай завершувалися оновленням економіки та її зростанням. Україні необхідно використовувати той досвід і методи, які допомогли вийти іншим країнам з кризи і подолати інфляцію, але з урахуванням особливостей національної економіки.

УДК 330.11 (477)

Кригульська Т.Б.¹, Начальна Ю.В.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-214 ЗНТУ

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Законом «Про основи національної безпеки України» визначається що національна безпека України, як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам», досягається шляхом проведення виваженої державної політики у політичній, економічній, соціальній, війсьній, екологічній, науково-технологічній, інформаційній та інших сферах.

Проблема у загальному плані полягає в тому, що внаслідок притаманних нашому часу глобалізаційних економіко-політичних процесів наприкінці XX – початку XXI ст. у центрі уваги на зміну військово-політичній складовій постає саме економічна безпека. Для України ж актуальність питання економічної безпеки у першу чергу обумовлюється перманентно критичним станом національної економіки.

Подолання економічної кризи в Україні в умовах зовнішньої агресії з боку РФ є одним з пріоритетів політики забезпечення економічної безпеки держави. Зовнішня агресія проти України критично погіршила динаміку соціально-економічного розвитку, що посилює макроекономічні дисбаланси та погіршило коротко- та середньострокові перспективи економічного росту.

Суттєві погіршення прогнозів економічного розвитку України міжнародними організаціями, та вітчизняними урядовими та громадськими установами, свідчить про високу ймовірність реалізації загроз економічній безпеці, визначених у ключових програмних документах.

Ключовими ризиками в економічній безпеці слід визначити:

- критичне гальмування економічного розвитку України та погіршення основних макроекономічних показників;
- зниження економічної активності;
- погіршення добробуту населення та зростання рівня безробіття;
- посилення боргового тиску.

Підвищення економічної безпеки України залежить від можливості невідкладної реалізації принципово нової економічної моделі розвитку, каталізатором якої можна розглядати сучасну кризу. Має бути

застосована всеохопна ревізія та сформовані плани консервації технологічних процесів та виробничих фондів, модернізувати які не має економічного сенсу.

Принциповим є розширення міжнародного співробітництва України для підвищення рівня інноваційності на основі випереджального залучення іноземного технологічного та інноваційного капіталу. Прогрес у відчутному збільшенні ВВП можливий лише на новій технологічній основі, розвантаженні ключових дисбалансів та підвищенні рівня доходів для всіх категорій населення.

Механізми регулювання включає наступні заходи:

- невідкладне застосування нової політики реіндустріалізації на основі випереджального технологічного розвитку;
- підготовка національних проектів для співробітництва з іноземними компаніями для локалізації нових виробництв в Україні;
- реформування системи державних закупівель як єдиного механізму державного замовлення має забезпечити стимулювання випуску середньо- та високотехнологічної продукції;
- збільшення частки бюджетних видатків інвестиційного спрямування, зокрема, для фінансування інфраструктурних проектів;
- активізація приватизаційних процесів з метою подолання неефективного функціонування державних підприємств та їх технологічної відсталості;
- створення і впровадження системи раннього попередження кризових процесів в економіці на основі моніторингу, прогнозування та розпізнавання негативних тенденцій у нарощуванні макроекономічних дисбалансів;
- запровадження європейських стандартів гарантування прав власності інвесторів, що дозволить повернути міжнародну довіру як до надійного партнера, поліпшити фінансову репутацію та полегшити доступ України до міжнародних ринків капіталу.

УДК 314.7

Кригульська Т.Б.¹, Зайцева А.А.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-214 ЗНТУ

ПРОЦЕСИ «ВІДПЛИВУ ІНТЕЛЕКТУ» В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Міграційні процеси робочої сили охоплюють весь світ, незважаючи на рівень розвиненості країн, і з кожним роком набувають масштабності. Для України проблема «відпливу інтелекту» є надзвичайно важливою, оскільки зі збільшенням потоків інтелектуальних мігрантів починають

скорочуватися темпи розвитку економіки, освіти та держави загалом, що створює загрозу індивідуальній та національній безпеці.

З України від'їжджають фахівці у галузях математичного аналізу, фізики твердого тіла, фізики напівпровідників, механіки твердого тіла, хірургії та інших спеціальностей, попит на які стабільно високий, в такі країни: США, Німеччину, Ізраїль, Канаду, Францію, Росію. За даними Держкомстату України, з 1999 по 2012 роки кількість вчених, які працюють в наукових установах України скоротилася більш ніж втричі.

До основних причин процесу «відпливу інтелекту» з України необхідно віднести: низький рівень науково-інформаційного забезпечення теоретичних досліджень і розробок; відсутність сучасного наукового устаткування; недостатнє матеріально-технічне забезпечення дослідницького процесу; недостатня матеріальна мотивація праці та моральна оцінка діяльності учених; криза вітчизняної науки; незахищеність прав власності на продукт інтелектуальної праці; невіра в можливість швидкої демократизації; порушення прав людини; нестабільність в політичному житті тощо.

До негативних економічних ефектів цих явищ належать: 1) зниження трудового потенціалу країни через виїзд найбільш конкурентоспроможної частини населення; 2) зниження наукового потенціалу через еміграцію українських вчених за кордон (уповільнення темпів науково – технічного прогресу); 3) виникненням політичних та економічних претензій до нашої країни через нелегальні міграційні переміщення.

Фінансування науки у бюджеті-2016 справді може значно скоротитися. Інформацію про майбутнє урізання витрат підтверджують і в Академії наук. Там уже виступили з протестом і навіть підготували петицію з вимогою скасувати цю новацію. Точні цифри невідомі, та неофіційно говориться про зменшення відповідної статті видатків удвічі. Кількість молоді, котра обирає професію, пов'язану з науковою діяльністю, в інституті стрімко скорочується. Хтось іде в бізнес, а хтось іде з країни. Якщо піде критична маса співробітників, відновити науку буде складно.

Про недобір студентів поки що не йдеться, та за подальшого знецінення науки питання «де взяти вчених?» у майбутньому постане дуже гостро, що вдарить по системі освіти: вчити вже нові покоління дослідників буде просто нікому. Без фінансової підтримки під питанням і впровадження європейського досвіду.

Зарубіжні країни, зокрема США, Польща й Німеччина, проводять дуже активну кампанію із залучення наших «світлих голів». Заклики на роботу для вчених можна знайти навіть на сайті німецького посольства.

Еміграція значно «молодшає»: йдеться не лише про особисті запрошення маститих професорів, а й про масове залучення молоді. Так, у Німеччині діє ціла система академічних обмінів DAAD, де чимало стипендійних програм, призначених для аспірантів (по суті, вже науковців), а інколи й магістрів. Ще більший вибір пропозицій надає Польща: це і урядова стипендійна програма для молодих науковців, і гранти Вишеградського фонду для дослідників, і щорічні галузеві програми.

Для вирішення цієї важливої суспільної проблеми можуть бути запропоновані наступні заходи: 1) забезпечення інноваційної спрямованості освіти; 2) підвищення результативності вітчизняного сектора наукових досліджень і розробок; 3) забезпечення розширеного відтворення знань на основі інтеграції ВНЗ, академічних та галузевих наукових установ; 4) забезпечення розвитку системи фінансово-кредитної підтримки реалізації конкурентоспроможних науково-технічних програм; 5) створення відповідних умов для трансферту технологій та покращення ефективності охорони прав інтелектуальної власності; 6) управління прозорим механізмом стимулювання та державної підтримки впровадження науково-технічної та інноваційної діяльності суб'єктів господарювання; 7) упровадження ефективного механізму державно-приватного партнерства, спрямованого на досягнення високого рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку в окремих секторах наукового виробництва переважна на основі впровадження вітчизняних технологій; 8) забезпечення захисту і підтримки вітчизняного виробника; 9) формування позитивного ставлення до інновацій у суспільстві; 10) розвиток кадрового потенціалу в сфері науково-технічної та інноваційної діяльності.

УДК 330.101.541.

Кригульська Т.Б.¹, Зайцева А.А.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-235сп ЗНТУ

МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Функціонування вітчизняної економіки останні роки характеризується кризовими явищами та стійкою рецесивною динамікою. Ці негативні тенденції мають глибоке коріння, накопичувалися протягом минулих періодів і є прямим наслідком зволікань із проведенням якісного повномасштабного реформування економіки України.

Особливого загострення вони набули протягом останнього року, за результатами якого економіка нашої держави встановила низку антирекордів. Складна соціально-політична ситуація, анексія Криму, ведення військових дій на сході країни, яке супроводжується безпрецедентними руйнуваннями інфраструктури і підприємств, зупинкою багатьох виробництв, різким відтоком іноземних інвестицій.

Однією з нагальних суспільних проблем став бюджет. У соціалістичних економіках держава мала досить великий рівень бюджетного навантаження, оскільки саме вона розподіляла повністю всі ресурси, в тому числі і фінансові. Але при переході до ринкової економіки доходи в бюджет різко скоротилися в той час, як видатки залишилися майже на тому самому рівні, або й збільшилися. Це спричинило різке збільшення бюджетного дефіциту і заборгованості держав по різним виплатам. Негативним наслідком цього явища стала інфляція. Починаючи з 1992 р. наша держава почала активно використовувати інфляційний механізм випуску грошей, за допомогою якого покривався бюджетний дефіцит. Будучи банкрутом, держава вдавалася до друкування грошей, які не були забезпечені відповідною товарною масою. А це завжди призводить до інфляції.

Інфляція належить до числа основних макроекономічних проблем. Діапазон впливу інфляції на економіку надзвичайно великий, причини, механізм дії, наслідки інфляційних процесів не є аксіомою в економічній теорії. Тому дана проблема є надзвичайно актуальною при вирішенні багатьох макроекономічних питань.

Дефіцит бюджету сприяє економічному зростанню, але в нашій країні цей показник все ж занадто високий. Основною метою України має бути зменшення в короткостроковій перспективі державних витрат шляхом підвищення ефективності основних програм і проєктів, і завдяки цьому, забезпечення підтримання збалансованості бюджету.

В Україні безробіття з'явилося з процесом переходу до ринкової економічної системи, причому домінуючою є прихована його форма. Існують помітні розбіжності між зареєстрованим безробіттям і визначеним за методологією МОП. Це стосується і масштабів, і структури безробіття. Вкрай негативною ознакою є постійне зростання тривалості безробіття і збільшення у складі безробітних осіб, що не мають роботи тривалий період.

За останній час безробіття набуло вигляду великого макроекономічного явища, перетворившись в самостійний чинник розвитку економіки. Проте на Україні дотепер не вироблено такої політики в області зайнятості, що сприяла б успішності реформ. Сьогодні

ясно, що роль безробіття як неминучого наслідку фінансової стабілізації була недооцінена.

Україна все ще відновлює втрачене. Останнім часом в економічній сфері не вдалося продемонструвати послідовність і раціоналізм. Скоріше було здійснено низку безсистемних трансформацій, яку негативно вплинули на економіку. Сьогодні необхідно покладатися на високі темпи та якість економічного зростання. Вирішення зазначеного завдання, на наш погляд, лежить у сфері інституційних реформ. Серед них можна назвати: демонополізацію підприємництва, необхідність прозорого і конкурентного доступу до ресурсів, забезпечення рівності прав власників тощо.

Отже, можна стверджувати, що першочерговим завданням для стабільного економічного зростання вітчизняної економіки є потреба прискореного розвитку високотехнологічних виробництв, спроможних виробляти наукомістку продукцію, формування експортного потенціалу цих виробництв, підвищення технологічного рівня підприємств завдяки використанню прогресивних вітчизняних і світових науково-технічних досягнень. Усього цього слід намагатися досягнути натлі серйозних інституційних змін в економіці.

УДК 330.123.7

Кригульська Т.Б.¹, Чайкіна С.П.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-214 ЗНТУ

ГЛОБАЛЬНО-СИРОВИННА ПРОБЛЕМА У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Головною причиною виникнення глобальної сировинної проблеми у сучасному світі слід вважати постійне зростання обсягів мінеральної сировини, що витягується з надр Землі. Особливо цей процес прискорився в другій половині XX століття. У результаті почалося виснаження багатьох басейнів і родовищ, прискорилося збіднення багатьох використовуваних руд, зросла кількість порожньої породи, що видобувається з надр.

Виробництво та споживання мінеральних ресурсів стало глобальним. Воно охоплює через міжнародний поділ праці всі країни. Мінеральна сировина являє собою вихідний матеріал будь-якого виробничого процесу, його матеріальну основу. Питома вага сировини широко коливається залежно від продукції: у вартості машинобудування

вона становить 10–12 %, у продукції основного хімічного синтезу – 80–90 %.

Економічні потрясіння середини останніх років минулого сторіччя переконливо показали, що в певних умовах екологічні проблеми можуть серйозно впливати на весь хід економічного розвитку, негативно впливати на стан виробничої, валютно-фінансової, зовнішньоекономічної та інших сфер господарства цілого ряду держав.

Мінерально-сировинна ситуація у світі характеризується переважною концентрацією запасів і видобутку корисних копалин порівняно в небагатьох державах. Ще більшою мірою зосереджене споживання мінеральної сировини у розвинених країнах. Промислово розвинені країни споживають понад 60 % мінеральної сировини, 58 % нафти й близько 50 % природного газу. Як наслідок в цій підсистемі світового господарства відзначається великий розрив між виробництвом і споживанням мінеральних ресурсів. У США він становить 20 %. Країни ЄС можуть задовольняти свої потреби тільки на 2/3. Власні ресурси в них достатні лише по деяких з основних видів мінеральної сировини – залізній руді, ртуті, калійним добривам. Ще нижче рівень самозабезпеченості мінеральними ресурсами промисловості Японії – близько однієї третини.

Складною проблемою для західноєвропейських країн і США є забезпечення потреб у нафті. У Західній Європі споживання нафти перевищує власний видобуток в 2,5 рази, у США – в 1,9 рази. Японія практично повністю залежить від імпорту нафти.

Країни, що розвиваються, у зв'язку з недостатнім промисловим розвитком споживають близько 16 % світового виробництва мінеральної сировини. Але на території країн, що розвиваються, сконцентровано майже 50 % світових мінеральних ресурсів, 2/3 запасів нафти і близько половини природного газу, при цьому країни, що розвиваються, виробляють менше 20 % продукції обробної промисловості. У надрах цієї підсистеми світового господарства перебувають 90 % промислових запасів фосфатів, 86 % олова, 88 % кобальту, більше половини запасів мідної й нікелевої руд.

Країни, що розвиваються, які не мають значного промислового потенціалу, вбачають основне джерело одержання засобів для вирішення соціально-економічних проблем в експлуатації природних ресурсів. Це робить їхню економіку залежною від експорту сировини. Для багатьох із них постачання сировини дає основну частину експортних доходів. Наприклад, Замбія та Заір одержують 90 і 69 % зовнішніх надходжень від експорту міді, Мавританія – понад 70 % від продажу залізної руди, Гвінея – близько 70 % від поставок бокситів. Залежність індустріальних країн і

країн третього світу від зовнішніх поставок і надходжень сировини повинна забезпечувати світовій торгівлі мінералами досить стабільну роль у задоволенні господарських потреб.

При збереженні сформованих темпів споживання мінеральних ресурсів усі наявні запаси досить швидко будуть вичерпані і людство встане перед комплексом складних науково-технічних, організаційних і фінансових проблем, пов'язаних з їхнім розвідуванням, видобутком або заміною неорганічними видами.

УДК 330.3:004

Кригульська Т.Б.¹, Сидоренко Є.В.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-215 ЗНТУ

СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Економічна парадигма пройшла еволюційний шлях розвитку від поглядів А. Сміта і Д. Рікардо до сучасного етапу стану економічної науки. Концепція наукових парадигм – це концепція базових принципів, що розділяються фахівцями в тій або іншій науці. Зміна парадигми веде до появи нового бачення в тій же галузі наукового знання.

Поняття «парадигма» трактується двояко. По-перше, це – наукова теорія, втілена в систему понять та закономірностей, які визначають істотні риси дійсності. По-друге, це – вихідна концептуальна схема, модель постановки та розв'язання проблем, що тривалий час домінує в науковому середовищі.

Головними чинниками нової економічної парадигми є виробництво інформації і знання, а головним суб'єктом – вільний творчий індивід. Еволюція розвитку поняття «парадигма» призвела до поняття «системна парадигма». Проблеми дослідження сучасної економічної теорії пов'язані з формуванням постіндустріальної парадигми та пошуками відповідей на питання, чи існує криза економічної теорії та які шляхи її подолання.

На відміну від класичної схеми (Т. Кун), що передбачає монополію домінуючої парадигми, Я. Корнаї вважає, що вчені користуються однією й тією ж парадигмою у своїй дослідницькій діяльності.

Сучасна економічна теорія інтегрує такі основні теоретичні парадигми: сучасну неокласичну, сучасний інституціоналізм, нове кейнсіанство і неомарксизм. У сучасній економічній теорії немає чітко викладеної, переконливої і загальноприйнятої альтернативної теорії.

Українські науковці зауважують, що неокласика залишається тим відправним пунктом, з якого починається вивчення розвитку та еволюції сучасної економічної теорії, слугує своєрідним стандартом. Значна частина дослідників висуває думку про початок нової кризи західної економічної теорії. Панують такі принципи поведінки, як орієнтація на задовільний результат, дотримання звичок і стереотипів, невизначеність щодо майбутнього.

Із кінця 80-х років XX ст. відбувається зміна парадигми, що свідчить про «революцію в економічній теорії». Її змістом, на думку частини вчених, є необхідність сприймання раціональності як інституту, раціональної поведінки як результату дотримання певних соціальних норм. Зростає значення різних шкіл і течій сучасної гетеродоксії представники яких досліджують неоптимізуючу поведінку людини у нестабільних і нерівноважних економічних системах. Гетеродоксальні концепції найкраще можуть пояснити сучасний стан світової економіки в умовах різних типів нерівноваги та криз.

Три основних положення нової економічної парадигми полягають у тому, що:

- інформація, яка використовується для прийняття економічних рішень, є різноманітною;
- учасники ринку, як правило, мають різний рівень поінформованості про стан ринку, товари, конкурентів;
- для здійснення ринкової операції учасники повинні обмінятися сигналами, тобто інформацією;

Нова парадигма також підірвала засади конкурентно-рівноважного ринку і фундаментальних економічних законів, а саме: закону попиту і пропозиції, закону єдиної ціни, закону конкурентної ціни, гіпотези ефективних ринків.

Йдеться про зміну парадигми – загальновизнаних наукових досягнень, які протягом певного часу дають науковому співтовариству модель постановки проблем та їх розв'язання.

Ранні теорії циклічного економічного зростання ґрунтувалися на технологічній парадигмі – зміну поколінь техніки в процесі її відтворення та інфраструктури. Технологічну парадигму доповнила техніко-економічна, сформована Й. Шумпетером і його послідовниками та поява техно-соціо-економічної парадигми.

Завдяки інформаційним технологіям суттєво зросла можливість вільного доступу до інформації, а це впливає не лише на технологічні зміни, а й на перебіг соціальних процесів. Люди прагнуть бути

мобільнішими, намагаючись знайти застосування своїм знанням і здібностям, щоб поліпшити якість свого життя.

Здатність держави досягти світового технологічного панування залежить від досконалості її соціальних інститутів.

УДК 330.342

Кригульська Т.Б.¹, Поліщук С.С.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-214 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ПЕРЕХІДНОГО ТИПУ

Проблема перехідної економіки – це проблема взаємозв'язку загальнооекономічного і специфічного в суспільному розвитку. Особливості перехідних економік визначаються об'єктивною закономірністю розвитку від нижчого рівня до вищого і специфікою переходу від одного якісного стану до іншого (від феодалізму до капіталізму, від капіталізму до соціалізму і знову до капіталізму). Змішана економіка забезпечує спеціалізацію і розподіл функцій між дрібними та крупними підприємствами, передбачає обрання форми власності й форми господарювання за економічною доцільністю.

Історичність перехідної економіки зумовлена характером умов переходу, природними, економічними, регіональними, політичними, ідеологічними та соціальними особливостями країн, які формують специфіку моделей переходу.

Складність цього шляху для України полягає в тому, що вона перебуває на індустріальній стадії розвитку. Через це стан економіки і добробуту населення розвинених країн – це лише мета, стратегічні цілі розвитку нашої країни. Зміст перехідної економіки – формування нових елементів та компонентів в економічній системі. Час від початку реформування попередньої соціалістичної економіки до формування стійких та ефективних ринкових відносин називають перехідним періодом.

У процесі свого розвитку будь-яка система проходить декілька стадій:

- становлення (висхідний розвиток нової системи);
- зрілість (найповніший прояв усіх потенційних можливостей системи та властивих їй суперечностей функціонування);
- занепад старої системи і зародження елементів нової (низхідний розвиток старої системи).

Трансформаційна економіка є особливим станом еволюційного процесу суспільного розвитку в період зміни його соціально-економічних форм. Принципи трансформаційних змін наступні:

- урівноваженість як необхідна передумова успішного розвитку та самооновлення;
- багатовимірність системних перетворень та складний механізм їхньої взаємодії;
- динамічність узгодження складових елементів системи на принципах самоорганізації;
- суперечливе поєднання тенденцій світового еволюційного розвитку і національних особливостей трансформаційних перетворень.

Законодавство у сфері зовнішньоекономічної діяльності в перехідний період покликане, з одного боку, захищати інтереси вітчизняного виробника на період адаптації його до роботи в умовах міжнародної конкуренції, з іншого – забезпечувати лібералізацію експортно-імпортних операцій з метою захисту інтересів споживача.

У процесі свого розвитку будь-яка система проходить декілька стадій:

- становлення (висхідний розвиток нової системи);
- зрілість (найповніший прояв усіх потенційних можливостей системи та властивих їй суперечностей функціонування);
- занепад старої системи і зародження елементів нової (низхідний розвиток старої системи).

Стадія становлення означає низхідний рух старої системи та висхідний рух нової системи. На стадії зрілості відбувається найповніший прояв усіх потенційних можливостей системи та властивих їй суперечностей функціонування. Стадія занепаду старої системи та зародження елементів нової завершує цикл.

Трансформаційна економіка передбачає стадію еволюції економічних систем в період зміни їхніх соціально-економічних форм. Зміст перехідної економіки складає формування нових елементів та системоутворення їх, яке дає можливість зайняти усьому новому панівне місце в ієрархії підсистем та економічної системи як цілого.

Нестійкість перехідної економіки пояснюється тим, що на відміну від стабільної економічної системи, в якій зміни стосуються переважно механізму функціонування системи, в перехідних системах змінюється сам механізм розвитку. Останнє порушує її стійкість, оскільки спричиняє розбалансованість попередньої системи.

УДК 331.52 „7124» (477)

Кригульська Т.Б.¹, Іванов В.І.²

¹ канд. іст. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-215 ЗНТУ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Глобалізація – багатогранне явище, процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Це комплекс, що охоплює різні сфери світового співтовариства. В основі глобалізації лежать процеси у сфері економіки та фінансів, що є фундаментом глобальних процесів в інших сферах.

Економічна глобалізація є результатом функціонування сучасної міжнародної економіки та розвитку науково-технічного прогресу. В її основі лежать міжнародний поділ праці та інтернаціоналізація господарського життя. Як якісно нове явище, глобалізація включає різні процеси, механізми дії, сфери і форми прояву та наслідків.

У ширшому розумінні, глобалізація – перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі. Основними наслідками глобалізації є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Це об'єктивний процес, який носить системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. В результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів.

Основні елементи глобальної економіки:

1. Міжнародна науково-технічна сфера.
2. Світовий ринок і міжнародна торгівля.
3. Міжнародна валютно-фінансова система.
4. Система міжнародного виробництва.

Економічна глобалізація характеризується також зміною ролі держави у розвитку національних економік. Процес глобалізації світової економіки значною мірою обмежує здатність урядів контролювати механізм проведення економічної політики, яка має вирішальний вплив на рівень зайнятості та стабільності національної економіки. Класичні інструменти національної економічної політики, призначені для активізації економічного зростання та стримування кризових явищ в економіці, значною мірою втрачають свою дієвість. Транснаціональні корпорації та фінансова децентралізація роблять держави залежними від процесів, що відбуваються на світових ринках, і не рідко зумовлюють негативний вплив на економіку окремих країн. Суттєво впливають на

самостійну економічну політику урядів, рішення міжнародних економічних організацій і дії ТНК, що не рідко суперечать національним інтересам країн.

В умовах розвитку глобалізації жодна країна не здатна існувати в умовах автономії. Потреби економічного розвитку вступають у суперечність з принципом непорушності державного суверенітету тією мірою, якою державні кордони перешкоджають економічній ефективності і в цілому соціальному прогресу. Підкорюючись економічній доцільності, держави відкривають свої кордони і підпадають навалі іноземних валют, наркотиків, міжнародних терористів, потоків інформації, що надходять з інших країн. Все це неминуче знижує ефективність функціонування державного апарату і примушує шукати нові форми і способи розв'язання нагальних внутрішніх економічних і соціальних проблем. Звужуючи сферу діяльності національних урядів, економічна глобалізація послаблює підвалини державного суверенітету. Держава втрачає значення гаранта збереження демократичних засад суспільства. Починають діяти закони вільного ринку, а не національних парламентів. Життєво важливі для всієї країни рішення приймаються людьми, яких ніхто не знає, і які не пройшли через публічні процедури, хоча б за формою демократичних виборів, і що гірше, частіше керуються не інтересами більшості населення, а своїми винятково комерційними інтересами. Відбувається збільшення впливу капіталу на економіку, суттєво зменшується роль держави в економіці, її функції переходять до приватних осіб, регіональних або міжнародних організацій. Світ рухається до свого нового стану, де держави починають втрачати кордони, економічні відносини зумовлюють політичні зміни, регулювання найважливіших, глобальних для людства питань, переходить до все вужчого кола осіб.

Таким чином, сутність глобалізації у сучасній світовій економіці, має цілком природний і закономірний характер. Глобалізація світової економіки на даний момент часу сформувала певні чіткі реалії, проявила тенденції та тонкощі своєї суті. Як будь-що у нашому житті, економічна глобалізація, має свої безумовні переваги та гостро виражені недоліки. Тому слід підійти до цього питання з розумом, звертаючи увагу на сучасні тенденції, глибоко аналізуючи всю навколишню інформацію. Користуватися та вдосконалювати здобутки глобалізації, в її широкому розумінні, але при цьому приділяти максимум уваги та зусиль запобіганню її негативних проявів, замінивши їх протилежними за суттю аналогами.

МЕТОДИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

У сучасних умовах одним з основних напрямів, які зумовлюють і одночасно синтезують розвиток усіх форм міжнародних економічних відносин, є процес глобалізації економіки. У цілому цей процес носить універсальний характер і охоплює не тільки сферу економіки, але і практично всі інші сфери суспільного життя: політику, соціальну сферу, систему інформації, освіту і культуру тощо. Це накладає свій відбиток на комплекс міжнародних економічних відносин, не тільки змінюючи їх форми, але і вносячи нові риси. Очевидно, що всі ці процеси повинні були одержати своє відображення в розвитку теорій світового господарства, де теорії глобалізації економіки посіли особливе місце.

Оцінюючи теоретичні погляди з проблем глобалізації економіки останніх років, можна умовно виділити три основних напрямки різних підходів економістів і політологів:

1) гіперглобалізм – пов'язаний з абсолютизацією процесу стирання національних кордонів і зникнення культурних відмінностей між країнами. Визначальним тут стає вільний рух капіталу, товарів та інформації в рамках єдиного глобального ринку, процес формування якого йде ще з 70-х років ХХ ст. У цих нових умовах, на думку представників цього напрямку, національний егоїзм стає безглуздом.

2) скептицизм – критика гіперглобалізму; досягнення спільної культурної конвергенції в кінцевому підсумку неможливо; відбувається в сучасних умовах транснаціональний рух товарів, робочої сили, капіталу – має свою історію, має в цій історії і свої злети, і падіння, прогрес і регрес; хоча в історії і проявляється певне обмеження ролі держав, загрози націям і національним державам, тим не менш, не існує;

3) трансформаційний напрямок – глобалізація «перебудовує і реорганізує силу, функції і владу національних урядів». При цьому, незважаючи на те, що в межах своїх територій національним державам належить «вища законна компетенція», «на цю компетенцію накладаються зростаюча юрисдикція інститутів внутрішнього управління і обмеження і зобов'язання, що випливають з міжнародного права».

В останні роки критичний аналіз моделі глобалізації, яка, реалізується у сучасному світі, призвів до формування таких напрямків

суспільної думки і відповідно таких громадських рухів, як: антиглобалізм і альтерглобалізм.

1) антиглобалізм – загальний термін, що описує політичну позицію людей, що протистоять політиці глобалізації. Прихильники антиглобалізму загалом об'єднані ідеєю протистояння політичній владі транснаціональних корпорацій, таких як Світова організація торгівлі, за рахунок суверенітету держав, що проявляється у вигляді торгових договорів та впливу міжнародних економічних організацій. Цей процес, на їхню думку, шкодить демократії, правам людини, навколишньому середовищу і особливо суспільствам країн, що розвиваються.

2) альтерглобалізм – соціальний рух, ідеологія якого близька до класичного антиглобалізму, але який підтримує деякі аспекти глобалізації, перш за все міжнародну інтеграцію, наполягаючи, що значення демократії, економічного правосуддя, екологічного захисту і прав людини повинні стояти попереду економічних турбот.

Аналіз зазначених напрямів економічної науки (гіперглобалізму, скептицизму, трансформаційного напрямку) та платформ соціальних рухів (антиглобалізму і альтерглобалізму) зайвий раз показує, наскільки складним, неоднозначним і суперечливим явищем є процес глобалізації світової економіки. Він має свою логіку і діалектику розвитку. Подальший розвиток процесу глобалізації буде залежати від того, наскільки всебічне і послідовно не тільки провідні країни світу, але і країни, що розвиваються, і країни з перехідною економікою будуть відстоювати свої національні інтереси, а найбільш авторитетні міжнародні організації (перш за все системи ООН) будуть на практиці прагнути до формування системи справді справедливих міжнародних відносин.

СЕКЦІЯ «ЕКОНОМІКА»

УДК 658.5

Бобровникова Р.Г.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Важливе місце в управлінні грошовими потоками належить використанню відповідних методів оптимізації грошових потоків (ГП). При оптимізації ГП необхідно врахувати фактори, які впливають на обсяг та характер формування в часі. Фактори, які впливають на формування грошових потоків включають дві групи: зовнішні (кон'юнктура товарного і фінансового ринку, система оподаткування, система кредитування постачальників і покупців товарів, доступність фінансового кредиту, можливість залучення засобів цільового фінансування); внутрішні фактори (життєвий цикл підприємства, тривалість операційного циклу, сезонність виробництва і реалізації продукції, необхідність інвестиційних програм, амортизаційна політика підприємства, коефіцієнт ліверіджу, фінансовий менталітет власників і менеджерів підприємства).

Оптимізація грошових потоків підприємства передбачає їх збалансованість в часі. Для забезпечення збалансованості в часі необхідно застосовувати наступні методи – вимірювання та синхронізації. Вимірювання грошових потоків направлено на ліквідацію сезонних та циклічних відмінностей у формуванні вхідних і вихідних грошових потоків. Результати цього методу оцінюються за допомогою середньоквадратного відхилення або коефіцієнта варіації, які в процесі оптимізації повинні знижуватися. Синхронізація грошових потоків основана на коваріації вхідного і вихідного їх видів. В процесі синхронізації забезпечується підвищення рівня кореляції між цими двома видами грошових потоків. Результати цього методу оптимізації грошових потоків в часі оцінюються за допомогою коефіцієнта кореляції, який повинен наближуватись до «+1». Коефіцієнт кореляції вхідного і вихідного грошових потоків в часі розраховується за формулою:

$$KK = \sum_{i=1}^n P_{ng} \left(\frac{BG\Pi_i - \overline{BG\Pi}}{\sigma_{BG\Pi}} \right) \cdot \left(\frac{BXG\Pi_i - \overline{BXG\Pi}}{\sigma_{BXG\Pi}} \right)$$

де КК – коефіцієнт кореляції вхідного і вихідного грошових потоків в часі; P_{ng} – прогнозована ймовірність відхилення ГП від їх середнього значення в плановому періоді, %; $BG\Pi_i$ – варіанти суми вхідного ГП в

окремих інтервалах планового періоду грн.; $\overline{ВГП}$ – середня сума вхідного ГП в одному інтервалі планового періоду, грн.; $ВХГП_i$ – варіанти суми вхідного грошового потоку в окремих інтервалах планового періоду, грн.; $\overline{ВХГП}$ – середня сума вихідного ГП в одному інтервалі планового періоду, грн.; $\sigma_{ВГП}, \sigma_{ВХГП}$ – середньоквадратичне (стандартне) відхилення суми грошових потоків, відповідно вхідного і вихідного.

Оптимізація грошових потоків забезпечує відповідні умови для максимізації чистого грошового потоку підприємства та використовується при формуванні грошових засобів на наступний період.

Дослідження формування грошових потоків промислових підприємств підтвердили необхідність проведення оптимізації за вищенаведеною методикою, що дозволяє забезпечити збалансованість та платоспроможність підприємства.

УДК 330.31 (477)

Азаров І.І.

канд. техн. наук, доц. ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ І РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ

Промисловість є основною ланкою народного господарства України, яка здійснює переробку сировинних ресурсів та випуск готових виробів. Провідна роль промисловості пояснюється її значенням у впровадженні в життя досягнень науково-технічного прогресу, у визначенні економічного потенціалу України.

Машинобудування є базою для технічного переозброєння усього суспільного виробництва, тому що воно виробляє засоби праці для усіх галузей народного господарства України. Від розвитку машинобудування залежать обсяги і темпи впровадження сучасного прогресивного обладнання, рівень механізації і автоматизації виробництва в усіх галузях економіки.

Активне дослідження проблем внутрішнього ринку розпочалось з ринковою трансформацією економіки України і основна увага приділялась становленню інститутів ринку. Сутність сучасних проблем на внутрішньому ринку демонструє такі тенденції, як згортання пропозиції товарів вітчизняного виробництва, збільшення імпортової складової в задоволенні внутрішнього попиту і, як наслідок, зростання від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі товарами промислової групи, що стало

національною проблемою економічного розвитку. Причини виникнення проблем внутрішнього ринку, як і шляхи їх розв'язання знаходяться у площині промислового розвитку, основою якого є промислова політика.

Трансформаційні процеси додали негативу у формуванні сучасної інноваційної інфраструктури і відтворенні промислово-виробничої бази інноваційного розвитку економіки в цілому. У порівнянні з галузевою структурою світової промисловості більш 2/3 вітчизняної промислової продукції – це сировина, матеріали та енергетичні ресурси, понад 70 % яких ідуть на експорт. Імпорт складає продукція глибокої переробки, що суттєво вплинуло на кризове падіння ВВП і промислової продукції.

Вирішувати проблему насичення внутрішнього ринку сучасною високотехнологічною продукцією потрібно, спираючись на представників нового покоління в сучасному бізнесі, підприємницька діяльність яких ґрунтується на знаннях та інноваціях.

УДК 316.6

Остапенко В.В.

канд. техн. наук, доц. ЗНТУ

КРУГООБІГ ЕТАПІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ – ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ВИТКІВ СПІРАЛІ СОЦІАЛЬНО- ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Ідея про те, що історія людства розвивається витками – не нова. Але з чого формуються витки, що дозволяє відрізнити їх?

Можна запропонувати, що це оборотність етапів інтелектуального капіталу, що є періодичною системою самої по собі і основою сприйняття нами історії людської цивілізації у вигляді витків спіралі.

Тварини живуть інстинктами. У людини, крім інстинктів – первинної сигнальної системи за академіком І.П. Павловим, розвинене словесно-образне мислення – вторинна сигнальна система. Для людей є добро і зло. Людей від тварин відрізняє цивілізованість і культурність, коли перестає діяти закон сильного і люди піклуються про слабких і хворих. Теорія того як мислить «суспільство» з'явилася в кінці ХХ століття – це теорія інтелектуального капіталу. Мислення соціуму не просто сума мислення людей і ця робота покликана допомогти розумінню питань добра і зла людиною і суспільством в цілому.

Що ж відбувається? Щось в мисленні народжується і несе прогрес цивілізації (добро), потім чомусь в мисленні з'являється регрес (зло) і це ж начебто «ЩОСЬ» вже гальмує прогрес. І, коли здається, що історії і

прогресу прийшов уже кінець з'являється нове сильніше мислення – нова хвиля піднімається над старим витком, поглинаючи його.

Ми маємо справу з інтелектом суспільства, накопичення їм інтелектуального капіталу.

Інтелектуальний капітал (ІК) – це корисні знання, які формалізовані, зафіксовані і використовуються для виробництва більш цінного майна. Фонди знань, так само як природні ресурси і техніка, існують і мають цінність в контексті конкретної стратегії. А, в стратегії, то, що здавалося суспільству білим, може виявитися чорним – «благими намірами уможовити дорога в пекло», і навпаки – «прокляття справжнього мудреця в результаті несе суспільству благо».

Можна припустити, що позитивний і негативний людський, структурний і споживчий інтелектуальний капітал утворюють структуру витка соціально-історичного розвитку. Дане припущення підкріплюється та ілюструється відповідною схемою і таблицею.

УДК 330.88

Тіховська Т.М.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

КРИЗА В УКРАЇНІ – ПЕРЕДБАЧЕННЯ КОНДРАТЬЄВА?

Будь-яка соціально-економічна (як і природна) система розвивається циклічно, послідовно проходячи через фази зародження, становлення, поширення (дифузії), стабільного розвитку (зрілості), кризи і реліктового стану. Кризи є неодмінною фазою циклу, вони виконують найважливіші функції в динаміці систем: руйнівну (усунення застарілих елементів системи або приреченою на зникнення системи), творчу (розчищення поля для затвердження нових елементів системи або нової системи) і спадкову (збереження та передача в майбутнє збагаченого спадкового ядра системи або надсистеми).

Кризи непереборні, але їх передбачення дозволяє пройти кризову фазу в короткі терміни і з меншими втратами.

Спади і підйоми в економічному житті будь-якої країни завжди спостерігалися і спостерігаються в наші дні.

Це стосується і України. Аналіз причин ситуації, що склалася, буде неповним, якщо не згадати про дуже важливі проблеми економіки – домінування фінансового сектора над реальною економікою. Сучасна економічна криза є підтвердженням висунутих вченими концепцій про циклічності розвитку економіки. Можливість формування кризи на

початку ХХІ століття легко простежити, ознайомившись з роботами, присвяченими циклічності розвитку економіки Н.Д. Кондратьєва, М. Хазіна, Т. Греко.

У розвитку соціально-економічних систем виділяються цикли середньострокові (8–11 років), довгострокові Кондратьєвські (45–55 років), цивілізаційні (200–300 років). Цикли різної тривалості накладаються один на одного, взаємно впливають. Як показав М.Д. Кондратьєв, на підвищувальній хвилі довгострокового циклу кризові фази середньострокових циклів коротше і менш глибокі, а фази підйому більш значні. Понижувальній хвилі властиві зворотні тенденції.

Прогнозування споживання невідновлюваних природних ресурсів і забруднення навколишнього середовища говорить про те, що економічний розвиток на основі індустріального етапу цивілізаційного прогресу вичерпало себе. Внаслідок зміни форм власності відбулося зниження ефективності виробництва.

Вилучення більшої частини додаткової вартості призводить до концентрації в руках нечисленних підприємців величезних накопичень капіталу. Тобто підприємці багатіють. Розмірковуючи спрощено, можна сказати, що при ринковій економіці платоспроможний попит завжди відстає від пропозиції рівно на величину чистого прибутку. Цей дисбаланс накопичується і призводить до циклічних криз в економіці, при якому частина підприємств терпить банкрутство, що порушує роботу інших підприємств, які теж терплять банкрутство і так далі за принципом доміно.

Все вищесказане відноситься як до світової кризи, так і до економічної кризи в Україні, який обтяжувався ще і чинником політичної нестабільності. Ситуація така, що подолання кризи в Україні можливе за рахунок демократизації обстановки у фінансовій системі, усунення кредитної кризи і підняття реального сектора економіки.

УДК 658.5:338.3

Борисенко О.Є.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

В кризових умовах господарювання прийняття ефективного рішення стосовно формування оптимальної ресурсної бази підприємства та її

розподілу між центрами витрат і бізнес-процесами ускладнюється в під впливом динамічних змін ринкового середовища. Вирішити окреслену проблему можна за допомогою впровадження в систему управління ресурсним забезпеченням виробничої діяльності промислового підприємства експрес-діагностики, як елементу управлінської діагностики.

Рисунок 1 – Цільові завдання, установки і методи рішення задач експрес-діагностики управління ресурсним забезпеченням виробничої діяльності промислового підприємства

Цей вид діагностичного аналізу характеризується як коротке дослідження на основі обмеженого кола даних, що допомагає виробити єдине бачення керівництвом поточного стану і проблем в управлінні. Метою такої діагностики повинно стати визначення стану управління

ресурсним забезпеченням виробничої діяльності на основі певного комплексу процедур. А завданням – визначення управлінських процедур і рішень, спрямованих на упорядкування роботи всіх елементів механізму управління ресурсним забезпеченням виробничої діяльності підприємства та способів їх реалізації для мінімізації впливу несприятливих чинників (рис.1).

Підґрунтям для проведення експрес-діагностики повинна стати система управлінського обліку, що з'єднує всі елементи планування, обліку, аналізу витрат ресурсів в єдиному інформаційному та методологічному просторі та виступає як комплексне, системне дослідження витрат ресурсів на підприємстві. Для підтримки оперативності та якості прийнятих рішень цикл реалізації технології діагностики має бути сполучений із загальним управлінським циклом на промисловому підприємстві.

Для досягнення встановленої мети експрес-діагностики необхідно використовувати сучасний методичний підхід до її проведення. Задля цього пропонується побудувати функціональну модель, що містить в собі такі організаційні елементи: цільові задачі та установки; методи та прийоми вирішення завдань; інформаційні технології та конкретні методики. Це дозволить врахувати взаємозв'язок результатів діагностики управління з прийняттям управлінських рішень у загальній системі управління виробничою діяльністю промислового підприємства.

УДК 339.7

Онуфрієнко Н.Л.

старш. викл. ЗНТУ

ІНВЕСТИЦІЇ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Підприємницький капітал рухається в міждержавному просторі у формі інвестицій. У широкому розумінні міжнародними є ті інвестиції, реалізація яких передбачає взаємодію економічних суб'єктів різних країн, резидентів та нерезидентів стосовно конкретної країни.

Інвестиції в об'єкти підприємницької діяльності здійснюються в різних формах, що класифікують за окремими ознаками. За об'єктами вкладення виділяють реальні (вкладення коштів у реальні активи як матеріальні (виробничі основні та оборотні фонди, будівлі, споруди, обладнання, товарно-матеріальні цінності тощо), так і нематеріальні (патенти, ліцензії, «ноу-хау», технічна, науково-практична, інструктивна, технологічна, проектно-кошторисна та ін. документація тощо)) та

фінансові (вкладення коштів у різні фінансові інструменти (активи), наприклад, фондові (інвестиційні) цінні папери, спеціальні (цільові) банківські вкладення, депозити, паї тощо) інвестиції. За способом участі в інвестиційному процесі виділяють прямі (характеризуються безпосередньою участю інвестора у виборі об'єктів інвестування і вкладенні коштів) та непрямі (інвестування, опосередковане третіми особами (інвестиційними або фінансовими посередниками)) інвестиції. Залежно від форми власності інвесторів розрізняють іноземні (вкладення, що здійснюються іноземними громадянами, юридичними особами та державами, наднаціональними міжнародними інвестиційними інститутами) та спільні (вкладення, що здійснюються суб'єктами цієї країни та іноземних держав, а також інвестиції підприємств за участю іноземних інвесторів) інвестиції.

Прямі інвестиції є основною формою експорту приватного капіталу, що забезпечує встановлення ефективного контролю і надає право безпосереднього розпорядження закордонною компанією. За визначенням МВФ, прямі іноземні інвестиції існують у тому випадку, коли іноземний власник володіє не менш ніж 25 % статутного капіталу акціонерного товариства (згідно з американським законодавством – не менше 10 %, у країнах Європейського Союзу – 20 – 25 %, у Канаді, Австралії і Новій Зеландії – 50 %).

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 2015–12–31 становив 43371,4 млн. дол. США.

У 2015 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 3763,7 млн. дол. та вилучено 891,3 млн. дол. прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Зменшення вартості акціонерного капіталу за рахунок переоцінки, втрат та перекласифікації становило 5245,8 млн. дол., у т.ч. за рахунок курсової різниці 5024,3 млн. дол.

Інвестиції надійшли зі 134 країн світу. Із країн ЄС із початку інвестування внесено 33042,3 млн. дол. інвестицій (76,2 % загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 10329,1 млн. дол. (23,8 %).

До основних країн-інвесторів, на які припадає 83,0 % загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 11744,9 млн. дол., Нідерланди – 5610,7 млн. дол., Німеччина – 5414,3 млн. дол., Російська Федерація – 3392,1 млн. дол., Австрія – 2402,4 млн. дол., Велика Британія – 1852,5 млн. дол., Віргінські Острови (Брит.) – 1798,9 млн. дол., Франція – 1528,1 млн. дол., Швейцарія – 1364,2 млн. дол. та Італія – 972,4 млн. дол.

Обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу) з України в економіку країн світу на 2015–12–31 становив 6210,0 млн. дол., у т.ч. у країни ЄС – 6006,0 млн. дол. (96,7 % загального обсягу), в інші країни світу – 204,0 млн. дол. (3,3 %).

Прямі інвестиції з України здійснено до 47 країн світу, переважна їхня частка спрямована до Кіпру (93,7 %).

Позитивними факторами залучення іноземних інвестицій в Україну є вигідне географічне розташування, потенційно великий ринок, висока кваліфікація робочої сили та її відносна дешевизна; низький курс національної валюти; можливість вивезення прибутку; система компенсації збитків тощо. Несприятливими фактори для інвестицій в українську економіку є нестабільна політична та економічна ситуація в країні; незбалансованість економіки; нерозвинута інфраструктура; відносно слабка банківська і фінансова система; недосить гнучка податкова система; низька культура праці; невідповідність організаційних управлінських форм світовим; недостатня ефективність законодавства в частині захисту прав приватних інвесторів

Отже, умовами активізації притоку іноземних інвестицій в Україну можуть стати наступні: вдосконалення законодавства, яке має забезпечувати державні гарантії захисту вітчизняних та іноземних інвестицій протягом тривалого часу; створення сприятливого інноваційного клімату для реалізації пріоритетних державних програм та інвестиційних проектів у виробничій сфері; сприяння залученню прямого продуктивного іноземного капіталу у сферу матеріального виробництва та встановлення державного контролю за його використанням.

УДК 330.35(477)

Сердюк Є.М

старш. викл. ЗНТУ

ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ, В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ БЮДЖЕТНИХ ОБМЕЖЕНЬ, ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНІВ

Завдання реформ не в тому, щоб зруйнувати стару модель, а в тому, щоб сформувати нову. Першочергові цілі сьогодні: відновлення економічного зростання, досягнення нової якості соціальної політики в умовах посилення бюджетних обмежень, розширення прав і можливостей регіонів. У політичній сфері: різке скорочення можливостей для корупції,

жорстке виконання норм права та забезпечення контролю за діяльністю держави з боку громадянського суспільства.

На цій основі, забезпечивши запуск економіки, можна буде переходити до акценту на ліберальні реформи. Стрижень реформ – лібералізаційні зміни в суспільстві. Серед пріоритетів економічних перетворень – дерегуляція, розвиток підприємництва, конкуренції, зниження податкового тиску, заходи із залучення інвесторів.

Для проведення ефективної модернізації і досягнення запланованих результатів бюджетної реформи необхідно виконати низку передумов, серед яких найбільш важливими є: належне інституціональне проектування модернізації бюджетної політики; формування розвинутої інституціональної структури, включаючи бюджетні інститути, сприятливої для модернізаційних трансформацій соціальної та економічної сфер; вибудова пріоритетів соціального партнерства та громадянського контролю при формуванні бюджетної політики; урахування національної специфіки держави, а також соціально-культурних факторів, ментально-політичних особливостей та сучасних викликів; належне ресурсне забезпечення модернізації бюджетної системи (фінансове, кадрове, організаційне та інше).

Формування ефективної моделі бюджетного регулювання в умовах посткризового відновлення передбачає поєднання двох суперечливих завдань: мінімізація фіскального навантаження на економіку з метою стимулювання економічної активності та споживчого попиту і максимальне використання стимуляційного потенціалу бюджетної політики, що є традиційним засобом для світової практики антициклічного регулювання. Це обумовлює необхідність проведення в Україні низки реформ, спрямованих на вдосконалення бюджетних, міжбюджетних, податкових відносин, а також підвищення ефективності інституційних складових бюджетної системи.

Реструктуризація системи державного регулювання потребує певного часу та узгодженого механізму дій усіх його суб'єктів. Формування ефективної бюджетної системи є однією з умов успішного розвитку та забезпечення прогресивних змін. Євроінтеграційні процеси та посилення міжнародного, і особливо міжрегіонального співробітництва, актуалізують новий комплекс завдань, зокрема, спроможності місцевої і регіональної влади надавати високоякісні суспільні послуги, забезпечення конкурентоспроможної економіки та національної безпеки. Для досягнення зазначених стратегічних цілей податково-бюджетна політика має бути спрямована на комплексну реалізацію державної політики, спрямованої на стабілізацію національної економіки та відтворення

економічного потенціалу, проведення структурних реформ та забезпечення належного рівня соціальних гарантій громадян.

За таких умов пріоритетними завданнями у середньостроковій перспективі визначено: забезпечення макроекономічної стабільності, збалансованості та стійкості бюджетної системи; державна підтримка, відновлення та розвиток вітчизняної економіки; проведення структурних реформ в економіці та бюджетній сфері; зниження податкового тиску на економіку та забезпечення його рівномірності, формування на цій основі сприятливого інвестиційного клімату як основи для стійкого економічного зростання; підвищення ефективності системи соціального забезпечення та соціального захисту громадян; забезпечення динамічного розвитку регіонів та підвищення їх самодостатності.

Реалізація реформи бюджетної децентралізації спрямована на забезпечення розподілу повноваження між органами державної влади й місцевого самоврядування має відбуватися на основі виконання ними чітко визначених функцій та їх ресурсного забезпечення. Розширення можливостей реалізації регіонами власного потенціалу розвитку має супроводжуватися і збільшенням їх відповідальності за розбудову локальної інфраструктури життєдіяльності, а також має бути закріплене інституційними гарантіями дотримання балансу прав. Ця реформа є основоположною для низки секторальних реформ, оскільки передбачає розвиток місцевого самоврядування, фінансову самодостатність громад, відповідальність органів місцевого самоврядування перед суспільством.

Формування дієвого та ефективного механізму бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку є запорукою стабільності економіки, забезпечення необхідних темпів економічного зростання та якості суспільних благ та послуг.

УДК 338.47

Шумілова О.А

асист. ЗНТУ

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ В УКРАЇНІ

Ринок телекомунікацій в Україні, у сучасному вигляді сформувався 3 роки тому. В зв'язку з тим, що з кожним роком ринок набуває все більшого розвитку, а поява нових технологій кардинально змінює його характер, питання моделювання розвитку даного ринку є актуальним.

Ринок телекомунікаційних послуг України є олігополією, тобто на ринку діє три головних оператора, які надають телекомунікаційні послуги Vodafone(колишній МТС), Київстар та Lifecell.

Рівень проникнення мобільного зв'язку в Україні станом на 2015 рік перевищує 130 %, що говорить про те, що ринок знаходиться на стадії свого насичення за показником кількості абонентів, хоча за рівнем розвитку мобільних технологій та запровадженням новітніх послуг знаходиться на початковому етапі розвитку. В той самий час ці дані свідчать про те, що більшість населення користується послугами не одного оператора мобільного зв'язку.

На даному етапі ринок розподілений наступним чином: Київстар має 44 %, Vodafone 34 %, Lifecell 18 %, також 4 % належать іншим дрібним операторам.

Основними тенденціями розвитку операторів мобільного зв'язку України є надання нових перспективних та конкурентоспроможних послуг, та в умовах насичення за кількістю абонентів утримання існуючих абонентів, та, як вже було зазначено, проведення агресивної маркетингової політики.

Головною подією 2015 року на ринку телекомунікацій було отримання ліцензій на надання зв'язку третього покоління, більш відомого як 3G.

Згідно до умов наданої ліцензії, оператори повинні забезпечити 3G покриття у обласних центрах через 18 місяців, у містах з населенням більше 10 тисяч чоловік-через шість років з моменту отримання ліцензії. На практиці, усі оператори працюють з випередженням цього графіку.

Також ринок характеризується тим, що від лідера ринку Київстар протягом 2015 року пішло 0,3 % абонентів, компанія МТС(Vodafone) зберегла майже не змінну кількість абонентів, Лайф збільшив абонентську базу на 0,5 %, але є динаміка у так званій 3G базі абонентів, яка у Київстар зросла з 3 % до 7 %, у МТС з 2 % до 4 %.

У другій половині 2016 року заплановано початок роботи послуги перенесення телефонних номерів (MNP), тобто абоненти зможуть змінювати оператора не змінюючи номер. Але процес впровадження MNP відбувається повільно, тому прогнозувати вплив на динаміку ринку появи цієї послуги складно.

Також можна відмітити, що сукупний прибуток операторів стільникового зв'язку у 2015 році збільшився на 107,5 % у річному вимірі. Але при цьому фінансові показники операторів значно відрізняються, як і відрізняються їх ринкові стратегії.

УДК 658.5

Бобровникова Р.Г.¹, Тихонов К.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. Ез-312 ЗНТУ

РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИЧИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІДПРИЄМСТВА

Результативність діяльності є наслідком того, що підприємство виготовляє продукцію, надає послуги, які необхідні в поточний час суспільству. Виробнича діяльність підприємства здійснюється в умовах обмежених матеріально-технічних, трудових, фінансових ресурсів. Тому необхідно забезпечити обґрунтування доцільності господарської діяльності виробничих підрозділів підприємства.

Оцінку результативності діяльності виробничих підрозділів необхідно здійснювати за допомогою системи показників, які чітко відображають результати діяльності та забезпечують ефективне використання ресурсів. Система показників сформована на основі комплексного підходу, який передбачає взаємозалежність, взаємодію, підпорядкованість показників.

Система техніко-економічних показників оцінки результативності діяльності виробничих підрозділів підприємства вміщує наступні показники.

Загальні показники: випуск продукції в натуральному виміру, за трудомісткістю та в грошовому виміру, загальні витрати на виробництво продукції, собівартість і ціна одиниці продукції, обсяги товарної продукції, матеріальні витрати, витрати на виробництво товарної продукції, обсяги реалізованої продукції, прибуток, рентабельність продукції.

Показники, які характеризують трудові ресурси: чисельність персоналу, чисельність персоналу за категоріями, продуктивність праці, фондоозброєність.

Показники, які характеризують матеріальні ресурси: вартість матеріальних ресурсів, вартість сировини і матеріалів на одиницю продукції, матеріаловіддача, матеріаломісткість, питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції, металовіддача, металомісткість, енерговіддача, енеоргомісткість.

Показники, які характеризують матеріально-технічні ресурси: вартість основних засобів, фондовіддача, фондомісткість, використання виробничої потужності, використання виробничої площі в просторі і часі.

Перелік показників визначається з урахуванням специфіки діяльності виробничого підрозділу.

Оцінка результативності діяльності виробничого підрозділу промислового підприємства по виготовленню зварювальних конструкцій за наведеними показниками дозволила підвищити ефективність використання ресурсів до 2 % за рахунок збалансованості та гармонізації планових та звітних показників.

УДК 658.5

Бобровникова Р.Г.¹, Спица М.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. Ез - 312 ЗНТУ

КОНЦЕПЦІЯ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Зниження витрат на виробництво та продаж продукції є стратегічним напрямком діяльності підприємства. В поточний час деякі підприємства вибирають стратегію мінімізації витрат. На наш погляд цей підхід призводить до ефекту «одноразових склянок», що є негативним для споживачів товарів та послуг. Необхідним є комплексний підхід до формування, планування, аналізу та оцінки витрат й визначення напрямів зниження витрат.

Комплексний підхід в плануванні, аналізі, контролі витрат на виробництво і продаж продукції базується на застосуванні кошторисно-нормативного методу. Даний метод передбачає формування бюджетів всіх підрозділів підприємства. Для визначення собівартості і ціни продукції складаються кошториси витрат і калькуляція собівартості і оцінки одиниці продукції на основі обґрунтованих норм і нормативів матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Дослідження витрат, який проведений на підприємствах машинобудівної та металургійної галузі, показують зростання витрат та відповідне зниження ефективності та результативності діяльності підприємства.

Для вирішення завдань ефективного формування витрат пропонується концепція витрат, яка передбачає у тому числі економіка витрат за рахунок визначених техніко-економічних напрямів. На всіх рівнях управління необхідно використовувати система планування витрат, яка базується на розрахунку ключових показників, систему бюджетування

діяльності структурних підрозділів та систему оцінки ефективності формування витрат.

Одним з економічних показників, який характеризує ефективність використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів пропонується застосовувати витрати на 1 грн. чистого доходу.

Витрати на 1 грн. чистого доходу розраховується за формулою:

$$B = \frac{C_p}{Q_p}, \text{ грн / грн}$$

де C_p – собівартість реалізованої продукції, тис. грн., Q_p – обсяг реалізованої продукції, тис. грн.

Як комплексний показник витрати на 1 грн. характеризує абсолютну величину витрат, необхідних для одержання підприємством 1 грн. чистого доходу, а також відносну величину, що характеризує структуру чистого доходу.

Рівень витрат на 1 грн. чистого доходу формується під впливом наступних факторів:

1. Цін на реалізовану продукцію;
2. Собівартість одиниці продукції кожного виду;
3. Обсягу і асортименту реалізованої продукції.

Вплив кожного фактора на рівень витрат на 1 грн. чистого доходу розраховується за допомогою індексного методу.

Аналіз отриманих результатів факторного аналізу дозволяє прийняти управлінське рішення відносно оптимізації витрат, визначення напрямів зниження витрат, обґрунтування ефективності формування використання матеріально-технічних, трудових та фінансових ресурсів.

УДК 656.2 (477): 656.01

Круглікова В.В.¹, Волков М.А.²

¹ канд.екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.Е-121м ЗНТУ

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОГО ЕФЕКТУ ВІД ЗНИЖЕННЯ ВТРАТ ПОТУЖНОСТІ, ЯКІ ВИКЛИКАНІ ВИЩИМИ ГАРМОНІЧНИМИ СКЛАДОВИМИ

В умовах значного розповсюдження нелінійних електроприймачів на промисловості, все більш актуальною стає проблема компенсації втрат потужності викликаних вищими гармоніками. Відсутність універсальної

та повної методики оцінки економічного ефекту від зменшення цих втрат зменшує привабливість цього енергозберігаючого заходу для промисловості.

Зазвичай коефіцієнти несинусоїдності та несиметричності підтримуються близько до межі допустимих значень, але не враховується той факт, що втрати викликані вищими гармоніками можуть набувати досить великих значень навіть при допустимих ГОСТ 13109-97 відхиленнях.

В техніко-економічних розрахунках слід враховувати додаткові втрати активної потужності та електроенергії, викликані вищими гармоніками в трансформаторах, двигунах та генераторах, так як вони є найбільшими. Втрати від старіння ізоляції викликані додатковим нагрівом рекомендується не враховувати, так як сумісний вплив основних та додаткових втрат на старіння ізоляції є недостатньо вивченим.

Для визначення додаткових втрат активної потужності синхронних та асинхронних двигунів слід користуватися кривими додаткових втрат активної потужності, що дозволяє значно спростити розрахунки.

Додаткові втрати активної потужності у трансформаторах визначаються за формулою:

$$\Delta P_{\Sigma v} = 3 \sum_{v=2}^n I_{vT}^2 R_k k_{vt},$$

де I_{vT}^2 – струм v -ої гармоніки, яка проходить через трансформатор; R_k – опір короткого замикання трансформатора при підвищеній промисловій частоті; k_{vt} – коефіцієнт який враховує збільшення опору короткого замикання для вищих гармонік внаслідок впливу поверхневого ефекту та ефекту близькості.

Разом із складанням досконалої та універсальної методики оцінки економічного ефекту від зниження втрат від вищих гармонік, потребують удосконалення методики оцінки самих втрат, що дозволить точніше визначити ефективність енергозбереження.

Методика оцінки економічної ефективності обов'язково повинна враховувати той факт, що для компенсації несинусоїдальних складових струму та напруги використовується сучасне та складне у користуванні обладнання, яке вимагає високого рівня знань від обслуговуючого персоналу. Це в свою чергу впливає на розмір заробітної платні. Також, як відомо, помилково налаштовані компенсуючі пристрої можуть збільшувати втрати, що приводить до додаткових матеріальних збитків.

На даний час, зацікавленість у компенсації несинусоїдальних складових струму та напруги як у енергозберігаючому заході є недостатньою. Створення універсальної методики оцінки економічної ефективності дозволить промисловим підприємствам робити безумовний висновок о доцільності компенсації втрат викликаних вищими гармоніками, та вибору найбільш ефективних заходів з їх компенсації. Приведення достовірної та цілісної інформації щодо економічного ефекту, дозволить досягти становлення компенсації несуносійдних складових струму та напруги як повноцінного енергозберігаючого заходу та дасть змогу заручитись підтримкою інвесторів, що є особливо важливим в умовах кризи та збитковості підприємств.

УДК 338.47

Круглікова В.В.¹, Кравченко А.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.РТ-911 ЗНТУ

НОВОВВЕДЕННЯ В МАРКЕТИНГОВІЙ ПОЛІТИЦІ ОПЕРАТОРА МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ МТС

Компанія МТС, що є однією з передових постачальників послуг мобільному зв'язку, не дає забути про себе, з кожним днем продукуючи блискучі ідеї, випускаючи нові зручні і якісні продукти і послуги, покращуючи обслуговування і сервіс.

На порядку денному перехід Українських операторів на новий рівень якості з використанням 3G. Така радикальна зміна ринку обіцяє споживачам перехід тотально в інший світ. Одним з напрямів, над якими працює команда МТС, – це перефокусування у бік інтернету. Другим напрямом є зміцнення внутрішніх стосунків, зміна внутрішнього підходу до того, як самі співробітники відносяться до вкладу в бізнес компанії. Серед інших важливих цілей стає поділ зон відповідальності, зміна взаємодії з іншими підрозділами в компанії, введення послуги M2m і інших data-сервісів.

Одним із стратегічних рішень є укладення договору між компанією «Мтс-Україною» і британським мобільним оператором Vodafone про використання свого бренду на території України. В рамках нвої угоди вже найближчим часом компанії зможуть приступити до роботи під брендом Vodafone в Україні і запустити цілий спектр технологічно нових сервісів, включаючи послуги, реалізовані на основі 3G технологій.

Початок співпраці між компаніями був покладений в 2008 році, коли було підписано угоду про ексклюзивне стратегічне партнерство, і МТС отримала ексклюзивний доступ до портфеля продуктів, послуг і пристроїв Vodafone для масового і корпоративного ринків. Угода дозволила МТС отримати експертну підтримку Vodafone в розробці і запуску нових продуктів на ринку і впровадженні нових технологій.

Запуск послуг 3G під брендом Vodafone в Україні почнеться вже найближчим часом і включатиме поступовий перехід на новий бренд власних магазинів МТС і більшої частини дилерських точок продажів.

В рамках нового стратегічного партнерства Vodafone відкриє нові можливості для українського ринку і запропонує українським абонентам нові тарифи, а також вигідні пропозиції Vodafone для дзвінків в роумінгу і на міжнародних напрямках.

Українські споживачі скористаються всіма перевагами послуг 3G, які з'являться в Україні в найближчі місяці в результаті співпраці з Vodafone. Маючи досвід успішного запуску 3G-мереж в 26 країнах, Vodafone буде Надавати підтримку в розвитку і оптимізації роботи української 3G-мережі і надання українським абонентам 3G послуг високої якості, включаючи музичні та ігрові програми .

Глобальна експертиза Vodafone по впровадженню технологій і послуг 3G на глобальному рівні відкриє нові можливості мобільного Інтернету для українських споживачів і бізнесу, дасть поштовх розвитку цифрової економіки в країні і сприятиме виходу українського ринку телекомунікацій на якісно новий рівень.

За словами Стефано Гастаута, директора по розвитку партнерських ринків Vodafone: «Завдяки нашій новій угоді з МТС ми зможемо дати українським абонентам свої найкращі послуги і сервіси. 3G-сеть «МТС Україна» відповідає високим міжнародним стандартам, що дозволить забезпечити сильну позицію Vodafone вже на момент виходу на український ринок. Наша тісніша залученість в бізнес, ознакою якої є поява в Україні бренду Vodafone, приносить все більше вигоди людям і бізнесу разом з впровадженням 3G послуг і розповсюдження мобільного Інтернету».

Як зазначив генеральний директор «МТС Україна» Олег Проживальський, «Прихід Vodafone - це, без сумніву, найбільш значуща подія для телекомунікаційного ринку України за останні роки. Українці отримують доступ до послуг 3G, яким сьогодні користуються абоненти Vodafone по всьому світу, а впровадження інноваційних технологічних рішень і унікального досвіду Vodafone в Україні дадуть

поштовх розвитку цифрової економіки та сприятимуть виходу українського ринку телекомунікацій на якісно новий рівень».

УДК 658.01 : 621.396: 94 (477)

Кругликова В.В.¹, Понякіна К.А.²

¹ канд.екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.РТ- 911 ЗНТУ

АСОРТИМЕНТ ПОСЛУГ ЗВ'ЯЗКУ «МТС УКРАЇНА»

МТС вибудовує бюджетну політику, ґрунтуючись на планах по впровадженню і розвитку новітніх послуг для клієнтів компанії і вимогах ринкової кон'юнктури. Гнучкість в плануванні і виконанні бюджету дозволяє оператору відповідати на зміни ринку. Якщо, наприклад, загрожується конкурентна ситуація, то ми маємо можливість оперативно поміняти, скоректувати плани по маркетингових витратах і витратах, пов'язаних з утриманням абонентів. Рівень загальних витрат бюджету визначається з урахуванням очікуваних темпів зростання і цільової рентабельності, стратегічних завдань компанії, що враховують виконання.

У 2015 р. ринок мобільного зв'язку розвивався не так швидко, як ще кілька років тому. В Україні показник MOU (середня кількість хвилин голосового трафіку на 1 абонента) вже досяг своєї верхньої межі і є одним з найвищих в Європі. Зростання MOU «МТС Україна» в річному обчисленні (за одинадцять місяців 2015) виріс на 13 % до 541 хвилини. Лише впродовж серпня-вересня 2015 року абоненти «МТС Україна» згенерували на 30 % більше трафіку, чим за аналогічний період минулого року.

Наслідуючи світові тенденції – розвиток послуг в суміжних областях – «МТС Україна» планує активно розвивати послугу безпроводного доступу в Інтернет («МТС Коннект3g») і конвергентні послуги на базі поєднання дротяних і безпроводних технологій. За умови отримання відповідних ліцензій МТС інвестуватиме в розвиток нових технологій. Інвестування також триватиме в існуючу мережу для підтримки високої якості послуг на рівні світових стандартів. На даний момент «МТС–Україна» в 1,5 разу збільшила кількість базових станцій, щоб збільшити якість зв'язку.

У жовтні 2015 року «МТС Україна» повідомила про перехід під бренд Vodafone. Vodafone – одна з найбільших світових телекомунікаційних компаній, що надає широкий спектр послуг, включаючи мобільний голосовий зв'язок, передачу даних, обмін

повідомленнями, фіксований Інтернет і кабельне телебачення. Оператор працює в 26 країнах, має партнерські угоди з операторами в 57 країнах і робить послуги фіксованого широкосмугового доступу в Інтернет на 17 ринках.

З урахуванням нестабільної економічної і політичної ситуації, низькій еластичності ринку кейс по розвитку 3g на Україні був нерентабельний для реалізації однією компанією. Тому МТС знайшов іноземного партнера для соінвестування в 3g. «МТС Україна» виграла ліцензію 3g в ході аукціону 2015-02-23. Ще дві ліцензії дісталися «Київстару» («дочка» Vimpelcom Ltd.) і «Астеліту» (належить Turkcell, 45 СКМ Рината Ахметова).

Ще одна причина появи у МТС ідеї продажу долі в українській «дочці» – складна політична ситуація в Україні. З цієї причини МТС сорієнтувалася на пошук західного партнера.

За підсумками третього кварталу 2015 року МТС обслужив 22,7 млн. абонентів. Виручка «МТС Україна» в третьому кварталі виросла на 6,9 % до 2,8 млрд. грн.

Компанія «Vodafone Україна» (ПрАО «МТС Україна») в 2016 році має намір ребрендивувати 22 власні магазини під стандарти Vodafone. Відкриття першого в Україні фірмового магазину «Vodafone Україна» планується на 2015-02-05 в Києві на Хрещатику.

У 2017 році компанія має намір ребрендивувати ще сім власних магазинів. Окрім цього, в 2016 році компанія планує ребрендивувати 400 партнерських роздрібних магазинів, а в 2017 году - 80.

УДК 658.5

Круглікова В.В.¹ Агаєв М.А.²

¹ канд.екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.Е-111м ЗНТУ

ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В СИСТЕМАХ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ ТА ЕЛЕКТРОСПОЖИВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасний етап розвитку України характеризується гострим енергодефіцитом, так як необхідність у використанні паливно-енергетичних ресурсів за рахунок власного видобутку задовольняє лише 30 % від необхідного об'єму. У той же час енергоємність валового внутрішнього продукту майже в три рази вище ніж показники країн західної Європи, і продовжує зростати. Найбільш енергоємними споживачами є промислові підприємства, тому дана робота присвячена

питанням з енергозбереження і підвищення енергетичної ефективності електропостачання і електроспоживання промислових підприємств.

Найчастіше системи електропостачання експлуатуються не в номінальних режимах, електрообладнання та розподільчі мережі виявляються недовантаженими або перевантаженими. Це призводить до збільшення частки втрат у трансформаторах, електродвигунах, до зниження коефіцієнта потужності в системі електропостачання. Економія споживаної електроенергії підприємствами досягається через зниження втрат електричної енергії в системі трансформування, розподілу і перетворення (трансформатори, розподільчі мережі, електродвигуни, системи електричного зовнішнього і внутрішнього освітлення), а також через оптимізацію режимів експлуатації обладнання, що споживає цю енергію. Для зниження втрат електроенергії в елементах мережі підприємства складають електричний баланс активної і реактивної потужності для окремих цехів і ланок виробництва, а також для потужних електроприймачів, таких як наприклад електродугові сталеплавильні печі. Основна мета складання електробалансу, виявлення втрат електроенергії в електроприймачах підприємства, завдяки системам обліку електричної енергії від точки балансової належності (точка розмежування між електропостачальною організацією і споживачем). Варто зазначити, що завантаження підприємства протягом доби нерівномірне, а отже нерівномірні втрати. Тому для їх зменшення варто реорганізувати графіки роботи підприємств, для зменшення навантаження на енергосистему в ранішні і вечірні максимуми навантаження, що дозволить знизити втрати не тільки в мережах підприємств, але і в енергосистемі в цілому. Такий спосіб дозволяє знизити втрати електроенергії до 30 % в залежності від потужності і графіку роботи підприємства, зменшити витрати на амортизацію і ремонт обладнання і підвищити його експлуатаційний термін служби

Для ефективного використання електричної енергії в системах електропостачання і споживання промислових підприємств, було запропоновано ряд організаційно-технічних, фінансово-економічних та науково-технічних заходів з енергозбереження і підвищення енергоефективності для кожної системи.

Стосовно технічного обліку електроенергії було запропоновано знизити втрати, шляхом зменшення похибок виміру за рахунок введення в експлуатацію автоматичної системи технічного обліку електроенергії, що забезпечує максимально високий рівень якості контролю та своєчасну передачу споживачу достовірної інформації втрат електроенергії, з

урахуванням збереження високого рівня ефективності виробництва. Зменшення втрат електроенергії при використанні даного заходу 3 %–5 %.

Щодо систем трансформування електричної енергії був розглянутий вибір економічно доцільної потужності трансформатора розрахунком коефіцієнта завантаження. Також для зменшення втрат електроенергії у трансформаторах розглянули питання регулювання напруги.

Для зменшення втрат електроенергії в системах електропостачання, висвітлене питання компенсації реактивної потужності. Було розраховано значення втрат потужності мереж з перерізами проводів ліній електропередач 70 мм² та 300 мм² при різних навантаженнях і різних значеннях коефіцієнта реактивної потужності $\text{tg} \varphi$.

В системах електропривода, запропоновані техніко-економічні заходи для збільшення ККД і $\cos \varphi$ електродвигунів, а також способи керування електропривода для збільшення енергоефективності.

В системах освітлення запропоновано заходи з енергозбереження шляхом використання енергозберігаючих джерел світла таких як світлодіодні лампи.

УДК 330.34(477.64)

Шитікова Л.В.¹ Сьсков К.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

Економіка Запорізького регіону, як і будь-якого іншого, тісно, нерозривно, і залежно пов'язана із економікою нашої держави – України (адже є її компонентної складовою), а державна, у свою чергу, із світовою. Загалом, у короткостроковій перспективі світова економіка розвиватиметься в умовах відносно низьких темпів зростання (3,4 % у 2016 р.) та погіршення кон'юнктури світових фінансових ринках.

Внутрішні ризики розвитку економіки України, головним чином, пов'язані з: військовими діями на Донбасі, які призводять до скорочення виробництва у регіоні, погіршення умов залучення зовнішнього фінансування та зростання видатків бюджету на фінансування силових відомств і відновлення зруйнованої інфраструктури; вторинні ефекти внутрішніх політичних та економічних потрясінь, анексії Криму та падіння національної валюти. Внаслідок цього поглиблюються існуючі диспропорції, прискорюються падіння ВВП, зниження обсягів освоєння капітальних інвестицій тощо. І все це має значний вплив на економічні

показники нашого регіону. Світ інтегрований, а отже, потребує скоординованих дій для виходу із кризи. Розглянемо основні показники стану економіки Запорізького регіону (дані за січень-грудень 2015 року).

У жовтні 2015 р. в промисловості області в порівнянні з попереднім місяцем обсяги промислового виробництва підвищились на 6,7 %. У цілому за звітний період порівняно з 2014 р. зафіксоване скорочення виробництва на 5,2 %. Металургійне виробництво – це одна з найбільш впливових підсекцій в переробній промисловості. Обсяги виробництва в ній у жовтні 2015 р. порівняно з вереснем 2015 р. зросли на 1,9 %, проте порівняно з відповідним місяцем 2014 р. – скоротились на 8,0 %.

Сільське господарство: у січні-жовтні 2015 р. індекс обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з відповідним періодом 2014 р. становив 108,2 %, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 110,8 %, у господарствах населення – 105,4 %. Одержано 2787,0 тис. тонн зерна, що на 12,7 % більше проти 2014–11–01. У середньому з 1 га обмолоченої площі одержано по 29,7 ц зерна (на 1,7 ц більше, ніж торік).

Ціни і тарифи: індекс споживчих цін за січень-жовтень 2015 р. становив 138,9 %. Реальна заробітна плата за січень-вересень 2015 р. по відношенню до відповідного періоду 2014 р. зменшилась на 21,3 %.

Демографічна ситуація: чисельність наявного населення, за оцінкою, на 2015-10-01 в області становила 1756,8 тис. осіб, у т.ч. міського населення - 1355,8 тис. осіб, сільського – 401,0 тис. осіб. За січень–вересень 2015 р. чисельність населення області зменшилася на 9155 осіб, зменшення становило 7,0 особи у розрахунку на 1000 наявного населення. Зменшення чисельності населення області відбулося за рахунок природного та міграційного скорочень – 8666 осіб (6,6 %) та 489 осіб (0,4 %) відповідно.

На сьогодні ПАТ «Запоріжсталь» займає одне із провідних місць у металургійній галузі України й входить до складу найбільшої гірничо-металургійної компанії – Групи Метінвест. В 2014 році комбінат виробив 3,512 млн. тонн чавуну, 3,963 млн. тонн сталі й 3,384 млн. тонн прокату. В екологічну модернізацію МК «Запоріжсталь» за 2013–2014 р.р. інвестовано близько 2,25 млрд. грн.: в 2013 році – понад 600 млн. грн., у 2014 році – понад 1655 млн. грн. Металургійний комбінат «Запоріжсталь» у січні 2015 року збільшив виплавку сталі на 2,7 % в порівнянні з аналогічним періодом минулого року, до 346 тис. тонн. Про це повідомляє прес-служба підприємства. У той же час виробництво чавуну в січні збільшилася на 15,1 %, до 326,5 тис. тонн, а випуск прокату на 2,1 %, до 298,1 тис. тонн.

Отже, у цілому можна зробити такий висновок.

Наразі економічний стан Запорізького регіону знаходиться у стані депресії: машинобудування (у пор. із 2014 р.) –5,6 %, плата за житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива збільшилась в 1,9 рази, реальна заробітна плата зменшилась на 21,3 %, безробіття +3,4 % (у порівнянні із 2014 р.), зменшення населення на 7,0 особи у розрахунку на 1000 наявного населення та багато іншого.

На державному рівні: девальвація національної валюти у 2015 р. на позначці у 97 %, індекс інфляції у жовтні склав 98,7 %, падіння рівню ВВП у 2015 році на 8 %, та інше.

1. Загальна тенденція уповільнення темпів світової економіки.

2. Зменшення цін на основні експортні групи товарів нашої країни.

Необхідно розробити план, який би дозволяв провести серйозні реформи у сфері виробництва, такі як, наприклад, децентралізація влади, роздержавлення або приватизація певних підприємств, а також повний та всебічний контроль за використанням та розподілом нарахованих ресурсів та грошей. Впровадити електронний моніторинг роботи усіх підприємств.

УДК 330.3(477.64)

Шитікова Л.В.¹ Голованова Г.С.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

На основі аналізу економічного розвитку Запорізького краю можна виділити найбільш проблемні напрямлення.

Основу проблеми машинобудування та металургії складає зростання вартості на продукцію гірничо-металургійного виробництва. Вартість неможливо зберегти не погіршивши якість товару. Не дивлячись на вагомість галузі вона потребує модернізацій.

За кордоном основним наповнювачем бюджету, більше 50 %, виступають середні та малі підприємства, які займаються легкою промисловістю. Нажаль в нашій країні цей процент дуже малий. Найбільший вклад має виробництво готового одягу. Це майже 80 %. Але галузь необхідно вдосконалювати, створювати економічні та інституційні умови для поглиблення інтеграції.

Не дивлячись на промислову значимість регіону останні роки не відзначилися втіленням великого інвестиційного проекту. Серед проблем

вирізняють відсутність влади, яка б забезпечувала стабільність. Адже саме вона виступає перспективою розвитку й залучення інвесторів.

Сьогодні економіка, орієнтована на експорт Запорізького краю, зазнає втрат. Це зумовлено невеликою конкурентоспроможністю продукції вітчизняного виробництва. Тому актуальним стає створення кластерів. Вони побудовані на регіональному розвитку, в якому головна роль відведена кластерній політиці. Створення кластерів надасть змогу об'єднати місцеві інституції, уряд та підприємства. У кластерах закладено великий потенціал, який необхідно використовувати для поліпшення показників конкурентоспроможності.

Вплив кризи відчули майже усі найбільші підприємства міста і вимушені зменшувати обerti. Печі зупиняються, вартість на придбання сировини підвищується.

Усі дані негаразди віддзеркаляться на соціальному поприщі. По перше постраждають працівники підприємств. Деякі гіганти обійшлися скороченням робочого тижня, а деяким довелося проводити скорочення штату. Соціально-економічний потенціал міста можливо підвищити за допомогою вірної стратегії. Індекс матеріального та людського добробуту в області нижче середнього рівня, тому в пріоритеті повинно бути покращення конкурентоспроможності міста.

Міська влада заявляє, що всіма силами намагається підтримати підприємства та людей. Вводяться пільгові тарифи на оплату теплопостачання та енергопостачання для деяких заводів. Для людей впроваджуються безкоштовні обіди. Але попередні розрахунки не дають позитивної оцінки майбутнього без кардинальних змін.

Інституційна складова не доскональна. Це виражається у відсутності незалежної судової влади, корупції, неефективності витрат державних коштів. Необхідно впровадити зрозумілі, прості процедури, скоротити державну бюрократію. Інфраструктура зазнає великих втрат через не якісні дороги. Треба провести приватизацію окремих інфраструктур, спростити умови роботи приватних компаній. Досконально вивчивши макроекономіку міста ми побачимо дефіцит бюджету та велику інфляцію. Запобігти подальше прогіршення допоможе стимуляція експорту, мінімізація процедур. Ефективність ринку продукції зменшують складні бюрократичні процедури. Це високе оподаткування, слабка конкуренція. Необхідно спростити адміністративне регулювання, знизити податковий тиск, розвивати ефективний ринок.

Низький рівень використання та низька спроможність адаптування зарубіжних технологій призводять до спаду роботи металургійних гігантів та інших видів виробництва. Слід використовувати світові технології,

навчати персонал використовувати їх. У місті спостерігається низька тривалість життя, поганий стан здоров'я. Це пов'язано з великим обсягом викидів промислових підприємств, зокрема металургійної галузі. Впровадження страхової медицини також зіграє свою роль, адже це зменшить витрати населення на лікування.

Запорізький регіон займає вдале географічне положення, як у зоні землеробства, так і для промисловості. Але для їх високих показників необхідно зробити багато кроків. Соціального розвитку також потребує історико-культурні пам'ятки, козацька спадщина, історичні корені. Сприяння розвитку туризму забезпечить великий економічний приріст, нові робочі місця.

Аналіз потенціалу Запорізької області та можливості економічного розвитку відмічаються зниженням багатьох показників. Хоча регіон має великий виробний потенціал і є базовим регіоном промислового комплексу України. Негативно на розвиток краю впливає зниження іноземних інвестицій, що є результатом корупційності і політичної нестабільності в Україні.

УДК 658.589:65.014.1

Шитікова Л.В.¹ Богатирьова М.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.ФЕУ-524 ЗНТУ

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

Успішна діяльність підприємств в умовах ринку багато в чому залежить від їх здатності до інноваційного розвитку. Формування і вибір стратегічних напрямків інноваційної діяльності базується на результатах всебічної оцінки як середовища, в якому працює підприємство, а також на визначенні внутрішніх інноваційних можливостей підприємства, які характеризуються станом і рівнем використання інноваційного потенціалу. При цьому інноваційні можливості підприємств істотно розрізняються в залежності від конкретних особливостей підприємства, його галузевої приналежності і стратегічної спрямованості.

У зв'язку з цим актуальними стають питання вибору найбільш ефективного інструментарію управління інноваційною діяльністю підприємства, оцінки інноваційного розвитку, розробки шляхів підвищення інноваційної активності.

А.К. Ганієва виділяє три підходи до оцінювання інноваційного потенціалу підприємства.

Прогностичний (для оцінки стану ППП необхідно порівняти фактичний стан ПП об'єкта, що аналізується, з концептуальною моделлю ППП з метою виявлення невикористаних можливостей та причин, що зумовлюють невідповідність бажаного і фактичного стану інноваційного потенціалу підприємства).

Діагностичний (головна риса – виявлення зв'язку «причина – наслідок», «часткове-ціле»; розглядає об'єкт в статичній і просторово-поелементній розрізі;).

Міжгосподарський порівняльний підхід має велике значення при оцінці інноваційного потенціалу на порівняльних підприємствах, а також при порівнянні інноваційного потенціалу з нормативом.

Аналіз методичних рекомендацій з оцінювання інноваційного потенціалу, представлених у наукових джерелах дав можливість зробити висновок про надзвичайну їхню суперечливість та наявність ряду недоліків, які заважають їх практичному використанню.

Спостерігається підміна понять шляхом ототожнювання інноваційного потенціалу з іншими видами потенціалів (інтелектуальним, трудовим, науково-технічним, фінансовим), що призводить до необ'єктивності такої оцінки.

Оскільки існують різні підходи до визначення структури інноваційного потенціалу підприємства, застосовуються різні системи показників для характеристики окремих складових, які відрізняються як за кількістю показників, так і за їх змістом, що може призвести до отримання результатів, які суперечать один одному.

Ряд методик з оцінки інноваційного потенціалу підприємств надзвичайно громіздкі, перевантажені великою кількістю показників.

Після проведеного аналізу робіт щодо стану інноваційного потенціалу підприємств, можемо зробити висновок, що його рівень безпосередньо залежить від інноваційного сприйняття. Під інноваційним сприйняттям промислового підприємства розуміється ступінь його готовності, зацікавленості та можливості постійно оновлювати фактори внутрішнього середовища шляхом виявлення інновацій та оцінки необхідності їх впровадження для підвищення конкурентоспроможності.

Після проведеного дослідження можемо зробити висновок, що рівень інноваційної діяльності українських підприємств не є достатнім, тому необхідно впроваджувати такі заходи.

Максимально використовувати частково адаптований до ринкових умов наявний технологічний потенціал з паралельним інвестуванням

розробки нових та модернізацією вже випущених видів продукції для поліпшення їх споживчих властивостей та техніко-економічних параметрів.

Активне впровадження інновацій, що реалізовується шляхом: значного скорочення періоду часу між науковими розробками і впровадженням їх у виробництво.

УДК 331.5(477.64)

Шитікова Л.В.¹ Воробець М.В.²

¹ канд.екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.ФЕУ-524 ЗНТУ

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ПРАЦІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Метою дослідження є аналіз сучасного стану ринку праці Запорізької області; надання практичних заходів; покращення стану ринку праці.

Ринок є самостійною комплексною системою в ринковій економіці, водночас функціонально пов'язаною з ринком товарів і послуг, ринком капіталу, ринками житла, інформації, освітніх послуг та духовних благ, ринком робочих місць і, з одного боку, безпосередньо залежною від зазначених ринків, а з іншого – такою, що впливає на їхнє формування.

Сучасний ринок праці – це система механізмів.

1. Купівлі-продажу робочої сили: визначення вартості та ціни робочої сили; організації оплати праці та соціального страхування; забезпечення умов праці та техніки безпеки.

2. Забезпечення зайнятості займаною працею як частини механізму забезпечення зайнятості всього населення.

3. Соціального захисту найманих працівників як частини механізму соціального захисту всього населення.

4. Формування та розвитку робочої сили.

5. Узгодження попиту та пропозиції робочої сили тощо.

Слід підкреслити, що ринок праці не вичерпується відносинами по працевлаштуванню безробітних та заповненню вакансій, а охоплює всю сферу найманої праці. Це положення має не лише теоретичне, але і важливе практичне значення, оскільки з нього витікає, що об'єктом політики ринку праці повинно бути широке коло трудових відносин і все економічно активне населення. Сюди відносяться проблеми оплати і умов праці, обсягу й інтенсивності виконуваної роботи, стабілізації і гарантій зайнятості, трудової мотивації, підготовки і перепідготовки робочої сили.

Запорізька область, яка займає 4,5 % території України, має вигідне географічне положення, що зумовило економічний потенціал регіону. Перебуваючи з моменту заснування в точці проходження важливих економічних шляхів, що зв'язують держави континенту, область, до того ж має вихід до Азовського моря. Кліматичні зони, в яких вона розташована, дозволяють вирощувати практично всі сільськогосподарські культури і збирати рясний урожай. Крім цього, вміле використання і розвиток природних факторів протягом всієї історії існування регіону дозволило йому стати науковим і індустріальним центром, базою розвитку аграрного і індустріального потенціалу України.

Область знаходиться на вагомому місці за обсягом валового доходу на душу населення. Основними напрямками розвитку промисловості є: машинобудування, електроенергетика, металургія, хімія. Найбільші підприємства, що є основою вакансій регіону – це «Запорізький трансформаторний завод», «Запоріжсталь», «Дніпрспецсталь», «Український графіт», «Титано-магнісвий комбінат» та багато інших. На території області працює 2339 фермерських господарства і близько 600 великих сільськогосподарських підприємств.

Фахівці відзначають, що в державній базі зайнятості відкрито понад півсотні додаткових вакансій. Місто відчуває дефіцит електромонтерів, токарів, швачок, інженерів, фрезерувальників і конструкторів. Представники цих професій заробляють приблизно 2000 гривень на місяць. Часто така низька з/п не влаштовує кандидатів і більшість таких пропозицій залишаються вільними довгий час.

Уже другий рік фахівці відзначають підвищений попит на професіоналів у сфері ІТ. У цій області сьогодні успішно працюють тисячі молодих фахівців. Ті, хто тільки почали свій трудовий шлях можуть розраховувати на оплату праці в 400 доларів. Досвідчені професіонали і цілеспрямовані фахівці можуть отримувати до 1400 доларів на місяць.

Отже, для попередження катастрофи на регіональному ринку праці необхідно вжити комплекс заходів, зокрема наступних.

1. Запровадити постійний моніторинг ситуації на ринку праці (вільні вакансії, плани підприємств щодо скорочення штатів, тощо).

2. Розробити програму стимулювання самозайнятості населення, яке з різних причин не має постійного місця роботи.

3. Спростити процедуру відкриття власної справи, зокрема це стосується молодих випускників навчальних закладів.

4. Здійснювати цільову роботу щодо погашення боргів по заробітній платі, особливо на підприємствах-банкрутах.

5. Надавати всебічну підтримку місцевому бізнесу (але не шляхом корупційних тендерів) щодо виходу на нові ринки збуту.

УДК 331.574:331.5

Шитікова Л.В.¹ Наливайко К.В.²

¹ канд.екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ.гр. ФЕУ-113 ЗНТУ

ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Трансформація економіки України стала причиною суттєвих змін у сфері зайнятості. В умовах перевищення пропозиції робочої сили над попитом з'явилося явище дискримінації.

Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» дає таке визначення поняттю «дискримінація»: дискримінація – це ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

Однією з найбільш поширених форм дискримінації є гендерна нерівність у сфері зайнятості і оплати праці.

Гендерна сегрегація в узагальненому розумінні є виразом тенденції стійкого розподілу чоловіків і жінок між різними сферами трудової діяльності, коли представники кожної статі з різних причин зайняті на різних видах занять, робіт, тим самим створюючи нерівномірність представництва жінок і чоловіків в різних галузях та професіях. Інакше кажучи, відбувається процес фемінізації одних і маскулінізації інших галузей, професіонального набору цих галузей, що набуває виразу гендерно асиметричного наповнення професійного середовища певних галузей через нерівномірність розподілу чоловіків і жінок у певних професійних групах. Саме професійна сегрегація, внаслідок якої виникає ряд інших сегрегаційних форм – галузевої, посадової, економіко-секторальної, лежить в основі гендерної сегрегації на ринку праці.

Розподіл гендерних переваг за професійними групами показує, що у роботодавців існують стійкі стереотипи щодо професійної переваги чоловіків та жінок.

У рекрутингових компаніях стверджують, що якщо жінкам зараз і складно знайти роботу, то в більшості випадків – не через дискримінацію, а через кризу, яка охопила Україну. І на фоні цієї кризи непросто всім здобувачам.

Спеціалісти наголошують, що рекрутингові фірми співпрацюють з середніми та великими міжнародними та українськими компаніями, які суворо дотримуються українського законодавства. Однак вони не виключають того, що дискримінація жінок на ринку праці – проблема актуальна.

Проблема гендерної дискримінації обговорюється давно, але поки не існує механізмів її вирішення.

Першим кроком для вирішення цього питання законодавче регулювання: Кабінет Міністрів та Верховна Рада мають гарантувати відсутність дискримінаційної практики прийому на роботу до державних установ та закладів та припинення практики обумовлення статі працівників в оголошеннях про вакансії; Верховна Рада повинна прийняти законодавчі акти, що встановлюють дійові стягнення, в тому числі штрафи, з метою покарання компаній та державних установ, що є причетними до дискримінування жінок; Державна служба зайнятості має викоренити дискримінаційну практику, що застосовується при складенні оголошень про вакансії та при влаштуванні кандидатів на роботу.

Для усунення дискримінації у сфері праці необхідним є створення спеціалізованого органу з питань дискримінації. Незважаючи на те, що відповідно до Закону України від 2005-09-08. «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», функціонує спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Однак його діяльність не є ефективною.

Отже, проблема гендерної дискримінації на ринку праці є актуальною в Україні. Для її вирішення потрібно здійснювати законодавчі кроки, направлені на викорінення гендерної дискримінації, та створити виконавчий орган, що має стати дієвим інструментом протидії дискримінації за ознакою статі. Він повинен виконувати такі функції: вивчення і розслідування випадків, пов'язаних з дискримінацією в різних сферах суспільних відносин, отримання доказів та інформації щодо індивідуальних скарг; забезпечення допомоги і підтримки жертвам дискримінації (включаючи правову допомогу), які необхідні для захисту

їх прав у державних установах і судах; пошук шляхів врегулювання існуючих суперечок за індивідуальними скаргами; ухвалення обов'язкових до виконання рішень щодо дискримінаційних дій; застосування санкцій за порушення антидискримінаційних норм (які можуть включати виплату компенсацій постраждалій особі).

УДК 332.122:31

Шитікова Л.В.¹ Сіленко О.Є.²

¹ канд. техн. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УГІДДЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЯК ОБ'ЄКТ ІННОВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Розглядаючи економічний стан України, на сьогоднішній день важко усвідомлювати, що з переліку основних бюджетоутворюючих галузей вже майже зникли сільське господарство, легка промисловість, машинобудування, які були основою бюджету України як в радянський період, так і на початку 90-х років. Ще в 1991 році Україна входила до п'ятірки найбільш економічно міцних і інтелектуально розвинених держав в Європі, вона забезпечувала продуктами не тільки себе, але й інші країни.

На сучасному етапі, держава, в якій людський потенціал в кілька разів більше ніж у країн Європи, яка має унікальний родючий чорнозем, перетворилася з країни-експортера в країну-імпортера. Тому потрібно змінювати цю ситуацію, адже потенціал у України є.

Пасовище – це сільськогосподарське угіддя з трав'янистою рослинністю, систематично використовується для випасу трав'яних тварин. До появи механізованого сільського господарства, пасовище влітку було основним джерелом їжі для тварин, таких як рогата худоба і коні. Пасовища все ще застосовуються для випасу тварин, особливо в посушливих областях, де земля пасовища не підходить для будь-якого іншого сільськогосподарського виробництва.

Територія України характеризується надзвичайно високим показником сільськогосподарської пристосованості, оскільки сільськогосподарські землі складають 72,1 % від загальної площі держави. У складі сільськогосподарських земель 97,2 % займають сільськогосподарські угіддя, решта (2,8 % – сільськогосподарські угіддя (землі), що зайняті під господарськими дворами, дорогами і прогонами, землі, які знаходяться в стадії меліоративного будівництва).

Площа сільськогосподарських угідь України становила 41722,2 тис. га (69,1 % від загальної площі держави). Значна частка (77,8 %) в складі сільськогосподарських угідь займає рілля, що свідчить про високий показник розораності території (53,8 %), майже вдвічі вище, ніж в країнах Євросоюзу (30–33 %). Площа покладів становить 419,3 тис. га (1,0 % від площі сільськогосподарських угідь), що в повному обсязі відображає реальну ситуацію в державі по перелогових землях. Багаторічні насадження займають площу 900,5 тис. га (2,2 %); 2429,2 тис. га (5,8 %) займають сіножаті, а пасовища – 5521,3 тис. га (13,2 %).

Відмінності в географічних умовах (клімат, рельєф, структура ґрунтового покриву та ін.) є причиною неоднорідності структури сільськогосподарських угідь в різних адміністративних районах України, тому найбільше пасовищ у Західній Україні і менше в нашій місцевості.

Пасовиська практикують в господарствах з великими площами. При цій системі розробка зеленого конвеєра набуває особливо великого значення. З цією метою для кожної групи худоби відводять перелік різних за складом трав і час посіву ділянок. В першу чергу тварин пасуть на пасовищах, які швидко вигоряють, які розташовані на піднесених місцях, пізніше їх переводять до рівнинних і низинних пасовищ, з серпня-вересня використовують підгодівлі.

На території України сільськогосподарські тварини можуть заразитися з початком пасовищного періоду. Перші випадки захворювання худоби фасциольозом виявляють наприкінці літа і восени. Джерелом інвазії є хворі тварини. Тому, варто проводити профілактичні заходи, такі як протифасциольозні дегельмінтизації, які необхідно здійснювати триразово: серпень-вересень, жовтень-листопад і в разі необхідності навесні перед вигоном тварин на пасовище.

Щоб заощадити та знизити собівартість кормової одиниці, можна вирощувати і відгодовувати худобу на раціонах з меншою кількістю концентрованих кормів, використовуючи пасовища, зелені корми, силос, коренеплоди, жом, патоку і т.д. Нагул худоби – дешевий спосіб відгодівлі при випасі її на природних або культурних пасовищах. Випас на пасовище забезпечує низьку собівартість однієї кормової одиниці.

Пасовищне утримання великої рогатої худоби, як і раніше популярні в багатьох країнах. В Європі пасовища є основою річного годування двох третин всього поголів'я жуйних тварин. Наприклад, в Голландії випасається до 75 % корів, причому виключно на довголітніх сіяних травостоях. Щільність поголів'я там в кілька разів вище, ніж в Білорусі, сільськогосподарський експорт становить 20 млрд. євро щорічно. В

Україні сільське господарство та, зокрема, пасовища, можуть приносити не аби який прибуток, якщо правильно все розрахувати. Ми можемо годувати не тільки себе, а і стати країною-експортером з високоякісними продуктами. Це дає підставу вважати, що така найдавніша ланка аграрного виробництва, як пасовищне господарство, зовсім не архаїчно і не пережило себе.

УДК 331.108.37:65.012.32

Шитікова Л.В.¹ Біденко І.П.²

¹ канд.екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.ФЕУ-524 ЗНТУ

ОСНОВНІ УПРАВЛІНСЬКІ МЕТОДИ ВІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ

Ефективність організації в основному залежить від якісного складу управлінських та робочих кадрів, які забезпечують її діяльність. У зв'язку з цим у даний час відбір кандидатів на вакантні посади займає в механізмі управління персоналом особливе місце, а методи відбору детально вивчаються.

Відбір персоналу – це процес вивчення психологічних і професійних рис працівника для встановлення його придатності до виконання обов'язків на певному робочому місці або посаді.

Методи відбору персоналу можуть бути активними та пасивними, а джерела залучення кадрів – зовнішніми і внутрішніми.

До активних методів відбору зазвичай вдаються у разі, коли на ринку праці попит на робочу силу, особливо кваліфіковану, зростає.

Насамперед – це вербування персоналу, налагодження організацією контактів із тими, хто їх цікавить як потенційні співробітники. Такі методи використовують у навчальних закладах, і це є перевагою, оскільки кандидати «незіпсовані» та їх непотрібно «ламати». Вербують співробітників у конкурентів, через державні центри зайнятості та приватні посередницькі фірми. Шляхом проведення презентацій й ярмарок вакансій, свят, фестивалів організація може також здійснити набір (вербування) кадрів.

До пасивних методів добору кадрів вдаються, коли пропозицію робочої сили ринку праці перевищує попит. Одним з різновидів пасивних методів залучення персоналу є розміщення оголошень про вакантні посади з урахуванням вимог до кандидатів та умов оплати праці.

До засобів зовнішнього відбору, які найчастіше застосовуються, відносять: оголошення у засобах масової інформації – по телебаченню,

радіо, у пресі; виїзд працівників організації у навчальні заклади; рекламні оголошення; державні агентства зайнятості, рекрутові агентства.

Чимала частина організацій проводять відбір кадрів на вакантні посади в основному всередині своєї структури. Це підвищує зацікавленість персоналу справою і покращує моральний клімат. Перевагою внутрішнього набору перед зовнішнім є його дешевизна. Але водночас, вибір обмежений числом співробітників, серед яких може не бути необхідних людей – це недолік внутрішнього набору.

Загалом можна назвати такі основні напрями сучасних підходів відбору персоналу.

1. Процедури пошуку і відбору кадрів необхідно розглядати комплексно із загальною системою управління організації та з її кадровою політикою.

2. Необхідна чітка регламентація процесу підбору (забезпеченість документами, інструкціями, положеннями тощо.). Це є найважливіша умова ефективної роботи.

3. Основні етапи процесу і методи підбору організації залежать від джерела залучення кандидатів на вакантні посади – зовнішнього чи внутрішнього. Це питання необхідно вирішувати на стадії планування процесу підбору, в залежності від кількісної і якісної потреби у персоналі.

4. Використання хедхантингу. Це «штучний пошук», що спрямований на залучення професіоналів найвищого рівня, точно враховує особливості потреб і бізнесу замовника методом встановлення прямого контакту з потенційним кандидатом.

Таким чином стає зрозуміло, що у даний час підбір персоналу є одним із найвагоміших чинників забезпечення діяльності підприємства та його майбутнього успіху.

УДК 338.1: 629.032

Борисенко О.Є.¹ Курликов Д.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. Т-422 ЗНТУ

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ В УКРАЇНИ

З моменту презентації першого електромобіля актуальним залишалося питання: що ж краще, електрика або ДВС? Як показує світова практика, експлуатація електромобілів має масу переваг в порівнянні з традиційними автомобілями, а саме: спрощення конструкції автомобіля за

рахунок відсутності класичного гальма; безшумна робота електромобіля; електродвигун не потребує моторного мастила, охолоджуючої рідини і антифризу; значно вищий ККД електродвигуна в порівнянні з ДВС; вищий рівень пожежної безпеки; відсутність шкідливих викидів в атмосферу. Все це підтверджує високий рівень екологічності електромобіля, що в сучасних умовах життя – дуже актуально, особливо для Запоріжжя. Однак на вулицях міст України в реальності таких транспортних засобів дуже мало. Тому метою дослідження є визначення потенціалу та перспектив розвитку українського ринку електромобілів в Україні.

Розвитком ринку електромобілів займаються сьогодні професіонали та провідні вчені всього світу. Це створило умови для існування 11 основних ринків електромобілів, а саме восьми європейських країн, Китаю, Японії і США. Світові продажі електромобілів складають до 200000 шт. на рік. При цьому темп розвитку світового ринку становить 76 %. Якщо казати про ринок України, то можна стверджувати, що він знаходиться лише на початковому рівні розвитку. Доля електромобілів в Україні ледве добігає 0,2 % світового ринку. Щорічний темп розвитку ринку країни складає понад 300 %, що підтверджує велику зацікавленість споживачів у даному товарі. Стримуючими факторами можна вважати: ціну електромобіля, відсутність необхідної інфраструктури та недостатню підтримку держави. Сьогодні ринок електромобілів України може розвиватися поки за рахунок імпорту. Катастрофічний брак на території України заправних станцій і станцій технічного обслуговування не дозволяє здійснювати тривалі (далекі) переїзди. У вирішенні цієї проблеми велику роль може відігравати держава. Стимулювання малого бізнесу з боку держави дозволить активізувати процес розбудови відповідної інфраструктури в Україні. Нами була розглянута бізнес-ідея для невеликого підприємства, яке займається перевезеннями малогабаритних вантажів і пасажирів в межах міста. Пропонується замінити автомобілі з ДВЗ, що працюють на дизельному і бензиновому паливі, на електромобілі. При цьому встановлена станція зарядки електромобіля може використовуватися для заряджання електромобілів інших клієнтів міста. Для визначення економічного ефекту було проведено порівняльний аналіз експлуатаційних показників трьох видів транспортних засобів (табл.1).

Таблиця 1 – Порівняння техніко-економічних показників

Транспортний засіб	Nissan	Ford	Kia
Показник	LEAF	Focus	Rio
Тип палива	електрика	дизельне пальне	бензин
Ціна, \$	17000	17000	17000
Потужність, к.с.	110	116	107
Крутний момент, н·м	145	190	185
Витрата палива у міському циклі на 100 км.	21 квт·ч	5,7 л.	7,6 л.
Витрати на придбання палива чи електрики (за цінами березня 2016 р.) на 100 км., грн.	40	116	168
Вартість експлуатаційних матеріалів та технічного обслуговування на 100 км., грн.	0	23	20
Загальна економія на 100 км. пробігу, грн.	-	99	148

Аналіз отриманих даних показав річний економічний ефект при середньому річному пробігу одного автомобіля 20000 км складатиме 29600 і 19800 грн. відповідно. Встановлення заправних модулів або станції дозволить з одного боку вирішити проблему нестачі таких елементів інфраструктури в Україні, а з іншого – отримати підприємству додатково дохід приблизно 80000 грн. на рік. При цьому термін окупності такої станції складе близько 6 років при капітальних витратах 500000 грн. І це тільки один варіант бізнес-ідеї, втілення якої дозволяє знизити викиди в атмосферу, знизити витрати підприємства на паливо і технічне обслуговування, забезпечивши підприємство додатковим джерелом доходу.

Отже, ринок електромобілів в Україні має великий потенціал, темп розвитку якого один з найбільших в світі, але кількість таких транспортних засобів в країні поки ще дуже малий. Прискорення розвитку ринку електромобілів можна досягти за умов залучення в сферу обслуговування електромобілів малого та середнього бізнесу.

УДК 358

Остапенко В.В.¹ Холод О.О.²

¹ канд. техн. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. РТ-423сп ЗНТУ

ЛЮДИНА ТА МЕНЕДЖМЕНТ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Поряд з величезною кількістю літератури з менеджменту стали з'являтися книги озглавлені «кінець менеджменту».

Про що ж ідеться? Справа в тому, що менеджмент в сучасному його розумінні сформувався ще за часів рабовласництва і мало відповідає бажаному суспільству майбутнього.

Рівні завдань, що вирішуються в процесі мистецтва ведення господарського життя, різні. Їх можна узгодити з пірамідою потреб Абрахама Маслоу – від завдань простого матеріального виживання в основі піраміди до самореалізації, яка знаходиться на вершині піраміди. На сучасному етапі розвитку цивілізації, людей, що живуть за способом життя на верху піраміди Маслоу, явно менше 50 %. Еріх Фром у книзі «Мистецтво любити» пише: «Я переконаний, що визнання абсолютної несумісності любові і « нормального » життя правильно тільки в абстрактному сенсі. Принцип, що лежить в основі капіталістичного суспільства, і принцип любові – несумісні».

Але суспільство поступово наближається до верху піраміди Маслоу. Моделі керівництва змінюються підходами лідерства.

Мистецтво ведення господарства з позицій духовності і інтелекту відкриває очі на безглуздість нескінченних воєн за ресурси. При тому, що ми, як людська цивілізація, за всю свою історію спожили згідно відомою формулою Альберта Ейнштейна $E = m \cdot c^2$ заледве 1000 тонн енергії – скільки насильства і жаху було і є в світі заснованому на розподілі та відбиранні «дефіцитного ресурсу» у ближнього.

Таким чином, представляло інтерес вивчити – чого ж очікувати від ведення господарства необмеженою недостатністю ресурсів і орієнтованого на любов. Зрештою, в політичній економії відстежується чіткий тренд в зміні моделей господарювання: первіснообщинний стрій – рабовласництво – феодалізм – капіталізм...

Що ж чекає цивілізацію в майбутньому? Як будуть взаємодіяти людина і менеджмент в третьому тисячолітті? У роботі робиться наголос на зміну ринку та ієрархії як інструментів управління культурою.

УДК 658.8:004

Онуфрієнко Н.Л.¹ Кугушева Ю.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-413 ЗНТУ

СЕРВІС МІКРОБЛОГІВ Twitter У ДІЯЛЬНОСТІ МАРКЕТОЛОГА

Сервіс мікроблогів Twitter – одна з найбільших у світі соцмедійна платформа: у нього налічується 300 млн. активних користувачів по всьому світу, ще півмільярда незареєстрованих відвідувачів шукають в ньому інформацію, а число установок мобільного додатку наближується до мільярду. При правильному використанні Twitter може стати унікальною платформою для брендів для комунікації з аудиторією.

У Twitter – один з найвищих показників конверсії рекламних повідомлень – 3–5 %. 73 % користувачів стежать за різними невеликими брендами і читають їх твіти, 60 % з їх здійснювали покупки за допомогою даного сервісу. 57 % користувачів дізнавалися про ці бізнеси вперше з Twitter.

Повідомлення довжиною до 100 символів підвищують охоплення аудиторії на 18 %. Особливо, якщо в них міститься заклик до дії (Call to action). Твіти необхідно писати максимально простою і людською мовою. Вони повинні бути емоційними і спонукати до діалогу. Повідомлення повинно розважати, інформувати або допомагати аудиторії. В ідеалі – робити все це одночасно. Якщо ж повідомлення не підходить ні під одну з цих вимог, краще його й зовсім не публікувати.

Останнім часом в Twitter відбувається розквіт ситуативного маркетингу. Бренди навчилися ловити момент і отримувати вигоду з live-подій, свят, різних ТВ-шоу. Наприклад, маркетологи GetTaxi під час рекламної кампанії сервісу в Twitter використовували у своїх цілях страйк в лондонському метро, при цьому бренд прагнув до того, щоб не просто брати участь в тренді в Twitter, але й активно формувати його. Отже, ситуативний маркетинг покращує інформованість споживача про бренд, викликає позитивну емоційну зв'язок з ним і підвищує лояльність.

Брендам життєво важливо приєднуватися до обговорення та за допомогою хештегов вписуватися в порядок денний, який можна відстежити в топ-10 найактуальніших трендів.

В Twitter з'явилися нові мультимедійні формати на додаток до 140 символів тексту. До кожного твіту можна прикріпити до 4 фотографій, завантажити своє відео. Західні рекламодавці все активніше користуються сервісом циклічного відео Vine. Мультимедійний контент помітно підвищує конверсію – користувачі краще реагують на такі твіти, ніж на голий текст. За даними Simply Measured, пости з мультимедійним контентом отримують охоплення аудиторії, мінімум, на 300 % більше, ніж стандартні твіти. Пост із завантаженою фотографією побачать в п'ять разів більше людей, ніж якщо в твіті буде просто міститися посилання на фотографію. До того ж на фотографії компанія може розмістити свій логотип і т.д.

У Twitter стрічка користувача оновлюється швидко, тому твіти відносно швидко застарівають, тому оптимальна кількість – декілька твітів на день, які будуть спонукати користувачів зробити покупку, завантажити додаток або подивитися відео.

Планування важливо її тільки в щоденній і щотижневій діяльності, але і по відношенню до великих подій, в контекст яких можна вписати свої рекламні повідомлення.

Яскравий приклад – чемпіонат світу з футболу в 2014 році, до якого була прикута увага всієї планети. Багато брендів тоді розробили під цю подію успішні стратегії в Twitter. Наприклад, після розгромної півфіналу Німеччина – Бразилія 7:1 радіостанція Bayern 3 виклала в Twitter ролик, де величезний кухоль пива з німецьким прапором розбиває бразильський коктейль. Швидше за все, бренд розробив два варіанти на різні результати матчу, але глядачі побачили потрібний ролик в найкращий час.

Дослідження констатують те, що аудиторія відгукується активніше, коли її про щось просять. Заклик ретвітнуть повідомлення в Twitter принесе компанії в 4 рази більше ретвітів, ніж якби пост був опублікований без Call to Action. Так, наприклад, невеликий магазинчик в Коннектикуті вкрай успішно використовував наступний заклик: «10 % of every purchase in our store today goes to CT Food Bank. Please Retweet to #endhunger» («10 % від кожної покупки в нашому магазині сьогодні піде на їжу нужденним. Будь ласка, ретвітніте, щоб # покінчити з голодом»).

Хештегі – важливий момент, який часто випускають з уваги рекламодавці і без якого значно падає конверсія. Хештегі допомагають почати бесіду, вибудувати її в потрібному руслі або включитися до порядку денного. Секрет успіху брендів в Twitter – у знанні того, що зараз цікавить аудиторію. Необхідно продумати який візуальний контент буде цікавий користувачам в даний момент.

Таким чином, правильне використання інструментів, особливо нових інструментів – запорука успішної роботи маркетолога. А для цього необхідно знати всі тонкощі роботи цього інструменту – коли, як і в якій мірі його застосовувати.

УДК 336:004

Онуфрієнко Н.Л.¹ Лісничий С.Ю.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-612 ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ АНТИВІРУСНОГО ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Сьогодні нікого не треба переконувати в необхідності побудови антивірусного захисту будь-який більш-менш відповідальної інформаційної системи. За оцінками західних аналітиків, щорічний

загальносвітовий збиток від проникнення вірусів, хробаків, троянських коней та іншої програмної «живності» становить від 8 до 12 млрд. доларів. Наприклад, у 2001 році весь світ був захоплений вірусом «LoveYou» (збиток – 2 млрд. доларів), потім «відзначилася» Nimda (збиток – до 1 млрд. доларів) і т.д. За різними оцінками, щодня в світі невідомі умільці створюють від 2 до 10 нових вірусів, отже, в умовах, коли комп'ютерні системи стають основою бізнесу, а бази даних – головним капіталом багатьох компаній, антивірусний захист міцно встає поруч із питаннями загальної економічної безпеки підприємства або організації. Особливо ця проблема актуальна для банків, по суті справи які є хранителями вельми конфіденційної інформації про клієнтів і бізнес, що побудовано на безперервній обробці електронних даних. Крадіжка, знищення, перекручення інформації, збій і відмова комп'ютерних систем – проблеми, які несуть з собою віруси і вірусоподібні програми.

Проте, за оцінкою спеціалістів, ставлення до антивірусного захисту багато в чому залишається прохолодним і формальним. Зараз навряд чи зустрінеш банк, в інформаційній мережі якого не встановлено будь-яких антивірусні програми. Адміністратор мережі з готовністю відзвітує, що забезпечений захист робочих місць, серверів, електронної пошти і т.д. Але проблема полягає в тому, що незважаючи на наявність антивірусного програмного забезпечення (ПЗ) загроза вірусних атак як і раніше присутня. Це відбувається з кількох причин: встановлено розрізнене антивірусне ПЗ, немає єдиної системи центрального управління і збору інформації про вірусні атаки; відсутня технічна підтримка поставленого ПЗ, бібліотека сигнатур (образів вірусів) застаріла і антивірусне ПЗ не виявляє нові віруси; відсутня програма дій в екстремальних ситуаціях, ліквідація наслідків вірусної атаки відбувається повільно і неякісно, загублені дані не можна відновити; відсутній зв'язок з виробником антивірусного ПЗ при виникненні нових вірусів.

У загальному випадку, антивірусний захист банківської інформаційної системи повинен будуватися за ієрархічним принципом: служби загальнокорпоративного рівня – 1 рівень ієрархії; служби підрозділів або філій – 2 рівень ієрархії; служби кінцевих користувачів – 3 рівень ієрархії.

Служби всіх рівнів об'єднуються в єдину обчислювальну мережу (утворюють єдину інфраструктуру), за допомогою локальної обчислювальної мережі. Служби загальнокорпоративного рівня повинні функціонувати в безперервному режимі. Управління всіма рівнями має здійснюватися спеціальним персоналом, для чого повинні бути передбачені кошти централізованого адміністрування.

Антивірусна система повинна надавати наступні види сервісів по-перше, на загальнокорпоративному рівні: отримання оновлення ПЗ та антивірусних баз; управління поширенням антивірусного програмного забезпечення; управління оновленням антивірусних баз; контроль за роботою системи в цілому (одержання попереджень про виявлення вірусу, регулярне отримання комплексних звітів про роботу системи в цілому); по-друге, на рівні підрозділів: оновлення антивірусних баз кінцевих користувачів; оновлення антивірусного ПЗ кінцевих користувачів, управління локальними групами користувачів; по-третє, на рівні кінцевих користувачів: автоматичний антивірусний захист даних користувача.

Отже, програмно-технічні компоненти системи антивірусного захисту банківських інформаційних систем повинні забезпечувати формування інтегрованого обчислювального середовища, що задовольняє наступним загальним принципам створення автоматизованих систем: надійність – система в цілому повинна продовжувати функціонувати незалежно від функціонування окремих вузлів системи і повинна володіти засобами відновлення після відмови; масштабованість – система антивірусного захисту повинна формуватися з урахуванням росту числа захищених об'єктів; відкритість – система повинна формуватися з урахуванням можливості поповнення та оновлення її функцій та складу, без порушення функціонування обчислювального середовища в цілому; сумісність – підтримка антивірусним ПЗ максимально можливої кількості мережевих ресурсів; уніфікованість – компоненти повинні представляти собою стандартні, промислові системи і засоби, що мають широку сферу застосування і перевірені багаторазовим використанням.

Крім того, система повинна забезпечувати регулярне оновлення використовуваної антивірусної бази, містити в собі механізми пошуку раніше невідомих вірусів і макро-вірусів, як найбільш поширених і небезпечних в даний час.

УДК 358:004

Онуфрієнко Н.Л.¹ Калітін О.Г.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-522 ЗНТУ

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Учасники українського ринку ІТ дивляться на 2016 рік обережно, але з оптимізмом і надією на рестарт відкладених раніше проєктів. ІТ-ринок України – абсолютно самостійний і складний організм, що розвивається і

падає разом із зростанням і падінням економіки держави, що суттєво впливає на розвиток самої держави. Ринок ІТ в Україні та ряді інших країн СНД, згідно з попередніми підсумками 2015 року, демонстрував подальше падіння ключових показників внаслідок погіршення економічної ситуації, напруженої геополітичної обстановки і знецінення курсу національної валюти.

Отже, 2015 рік для ринку ІТ-послуг в Україні був не найсприятливішим. Проте дистриб'ютори, інтегратори і вендори продовжували боротьбу за клієнта навіть в умовах «відкладеного попиту».

Крім цього, 2015 рік не тільки в Україні, але і в цілому по СНД пройшов під гаслом мінімізації ІТ-бюджетів – витрати були максимально стиснуті, штати працівників – скорочені. Тенденція на обмеження ІТ-бюджетів поглиблювалася з кожним кварталом.

Концепція роботи і розрахунків за надані ІТ-послуги для великих замовників корпоративного сегмента знаменувалася потребою в відстроченні платежів, що стало пріоритетом над ціною. Популярністю у бізнесу, як і раніше користувалися хмарні технології, мобільні додатки, технічна підтримка, системи безпеки та оптимізації бізнес-процесів.

За даними звіту IDC PC Tracker компанії IDC, в III кварталі 2015 року в Україну було поставлено 211 тис. персональних комп'ютерів, що на 34,5 % менше, ніж 2014 року, але перевищує сумарні показники I і II кварталів 2015 року. Така тенденція свідчить про досягнення і подолання дна ринку ПК, а також уповільнення темпів його падіння. Очікується, що сегмент настільних ПК відновиться швидше за рахунок відкладеного попиту з боку державних установ та корпоративного сегмента. У свою чергу, сегмент ноутбуків буде залишатися на низькому рівні, що підтверджує значне падіння обсягу продажів ноутбуків в минулому році. В цілому за 2015 рік ринок ПК скоротився на 40 % у порівнянні з 2014 роком.

Крім того, відповідно до звіту IDC Tablet Tracker, падіння ринку планшетів за результатами минулого року складає 33 %, а сегмента смартфонів – 22,9 %. У пріоритеті українців планшети вартістю до 150 дол. США. Також в силу економічної ситуації та падіння доходів населення зміцнюється загальносвітовий тренд на перехід від планшетів до смартфонів з великими екранами – фаблетам. Лідером серед операційних систем для мобільних пристроїв залишається Android – 92,1 %, смартфони з підтримкою 3G і 4G складають 96,2 % ринку.

Таким чином, обсяг українського ринку ІТ, у 2015 року скоротився на 42 %. Найменше падіння, близько 28 % – напрям ІТ-послуг. Найбільше

скорилися обсяги продажів устаткування. За підсумками 2014 року ринок ІТ просів на 45% – до 1,6 млрд. дол. США, порівняно з 2,9 млрд дол. США у 2013 році.

Український ринок інформаційних технологій в 2016 році продовжить пристосовуватися до складного періоду.

В поточному році очікується перехід державних органів на електронний документообіг та електронні послуги, вихід на український ринок сервісу за замовленням таксі Uber, повернення Motorola, розвиток концепції «Інтернету речей» (коли пристрої, датчики, промислове і побутове обладнання підключаються до мережі Інтернет), впровадження криптовалют, переорієнтація компаній на комерційні датацентри (ЦОД) і хмарні сховища. Крім цього, понад 50 % великих замовників роблять ставки на «носимі» технології. У поточному році буде користуватися популярністю і розвиватися категорія безпечного зберігання даних і кібербезпеки в цілому.

Згідно з дослідженням Ukraine News Digital і фонду AVentures Capital, загальна кількість програмістів на українському ІТ-ринку зараз становить 90 тис. чол. За рахунок залучення молодих фахівців даний показник до 2020 року планують наростити до 200 тис. На сьогодні попит на фахівців ринку ІТ-послуг в Україні перевищує пропозицію. основними джерелами пошуку ІТ фахівців залишаються джоб-сайти, прямий пошук і рекомендації. Практично кожна компанія задумується про наймання/аутсорсе таких фахівців як маркетологів, SMM-спеціалісти, PR і бренд-менеджери, SEO-оптимізатори. До недавнього часу на цих вакансії значно економили. Майже кожна ІТ-компанія бачить у своєму штаті найманого менеджера по продажам.

У 2015 році спостерігався бум безкоштовних вебінарів, лекцій, навчальних програм. Ця тенденція отримає своє продовження і в році поточному. В цілому, учасники ринку ІТ дивляться на 2016 рік обережно, але з оптимізмом і надією на рестарт відкладених раніше проектів.

УДК 658: 004

Онуфрієнко Н.Л.¹ Коцур Д.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-522 ЗНТУ

ПОТЕНЦІАЛ СФЕРИ ІТ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Внесок ІТ в економіку країни в 2012 році був 0,8 %, впродовж трьох років він виріс суттєво – очікується до 3 % ВВП. Прогнозується, що питома вага ІТ буде динамічно збільшуватися в суспільстві та економіці в майбутньому.

Сьогодні підприємці, які надають ІТ-послуги – це вже співтовариство, що є частиною середнього класу України. Це молоді (середній вік 27 років) спеціалісти, які отримують гідну винагороду за свою працю – в середньому 2000 доларів на місяць. В 2014 році всі зареєстровані як ІТ приватні підприємці заробили разом 18,1 млрд. грн.

Саме задіяні в ІТ-індустрії українці формують інвестиційно привабливий імідж країни, успішно працюють з провідними міжнародними компаніями, сприяють залученню інвестицій і зміцненню економіки.

Більше 100 тисяч українських програмістів працюють у різних компанія. При цьому, попит на ІТ-персонал продовжує рости на світовому ринку.

Більше ста світових високотехнологічних компаній, таких як, наприклад, Cisco, Oracle, Rakuten, Samsung, ведуть R&D діяльності в Україні. Разом з тим безліч локальних ІТ-аутсорсингових компаній обслуговують клієнтів по всьому світу.

США залишаються найбільшим партнером України по спільній R&D діяльності, що становить близько 45 % від загального числа. Далі йдуть країни ЄС та Ізраїль.

Найпопулярнішим місцем для відкриття R&D центру є Київ, у якому зосередилася більша частина фахівців. Привабливими для таких досліджень стали Дніпропетровськ, Львів, Одеса, Харків і Вінниця.

В Україні ІТ-сектор зростає на 25 % щорічно, і якщо підсумувати, то за останні десять років він виріс в десять разів.

У 2015 році, за оцінками ІТ-фахівців, ІТ-компаній і асоціацій, частка експорту становитиме 2,5 млрд. долл. на рік.

ІТ займає третє місце після агросектора і металургії і конкурує з експортом хімічних матеріалів. Найбільше послуг – приблизно 80 % надаються клієнтам зі США.

Очікується, що в 2016–2020 роках сукупні податкові надходження від ІТ в бюджет складуть 36 мільярдів гривень, а внесок ІТ-індустрії у ВВП країни досягне 5,7 % в 2020 році.

За даними відомої асоціації NASSCOM, один новий програміст, задіяний в галузі, створює до 4 додаткових робочих місць в суміжних галузях.

Висококваліфіковані спеціалісти – конкурентна перевага України. Україна має найбільше і швидкозростаюче число ІТ-фахівців в Європі.

При цьому, очікується, що до кінця 2020 число фахівців перевищить 200 тисяч осіб.

Дослідницька компанія Akholi Research опублікувала оцінку поточного стану і перспектив українського ринку технологій. За результатами дослідження Україна може досягти значного зростання експорту в сфері інформаційного-комунікаційних технологій (включаючи ІТ аутсорсинг). Країна може збільшити ІКТ експорт з нинішнього п'ятирічного піку в 5 млрд. долл. до 75 млрд. долл.

На думку дослідників, український експорт, пов'язаний з технологічними товарами, може досягти 200 млрд. долл., перетворивши Україну на справжнього світового лідера в цьому сегменті. Далеко не всі країни мають такі потенціали зростання, які зараз є в Україні (рис.1).

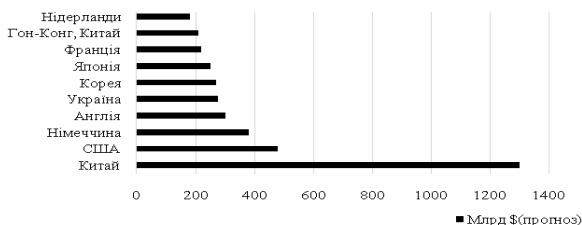

Рисунок 1 – Потенціал ІТ – галузі деяких країн світу

Отже, якщо Україні вдасться подолати корупцію, проблеми з інтелектуальною власністю, політичну та економічну кризи, вона може стати п'ятою країною за величиною технологічного експорту в світі, і третім ринком – в Європі.

УДК 658:004

Онуфрієнко Н.Л.¹ Тимошенко Е.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-522 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

На сьогоднішній день своєчасна та об'єктивна інформація є важливим фактором виробництва, який розглядають, як один з основних ресурсів розвитку суспільства. В свою чергу, сучасні інформаційні системи та технології є засобом підвищення продуктивності та ефективності роботи працівників.

Глобальна комп'ютеризація у багатьох сферах управління та виробництва супроводжується появою принципово нових загроз. Паралельно з розвитком і ускладненням засобів, методів, форм

автоматизації процесів обробки інформації підвищується залежність суб'єктів підприємницької діяльності від ступеня безпеки інформаційних технологій.

Отже, можна виділити джерела загроз інформаційній безпеці сучасного підприємства: протизаконна діяльність деяких економічних структур у сфері формування, поширення і використання інформації; порушення встановлених регламентів збору, обробки та передачі інформації; навмисні дії та ненавмисні помилки персоналу інформаційних систем; помилки в проектуванні інформаційних систем; відмова технічних засобів і збої програмного забезпечення в інформаційних і телекомунікаційних системах тощо.

Таким чином, захист інформації є галуззю науки і техніки, яка динамічно розвивається, та пропонує ринку широкий спектр засобів для захисту даних.

Необхідною умовою ефективного захисту є проведення комплексу взаємодоповнюючих заходів. Комплексне забезпечення інформаційної безпеки автоматизованих систем — це сукупність криптографічних, програмно-апаратних, технічних, правових, організаційних методів і засобів забезпечення захисту інформації при її обробці, зберіганні та передачі з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

3 липня 2003 року в Україні введена кримінальна відповідальність за незаконне втручання в роботу комп'ютерів і комп'ютерних мереж, а також за поширення комп'ютерних вірусів, що призвело до спотворення, зникнення, блокування інформації або її носіїв.

Сучасне підприємство повинно вміти належним чином будувати політику інформаційної безпеки, тобто розробляти і ефективно впроваджувати комплекс превентивних заходів по захисту конфіденційних даних та інформаційних процесів.

Головними етапами побудови політики інформаційної безпеки підприємства є реєстрація всіх ресурсів, які мають бути захищені; аналіз та створення переліку можливих загроз для кожного ресурсу; оцінка ймовірності появи кожної загрози; вжиття заходів, які дозволяють економічно ефективно захистити інформаційну систему.

Більшість фахівців у галузі захисту інформації вважають, що інформаційна безпека підтримується на належному рівні, якщо для всіх інформаційних ресурсів системи підтримується відповідний рівень конфіденційності (неможливості несанкціонованого отримання будь-якої інформації), цілісності (неможливості навмисної або випадкової її модифікації) і доступності (можливості оперативно отримати запитувану інформацію).

В сучасних умовах господарювання спеціалізовані фірми пропонують широкий спектр засобів захисту інформаційних систем з урахуванням їх вартості та функціональних можливостей.

Найбільш прийнятним підходом при виборі того або іншого варіанту є дотримання принципу «розумної достатності», суть якого полягає в тому, що визначальними при проектуванні політики інформаційної безпеки повинні бути: розмір підприємства, його ресурсні та фінансові можливості, поточний рівень інформаційної безпеки, стадія функціонування фірми.

Безпека інформаційної системи має розглядатися як важлива складова загальної безпеки підприємства. Причому необхідна розробка концепції інформаційної безпеки, в якій слід передбачити не тільки заходи, пов'язані з інформаційними технологіями (криптозахист, програмні засоби адміністрування прав користувачів, їх ідентифікації та автентифікації, брандмауери для захисту входів-виходів мережі тощо), але і відповідні заходи адміністративного та технічного характеру.

Таким чином, метою захисту інформації підприємства має бути збереження цінності інформаційних ресурсів для їх власника. Виходячи з цього, безпосередні заходи захисту спрямовують не так на самі інформаційні ресурси, як на збереження певних технологій їх створення, обробки, зберігання, пошуку та надання користувачам. Ці технології мають враховувати особливості інформації, які роблять її цінною, а також давати змогу користувачам різних категорій ефективно працювати з інформаційними ресурсами.

УДК 658:651:004

Корнієнко А.М.¹ Григоров П.С.²

¹ зав.лаб. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-612 ЗНТУ

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО ЕЛЕКТРОННОГО ПІДПISУ В ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах науково-технічного прогресу посилюється значимість інформації в усіх сферах діяльності. Інформація поширюється різними способами, найшвидшим з яких є Інтернет.

Для ідентифікації автентичності інформації використовують відповідні технічні засоби. Зокрема для прискорення документообігу між суб'єктами економічної діяльності був введений електронний цифровий

підпис (ЕЦП), за допомогою якої документи в електронній формі, можуть набувати таку ж юридичну силу, як і документи на папері.

У 1976 році Уїтфілд Діффі і Мартіном Хеллманом було вперше запропоновано поняття «електронний цифровий підпис», хоча вони всього лише припускали, що схеми ЕЦП можуть існувати. У 1977 році Р. Ривест Аді Шамір і Леонард Адлеман розробили криптографічний алгоритм RSA, який без додаткових модифікацій можна використовувати для створення примітивних цифрових підписів. Незабаром після RSA були розроблені інші ЕЦП, такі, як алгоритми цифрового підпису Рабина, Меркле. У 1984 році Шафи Гольдвассер, Сільвіо Мікалі і Рональд Ривест першими чітко визначили вимоги безпеки до алгоритмів ЕЦП. Ними були описані моделі атак на алгоритми ЕЦП, а також запропонована схема GMR, що відповідає описаним вимогам (Криптосистема Гольдвассер - Мікалі).

В Україні ЕЦП використовується юридичними та фізичними особами як аналог власноручного підпису для надання електронному документу юридичної сили (це стало можливим з січня 2004 року, коли в дію вступив прийнятий Верховною Радою України Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 2003-05-22 № 852-IV).

Для здійснення своєї діяльності підприємствам необхідно складати, обробляти, передавати, одержувати, зберігати, використовувати і знищувати велику кількість документів. Для прискорення і спрощення цих процесів суб'єкти господарської діяльності використовують електронний документообіг. Для того, щоб електронні документи можна було вважати цілісними, тобто для того, щоб їх юридична сила прирівнювалася до документів на папері, на них ставиться електронний цифровий підпис.

Застосування ЕЦП дає змогу суб'єктам господарської діяльності значно скоротити час руху документів в процесі оформлення звітів, обміну документацією, укладення правочинів. Завдяки ЕЦП можна: замінити при безпаперовому документообігу традиційні печатку та підпис; удосконалити і здешевити процедуру підготовки, доставки, обліку і зберігання документів, гарантувати достовірність документації; значно скоротити час руху документів, прискорити і полегшити процес візування одного документа кількома особами; побудувати корпоративну систему обміну електронними документами; оптимізувати процедуру подачі звітів до органів державної влади; забезпечити цілісність інформації.

Накладання ЕЦП на електронний документ є динамічним процесом. Документ сканується і за допомогою криптографічної хеш-функції обчислюється рядок символів (хеш-код), який можна використовувати для

перевірки справжності документа, так як дуже важко створити підроблений документ з таким же хешем. Цей рядок крипто шифрується особистим (закритим, секретним) ключем автора електронного документа і приєднується до документа. Особа, яка бажає встановити його автентичність, розшифровує накладену на документ ЕЦП відкритим (несекретним, поширюваним за відкритими каналами) ключем. Документ вважається справжнім, якщо обчислений з нього хеш-код збігається з розшифрованим. Прочитати підписані особистим ключем електронні документи можуть всі, хто має відкритий ключ автора, а підписати – тільки сам власник особистого ключа.

Однією з характеристик ключа ЕЦП, що визначає його криптостійкість, є довжина, яка вимірюється, як правило, в бітах. Чим більше довжина ключа, тим триваліший процес накладення ЕЦП і його перевірки і, як наслідок, тим більше стійкість до «злому», мінімальна надійна довжина ключа на даний час – 1024 біт.

Майбутнє за безпаперовими технологіями і електронним юридично значущим документообігом. Наприклад, у багатьох країнах Заходу громадяни за бажанням можуть голосувати через Інтернет, підписуючи електронні виборчі бюлетені власним сертифікованим ЕЦП.

Отже, можна припустити, що обсяг паперового документообігу на планеті Земля буде асимптотично наближатися до нуля, а її жителі ХХІІ століття зможуть взагалі обходитися без ручки. Для суб'єктів господарської діяльності перевагами ЕЦП є ведення електронного документообігу на підприємстві, що істотно скорочує об'єми паперової документації, економить час співробітників і витрати підприємства.

УДК 658:004

Корнієнко А.М.¹ Рябчук В.М.²

¹ зав.лаб. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-522 ЗНТУ

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ В ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із основних напрямів вдосконалення системи управління фінансово-економічною діяльністю підприємства є застосування інформаційних систем та комп'ютерних технологій.

У процесі розвитку технології оброблення інформації на ПК можна виділити два етапи: автономне використання ПК та етап їх об'єднання – створення обчислювальних мереж і на їх основі – мережних

інформаційних технологій. Мережні технології дали змогу створювати геосистеми для доступу до світових сховищ інформації. За рангом обчислювальні мережі можна поділити на локальні (ЛОМ), що об'єднують небагато комп'ютерів, або LAN-мережі в межах підприємства, організації (їх основними перевагами є: доступність до спільної інформації, розміщеної у мережі, і її обробка; зокрема можливість використання загальних ресурсів мережі, наприклад, принтерів, обмін повідомленнями через мережу, дозволяє упорядкувати управління і ведення справ) та глобальні, або WAN-мережі абонентів, які з'єднують країни, континенти. Можна виділити п'ять напрямів, притаманних глобальним мережам.

Перший напрям – це з'єднання локальних мереж між собою. Наприклад, існує локальна мережа головного підприємства та локальні мережі відділень (філій, представництв), об'єднання локальних мереж призводить до формування розподіленої мережі; інформаційні ресурси і переваги якої доступні всім клієнтам кожної з локальних мереж. Другий напрям – віддалений доступ до локальної мережі. Застосовується для під'єднання віддаленого комп'ютера, розташованого, наприклад, на складі підприємства. Третій напрям – інформаційна послуга у мережі Інтернет – BBS (Bulletin Board Services), що дозволяє всім користувачам, підключеним до неї, копіювати розташовану на комп'ютері BBS інформацію. Четвертий напрям – це зв'язок через спеціалізовані системи електронної пошти, що дозволяє обмінюватися повідомленнями (листами) і файлами, і навіть брати участь у конференціях і копіювати різну інформацію з спеціальних архівів. П'ятий напрям – це зв'язок через спеціалізовані системи роботи в режимі on-line, тобто у часі.

Існує залежність між масштабом підприємства і типом застосовуваних інформаційних технологій. Ця залежність обумовлена як потребами в інформаційних технологіях для реалізації функцій комп'ютерних мереж, так і можливим рівнем витрат на її створення і супроводження. Будь-яке підприємство, реєструючи господарські операції в первинних документах, формує підсумкові дані про фінансово-господарську діяльність за конкретний розрахунковий період. Ці дані утворюють оперативну, статистичну та фінансову звітність. В свою чергу, автоматизоване формування оперативної звітності забезпечує щоденний контроль за господарськими операціями підприємства. Створення статистичної звітності забезпечує формування відомостей за окремими показниками господарської діяльності підприємства в натуральному і вартісному виразі. Фінансова звітність підприємства базується на даних

первинного, аналітичного та синтетичного обліку і складається для задоволення інформаційних потреб різних груп користувачів.

Працюючи у мережі існує взаємодія обох сторін: клієнт і сервер. Мережні програми також складаються з клієнтських і серверних частин. Переважна більшість комп'ютерів багатьох підприємств у наш час об'єднані у ту або іншу мережу. Досвід експлуатації мереж показує, що майже 80 % всієї інформації, що пересилається через мережу, замикається у межах одного офісу. Для підключення віддалених комп'ютерних мереж використовуються телефонні лінії. Процес передачі по телефонним лініям відбувається у вигляді електричних коливань.

Майже всі підприємства використовують у своїй фінансово-економічній діяльності глобальну мережу Інтернет. Існує декілька основних шляхів використання Інтернет: електронна пошта; система LISTSERV; відправлення й одержання файлів з допомогою FTP; читання і посилка текстів в USENET; пошук інформації через GOPHER і WWW; віддалене управління; chat-розмова з допомогою мережі IRC.

Таким чином, нові інформаційні технології є основою переходу суспільного розвитку до інформаційної епохи в світовому масштабі. Всі підприємства у своїй фінансово-економічній діяльності повинні використовувати інформаційні технології та комп'ютерні мережі з метою, наприклад, якісного контролю за рухом статутного капіталу в частині основних і оборотних коштів підприємства; збереження грошових коштів і контролю за використанням їх за цільовим призначенням; визначення фінансових результатів діяльності підприємства і контролю за розподілом прибутку; систематизації і узагальненню даних в аналітичному і синтетичному розрізах про виробничо-господарську діяльність підприємства для забезпечення прийняття управлінських рішень.

УДК 388.439

Шумілова О.А.¹ Васильченко Е.В.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-623 ЗНТУ

ОЦІНКА ЗАДОВОЛЕНOSTІ СПОЖИВАЧА НА РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

На сьогодні для оцінки якості телекомунікаційних послуг, а, отже – оцінки задоволеності споживача даними послугами, доводиться вирішувати складні завдання, пов'язані з процесами технічного

обслуговування обладнання, забезпеченням інформаційної безпеки, бізнес-процесами всередині підприємства і т. д.

При цьому обсяг і необхідна швидкість переробки інформації постійно збільшуються, і роль центрів обробки даних у цій системі зростає. Немає потреби зайвий раз підкреслювати важливість для розвитку операторського бізнесу забезпечення належного рівня якості телекомунікаційних послуг.

Тенденції останніх років все більше змушують телекомунікаційні компанії зміщати акцент з погоні за технологічним досконалістю пропонуваних послуг на потреби абонентів – реальних клієнтів, що приносять дохід, і все більше прислухатися до їхніх вимог. Така стратегія дозволяє істотно знизити відтік клієнтів і продовжувати збільшувати абонентську базу. Цілком природно, що відстеження рівня задоволеності абонентів якістю наданих телекомунікаційних послуг набуває дуже важливого значення.

Сукупність показників якості телекомунікаційних послуг повинна відображати всі основні аспекти взаємодії абонентського обладнання як з телекомунікаційною мережею, так і з телекомунікаційною послугою, як з товаром, який пропонує оператор телекомунікацій.

Відповідно, до основних фаз отримання телекомунікаційної послуги з точки зору споживача відносяться: доступність мережі, доступність послуги, цілісність послуги, безперервність послуги.

Для розрахунку показників якості телекомунікаційних послуг застосовуються параметри якості, які повинні кількісно оцінюватися або вимірюватися технічними засобами на основі певних методик, бути зручними для аудиту і мати стандарти для порівняння. Параметри якості послуг зв'язку повинні враховувати тип технології, що застосовуються в телекомунікаційних мережах, характеристики технічних засобів і типи дзвінків.

Оцінка задоволеності споживача складається декількох елементів.

1.Рішення споживача (Customer Solution) – в розширеному вигляді сюди включаються не тільки покупець і споживач, але також і особи, які приймають рішення про покупку, та особи, які впливають на рішення про покупку;

2.Витрати покупця (Customer Cost) – зазвичай включають ціну покупки, ціну споживання та ціну рятуння;

3.Комфортність – (Convenience) – ефективні товари і послуги повинні задовольняти якусь базову потребу, а також нести додаткові блага для споживача, по можливості задіюючи найбільш вигідний в

кожному конкретному випадку комплект рівнів товару і включати потрібну емоційну складову;

4. Співвідношення витрат споживчої користі до вартості послуг, чим вище цій показник, тим більша ймовірність отримати позитивну оцінку задоволеності споживача.

Таким чином, можна зробити висновок, що оцінка задоволеності споживача, це комплексний інтегральний показник, який залежить від багатьох факторів, та може змінюватися під впливом економічних факторів, та суб'єктивних факторів, відомих тільки споживачу.

УДК 388.439

Шумілова О.А.¹ Зуєва М.В.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-623 ЗНТУ

ВРАХУВАННЯ ПОТРЕБ СПОЖИВАЧІВ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ НОВИХ ПОСЛУГ НА РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Телекомунікації важлива сфера інфраструктури держави, яка призначена для задоволення суспільних потреб в засобах та послугах зв'язку.

За останні десятиліття в телекомунікаційному секторі відбулися кардинальні зміни, перехід від монополії до олігополії призвів до збільшення кількості операторів та провайдерів на телекомунікаційному ринку.

Швидкі темпи розвитку інформаційних технологій у сфері телекомунікацій змінюють вимоги споживачів щодо якості послуг зв'язку. Споживачі мають можливість обирати потрібні їм послуги та компанію, яка надає їх на самих вигідних умовах.

На сучасному етапі ринок телекомунікаційних послуг знаходиться на стадії насиченості, що вимагає значних маркетингових зусиль від лідерів ринку, що б втримати існуючих абонентів, а також урахування потреб абонентів під час розробки та впровадження нових послуг на ринку.

На комунікаційну політику телекомунікаційного оператора впливає нематеріальний характер послуги, що ускладнює процес залучення споживачів.

Проблема невідчутності послуг є нагальним для потенційних споживачів, оскільки складно, а часом неможливо оцінити якість їх

надання. Вони змушені шукати передумови якості послуги виходячи з ціни, персоналу, іміджу компанії тощо.

Тому доцільно підвищувати ступінь відчутності послуги, додатково підкреслюючи її значимість, демонструвати користь і вигоду, які отримає споживач з її використанням. У цьому і є одне з основних завдань маркетингу послуг.

В умовах перенасиченості ринку телекомунікаційних послуг та конкуренції між операторами важливим є застосування грамотної маркетингової політики.

Особливістю маркетингової комунікаційної політики телекомунікацій є те, що вона сприяє налагодженню зв'язку між оператором та споживачами.

Тому особливу актуальність у системі маркетингових досліджень телекомунікаційного ринку набуває вивчення поведінки споживачів. Тому справжній маркетинг повинен бути орієнтований як на товар або послугу, так і на споживача, що забезпечить оператору зростання доходів.

Споживач купує не послугу, а її функції, тобто здатність задоволення деяких своїх потреб. Перед отриманням послуги споживач очікує відносного рівня її якості, а після отримання – з'являється оцінка того, який був насправді рівень і якість послуги.

Сьогодні маркетингові комунікації все частіше розглядаються як інтерактивний діалог між оператором та споживачами. Для впровадження нових послуг компанії-оператори повинні працювати не тільки активно, а й розумно та розуміти, як краще контактувати зі своїми споживачами.

Компаніям-операторам необхідно розуміти, як контактувати зі своїми споживачами. Тому сьогодні перед українськими операторами постає завдання пошуку нових ефективних способів щоб привернути й утримати купівельну зацікавленість до своїх послуг.

Отже, впроваджуючи нові послуги потрібно супроводжувати їх оригінальними, інформативними та привабливими зверненнями, які будуть переконувати у їх відповідності потребам і бажанням споживачів не тільки активно, а й розумно. Тому будь-який маркетинговий процес повинен починатися зі сприйняття потреби споживача і подальшого визначення можливих способів, за допомогою яких вона може бути задоволена.

СЕКЦІЯ «ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ»

УДК 332

Андросова О.Ф.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

СКЛАДОВІ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСНОВИ УСПІШНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО СТРАТЕГІЇ

Основу корпоративної культури утворюють переконання і філософія організації, що пояснюють, чому вона діє так, а не інакше. Культура компанії проявляється в переконаннях працівників і принципах бізнесу, які декларуються і практикуються керівництвом, в етичних стандартах і офіційній політиці, в стосунках з різними партнерами (особливо з власними співробітниками, профспілками, акціонерами, постачальниками і суспільством), в традиціях, методах контролю, вимоги до поведінки працівників, в тій невлесимій атмосфері, яка відрізняє одну компанію від мільйонів інших. Всі ці соціальні фактори не завжди чітко формулюються в комплексі й визначають культуру організації.

Культуру організації формують численні соціальні фактори внутрішнього середовища.

Переконання і методи, що утворюють культуру компанії, сходять до різних джерел: працівник, який користується особливим авторитетом, формальна або неформальна група, відділ або підрозділ; вони можуть виходити знизу або впроваджуватися зверху. Часто ключові компоненти культури закладаються засновником організації або кількома сильними лідерами, які формулюють їх як філософію, принципи або політику компанії. Впроваджуються зверху, вони поступово «пускають коріння», стають стилем компанії, їх розділяють менеджери і працівники, а потім вони починають самі впливати на атмосферу компанії, формуючи поведінку нових працівників. У швидко зростаючих компаніях культура створюється «сама собою», а не відповідно до якихось принципів, оскільки на роботу запрошують співробітників виходячи з технічних навичок і досвіду, але не відсівають тих кандидатів, чий цінності, переконання і особисті якості несумісні з характером, філософією і стратегією компанії, сформульованими засновниками і вищим керівництвом.

Найчастіше культура компанії знаходить своє вираження в «легендах», які працівники розповідають всім новачкам, щоб продемонструвати традиції і принципи організації.

Після того, як керівництво сформулює основні принципи культури, її слід закріпити, підбираючи нових працівників, особисті якості, переконання і навички яких співпадають прийнятим в компанії. На наступному етапі новачків треба ознайомити з формальними правилами компанії (це роблять зазвичай керівники і досвідчені співробітники) і неформальними (з цим добре справляються колеги). Новоприбулих також посвячують в історію компанії, переказуючи «легенди», і заохочують до дотримання культури. Працівників слід стимулювати регулярним заохоченням, зразково прийнятим в компанії нормам, і покаранням тих, хто ці норми порушує. Приймаючи нових працівників, менеджери повинні орієнтуватися не тільки на високий професійний рівень і відмінний послужний список, але і на особисті якості кандидата. Це означає, що менеджери намагаються брати на роботу людей, з якими їм потім буде легко і приємно працювати. Іншими словами, шанси кандидатів потрапити на роботу саме в цю компанію зростають, якщо їх система цінностей, відношення до роботи і особисті якості відповідають культурі компанії. З іншого боку, і претенденти вибирають зазвичай такі компанії, в котрих, як їм здається, буде приємно і легко працювати. Працівники, які «не прижилися» в компанії, зазвичай швидко звільняються, а співробітники, яким підходить атмосфера компанії, залишаються і роблять кар'єру. Чим довше людина працює в організації, чим сильніше вплив на неї з боку корпоративної культури, тим повніше і міцніше вона засвоює цю культуру. Культура є продукт поєднання всіх соціальних факторів організації.

Навіть дуже стійка культура не буває статичною – вона змінюється, хоча і незначно, разом зі стратегією і структурою організації. Внутрішні кризи, поява нових технологій, нові проблеми породжують нові методи роботи та зміна культури. Природна зміна лідерів і членів організації також веде до появи нових цінностей і методів роботи, які впливають на культуру. Освоєння нових видів бізнесу, поширення діяльності на інші географічні регіони (особливо за кордон), швидке зростання і пов'язане з ним розширення штату, злиття і придбання – всі ці фактори прискорюють зміни в культурі. Сьогодні найбільший вплив на культуру компаній в усьому світі надають глобалізація і Internet.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ ЧЕРЕЗ ВПРОВАДЖЕННЯ DIGITAL СТРАТЕГІЮ

Розвиток нових технологій, стрімке збільшення кількості користувачів інтернету сигналізують страховому бізнесу про можливості для розширення клієнтської аудиторії і побудови нового каналу – онлайн продажів. Але поки що в цьому досягли успіху не всі.

Проте, вже в найближчі роки українському страховому ринку пророкують небувалий ріст цифрових сервісів, з чим пов'язані такі оптимістичні очікування, про Digital трансформації, а також про електронний поліс.

Зараз настає повний перехід на цифровий формат ведення бізнесу. За 20–25 років перехідного періоду з одного боку ми вже використовуємо нові технології, з іншого боку – у нас все ще існує паралельно паперовий обіг, паперовий архів, потреба особистих зустрічей з клієнтом.

Говорячи про Digital стратегії або про трансформації, які в нас зараз проходять, тобто інтернет продаж – це тільки маленька частина змін. Для того щоб відповідати очікуванням клієнта через 5 років, які вже видно сьогодні, страхові компанії повинні виконати серйозне завдання. Сьогодні клієнт хоче отримувати послуги від страхової компанії так само швидко, зручно, з використанням нових технологій, як і від інших компаній, якими він користується регулярно. Для більшості клієнтів страхових ринку сьогодні це нонсенс, що вони не можуть купити простий поліс обов'язкового страхування автоцивільної відповідальності в режимі онлайн.

Темпи розвитку інтернет-продажів на страховому ринку залежать від декількох факторів. Перший - загальна ситуація з інтернет-користуванням і позитивним досвідом українців: зараз близько 2 мільйонів активно використовують інтернет для покупки-продажу, а більше половини всіх користувачів мають досвід покупок в онлайні. Другий фактор – законодавче поле, яке відкриває можливості або ж навпаки стримує цей ріст. Остання особливість – поведінка лідерів, які, як правило, ведуть за собою ринок, пропонуючи все нові і нові зручні рішення, сервіси, які охоплюють мільйони українців.

Такими лідерами у нас, наприклад, є в банківському секторі «Приватбанк», в телекомунікаціях – мобільні оператори, в послугах доставки – «Нова пошта» та багато інших.

Вони створюють нові стандарти цифрових сервісів, які змінюють інші суміжні ринки. Додайте до цього наші світові лідерські позиції за кількістю молодих і талановитих ІТ фахівців, і ми можемо говорити, що зерно інновацій вже посіяно в добре удобреному ґрунті.

Клієнти досить швидко адаптувалися до нових форматів електронних продажів, незважаючи на досить низький, у порівнянні з заходом, рівнем користування Інтернетом та послугами покупки / оплати онлайн. Хороший приклад – авіаційний ринок, вже майже 10 років минуло з тих пір, як він повністю перейшов на електронні квитки і позбувся паперових проїзних документів суворої звітності.

Ще один свіжий приклад – «Укрзалізниця», яка впровадила продаж електронних квитків. Оборót інтернет-продажів в страхуванні становить 2 % всього портфеля.

Страховий бізнес завжди відрізнявся своєю консервативністю. На відміну від компаній інших індустрій, які можуть дозволити собі кожен рік, а іноді і кілька разів на рік, пропонувати нові флагманські продукти і сервіси, не боячись експериментувати.

З одного боку, ми як і раніше повинні бути дуже відповідальними і професійними в частині тих продуктів, які випускаємо на ринок, так як за цим завжди стоїть відповідальність на сотні тисяч і навіть мільйони. З іншого боку – ми повинні стати дуже швидкими і гнучкими в частині генерації нових сервісів для клієнта і адаптації наших продуктів під ці сервіси. Наприклад, вже сьогодні можливо врегулювання збитків не тільки по телефону, а також з використанням сайту страхової компанії.

Для страхової компанії принципово важливо побудувати внутрішню культуру компанії, де вітаються нові ідеї, не бояться робити помилки і використовують принцип test and learn. Нова стартап-культура принесла з собою і принцип селективності, коли компанія повинна приймати рішення про інвестування на підставі результатів безлічі пілотних проєктів, де тільки кращі за показниками ефективності, пов'язані зі збільшенням бізнесу, задоволеністю клієнтів, зменшенням витрат отримають розвиток. На страховому ринку також з'являються гравці, які починають освоювати фінансовий сервіс, такі як Google і Facebook, це реальні конкуренти для страхових компаній. Наприклад, Google активно заходить на страховий ринок як агрегатор. Вже сьогодні це популярний сервіс в Америці, за допомогою якого люди можуть вибрати страховку для свого автомобіля серед кращих компаній ринку. Тому необхідно дотриматись принципу: «Змінюйся або вмирай!».

ПРОБЛЕМИ ДОЛАРИЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ 2010–2015 РР

Доларизація економіки – процес насичення сфери обігу готівкою вільно конвертованої валюти у вигляді доларів США. Наприкінці 90–х ХХ ст. доларова маса, що перебуває на руках у населення України, за підрахунками, становить 2 млрд. дол. США.

Причини доларизації економіки України, а також інших країн пов'язані як із зовнішніми, так і з внутрішніми чинниками. Зовнішні – розширення й розвиток міжнародної торгівлі, залучення іноземних інвестицій, розширення міжнародного туризму тощо. Внутрішні – нестача національної валюти для здійснення розрахунків в умовах жорсткої монетарної політики уряду, високий рівень інфляції що спонукає тримати кошти у вільно конвертованій валюті, найдоступнішою з яких є долар США, тощо.

Значною мірою доларизація економіки пов'язана з діяльністю в Україні таких міжнародних фінансових організацій, як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції і розвитку. З одного боку, кредити, які надають ці організації Україні переважно в доларах США, сприяють зростанню обсягу доларової маси, в т.ч. й готівкової. З іншого боку, ці організації, насамперед МВФ, вимагають проведення жорсткої емісійної політики, що спричиняє нестачу у внутрішньому обігу національної валюти.

Доларизація економіки призводить до таких негативних наслідків припиняється роль національної валюти вартість національної валюти пов'язується не з існуючою товарною масою, а із співвідношенням її з кількістю доларової маси, інфляційні процеси в країні пов'язуються з інфляцією долара США та інших валют, втрачається довіра до національної грошової та фінансової системи, що гальмує формування розвинутих ринкових відносин і сприяє розширенню тіньової економіки. Через це більшість фахівців виступає проти доларизації економіки.

Криза 2008 року довела, що переважаюча тенденція доларизації зобов'язань привела країну до жорсткого потрясіння. Після тієї кризи рівень доларизації зобов'язань знижувався прогресивно аж до катастрофічної девальвації 2014 року.

З поточними рівнями доларизації активів, зобов'язань та ІСЦ економіка і фінансова система знаходяться в небезпечній ситуації, у якій

подальші зрушення в девальвації та інфляції можуть мати непередбачувані наслідки

Проблеми девальвації, інфляції та доларизації йдуть поруч і на них необхідно відповідати на якомога глибшому рівні. Цей рівень представлений повним дотриманням цінової стабільності та заохоченням структурних змін в деномінації активів та зобов'язань у бік національної валюти. Без довіри до монетарної політики, без упевненості в національній валюті і місцевих боргових ринках країна не зможе повстати з попелу минулого.

Сьогодні недостатньо лише змін в економічній, монетарній та фінансовій парадигмі. Потрібна зовсім нова парадигма, яка базується не тільки на кращих історичних практиках, а й на системних реформах.

Найбільш ґрунтовна проблема банківської системи України – це надмірно збільшена доларизація банківської системи. Згідно з офіційними даними НБУ на 1 березня 2016 року рівень доларизації (на практиці це називається рівень доларизації МНЄ) склав 32,2 %.

В 2013 році даний показник був 27,2 %, а в 2007 році взагалі 23,1 %. Для нормально розвинутих країн цей показник повинен бути не більше 5–7 %. Нажаль, чим вище доларизація банківської системи, тем вище ризик валютних збитків та катаклізмів. За підсумками січня-лютого 2016 року банківська система України понесла збитки в розмірі 5,8 млрд. грн. із-за валютних операцій.

Вирішенню проблеми доларизації може в значній мірі сприяти системний підхід до регулювання грошово-банківської та бюджетної сфер України. При цьому важливими, з нашого погляду, є такі висновки і рекомендації – поступове переведення гривні у режим повної конвертованості, тобто вільного обміну на іноземні валюти. Потрібно домогтися такої ситуації, коли гривня стане валютою, яка необмежено і вільно обмінюється за поточними, капітальними та інвестиційними операціями.

З погляду НБУ, необхідно розробити та запустити комплекс заходів щодо зниження доларизації банківської системи за рахунок стабілізації національної одиниці, зниження рівня інфляції та реформування фінансово-економічних аспектів діяльності всіх суб'єктів господарювання. Ці заходи треба здійснити в короткостроковій або середньостроковій перспективах, протягом 12–36 місяців, перед поверненням України на міжнародні ринки капіталу згідно з програмою розширеного фінансування від МФВ.

УДК: 330.322(477.64)

Фатюха Н.Г.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРЯМИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЗАПОРІЗЬКУ ОБЛАСТЬ

Запорізький регіон є одним із інвестиційно привабливих регіонів України із значним науково-технічним і виробничим потенціалом.

Впродовж 2010–2014 років залучення прямих іноземних інвестицій до економіки Запорізького регіону характеризувалося позитивною динамікою. Водночас, напружені соціально-економічна та політична ситуації в Україні наприкінці 2013 року та у 2014 році, девальвація гривні, уповільнена економічна активність іноземних інвесторів спричинили значне зниження загального обсягу інвестицій, вкладених в економіку області: з 1124,7 до 1039,8 млн. дол. США. Як наслідок, зростання у 2010–2012 роках показника обсягу прямих іноземних інвестицій на одного мешканця області на 23 % до 637,2 дол. США змінилося у 2013–2014 роках його падінням на 22 % до 497,4 дол. США.

У 2015 р. в економіку області іноземними інвесторами вкладено 21,7 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Зменшення капіталу за цей період становить – 129,8 млн. дол., у т.ч. за рахунок курсової різниці – 120,6 млн. дол.

За географічною структурою 76,7 % прямих іноземних інвестицій надходили до Запорізької області від країн Європейського Союзу (714,7 млн. дол.), з інших країн світу – 217,0 млн. дол. (23,3 %).

За територіальним розподілом основна частка іноземного капіталу – 94,5 % (станом на 31.12.2015 р.) – сконцентрована у м. Запоріжжя і лише 5,5 % припадає на інші 24 території області.

Таблиця 1 – Основні показники динаміки інвестицій у Запорізьку область (на початок року) (розраховано автором самостійно)

Роки	Інвестиції в економіку області, млн. дол.	Абсолютний приріст, млн. дол. США		Темп зростання, %		Темп приросту, %	
		базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий	базисний	ланцюговий
2011	952,8	-	-	100,00	-	-	-
2012	987,6	34,8	34,8	103,7	103,7	3,7	3,7
2013	1077,6	124,8	90,0	113,1	109,1	3,1	9,1
2014	1125,4	172,6	47,8	118,1	104,4	18,1	4,4
2015	1039,8	87,0	-85,6	109,1	92,4	9,1	-7,6
31.12.2015	931,7	-21,1	-108,1	97,8	89,6	-2,2	-10,4

Протягом 2010–2013 років інвестори вклали кошти у сільське господарство, машинобудування, будівництво, фінансову діяльність, операції з нерухомістю, торгівлю, ремонт автомобілів, металургійне виробництво, виробництво гумових і пластмасових виробів, постачання електроенергії, газу, пари. У 2014 році абсолютне збільшення іноземного капіталу спостерігалось лише у виробництві хімічних речовин і хімічної продукції. За підсумками 2015 року 65,6 % загального обсягу іноземного капіталу зосереджувався у промисловості (610,8 млн. дол.), в т. ч. переробній – 57,8 % (538,6 млн. дол.), постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 5,6 %, (52,3 млн. дол.).

За даними статистичного спостереження в останні п'ять років область стабільно входила в десятку регіонів України за загальним обсягом залучених прямих іноземних інвестицій. За підсумками 2014 року область посіла 10 місце за цим показником, в її економіці працювало 1,9 % вкладеного в Україну прямого іноземного капіталу.

За експертною оцінкою інвестиційного середовища Запорізької області (підсумки щорічного опитування облдержадміністрацією економічно активних підприємства регіону) серед основних негативних чинників щодо залучення іноземного капіталу називаються: нерозвиненість інфраструктури територій області, недосконалість системи оподаткування та митних процедур, нестабільність законодавства, корумпованість, бюрократизм.

Таким чином, з метою зупинення падіння обсягів прямих іноземних інвестицій необхідно покращувати інвестиційне середовище регіону через розробку комплексу заходів, що полегшують діяльність інвесторів в Україні та здійснення скоординованої інформаційно-маркетингової політики.

УДК: 330.322(477.64)

Андрющенко І.Є.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ ТА ІНВЕСТИЦІЙ НА СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Питання побудови імітаційних моделей управління, а також їх використання, достатньо актуальні в сучасних ринкових умовах. Основою імітаційної моделі управління є отримання прогнозу розвитку досліджуваного процесу в майбутньому при виконанні певних заданих

умов. Моделювання управління розвитком інноваційного потенціалу включає наступні основні етапи:

- математично–модельний опис досліджуваного об'єкту;
- побудову моделі управління розвитку інноваційного потенціалу підприємств машинобудування;
- процес фінансування розвитком інноваційного потенціалу;
- ефективність дії об'єкту;
- практичне застосування моделі.

Для побудови даної моделі управління було проаналізовано загальний стан інноваційної діяльності підприємств машинобудівної галузі, оцінено наявний інноваційний потенціал підприємств даної галузі та виокремлено, на основі проведених розрахунків, інноваційно–активні підприємства.

Об'єктом дослідження є процес моделювання взаємодії підприємств машинобудівної галузі з метою ефективного управління розвитком їхнього наявного інноваційного потенціалу.

В даний час в реальному секторі машинобудівної галузі спостерігається значне зниження інноваційної діяльності багатьох підприємств, накопичені раніше ресурси вичерпуються, скорочується потенціал наукоємного виробництва продукції. Основна причина полягає в різкому спаді реалізації інноваційних можливостей підприємств. Розвиток інноваційного потенціалу підприємств машинобудування, як свідчить практика, здійснюють за допомогою різних методів, до яких відносять:

- проведення НДДКР;
- придбання ноу–хау, патентів і ліцензій;
- створення венчурних підприємств;
- створення спільних інноваційних підприємств;
- поглинання підприємств, що володіють новими технологіями

тощо.

У економічній теорії інноваційний потенціал розглядають як засіб економічного розвитку підприємств. Але гострий інвестиційний дефіцит, що існує в даний час, значно ускладнює розвиток і впровадження інновацій.

На зміну спрощеному розумінню процесу взаємодії підприємств як торгівлі між собою сьогодні все більш використовується нове поняття – система інтегрування. Інноваційні можливості об'єднання підприємств заслуговують на особливу увагу, насамперед тому, що в рамках таких структур полегшується фінансування розвитку наявного інноваційного потенціалу.

Модель організації управління інноваційною діяльністю зумовлює створення особливої форми інновації – «сукупного інноваційного потенціалу».

Однією із складових моделі управління є банк, який бере участь в прибутку залучених до групи інноваційно-активних підприємств; взаємопоєднання виробничого і фінансового капіталу учасників кластерної структури дозволяє ефективно управляти наявним інноваційним потенціалом та розвивати його. Запропонована форма організації управління має серйозні переваги, як в інвестиційній, так і в інноваційній сфері діяльності підприємств машинобудування.

Інноваційний потенціал в даній структурі набуває особливого значення, адже створює конкурентноздатну основу діяльності для моделі управління.

Перевагами такої моделі управління є можливості:

- прискорення зниження витрат при впровадженні інновацій і розвитку інноваційного потенціалу;
- розподілу внутрішніх ризиків між учасниками структури управління;
- об'єднання конкурентних потенціалів підприємств.

Моделювання системи управління розвитком інноваційного потенціалу є процесом упорядкування та відбору вихідних даних за об'єктами господарської діяльності, за напрямками інноваційної діяльності, що сприяло вирішенню проблеми підвищення економічної ефективності. Підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств в умовах трансформації економіки можливе на підставі використання моделі структури управління для нарощування інноваційного потенціалу підприємств.

УДК 33.336:336.02

Шестопалова О.В.

старш. викл. ЗНТУ

УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Банківська ліквідність відіграє життєву важливу роль як у діяльності окремого банку, так і у фінансовій системі держави. Від ліквідності банку залежить якість та повнота надання послуг клієнтам.

Неліквідний банк не може виконувати свої функції і проводити операції з обслуговування клієнтів, його рейтинг знижується, що значно

ускладнює запозичення коштів із зовнішніх джерел, банк втрачає потенційний прибуток. Вирішення проблем ліквідності повинно мати найвищий пріоритет у роботі банку, а моніторинг ліквідності та вживання відповідних заходів щодо підтримання достатнього рівня ліквідності є неодмінною умовою самозбереження та виживання кожного банку.

Ліквідність банку формується поступово в процесі його розвитку, збільшення кількості та обсягів здійснюваних ним активних і пасивних операцій. Вибір показників для оцінювання ліквідності банку може залежати від особливостей ринку, на якому функціонує банк, виду банківських операцій, умов та специфіки їх здійснення.

Поняття «ліквідність» тісно пов'язане із поняттям «платоспроможність». Під платоспроможністю розуміють не тільки можливість перетворення активів у швидко реалізовані, але ще й спроможність юридичної чи фізичної особи виконати свої платіжні зобов'язання у повному обсязі.

Ліквідність можна розглядати як необхідну та обов'язкову умову платоспроможності, контроль за виконанням якої бере на себе не тільки сама юридична чи фізична особа, а й певний орган зовнішнього контролю і нагляду.

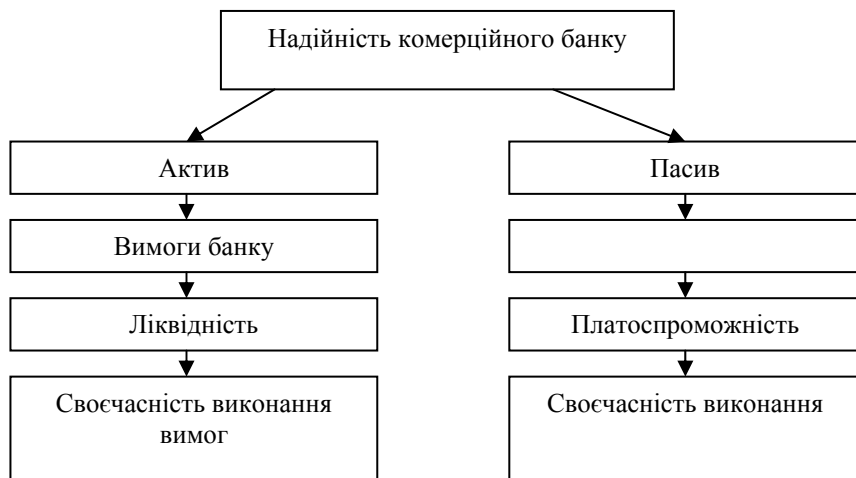

Рисунок 1 – Зв'язок ліквідності й платоспроможності банку

Ліквідність банку, багато в чому, визначає його платоспроможність. Однак, остання залежить і від інших чинників таких як:

1. Розмір капіталу

2. Спеціалізація та диверсифікація банківських послуг
3. Загального рівня ризикованості діяльності
4. Співвідношення власних і залучених коштів

Зв'язок ліквідності й платоспроможності банку наведено на рисунку 1.

З огляду на ту роль, яку відіграє ліквідність банківської системи, зокрема, кожного комерційного банку у забезпеченні їх платоспроможності, і фінансової стійкості, розширеного розвитку та ефективності трансмісійного механізму монетарної політики, вона є суб'єктом управління НБУ.

Після втрати ліквідності банк перестає існувати, відновити його репутацію та довіру до нього з боку клієнтів не можливо. Виходячи з цього, менеджмент банку має постійно забезпечувати достатній рівень ліквідності за мінімальних втрат. Тому важливе значення має застосований комерційним банком інструментарій управління ліквідністю, зокрема методи оцінювання потреби в ліквідних коштах, достатність джерел їх поповнення для кожного вітчизняного банку, стратегії управління ліквідною позицією.

УДК: 338.22.021.4

Коваль О.А.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

ФІНАНСОВІ КРИЗИ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ - ПРОЯВ ЗАГАЛЬНОЇ КРИЗИ УПРАВЛІННЯ СВІТОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ

За підсумками останніх двох років зі 180 банків 60 визнані неплатоспроможними, 36 ліквідовані. Сорок банків завершили 2015 рік зі збитками, розміри у яких багатьох перевищують 1 млрд. грн. Сумарні збитки 2014 року склали 53 млрд. грн., рекордсменом став державний Укрексімбанк – 4,54 млрд. грн. Норматив адекватності капіталу порушили абсолютно всі банки, і його виконання відкладено до 2018 року. Частка проблемних кредитів у 20 найбільших банках країни склала 41 %!. За 11 місяців 2015 року сумарний збиток українських банків склав 57,3 млрд. грн. На Всесвітньому економічному форумі в Давосі українська банківська система за рівнем конкурентоспроможності зайняла 79 місце з 140 досліджуваних. Помилкою буде думка, що проблеми банків є виключно прерогативою України. Величезні труднощі зазнають також і банки США, і країн Європейського Союзу. І ФРС, і ЄЦБ ввели досить жорстку систему моніторингу найбільших банків – ФРС ввело

обов'язковий стрес-тест, а в ЄЦБ введена система єдиного фінансового нагляду. Однак це не змогло вирішити проблему - найбільші банки США (Goldman Sachs, J.P. Morgan Chase, Morgan Stanley і Citigroup Inc) стрес-тест в 2015 році пройшли з труднощами. У 2016 році в тестуванні ФРС брали участь два американських підрозділи європейських банків – Deutsche Bank AG і Banco Santander SA, і обидва отримали «двійку».

Тільки з початку року фінансові ринки втратили близько 200 млрд. доларів капіталізації. Основним джерелом падіння стали прогнози про уповільнення падіння китайської економіки. І хоча прогноз знижує темпи зростання Китаю всього з 7 до 6,7 %, це зробило майже катастрофічний вплив на світові індекси. Ніколи ще до цього світова капіталістична система не залежала в такій мірі від економіки однієї окремо взятої соціалістичної країни, що демонструє стійкість негативної тенденції в світовому господарстві. Золото категорично відмовляється грати свою традиційну роль фінансового «притулку» і не дорожчає. Ціни на нафту повністю ігнорують війну на Близькому Сході і потенційну ірано-саудівську війну – чого не було ніколи. На останньому засіданні ФРС (березень 2016 року) зазначено на істотні ризики для світової економіки саме з причин нестабільності фінансових ринків.

Аналітиками наводяться маса всіляких причин такої нестабільності. Серед них:

- Переміщення основної частки заощаджень громадян з розвинених країн до країн «перспективні». Апологетом цієї ідеї є, наприклад, Соломон Бернанке;

- Зростання суверенної заборгованості держав G7 (Річард Ран, Інститут Катона, США);

- Індустріальний світ досяг свого насичення і нездатний підтримувати високі темпи зростання виробництва в умовах уповільнення зростання споживання (Лоуренс Саммерс, професор і колишній президент Гарвардського університету, а також экс-міністр фінансів США (з 1999 по 2001 рік) і колишній економічний радник президента США Барака Обами).

Існують і інші теорії, однак на наш погляд причини такого сумного стану світових фінансів інші, і вони носять глобально системний характер, оскільки породжені не класичною економічною та / або фінансовою кризою, а початком нового фазового переходу в світовій економіці, пов'язаного з відставанням керуючих технологій по їх здатності забезпечувати стабільне зростання.

Ознаки настання системної кризи:

1. Поява соціально-економічних і політичних «реліктів» (за термінологією Тоффлера).

2. Руйнування систем як прямий, так і зворотний зв'язок між «генераторами» рішень і виконавчим механізмом.

3. Зниження структурності систем влади, як вимога ліберального егрегора про «самоврядних системах», призводить до неможливості трансляції будь-яких керівників і / або структурируючих сигналів з рівня управління на рівень виконання зважаючи на відсутність будь-якої різниці в потенціалах цих рівнів або навіть появи негативного градієнта.

4. Заміщення «реальної» діяльності органів влади діяльністю символічної, що має з одного боку – релігійний характер (бо не має на увазі розуміння владою або її апологетами логічних і каузальних зв'язків у своїх рішеннях), а з іншого боку – карнавально-ілюзійний (образ рішень важливіше самих рішень).

Стан системи розподілу товарів абсолютно не відповідає завданню підвищення продуктивності праці. Залежно від галузі виробнику споживчих товарів дістається не більше 4–12 % кінцевої ціни товару. Решта поглинається оптово-роздрібною мережею і там же розбазарюється без найменших надій на інвестування прибутку в модернізацію виробництва. Шляхи вирішення два:

1. Нормативне визначення галузевого мінімуму, який повинен отримувати «виробник» з жорстким контролем його підтримки.

2. Всебічне розвиток прямих продажів – від простих телефонних до Інтернет-торгівлі самими виробниками.

Т.зв. «ринкові» механізми (тобто орієнтовані на отримання прибутку як вищої цінності) неминуче порушують баланс секторів, бо концентрують інвестиції всіх видів (фінансові, кадрові та ін.) на найменш капіталомісткій частині економіки – управлінні розподілом. З його неминучим спрощенням. Розподіляти завжди простіше і вигідніше, ніж виробляти або тим більше – розробляти принципово нові товари або послуги з невідомим фінансовим результатом. Директивне планування з високою точністю балансування неможливо, тому що кількість параметрів, за якими потрібно балансувати сучасну економіку, і чинників, від яких ці параметри залежать, на кілька порядків перевищує можливості будь-якої існуючої і навіть перспективної обчислювальної техніки. Тобто все неминуче зведеться до т.зв. «вольовим рішенням», що страждають відсутністю об'єктивності.

Таким чином, проблема неминуче призводить до необхідності розробки системи автоматичних регуляторів неринкового і ненормативного характеру. Тобто – знову повертаємося до проблеми

відставання гуманітарних технологій від вимог часу, що не має рішення в рамках традиційних уявлень про державу і економіці.

УДК 336

Чередниченко Н.О.

старш. викл., ЗНТУ

ЗМІНИ ПОДАТКОВОГО КОДЕКСУ В СФЕРІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ З ДОХОДУ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Податок на доходи фізичних осіб – загальнодержавний податок, що стягується з доходів фізичних осіб (громадян – резидентів) і нерезидентів, які отримують доходи з джерел їх походження в Україні.

З 01.01.2016 р. відповідно до Закону України від 24 грудня 2015 року № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» введена єдина ставка податку на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) 18 відс. замість колишніх 15 і 20.

За ставкою 18 відсотків оподатковуються більшість видів доходів, визначених розділом IV Податкового кодексу України.

Найголовніша зміна — введення єдиної ставки ПДФО 18 % замість колишніх 15 % і 20 %.

За ставкою 18 % оподатковується більшість видів доходів, визначених розділом IV Податкового кодексу України (далі – ПКУ) включаючи доходи у вигляді спадщини (подарунку), що успадковуються (приймаються у дарунок) спадкоємцем (обдарованим) від спадкодавця (дарувальника)-нерезидента, або успадковуються (приймаються у дарунок) спадкоємцем (обдарованим)-нерезидентом від спадкодавця (дарувальника)-резидента, пасивні доходи, в т. ч. дивіденди від неплатників податку на прибуток (п.п. 167.5 ст. 167 ПКУ). Якщо ж отримані дивіденди від платника податку на прибуток, то для них залишається ставка 5% (п.п. 167.5.2 ст. 167 ПКУ).

Водночас, для доходів, нарахованих як виграш чи приз на користь платників податку – фізичних осіб застосовується також ставка податку 18% (замість раніше встановлених 15 (30) %).

Ставка податку 15 % встановлена для пенсій, щомісячного довічного грошового утримання, які отримуються платником податку з Пенсійного фонду України або бюджету згідно із законом, в частині перевищення над триразовим розміром мінімальної зарплати, встановленої на 1 січня (у розрахунку на місяць) (у 2016 році – 4134 грн.) (п. 167.4 ст. 167ПКУ).

Ставка податку 0 %, яка встановлена безпосередньо в ст. 167 ПКУ, застосовується у випадках, прямо передбачених розділом IV ПКУ (їх перелік не зазнав змін) (п. 167.3 ст. 167ПКУ).

Розширено перелік доходів, які не включаються до складу місячного (річного) оподатковуваного доходу (п.п. 165.1.57 - 165.1.59 ст. 165 ПКУ).

Уточнено розмір загальної податкової соціальної пільги — 50 % прожиткового мінімуму для працездатних осіб (у розрахунку на місяць), встановленого на 1 січня звітного податкового року (раніше це була тимчасова норма, яку подовжували з року в рік) (п.п. 169.1.1 ст. 169 ПКУ).

Скасований обов'язок подання платником податку податкової декларації за результатами 2016 року у тому випадку, якщо він впродовж звітного року отримував зарплату і виплати у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами одночасно від двох і більше податкових агентів і загальна річна сума таких доходів перевищувала сто двадцять розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року (виключений п.п. «є» п. 176.1 ст. 176 ПКУ).

Внесено зміни до ст.179 ПКУ в частині неподання платником податку податкової декларації якщо такий платник отримував доходи виключно від податкових агентів незалежно від виду та розміру нарахованого (виплаченого, наданого) доходу, крім випадків, прямо передбачених розділом IV ПКУ (абз. 3 п. 179.2 179 ПКУ).

Для фізичних осіб – підприємців скасовано обов'язок сплати авансового внеску з ПДФО у відсотках до минулого року, а кінцеві терміни сплати податку суттєво перенесено – на 20 квітня, 20 липня і 20 жовтня. Також з'явилося застереження про те, що авансовий платіж за четвертий календарний квартал не розраховується та не сплачується.

УДК 336.7

Шарова С.В.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

ВАЛЮТНИЙ КУРС ТА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Здійснення зовнішньоекономічних операцій та пов'язаного з цим обміну однієї національної валюти на іншу потребує встановлення співвідношення обміну між валютами – валютного курсу. Валютний курс

– це ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошових одиницях інших країн або в міжнародних розрахункових одиницях (СДР, євро).

Установлення валютного курсу необхідне для обміну валютами під час здійснення торгівлі товарами, послугами, у процесі руху капіталів та кредитів, для порівняння цін світових та національних ринків, а також вартісних показників різних країн, виражених у національних або іноземних валютах. Тому валютний курс у зовнішньоекономічній діяльності виконує надзвичайно важливі функції:

- інтернаціоналізації грошових відносин різних країн, що створює цілісну світову систему грошей;

- порівняння цінових структур і результатів виробництва окремих країн (зіставлення продуктивності праці, витрат виробництва, заробітної плати тощо);

- зіставлення вартостей (цін) національного і світового ринків, що дозволяє національні витрати порівнювати із суспільно необхідними інтернаціональними витратами праці;

- перерозподілу національного продукту між країнами в процесі здійснення ними зовнішньоекономічних зв'язків.

На практиці вартісні пропорції обміну валют знаходять відображення у вигляді співвідношення купівельної спроможності валют.

Купівельна спроможність валюти являє собою сукупність товарів та послуг, які можна придбати за певну національну грошову одиницю. Паритет купівельної спроможності валюти означає співвідношення купівельної сили валют. Визначення курсу називається котируванням валюти.

У практиці валютних відносин використовують такі види валютних курсів: фіксований; плаваючий (гнучкий); змішаний.

Фіксований валютний курс передбачає наявність певного зареєстрованого (офіційного) паритету, що підтримується державними органами. У сучасних умовах центральний банк підтримує фіксований валютний курс у визначених межах до однієї валюти або до «кошика» валют.

Плаваючий валютний курс самостійно формується під впливом попиту та пропозиції на іноземну валюту на валютному ринку. При зміні співвідношення між попитом і пропозицією іноземної валюти змінюється і валютний курс. Плаваючі валютні курси послаблюють стабільність цін і можуть посилювати інфляційні процеси в економіці. Україна належить до групи країн з плаваючим (гнучким) валютним курсом. Але цей режим вільного ринкового плавання може бути скоригований державою з урахуванням конкретної економічної ситуації. Це керований (змішаний)

валютний курс, що дозволяє перебороти абсолютизацію жорсткого фіксування чи вільного плавання. Режим керованого плавання означає, що уряд у разі необхідності виходить на ринки іноземної валюти, щоб вплинути на валютний курс національної валюти.

Головним валютним курсом у країні виступає офіційний курс, що встановлюється та підтримується державними органами. Він використовується під час здійснення всіх операцій з продажу та купівлі іноземної валюти, у бухгалтерському обліку всіх операцій, що здійснюються в іноземній валюті, у розрахунках з бюджетом та митницею. Офіційний валютний курс використовують усі резиденти та нерезиденти, що діють на території України, незалежно від форми власності та господарювання, видів валютних операцій та видів товарів чи послуг.

УДК 656.2:658.15

Нестеренко Ж.К.¹, Лайкова К.М.²

¹ канд. екон. наук, проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-121 м ЗНТУ

СПЕЦИФІКА РОБОТИ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН

З усіх видів транспорту на сьогоднішній день найбільш перспективним виступає залізничний транспорт, який є основною складовою транспортної системи та базовою галуззю економіки країни. Залізничний транспорт залишається найпопулярнішим видом транспорту для перевезення різних вантажів.

Специфіці роботи залізничного транспорту України присвячено праці українських учених: А.А. Бакаєва, Ю.С. Бараша, Л.М. Гаєвської, О.Г. Дейнеки, В.Л. Диканя. Однак, зважаючи на стан залізничного транспорту сьогодні, невирішеними залишаються проблеми, пов'язані з подальшим успішним функціонуванням галузі, а також особливостями залізничного перевезення. Існує можливість здійснювати міжнародні залізничні перевезення вантажів, такі види перевезень здійснюються на основі багатосторонніх і двосторонніх угод, ці угоди укладаються державами-учасниками угоди. Країни-лідери за кількістю залізничних перевезень – це Росія, США і Китай.

На сьогоднішній день протяжність залізниць складає 21705 км, 43 % з них електрифіковано. У підпорядкуванні Укрзалізниці є 1492 залізничні станції, 129 залізничних вокзалів (з них 31 – першого класу і вище). На

підприємствах залізничного транспорту працює більше 385 тис. осіб, які забезпечують його цілодобову роботу. За обсягами вантажних перевезень залізниці України займають четверте місце на Євразійському континенті, поступаючись лише залізницям Китаю, Росії та Індії.

Інвентарний парк пасажирських вагонів основних перевезень становить 5 291 одиницю, які експлуатуються понад встановлений нормативний термін (більше 28 років), що складає 61,5 % інвентарного парку. Крім того, частка вагонів віком від 10–20 років становить 2,8 %, а віком до 10 років – лише 6 %. Темпи старіння парку пасажирських вагонів значно опереджають його оновлення, загальний коефіцієнт зносу становить 86,6 %.

Вантажний сектор є основним джерелом доходу залізничної галузі та донором для пасажирських перевезень. За підсумками 2013 року від вантажних перевезень залізниці отримали 9 млрд. грн. прибутку, тоді як від перевезень пасажирів у дальньому та приміському сполученнях – 6,7 млрд. грн. збитків. Крім покриття збитків пасажирських перевезень, за рахунок прибутку від перевезень вантажів УЗ розвиває всю інфраструктуру, в тому числі, використовану для пасажирського перевезення.

У січні 2016 року був зафіксований мінімальний за останні 11 років обсяг залізничних перевезень. У порівнянні з груднем 2015 р. вони зменшилися на 25 %, а в порівнянні з аналогічним періодом минулого року – на 13 %. Втрати за місяць тільки по відношенню до січня 2015 року – більш 3,3 млн тонн. Основні «винуватці»: експорт (–2,2 млн. табо –23 % г / г) і транзит (–1,4 млн. табо –54 % г / г). В першу чергу, впав експорт будматеріалів (–90 % г / г), зерна (–33 % г / г) і ЗРС (–17 % г / г). В транзит втрачений вантажопотік ЗРС (–65 % г / г), нафти і н / п (–65 % г / г) і вугілля (–52 % г / г). Переважно транзит не пішов через затримку з узгодженням знижок, без яких в українських маршрутах немає ніякої доцільності. Втрата транзиту не була невідворотною: переважно транзит не пішов через затримку з узгодженням знижок, без яких в українських маршрутах немає ніякої доцільності.

Через катастрофічну зношеність рухомого складу, невідповідність між придбанням і списанням вантажних вагонів та локомотивів існує загроза незабезпечення потреб промислових галузей економіки у перевезення вантажів, з відповідними витратами для держбюджету, зниження показників економічного розвитку країни. Майже вичерпано резерви провізних спроможностей через граничну зношеність та низьку продуктивність пасажирського рухомого складу. Неприйняття дієвих заходів щодо оновлення пасажирського рухомого складу призведе до

неможливості, виконання пасажирських перевезень в повному обсязі та, як наслідок, зниження мобільності населення.

Тому основними проблемами, які необхідно вирішити є такі:

- підвищення пропускної спроможності мережі залізниць України;
- оновлення та модернізація основних фондів;
- технічне і технологічне відставання українських залізниць від залізниць європейських країн;
- недостатність власних джерел для оновлення основних фондів;
- відсутність державної підтримки інноваційного розвитку залізничної галузі і низький рівень інвестиційної привабливості у частині залучення інвестицій;

УДК 336

Нестеренко Ж.К.¹, Парапанова А.І.²

¹ канд. екон.наук, проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-121 м ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ В БАНКАХ: ЙОГО ВИДИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ

Бюджетування – основа фінансової дисципліни, де підвищується відповідальність керівників управління за досягнуті фінансові результати. Виконання бюджетів забезпечує досягнення поставлених цілей, дозволяє вчасно виявити недоліки і ухвалити відповідні рішення щодо їх усунення та ефективно мотивувати персонал банку. Організація та визначення методів проведення контролю за виконанням бюджетів є основним завданням банківських установ. Це дозволяє банкам, насамперед, постійно підтримувати ефективність свого бізнесу, зменшувати ризик діяльності банку, виявляти негативні тенденції розвитку та запобігати їм.

Система бюджетування – це процес безперервного вдосконалення, зокрема, вдосконалення контролю, аналізу та управління за відхиленнями. Банкам бракує накопиченого досвіду для практичного застосування бюджетного планування та контролю.

Бюджет допомагає контролювати діяльність банку у визначений період часу. Без бюджету керівник тільки реагує на ситуацію, але не контролює її. Останнім етапом бюджетного процесу є контроль та аналіз його виконання. При цьому бюджетування орієнтується на реалізацію в його рамках потужного аналітичного потенціалу і має яскраво виражений зв'язок із внутрішнім контролем, який здійснюють центри відповідальності.

Для забезпечення дієвого бюджетування в банку доцільно сформувати систему бюджетного контролювання, складовими елементами якої є об'єкти, предмети, суб'єкти, технологія та інструментарій контролю.

Контроль за виконанням бюджету, зазвичай, поділяється на два види:

1) поточний – застосовується в процесі реалізації бюджетного плану стосовно усіх показників, об'єктів, суб'єктів, процедур та взаємозв'язків;

2) кінцевий – передбачає перевірку кінцевих результатів отриманих внаслідок реалізації бюджетного плану.

Оперативний (поточний) контроль здійснюється протягом планового періоду (щоденна, щодакна звірка фактичних показників з плановими значеннями). Такий контроль дозволяє виявити на цій стадії тенденції, що призведуть до порушення плану, визначити розбіжності з бюджетними даними і вжити заходи для корегування фінансової ситуації, а також для усунення виявлених недоліків.

У банках спостерігаються різні підходи до аналізу і контролю бюджетів. Матеріальним виразом таких підходів є широкий перелік звітів, довідок, аналітичних матеріалів та первинних документів.

Документальне розкриття інформації можна розділити на три рівні: первинні документи, оперативна звітність та річний звіт про виконання бюджету. Для забезпечення постійного контролю банки використовують комп'ютерні програми, в яких є взаємозв'язок системи бюджетування з інформаційною базою даних, де відображається фактичне виконання бюджетів за даними обліку.

Для того, щоб управляти майбутніми подіями банкам, необхідно впровадити таку систему управління як контролінг. Контролінг спрямований на координацію і контроль всіх видів діяльності банку з метою успішного досягнення стратегічних цілей. Контролінг охоплює створення, обробку, перевірку і подання системної управлінської звітності. Він дозволяє заздалегідь змодельовати розвиток банківської діяльності з урахуванням різних проблем та впливу різних факторів на статті бюджету.

Контролінг забезпечує адаптацію банківських інновацій, нових фінансових інструментів і інноваційних банківських продуктів інформаційним вимогам посадових осіб, що ухвалюють рішення.

Розробка системи контролю виконання бюджетів – один із найбільш важливих аспектів всього фінансового планування та управління банком у цілому. Процес побудови системи контролю за виконанням бюджетів складний та трудомісткий, банки його реалізують за допомогою системи

автоматизації, де виділено рівні накопичення і опрацювання інформації, починаючи від первинних документів до звіту про виконання бюджетів. Вибір методів контролю, оцінки виконання, система показників унікальний для кожного конкретного банку і безпосередньо залежать від тих стратегічних цілей, які було поставлено, та специфіки його діяльності. При якісному контролі банки отримують можливість планувати потребу в ресурсах, а також знижувати ризик непередбачуваних витрат, отримувати економію в ресурсах за рахунок координації всіх сторін діяльності. За допомогою контролю важливі фактори для ухвалення управлінських рішень складаються в комплексну картину прозору для аналізу. Бюджетування виявляє роль кожного з цих факторів для досягнення корпоративних цілей.

УДК 330.142.22

Андросова О.Ф.¹, Зайцев К.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ 121 м ЗНТУ

УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ В КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ

Залучені кошти є найбільш вагомою частиною ресурсів банку, яка в кілька разів перевищує його власні кошти. Частка залучених коштів в різних банках коливається від 75 % і вище. Фактично залучені кошти – це основне джерело формування ресурсів комерційного банку, які спрямовуються на проведення активних операцій. З розвитком ринкових відносин структура залучених ресурсів зазнала істотних змін, що обумовлено появою нових, не традиційних для старої банківської системи способів акумуляції тимчасово вільних коштів фізичних і юридичних осіб.

До залучених коштів банку належать залишки коштів на поточних, бюджетних та розрахункових рахунках клієнтів, ощадні та строкові вклади фізичних та юридичних осіб, вклади до запитання, різні види депозитних рахунків, таких як умовні, заставні, брокерські, цільові депозити, депозити в іноземній валюті, а також кошти на кореспондентських рахунках інших банків (лоро-рахунки). У банківській практиці всі рахунки клієнтів, відкриті в банку, у цілому називають депозитами, а залучені кошти – депозитними зобов'язаннями.

Сучасна банківська практика характеризується великою розмаїтістю вкладів депозитів і депозитних рахунків. Це пояснюється прагненням

банків в умовах сегментованого висококонкурентного ринку найповніше задовольнити попит різних груп клієнтів на банківські послуги і залучити їх заощадження та вільні грошові капітали на банківські рахунки. За економічним змістом депозити можна розділити на групи:

- депозити до запитання;
- строкові депозити;
- ощадні вклади;
- цінні папери.

Депозити можна також класифікувати й за іншими ознаками: за термінами, за видами вкладів, умовами вкладання і вилучення коштів, виплачуваними відсотками, можливістю одержання пільг щодо активних операцій банку тощо.

Депозити до запитання представлені різними рахунками, з яких їх власники можуть одержувати готівку на першу вимогу шляхом виписування грошових і розрахункових документів. До депозитів до запитання у банківській практиці належать:

- кошти, які зберігаються на розрахункових і поточних рахунках державних, акціонерних підприємств, різних малих комерційних структур;

- кошти фондів різного призначення в період їх витрачання;
- кошти в розрахунках;
- кошти місцевих бюджетів і на рахунках місцевих бюджетів;
- залишки коштів на кореспондентських рахунках інших банків.

Строкові депозити й ощадні вклади становлять найстійкішу частину депозитних ресурсів. Строкові депозити – це кошти, внесені в банк на фіксований термін. Вони поділяються на:

- власне строкові депозити;
- депозити з попереднім повідомленням про вилучення коштів.

Метою банківського менеджменту у сфері управління зобов'язаннями банку є залучення достатнього обсягу коштів з найменшими витратами для фінансування тих активних операцій, які має здійснити банк. Отже, у процесі формування фондів менеджмент має враховувати два основні параметри управління – вартість залучених коштів та їх обсяг.

Для забезпечення бажаної структури, обсягів та рівня витрат за депозитними зобов'язаннями менеджмент використовує різні методи залучення коштів, які загалом зводяться до двох груп – цінові та нецінові методи управління залученими коштами.

Сутність цінових методів полягає у використанні відсоткової ставки за депозитами як головного важеля в конкурентній боротьбі за вільні і

грошові кошти фізичних і юридичних осіб. Підвищення пропонованої банком ставки дозволяє залучати додаткові ресурси. І навпаки, банк, перенасичений ресурсами, але обмежений декількома прибутковими напрямками їх розміщення, зберігає або навіть зменшує депозиті ставки.

Нецінові методи управління залученими коштами банку базуються на використанні різноманітних прийомів заохочення клієнтів, які прямо не пов'язані зі зміною депозитних ставок. До таких прийомів належать реклама, поліпшений рівень обслуговування, розширення спектра пропонованих банком рахунків та послуг, комплексне обслуговування, додаткові види безкоштовних послуг, розташування філій у місцях максимально наближених до клієнтів.

УДК 336

Андросова О.Ф.¹, Василенко О.С.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ.гр. ФЕУ 121 м ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

На сьогодні ключовою проблемою постає питання стійкості розвитку економіки, зокрема її важливої ланки – банківської системи.

Актуальність теми пов'язана із своїм впливом на розвиток економіки України; здатністю банків відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкретному середовищі.

Стійке функціонування банківської системи має непересічне значення для забезпечення поступального соціально-економічного розвитку в Україні, мінімізації фінансових ризиків для всіх учасників розрахунків, скорочення неплатежів, активізації кредитних відносин, незмінності інвестиційних та ощадних стратегій економічних агентів, зростання добробуту населення, а відтак – підвищення ефективності економічних процесів в Україні.

Фінансова стійкість банківської системи – це її здатність у динамічних умовах ринкового середовища протистояти дії негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, забезпечувати надійність збереження та повернення вкладів юридичних і фізичних осіб, захищати інтереси акціонерів та своєчасно виконувати власні зобов'язання.

Стійкість комерційного банку знаходиться під впливом всіх напрямків його діяльності і має складну структуру з кількома основними елементами:

- ліквідністю;
- надійністю;
- прибутковістю.

Оцінка фінансової стійкості – це підсистема аналітичної функції управління, яка базується на інформаційній системі банку та реалізується за допомогою сукупності аналітичних прийомів і способів

Фінансова стійкість банку (financial resilience of a bank) – стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності, ліквідності та рентабельності; це постійна здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування в конкурентному середовищі.

Фінансова стійкість комерційного банку забезпечується прибутковою його діяльністю з обмеженнями відносно ліквідності й безпеки (надійності).

Постає проблема пов'язана із ризиками, що можуть призвести до зниження фінансової стійкості вітчизняних банків:

- зниження обсягу кредитування реального сектору економіки;
- зниження якості банківських активів;
- ймовірність подальшого зниження обсягу банківських депозитів;
- зниження ліквідності;
- зростання процентних ставок;
- збільшення обсягів неповернутих валютних кредитів.

Основні шляхи вирішення проблем у банківському секторі:

- активне управління проблемними кредитами;
- надання банкам підтримки з боку НБУ, використання європейської схеми побудови процесів моніторингу і контролю активів;
- підвищення рівня капіталізації шляхом залучення до банків додаткового акціонерного капіталу;
- розроблення банками планів підвищення рівня капіталізації;
- впровадження обов'язкового котирування та продажу банками власних акцій на відкритому фінансовому ринку;
- підвищення якості підготовки банківських працівників, враховуючи постійний динамізм фінансового ринку, узгодження навчального процесу із відповідними запитами банків;
- підвищення якості та конкурентоспроможності банківських послуг; розвиток структури банківського сектору;

- створення умов для застосування електронних банківських технологій;
- стимулювання розвитку факторингу та лізингу;
- створення умов розширення безготівкових розрахунків в економіці;
- стимулювання банківського обслуговування населення;
- покращення управління ліквідністю, перегляд нормативів ліквідності;
- розробка адекватних моделей прогнозування ліквідності банківської системи, планування заходів НБУ щодо управління ліквідністю;
- нарощування довгострокових ресурсів банківської системи, розвиток механізмів рефінансування, збереження нульової норми резервування, забезпечення рівності доступу до рефінансування всіх банків, доповнення механізму довгострокового рефінансування обмеженнями на використання наданих коштів;
- забезпечення валютної стабілізації шляхом недопущення значних курсових стрибків, посилення контролю за операціями купівлі-продажу іноземної валюти, продовження практики проведення цільових аукціонів з продажу іноземної валюти;
- активізація маркетингової діяльності – забезпечення виконання стандартів сервісу і створення іміджу банку, що піклується і цінує своїх клієнтів.

УДК 338:658.14.015.25(477)

Бабенко-Левада В.Г.¹, Шакіб Н.Д.²

¹ канд. екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-121 м, ЗНТУ

ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ ТА ЇХ ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ

Поняття фінансової стійкості страховика нормативно не визначене, проте існує багато тлумачень даного поняття. Фінансова стійкість страхової компанії – це комплекс дій (фінансового, інвестиційного та організаційного характеру), направлених на постійну підтримку балансу між витратами і зобов'язаннями страховика та фінансовими ресурсами, необхідними для їх покриття або виконання, в результаті чого досягається ефективний розвиток страхової компанії незважаючи на зміну зовнішніх та внутрішніх факторів функціонування економіки.

Фінансова стійкість страховика знаходиться під впливом ряду факторів, які можуть мати як зовнішнє джерело походження, так і внутрішнє. Страхова компанія не може бути стійкою до усіх факторів, тому рівень її фінансової стійкості залежить від числа факторів до яких вона є стійкою.

Зовнішні фактори: порядок ліцензування, порядок інвестування страхових резервів, підходи до визначення маржі платоспроможності, легувальних перестраховальних операцій, антимонопольне регулювання, податкове законодавство, регулювання страхових тарифів, ризики природних катаклізмів, соціально-політична ситуація в країні, інфляційні процеси, рівень конкуренції на страховому ринку, рівень страхової культури.

Внутрішні фактори: загальна стратегія компанії та корпоративна культура, рівень і пріоритети фінансового менеджменту, організаційна структура компанії, структура збалансованості страхового портфеля, тарифна політика, обсяг власного капіталу, обсяги клієнтської бази та її стійкість, склад та рівень страхових резервів, політика перестраховування, стан регіональної мережі, кваліфікація персоналу, строк роботи на ринку та ділова репутація.

Проте, страховик є неспроможним відносно того, щоб взяти до уваги всі перелічені фактори, тому стійкість страхової компанії залежить від кількості тих факторів, які вона врахувала в процесі здійснення своєї діяльності. З огляду на те, що зовнішні фактори страхова компанія не може контролювати, тому однією з пріоритетних цілей страховика повинно бути управління внутрішніми факторами, які впливають на рівень фінансової стійкості.

Значення фінансової стійкості страхових компаній для економіки в цілому обумовлено низкою причин. По-перше, розвиток страхового сектора в системі фінансових відносин на макрорівні сприяє стабілізації економічних відносин та забезпеченню соціальної стійкості суспільства. По-друге, зміцнення фінансової стійкості страхових компаній сприятливо впливає на ринкові відносини на макроекономічному рівні в цілому. По-третє, страхові компанії суттєво впливають на ринок інвестицій, оскільки є надійним джерелом формування фінансового капіталу.

На фінансову стійкість страхової компанії впливає ряд факторів, різних як за характером, так і за ступенем впливу. Так, до факторів, які впливають на фінансову стійкість страхової компанії як суб'єкта господарювання можна віднести:

- склад і структура витрат;

- стратегія компанії щодо витрат;
- інфляція;
- час;
- тривалість звітного періоду;
- маркетингова політика і менеджмент страхової компанії;
- кон'юнктура ринку.

Зважаючи на характерні особливості діяльності страхових компаній розрізняють два види їх фінансової стійкості, як і дві сторони з яких її можна оцінити, а саме:

- фінансова стійкість страхової компанії як юридичної особи, що займається господарською діяльністю з надання послуг;
- фінансова стійкість страхової компанії за вимогами, що ставляться до страхових компаній як до суб'єктів фінансового ринку.

УДК 657.1

Олійник Т.О.¹, Жабицька А.В.²

¹ канд.екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.ФЕУ-121 м ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

З розвитком ринкових перетворень зобов'язання стали важливою проблемою в економічній науці, адже постала необхідність врегулювання взаємовідносин між суб'єктами господарювання та іншими учасниками господарських відносин. Однак, як свідчать проведені фахівцями з обліку та аналізу теоретичні та практичні дослідження, питанням організації обліку поточних зобов'язань приділяється недостатня увага, внаслідок чого ускладнюється дотримання основних методичних принципів ведення обліку, спотворюється інформація про фінансовий стан підприємства, стан розрахунків, знижується ефективність прийняття управлінських рішень. Сукупна оцінка окремих видів зобов'язань використовується для визначення рівня платоспроможності підприємства, його загальної і швидкої ліквідності.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 11 «Зобов'язання» передбачено такі види зобов'язань: довготермінові, поточні, забезпечення, непередбачені зобов'язання, доходи майбутніх періодів. Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

Зобов'язання відображається у фінансовій звітності, якщо дотримуються дві умови: 1) воно повинно бути ймовірним і 2) його величина може бути кількісно надійно оцінена. Якщо ці умови не дотримуються, то інформація про зобов'язання повинна відображатися у примітках до фінансових звітів.

Поточні (короткострокові) зобов'язання – зобов'язання по товарах і послугах, придбанім, але не сплаченим, несплачених податків і будь-які інші нарахування і витрати, а також отримані аванси, попередня оплата, комерційний акцепт, векселі до оплати, короткострокові позики, поточна частина довгострокових зобов'язань. Поточні зобов'язання повинні бути погашені до 1 року. Класифікацію поточних зобов'язань згідно з П(С)БО 11 з урахуванням НП(С)БО 1 та Плану рахунків подано в таблиці 1.

Згідно Методичних рекомендації по заповненню форм фінансової звітності (наказ МФУ від 28.03.2013 р. № 433) відображення підприємствами зобов'язань за отримані послуги від сторонніх організацій у складі інших поточних зобов'язань у обліку та звітності (рахунок 685 «Розрахунки з іншими кредиторами», рядок Балансу 1690 «Інші поточні зобов'язання»). Пропонуємо наступний шлях вирішення зазначеної проблеми: заборгованість за отримані послуги у даному випадку є одною з основних позицій зобов'язань і тому повинна обліковуватись на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» та включатись до рядка 1615 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги».

Таблиця 1 – Класифікація поточних зобов'язань та їх зв'язок з планом рахунків та звітністю

Склад зобов'язань	Оцінка зобов'язань в балансі	Рахунки бухгалтерського обліку	Код рядка Балансу
Короткострокові кредити банків	За сумою погашення	601, 602, 603, 604, 605, 606	1600
Короткострокові векселі видані		621, 622	1605
Поточна заборгованість по довгострокові зобов'язання		611, 612	1610
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги		631, 632	1615
Поточна заборгованість по розрахунках:			
- с бюджетом;	Визнаються	641- 644	1620
- по страхуванню;		651- 655	1625

- по оплаті праці;	витратами	661, 662	1630
- по отриманих авансах;		681	1635
- с учасниками;		671, 672	1640
- по внутрішніх розрахунках.		682, 683	1645
Інші поточні зобов'язання		684, 685	1690

Згідно вище викладеного, можна зробити висновки, що зобов'язання – це фінансові обов'язки, величина яких відома або може бути оцінена з достатнім рівнем вірогідності. Чітка організація обліку зобов'язань нададуть можливість забезпечити отримання об'єктивної інформації для аналізу і контролю поточних зобов'язань, проведення якого сприяє ефективному формуванню, підготовці та прийняттю управлінських рішень щодо діяльності підприємства та підтриманню їхньої фінансової стійкості та платоспроможності на високому рівні.

УДК 336.581.2

Фатюха Н.Г.¹, Сліпко В.Ю.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-124 (сп) ЗНТУ

РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ ПОЗИК В УКРАЇНІ

Місцеві позики – форма мобілізації фінансових ресурсів для потреб місцевих органів влади. Місцеві позики розміщуються на ринку позичкового капіталу. Ринок місцевих позик в Україні є слаборозвинутим та потребує трансформаційних змін.

Розвиток ринку місцевих запозичень в Україні відбувався під впливом формування правової бази, яка його регулювала. Активне формування нормативно-правової бази, яка б регулювала весь спектр правових відносин, які виникають у процесі випуску, розміщення та погашення облігацій місцевої позики розпочалося вже у 1998 році, але базові документи прийняли після 2000 року.

У 2001 році Верховна Рада України ухвалила Бюджетний кодекс України, який закріпив право місцевих рад та Верховної Ради АРК Крим приймати рішення про здійснення запозичень, а вже у 2010 новий Бюджетний кодекс визначив основні аспекти здійснення місцевих позик в Україні. Згідно з ним, запозичення можуть здійснюватися лише до бюджету розвитку спеціального фонду місцевого бюджету, тобто спрямовуватись лише на інвестиційні цілі.

Сучасний стан ринку місцевих позик яскраво простежується на основі розміщення облігацій внутрішньої державної позики.

Згідно результатів розміщення внутрішньої державної позики за 2 квітня 2015 року можна навести наступні показники: кількість виставлених облігацій складає 900 102 штуки з номінальною вартістю 1000 грн. та рівнем дохідності 7,00 %.

Якщо ж порівнювати дані показники за квітень 2014 року, то можна зазначити, що кількість і номінальна вартість облігацій внутрішньої державної позики були аналогічні 2015 року, проте рівень мінімальної дохідності облігацій у квітні 2014 року становив 9,95 %, що на 2,25 % є вищим за аналогічний період 2015 року.

Отже, спостерігається тенденція до зниження мінімального рівня дохідності облігацій внутрішньої державної позики. Найбільшими емітентами облігацій за 2014–2015 роки стали Львів, Київ, Суми, Дніпропетровськ.

Для врегулювання місцевих запозичень з метою мінімізації можливості неефективного використання запозичених коштів необхідно здійснити ряд заходів як на загальнодержавному рівні, так і на місцевому. Так, пропонується:

- посилити державний контроль над здійсненням місцевих запозичень через забезпечення відповідального планування витрат, фінансованих позиками;

- запровадити обов'язковий супровід місцевих позик деталізованими програмами використання запозичених коштів та планами погашення боргів;

- здійснювати широке інформування суспільства про умови та цілі запозичення.

Таким чином, слід відмітити існування на ринку місцевих позик ряду невизначених і проблемних моментів, які мають місце і в Україні: встановлення обмежень щодо обсягів кредитів, які можуть отримуватися за рахунок муніципальних облігацій; застосування гарантій та заходів щодо забезпечення місцевих позик; вирішення ряду принципових питань стосовно виплати боргу в разі дефолту органів місцевого самоврядування.

УДК: 336.77

Фатюха Н.Г.¹, Кривошей Р.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-121 м ЗНТУ

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Іпотечний кредит – це особлива форма кредиту, пов'язана з наданням позик під заставу нерухомого майна – землі, виробничих або житлових будівель тощо.

Іпотечні позики надаються на довгостроковій основі.

Іпотечний кредит стає можливим лише за умови приватної власності на землю і нерухомість. Він дозволяє землевласникам фінансувати отримання додаткових ділянок землі, а підприємцям збільшити розміри виробництва.

В Україні ринок банківських послуг відіграє значну роль в системі іпотечного кредитування. Їхня частка складає понад 75 % іпотечного ринку.

Проблеми розвитку іпотечного кредитування в Україні умовно можна поділити на такі складові: політико-правові, соціально-економічні, науково-технічні, економіко-географічні.

Політико-правовими проблемами можуть виступати: недосконалість законодавчої бази; відсутність єдиних системоутворюючих принципів, стандартизації та уніфікації процедур іпотечного кредитування; недостатня участь держави у стимулюванні іпотечного кредиту; недостатній захист прав кредитора; незначна роль державної іпотечної установи на ринку іпотечних кредитів.

До соціально-економічних проблем відносять: загальна нестабільність економіки; інфляційні ризики; низький рівень доходів у більшості населення порівняно з вартістю нерухомості; висока ставка за іпотечними кредитами; високий рівень валютизації іпотечного ринку.

В свою чергу до науково-технічних проблем входять: нерозвиненість механізмів залучення коштів населення; не розвинута система рефінансування банківських іпотечних кредитів; низький відсоток іпотечних кредитів в кредитному портфелі банку.

Економіко-географічною проблемою виступає недостатньо розвинена інфраструктура ринку житла і житлового будівництва.

Для розв'язання проблем іпотечного кредитування необхідно вирішити ряд питань, а саме:

- подальше вдосконалення законодавчої бази з іпотечного кредитування;
- забезпечення стандартизації та уніфікації процедури іпотечного кредитування;
- подолання економічної кризи в країні;
- розширення споживачів цих послуг шляхом забезпечення сприятливих умов кредитування;
- залучення державних гарантій з метою мобілізації фінансових ресурсів;
- розиток інфраструктури іпотечного ринку;
- подальший розиток фондового та страхового ринку.

Цілком зрозумілим є те, що процес іпотечного кредитування дозволить вирішити ряд досить актуальних соціально-економічних проблем суспільства. По-перше, отримає розвиток довгострокове житлове іпотечне кредитування. По-друге, отримує рішення питання кредитних ресурсів для підприємств агропромислового комплексу. Але на даний час в Україні залишаються не вирішеними проблеми, які знижують можливість провадження іпотечного кредитування в повному обсязі.

УДК 336.027

Фатюха Н.Г.¹, Чемерис Т.К.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-112 ЗНТУ

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Місцеве самоврядування – одна з головних основ демократичної системи управління. У здійсненні функцій і завдань, які покладаються на органи місцевого самоврядування, вирішальне значення має їх самостійність і фінансова незалежність. Від фінансових можливостей органів місцевого самоврядування залежить виконання ними реальних владних функцій. Самостійність органів місцевого самоврядування буде завжди лише формальною за умови їх фінансової залежності.

Запроваджена система міжбюджетного регулювання доходів місцевих бюджетів України не сприяє зацікавленості органів місцевого самоврядування в нарощуванні власної доходної бази, а також не досягнуто ефективності податково-бюджетних трансформацій на місцях. Зростання видатків місцевих бюджетів не має фінансово-економічного обґрунтування.

Існуюча в Україні система місцевого самоврядування не відповідає потребам суспільства. Функціонування місцевого самоврядування не спрямовано на реалізацію його головного призначення – створення та підтримка сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, надання мешканцям територіальних громад якісних та доступних публічних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади. Тому для вирішення поставлених проблем Кабінет Міністрів України в квітні 2014 року схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Що визначає напрямки, механізми, строки формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади, надання

високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Зміцнення фінансової незалежності місцевого самоврядування та вирішення виявлених проблем передбачається розв'язати шляхом:

- визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, здатних забезпечити доступність та належну якість публічних послуг, що надаються такими органами, а також необхідної для цього ресурсної бази;
- створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень;
- розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності;
- розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на засадах децентралізації влади;
- запровадження механізму державного контролю за відповідністю Конституції та законам України рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню публічних послуг;
- максимального залучення населення до прийняття управлінських рішень, сприяння розвитку форм прямого народовладдя;
- удосконалення механізму координації діяльності місцевих органів виконавчої влади.

У результаті це дасть змогу досягти стійкого економічного ефекту за умови гармонізації пріоритетів і етапів зазначених реформ із реформою місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

УДК 368.9(477)

Шестопалова О.В.¹, Сіленко О.Е.²

¹ старш. викл., ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 514 ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ УКРАЇНИ

Податкова політика істотно впливає як на формування дохідної частини бюджетів всіх рівнів, так і на економічне зростання держави. Вона є одним з основних і найбільш діючих важелів стимулювання

розвитку економіки держави. Однак податкова система, що діє в нашій країні, не сприяє ефективному розвитку українського суспільства. У зв'язку з цим виникає гостра потреба у реформуванні системи оподатковування в Україні.

Україна займає передостаннє місце серед 178 проаналізованих країн світу. В Україні діє 99 видів обов'язкових платежів (більше тільки в Узбекистані та Беларусі), а на виконання всіх процедур, пов'язаних з їхньою сплатою, витрачається 2085 годин у рік, з огляду на те що на сплату податків у світі витрачається в середньому 332 години на рік. У рейтингу загального податкового навантаження Україна зайняла 145 місце.

Проблемою податкової системи України є також її нескоординована структура податків. У більшості розвинених країн світу основою надходжень у бюджет є прибутковий податок, друге місце займає ПДВ як основний непрямий податок, податок на прибуток підприємств посідає лише третє місце. В Україні все протилежно. У поповненні держбюджету лідирує ПДВ. Надходження від податку на прибуток набагато вище, ніж у розвинених країнах світу. Що стосується надходжень прибуткового податку, то він в Україні найнижчий з наведених трьох.

Що стосується податкового тягаря в Україні, то проблема його нерівномірного розподілу є набагато серйознішою, ніж проблема його загального рівня. Найбільший податковий тягар несуть законослухняні підприємства й позбавлені податкових пільг. Розрахунки показали, що підприємства, які працюють тільки на внутрішньому ринку, не мають податкові пільги й не ухиляються від сплати податків, перераховують державі більше 40 % створеної додаткової вартості, тоді як підприємства, які користуються податковими пільгами й відхиляються від оподатковування, перераховують державі від 0 до 7 % прибутку. Таким чином, пільги стимулюють розвиток тіньової економіки, масштаби якої, за оцінками експертів, складають в Україні 40–50 % від обсягу ВВП.

Розходження у веденні бухгалтерського й податкового обліків призводить до того, що в Україні підприємство, що має збиток за балансом, найчастіше сплачує податок на прибуток. У цьому випадку держава вилучає не приріст на капітал, як у випадку зі звичайним податком на прибуток, а сам капітал.

Основні стратегічні цілі реформування відповідають європейським традиціям організації роботи податкових систем – робота з великим бізнесом, розробка національного індексу інвестиційної активності, упорядкування проблемних питань з відшкодуванням з бюджету сум ПДВ, спрощення податкових процедур, постійний діалог з бізнесовими

колами щодо законодавчих ініціатив податкової служби стосовно зниження ставок оподаткування, спрощення адміністрування платежів, трансфертного ціноутворення.

Серед основних напрямів розвитку обслуговування платників податків потрібно виділити такі: розширення застосування електронних послуг, популяризація використання ІТ-послуг; удосконалення податкових декларацій з метою спрощення їх заповнення та адміністрування; спрощення процесу оплати податків, застосування електронної оплати; організація профілактичних робіт для своєчасної сплати податків, розробка механізмів запобігання появі податкових боргів; удосконалення системи податкових апеляцій; удосконалення форм і методів обслуговування платників податків; підвищення професійного рівня співробітників, зайнятих у сфері обслуговування.

Здійснення заходів з модернізації податкової системи та удосконалення податкового адміністрування сприяє добровільному дотриманню податкового законодавства, розвитку підприємництва та формуванню більш сприятливого ділового середовища в Україні.

УДК 336.275(477)

Шестопалова О.В.¹, Голованова Г.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ДЕРЖАВНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ УКРАЇНИ ЗА ОСТАННІ РОКИ

За даними на 2016 рік, повний держборг України становить понад 62 млрд. доларів. За словами РІА «Новости», близько 18,6 млрд доларів – борг, гарантований державою, при цьому, дивлячись на дані 2015 і 2016 років. В останньому, внутрішній борг держави становитиме близько 35,5 % від обсягу державного боргу, а частка зовнішнього боргу – близько 64,5 %. Але і це ще далеко не все.

Як відомо з 2013 року, термін погашення Україною російського позику в 3 мільярди доларів повинен був закінчитися 20 грудня 2015 року. Як ми бачимо, дата пройшла, а борг все ще не погашено. Приблизно за 2 дні до кінцевої дати погашення боргу уряд ввів мораторій на виплату боргу РФ.

Весь борг країни, гарантований державою, розбитий на окремі частини і окремі заборгованості всіх важливих становить фінансову сферу України підприємств. На 2016 рік картина вимальовується приблизно така:

Заборгованість за позиками:

- МФО (Міжнародні фінансові організації): загальний сумарний борг становить 7,84 млрд. доларів;
- Органи управління іноземних держав: загальний сумарний борг складає 0,33 млрд. доларів;
- Іноземні комерційні банки та інші фінансові організації: загальний сумарний борг виходить порядком 4,55 млрд. доларів;
- Заборгованість по цінних паперах, випущених на зовнішньому ринку, на даний момент становить близько 2,36 млрд. доларів;
- Інша заборгованість: порядком 2,07 млрд. доларів.

11 березня 2015 року, МВФ запропонувала Україні програму фінансової допомоги, яка повинна тривати 4 роки (до 2019 р.). Основними пріоритетами цієї програми для України є:

- Підвищення тарифів на газ та опалення, внаслідок чого по заданому курсу борг повинен бути виплачений до квітня 2017 роки;
- Скорочення інфляції до однозначного числа до 2016 року;
- Виведення «Нафто Газа» України на бездефіцитний рівень до 2017 року;
- Невеликі поліпшення в плані контролю корпоративного управління, демонополізація.

На всі дані реформи, за даними на 2015 рік, МВФ спільно з міжнародними кредиторами на дану програму виділили 57,5 млрд. доларів.

Крім основного зовнішнього боргу країни, існує такий значний вид заборгованості, як валовий. Зовнішня валова заборгованість всіх резидентів України перед нерезидентами може класифікуватися такими пунктами:

- 4 основні сектори економіки: банки, загальне державне управління, органи грошово-кредитного управління та дрібніші галузі;
- короткострокові і довгострокові терміни погашення;
- сфера фінансових інструментів: кредити, боргові цінні папери, валюта і депозити, між фірмові борги та інші боргові зобов'язання.

Основною валютою розрахунку зовнішнього валового боргу є долар США. Незважаючи на гривні та іншу валюту, основний розрахунок проходить за курсом долара – обов'язкове правило, встановлене Національним Банком України.

Зовнішній валовий борг країни почав рости з 2004 року. З тих пір, сума заборгованості росла з кожним роком на 34,6 %, до 2010. З того року скачки зростання валового боргу знизилися на 85–90 %. Останні 2 роки Україна почала активну програму з погашення боргів як зовнішніх, так і

особистих боргів. У 2015 році Україна погасила загальну суму боргу на 11,1 %, а з приходом 2016-го – ще 6 %.

На майбутні 3 роки (до 2019 року) країна планує істотно покрити такі борги:

- прямий державний борг та грошові кошти, виділені для НБУ від Міжнародного валютного фонду і міжнародних фінансових організацій;
- зобов'язання деяких зовнішніх органів самоврядування з цінних паперів;
- зобов'язання банків за цінними паперами і кредитами;
- зобов'язання реального сектора всієї економіки країни з цінних паперів та залученими кредитами;
- кредиторська заборгованість, короткострокові та довгострокові кредити разом з простроченою заборгованістю по ним.

За статистикою, в період з 2004 по 2016 рр. співвідношення валового внутрішнього продукту і зовнішнього валового боргу зростає від 47,5 % до 80,3 % на користь ВВП.

УДК 368.9(477)

Шестопалова О.В.¹, Бутова І.Г.²

¹ старш. викл., ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ - 514 ЗНТУ

ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ, ЙОГО ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Особисте страхування – сукупність видів страхування, де в якості об'єкта страхування виступає майновий інтерес страхувальника, пов'язаний з життям, здоров'ям, подіями в житті окремої людини.

Виділяють три підгалузі особистого страхування:

1. Страхування життя – де в якості об'єкта виступають певні події в житті застрахованої особи;

2. Страхування від нещасних випадків – де в якості страхового випадку передбачається зовнішня причина, як правило, короткочасного впливу, яка призвела до тимчасової або постійної втрати працездатності, або смерть застрахованого, носить характер довгострокового страхування (від декількох років до декількох десятків років);

3. Медичне страхування – передбачає компенсацію медичних витрат застрахованої особи на лікування у зв'язку із захворюванням і / або нещасним випадком.

Зародження і розвиток страхового ринку в Україні тісно пов'язане з переходом країни на початку 90-х років до ринкової економіки. Поряд з банками, біржами, торговельними корпораціям, інвестиційними компаніями та іншими фінансовими установами з'явилися альтернативні Держстраху страхові комерційні структури. Починаючи з 1988 року на страховому ринку України, виникли перші кооперативи, а з 1990 року – перші страхові компанії, кількість яких інтенсивно збільшувалася. Тільки за 1990-93 роки їх кількість зросла від 35 до 455 структур.

Новий етап розвитку страхового ринку в Україні розпочався після прийняття у 1996 році Закону «Про страхування», згідно з яким в країні почався процес упорядкування, регламентації та державного нагляду за страховою діяльністю. Законодавчо були виділені ось такі положення: загальні положення страхування; об'єкти і суб'єкти страхових відносин; види обов'язкового страхування; специфічні ознаки договору про страхування; порядок і умови виплати страхових платежів і страхових компенсацій; умови забезпечення платоспроможності страховиків; порядок формування страхових резервів; компетенції і функції Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю (Укрстрахнагляд); умови ліцензування страхових компаній.

Станом на 2014-й, в рейтинг страхових компаній, так і на 2015-й увійшли 29 найбільших страховиків. Тоді як, за даними Нацкомфінпослуг, ризиковий сегмент страхового ринку в 2014 році формували 325 СК проти 345 ризикових компаній - на початок 2013 року.

У порівнянні з 2013 роком обсяг валових страхових премій в 2014 році скоротився на 1,89 млрд. гривень, або 6,6 %. Цей показник склав трохи більше 26,7 млрд. гривень.

У 2014–2015 роках погіршення економічної та політичної ситуації в країні, безумовно, негативно вплинуло на стан страхового ринку. Падає купівельна спроможність як у роздрібних, так і у корпоративних клієнтів, що веде до скорочення обсягу страхового ринку і кількості укладених договорів. Але, ринок страхових послуг залишається найбільш капіталізованим серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.09.2015 становила 368, у тому числі СК "life" 1– 50 компаній, СК "non-life" – 318 компаній, (станом на 30.09.2014 – 389 компаній, у тому числі СК "life" – 58 компаній, СК "non-life" – 331 компанія). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так за 9 місяців 2015 року порівняно з аналогічним періодом 2014 року, кількість компаній зменшилася на 21 СК. Попри всі ці обставини зростає страхування майна (збільшення валових страхових

платежів на 456,8 млн. грн. (21,7 %)); медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 204,5 млн. грн. (16,1 %)).

Негативним елементом вітчизняного страхового ринку є відсутність транснаціональних страхових компаній або їхніх філій. Українське законодавство не дає згоду на їх освіту.

Особливістю сучасного страхового ринку України є те, що вже здійснена гармонізація видів страхування з прийнятими у світі традиціями. Адаптовано 17 стандартних умов, прийнятих в Євросоюзі; проведена структуризація страхового ринку, здійснюється інтеграція України до європейського страхового ринку. Крім того, Україна приєдналася до міжнародного страхування цивільної відповідальності автовласників в системі «Зелена карта», в яку входять 42 країни, здійснюється входження України до Світової організації торгівлі – Генерального договору про торгівлю послугами.

Отже, страхова система України набуває цілком цивілізованого вигляду, і ставати одним з вирішальних чинників фінансової стабілізації та розвитку національної економіки.

УДК 332.8

Шарова С.В.¹, Виноградчий В.М.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.ФЕУ-121 м ЗНТУ

ЛІЗИНГ НЕРУХОМОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Нерухоме майно являє собою найважливіший елемент економіки України, без якого не можливе будь-яке виробництво. Для успішного лізингу нерухомості, треба виробити ефективну стратегію на базі відомостей про вартість та потенціал нерухомості на ринку. Але минулий 2014 рік став зовсім не успішним для лізингу в Україні.

Девальвація гривні, погіршення платіжного балансу бізнесу, згорання більшості компаній своїх програм, призвело до того, що обсяг нових договорів скоротився вдвічі, а також, з приводу незахищеності прав лізингових компаній спонукала їх бути більш обережними у праці з новими та старими клієнтами. Але ці процеси не однозначні.

З однієї сторони, економічний спад та мала купівельна спроможність населення викликали зниження попиту на нерухомість, з іншої сторони – з приводу недовіри банківській системі України, населення вкладало свої

заощадження у житлову площу. Велике значення має міграція населення і бізнесу з окупованих земель та зі сходу країни.

Портфель нерухомості лізингових компаній у 2014 році виріс на 17,35 % – до 15,2 млрд. грн. Але найбільший у «ОТП Лізинг» – 3,27 млрд. грн (+64,4 %). Ця компанія у 2013 році придбала портфель своїх конкурентів «ЄВРОЛІЗИНГ», а у 2014 – «ІНГ Лізинг». «Райффайзен Лізинг Аваль» – 3,18 млрд грн (+46 %) та «Український лізинговий фонд» – 2,46 млрд грн (+5,24 %).

Відсутність відповідного законодавства визначає багато ризиків, саме через них, багато лізингових компаній вимушені працювати приховано, не афішуючи своїх угод.

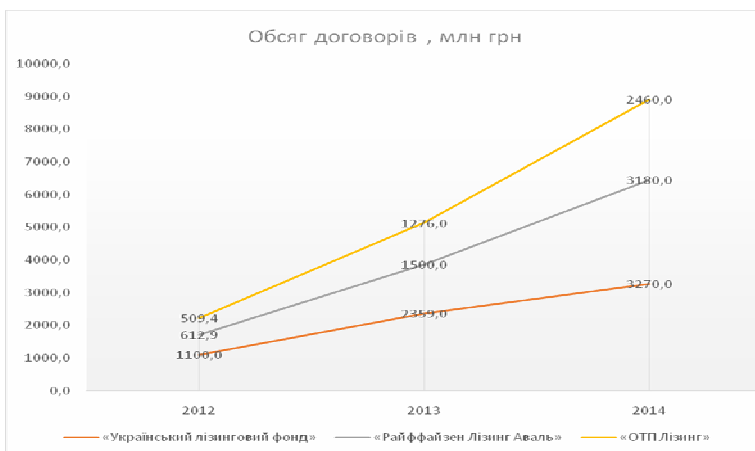

Рисунок 1 – Ріст обсягу договорів 2012–2014

Так, компанія може купити в лізинг нерухомість, або скористатися зворотнім лізингом (власник нерухомості може продати і одразу ж взяти її в лізинг, а гроші які він отримає, використати на фінансування інших проєктів. Наприклад, якась торгова мережа хоче вийти на ринок, але у неї немає коштів для будівництва спеціальних магазинів. Використовуємо працюючу європейську схему, коли на допомогу приходить лізингова компанія, яка займається будівництвом, а потім здає нерухомість у лізинг цій торговій мережі.

Лізинг нерухомості більш перспективний напрям, він виступає альтернативним варіантом банківському фінансуванню, бо компанії, які цим займаються, набагато гнучкіші, як фінансово, так і в способах співпраці.

УДК: 330.3

Шарова С.В.¹, Дирін М.В.²

¹ канд. екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ.гр. ФЕУ-121 м ЗНТУ

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА КРАЇН ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Проблема економічної безпеки України має кардинальне значення не лише в рамках сфери національної безпеки, а й контексті загального рівня розвитку країни. Це зумовлює виняткову увагу до проблеми економічної безпеки держави, яка поєднує питання розвитку окремих галузей економіки України із пріоритетами та національними інтересами держави.

Економічну безпеку можна визначити як загальнонаціональний комплекс заходів, спрямованих на постійний і стабільний розвиток економіки держави, що включає механізм протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам. До основних принципів забезпечення економічної безпеки України відносять дотримання законності на всіх етапах забезпечення економічної безпеки; баланс економічних інтересів особи, сім'ї, суспільства, держави; своєчасність і адекватність заходів, пов'язаних із відверненням загроз і захистом національних економічних інтересів; надання пріоритету мирним заходам у вирішенні як внутрішніх, так і зовнішніх конфліктів економічного характеру; інтеграцію національної економічної безпеки з міжнародною економічною безпекою тощо. У Конституції України чітко зазначено, що поряд із захистом суверенітету і територіальної цілісності України забезпечення її економічної безпеки є найважливішою функцією держави і справою всього українського народу. Таким чином, економічній безпеці притаманний інтегральний характер, оскільки вона є результатом спільних зусиль усього народу, і це проявляється через дії всіх гілок влади на всіх рівнях (від центрального до місцевого), наявних у державі сил і засобів, об'єднаних громадян і окремих осіб. Під час створення системи економічної безпеки першочергове значення має визначення національних економічних інтересів України, адже саме від цього залежить вироблення ефективних засобів їх реалізації та захисту. Загрозами економічній безпеці України слід вважати явні чи потенційні дії, що ускладнюють або унеможливають реалізацію національних економічних інтересів і створюють небезпеку для соціально-економічної та політичної систем, національних цінностей, життєзабезпечення нації та окремої особи. Нині загрози економічній безпеці України набули перманентного характеру і за цілою низкою основних критеріїв перейшли

критичну межу. Тому завдання полягає не лише у виході з економічної кризи, а й у відродженні національної економіки, створенні надійної економічної системи, забезпеченні її життєздатності й розвитку, спроможності адаптуватися до нових економічних умов.

Як свідчить світова практика, застосування (за рекомендаціями міжнародних фінансових організацій) моделі «шокової терапії» без урахування особливостей України не могло не призвести до руйнації економіки, диспаритету цін, катастрофічного зниження добробуту населення, руйнування прошарку людей з середнім достатком, криміналізації суспільства, гіперзростання «тіньової» економіки. Проблематичним залишається також питання наповнення бюджету.

Негативно позначається на діловій активності і в цілому на економічній ситуації в Україні падіння за останні 6 років рівня монетизації валового внутрішнього продукту більш ніж у 5 разів. Також в Україні спостерігається один з найбільших серед країн СНД темпів спаду обсягів виробництва агропромислової продукції. Протягом останніх років на тлі значного спаду виробництва сталися негативні структурні зміни. Співвідношення між видобувними та переробними галузями становило відповідно 16 % і 69 %.

Руйнування оптимальної структури виробництва та занедбаність сільського господарства свідчить про відсутність системного підходу до здійснення структурної перебудови економіки і створює значну загрозу економічній безпеці України.

УДК У9(4УКР)0-94

Набатова Ю.О.¹, Волощук Т.В.²

¹ канд. екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-112 ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ДОХОДИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 2010–2016 РР

Сьогодні однією з найгостріших соціально-економічних проблем є низький рівень життя населення, а саме рівень його доходів. Який характеризує рівень добробуту, можливість задоволення матеріальних та духовних потреб, подальший розвиток індивіда. Раціональний механізм формування та державно-договірне регулювання доходів є найважливішими факторами стимулювання праці та зростання рівня життя населення. Політика доходів населення є важливою складовою загальної стабільності економічної системи.

В умовах нестабільної економічної ситуації зменшуються реальні доходи населення, зростає вартість життя, знижується купівельна спроможність населення, виникає значне зростання диференціації населення за доходами та матеріальної забезпеченості, загострюються проблеми бідності на нерівності.

Україна сьогодні – бідність і злидні. За 25 років незалежності країна досягла свого дна. За оцінками МВФ, за підсумками 2015 р. номінальний ВВП в поточних цінах України впав до рівня 2005 року, а відновлення до докризового рівня (2006–2007 рр.) відбудеться не раніше 2020 р. Середньорічна зарплата в минулому році склала 176 дол. – нижче рівня Молдови. Середня пенсія знаходиться на найнижчому рівні серед європейських країн – менше 70 дол.

Згідно даних Держкомстату у 2015 році доходи населення склали 1743979 млн. грн., з них заробітна плата – 39,0 %, прибуток та змішаний дохід – 18,3 %, доходи від власності одержані – 4,9 %, соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти – 37,8 %. Доходи населення склали у 2010 р. – 1101175 млн. грн., у 2011 р. – 1266753 млн. грн., у 2012 р. – 1457864 млн. грн., у 2013 р. – 1548733 млн. грн., у 2014 р. – 1516768 млн. грн.

У бюджет 2016 року закладено ріст доходів населення на 12 %. «Це саме та цифра, яка повністю компенсує ріст цін та тарифів у 2016 році» – обіцяє голова уряду.

Доцільно зауважити, що статистичні дані фіксують лише офіційні доходи українців і не враховують їхньої тіньової складової.

Середня номінальна заробітна плата штатного працівника підприємств, установ та організацій у лютому 2016 р. становила 4585 грн, що у 3,3 раза вище рівня мінімальної заробітної плати (1378 грн). Індекс реальної заробітної плати у лютому 2016 р. порівняно із січнем 2016 р. становив 105,3 %, відносно лютого 2015 р. – 91,7 %. Упродовж лютого 2016 р. загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати зменшилася на 3,8 %, або на 79,1 млн. грн, і на 1 березня становила 2013,4 млн. грн.

Розміри соціальних стандартів в законі про Держбюджет на 2016 рік штучно суттєво занижено, вони залишаються в декілька разів менше за фактичні показники. Зокрема, з 1 січня 2016 року прожитковий мінімум встановлено в таких розмірах: на одну особу – 1330 грн.; для працездатних осіб – 1378 грн.; для осіб, які втратили працездатність – 1074 грн. Відповідно до Закону «Про державний Бюджет України на 2016 рік» розмір мінімальної заробітної плати визначено в розмірі: з 1 січня–1378 грн. (близько € 54,5), з 1 травня – 1450 грн., з 1 грудня –

1550 грн. Для порівняння, за розмір мінімальної заробітної плати у 2016 році: Франція – € 1482; Греція – € 615; Польща – € 426; Латвія – € 328.

Такий підхід до встановлення розмірів основних державних соціальних стандартів не враховує знецінення грошових доходів та заощаджень громадян внаслідок високої цінової інфляції, девальвації національної валюти, що проявляється у зниженні купівельної спроможності населення, зниженні рівня його життя та соціальної захищеності, створює ризики подальшого зубожіння, особливо найбільш уразливих верств населення, зокрема, тих, для кого пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги є єдиним джерелом існування.

Зростання соціальної орієнтації потребує підтримки певної рівноваги між демократичними інститутами і сильною державною владою, державним, регіональним, підприємницьким регулюванням економіки і ринковим механізмом саморегулювання, приватною і державною власністю, економічною ефективністю і соціальною справедливістю. Зміни у соціальній сфері перебувають у тісному зв'язку зі змінами в усіх сферах життєдіяльності суспільства, тобто їм притаманна причинно-наслідкова залежність з матеріально-виробничою сферою.

Соціально орієнтована економіка стає життєздатною тільки тоді, коли дотримуються необхідні межі соціального захисту, оскільки лише за таких умов забезпечуються суспільні умови для того, щоб людина могла збільшувати свій трудовий внесок, реалізувати свої можливості, а отже й доходи.

УДК 336.27(477)

Набатова Ю.О.¹, Чемерис Т.К.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-112 ЗНТУ

ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ ТА ПРОБЛЕМ ЙОГО ЗБІЛЬШЕННЯ У РОЗРІЗІ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ 2010–2015 РР

Державний борг являється однією з причин гальмування розвитку економіки країни. Ця проблема є актуальною, оскільки Україна має великий борговий тягар, за яким не може розрахуватися, та має тенденцію до його зростання. Основним джерелом фінансування дефіциту бюджету України є державні запозичення. Державний борг тісно пов'язаний економічними процесами та явищами, тому його управління має спиратись на науково-обґрунтовані принципи прийняття фінансових рішень у контексті забезпечення боргової політики держави.

Це зумовлює необхідність визначити структуру державного боргу, оцінити його сучасний стан та динаміку, проаналізувати витрати й доходи бюджету та його дефіцит, виявити основні проблеми, фактори впливу та перспективи на майбутнє.

З часів незалежності України державний борг постійно зростає. Зовнішній державний борг виникає в результаті запозичення держави на зовнішньому ринку. Державний внутрішній борг складається із заборгованості, що виникає щорічно за новими борговими зобов'язаннями уряду.

Основні причини зростання державного боргу: політична криза та військовий конфлікт; не стабільність курсу національної валюти; наявність соціальних та інших зобов'язань держави перед населенням; фінансування за рахунок державних запозичень значного дефіциту державного бюджету; необхідність додаткових коштів для здійснення реформ; необхідність подальшої бюджетної підтримки державних підприємств та рефінансування банків.

Чинники формування та наслідків державної заборгованості:

- зростання державних видатків викликає зростання сукупних, витрат, а отже й обсягу ВВП;
- державний борг загострює проблему його обслуговування;
- надмірний державний борг може опосередковано підірвати економічне зростання країни і перекладає тягар оподаткування на майбутні покоління;
- падіння виробничих інвестицій та зменшення капіталу й майбутніх доходів;
- внаслідок збільшення витрат на обслуговування боргу обмежуються можливості держави фінансувати соціально-економічні програми;
- надмірні зовнішні запозичення підривають стабільність валютної і банківської систем, збільшують чутливість країни до коливань кон'юнктури на світових товарних ринках.

Мінфіном зроблені важливі кроки на шляху до стабілізації фінансової системи країни, зокрема були прийняті зміни до державного бюджету, що дало змогу зменшити дефіцит сектору загального державного управління; проведено реформу місцевих бюджетів країни; досягнуто угоди з Міжнародним Валютним Фондом про надання масштабної міжнародної фінансової допомоги; проведено реформування податкової системи; запроваджено інституційні зміни Державної фіскальної служби; було досягнуто домовленості щодо списання та реструктуризації державного та гарантованого боргу без оголошення

дефолту. Прогнози щодо реалізації боргової політики України в подальшому, пов'язані зі зростанням обсягів державного боргу, що переважно спрямовуватиметься на погашення поточного боргу, що в свою чергу сприятиме збільшенню боргового навантаження на економіку України. Виникла ситуація, яка потребує конкретних дій щодо зменшення боргового навантаження і ефективного використання державних позик задля стабілізації економіки України, створення передумов для виходу економіки на сталий рівень економічного зростання. Передусім, потрібно прийняти законодавчий акт, що чітко регулюватиме функціонування державного і гарантованого боргу.

Збільшення державного боргу України негативно впливає на добробут населення та стан економіки в цілому. На погашення боргового навантаження впливає високий рівень ВВП та інфляції, а також девальвація національної валюти.

Для обслуговування державного боргу і пов'язаних з цим проблем потрібно розробляти нові стратегії розвитку та створювати прогностичні програми, щоб у майбутньому уникнути різких коливань в економіці. Необхідно піклуватися про рівень життя населення, не обтяжувати податками, даючи можливість розвиватися бізнесу, що буде приносити дохід, оскільки купівельна спроможність українців збільшиться, а також доцільно надавати допомогу соціально не захищеним людям, субсидії та інше.

УДК 658.15 (477)

Набатова Ю.О.¹, Нетреба О.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ 121 м ЗНТУ

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

Основні причини сьогодишньої кризи – внутрішнього походження.

До таких ендегенних факторів належать: деградація традиційних промислових підприємств, зруйнування грошової системи, банкрутство банківського сектора, деструктивні регулювальні дії уряду, в першу чергу, у питаннях оподаткування, заморожування зарплат і пенсій, введення додаткових митних платежів на імпорتنі товари, протекціоністське валютне забезпечення імпорту газу.

До внутрішніх факторів економічної кризи додалися зовнішні. Серед них – стрімкий відплив іноземного капіталу з України, дефіцитний

міжнародний валютний оборот, втрата ринків у Російській федерації, розгортання війни на сході країни.

Фактори економічної деградації склалися не один рік, вони – глибинного, а не поверхневого походження. Першими включилися чинники деградації промислових підприємств і руйнування національної грошово-кредитної системи, потім додалися інші фактори, які посилили і прискорили тенденції падіння.

Технологічна застарілість економіки та банкрутство банківського сектора спричинені неререформованим, інституційно архаїчним, забюрократизованим, неринковим станом української економічної системи.

Криза особливо загострилася і набула вкрай потворних проявів у 2014–2015 роках, коли додалися обтяжуючі обставини – неефективні дії українського уряду, втрата російських ринків та воєнний конфлікт на Донбасі.

Усі ці обставини вимагають багатокомпонентного відновлювального плану дій влади і вироблення певної логіки антикризових кроків.

Спочатку треба розглянути комплекс термінових антикризових заходів, потім викласти механізм усунення деструктивних регулювань влади та встановлення адекватних відносин з окупованими українськими територіями. Далі – визначити комплекс реформ в економіці.

Основні внутрішні складові кризи, без викоренення яких ситуацію не змінити.

1. Моральна застарілість традиційних галузей промисловості, яка проявляється у неконкурентоспроможності підприємств.

Наслідком є масова збитковість останніх і втрата ринків, що виражається у прискоренні і поглибленні падіння внутрішнього виробництва, скороченні робочих місць, вкрай поганому фінансовому стані суб'єктів господарювання.

2. Домінуванням олігархічної форми власності на виробничих об'єктах.

3. Розвалений стан грошово-кредитної системи внаслідок стрімкої девальвації гривні та інфляції цін.

4. Деградація банківського сектора.

Рівень проблем, що спричинили кризу падіння виробництва, змушують зробити висновок про її довгострокове протікання. Стадія паралічу економіки триватиме від одного року до трьох-чотирьох років, період відновлення - до п'яти років. В такій кризовій ситуації підприємство формує свої фінансові ресурси, щоб далі працювати на вітчизняному ринку. Фінансовими ресурсами підприємства називають

грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства на постійній або тимчасовій основі.

Ресурси, залучені на постійній основі, називають власними фінансовими ресурсами (власним капіталом). Власні фінансові ресурси початково формуються при створенні підприємства його засновниками, а потім збільшуються чи зменшуються в процесі здійснення підприємством фінансово-господарської діяльності.

Залежно від характеру дивідендної та інвестиційної політики прибуток більшою чи меншою мірою капіталізується, спрямовується на збільшення власних фінансових ресурсів підприємства і використовується для розширення його фінансово-господарської діяльності. Якщо підприємство успішно функціонує, початково сформовані власні ресурси постійно зростають, забезпечуючи зростання активів підприємства, збільшення обсягів його діяльності, а отже, й економічне зростання господарюючого суб'єкта.

Результатом незадовільної діяльності підприємства можуть бути збитки, неможливість розрахуватися з кредиторами за рахунок з генерованого в результаті господарської діяльності грошового потоку та прибутку. Власний капітал у цьому разі може бути частково використаний для виконання зобов'язань перед кредиторами, а також для збереження фінансової стійкості та кредитоспроможності підприємства.

УДК 366.276:621(477.7)

Пахомова І.Г.¹, Мамонова О.І.²

¹ канд. екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ.гр. ФЕУ 121 м ЗНТУ

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ МАШИНОБУДІВНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Згідно з офіційною статистикою, більше третини вітчизняних підприємств мають в даний час ознаки неспроможності.

Машинобудівні підприємства Запорізької області, як складова частина української промисловості, також зазнають труднощі, викликані кризою.

У 2015 р. Запорізька область зберегла за собою третє місце серед регіонів України за обсягами реалізованої промислової продукції (8,7 % від загального обсягу реалізації по Україні).

На разі ситуація залишається ще дуже складною. Обсяги виробництва промисловості по Запорізькій області за 2015 р. склали 94,3 % від 2014 р. (по Україні – 86,9 %). Скорочення обсягів виробництва в 2015 р. у металургії склало 4,7 %, машинобудуванні – 6,6 % та виготовлено лише 60,8 % легкових автомобілів від 2014 р. і 32,6 % – вантажних.

Збільшено обсяги виробництва у таких провідних підприємств, як: ПАТ «Мотор-Січ» – в 1,4 рази, ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат» – на 29,5 %, ПАТ «Запоріжсталь» (сталі – на 0,2 %, чавуну – на 9,4 %).

Однак на загальну картину вплинуло скорочення обсягу промислового виробництва на багатьох підприємствах. Так, падіння зафіксоване в металургійному виробництві, виробництві готових металевих виробів – на 1,9 %, в т.ч. через зменшення обсягів виробництва на ПАТ «Дніпроспецсталь», ПАТ «Запорізький завод феросплавів». Також крім ремонту і монтажу машин і устаткування, у машинобудуванні зниження відбулося на 13,6 %, що обумовлено скороченням виробництва на ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» (на 52 %), ПАТ «Запоріжтрансформатор» (на 36 %) та на інших підприємствах галузі, в зв'язку зі зниженням попиту на продукцію, низьким рівнем конкурентоспроможності продукції, фінансовими проблемами виробників. Через брак попиту на виготовлювану продукцію та відсутність державної підтримки вітчизняного виробництва ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» був завантажений лише частково. Через відсутність обігових коштів та значної втрати ринків збуту обсяги виробництва ПАТ «Запоріжтрансформатор» в 2015 р. склали 50 % від обсягів виробництва 2014 р.

На сьогоднішній день, незважаючи на велику кількість методичних підходів до діагностики ймовірності банкрутства промислових підприємств та визначення, що наводяться у науковій літературі, в Україні немає єдиної моделі, яка б дала змогу кваліфіковано оцінити перспективний фінансовий стан підприємства та була базою для прийняття адекватних фінансово-управлінських рішень. Серед недоліків існуючих методичних підходів основними є: ігнорування галузевої та регіональної специфіки підприємств, суб'єктивність формування вибірки показників, що входять до моделей, недостатнє теоретичне й емпіричне обґрунтування критичних точок (чи інтервалів) для окремих фінансових індикаторів, що призводить до неточного фіксування нормативних значень фінансових показників промисловості, проблема достовірності інформації та проблеми, пов'язані з її отриманням. В Україні

методологічні засади та практичний інструментарій фінансового управління знаходяться на стадії формування. Практично відсутні моделі діагностики фінансової неспроможності підприємств промисловості, які б враховували територіальну специфіку. Це обумовило необхідність розробки моделі когнітивної діагностики ймовірності банкрутства для оцінки фінансового управління, орієнтованої на виявлення загрози фінансової неспроможності з урахуванням сучасних правових норм законодавства про банкрутство в Україні та показників фінансового стану підприємств, диференційованих за видом економічної діяльності.

УДК 336.22

Шайтанова І.І.

студ.гр. ФЕУ-121м ЗНТУ

ПОДАТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЙОГО ОЦІНКИ

Податковий потенціал – це реальні та потенційні доходи від ресурсів регіону, що оподатковуються.

В умовах формування нової системи управління ринковою економікою особливе значення має створення стимулів для підвищення ефективності управління бюджетами на місцевому та регіональному рівнях. Значна частина проблем бюджету пов'язана з точністю визначення податкового потенціалу регіону. Методи визначення податкового потенціалу наведені в таблиці 1.

Таблиця 1– Методи визначення податкового потенціалу

№ №з .п	Метод	Сутність
1	Метод сукупних податкових ресурсів	Метод, заснований на формуванні податкових доходів, передбачає включення в розрахунок показників, що характеризують його реалізацію. Перевагами методу є отримання точніших результатів.
2	На основі індексу податкового потенціалу	До переваг методу належить те, що позиція муніципалітету співвідноситься не тільки з кількістю мешканців, але й із різними ставками, які впливають на надходження податкових ресурсів, а до недоліків – ускладнення процесу збору інформації та розрахунку з урахуванням кожного додаткового податку в муніципалітеті.

3	На основі макроекономічних показників	Метод на основі макроекономічних показників (ВВП, ВРП або ВВП муніципалітету) передбачає визначення величини податкового потенціалу як похідної від одного із зазначених показників.
4	На основі доходу населення на одну душу	Особливістю методу є розрахунок податкового потенціалу на основі визначення середньодушового доходу населення конкретної адміністративно-територіальної одиниці й порівняння їх із середньодушовими доходами населення у країні.
5	На основі регресійного аналізу	Метод передбачає визначення даних про сукупні джерела надходжень на рівні конкретної території, сприяє ефективній оцінці податкового потенціалу території при значно меншому обсязі необхідної фінансової і статистичної інформації. Недоліком є складність вибору економічних показників, що характеризують податковий потенціал.
6	Фактичний метод	Метод заснований на розрахунку податкового потенціалу з використанням даних офіційних форм податкової звітності. Перевагами методу є простота розрахунків і відносно невеликі обсяги необхідної інформації. Недоліком є те, що фактичні надходження не відображають податкового потенціалу території.
7	На основі індексу податкоспроможності	Сам індекс становить коефіцієнт, що визначає рівень податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці порівняно з аналогічним середнім показником по Україні з розрахунку на одного мешканця. Недоліком методу є його застосування суто для визначення обсягів міжбюджетних трансфертів, неповне відображення рівня податкового потенціалу території.
8	Репрезентативної податкової системи	Суть методу полягає у визначенні дохідних можливостей, які можуть бути акумульовані у бюджет за умови середнього рівня податкових зусиль і однакового складу податків і ставок оподаткування. На основі досліджень зроблено висновок, що цей метод є найадекватнішим із запропонованих і може бути покладений в основу методики оцінки податкового потенціалу промислового міста.

Отже, уникнути проблем з бюджетом можна шляхом вибору потрібного методу визначення податкового потенціалу. Це стосується як регіонального, так і місцевого рівнів.

УДК 336.719

Левченко Н.М.¹, Животок К.С.²

¹ д-р.держ.упр., проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-121 ЗНТУ

МОДЕЛЬ МОНІТОРИНГУ КАПІТАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Перспективи розвитку банківської системи України визначаються рівнем капіталізації банківських установ. Недостатній рівень капіталізації стримує належний розвиток як окремого банку, так і банківського сектору в цілому. В умовах сьогодення забезпечення достатнього обсягу капіталу банків постає однією з ключових проблем, адже саме нестача капіталу є найбільшою загрозою стабільності банківської системи. З огляду на це, питання капіталізації банківської системи останнім часом набуло особливої актуальності. Прогноз стабільності банківського сектору визначається завдяки моніторингу капіталізації банківської системи. Під моніторингом (англ. monitoring) слід розуміти комплекс наукових, технічних, технологічних, організаційних та інших засобів, які забезпечують систематичний контроль (стеження) за станом та тенденціями розвитку природних, техногенних та суспільних процесів. На сучасному етапі розроблено низку різноманітних моделей моніторингу капіталізації банківської системи, кожна з яких відрізняється науковим підходом:

- трирівнева модель довіри до банківської системи – описує методичні підходи до завоювання банками довіри потенційних клієнтів;

- модель механізму зростання банківського капіталу – основною метою даної концептуальної моделі є створення стабільної та надійної банківської системи;

- модель макроекономічних та мікроекономічних показників визначення достатності капіталу – розрахунок даних показників дає змогу встановити загальний рівень капіталізації банківської системи країни, порівняти з іншими країнами;

– модель поетапного алгоритму визначення капіталізації банку – дана модель включає показники, які відображають розмір капіталу банку, його ринкову вартість, ефективність системи управління залученими коштами, а також прибутковість активних операцій банку та емесії; – логіко-структурна функціональна модель докапіталізації – базується на

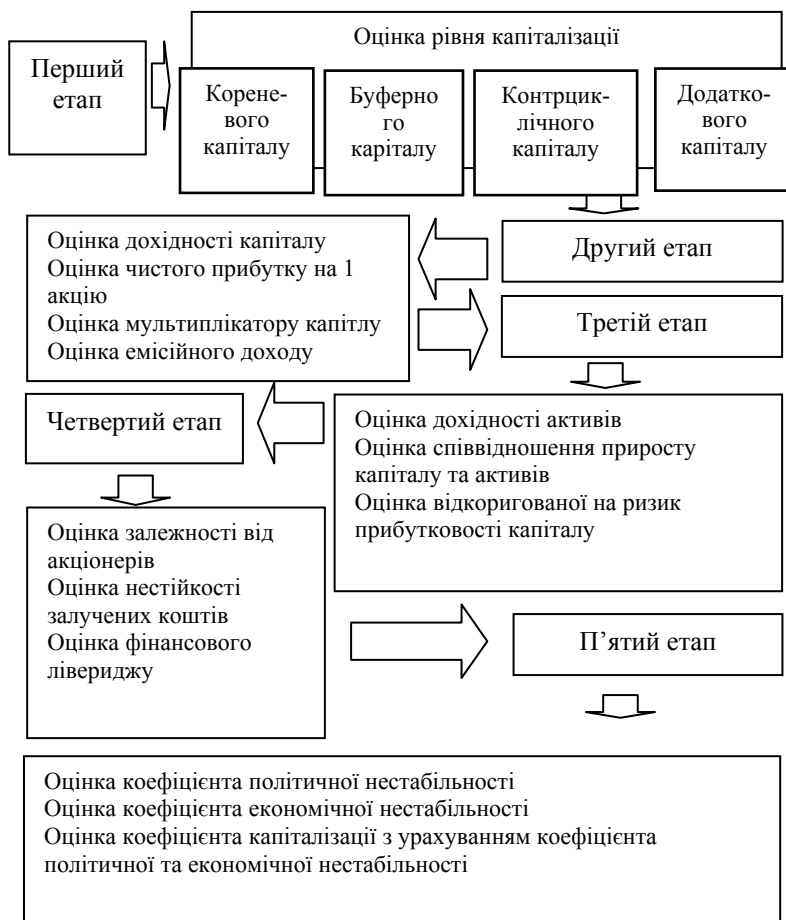

Рисунок 1 – Модель моніторингу капіталізації банківської системи

виявленні причин, що зумовлюють необхідність у збільшенні капіталу, виконанні комплексного оперативного та стратегічного аналізу функціонування банку з врахуванням ринкової кон'юнктури, з'ясуванні

оптимальних джерел залучення внутрішніх і зовнішніх ресурсів. Проте жодна з моделей моніторингу капіталізації банківської системи не побудована за регуляторним підходом, на застосування якого вимагає прийнятий «Базель III: підвищення стійкості банків і банківських систем». Вважаємо, що модель моніторингу капіталізації банківських установ, зокрема, та банківської систем в цілому повинна набувати наступного вигляду (рис. 1).

УДК 658.589:338

Андрющенко І.Є.¹, Гаманець А.М.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр.ФЕУ-121 м ЗНТУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В сучасному світі існують різноманітні інноваційні підходи до успішного економічного розвитку.

Для ефективного впровадження стратегічного управління потрібне чітке становлення напрямків інноваційного розвитку:

- розробка системного плану розвитку підприємства;
- використання різних форм і методів роботи для досягнення поставлених цілей і задач;
- вивчення сучасних засобів менеджменту, які передбачають ефективний результат;
- аналіз ринкового середовища, знаходження нових інноваційних стратегій, які націлені до перспективного розвитку;
- розвиток інтелектуальних ресурсів підприємства;
- удосконалення алгоритму управління виробництвом, поступове впровадження нововведень у стратегічний розвиток компанії.

В основу стратегії інноваційного розвитку входить системний комплекс заходів, які націлені на організацію різноманітних форм діяльності, керування новими технологіями, знаходження ефективних шляхів фінансування та економіки підприємства, поліпшення умов праці, мотивація інноваційної діяльності, підвищення ефективності виробництва, використання альтернативних рішень, нововведень продукції та покращення її якості.

Одним із головних напрямків стратегії інноваційного розвитку підприємства є розробка науково-технічного прогресу. До цієї системи

відносяться: ресурсні показники витрат та приріст доходів; розвиток науково-технічного потенціалу; основні виробничі фонди; підсумок управлінської діяльності; впровадження інноваційних винаходів, відкриття.

Важливим є вплив внутрішнього та зовнішнього середовища; саморозвиток виробництва, пов'язаний із життєвим циклом; зміни в екологічній системі; оновлення матеріальної бази виробництва; знаходження оптимальних шляхів ефективного інноваційного розвитку.

Для успішного використання обраних шляхів інноваційних технологій потрібне чітке розуміння перспективних цілей, швидке реагування на різні фактори, вміння обрати найбільш ефективні форми і методи, націлені на досягнення високого розвитку виробництва. Але при цьому необхідно досліджувати всі нововведення, проводити повний аналіз реалізації цих інновацій, які повинні охопити всі галузі виробництва.

Існує концепція стратегічного управління підприємством, а саме дослідження розвитку зарубіжної економіки, запровадження нових видів продукції, вивчення збуту внутрішнього ринку, аналіз зовнішнього середовища, впровадження акційного товару та перегляд цінового співвідношення між постачальником та реалізацією продукції, використання інтелектуальних ресурсів.

Подолання несприятливих тенденцій соціально-економічного розвитку нашої країни стримується відсталістю технологічної структури промислового виробництва, низьким рівнем виробничої бази, недостатнім державним фінансуванням НДДКР. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств здійснюється на 71,6–77,1 % за рахунок їх власних коштів, бюджетне фінансування становить лише 1,7–10,4 %, а кредити банків та кошти інвесторів (як вітчизняних, так й іноземних) становлять 14,7–16,4 %.

Стратегічне управління інноваційного розвитку має свою концепцію:

- визначити основні шляхи інноваційного розвитку підприємства;
- системне управління інноваційними процесами;
- підвищення технічного та наукового рівня організаційних структур;
- розробка теоретичних основ інтерактивного розвитку;
- економічні відносини і системний блок реалізації цілей.

Основою стратегії інноваційного розвитку підприємства є комплексний підхід до його технічного розвитку. А саме: виготовлення нової якісної конкурентоспроможної продукції, проведення системного

блоку інноваційних робіт для підвищення рівня розвитку виробництва, вивчення економічних ринкових відносин та дослідження зовнішнього середовища. Досягнення всіх цілей потребує особливого підходу до стратегії інноваційного розвитку.

Динаміка інноваційного розвитку підприємства залежить від дослідження внутрішньої та зовнішньої економіки, вміння швидко адаптуватися в даному середовищі та знаходити правильні шляхи для ефективного стратегічного управління підприємством. Особливу увагу слід приділяти до небезпечних ситуацій, а саме: користування застарілими формами стратегії та тактики, відсутності врахування ризикових ситуацій.

Стратегія інноваційного розвитку підприємства має на найвищому рівні відповідати поставленим цілям, а також повинна спрямовуватись на забезпечення ефективного захисту від зовнішнього середовища, орієнтована на системне організаційне управління.

УДК 336.144

Андрющенко І.Є.¹, Заєць А.Ю.²

¹ канд. екон.наук, доц. ЗНТУ

² студ.гр. ФЕУ-121 м ЗНТУ

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ОСНОВІ БЮДЖЕТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах економічної нестабільності управлінському персоналу підприємств часто доводиться приймати важливі оперативні рішення в дуже короткі терміни. Для оптимізації процесу прийняття рішень на підприємствах використовують елементи планування, зокрема бюджетування. Процес бюджетування за програмами досліджували такі вчені, як В.Л. Андрущенко, М.П. Афанасьєв, Т.С. Бабич, І.В. Кривошов, А.М. Лавров, М.Я. Лемешев, Є.З. Майминас, З.В. Перун, І.Ю. Потеряйло, В.М. Федосов.

Починаючи з 2002 року Державний бюджет України складається за бюджетними програмами. Перехід до організації бюджетних видатків у вигляді програм повинен у першу чергу пов'язати витрачені кошти бюджету з одержаним результатом. Програмно-цільовий підхід до управління «зародився в СРСР в період становлення системи народногосподарського планування як план створення другої паливно-енергетичної бази на сході країни». У 1920-х роках програми використовувалися тільки на рівні держави. Незабаром їх застосовували у

США вже у двох площинах: на рівні держави у сфері фінансування військових розробок і на мікрорівні — для реалізації концепції «ощадливого виробництва» в автомобільній імперії Г. Форда. Програма стала обов'язковим інструментом бюджетування. Першопричиною її застосування були обмеженість ресурсів і потреба в ощадливості при досягненні поставлених цілей.

Планування є одним із елементів управління. Поняття макрофінансового планування передбачає визначення джерел формування й напрямів використання фінансових ресурсів держави та має на меті такий розподіл обмежених фінансових ресурсів держави, який би максимально задовольняв державні потреби згідно з їх пріоритетністю.

Бюджетування є технологією макрофінансового планування, яка набула поширення в розвинутих країнах світу.

Бюджетування — це частина управлінського обліку й загальної технології управління, частина процесу складання і реалізації даного документа в практичній діяльності підприємства.

Завданнями бюджетування є: виокремлення пріоритетів бюджетних видатків та оцінка їх ефективності, оптимальний розподіл ресурсів між бюджетами, коригування впливу бюджету на економіку та суспільство в цілому, уникнення неефективних видатків та порушення рівноваги бюджету.

Фінансове планування операційних грошових потоків засновано на розробці системи бюджетів: збуту, виробництва, закупок, графіка погашення дебіторської заборгованості тощо. Основним джерелом надходження коштів є виручка від реалізації продукції.

Головним стратегічним здобутком впровадження системи бюджетування на підприємстві є підвищення ефективної діяльності суб'єкта господарювання. Важливою реформацією системи для спрощення і точності підрахунків потрібно використовувати автоматизацію цього процесу.

Автоматизація бюджетування, зможе забезпечити кращу координацію господарську діяльність, підвищити керованість і адаптивність підприємств, котрі займаються виробництвом і які розподілом теплоенергії, електроенергії та води, до змін у внутрішній і до зовнішньої середовищі. Ця система здатна знизити можливість зловживань і прямих помилок у системі планування, забезпечити взаємозв'язок різних аспектів господарську діяльність, сформулювати єдине бачення планів підприємства міста і що виникають у процесі їх здійснення проблем, забезпечити відповідальнішу підхід фахівців приймати рішення і кращу мотивацію своєї діяльності.

Нині бюджетування є одним із основних дисциплін, які потрібно знати кожному менеджеру. Процес бюджетування включає у собі низку дуже важливих операцій. Бюджетування дозволяє так спланувати діяльність фірми, щоб забезпечити отримання фірмою максимально можливої прибутку з мінімальними витратами за умов мінливості стану ринку. Звісно це пов'язано з неминучим фінансовим ризиком, особливо у сучасних українських умовах, але впровадження автоматизації бюджетування дозволить звести ризик до мінімуму.

СЕКЦІЯ «ОБЛІК І АУДИТ»

УДК 657.2

Левченко Н.М.

д-р. держ. упр., проф., ЗНТУ

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ НАСЛІДКІВ ІНФЛЯЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Одним з основних наслідків інфляційного процесу є знецінення доходів населення. З метою подолання наслідків інфляційного процесу урядом в чинному законодавстві передбачено проведення індексації грошових доходів населення. Зокрема, такий вердикт приписує ст. 95 КЗпП, ст. 33 Закону України «Про оплату праці» (далі – Закон). Більше того, ст. 18 Закону про держгарантії визначає індексацію доходу як державну соціальну гарантію, яка надається для соціальної підтримки населення в умовах зростання цін.

Під індексацією грошових доходів населення слід розуміти встановлений законами та іншими нормативно-правовими актами України механізм підвищення грошових доходів населення, що дає можливість частково або повністю відшкодувати подорожчання споживчих товарів і послуг.

Індексацію грошових доходів громадян регулює Закон про індексацію та Порядок № 1078, згідно з якими індексацію грошових доходів населення зобов'язані проводити всі підприємства, установи, організації незалежно від форми власності та господарювання, а також фізичні особи - підприємці, які використовують працю найманих працівників.

Індексація грошових доходів населення проводиться у разі, коли величина індексу споживчих цін перевищила поріг індексації, який встановлюється в розмірі 103 %.

Індексації підлягають грошові доходи громадян, отримані у гривнях на території України. Виплати, що мають разовий характер, не індексують. До того ж індексації підлягає заробітна плата працівників у межах прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.

На 2016 рік розмір ПМ на одну особу з розрахунку на місяць встановлено ст. 7 Закону про Держбюджет на 2016 рік і становить (табл. 1).

Таким чином, заробітну плату в поточному році слід індексувати у межах прожиткового мінімуму: у січні – квітні – 1378 грн., у травні –

листопаді – 1450 грн., у грудні – 1550 грн. Частина заробітної плати, яка перевищує прожитковий мінімум, індексації не підлягає.

У разі підвищення тарифних ставок (окладів) значення індексу у місяці підвищення приймається за 1 або 100 %, тобто місяць підвищення вважається базовим і індексація в цьому місяці не проводиться, якщо сума підвищення заробітної плати (у базовому місяці враховуються всі складові заробітної плати, які не мають разового характеру) перевищить суму індексації. Починаючи з наступного за базовим місяця наростаючим підсумком розраховується індекс (ІСЦ) для проведення подальшої індексації.

Таблиця 1 – Прожитковий мінімум для основних соціальних і демографічних груп населення у 2016 році

Соціальні та демографічні групи населення	Розмір ПМ у 2016 році, грн.:		
	січень - квітень	травень - листопад	грудень
Діти віком до 6 років	1167	1228	1313
Діти віком від 6 до 18 років	1455	1531	1637
Працездатні особи	1378	1450	1550
Особи, які втратили працездатність	1074	1130	1208
Загальний показник	1330	1399	1496

Якщо сума підвищення заробітної плати менше ніж сума індексації, яка складається на момент підвищення, то сума індексації у базовому місяці зменшується на суму підвищення заробітної плати.

Працівникам підприємств і організацій, які перебувають на госпрозрахунку, підвищення заробітної плати у зв'язку із зростанням рівня інфляції провадиться у порядку, визначеному у колективних договорах, але не нижче норм, визначених Законом про індексацію та Порядком № 1078.

Підвищення грошових доходів населення у зв'язку з індексацією здійснюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому опубліковано індекс споживчих цін.

Особливий механізм обчислення ІСЦ передбачено для працівників:

– переведених на іншу роботу на тому самому підприємстві, в установі або організації, а також переведених на роботу на інше підприємство, до установи чи організації або до іншої місцевості та у зв'язку зі змінами в організації виробництва та праці у разі продовження такими працівниками роботи;

– новоприйнятих;

– які вийшли з відпустки для догляду за дитиною до 3 років і після відпустки без збереження заробітної плати, передбачених законодавством про відпустки (зокрема, йдеться про відпустки для догляду за дитиною до 6 або 16 років згідно зі ст. 25 Закону про відпустки).

Для таких категорій працівників обчислення ІСЦ для проведення індексації здійснюється з місяця, що настає за місяцем підвищення тарифної ставки (окладу), за посадою, яку займає працівник.

УДК 657.6

Максименко І.Я.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Сучасний етап розвитку України характеризується реформуванням всієї системи бухгалтерського обліку, зокрема і в бюджетних установах. Зважаючи на це, актуальним питанням сьогодення стає вдосконалення обліку в бюджетних установах. Саме тому одним із найбільш важливих аспектів даної проблеми є облік необоротних активів бюджетних установ як найбільш важливої складової активів.

Необоротні активи – це матеріальні та нематеріальні ресурси, які має в своєму розпорядженні установа і якими вона користується при виконанні своїх функцій і використовує їх більш року.

Особливістю необоротних активів є багаторазове їх використання в процесі повсякденної діяльності, збереження початкового зовнішнього вигляду (форми) протягом тривалого періоду, який перевищує один рік.

Під впливом зовнішніх умов вони зношуються і протягом нормативного терміну переносять свою первісну вартість на кінцевий результат діяльності установи, а з цього випливає, що від правильності формування первісної вартості, залежить кінцевий результат діяльності установи.

Згідно з Положенням бухгалтерського обліку фінансових інвестицій бюджетних установ, затверджене наказом Мініфіну від 20-06-26 № 611, яке запрацювало 2014-01-01., список необоротних активів поповнили довгострокові фінансові інвестиції (рахунок 15), які включають інвестиції в капітал підприємств і в цінні папери. Під час складання фінансової звітності їх включають до складу необоротних активів.

Необоротні активи бюджетних установ діляться на три групи:

- основні засоби;
- нематеріальні активи;
- незавершене капітальне будівництво.

У бухгалтерському обліку необоротні активи оприбутковуються за первісною вартістю. На відміну від підприємств з іншими формами власності в бюджетних установах до первісної вартості (собівартості) необоротні активи не включаються транспортні витрати та суми ПДВ. Сформована з урахуванням цих особливостей первісна вартість необоротних активів відображається в бухгалтерському обліку за дебетом активних рахунків 10, 11, 12. Водночас у бюджетних організаціях збільшується (створюється) фонд у необоротних активах за кредитом субрахунку 401 «Фонд в необоротних активах». Транспортні витрати входять до складу витрат підприємства і відображаються за дебетом рахунків класу 8 «Витрати»: 801, 802 (якщо необоротних активів придбані за рахунок загального фонду); 811 – 813 (якщо необоротні активи придбані за рахунок спеціального фонду). Суми ПДВ відносяться або до складу податкового кредиту (якщо підприємство є платником ПДВ), або до складу витрат підприємства (якщо воно не є платником ПДВ).

Згідно з Положенням бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ, затвердженого наказом Мініну від 26.06.2013 р. № 611, визначення об'єкта основних засобів залишилося незмінним (точно таким, яке було наведене в абз. 2 п. 2.4 Інструкції № 64(яке вже втратило чинність)). Водночас у Положенні № 611 вартісний показник для основних засобів не вказано. Проте це впливає з того, що до малоцінних необоротних матеріальних активів (на субрахунок 113) зараховують:

предмети вартістю, що не перевищує 2500 грн. (без ПДВ);

сценічно-постановочні засоби (декорації, меблі й реквізити, бутафорії, театральні та національні костюми, головні убори, білизну, взуття, перуки тощо) вартістю, що не перевищує 5000 грн. за одиницю (без ПДВ).

Таким чином, виходить, що до основних засобів належать предмети вартістю понад 2500 грн. без ПДВ (що не потрапили за вартістю до малоцінних), а сценічно-постановочні засоби — понад 5000 грн. (без ПДВ) за одиницю.

Таким чином, розглянуті останні зміни нормативної бази з питань обліку необоротних активів повинні враховуватися при відображенні облікових процедур у всіх бюджетних установах. Тобто можна сказати, що вдосконалення обліку необоротних активів в бюджетній сфері

дозволить не тільки підвищити об'єктивність й достовірність результатів аналізу та ефективність управлінських рішень, а буде сприяти підвищенню престижності праці, залученню працівників до продуктивної роботи та зростанню відповідального ставлення керівництва організацій до вирішення проблем управління персоналом та іншими видами ресурсів.

УДК 657.6

Зоря О.П.

канд. соц. наук, доц. ЗНТУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОРЯДКУ ВЕДЕННЯ РАХУНКІВ КЛІЄНТІВ БАНКІВ

Цілями прийняття постанови Правління Національного банку України від 2003-11-12 № 492 «Про затвердження Інструкції про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» (поточна редакція 2016-04-07) було приведення до порядку ведення рахунків клієнтів банків у відповідність до вимог Цивільного та Господарського кодексів України. Інструкція розроблена відповідно до Законів України «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та іншого законодавства України, у тому числі нормативно-правових актів Національного банку України. Інструкція регулює правовідносини, що виникають під час відкриття банками, їх відокремленими підрозділами, які здійснюють банківську діяльність від імені банку, та філіями іноземних банків в Україні поточних і вкладних (депозитних) рахунків у національній та іноземних валютах суб'єктам господарювання, фізичним особам, іноземним представництвам, нерезидентам-інвесторам, ініціативній групі з проведення всеукраїнського референдуму. Порядок проведення операцій за рахунками клієнтів, відкритих у національній та іноземних валютах, регулюється законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами Національного банку. Банки відкривають своїм клієнтам за договором банківського рахунку поточні рахунки, за договором банківського вкладу - вкладні (депозитні) рахунки. Поточний рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимо Вкладний (депозитний) рахунок – рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей, що передаються

клієнтом в управління на встановлений строк або без зазначення такого строку під визначений процент (дохід) і підлягають поверненню клієнту відповідно до законодавства України та умов договору. г законодавства України. За поточними рахунками, що відкриваються банками суб'єктам господарювання в національній валюті, здійснюються всі види розрахунково-касових операцій відповідно до умов договору та вимог законодавства України. Поточний рахунок в іноземній валюті відкривається суб'єкту господарювання для зберігання грошей і проведення розрахунків у межах законодавства України в безготівковій та готівковій іноземній валюті, для здійснення поточних операцій, визначених законодавством України, для здійснення інвестицій за кордон, розрахунків за купівлю-продаж облігацій зовнішньої державної позики України, для зарахування, використання і погашення кредитів (позик, фінансової допомоги) в іноземній валюті, для надходження іноземних інвестицій в Україну відповідно до законодавства України, а також для проведення операцій, передбачених генеральною ліцензією Національного банку на здійснення валютних операцій.

Зміни до порядку ведення рахунків клієнтів банків будуть сприяти спрощенню умов ведення бізнесу, а саме: скасовано вимоги щодо обов'язкового подання суб'єктами господарювання копії виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб підприємців та громадських формувань, натомість встановлено вимогу для банку самостійно отримувати відомості про клієнта з ЄДР; скорочено термін для здійснення банками видаткових операцій за рахунками клієнтів. Крім того, змінами: надано можливість фізичним особам отримувати на поточний рахунок іноземну валюту, переказану з-за кордону без будь-яких обмежень; забезпечено належну організацію та проведення виборів Президента України, народних депутатів України, місцевих виборів; встановлено вимогу щодо здійснення банками верифікації клієнтів; скасовано норму щодо обов'язкового використання суб'єктами господарювання печатки; визначено порядок відкриття, використання і закриття рахунків представництвам іноземних інвесторів за угодами про розподіл продукції на території України; урегульовано проблемні питання, які надходили у вигляді звернень від суб'єктів господарювання, фізичних осіб та банківських установ.

ОЦІНКА ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Головними пріоритетами формування ефективної фінансової політики на регіональному рівні має бути виявлення і використання резервів економічного зростання, активізація існуючих фінансових механізмів та інструментів розвитку, зокрема своєчасна і комплексна оцінка податкового потенціалу регіону і розробка напрямів його нарощування.

Питання, пов'язані з аналізом, оцінкою та впливом податкового потенціалу на всі сфери господарської діяльності, постійно перебувають у центрі наукових дискусій. Серед науковців, які приділили увагу вирішенню даних проблем, варто виділити О. Д. Василика, Т.І. Єфименко, Ю.Б. Іванова, Л.О. Кизиловой, О.П. Кириленко, А.Б. Кондрашихіна, В.І. Кравченка, Н.Є. Кульчицької, І.О. Луніної, П.В. Мельника, В.І. Опаріна, С.В. Слухая, А.М. Соколовської, О.В. Черевка, І.Я. Чугунова, Л.І. Шаблістої та інші. Однак ця тема й досі залишається недостатньо дослідженою.

У Європі, зважаючи на те, що адміністративно-територіальні утворення є невеликими за розміром економіками відкритого типу, на податковому потенціалі, розрахованому з урахуванням підходу репрезентативної податкової системи (RTS), майже повністю базується фіскальний потенціал муніципалітету. Головна відмінність у його визначенні між країнами полягає у складі податків (а інколи й інших дохідних ресурсів), які враховуються у процесі оцінки податкового потенціалу кожної адміністративно-територіальної одиниці.

Методика розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів між державним і місцевим бюджетами в Україні ґрунтується на розрахунку прогнозованого обсягу доходів, закріплених за місцевими бюджетами, у межах прогнозованого обсягу доходів зведеного бюджету України, визначеного на підставі основних прогнозних макропоказників економічного та соціального розвитку країни на плановий і бюджетний період, а також із застосуванням індексу відносної податкоспроможності адміністративно-територіальної одиниці

Алгоритм оцінки податкового потенціалу: 1) вибір виду податкового потенціалу за методом формування згідно із завданнями оцінки. В алгоритмі пропонується вибір поміж двох видів податкового потенціалу: виробленим податковим потенціалом (РТР), обумовленим економікою міста (включає всі зібрані податки до бюджетів усіх рівнів), і поставленим

податковим потенціалом (RTP) – визначеним за доходами бюджету (обмежений податковим і бюджетним законодавством); 2) складання нової або оновлення існуючої інформаційної бази на основі обраного виду податкового потенціалу. При оцінці RTP міста до інформаційної бази має бути внесена інформація щодо всіх податків, зібраних на території міста до бюджетів усіх рівнів. Якщо завдання обмежується визначенням RTP, до бази включається інформація щодо податкових надходжень до бюджету міста. Формування інформаційної бази має бути покладене на територіальні податкові органи і ґрунтуватися на даних, які знаходяться в розпорядженні податкових органів і містяться в податковій звітності; 3) аналіз інформаційної бази для розмежування податків у місті на основні й інші за критерієм обсягів податкових надходжень згідно з обраним видом податкового потенціалу; 4) розрахунок допоміжних показників, таких як: прогнозована податкова база за основними й іншими податками, плановані надходження за основними й іншими видами податків; 5) проведення оцінки податкового потенціалу міста за методикою, в основу якої покладено метод репрезентативної податкової системи.

Податковий потенціал регіону значною мірою обумовлює рівень і якість життя населення, відображає можливості його соціально-економічного розвитку. Чим вищі доходи населення і підприємств, тим більше податкових надходжень потрапляє до бюджетної системи і більше коштів направляється на вирішення завдань, що постають перед містом.

Оцінка податкового потенціалу території дозволяє найбільш ефективно й обґрунтовано здійснювати проведення державної та місцевої фінансової політики, визначати основні проблеми і диспропорції при формуванні податкових і неподаткових надходжень, розробляти комплексні заходи щодо усунення таких диспропорцій. Для досягнення стійкого зростання економіки й підвищення рівня добробуту мешканців промислового міста необхідно зважати на його особливості при проведенні податкової політики на місцевому рівні.

УДК 657.338

Лищенко О.Г.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

ЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ

Під управлінням конкурентоспроможністю підприємства розуміють аспекти виконання загальних функцій управління, які визначають стратегію і політику у сфері створення й реалізації конкурентоспроможних товарів, цілі й відповідальність у даній сфері діяльності суб'єкта господарювання, що реалізуються за допомогою таких

засобів, як планування конкурентоспроможності, оперативне управління нею, її забезпечення й підвищення в рамках певної системи конкурентоспроможності.

Головними критеріями управління конкурентоспроможністю підприємств повинно бути орієнтування на підвищення ефективності і якості роботи, досягнення високих кінцевих результатів, випуск продукції високої якості з мінімальними витратами.

Виходячи з цілі стратегічного управлінського обліку такі науковці, як В.В. Іванов та О.К. Хан, Ніколаєва О.Є., Олексієва О.В., Вахрушина М.А., Сидорова М.І., Борисова Л.І. визначили такі завдання стратегічного управлінського обліку:

- облік зовнішніх умов, які впливають на діяльність організації з метою вибору, здійснення й оцінювання ефективності корпоративної стратегії;

- використання в прогнозуванні, плануванні, обліку й аналізі системи якісних і кількісних оціночних критеріїв фінансово-господарської діяльності, у т.ч. таких, які віддзеркалюють якість, продуктивність, споживчу корисність товарів, лояльність співробітників;

- всебічне обґрунтування процесів прийняття і контролю реалізації управлінських рішень на всіх рівнях організаційно-функціональної структури компанії;

- моніторинг й оцінювання внутрішніх виробничих і управлінських процесів, своєчасна розробка і впровадження змін у функціонуванні з метою підвищення їхньої результативності та гнучкості і, відповідно, зростання конкурентоспроможності всього підприємства.

До основних принципів стратегічного управлінського обліку можна віднести наступні:

- структуризація фінансово-господарської діяльності як сукупності взаємопов'язаних і безперервних бізнес-процесів – груп операцій, дій, спрямованих на отримання визначеного кінцевого результату;

- постійне визначення й оцінювання прогнозних, запланованих і фактичних показників діяльності як по компанії в цілому, так і в розрізі бізнес-процесів, центрів відповідальності – структурних підрозділів, співробітників, проектів компанії тощо;

- обов'язкова регламентація бізнес-процесів та операційного обліку, їх проведення на основі зовнішніх і внутрішніх нормативів міжнародного національного галузевого або корпоративного рівня, які визначають порядок, терміни і якість виконаних операцій;

- комплексність та аналітичність цільових критеріїв управлінського обліку та тих, які характеризують їхні оціночні показники, що

забезпечують репродуктивність і збалансованість щодо визначених стратегій розвитку організації в цілому, які приймаються і реалізуються управлінським рішенням.

Основними технологіями стратегічного управлінського обліку для забезпечення високої конкуренції підприємств та є: activity-based costing (ABC), lifecycle costing, target costing, Balanced Scorecard (BSC), бенчмаркінг, бюджетування або еталонне оцінювання (benchmarking).

Стратегічний управлінський облік є необхідною інформаційною цілісною системою у прийнятті стратегічних управлінських рішень в умовах невизначеності і ризиків, які притаманні сучасному економічному середовищу. Тому він потребує подальших досліджень сутності стратегічного управлінського обліку, розробки його інструментарію, а також напрямів його впровадження у вітчизняну облікову практику сучасних підприємств.

УДК 657.1

Візіренко С.В.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНИЙ ІЗ ЗАКОРДОННИМ ВІДРЯДЖЕННЯМ

Тенденція до розширення господарських зв'язків вітчизняних підприємств із закордонними постачальниками, покупцями, замовниками, посередниками веде до більш тісного співробітництва між працівниками підприємств. Така взаємодія найчастіше ефективна тільки при особистому спілкуванні працівників українських підприємств із працівниками підприємств-нерезидентів, а значить, виникає потреба в службових відрядженнях за кордон.

З питань правильності документального оформлення та оподаткування службових відряджень за кордон, а також використання іноземної валюти у відрядженнях у практиків досить часто виникають питання, що саме і актуалізує тему даного дослідження.

Аванс, виданий на службові відрядження за кордон, має відображатись на субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами». Для зручності рекомендується відкривати субрахунки залежно від валюти авансу: 3721 «Розрахунки з підзвітними особами в національній валюті» і 3722 «Розрахунки з підзвітними особами в іноземній валюті».

Дебіторська заборгованість підзвітної особи при поданні Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт (далі – Звіт) є

немонетарною статтею, оскільки за нею не очікується надходження коштів або їх еквівалентів. Тому курсові різниці авансом в іноземній валюті не розраховується (п. 2,7 П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»).

Відображення витрат на відрядження залежить від місця постійної роботи відрядженого. Наприклад, витрати на відрядження відносяться (пп. 15.1, п. 18, 19 П(С)БО 16 «Витрати»).

Таблиця 1 – Порядок відображення у бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних із закордонним відрядженням

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		
		Д-т	К-т	Сума
1	01.03.16 р. Отримано готівку у касу з валютного рахунка	302	312	€1000 <u>28000€</u>
2	Видано аванс на відрядження	3722	302	€1000 <u>28000</u>
3	04.03.16 р. Відображено витрати на відрядження, у т.ч.: – у межах виданого авансу (за курсом НБУ на дату видачі авансу на відрядження); – понад виданий аванс (за курсом НБУ на дату подання Звіту)	93	3722	€1000 <u>28000</u> €100 <u>2900</u>
4	09.03.16 р. Відшкодовано працівнику понесені витрати (за курсом НБУ на дату виплати відшкодування)	3722	301	3000
5	Відображено курсову різницю на дату відшкодування витрат ($€100 * (30-29)$)	945	3772	100

Затверджені Звітом витрати в іноземній валюті на відрядження перераховуються в гривні згідно з нормами П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»:

- у межах виданого авансу – за курсом НБУ на дату його видачі (дебіторська заборгованість працівника, відображена за дебетом субрахунка 3722, є немонетарною статтею);

- понад виданий аванс – за курсом НБУ на дату затвердження Звіту (кредиторська заборгованість перед працівником, відображена за кредитом субрахунка 3772, є монетарною статтею).

Курсові різниці, які розраховуються за монетарними статтями згідно з п. 8 П(С)БО 21, відображаються за кредитом субрахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці» або за дебетом субрахунку 945 «Витрати від операційної курсової різниці».

У бухгалтерському обліку порядок відображення операцій, пов'язаних із закордонним відрядженням подано у табл. 1.

Аванс на відрядження може видаватися у валюті країни, до якої відряджено працівника, у вільно конвертованій валюті або в гривнях. Готівку в іноземній валюті можна вивести за кордон без письмового декларування (не більше 10000 євро) або з письмовим декларуванням (понад 10000 євро). Іноземну валюту у відрядженні можна використовувати тільки для покриття витрат, віднесених діючим законодавством до витрат на відрядження. Витрати на відрядження працівника повинні бути підтверджені документально відповідно до норм Податкового кодексу, які в обов'язковому порядку додаються до Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт.

УДК 657:658.589

Панченко О.М.

канд. екон. наук., доц. ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Належна організація обліку витрат є однією із найважливіших, трудомістких та найбільш відповідальних облікових ділянок на будь-якому підприємстві. Гостро конкурентні умови сучасної економіки вимагають від підприємства здійснювати постійні вкладення у розробку нових видів продукції, впроваджувати різноманітні інновації. За статистикою, лише кожна десята інновація виявляється комерційно вдалою, отже, питання оптимізації витрат на інноваційну діяльність, зменшення можливих втрат є актуальним для будь-якого підприємства, що здійснює інноваційну діяльність. Розв'язати це завдання неможливо без створення ефективної системи організації обліку витрат, зокрема, накопичення, аналізу та контролю витрат, здійснених під час розробки а реалізації інноваційних проектів.

Питання організації обліку витрат інноваційної діяльності розглядали у своїх працях Л. Гнилицька, О.І. Грицай, В.М. Жук,

А.Г. Загородній, А.В. Єфремов, О.В. Кантаєва, О.М. Ковальова, Я.Д. Крупка, О.Н. Кузнецова, Т.І. Моргунова, Н.М. Нанівська, Т. Шира, Ж.М. Ющак, Є.С. Яламова та інші. Аналіз літературних джерел показує, що процес ефективної організації витрат інноваційної діяльності потребує подальших досліджень.

Основою організації обліку інноваційної діяльності є економічно обгрунтована класифікація витрат. У світовій практиці витрати найчастіше класифікують за наступними ознаками:

- за складом: фактичні, планові або прогнозні;
- за відношенням до обсягу виробництва: змінні, постійні;
- за ступенем усереднення: загальні, середні (витрати на одиницю);
- за функцією управління: виробничі, комерційні, адміністративні;
- за способом віднесення на собівартість: прямі, непрямі.

Тому, саме виходячи з цих ознак витрати відображують в обліку. Але облік витрат інноваційної діяльності має свою специфіку.

Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Інновація як багатомірне поняття отримує більш точне вузьке окреслення змісту, коли використовується в певному контексті в супроводі додаткових визначень, тобто отримує пояснення залежно від мети застосування. Вузьке значення поняття «інновація» наочно проявляється у існуванні сталих виразів, які уточнюють термін, наприклад: capital-saving innovation – капіталосберегаючі нововведення; design innovation – зміна конструкції машини; factor-saving innovation – нововведення, що зберігає витрати на фактор виробництва (праця або капітал); financial innovation – фінансова інновація, розробка нових фінансових методів; manufacturing innovation – новий метод виробництва; product innovation – новий виріб. Звісно, кожний з вказаних видів інновації має відокремлюватися в обліку від вже існуючих продуктів і процесів.

Відокремлення в обліку видів інновації можна здійснити за допомогою кодування в системі управлінських субрахунків відповідно до наступних принципів:

а) стратегічним напрямом побудови системи формування облікової інформації щодо в цілому витрат на підприємстві має стати інноваційна спрямованість;

б) формування елементів витрат необхідно проводитися згідно з принципами чистоти і одноманітності витрат. Така стаття як «інші витрати» повинна бути практично відсутньою, вплив її величини на загальну суму витрат має визначатися як не суттєва;

в) види витрат повинні розноситися по носіях витрат (місцям виникнення), це досягається завдяки використуванню усередині рахунку коду носія витрат. Наприклад, позначивши основний цех кодом 01, а інші цеха – кодом 02, 03, тощо, отримаємо для елемента матеріальних витрат 801-01, 801-02. Витрати сировини та інших запасів на інноваційні цілі мають відображатися окремо;

г) витратний рахунок повинен мати код статті, що відображає взаємозв'язок доходів і витрат у фінансовому плані підприємства. Наприклад, доцільно відокремлювати витрати на оплату праці персоналу, пов'язаного з забезпеченням інноваційних напрямків на підприємстві.

УДК 657.2

Левченко Н.М.¹, Самарська Т.С.²

¹ д-р. держ. упр., проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

МОДЕЛЬ МЕХАНІЗМУ СПЛАТИ ЄСВ

З 1 січня 2016 року набрав чинності Закон України від 24 грудня 2015 року № 909-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» (далі – Закон № 909), яким, зокрема, внесено зміни до Закону України від 08 липня 2010 року № 2464 «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (далі – Закон № 2464).

Починаючи з 1 січня ЄСВ не утримують із застрахованих осіб, а лише нараховують на їхні доходи. Водночас до числа платників внеску додали осіб, які мають право на добровільну участь у соціальному страхуванні. Ставки ЄСВ Ставку внеску знижено до 22 % бази нарахування ЄСВ для фізосіб, фізосіб-підприємців і осіб, які провадять незалежну профдіяльність. У зв'язку з цим скасовано понижуючий коефіцієнт 0,6, який застосовували під час нарахування внеску на зарплату фізосіб і винагороду за цивільно-правовими договорами. Для працівників-інвалідів, підприємств та організацій всеукраїнських громадських організацій інвалідів, підприємств та організацій

громадських організацій інвалідів ставки ЄСВ не змінилися (відповідно 8,41 %, 5,3 % і 5,5 %).

Базою оподаткування ЄСВ є заробітна плата та винагороди за цивільно-правовими договорами, а також виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності, суми іншої допомоги чи компенсації, виплачені роботодавцем.

Слід наголосити, що ЄСВ нараховується лише на в межах максимальної бази нарахування. Якщо сума заробітної плати перевищує цю суму, то ЄСВ платимо лише з максимальної бази. З 2016-01-01 ця сума складає 33250, тобто максимальна сума ЄСВ, яку необхідно сплатити підприємству складатиме 7315 гривень.

В тому випадку, якщо база нарахування ЄСВ меншою ніж розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на місяць, за який отримано дохід, сума ЄСВ розраховуватиметься із розміру мінімальної заробітної плати (примітка: при нарахуванні заробітної плати фізичним особам які працюють за сумісництвом ЄСВ нараховувати потрібно із реального розміру заробітної плати, навіть якщо він нижчий за мінімальну заробітну плату). Мінімальний страховий внесок ЄСВ складає з 2016-01-01 303,16 грн.

Слід наголосити, що протягом року ставки ЄСВ змінюватимуться наступним чином (табл1).

Таблиця 1 – Зміни ставки ЄСВ протягом 2016 року

База нарахування ЄСВ	з 01.01 по 30.04	з 01.05 по 30.11	з 01.12 по 31.12
Розмір мінімальної заробітної плати, грн.	1378	1450	1550
Розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, грн.	1378	1450	1550
Максимальний розмір бази нарахування ЄСВ (25% розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб), грн.	34450	36250	38750
Максимальний розмір ЄСВ (22% від максимальної бази) сплачується добровільно за бажанням платника єдиного податку	7579	7975	8525
Мінімальний розмір ЄСВ (22% від мінімальної зарплати)	303,16	319,00	341,00

Варто наголосити, що до затвердження нової форми необхідно подавати Звіт до органу ДФС як за звітні періоди 2016 року, так і за попередні звітні періоди до 2016 року (несвоєчасно подані) за формою згідно з додатком 4 до Порядку № 435, що діяла з 2015-05-01, із заповненням всіх обов'язкових реквізитів.

Нарахування ЄСВ потрібно сплатити в день отримання авансу або зарплати. Якщо вони все ще не виплачені, то внесок сплачується не пізніше 20 числа наступного місяця.

Підприємці на загальній системі тепер сплачують єдиний внесок за попередній рік до 2016-02-10, за 2016 рік — до 2017-02-10, а протягом 2016 року сплачують авансові внески в розмірі 20 % річної суми ЄСВ: до 15 березня, до 15 травня, до 15 серпня, до 15 листопада 2016. Підприємці на єдиному податку сплачують внесок за кожний квартал до 20 числа наступного місяця, тобто до 20 січня за 4 квартал 2015 р та поквартально за 2016 рік: до 20 квітня, 20 липня, 20 жовтня та 20 січня 2017 р відповідно (тобто останній день — 19 число). Особи, що забезпечують себе самостійно працею, сплачують внесок до 2016-05-01 за 2015 рік.

Вищевикладене свідчить про те, що урядом вжито цілий ряд заходів по спрощенню механізму сплати ЄСВ, відображення його в обліку та формуванню податкової звітності.

УДК 657

Левченко Н.М.¹, Желонкін С.С.²

¹ д-р. держ. упр., проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ - 621м ЗНТУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ЗЕМЕЛЬНИМИ АКТИВАМИ

Активізація податкового реформування та унікальність земельних ресурсів галузі сільського господарства зумовлює необхідність специфічної розбудови системи обліку землі та вимагає формування чіткого та достовірного інформаційно-облікового забезпечення процесу оподаткування. Інформаційна база, що існує сьогодні, формується переважно системою бухгалтерського обліку, яка не містить спеціальних даних, потрібних для проведення оцінки земельних ділянок і подальшого відображення їх на рахунках бухгалтерського обліку. Саме тому для всіх сільськогосподарських підприємств необхідним є запровадження такої системи обліку земельних ділянок, яка забезпечить збір і систематизацію особливих даних про кількість, якість і стан використання земель різного

функціонального призначення та сприятиме формуванню необхідного обліково-інформаційного забезпечення процесу їх оподаткування.

Практика свідчить, що обліково-інформаційне забезпечення оподаткування сільськогосподарських земель має стати інтегрованою системою обліку та оподаткування, оскільки лише за таких умов можливо забезпечити систематизацію інформації для оперативних управлінських рішень і координації майбутнього розвитку аграрного виробництва. Отже, для створення необхідного обліково-інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень вкрай необхідним є поєднання обліку та оподаткування земель сільськогосподарського призначення.

Бухгалтерський облік земель регулюється П(С)БО 7 «Основні засоби», 14 «Оренда» та 32 «Інвестиційна нерухомість». Зокрема П(С)БО 7 «Основні засоби» передбачено, що земельні ділянки мають визнаватись активом, оскільки існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від їх використання та їх вартість може бути достовірно визначена. Облік власних земельних ділянок, що ідентифікуються як інвестиційна нерухомість, тобто в результаті використання яких очікується отримання орендної плати та/або передбачається збільшення власного капіталу, здійснюється відповідно до вимог П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість».

Водночас, оскільки більшість земель сільськогосподарськими товаровиробниками використовується на умовах оренди, то облік орендованих земельних ділянок регулюється П(С)БО 14 «Оренда».

Документальне оформлення операцій з надходження власних і орендованих земельних ділянок та паїв у сільськогосподарських підприємствах здійснюється на загальних засадах обліку основних засобів, тобто у відповідності з Наказом Міністерства аграрної політики України «Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів та інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств і Методичних рекомендацій щодо їх застосування» від 2007-09-27 №701, відповідно до якого первинним документом, яким користуються сільгоспвиробники для оформлення операцій з надходження власних та орендованих земельних ділянок, є «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» ф. № ОЗСГ-1. Підтримуємо думку практиків, які неодноразово наголошують, що цей документ не пристосований для відображення земельних ділянок, оскільки в ньому не передбачається розкриття деталізованої інформації щодо конкретних якісних характеристик земельних ділянок, а тому представлені в ньому відомості не надають необхідної інформації для потреб обліку та оподаткування земель

сільськогосподарського призначення. А також погоджуємось з пропозицією науковців стосовно потреби введення спеціалізованого документа – «Акт приймання-передачі земельних ресурсів», який розкриватиме як характеристики земельних ділянок, так і надаватиме всі відомості щодо їх одержання та подальшої експлуатації.

Податковий облік земельних ділянок сільськогосподарськими товаровиробниками ведеться у Відомості про наявність земельних ділянок (далі – Відомість), яка є додатком до Податкової декларації платника єдиного податку четвертої групи.

Неврахування у механізмі сплати ЄП циклічності виробництва загострює становище в аграрній сфері економіці, призводить до збільшення податкового тиску, погіршення фінансового стану господарств та ускладнює подальший розвиток галузі.

Оскільки доведено потребу при нарахуванні ЄП застосовувати коефіцієнт циклічності, то вважаємо за доцільне до Відомості про наявність земельних ділянок, яка є додатком до Податкової декларації платника єдиного податку четвертої групи, ввести додаткову графу для відображення коефіцієнта циклічності сільськогосподарського виробництва, що дозволить створити належне обліково-інформаційне забезпечення процесу оподаткування сільськогосподарських товаровиробників – платників ЄП четвертої групи.

УДК 657.2

Левченко Н. М.¹ Нікітченко М.В.²

¹ д-р. держ. упр., проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

АМОРТИЗАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК ПІДґРУНТЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядаючи поняття «амортизаційна політика», варто в першу чергу наголосити, що воно є ширшим за поняття «амортизація», яке, згідно з пунктом 14.1 підпунктом 14.1.3 статті 14 Податкового кодексу України (далі – ПКУ), визначається як «систематичний розподіл вартості основних засобів, інших необоротних і нематеріальних активів, що амортизується, протягом строку їх корисного використання (експлуатації)».

Формуючи амортизаційну політику стосовно активної частини основного капіталу, слід враховувати, що амортизаційні відрахування безпосередньо впливають на величину собівартості продукції

підприємства та, відповідно, на його прибуток. Об'єкти пасивної частини капіталу, хоча і не беруть безпосередньої участі у процесі виробництва продукції – теж підлягають амортизації і відповідно впливають на собівартість продукції у складі непрямих витрат. З цієї причини необхідно враховувати їх вплив на рентабельність продукції і розглядати окремо амортизаційну політику як підґрунтя процесу управління основними засобами підприємства.

Обираючи амортизаційну політику слід пам'ятати, що амортизаційна політика має сформуватись, виходячи з обраної стратегії підприємства. До того ж обираючи методи нарахування амортизації, відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» та ПКУ необхідно враховувати також, що амортизаційна політика може бути активною, помірною та інтегральною.

Основою формування амортизаційної політики має стати вибір методу нарахування амортизаційних відрахувань в залежності від обраної стратегії діяльності підприємства. Згідно П(С)БО 7 зарахувавши об'єкт до складу основних засобів, підприємство має право нараховувати амортизацію за одним з п'яти методів: прямолінійним, виробничим, кумулятивним, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості. Тож, саме обрана підприємством стратегія діяльності має бути взята за основу при виборі методу нарахування амортизації.

Якщо підприємством обрана стратегія адаптації бізнесу на ринку, то перед керівництвом стоїть завдання збільшення ОЗ, а отже найбільш оптимальними методами нарахування амортизації за такої стратегії є прямолінійний, зменшення залишкової вартості та виробничий методи. Аналогічні методи є оптимальними і при обранні підприємством стратегії розвитку, оскільки вона передбачає активне збільшення ОЗ.

Водночас стратегія стабілізації бізнесу передбачає помірне зростання ОЗ і вимагає на зміну методів нарахування амортизації на методи прискореного зменшення залишкової вартості, зменшення залишкової вартості та кумулятивний.

Стратегія перепрофілювання характеризується вдосконаленням ОЗ при незмінному їх рівні, а отже оптимальними методами нарахування слід визнати прямолінійний, зменшення залишкової вартості та виробничий методи.

Для стратегії виживання характерними є тимчасове припинення вдосконалення ОЗ або їх ліквідація, отже найбільш доцільним є застосування прямолінійного, зменшення залишкової вартості та виробничого методів.

Отже, визначальними критеріями обрання методів нарахування амортизації та формування амортизаційної політики мають стати обрана

стратегія діяльності підприємства та у відповідності до неї визначений очікуваний термін корисного використання основних засобів.

Звідси обрана підприємством амортизаційна політика має бути спрямована на:

- забезпечення системою амортизації (методами і нормами амортизації) повного відображення величини зносу і, відповідно, об'єктивної величини перенесеної вартості основних фондів на витрати виробництва;

- формування об'ємних параметрів амортизаційного фонду у відповідності з об'єктивними процесами зношування основних фондів (з врахуванням як фізичного, так і морального зносу), відновлювальної вартості основних фондів;

- створення системою платіжно-розрахункових відношень повної можливості надходження амортизаційних відрахувань промисловому підприємству у складі грошової виручки від реалізації продукції (забезпечення умов надходження амортизаційних відрахувань в обіг підприємства);

- створення системи збереження, страхування, резервування, накопичення та цільового направлення амортизаційних відрахувань;

- формування системи фінансового менеджменту, поточного і стратегічного планування витрачання амортизаційного фонду, що забезпечить спрямування його ресурсів на фінансування капітальних вкладень, відшкодування і накопичення основного капіталу.

Лише за таких умов амортизаційна політика відповідатиме обраній стратегії діяльності підприємства та може бути визнана підґрунтям ефективного процесу управління основними засобами підприємства.

УДК 657.2

Левченко Н. М.¹, Веретельник Ю.А.²

¹ д-р. держ. упр., проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУз – 621 ЗНТУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ В ПОДАТКОВОМУ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З РЕАЛІЗАЦІЇ ПАЛИВА

Для цілей оподаткування платники податку зобов'язані вести облік доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших

документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів, ведення яких передбачено законодавством (абз. 1 п. 44.1 ПКУ).

Внесення змін до ПКУ Законом №909-VIII потребує на удосконалення документального відображення в податковому обліку операцій з реалізації палива, а саме на складання видаткової, податкової та акцизної накладної.

Якщо відбувається реалізація пального без відпуску через паливороздавальні колонки на автомобільних заправних станціях (комплексах) (тобто реалізація без талонів та смарт-карток), то видаткова накладна має оформлятися у момент безпосередньої передачі пального.

Якщо ж реалізація пального проводиться за допомогою талонів та смарт-карток, то видаткова накладна має оформлятися під час передачі талонів та смарт-карток, що підтверджують перехід права на отримання придбаного палива.

Вважаємо, що як оптовий, так і роздрібний продавець палива повинен відображати у видатковій накладній суму акцизного податку. Адже акцизи являють собою непрямі податки на окремі товари, які включаються до ціни товару й оплачуються покупцями (пп. 14.1.4 ПКУ).

Більше того, у продавця сума будь-якого акцизу вираховується із доходу від реалізації на підставі п. 6.1 П(С)БО 15 «Дохід», а у покупця така сума включається до первісної вартості придбаного пального на підставі п. 9 П(С)БО 9 «Запаси». Тому для правильного обліку у первинних документах (видаткової накладній) має бути правильно відображені суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; суми ПДВ, суми акцизного податку.

Сума ПДВ має відображатись в податковій накладній, а от сума акцизного податку має відображатись в акцизній накладній, оскільки згідно чинного законодавства роздрібний продавець має сплачувати акцизний податок з кожного реалізованого літру пального, а оптовий – лише з того обсягу пального, який перевищує обсяги пального:

- отримані від інших платників акцизного податку;
- ввезені (імпортовані) на митну територію України, засвідчені належно оформленою митною декларацією;
- вироблені в Україні, реалізація яких є об'єктом оподаткування відповідно до пп. 213.1.1 ПКУ.

За загальним правилом акцизна накладна має складатися платником податку в день реалізації пального при кожній повній або частковій операції з реалізації пального.

У разі здійснення операцій з реалізації пального, які передбачають відпуск пального через паливороздавальні колонки на автомобільних заправних станціях (комплексах), автомобільних газових заправних станціях, акцизна накладна має складатись у день проведення відпуску пального через паливороздавальні колонки на таких станціях незалежно від того, коли відбувся перехід права власності на таке пальне.

Акцизна накладна може бути складена за щоденними підсумками операцій (якщо акцизні накладні не були складені на ці операції) за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД у разі здійснення реалізації пального за готівку кінцевому споживачеві (який не є платником акцизного податку), розрахунки за які проводяться через касу/реєстратори розрахункових операцій або через банківську установу чи платіжний пристрій (безпосередньо на поточний рахунок особи, що реалізує пальне).

У разі забезпечення безперервного постачання пального особа, яка реалізує пальне, має складати для кожного отримувача пального зведені акцизні накладні за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД не пізніше останнього дня такого місяця на весь обсяг реалізованого пального протягом такого місяця.

Акцизна накладна має бути складена не пізніше останнього дня звітного місяця на загальний обсяг втраченого пального протягом такого місяця за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД, що втрачено.

Як бачимо, акцизна накладна складається незалежно від того чи виникли податкові зобов'язання з «оптового» акцизу, вона потрібна виключно для фіксації придбаного/реалізованого пального.

Запровадження на практиці видаткових, податкових та акцизних накладних на перший погляд ускладнює документальне відображення реалізації палива, проте при більш детальному вивченні порядку документального відображення операцій по реалізації палива, ми мали можливість впевнитись, що саме такий порядок документального відображення зазначених операцій сприятиме легалізації доходів від реалізації палива та відповідно збільшенню податкових надходжень.

УДК 657.2

Левченко Н.М.¹, Кочура Т.В.²

¹ д-р. держ. упр., проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУЗ – 621 ЗНТУ

ГЕНЕЗИС ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ «ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ»

Поняття зобов'язання пройшло в історії тривалу та складну еволюцію і на сьогоднішній день в економічній літературі не спостерігається єдності поглядів щодо визначення його сутності. Правильне визначення поняття «поточні зобов'язань» є дуже важливим, оскільки від цього залежить відображення або не відображення заборгованості в обліку та звітності.

Досить часто поняття «зобов'язання» ототожнюють з поняттям «кредиторська заборгованість», проте ототожнення понять в будь-якій з наук, на наш погляд, не допустиме.

Щодо зобов'язань Керміт Д. Ларсон, Джон Дж. Уайльд, Б. Чіапетта стверджують, що зобов'язання – це ті, які мають бути погашені протягом одного року, проте якщо операційний цикл більше ніж один рік, то вони можуть бути сплачені протягом цього строку.

А.М. Поддєрьогін та Л.Д. Буряк дотримуються думки, що зобов'язання – це складова капіталу підприємства, яка представляє собою вимоги до підприємства з боку фізичних та юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг.

Водночас А.Б. Борисов, визначає кредиторську заборгованість як грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені.

Бутинець Ф.Ф., Горецька Л.Л. розглядають кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари і послуги, які придбаються у ході операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу (інакше її називають рахунками до сплати чи торговими рахунками до сплати).

Ткаченко Н.М. стверджує, що кредиторська заборгованість – це тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі.

Отже, як бачимо, наведені трактування понять «зобов'язання» та «кредиторська заборгованість» підтверджують те, що між цими поняттями існують суттєві розбіжності.

Як економічна категорія зобов'язання – це заборгованість підприємства, яка виникла в результаті минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що несуть економічні вигоди. Проте з фінансової точки зору зобов'язання передбачають обмін ресурсами, які мають грошовий вимір. Крім того, зобов'язання повинні бути локалізовані у часі, тобто повинен бути момент настання зобов'язання і період часу, протягом яких вони діють. При цьому зобов'язання повинні бути юридично обумовлені.

У Великому бухгалтерському словнику подано наступне визначення: «зобов'язання – це оформлені договором громадянсько-правові відносини, в силу яких одна сторона зобов'язана виконати на користь іншої сторони певні дії або утриматися від певних дій. Зобов'язання завжди мають певний суб'єктивний склад, динамічність, владність змісту, цілеспрямованість, конкретність, санкціонованість».

З вищевикладеного слідує, що поняття «зобов'язання» в бухгалтерському обліку має свої особливості та поєднує в собі економічний та юридичний аспекти. Так, дослідник Гойло Н.В. зазначає, що в господарському житті склад зобов'язань, відображених у бухгалтерському обліку, залежить від того, які теоретичні погляди покладені в основу бухгалтерських нормативних документів. Підставами виникнення зобов'язань в бухгалтерському обліку можуть бути як виконання договорів, укладених підприємством зі своїми контрагентами, так і обов'язок підприємства, що виникає на підставі нормативних актів (сплата податків, страхових внесків, штрафів, пені, неустойок, розрахунки з оплати праці, розрахунки з учасниками).

Згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Таким чином, поточні зобов'язання характеризуються:

- конкретними економічними ресурсами (поверненню підлягають ресурси, або їх грошовий еквівалент – залежно від умов договору);
- адресністю (ресурси повертаються позикодавцю або іншій третій особі за дорученням позикодавця);
- строком погашення заборгованості;
- винагородою за користування ресурсами;
- санкціями за порушення договірних зобов'язань.

Отже, поняття поточні зобов'язання в бухгалтерському обліку має ознаку господарського зобов'язання, оскільки виникає між суб'єктами господарювання, а також цивільного – існує у вигляді заборгованості з фізичними особами.

УДК 657.2

Очеретько Л.М.¹, Болюта М.Ю.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

ІНІЦІАТИВНИЙ АУДИТ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Перехід до ринкової економіки, вихід України на міжнародні ринки, подолання кризових ситуацій супроводжується об'єктивною необхідністю підвищення самостійності, нововведень та розвитку підприємств різних форм власності, серед яких масове створення акціонерних товариств. Така трансформація економіки докорінно змінила умови функціонування суб'єктів господарювання, що призвело до виникнення проблем, пов'язаних із забезпеченням стабільності та стійкості підприємств.

Основою стійкого росту та фінансової стабільності кожного підприємства виступає власний капітал. Тому на сучасному етапі розвитку ринкових відносин актуального значення набуває дослідження ініціативного аудиту власного капіталу акціонерних товариств як нового об'єкта вітчизняної облікової системи.

Метою аудиту власного капіталу є встановлення достовірності та правильності відображення в обліку операцій з власним капіталом відповідно до чинного законодавства та висловлення аудитором незалежної думки щодо правильності відображення інформації у звітності підприємства.

Основними завданнями аудиту власного капіталу є:

- перевірка достовірності відображення показників щодо власного капіталу, встановлення законності й правильності їх формування;
- установлення повноти формування зареєстрованого (пайового) капіталу, відповідності фактичних внесків учасників умовам установчих документів, дотримання засновниками термінів внесення часток до зареєстрованого (пайового) капіталу;
- перевірка достовірності формування і використання додаткового капіталу;
- перевірка достовірності формування і використання резервного капіталу;
- перевірка достовірності формування і використання прибутку (списання) збитку.

Предметом аудиту операцій з власним капіталом є процеси та господарські операції, пов'язані з формуванням різних видів власного

капіталу, а також відносини, що виникають при цьому між підприємством та його акціонерами.

Виходячи з цілей, які необхідно досягти аудитору під час проведення дослідження операцій з власним капіталом, формується об'єкт аудиту.

При визначенні об'єкта аудиту та послідовності його проведення доцільно скористатись методичним підходом, застосування якого передбачає розробку елементів, контрольних точок та процедур аудиту. Зміст об'єкту, кожного його елементу та контрольної точки, а також способи їх дослідження визначають вибір та послідовність застосування методів, прийомів та процедур аудиту.

Перелік процедур аудиту власного капіталу має плануватись відповідно до норм МСА 500 «Аудиторські докази», яким визначено склад аудиторських доказів та відповідальність аудитора за розробку й виконання аудиторських процедур для отримання достатніх і прийнятих доказів, які нададуть можливість сформулювати обґрунтований висновок.

Для визначення переліку процедур доцільним є першочергово визначити основні елементами та контрольні точки аудиту власного капіталу, якими, на наш погляд, мають стати:

- перевірка установчих документів;
- перевірка відповідності облікової політики в частині обліку власного капіталу нормам діючого законодавства;
- перевірка складу і структури власного капіталу;
- перевірка наявності неоплаченого капіталу;
- перевірка порядку документального відображення операцій з власним капіталом, а також правильності їх відображення у фінансовій звітності;
- встановлення обґрунтованості змін власного капіталу;
- перевірка дивідендної політики підприємства та розрахунків з дивідендами.
- оцінка основних показників підприємства;

Виділені нами елементи та контрольні точки можуть змінюватись залежно від мети та напрямів аудиту. При цьому кількість контрольних точок не обмежується і знаходиться у залежності від ступеню деталізації елементів. Враховуючи те, що власний капітал акціонерного товариства складається з певної кількості акцій, контроль передбачає вивчення його складу та структури, тобто видів акцій (або видів вкладів – в інших товариствах), їх кількості та номінальної вартості. Законодавчими та нормативними актами регулюється не лише можливий склад та структура зареєстрованого капіталу, але також його розмір та оплата. Перевірка

розміру власного капіталу обумовлює необхідність аудиту за дотриманням встановлених правил зміни його величини, відповідності чистим активам мінімально допустимого розміру, що у деяких випадках може не дотримуватись.

УДК 657.2

Очеретько Л.М.¹, Солов'янова І.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ

Сучасна методика аудиту розподілу прибутку не завжди надає користувачам публічної фінансової звітності достовірну інформацію, яка є підґрунтям для оцінки ефективної діяльності суб'єктів господарювання. Саме тому, сучасні умови господарювання спонукають до перегляду процесу визначення та аудиту фінансових результатів діяльності, зокрема, прибутку підприємства, який є одним із визначальних чинників економічного розвитку.

Серед усіх видів прибутку важливе значення при аудиті фінансових результатів має балансовий прибуток, оскільки він відображається у балансі підприємства у складі власного капіталу та є кінцевим показником діяльності. Балансовий прибуток в загальній класифікації прибутку виділяється за ознакою характеру використання прибутку. Тобто весь прибуток, отриманий за результатами діяльності звітного періоду поділяється на дві частини: розподілений та нерозподілений. Нерозподілений прибуток виражається в тій частині прибутку, що залишається після розподілу на дивіденди, поповнення резервного капіталу та основні напрямки розвитку діяльності підприємства. Традиційно прийнято перевіряти та аналізувати саме ту частину прибутку, що розподілена, тож балансовий (нерозподілений) прибуток залишається поза увагою аудиторів і не відіграє належної ролі при прийнятті управлінських рішень. Отже, нагальною потребою сьогодення є удосконалення методології аудиту прибутку підприємства шляхом доповнення таким етапом аудиту, як аналіз оптимальності розподілу прибутку.

Як правило, аналіз оптимальності розподілу прибутку традиційно розпочинається з аналізу змін в часі. Тож і при аналізі нерозподіленого прибутку не слід ігнорувати існуючих традицій, а розпочинати з вивчення показників динаміки. Проте, варто пам'ятати, що показники динаміки

змін нерозподіленого прибутку не дозволяють в повній мірі зробити об'єктивні висновки щодо оптимальності розподілу прибутку. Тому в подальшому доцільним є проведення факторного аналізу, за результатами якого існує можливість встановити ступінь впливу окремих факторів на змінну нерозподіленого прибутку та можливі шляхи оптимального його розподілу. З цієї метою доцільним є застосування, зокрема, прийомів методу елімінування, методів виявлення ізолюваного впливу факторів та ін.

Наступним етапом аналізу має стати ситуаційний аналіз, який варто виконати за допомогою SWOT- та SNW – аналізу. SWOT-аналіз - це визначення сильних і слабких сторін підприємства, а також можливостей і загроз, що витікають з його найближчого оточення (зовнішнього середовища). SNW – аналіз – це модернізований SWOT-аналіз, він включає крім слабких та сильних сторін, ще й нейтральну сторону, а саме середньогалузевий стан. Ситуаційний аналіз нерозподіленого прибутку дозволить аудитору цілісно оцінити вагомість нерозподіленого прибутку як джерела фінансування господарської діяльності в умовах змін зовнішнього середовища та ухвалити найефективніші управлінські рішення щодо його ефективного використання.

Нерозподілений прибуток, як відомо, є складовою власного капіталу підприємства, тобто власним джерелом фінансування господарської діяльності, а отже він має суттєвий вплив на фінансовий стан підприємства та його фінансову стійкість. Тож, для встановлення вагомості впливу нерозподіленого прибутку на фінансовий стан підприємства під час аудиту розподілу прибутку необхідним є визначення рівня грошового забезпечення нерозподіленого прибутку (КГЗНП):

$$\text{КГЗНП} = \text{ГК} / \text{НП}, (1)$$

де КГЗНП – коефіцієнт грошового забезпечення нерозподіленого прибутку; ГК – грошові кошти (р.1165 ф.1 Баланс); НП – нерозподілений прибуток (р. 1420 ф.1 Баланс).

Результати оцінки грошового забезпечення нерозподіленого прибутку дозволять аудитору отримати відповідь на запитання що є причиною нестачі (дефіциту) чи надлишку забезпечення грошових коштів нерозподіленого прибутку і таким чином встановити вплив нерозподіленого прибутку на фінансову стійкість підприємства.

Здійснюючи аудит нерозподіленого прибутку як складової власного капіталу, його необхідно водночас поєднувати з аналізом податкової та дивідендної політики підприємства, оскільки саме вони мають

найвагоміший вплив на прийняття управлінського рішення щодо розподілу прибутку.

Підводячи підсумок вищевикладеному, варто наголосити, що використання при аудиті розподілу прибутку перелічених методів та прийомів аналізу дозволить розробити практичні рекомендації щодо оптимального розподілу прибутку підприємства та забезпечить прийняття обґрунтованих управлінських рішень з ефективного ведення господарської діяльності підприємства.

УДК 657.2

Очеретько Л.М.¹, Красовська Н.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУз – 621 ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Одним із напрямків стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні стало запровадження спрощеної системи оподаткування та обліку. Саме стимулювання розвитку малого підприємництва та створення оптимальної податкової системи в Україні, покликані виконувати важливі функції загальнодержавного масштабу. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків та зборів до бюджету і цільових фондів, який потребує на постійне вивчення та пошук шляхів удосконалення організації податкового обліку.

Організація податкового обліку розпочинається з визначення в обліковій політиці підприємства основних елементів організації обліку. У випадку коли мова йде про організацію податкового обліку за спрощеною системою оподаткування, при визначенні основних елементів щодо його організації слід виходити з основних елементів механізму сплати єдиного податку (далі – ЄП) з урахуванням змін внесених до Податкового кодексу України (далі – ПКУ), що набули чинності з 2016-01-01. Зокрема,

Відповідно до ПКУ передбачається чотири групи платників ЄП. Проте, з 2016-01-01 на третю групу платників ЄП наклали певні обмеження, а саме: у 3-й групі зможуть знаходитися лише підприємці, у яких протягом календарного року обсяг річного доходу не перевищує 5000000 грн. Також цій групі платників знято обмеження на кількість найманих працівників.

Для 1-ї та 2-ї груп ставки єдиного податку залишаються фіксованими. Оскільки, з 1 січня 2016 року мінімальну зарплату

встановлено у розмірі 1378 грн, то місячна сума єдиного податку становитиме:

для платників 1-ї групи 137,8 грн;

для платників 2-ї групи 275,6 грн.

Для платників 3-ї та 4-ї груп платників податку ставки єдиного податку збільшуються (згідно зі ст. 293 ПКУ). Так, для 3-ї групи ставки замість 2 % (для платників ПДВ) і 4 % (для неплатників ПДВ) збільшаться відповідно до 3 % та 5 %. Як і в попередньому році базою нарахування для даних підприємств є сума отриманого доходу.

У тому випадку, якщо підприємства платники ЄП отримали дохід із порушенням умов перебування на спрощеній системі оподаткування, застосовуватимуться інші ставки:

для підприємств 1-2 груп 15 %;

для платників 3-ї групи – 6 % або 10 %.

Для платників єдиного податку 4-ї групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування).

Податковий період та терміни сплати ЄП подано в табл.1.

Врахування всіх зазначених елементів ЄП при формуванні облікової політики в частині організації податкового обліку суб'єктами малого підприємництва дозволить на належному рівні організувати ведення податкового обліку, а отже забезпечить правильність складання податкової звітності, своєчасність її подання та своєчасність сплати ЄП.

Таблиця 1 – Податковий період та терміни сплати ЄП

Групи платників	Податковий (звітний) період	Термін сплати податку
1 група	Календарний рік	Авансовим внеском не пізніше 20 числа поточного місяця. Можна сплатити ЄП за весь податковий (звітний) період (квартал, рік), але не більш як до кінця поточного звітного року.
2 група		
3 група	Календарний квартал	Протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал. Сплачується за місцем податкової адреси.

4 група	Календарний рік	Щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, у розмірах: у I кварталі — 10 %; у II кварталі — 10 %; у III кварталі — 50 %; у IV кварталі — 30 %
---------	-----------------	---

УДК 657.2

Очеретько Л.М.¹, Сімановська О.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУЗ – 621 ЗНТУ

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ»

Головним джерелом ефективного розширеного оновлення основних засобів і переходу виробництва на вищий рівень технологічного розвитку є капітальні інвестиції суб'єктів господарювання.

Досліджуючи поняття «капітальні інвестиції», варто проаналізувати його трактування на законодавчому рівні, а також за різним науковим підходами.

На законодавчому рівні категорія «капітальні інвестиції» трактується таким чином. Категорія «капітальні вкладення» визначена у Законі України «Про інвестиційну діяльність», згідно з яким результатами капітальних вкладень є відтворення основних фондів і приріст матеріально-виробничих запасів.

За ст. 14 Податковим кодексом України, «капітальні інвестиції» - це господарські операції, які передбачають придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомої власності, інших основних засобів і нематеріальних активів, що підлягають амортизації відповідно до норм Податкового кодексу.

У Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного стандарту № 3 «Оцінка цілісних майнових комплексів» наводиться визначення категорії «капітальні інвестиції», а саме: інвестиції, що спрямовуються на будівництво, виготовлення, реконструкцію, модернізацію, придбання, створення необоротних активів (включаючи необоротні матеріальні активи, призначені для заміни

діючих, і устаткування для здійснення монтажу), а також авансові платежі для фінансування капітального будівництва.

Узагальнюючи вищевикладене, приходимо до висновку, що серед нормативно-правових документів з питань регулювання капітальних інвестицій однозначного та коректного трактування даного поняття неможливо знайти.

В чинних законодавчих актах капітальні інвестиції розглядаються як сукупність витрат на будівельно-монтажні роботи, придбання будівель або їх частин, обладнання, інструменту, інвентарю, інші капітальні роботи і витрати на проектно-пошукові роботи, геологорозвідувальні і бурові роботи, а також витрати на відведення земельних ділянок і переселення у зв'язку з будівництвом, на підготовку кадрів для підприємства, що будуються, та ін.

Водночас окремі науковці наголошують, що капітальні інвестиції слід розглядати як «капітальні вкладення». Тож до тепер існує нагальна потреба у визначенні відмінностей між зазначеними категоріями.

В першу чергу відмінність між зазначеними категоріями полягає в тому, що під капітальними інвестиціями розуміють затрати на спорудження, придбання або виготовлення основних засобів, а також реконструкцію, розширення і технічне переозброєння діючих підприємств.

Водночас згідно П(С)БО 16 «Витрати» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» капітальні інвестиції визнано як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу.

Насправді капітальні вкладення початково здійснюються у формі витрат, проте вони відрізняються від них тим, що здійснюються з метою створення чи поліпшення активів, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому. До того ж в результаті капітальних вкладень інвестори отримують активи, а згідно П(С)БО 16 та НП(С)БО 1 витрати не призводять до отримання економічних вигод у майбутньому і списуються на зменшення фінансового результату підприємства.

Результатами капітальних вкладень (інвестицій) за законодавством пропонується вважати об'єкти довготермінових і поточних матеріальних активів, а за НП(С)БО – об'єкти довготермінових матеріальних і нематеріальних активів, якщо вважати сутність категорій «капітальні вкладення» і «капітальні інвестиції» однозначною. Проте значення слова «капітальні» спонукає до визнання капітальними лише вкладення у довготермінові активи.

Отже, з метою уточнення поняття «капітальні інвестиції» та досягнення узгодження законодавчої і бухгалтерської термінології вважаємо доцільним внести зміни до Закону України «Про інвестиційну діяльність», в якому дати визначення капітальних інвестицій як сукупності витрат, понесених з метою створення чи поліпшення активів, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому.

Внесення змін до нормативно-правових документів сприятиме уникненню розбіжностей у неточностях розуміння сутності «капітальних інвестицій», правильному їх віднесенню до певних об'єктів обліку та упередженню виникнення перешкоди стандартизації та оптимізації обліку капітальних інвестицій суб'єктів господарювання у відповідності до МСБО та МСФЗ.

УДК 336.226.212.1

Помулева В.М.¹, Сітало В.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 623 ЗНТУ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОДАТКУ НА НЕРУХОМОМЕ МАЙНО

Важливим кроком для економічного розвитку України та адаптації національного законодавства до Європейських стандартів є введення Податковим кодексом України податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. На думку вітчизняних фахівців, запровадження такого податку зробить неможливими спекуляції на ринку нерухомості, зможе вплинути на політику регулювання цін у цій сфері, а також цей податок, виконуючи функцію компенсаційного податку, стане додатковим джерелом збільшення надходжень до місцевих бюджетів.

Податок на нерухомість активно досліджується такими провідними українськими фахівцями як: В. Вишневський, В. Загорський, В. Засць, В. Кравченко, І. Луніна, В. Мельник, В. Рибак, А. Соколовська, Л. Тарангул.

Згідно п. 266.1 ПКУ платниками податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості.

Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, в тому числі його частка.

Базою оподаткування є загальна площа об'єкта житлового та нежитлового нерухомого майна.

Для фізичних осіб база обчислюється контролюючим органом на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Юридичні особи обчислюють базу самостійно виходячи з загальної площі кожного окремого об'єкта оподаткування на підставі документів, що підтверджують право власності на цей об'єкт.

Ставка податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб встановлюється за рішенням сільської, селищної, міської ради або ради об'єднаних територіальних громад у розмірі, що не перевищує 3 % розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 м² бази оподаткування.

Щодо грошового виразу податкових зобов'язань, то для прикладу, у Вінниці, Запоріжжі, Івано-Франківську та Харкові, згідно рішень органів місцевого самоврядування, ставка податку на нерухомість становить 2 %, у Хмельницькому, Черкасах, Чернівцях, Дніпропетровську та Києві – 1 %, у Житомирі – 0,5 %, в Ужгороді – 0,4 %, у Кіровограді – 0,1 %, у Львові – 0,5 % мінімальної заробітної плати на 1 січня базового року (в 2015 році – 1218 грн., у 2016 році – 1378 грн.) для квартир та 1 % МЗП для будинків.

Крім того, юридичні та фізичні особи – власники житлової нерухомості, загальна площа якої перевищує 300 квадратних метрів (для квартири) та/або 500 квадратних метрів (для будинку), сплачуватимуть додатково 25000 гривень на рік за кожен із вказаних об'єктів житлової нерухомості (його частку).

Загальна площа об'єкта/об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток, зменшується:

- а) для квартири/квартир незалежно від їх кількості – на 60 кв. метрів;
- б) для житлового будинку/будинків незалежно від їх кількості – на 120 кв. метрів;
- в) для різних типів об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири/квартир та житлового будинку/будинків, у тому числі їх часток), – на 180 кв. метрів.

Основними проблемними питаннями щодо запровадження податку на нерухомість в Україні є: забезпечення повноти та актуальності інформації в Державному реєстрі прав на нерухоме майно; визначення регіону, до бюджету якого надходитиме податок на нерухомість, якщо особа володіє нерухомістю в різних регіонах, та ідентифікація установи, яка має розраховувати сукупний розмір нерухомого майна; визначення механізму адміністрування податку на нерухомість у випадку набуття чи втрати права на нерухомість.

До нагальних та першочергових завдань у сфері оподаткування нерухомості в Україні на сьогодні є удосконалення нормативно-правової бази з врахуванням світового досвіду та особливостей функціонування національної економіки; розробка та вдосконалення Державного реєстру прав на нерухоме майно, який відображав би дані про власника нерухомості в розрізі регіону та водночас зведені дані щодо цього ж власника нерухомості, якщо він володіє нерухомістю в різних регіонах України.

Крім того, слід врахувати той фактор, що біля 80 % населення України має рівень матеріального забезпечення значно нижчий від середнього його розміру. Зважаючи на це, єдиним засобом недопущення соціальної напруги при справлянні податку на нерухомість є запровадження звільнення від оподаткування площі нерухомості в таких розмірах, щоб цей платіж сплачували виключно власники нерухомості, яких можна віднести до осіб, що отримують середні та порівняно високі доходи.

Отже, можна зробити висновок, що чинний в Україні порядок справляння податку на нерухоме майно, має суттєві недоліки, зумовлені, надмірними фіскальними та недостатніми регулюючими властивостями податкової форми.

УДК 657.6

Максименко І.Я.¹, Донцова А.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУЗ-611 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

В умовах кризових явищ в економіці та дефіциту бюджетних коштів актуальним є контроль за їх використанням в установах та організаціях, які утримуються з державного бюджету.

Забезпечення належної організації контрольно-ревізійного процесу в бюджетних установах закладах охорони здоров'я є суттєвим фактором позитивного розвитку державного фінансового контролю, удосконалення якого сприятиме покращенню контрольно-ревізійної роботи в цілому.

Головними завданнями ревізії, що є основною складовою інспектування бюджетних установ є:

- перевірка виконання чинних законодавчих та нормативних актів щодо діяльності бюджетних установ та посилення бюджетної дисципліни;

- перевірка виконання кошторисів, використання коштів за цільовим призначенням, забезпечення ощадливого витрачання та збереження коштів і матеріальних цінностей бюджетних установ;

- достовірність ведення бухгалтерського обліку та складання звітності бюджетними установами.

Метою ревізії необоротних активів в бюджетних установах є встановлення правильності та законності обліку основних засобів та інших необоротних активів, нарахування зносу та перевірка фактичної наявності об'єктів основних засобів та інших необоротних активів.

Основною метою контролю необоротних активів в бюджетних установах є забезпечення принципів законності, доцільності та ефективності використання бюджетних коштів їх розпорядниками, що досягається через виконання певних завдань:

- перевірка дотримання умов, що забезпечують їх надходження та

- зберігання;

- перевірка законності та правильності операцій пов'язаних з рухом необоротних активів, їх документальним оформленням та відображенням на рахунках бухгалтерського обліку;

- перевірка правильності розмежування необоротних активів;

- основні засоби та інші необоротні матеріальні активи;

- перевірка дотримання норм нарахування зносу на основні засоби та нематеріальні активи;

- перевірка методики проведення індексації та переоцінки необоротних активів бюджетних установ;

- виявлення активів, які не використовуються, вивчення стану та умов їх збереження;

Контроль треба здійснювати за певною системою, яка у першу чергу передбачає порядок перевірки дотримання встановлених норм обліку необоротних активів; правильність та своєчасність прийому та відпущення товарно-матеріальних цінностей; правильність витрачання фонду необоротних активів; зберігання товарно – матеріальних цінностей та грошових засобів у місцях їх збереження та використання.

Основною проблемою в обліку необоротних активів бюджетних установ є нарахування зносу за нормами, встановленими на сьогодні, що призводить до того, що повне нарахування зносу виникає раніше, ніж необоротні активи вислужують встановлені строки їх експлуатації. У результаті цього в бухгалтерському обліку та формах фінансової звітності необоротні активи відображаються за нульовою вартістю, що не відповідає фактичній вартості майна бюджетних установ.

Другорядною є проблема оцінки необоротних активів, оскільки від цього залежить вірогідність визначення фінансових результатів організації і відображення їх у звітності. Вважається, що порушення із заниження вартості активів – це результат недотримання об'єктами контролю вимог закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», за що передбачено притягнення до адміністративної відповідальності окремих посадових осіб.

Серед основних напрямів контролю за необоротними активами в бюджетних установах можна виділити: удосконалення обліку та використання необоротних активів для бюджетної установи, розробку методів контролю за ефективністю їх використання.

Отже, організація контролю в бюджетних установах дозволяє виявити порушення у фінансово-господарській діяльності бюджетних установ з метою їх усунення і недопущення у подальшому.

Таким чином, добре організований внутрішній контроль за дотриманням наведених рекомендацій зробить неможливими різноманітні маніпуляції з вартістю майна, допоможе запобігти значним порушенням та знизить рівень притягнень до відповідальності.

УДК 657.6

Максименко І.Я.¹, Балдина В.М.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУЗ-611 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Доходи та видатки є основними об'єктами бухгалтерського обліку бюджетних установ. Враховуючи основне завдання бюджетних закладів щодо кінцевого результату діяльності – виконання кошторису доходів і видатків – яке визначає, по суті, другу назву обліку бюджетних установ, а саме облік виконання кошторису доходів і видатків, дане твердження є безсумнівним. З огляду на це, організація бухгалтерського обліку доходів і видатків є пріоритетною.

Так, згідно з Бюджетного кодексу України доходи бюджету й бюджетних установ поділяються на доходи загального фонду та доходи спеціального фонду. Загальний фонд бюджету охоплює всі доходи бюджету, за винятком тих, які згідно з діючими законодавчими рекомендаціями мають належати до спеціального фонду.

Доходи спеціального фонду – це надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно із законодавством України, а також кошти, перераховані бюджетним установам для виконання ними окремих доручень, благодійні внески, гранти та дарунки.

Власні надходження бюджетних навчальних закладів використовуються відповідно до Закону України «Про державний бюджет» (на відповідний рік) чи рішення про місцевий бюджет для покриття (відшкодування) видатків, пов'язаних з їх одержанням:

- покриття витрат, пов'язаних з організацією та наданням послуг, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю (за рахунок надходжень підгрупи 1 першої групи);
- організацію додаткової (господарської) діяльності бюджетних установ (за рахунок надходжень підгрупи 2 першої групи);
- утримання, облаштування, ремонт та придбання майна бюджетних установ (за рахунок надходжень підгрупи 3 першої групи);
- ремонт, модернізацію чи придбання нових необоротних активів та матеріальних цінностей, покриття витрат, пов'язаних з організацією збирання і транспортування відходів і брухту на приймальні пункти (за рахунок надходжень підгрупи 4 першої групи);
- господарські потреби бюджетних установ, включаючи оплату комунальних послуг і енергоносіїв (за рахунок надходжень підгруп 2 і 4 першої групи);
- організацію основної діяльності бюджетних установ (за рахунок надходжень підгруп 1, 3 і 4 другої групи);
- виконання відповідних цільових заходів (за рахунок надходжень підгрупи 2 другої групи).

Крім того, до інших коштів спеціального фонду належать також доходи, отримувані з інших бюджетів на виконання певних програм.

Основним нормативним документом, що визначає склад та структуру видатків бюджетних установ, є наказ МФУ від 2012-03-12 № 333 «Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету».

Відповідно до цієї Інструкції, видатки одержувачів бюджетних коштів здійснюються за такими кодами економічної класифікації видатків бюджету:

2000 – поточні видатки – це видатки, які спрямовуються на виконання бюджетних програм та забезпечують поточне функціонування бюджетних установ, проведення досліджень, розробок, заходів та надання поточних трансфертів населенню і підприємствам (установам, організаціям);

3000 – капітальні видатки – це видатки, які спрямовуються на придбання основного капіталу (обладнання і предметів довгострокового користування), необоротних активів (у тому числі землі, нематеріальних активів тощо), на будівництво (придбання), ремонт, модернізацію, реконструкцію та реставрацію (у тому числі житла (приміщень), інших об'єктів), на створення державних запасів і резервів; на придбання капітальних активів; невідплатні платежі, компенсацію втрат, пов'язаних з пошкодженням основного капіталу;

9000 – нерозподілені видатки – кошти резервного фонду бюджету, передбачені у Державному бюджеті України.

Таким чином, правильне відображення всіх операцій, пов'язаних з освоєнням кошторису доходів та витрат, дозволяє не тільки систематично зіставляти їх з плановими показниками, а ще й виявляти відхилення фактичних витрат від планових, визначити найголовніші напрямки витрат та підвищувати рівень бюджетного кошторисного планування та обліку в бюджетній установі в цілому.

УДК 657.6

Максименко І.Я.¹, Фоменко А.Ю.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-611 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В РИНКОВИХ УМОВАХ

Формування повної і достовірної інформації про діяльність підприємства і його майновий стан, необхідної для внутрішніх і зовнішніх користувачів, – це одне з головних завдань бухгалтерського обліку. Для вирішення цього завдання потрібно мати чітке уявлення про стан і вартість активів підприємства. Найбільш питому вагу у структурі активів підприємства, як правило, мають основні засоби, тому їх вартість найбільшою мірою впливає на показники діяльності підприємства. Згідно з П(С)БО 7, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 2000-04-27 N 92 (далі П(С)БО), основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше ніж один рік. Звідси, головною ознакою, за якою основні засоби

відрізняються від інших матеріальних активів, є термін їх використання – більше одного року.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності.

Основні засоби визнаються в балансі підприємства в бухгалтерському обліку, якщо вони відповідають загальним критеріям визнання активів:

- існує ймовірність отримання майбутньої економічної вигоди від їхнього використання;
- їх вартість може бути достовірно визначена.

У податковому обліку під терміном «основні засоби» розуміють матеріальні активи у тому числі запаси корисних копалин наданих в користування ділянок надр:

- які призначають платником податків для використання у використанні у власній господарській діяльності;
- вартість яких перевищує 6000 грн. і поступово зменшується у зв'язку з фізичним та моральним зносом;
- очікуваний строк корисного використання яких з дати введення в експлуатацію становить більше одного року (або операційного циклу якщо він більший за рік).

Причому п.п.14.1.138 ПКУ чітко відсіває матеріальні активи, які за жодних обставин у податковому обліку не можуть вважатися об'єктами основних засобів:

- вартість землі;
- незавершені капітальні інвестиції;
- автомобільні дороги загального користування;
- бібліотечні та архівні фонди;
- матеріальні активи вартість яких перевищує 6000 грн.;
- невиробничі основні засоби;
- нематеріальні активи.

Виділимо й інші не менш важливі відмінності податкового обліку об'єктів основних засобів від бухгалтерського.

Використання в господарстві. У податковому обліку продовжує зберігатися поділ основних засобів на виробничі, і невиробничі (п.п.138.3.2 ПКУ). На відміну від витрат на придбання (виготовлення, поліпшення) виробничих основних засобів, аналогічні витрати на придбання (виготовлення, поліпшення) невиробничих основних засобів у

податковому обліку амортизації не підлягають. А в бухгалтерському обліку амортизація нараховується за всіма об'єктами основних засобів, у тому числі за тими, які в податковому обліку вважаються невиробничими.

Вартість податкового об'єкта основних засобів має бути вище 6000 грн.:

- вартісний критерій 6000 грн. слід застосовувати залежно від того, чи має підприємство статус платника ПДВ;

- зіставляти з 6000 грн. необхідно вартість об'єкта, що купується, з урахуванням всіх супутних його придбання витрат (витрати на страхування ризиків доставки основних засобів, на їх транспортування, установку, монтаж та налагодження, а так інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для запланованою метою.

Тобто для визначення об'єкта основним засобом в податковому обліку, починаючи з 2015-01-01 необхідно використовувати зміни наведеними в пп. 14.1.138 ПКУ, а для бухгалтерського обліку – орієнтуємось на П(С)БО 7, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 2000-04-27 N 92.

УДК 657.6

Максименко І.Я.¹, Богдан Є.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-611 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Належним чином організований облік виробничих запасів, тобто якісна поінформованість про їх наявність та рух, має суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства та в контролі за зберіганням матеріальних цінностей. Проблеми обліку запасів на малому підприємстві є актуальними, оскільки на сьогоднішній день важливим є вирішення питання пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому.

Згідно з п. 4 П(С)БО 9 запасами є активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умови звичайної господарської діяльності;

- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

При цьому визнати запаси активами можна тільки в разі обов'язкового додержання таких умов (п. 5 П(С)БО 9, п. 2.1 Методрекомендацій № 2):

- підприємству перейшли ризики та вигоди, пов'язані з правом власності або правом повного господарського відання (оперативного управління) на придбані (отримані) запаси;

- підприємство здійснює управління запасами і контроль над ними;

- існує імовірність отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з використанням запасів;

- вартість запасів може бути достовірно визначена.

Характерна особливість запасів полягає в тому, що вони належать до оборотних активів, тобто призначені для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу (а не декількох, як, наприклад, основні засоби) або протягом 12 місяців з дати балансу.

Класифікація запасів, наведена в п. 6 П(С)БО 9 і п. 1.3 Методрекомендацій № 2, передбачає ділення запасів для цілей бухгалтерського обліку залежно від способу їх отримання та напряму використання. Так, відповідно до зазначеної норми запаси включають:

- сировину, основні та допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб;

- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів;

- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним і якісним характеристикам, передбаченим договором або нормативно-правовим актом;

- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;

- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;

- поточні біологічні активи, що оцінюються за П(С)БО 9, а також сільськогосподарську продукцію та продукцію лісового господарства після її первісного визнання.

Важливе значення для достовірного обліку запасів є порядок їх оцінки. В обліку запаси відображаються за первісною вартістю.

Відповідно до П(С)БО 9 первісною вартістю запасів, придбаних за плату, є собівартість, яка складається з таких фактичних витрат:

- сум, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків;
- сум ввізного мита;
- сум непрямих податків, які пов'язані з придбанням запасів і не відшкодовуються підприємству;
- транспортно-заготівельних витрат;
- інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням до стану, в якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Тобто ефективність господарської діяльності малих підприємств в значній мірі залежить від оцінки та вірного обліку виробничих запасів, так як саме запаси є найбільш важливого і значною частиною активів підприємства.

УДК 657.6

Зоря О.П.¹, Кіщенко Ю.О.²

¹ канд. соц. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ

Внутрішній аудит банку – це незалежна експертна діяльність аудиторської служби банку для перевірки й оцінки адекватності та ефективності системи внутрішнього контролю та якості виконання співробітниками банку своїх обов'язків. Внутрішній аудит передбачає отримання в документальній формі процедур і опису методів, які використовуються банком для здійснення внутрішнього контролю. Мета служби внутрішнього аудиту – проведення незалежної і об'єктивної оцінки різних напрямків банківської діяльності. З цією метою служба здійснює такі заходи: перевірку та оцінку ефективності систем контролю, достовірності та цілісності фінансових, управлінських та операційних даних, перевірку дотримання положень внутрішніх інструкцій та процедур банку, оцінку системи захисту та обліку активів, оцінку економічної ефективності використання активів. Одною із головних функцій підрозділу внутрішнього аудиту банку є: перевірка результатів

поточної фінансової діяльності банку, нагляд за поточною діяльністю банку, дотриманням посадовими особами, а також самим банком вимог чинного законодавства України та рішень органів управління банку. Завдання і роль служби внутрішнього аудиту визначаються: Положеннями Інструкції НБУ про організацію служби внутрішнього аудиту в комерційних банках України № 144 від 1988-03-20 (поточна редакція від 2015-08-14N 517). Аудитори мають необмежений доступ до всіх бухгалтерських документів, активів, відділів та можуть звернутися до будь-кого з працівників банку із запитаннями, якщо це необхідно для ефективного виконання покладених на них обов'язків. Для забезпечення ефективного виконання своїх обов'язків служба внутрішнього аудиту не повинна брати участі у виконанні або управлінні іншими видами діяльності, які вона покликана перевіряти. В її обов'язки не входить розробка та впровадження внутрішніх процедур, підготовка документації або виконання інших робіт, якість яких аудитори повинні перевіряти та оцінювати та які можуть бути тлумаченні як порушення її статусу незалежної та об'єктивної сторони. Аудит систем внутрішнього контролю, впроваджених в банку, складається з п'яти етапів: планування аудиторської перевірки; збір фактів і інформації; оцінити, наскільки схема процесу управління і контролю певного виду діяльності адекватна та чи відповідає вона цілям, поставленим керівниками банку і департаменту; пробне тестування роботи системи, підтвердити шляхом тестування на відповідність та через інші процедури, що система працює в плановому режимі, в ефективний і продуктивний спосіб; підсумкові висновки та рекомендації, підготовка звіту про результати аудиторської перевірки та рекомендацій по вдосконаленню процедур контролю. Аудит на відповідність МСБО проводиться згідно міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), банк має розкривати основні принципи облікової політики банку, на якій базуються фінансові звіти. Внутрішній аудит має перевірити, чи використовуються банком ці принципи облікової політики, зокрема, ті принципи, які є найважливішими для банку. У фінансовій звітності необхідно указати загальну інформацію: назву банку, дату реєстрації банку в Україні, валюту, відповідні показники попереднього звітного року, або причини, через які їх не включено, інформацію про перекласифікацію відносних показників, суттєві аспекти, які впливають чи можуть вплинути на загальну продуктивність банку, юридичну форму банку, дата надання фінансового звіту банку, економічні та політичні умови, зміни, що відбулись у нормативних вимогах НБУ або інших нормативних інструкціях, які мають вплив на діяльність банку.

УДК 657.6

Зоря О.П.¹, Малюченко Д.В.²

¹ канд. соц. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ СТАТЕЙ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ БАНКУ

Основними документами, що визначають зміст перевірки внутрішнього аудиту статей доходів та витрат, є План рахунків бухгалтерського обліку банків України Постанова Правління Національного банку України від 17 червня 2004 року N 280 (зі змінами від 26.11.2015 р.№ 826), а також Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2003 № 255 (зі змінами від 26.11.2015 р.№ 827). Правила визначають методологічні засади відображення в бухгалтерському обліку інформації про доходи і витрати та порядок застосування банками основних принципів бухгалтерського обліку під час визнання та обліку доходів і витрат, зокрема нарахування - відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності доходів і витрат під час їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Згідно Плану рахунків НБУ служба внутрішнього аудиту перевіряє Клас 6, групи 60, 61, 62, 63,64, 67; клас 7, групи 70, 71, 73, 74, 77 та 79. В ході перевірки статей доходів та витрат служба внутрішнього аудиту повинна впевнитися, що: процентні доходи по наданих кредитах та здійснених інвестиціях нараховані та обліковані правильно з точки зору класифікації рахунків, суми процентів та звітного періоду; витрати на виплату процентів по депозитах, позиках та інших процентних зобов'язаннях банку нараховані та обліковані правильно з точки зору класифікації рахунків, суми витрат та звітного періоду; інші доходи банку від інших видів операцій обліковані правильно з точки зору класифікації статей доходу, суми доходу та звітного періоду. У повному обсязі створено резервні фонди під сумнівну та безнадійну заборгованість по наданих кредитах; надходження, витрати та надзвичайні статті правильно описані та розкриті у Звіті про фінансові результати. Статті доходів та витрат, які будуть предметом перевірки служби внутрішнього аудиту в рамках програми: процентні доходи, комісійні доходи, прибуток від торгівельних операцій, інші банківські операційні доходи, інші небанківські операційні доходи, зменшення резервів, непередбачені доходи; процентні витрати, комісійні витрати, інші банківські операційні витрати, інші небанківські операційні витрати, відрахування в резерви,

непередбачені витрати, податок на прибуток. Служба внутрішнього аудиту повинна перевірити, щоб всі доходи та витрати банку, визнані у певному звітному періоді, були включені до розрахунку чистого прибутку або збитку за даний період. Цифри доходів та витрат розраховані для включення у документи фінансової звітності банку. Доходи та витрати банку повинні визнаватися на основі певних принципів МСБУ. Внутрішній аудит повинен перевірити, чи були дотримані всі відповідні принципи МСБУ, а саме: послідовність застосування облікової політики при розрахунку прибутків чи збитків від операцій з купівлі – продажу цінних паперів, розрахунку процентних доходів та витрат, господарських витрат, резервних фондів під заборгованість за наданими безнадійними кредитами; принцип нарахування доходів та витрат; визначення дати здійснення операції; прийнятність балансу на початок періоду. Правильність перенесення залишків на кожний наступний звітний період; залишки повністю розкриті і точно описані у документах фінансової звітності; принцип обачності у розрахунку доходів та витрат, створенні резервних фондів під сумнівну та безнадійну заборгованість за наданими кредитами, класифікації кредитів, створенні резервів для покриття збитків від коливання обмінних курсів валют, розрахунку прибутку.

УДК 330.53:65.012.8

Жадан М.І.¹, Бабкіна І.С.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Економічна безпека підприємства – це стан найбільш ефективного використання ресурсів для запобігання загрозам і забезпечення стабільного функціонування підприємства в даний час і в майбутньому.

Одним з найважливіших елементів забезпечення економічної безпеки є обліково-аналітична інформація. Остання виступає в якості складової можливих негативних впливів, функціональне призначення якої є оцінка, вироблення рекомендацій щодо підвищення рівня забезпечення інформаційною складовою, розрахунок показників ефективності заходів, що планується до реалізації і в кінцевому рахунку дає можливість визначити критерії, показники та рівень забезпечення економічної безпеки підприємства.

Основними напрямками в здійсненні обліково-аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємства є:

- аналіз фінансово-господарського стану підприємства з метою попередження його банкрутства;
- оцінювання стану та рівня економічної безпеки власного капіталу;
- оцінювання стану безпеки та надійності потенційних партнерів та конкурентів;
- прийняття управлінських рішень щодо доцільності діяльності з урахуванням виявлених загроз та небезпек;
- максимально повне інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства та його окремих функціональних підрозділів;
- забезпечення захисту отриманої інформації, яка відноситься до комерційної таємниці підприємства.

За допомогою управлінських функцій, таких як облік та аналіз, є можливим забезпечення обліково-аналітичної інформації, яка є інформаційним ресурсом управління системою економічної безпеки підприємства.

Обліково-аналітична інформація у системі економічної безпеки підприємства розкривається через поняття «облікова інформація» та «аналітична інформація», що використовуються в бухгалтерському обліку, а також аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства.

Формування обліково-аналітичної інформації доцільно відобразити на рис. 1.

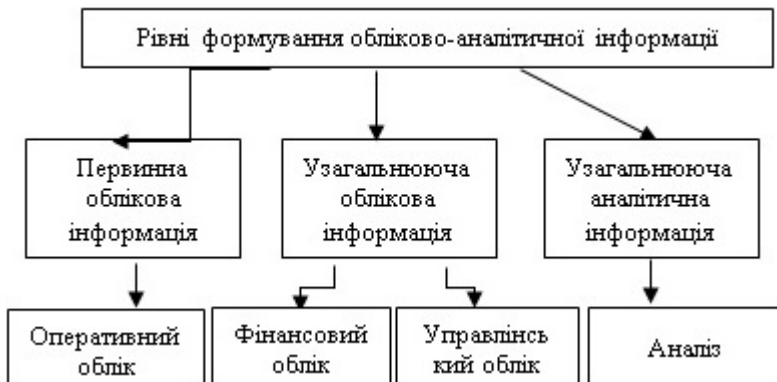

Рисунок 1 – Рівні формування обліково-аналітичної інформації

Бухгалтерський облік забезпечує накопичення всебічної синтетичної облікової інформації про діяльність підприємства та його підрозділи, інформацію про стан, структуру та рух майна організації і джерела його утворення, господарські процеси, результати фінансової та господарської діяльності.

Для забезпечення економічної безпеки підприємства через обліково-аналітичний механізм, виникають нові вимоги до інформації, якою володіють аналітики для забезпечення своєчасного та об'єктивного прийняття управлінських рішень. Тому доцільним є внесення змін до методології обліку та аналізу, що дасть можливість відображати в обліку нові об'єкти діяльності, серед яких найпроблемнішими є трансакційні витрати.

Виявлення в бухгалтерській звітності підприємства трансакційних витрат є першим кроком до їх подальшої оцінки та аналізу. Аналіз трансакційних витрат беззаперечно є важливим для підприємства, оскільки забезпечать додатковою інформацією для забезпечення економічної безпеки підприємства. Витрати прямо впливають на фінансові результати діяльності підприємства. Наявність інформації про склад існуючих на підприємстві трансакційних витрат дасть можливість розробки певного методичного інструментарію оцінки ефективності цих витрат та характеру їх впливу на показники діяльності підприємства.

Тому, доцільним є вдосконалення підходів до виявлення та оцінки трансакційних витрат підприємства через виокремлення складу витрат за рахунками бухгалтерського обліку.

УДК 336.225.674:658.14

Жадан М.І.¹, Батій Я.П.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

ВПРОВАДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток в сучасних умовах системно-орієнтованого аудиту передбачає аналіз та оцінку системи внутрішнього контролю на підприємстві, де ймовірність помилок при формуванні звітності набагато нижча.

Впровадження внутрішнього аудиту на підприємстві потребує вирішення, перш за все, наступних проблем. Це обґрунтування його необхідності та можливості. Необхідність пов'язана з метою знаходження

шляхів ефективнішого управління підприємством та пошуком резервів підвищення фінансових результатів. Можливість впровадження витікає з порівняння витрат на проведення незалежного аудиту аудиторською фірмою та величиною витрат на організацію внутрішнього аудиту. Якщо витрат на створення та організацію діяльності підрозділу внутрішнього аудиту підприємства є меншими ніж витрати на проведення незалежного аудиту, то впровадження внутрішнього слід вважати доцільним та економічно обґрунтованим. Перевагою внутрішнього аудиту є його постійність та безперервність.

Вихідним етапом внутрішнього аудиту процесу формування фінансових результатів повинен стати аналіз облікової політики підприємства та регламентація в ній питань з обліку витрат, доходів та фінансових результатів. Даний аналіз повинен забезпечувати постійний контроль всіх факторів, які впливають на зміну витрат, доходів та прибутку (збитку) підприємства.

Наступним етапом здійснення внутрішнього аудиту є безпосередній контроль шляхом:

- перевірки правильності ведення обліку фактичних витрат та їх включення до собівартості продукції, відповідно до прийнятого на підприємстві методу обліку та калькулювання собівартості;
- обґрунтування правильності (неправильності) методу розподілу непрямих витрат, згідно до наказу про облікову політику;
- обґрунтування правильності нагромадження, розподілу та списання загальновиробничих витрат;
- підтвердження правильності і законності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з обліку витрат, доходів та фінансових результатів;
- перевірки повноти та правильності відображення даних про витрати, доходи та фінансові результати в формах фінансової звітності;
- перевірки правильності формування чистого прибутку підприємства, його розподілу та використання.

З метою оцінки ефективності діяльності підприємства, на завершальному етапі аудиту, необхідно проаналізувати показники фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності та рентабельності. Найбільш узагальнюючими показниками можуть бути коефіцієнти рентабельності продукції, рентабельності власного капіталу, рентабельності активів.

У випадку, коли показники фінансового результату мають від'ємну тенденцію, необхідно визначити резерви, які забезпечать позитивний тренд. Така можливість надається в умовах впровадження внутрішнього

аудиту, перевагою якого в порівнянні з внутрішнім господарським контролем є кількісне визначення впливу окремих статей та елементів витрат на фінансовий результат, особливо в умовах детермінованих факторних моделей. Даний спосіб реалізується шляхом поступової заміни базисної величини на результативний показник і в кінцевому рахунку елімінує дію всіх факторів на фінансовий результат. Розраховується на основі наступного рівняння:

$$Y = a_1 + a_2 + \dots + a_n(1)$$

де Y – результат (в даному випадку собівартість продукції), $a_1 + a_2 + \dots + a_n$ – елементи або статті витрат собівартості продукції.

Маючи обліково-аналітичну інформацію про вплив всіх факторів на фінансовий результат і кожного з них зокрема, керівництво підприємства має можливість упередити негативний вплив тих чи інших факторів та забезпечити своєчасне вжиття заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства та зміцнення його фінансового стану у короткостроковій перспективі, а отже і підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.

УДК 336.146

Лищенко О.Г.¹, Олонець С.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

ПРОЦЕС БЮДЖЕТУВАННЯ ВИТРАТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасних нестабільних умовах ринкової економіки та цінової політики особливого значення набуває питання ефективного управління витратами та зниження собівартості продукції. Тому постає необхідність впровадження нових ефективних способів управління витратами, одним із яких є бюджетування. Цей процес ґрунтується на розробці та виконанні планових показників, що містяться у відповідних бюджетах. Тому вивчення проблем і перспектив щодо впровадження процесу бюджетування на підприємстві є досить актуальним питанням сьогодні.

Метою роботи є дослідження сутності бюджетування та визначення переваг і доцільності використання бюджетування в системі управління діяльністю підприємства.

Для досягнення ефективності діяльності підприємства одним із методів управління та контролю фінансово-господарської діяльності є бюджетування, яке дає змогу оперативно реагувати на зміни середовища функціонування підприємства; економити всі види наявних ресурсів, раціонально їх використовувати; залучати інвесторів тощо. В свою чергу стратегічне планування є оцінкою цілей, задач, масштабів і сфери діяльності підприємства у розрізі ресурсів, які будуть необхідні для діяльності підприємства, та чи будуть вони доступні, коли в них виникне потреба.

Не зважаючи на ефективність технології бюджетування її застосування на вітчизняних підприємствах не набуло широкого розповсюдження. Причинами цього можуть бути: застарілі методи управління, стиль керівництва; небажання керівників впроваджувати зміни, вкладати кошти в малоефективний, на їхню думку, процес; відсутність достатнього фінансового забезпечення для впровадження та розвитку процесів бюджетування на підприємстві; нестабільність економічної ситуації в країні (нестабільність інфляційних процесів, податкового законодавства).

Отже, можна виділити такі переваги та переваги впровадження бюджетування на підприємстві як показано на рисунку 1.

До заходів ефективного використання бюджетування в управлінні витратами, можна віднести:

- удосконалення організаційної структури підприємства, що дозволить чітко визначити функції і відповідальність керівників;
- розробка регламенту процесу бюджетування, для забезпечення його своєчасності та ефективності;
- встановлення чітких цілей підприємства та забезпечення донесення їх до кожного учасника процесу бюджетування;
- забезпечення взаємозв'язку довгострокового і короткострокового планування зі стратегічними цілями компаній;
- зміна думки керівників щодо ролі бюджетування та розробка та пошук нових шляхів оптимізації бюджетування витрат на підприємстві.

ПЕРЕВАГИ	НЕДОЛІКИ
<ul style="list-style-type: none"> • Надає позитивну дію на мотивацію і настрій колективу • Дозволяє координувати роботу підприємства в цілому • Аналіз бюджетів дозволяє своєчасно вносити коригувальні зміни • Дозволяє вчитися на досвіді складання бюджетів минулих періодів • Дозволяє удосконалити процес розподілу ресурсів • Сприяє процесам комунікацій • Допомогає менеджером низової ланки зрозуміти свою роль в організації • Дозволяє співробітникам-новачкам зрозуміти «напрямок руху» підприємства • Служить інструментом порівняння досягнутих і бажаних результатів 	<ul style="list-style-type: none"> • Різне сприйняття бюджетів у різних людей • Складність та дорожнеча системи бюджетування • Якщо бюджети не доведені до відома кожного співробітника, то вони не роблять практично ніякого впливу на мотивацію і результати роботи, а замість цього сприймаються виключно як засіб для оцінки діяльності працівників і виявлення помилок • Бюджети вимагають від співробітників високої продуктивності праці, а співробітники протидіють цьому, намагаючись мінімізувати свої навантаження, що призводить до конфліктів та зниження ефективності роботи • Протиріччя між досяжністю цілей і їх стимулюючим ефектом

Рисунок 1 – Переваги та недоліки щодо впровадження бюджетування на підприємстві.

Отже, результати проведеного дослідження дають змогу зробити висновки про те, що бюджетування займає важливе місце в діяльності підприємств. Запропоновані заходи дозволять поліпшити якість та ефективність прийняття управлінських рішень, що в свою чергу підвищить фінансові результати шляхом ефективного управління та контролю витратами на підприємстві.

УДК 657.42

Лищенко О.Г.¹, Бескоровайна В.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУЗ–621 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Для здійснення господарської діяльності підприємству, в першу чергу, необхідні основні засоби. Стан та ефективність застосування основних засобів безпосередньо впливає на виконання виробничої програми підприємства та можливість отримання прибутку. Підприємства України функціонують в умовах обмежених інвестиційних можливостей, тому необхідно якомога ефективно використовувати вже наявні основні

засоби. Керівники підприємств приділяють особливу увагу шляхам удосконалення обліку основних засобів.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Бутинець Т.А., у результаті свого дослідження, зробила висновки щодо трактування основних засобів з економічної точки зору: «...основні засоби розглядаються як вкладений капітал, і, відповідно, повинні обліковуватися за собівартістю і їх можна порівняти до витрат майбутніх періодів (динамічний баланс); основні засоби розуміються як ресурс, що знаходиться на підприємстві (статичний баланс)».

Досить цікаве дослідження у своїй роботі провів Кузьмін Д.Л. Він відмітив, що після скасування поняття «основні фонди» поняття «основних засобів» набуває у будь-якому випадку уречевленої форми, що не суперечитиме його значенню, тому під основними засобами слід розуміти фактично наявні основні засоби виробництва та вартісне їх відображення в обліку.

2015-09-01 набрав чинності Закон України від 2015-07-17 № 655-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України, щодо зменшення податкового тиску на платників податку».

З урахуванням внесених змін збільшено до 6000 грн. вартісний критерій віднесення матеріальних активів до основних засобів. Проте при оцінці основних засобів в умовах інфляційних процесів застосування первісної вартості може привести до негативних наслідків. Навіть за умов незмінних цін, потенціал основних засобів не залишається незмінним, оскільки скорочується строк їх служби, вони стають морально застарілими. Основні засоби, які придбані в різний час і мають однакові характеристики, матимуть різну вартість. А проведення постійних переоцінок збільшує витрати підприємства, що в кінцевому результаті впливає на його фінансовий результат.

Податковий кодекс України у редакції до 2015-01-01 містив положення які дозволяли платникам податків здійснювати переоцінку основних засобів у податковому обліку на річний індекс інфляції за умов перевищення ним 10 %.

В редакції після 2015-01-01. в Податковому кодексі України є положення відповідно до яких при розрахунку амортизації основних засобів та нематеріальних активів їх балансова вартість станом на 2015-

01-01 має дорівнювати балансовій вартості таких активів що визначена станом на 2014-12-31 відповідно до статей 144-146 та 148 Податкового кодексу України у редакції, що діяла до 2015-01-01.

Облік основних засобів важлива складова частина обліку підприємства.

УДК 657.1

Лищенко О.Г.¹, Д'яконова Л.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУз – 611 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

В процесі своєї діяльності бюджетні установи розпоряджаються державними коштами. Тому з боку державної влади застосовується система заходів, які спрямовані на забезпечення законності дій посадових осіб бюджетної установи щодо використання бюджетних коштів, державного та комунального майна. Головною метою контролю є забезпечення інтересів держави і суспільства щодо надходження доходів і витрачання державних коштів.

Питання здійснення контролю видатків займалися як вітчизняні, так і іноземні науковці, серед яких: Т.В. Микитенко, О.О. Байков, Л.В. Дікань, Р.Т. Джогу, С.В. Сисюк, Ф.Ф. Бутинець, М.Т. Білуха, Н.М. Малюга та інші.

Контроль у бюджетних установах – це сукупність заходів, які проводять уповноважені органи з метою перевірки законності, доцільності та ефективності використання установою бюджетних коштів.

Контроль за видатками бюджетної установи поділяється на два види контролю: внутрішній і зовнішній.

Внутрішній контроль – комплекс заходів, що застосовується керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо результатів установ та її підвідомчих установ.

Зовнішній контроль – контрольні заходи, які здійснюються ззовні та охоплюють систему державних органів.

Ревізія – це одна із основних форм фінансового контролю, змістом якої є перевірка фінансово-господарської діяльності підприємства, установи чи організації, дотримання законодавства з фінансових питань,

достовірності обліку та звітності, документального викриття недостач, крадіжок та привласнень коштів й матеріальних цінностей, а також попередження зловживань.

Для перевірки видатків бюджетної установи являються наступні джерела: Положення або Статут про діяльність бюджетної установи, Кошторис доходів і видатків, Баланс, Звіт про надходження і використання коштів загального фонду, Звіту про надходження і використання коштів отриманих як плата за послуги, Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень, Звіт про надходження та використання інших коштів спеціального фонду, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про результати фінансової діяльності, первинні документи із обліку видатків, меморіальні ордери, облікові реєстри, які використовуються для відображення операцій з обліку видатків, картки синтетичного та аналітичного обліку касових та фактичних видатків, акти та довідки попередніх ревізій.

Під час проведення контролю видатків бюджетної установи застосовуються методичні прийоми дослідження облікової інформації, які включають в себе документальні: формальна і арифметична перевірка, нормативно-правова оцінка господарських операцій, вибіркові та суцільні спостереження, зустрічна перевірка документів та записів у облікових реєстрах.

На нашу думку контроль видатків бюджетної установи КУ СТМО «Фтизіатрія» повинен здійснюватися у наступній послідовності:

- а) аналіз матеріалів попередньої перевірки;
- б) аналіз кошторису доходів і видатків, перевірка касових видатків, перевірка фактичних видатків, перевірка узгодженості касових і фактичних видатків;
- в) перевірка правильності визначення та перенесення в книгу «Журнал-Головна» суми оборотів за меморіальними ордерами;
- г) перевірка узгодженості залишків по рахунках в книзі «Журнал-Головна» даним, наведеним в Балансі установи.

Отже, особливостями контролю видатків у бюджетній установі є правильний розподіл їх на касові і фактичні видатки, а також їхнього контролю в розрізі статей бюджетної класифікацією касове виконання видатків бюджетної установи який здійснюється відповідно затвердженого кошторису на відповідний рік. Затверджена дохідна частина кошторису є підставою для фінансування її видаткової частини. Правильна постановка обліку і внутрішнього контролю в бюджетній установі приєє більш точному складанню кошторису витрат, а також невикористаних внутрішніх ресурсів.

Постійний контроль за відображенням видатків в обліку бюджетної установи сприятиме якісному, цільовому виконанню кошторису доходів і видатків установи, ефективному використанню бюджетних коштів загального і спеціального фондів.

УДК 657.1

Візіренко С.В.¹, Москаленко А.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУЗ – 621 ЗНТУ

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК У ВІДРЯДЖЕННЯХ

У відрядженнях дуже зручно користуватися платіжними картками. В Україні картки приймаються до оплати не скрізь, а от за кордоном за допомогою платіжних карток можна розрахуватися практично за все. Застосування платіжних карток знижує ризики та незручності, пов'язані з використанням готівки в поїздках.

Платіжна картка відноситься до електронних засобів. За допомогою платіжної картки можна розпоряджатися коштами, що знаходяться на поточному рахунку: при оплаті товарів і послуг переказувати гроші з рахунка платника на рахунки інших осіб, знімати готівку через каси банків або банкомати, а також для інших операцій, передбачених договором із банком (п. 1.27 ст. 1 Закону «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні»).

Платіжні картки є власністю банку і передаються підприємству в користування. Тому обліковувати їх на балансі підприємства не треба. Витрати на випуск, обслуговування картки та інші відображаються на рахунку 92 «Адміністративні витрати».

Розглянемо, як відображаються операції в обліку, якщо банк випустив підприємству корпоративну картку в гривнях для видачі грошей працівникам на відрядження та під звіт. Відображення в обліку цих операцій подано у таблиці 1.

Отже, перерахування коштів на корпоративну платіжну картку відображається проведенням Д-т 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті» - К-т 311 «Поточні рахунки в національній валюті», або Д-т 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» - К-т 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті».

Якщо підприємство, наприклад, направило до Німеччини для укладання договору комерційного директора на 3 дні – із 2016-03-01 по 2016-03-03. Порядок відображення цих операцій подано у таблиці 2.

Таблиця 1 – Відображення операцій по Україні із застосуванням платіжних карток

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		
		Д-т	К-т	Сума
1	Здійснено витрати на випуск КПК	92	311	150
2	Видано КПК працівнику	-	-	-
3	Перераховано кошти на КПК	313	311	5000
4	Знято кошти із КПК відрядженим працівником	372	313	5000
5	Подано Звіт працівником, товар оприбутковано	281	372	5000

Застосування платіжних карток у відрядженні – зручний і безпечний спосіб забезпечення працівника грошми для виконання службового завдання.

Таблиця 2 – Відображення операцій поза межами України із застосуванням платіжних карток

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		
		Д-т	К-т	Сума
1	29.02.16 р. Перераховано іноземну валюту на ПКП (курс НБУ – 28 грн. за € 1)	314	312	€ 600 16800

2	01.03.16 р. Знято іноземну валюту в банкоматі (курс НБУ – 29 грн. за € 1)	3772	314	<u>€ 200</u> 5800
3	Оплачено з картки проживання в готелі	3772	314	<u>€ 300</u> 8700
4	Відображено курсову різницю (500*(29-28))	314	714	500
5	04.03.16 р. Затверджено і подано Звіт на суму 450 євро (курс НБУ на дату видачі авансу – 29 грн. за € 1)	92	3772	<u>€ 450</u> 13050
6	Повернуто в касу працівником невикористану готівкову іноземну валюту в сумі 50 євро	302	3772	<u>€ 50</u> 1500
7	Зараховано іноземну валюту на поточний валютний рахунок (курс НБУ – 30 грн. за € 1)	312	302	<u>€ 50</u> 1500
8	Відображено курсову різницю на дату затвердження Звіту (50* (30-29))	3772	714	50

УДК 657.1

Візіренко С.В.¹, Єрмакова О.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РЕКЛАМНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Рекламна діяльність являє собою комплекс організаційних і технічних рекламних заходів, спрямованих на створення й підтримку необхідного рівня продажів, швидке реагування на зміну ринкової кон'юнктури та вживання необхідних заходів для нейтралізації діяльності конкурентів. Рекламна діяльність – це складний, багатоступінчастий процес, що потребує значних витрат фінансових, матеріальних та інтелектуальних ресурсів. Водночас витрати на рекламу – це ризиковані інвестиції, які можуть і не принести бажаної віддачі. Ймовірність такого ризику і визначається в рамках обліку витрат рекламної діяльності підприємства.

Необхідність забезпечення конкуренції на ринку збуту актуалізує потребу в застосуванні у господарській діяльності реклами, що сприяє розвитку рекламної діяльності підприємства. Збут продукції є ланкою в ланцюзі виробництво – розподіл - споживання.

Перш ніж почати говорити про організацію обліку витрат рекламної діяльності, слід чітко з'ясувати сутність зазначених витрат. Переважна більшість науковців під витратами рекламної діяльності розуміє грошове вираження суми витрачених ресурсів на просування реклами як складової процесу реалізації продукції.

Виходячи з сутності витрат рекламної діяльності підприємства, приходимо до висновку, що організація обліку витрат рекламної діяльності має складатись з кількох етапів: 1) формування нормативних документів з обліку витрат рекламної діяльності (розробка Положення з обліку витрат рекламної діяльності, визначення ознак класифікації витрат, побудова Робочого плану рахунків з обліку витрат, розробка норм витрат, вибір методів обліку витрат); 2) організація документального відображення обліку витрат; 3) організація аналітичного та синтетичного обліку витрат (організація аналітичного та синтетичного обліку витрат); 4) організація калькулювання собівартості продукції (визначення переліку та складу статей калькулювання, об'єктів калькулювання, регістрів аналітичного обліку); 5) особливості організації роботи облікового апарату (розробка посадових інструкцій та індивідуальних графіків роботи співробітників відділу збуту бухгалтерії).

Практика свідчить, що в умовах сьогодення існує нагальна потреба в посиленні аналітичності обліку витрат рекламної діяльності. Вважаємо за доцільне аналітичність обліку зазначених витрат посилити шляхом відкриття спеціальних субрахунків, призначених для відображення витрати з окремих видів рекламних заходів, що сприятиме адекватності та достатній аналітичності формування інформаційної бази для врегулювання питань з управління витратами рекламної діяльності підприємства (табл. 1).

Представлена структура робочого Плану рахунків у частині рахунків, призначених для відображення витрат рекламної діяльності підприємства дозволить сформувати розгалужену систему аналітичних рахунків відповідно до спеціалізації та сфери рекламних послуг. Проте слід наголосити, що динамічність реклами та швидка адаптація до сфер господарської діяльності обумовлюють постійні зміни в її характері, формі, змісті, а отже і в сукупності понесених витрат на її виготовлення, що потребує постійного пошуку шляхів удосконалення методики організації обліку витрат на рекламну діяльність підприємств і постійний перегляд рахунків у Робочому плані рахунків, призначених для обліку витрат рекламної діяльності.

Таблиця 1 – Структура робочого Плану рахунків у частині відображення витрат рекламної діяльності підприємства

931 Витрати на виробництво реклами
931.1 Презентаційна реклама
931.2 Інтернет реклама
931.3 Поліграфічна реклама
931.4 Медіа реклама
932 Витрати на розміщення реклами
932.1 Реклами у ЗМІ
932.2 Зовнішньої реклами
932.3 Реклама на транспорті
933 Витрати на укладання договорів (підготовка зразків, презентацій)
934 Витрати на надання консультаційних послуг
935 Витрати на надання інших послуг

Таким чином, за результатами дослідження приходимо до висновку, що організація обліку витрат рекламної діяльності підприємства значною мірою залежить від спрямованості реклами, її характеру, форми та змісту, тобто іншими словами характеризується мінливістю, що вимагає на постійне вивчення даного питання та подальший пошук шляхів його вирішення.

УДК 657.1

Візіренко С.В.¹, Фененко І.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із найважливіших чинників будь-якого виробництва є виробничі основні засоби, які відіграють значну роль у соціальній та економічній діяльності суспільства. Якісний склад виробничих основних засобів визначає технічний рівень продукції, що виготовляється, а ефективність використання напряму впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємства. Отже, головною проблемою сьогодення є те, що виробничі основні засоби підприємств за своєю структурою, якісним, кількісним і віковим станом не відповідають вимогам структурної перебудови економіки і не спроможні задовольнити зростаючі потреби внутрішнього і зовнішнього ринків.

Для досягнення економікою країни рівня сучасних розвинених країн необхідно випереджаюче оновлення її технологічної бази, поліпшення структури і якості виробничих основних засобів, створення умов для повного розкриття потенціалу підприємств, досягнення ділової досконалості, надання підтримки впровадженню сучасних технологій виробництва. Важливу роль при цьому відіграють капітальні інвестиції як основна ланка технічного переозброєння підприємств. Більшість матеріальних і нематеріальних необоротних активів надходять на підприємство внаслідок здійснення капітальних інвестицій.

Капітальні інвестиції – це сукупність витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів. За економічним змістом вони є основним джерелом простого та розширеного відтворення.

Завдання бухгалтерського обліку капітальних інвестицій в оновлення виробництва це:

- правильне і своєчасне оформлення документів із відображення обсягів будівельно-монтажних робіт і витрат на капітальні інвестиції з придбання або створення інших необоротних матеріальних і нематеріальних активів;

- об'єктивне і достовірне формування вартості об'єктів капітального інвестування; правильне відображення витрат на незавершене будівництво;

- контроль за дотриманням фінансової дисципліни; контроль за економним витрачанням матеріальних і трудових ресурсів на будівництво об'єктів.

Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій передбачено рахунок 15 «Капітальні інвестиції», призначений для обліку витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів.

Рахунок 15 «Капітальні інвестиції» має такі субрахунки: 151 «Капітальне будівництво»; 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»; 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»; 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»; 155 «Придбання (виращування) довгострокових біологічних активів».

Аналітичний облік капітальних інвестицій ведеться за видами витрат, понесених на придбання, виготовлення, капітальний ремонт, модернізацію, реконструкцію основних засобів, інших матеріальних необоротних активів, а також за окремими об'єктами капітальних

вкладень (інвентарними об'єктами). Первинний облік обсягів і витрат капітальних інвестицій організовують залежно від виду капітальних інвестицій, способу виконання будівельно-монтажних робіт, а також каналів і способів придбання машин, обладнання та устаткування.

Одним з недоліків діючого Плану рахунків щодо обліку капітальних інвестицій слід зазначити відсутність у складі синтетичного рахунку¹⁵ «Капітальні інвестиції» окремого субрахунку для обліку витрат на поліпшення основних засобів. Це спричиняє на практиці необхідність відкриття додаткових субрахунків, або здійснення вибірок, наприклад, під час складання статистичної звітності – «Звіт про капітальні інвестиції» (форма №2-інвестиції). Існуюча система обліку капітальних інвестицій не дає змоги відобразити цю інформацію. Облік витрат на поліпшення основних засобів можливий у складі інших капітальних інвестицій, які також можуть включати витрати на проектно-пошукові роботи, утримання відділів капітального будівництва тощо. Інформація про рух інших капітальних інвестицій відображена у розділі III Приміток до річної фінансової звітності. Тому доцільно виділити у складі рахунку¹⁵ окремих субрахунок 156 «Інші капітальні інвестиції». І на ньому відображати витрати на поліпшення основних засобів.

Інтенсифікація інвестиційних процесів, спрямованих на оновлення виробництва з метою підвищення якості, конкурентоспроможності продукції й прибутковості підприємств вимагає правдивої та достовірної інформації щодо здійснення інвестицій та їх результативності. Джерелом одержання такої інформації є дані бухгалтерського обліку, які потребують удосконалення. Введення запропонованих субрахунків третього порядку дозволить створити належне обліково-інформаційне забезпечення для прийняття управлінських рішень щодо капітального інвестування.

УДК 332.144

Панченко О.М.¹, Воронова Н.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ – 621м ЗНТУ

МЕТОДИ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Необхідність оптимізації рівня витрат і забезпечення їх стійкої позитивної тенденції призвело до різноманітних методів управління витратами, а саме: калькулювання життєвого циклу продукту, цільове калькулювання, калькулювання для безперервного вдосконалення, директ-костинг, стандарт-костинг та інші.

Актуальність дослідження полягає в тому, що сучасні традиційні методи калькулювання орієнтовані в основному на виробничий етап життєвого циклу продукту. Недоліком такого підходу є те що, до виробничі і після виробничі витрати не відносяться до того продукту, від якого отримано доходи. В такому випадку управлінський персонал підприємства отримує викривлену інформацію щодо фактичних витрат, які понесені на виготовлення продукції, що призводить до прийняття не ефективних стратегічних управлінських рішень.

Тому методи калькулювання за стадіями життєвого циклу продукту є одним з найбільш актуальних напрямів удосконалення системи стратегічного управління витратами, оскільки саме продукт є основним джерелом отримання поточного прибутку і майбутніх грошових потоків підприємства.

Тему стратегічного управління витратами розкрито у працях: С.Ф. Голова, Масаакі Імаї, Л.В. Нападовської, В.Ф. Палія, М. Портера, К.І. Редченко, Тоширо Хиромото, Ясукіро Монден та інших. Проте питання стратегічного обліку витрат потребують подальших досліджень.

Розглянемо більш детально методи оптимізації витрат в обліку. Калькулювання життєвого циклу продукту (Life – Cycle Costing) – це вимірювання і накопичення всіх фактичних витрат, пов'язаних з певним виробом протягом його життєвого циклу. Даний метод передбачає узагальнення витрат усіх стадій життєвого циклу продукту для визначення його повної собівартості і означає динамічний погляд на витрати, які змінюються в міру переходу виробу від однієї стадії життєвого циклу до іншої, а також дозволяє враховувати й оцінювати витрати кожного виробленого продукту від стадії науково – технічної розробки і до періоду, коли підприємство припиняє сервісне обслуговування свого продукту у покупців.

Цільове калькулювання (Target Costing) – метод стратегічного управління витратами підприємства, який передбачає розрахунок цільової собівартості продукції виходячи із попередньо встановленої ціни, метою якого є забезпечення оптимізації витрат на виробництво. Суть даного методу досить проста і водночас революційна, вона базується на традиційній формулі ціноутворення: ціна складається із собівартості та прибутку, виходячи з цього собівартість буде становити різницю між ціною і прибутком.

Калькулювання для безперервного вдосконалення (Kaizen Costing) – це процес зниження витрат протягом виробничої стадії життєвого циклу продукції шляхом безперервного пошуку поліпшень, ціллю якого є

удосконалення діяльності підприємства за допомогою внутрішніх резервів без залучення великих інвестицій ззовні.

Для результативного цих методів необхідно дотримуватися певних вимог: узгодження з діючою на підприємстві системою управління, зокрема, між маркетинговими службами, технічними, дослідницькими і виробничими підрозділами; створення ефективної системи збору інформації внутрішнього і зовнішнього характеру, проведення маркетингових прогнозів, впевненість в достовірності цієї інформації; безперервне використання запропонованих методів; підтримання та розвиток системи заохочення, яка буде стимулювати робітників; впроваджувати постійно діючі програми навчання персоналу.

Отже, методи калькулювання життєвого циклу продукції розширює межі традиційних підходів до стратегічного обліку витратами, оскільки дає можливість дати оцінку та визначати витрати на всіх етапах існування виробу, що дозволяє у процесі виробництва знижувати їх до необхідного рівня.

УДК 657.1

Візіренко С.В.¹, Якубіна О.П.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУз – 621 ЗНТУ

ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ІНВЕСТИЦІЙНОЮ НЕРУХОМІСТЮ

Особливий порядок бухгалтерського обліку об'єктів інвестиційної нерухомості передбачений П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». Відповідно до нього інвестиційна нерухомість – власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, розташовані на землі, що утримуються з метою одержання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва і постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності.

Не вважається інвестиційною нерухомістю, нерухомість яка згідно п. 5 П(С)БО 32 є:

- а) операційною нерухомістю, а також нерухомістю, що утримується для використання у майбутньому як операційна нерухомість;
- б) нерухомістю, що утримується з метою продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- в) нерухомістю, що будується або поліпшується за дорученням третіх сторін;

г) нерухомістю, що перебуває в процесі будівництва або поліпшення з метою використання у майбутньому як інвестиційної нерухомості;

д) нерухомістю, що надана в оренду іншому суб'єкту господарювання на умовах фінансової оренди.

Таблиця 1 – Первісна вартість інвестиційної нерухомості

Спосіб надходження	Складові первісної вартості інвестиційної нерухомості
1. Придбання за грошові кошти	Первісна вартість придбаної інвестиційної нерухомості складається з таких витрат: фактичної вартості придбання; непрямих податків; вартості юридичних послуг, комісійних винагород, пов'язаних з придбанням інвестиційної нерухомості; інших витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням та доведенням об'єктів інвестиційної нерухомості до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою
2. Самостійне створення	Первісною вартістю інвестиційної нерухомості є її вартість, визначена на дату початку використання інвестиційної нерухомості, виходячи із загальної суми витрат на її створення
3. Отримання на умовах фінансової оренди	Первісна вартість інвестиційної нерухомості, одержаної у фінансову оренду, визначається відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»
4. Придбання на умовах відстрочення платежу	Первісною вартістю визнається ціна відповідно до договору. Винагорода постачальнику на суму різниці між договірною ціною та загальною сумою платежів на його користь визнається фінансовими витратами.

Якщо існуючий об'єкт інвестиційної нерухомості поліпшується для продовження використання у тих самих цілях, то такий об'єкт залишається у складі інвестиційної нерухомості (п. 25 П(С)БО 32).

Облік наявності та руху об'єктів інвестиційної нерухомості здійснюється на субрахунку 100 «Інвестиційна нерухомість».

Одиницею обліку інвестиційної нерухомості п. 9 П(С)БО 32 визначає земельну ділянку, будівлю (її частину) або їх поєднання, а також активи, що утворюють з інвестиційною нерухомістю цілісний комплекс і сукупно генерують грошові потоки.

Придбана (створена) інвестиційна нерухомість зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю, яка формується в залежності від способу надходження (табл. 1).

На кожну дату Балансу (Звіту про фінансовий стан) об'єкти інвестиційної нерухомості можуть оцінюватися за одним із двох методів, зазначених у п. 16 П(С)БО 32:

а) за справедливою вартістю (якщо її можна достовірно визначити). Алгоритм визначення справедливої вартості інвестиційної нерухомості описано в пп. 19-21 П(С)БО 32. Для проведення оцінки інвестиційної нерухомості П(С)БО 32 не зобов'язує вдаватися до послуг професійних оцінювачів;

б) за первісною вартістю, зменшеною на суму нарахованої амортизації з урахуванням втрат від зменшення корисності та вигод від її відновлення, які визнають відповідно до П(С)БО 28 «Зменшення корисності активів». Цей метод використовують, якщо справедливу вартість достовірно визначити неможливо.

Вибраний підхід має застосовуватись до оцінки всіх подібних об'єктів інвестиційної нерухомості

СЕКЦІЯ «МЕНЕДЖМЕНТУ»

УДК 65.014.1

Гудзь П.В.

д-р екон. наук, проф. ЗНТУ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

У сучасному світі розвиток управління організаціями відбувається відповідно до інновацій, що властиві сучасному менеджменту. Який, у свою чергу, пов'язаний із пришвидшенням економічних процесів, випуску продукції та оновленням асортименту, переходом в інформаційну економіку, де фактор часу впливає на формування нових контурів економіки, менеджменту, мислення управлінців.

Зміни плінуть надто швидко, ніж може перебудуватися менеджмент. Не тільки менеджери, а й кваліфіковані працівники тепер мають справу, перш за все зі знаннями, даними та інформацією, а не з фізичними предметами праці. Ніби продовжуючи пояснення цих тенденцій у зростання ролі людського потенціалу і сфери послуг один із світових гуру в галузі менеджменту Пітер Друкер правомірно вважає, що нині провідним основним капіталом є знання кожного окремого працівника, оскільки працівники розумової праці володіють своїми засобами виробництва, тобто знаннями – як абсолютно портативним і надзвичайно містким видом основного капіталу [1, с.82]. Тобто нарощування інвестицій у людину, що навчається, і людину працюючу означає вкладення, які не тільки сприяють накопиченню даного «основного капіталу», але й формують стратегічний потенціал економіки регіону, країни. Звісно, інвестиційні процеси мають носити характер перманентних інвестицій на розширеній основі, що відображає розширений тип суспільного відтворення.

Тобто однією із сучасних тенденцій управління організацією є перехід на пріоритетне управління за допомогою знань. Менеджмент знань можна визначити як систематичний процес ідентифікації, використання і передачі інформації і знань, які люди можуть створювати, удосконалювати і застосовувати. За різними оцінками, менеджмент знань включає в себе наступні компоненти: стимулювання приросту знань; добір і акумулювання знань і відомостей; збереження, класифікація, трансформація знань; поширення і обмін знань; використання знань до ділових процесів; оцінка і захист знань. Тобто коло використання знань в індустріальній економіці та в інформаційній економіці суттєво

відрізняється роллю та функціями знань у виробництві та управлінні організаціями.

До особливостей сучасного управління організаціями можна віднести бенчмаркінг як особливу управлінську процедуру, що полягає в тому, що в практику роботи організації впроваджуються технології, стандарти та методи роботи кращих організацій-аналогів. В процесі бенчмаркінгу здійснюється пошук організацій (підприємств), які показують найвищу ефективність, навчання їх методам роботи і реалізацію передових методів у власних умовах.

Сучасна практика управління підприємством виходить з розширеного уявлення про суть підприємства і про його межі. Сучасне уявлення про підприємство поєднує технологічні та ментальні чинники, а також такі явища, як культура підприємства, його інститути, когнітивна система, події, досвід інших людей і компаній. Все це у сучасній практиці діяльності підприємств стає об'єктом менеджменту. Тому одним з фундаментальних показників сучасної менеджменту ставати розширення об'єктів цього менеджменту.

Сучасні тенденції менеджменту вітчизняних підприємства: від менеджменту по інструкціям (МБІ) до менеджменту на основі створення системи цінностей (МБЧ). «Менеджмент за цінностями» слід розглядати як філософію, тому і практику управління, оскільки цей підхід поєднує в собі як найважливіші цінності компанії, так і її стратегічні цілі. Фактично цей процес означає перетворення менеджерів в лідерів і координаторів організаційного розвитку.

Ще однією загальною тенденцією розвитку менеджменту сьогодні стало поширення концепцій, методів і моделей управління, які довели свою ефективність в комерційних організаціях, на некомерційні організації. Взяти до прикладі ініціацію впровадження в управлінську практику органів державної влади, місцевого самоврядування таких методів управління як управління якістю на основі міжнародних стандартів якості ISO 9001: 2010 на адміністративні та управлінські послуги муніципалітетів, процесно-орієнтоване бюджетування, управління по цілям, стратегічний менеджменті, проєктивний менеджмент – всі ці, властиві раніше для бізнес-управління інструменти, все ширше впроваджуються в практику управлінням владними установами та неурядовими громадськими організаціями.

На наш погляд, найбільш концептуальною та обґрунтованою в реальних умовах економіки турбулентності, невизначеності та хаосу управлінським навігатором для організацій виступає теорія змін І Адізеса. Оскільки все у цьому світі є підсистемою більш вищого порядку, то і

негативні чи позитивні зміни викликаються відповідною ентропією. Відтак, роз'єднання, дезінтеграція в організаціях є причинами низької ефективності менеджменту. І навпаки, інтеграція інтелекту, командна робота побудована на повазі та довір'ї, дозволяють налагоджувати співробітництво та продукувати управлінські рішення й досягати бажаного результату. Розуміння їх природи дає можливість менеджменту відчувати камертон коливань часу і пульсувати у загальному ритмі позитивних, спрямованих у майбутнє змін.

Отже, серед сучасних тенденцій управління організацією виділяємо методологію управління змінами, як концепт, що властивий для інших управлінських течій і підходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Друкер Питер Ф. Задачи менеджмента в XXI веке.: Пер. с англ.: изд. дом «Вильямс», 2004. – 272 с.

УДК 65.012.32

Нечасова І.А.

канд.екон. наук, доц. ЗНТУ

«ЧОЛОВІК НА ГОДИНУ» АБО КОРОТКО ПРО ІНТЕРІМ-МЕНЕДЖМЕНТ

Залучення тимчасового керуючого поки що екзотична для України послуга. Свіжий погляд на ситуацію та можливість легкої оцінки результатів діяльності – це, на думку хедхантерів, основні переваги інтерім-менеджерів.

Суть інтерім-менеджменту полягає в досягненні довгострокових переваг для бізнесу за рахунок залучених на короткий термін спеціалістів (табл. 1).

На думку експертів, основними перевагами інтерім-менеджменту є: час; досвід; неупередженість; результативність; делегування; самовіддача [4].

В процесі реалізації проекту інтерім-менеджер виступає в трьох іпостасях(рис. 1).

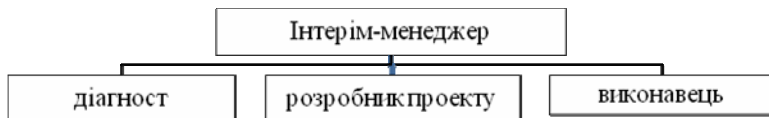

Рисунок 1 – Ролі, що виконує інтерім – менеджер

Таблиця 1 – Визначення інтерім – менеджменту

Визначення	Джерело
Інтерім-менеджмент – це «оперативне практичне вирішення бізнес-проблем шляхом залучення досвідчених висококласних керівників вищої ланки на короткий термін»	Британська Асоціація Інтерім-Менеджменту [1].
Інтерім-менеджмент – це своєрідний тимчасовий менеджер, головним завданням якого є реалізація певних цілей у конкретний термін, що встановлений безпосередньо власником	[2].
Інтерім-менеджер – це тимчасовий менеджер, який за договором з власником бізнесу професійно реалізує конкретні управлінські задачі в конкретний термін, залучає персонал в процес змін та після свого уходу з компанії залишає налагоджену систему та людей, що здатні надалі працювати самостійно в новій системі	І.В. Бондаренко [3].

Виділяють шість категорій інтерім-менеджерів, класифікованих за метою використання їх послуг замовником(рис. 2) [5].

Рисунок 2. – Класифікація інтерім – менеджерів

Значно відрізняються відносини інтерім-замовник від відносин найманий працівник – роботодавець. Відносини інтерім-замовник регулюються, насамперед, Господарським кодексом, а не Трудовим, як у разі відносин другого типу.

Оскільки рівень кваліфікації, продуктивність, а, відповідно і вартість інтерім-менеджерів є високими, користування їх послугами обмежене наступними ситуаціями: передкризовий (кризовий) стан; управління організаційними проектами; термінове заміщення вакантної посади; злиття та поглинання підприємства; викуп організації менеджментом (МВО); первинне публічне розміщення (IPO).

За оцінкою Британської Асоціації Інтерім-Менеджменту інтерім-менеджерів залучають для управління бізнес – проектами/програмами у 29 % випадків, для швидкої реструктуризації бізнесу або у разі термінового заміщення вакансії – у 26 % випадків [1].

Інтерім-менеджери надають швидкі рішення, короткострокові управлінські навички, які в довгостроковій перспективі забезпечують додану вартість для бізнесу замовника. Інтерім-менеджерів залучають для впровадження новітніх практик та для того, щоб вони, інтеріми, залишали після себе спадщину в якості значних поліпшень [6].

Отже, ключовою ознакою інтерім-менеджменту є досягнення певного результату, що пов'язаний зі зміною стану бізнесу. Невід'ємною характеристикою інтерім-менеджменту можна вважати управління змінами в межах проекту, що має кінцеву мету, розбитий на етапи, з відповідними задачами, строками, бюджетом, результатами та методами контролю.

Ідеальний портрет інтеріма: працював в декількох індустріях, можливо, в штаті, досяг там суттєвих результатів, навіть до позицій рівня ради директорів; знайомий з різними культурами та географічними регіонами, має всеосяжне уявлення про бізнес – тут і побудова компаній – як корпорацій, так і малих підприємств, і консалтинг [7].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Interim Management Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interimmanagement.uk.com/&prev=search>
2. Интерим-менеджмент [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://iterim.ru>
3. Бондаренко И.В. Прогрессивный менеджмент – пропуск в высшую лигу бизнеса [Электронный ресурс]. / И.В. Бондаренко. – Режим доступа: http://www.classs.ru/stati/menejment1/progress_menejment.html
4. MANAGEMENT 911+. Корпоративная и финансовая реструктуризация [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://m911.su/?page_id=5
5. Туман вокруг интерим-менеджмента – временного управления [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.progressive-management.com.ua/statyi-avtora/ass1>
6. Rising demand for interim executives signals shift in senior talent employment [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.odgersinterim.com/interim-management-news/article/rising-demand-for-interim-executives-signals-shift-in-senior-talent-employment-2693/>

7. Каримова А. Топ на час [Электронный ресурс]. / Анастасия Каримова. – Режим доступа: <http://www.kommersant.ru/doc/1243522>

УДК 669.012.12 (477.64)

Бут Т.В.

асп. ЗНТУ

ОБГРУНТУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО КРИТЕРІЮ ДЛЯ ДІАГНОСТУВАННЯ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Для економічного діагностування металургійного комплексу регіону важливо визначити критерії його оцінки та вихідні показники, які визначають основні аспекти його функціонування. Критеріями економічного діагностування металургійного комплексу регіону є показники за якими оцінюють рівень розвитку регіону та прогнозують його майбутній розвиток. Металургійний комплекс Запорізького регіону суттєво впливає на виробничу і соціальну інфраструктуру регіону, життєзабезпечення населення та формування регіонального бюджету.

А.Г. Гранберг вважає, що «економічний простір – це насичена територія з великою кількістю об'єктів і зв'язків між ними: населені пункти, промислові підприємства, господарчо опрацьовані рекреаційні площі, транспортні та інженерні мережі тощо. Кожен регіон має свій внутрішній простір і зв'язки зі зовнішнім простором» [1, с. 25]. Отже, економічний простір можна представити трьохмірним простором, що уможливорює бачення принципових взаємозв'язків його частин.

Для визначення показників просторового критерію МК Запорізького регіону в 2008–2014 рр. запропоновано інтегральний показник, який уможливорює визначення його рівня однорідності. При цьому запропоновано в якості інтегрального показника його ефективності узагальнену функцію корисності (або шкалу Харрінгтона).

Розраховані безрозмірні показники просторового критерію МК Запорізького регіону в 2008–2014 рр. наведено у табл. 1.

Розраховані часткові функції за 2008–2014 рр. просторового критерію МК Запорізького регіону в 2008–2014 рр. наведено у табл. 2.

За шкалою оцінювання узагальненої функції корисності значення отриманих показників можуть змінюватися від 0 до 1. При цьому, якщо значення показника змінюється від 0 до 0,37, то він поганий, від 0,37 до 0,63 – задовільний, від 0,63 до 0,80 – добрий, від 0,80 до 1,0 – відмінний.

Використовуючи узагальнену функцію корисності, розраховано інтегральні показники просторового критерію МК Запорізького регіону в 2008–2014 рр., які наведено в табл. 3.

Таблиця 1 – Розраховані безрозмірні показники просторового критерію МК Запорізького регіону в 2008–2014 рр.

Роки	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Yr1	1,14	0,91	1,41	0,92	0,76	0,91	0,96
Yr2	1,26	1,23	1,18	1,28	1,12	0,45	0,47
Yr3	0,92	0,85	0,95	1,00	1,19	0,95	1,13
Yr4	0,89	0,84	1,08	1,02	1,10	0,95	1,12
Yr5	1,02	0,99	0,98	0,89	0,68	0,97	1,47

Таблиця 2 – Часткові функції за 2008–2014 рр. просторового критерію МК Запорізького регіону в 2008–2014 рр.

Роки	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
d1	0,73	0,67	0,78	0,67	0,63	0,67	0,68
d2	0,75	0,75	0,74	0,76	0,72	0,53	0,54
d3	0,67	0,65	0,68	0,69	0,74	0,68	0,72
d4	0,66	0,65	0,71	0,70	0,72	0,68	0,72
d5	0,70	0,69	0,69	0,66	0,60	0,68	0,79

Таблиця 3 – Інтегральні показники просторового критерію металургійного комплексу Запорізького регіону 2008–2014 рр.

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0,71	0,68	0,72	0,70	0,68	0,64	0,69

За шість років середнє значення інтегрального показника просторового критерію МК Запорізького регіону становить 0,69, що свідчить про «добру» однорідність економічного простору.

Отже, використовуючи узагальнену функцію корисності, розраховано інтегральні показники просторового критерію металургійного комплексу Запорізького регіону, які свідчать про «добру» однорідність економічного простору, оскільки середнє значення цих показників за останні шість років становить 0,69.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики / А.Г. Гранберг. – 3-е изд. – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – 495 с.

УДК 658:005

Пуліна Т.В.

д-р екон. наук, проф. ЗНТУ

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан вітчизняної економіки, складність і висока динамічність зовнішнього середовища, зростаючий вплив з боку конкурентів вимагають від машинобудівних підприємств безперервного, системного розвитку, реалізації свого потенціалу, формування методів оцінки розвитку, які відповідають сучасним економічним умовам.

Наразі систематизовано види організаційного розвитку, досліджено чинники, що визначають розвиток підприємств на різних стадіях їх життєвого циклу, розроблено підходи до управління розвитком підприємства. Існуючі розробки становлять вагомий теоретичний базис, проте не виключають необхідності подальших досліджень методології управління розвитком машинобудівних підприємств, особливо на галузевому рівні.

Про необхідність розробки теорії розвитку сучасних підприємств свідчить і різноманіття підходів до визначення самого поняття «розвиток».

Розвиток, з позиції системного підходу, є основною умовою існування складних соціотехнічних систем макро-, мезорівнів, до яких, зокрема, належать підприємства, об'єднання підприємств, регіони тощо. У книзі «Маркетинг у третьому тисячолітті» Ф. Котлер всі організації поділяє на два види: організації, які змінюються, та організації, які згасають [1, с. 49].

Таким чином, основною умовою розвитку організації є її змінність. Зміни в організації можна провести тільки за рахунок інноваційної діяльності. В.О. Раєвською розглядається розвиток як унікальний процес трансформації відкритої системи в просторі і часі, який характеризується

перманентною зміною глобальних цілей його існування шляхом формування нової дисипативної структури і переведення його в новий аттрактор функціонування [2, с. 108].

У своїх дослідженнях Амельченко А.В. показує, що розвиток промислового підприємства – це об'єктивний і безперервний у часі процес адаптації системи до вимог навколишнього середовища [3, с. 12].

Аналіз наведених визначень доводить, що розвиток, як правило, означає зміну стану, перехід з одного стану в інший, кращий, доцільніший для подальшої діяльності. Інструментом досягнення цієї мети слугують якісні внутрісистемні перетворення або привнесення до системи нових елементів і зв'язків, що змінюють зміст і характер функціонування системи, рівень виробничого потенціалу підприємства. Таким чином, розвиток є необхідною умовою досягнення довготривалих конкурентних переваг і, відповідно, ефективного функціонування в довгостроковій перспективі.

У практиці діяльності українських машинобудівних підприємств механізм стратегічного управління розвитком підприємства перебуває в стадії формування.

З метою забезпечення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств особливу увагу потрібно приділяти розробці стратегії розвитку.

Ключова роль у досягненні позитивної динаміки якісних і кількісних змін підприємства відводиться інноваційному розвитку, який характеризується створенням наукоємних технологій і сучасного виробничого потенціалу шляхом оновлення виробничого апарату та освоєння випуску якісно нових, інноваційних товарів і послуг, використанням нововведень, інноваційною структурою підприємства, відповідними стосунками з науковими організаціями, проведенням наступальної стратегії.

Таким чином, саме стратегічне управління розвитком підприємства забезпечує перехід українських машинобудівних підприємств на інноваційний тип розвитку. Це об'єктивно зумовлена низкою обставин, головними з яких є насичення світового ринку традиційними товарами і послугами, і, відповідно, різке загострення конкурентної боротьби, в якій більшість українських машинобудівних підприємств виявилися не на висоті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Котлер Ф. Маркетинг в третьем тысячелетии: Как создать, завоевать и удержать рынок / Ф. Котлер; пер. с англ. – М.: ООО Изд-во «АСТ», 2000. – 272 с.

2. Расвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: Монографія / О.В. Раєвнева. – Х.: Інжек, 2006. – 496 с.

3. Амельченко А.В. Методология и методы формирования и оценки стратегий развития промышленного предприятия: автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора экономических наук: специальность 08.00.05 Экономика и управление народным хозяйством по отраслям и сферам деятельности / А.В. Амельченко; [Санкт-Петербургский гос. инженерно-экономический ун-т]. – Санкт-Петербург, 2010. – 40 с.

УДК 332.146.2

Ткачук А.Е.

канд. с/х. наук., доц. ЗНТУ

ФРАГМЕНТАРНАЯ РЕАЛИЗАЦИЯ ТЕХНОЛОГИИ ФОРСАЙТА НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ

Большинство авторов публикаций рассматривают применение форсайт на национальном, глобальном уровне, посвященные теоретическим, методологическим аспектам.

Значительно меньше публикаций рассматривают практику применения форсайт на региональном уровне. Отсутствие опыта по практическому применению в качестве эффективного инструмента - одна из проблем в повышении конкурентоспособности регионов в сложившихся условиях. Нерешенной частью общей проблемы является недостаточная изученность практики выделения «критических технологий», способных применить одно из определяющих отличий форсайт от других методов – повлиять на будущее, попытаться сформировать его, использовать для активного управления событиями и разработки практических мер для достижения выбранных ориентиров путем мотивации активности гражданских институтов.

Цель исследования заключается в определении критической технологии в АПК на региональном уровне, способной при реализации фазы постфорсайта повлиять на производство отрасли, рынки, окружающую среду и в конечном результате – на конкурентоспособность отрасли региона.

Области, в которых применим форсайт, могут быть самыми разнообразными. Опираясь на перечень фиксируемых вызовов и угроз, можно определить область применения форсайта. В качестве таковой области мы избираем АПК региона. Очерчивая область применения форсайта, не

возможно не коснуться таких ключевых вопросов данной области, какими являются агроэкологическое состояние земель, тесно повязанное со спецификой и особенностью земельных ресурсов как средства производства и являющегося определяющей ключевой компетенцией, главным богатством региона; социальными вопросами – создания рабочих мест в сельской местности, обеспечение производства продуктов питания для населения, необходимого по медицинским нормам и по доступным ценам, изменение ценовой политики на продукцию АПК и рынок. Все перечисленные аспекты имеют прямое отношение к содержанию термина «конкурентоспособность» для региона. Ликвидация безработицы, достойный уровень жизни для населения как одного из ключевых участников, прибыльность для бизнеса, бездефицитность бюджета, инвестиционная привлекательность для региональной власти – это участники проекта, согласием которых необходимо заручиться [5].

Результаты исследования выявили, что за счет сокращения затрат, связанных с скашиванием, транспортированием и раздачей кормов животным, себестоимость кормовых единиц при пастбищном содержании снижается на 37 %, что позволяет значительно повысить рентабельность производства молока.

Подводя итог вышеизложенным аргументам, можно сделать вывод, что технология пастбищного содержания молочного стада может стать критичной технологией, потенциальным фактором возрождения животноводства.

При использовании пастбищного содержания коров в условиях Запорожского региона возможно реальное сокращение затрат на корма на 20–30 %, что в соответствии с показателями 2013 г. повышает рентабельность производства молока до 8–15 %.

Таким образом, ключевым фактором успеха в возрождении молочного животноводства в Запорожском регионе является освоение и внедрение современной технологии, которая сделает возможным повышение продуктивности, качества производства и снижения себестоимости продукции. Развитие производства молока должно базироваться на кормах собственного производства. Изложенный подход решит проблему сохранения почвенного плодородия как ключевой компетенции в развитии АПК региона, необходимого для получения высоких урожаев сельскохозяйственных культур, а также позволит решить социальные проблемы с созданием рабочих мест, обеспечения населения продуктами питания в соответствии с медицинскими нормами, развитие рынка молочной продукции.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Ахметжанова С.Б. Форсайтные методы исследований в мировой практике [Электронный ресурс]. / С.Б. Ахметжанова, А.Б. Маринова, М.Б. Тусунбекова, К.М. Сагинбекова. – Режим доступа: http://www.google.com.ua/?gws_rd=ssl#q
2. Куклина И. Форсайт как инструмент активного исследования и формирования будущего [Электронный ресурс]. / И. Куклина. – Режим доступа: <http://www.rusrev.org/content/review/default.asp?shmode=8ida=1759ids=143>
3. Сизов В.С. Форсайт: понятие, задачи и методология [Электронный ресурс]. / В.С. Сизов. – Режим доступа: <http://www.rektor.vsei.ru/staty/staty23.pdf>
4. Соколов А.В. Метод критических технологий [Электронный ресурс]. / А.В. Соколов. – Режим доступа: http://www.hse.ru/data/2011/09/28/1269981637соколов_КТ.pdf
5. Калюжнова Н.Я. Роль форсайта в повышении конкурентоспособности региона в «новой экономике» [Текст] / Н.Я. Калюжнова, //Альманах »Наука. Инновации. Образование», 2008. – 273 с.

УДК 330.101.8

Соріна О.О.

старш. викл. ЗНТУ

СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ РЕГІОНУ

Структура економіки є одним з найважливіших елементів, що забезпечує збалансований розвиток господарського комплексу регіону і впливає на його конкурентоспроможність. Для найбільш повної відповідності вимогам середовища економіка періодично вимагає структурної перебудови, що здійснюється за допомогою структурних змін і структурних зрушень.

Більшість існуючих підходів до визначення структурних зрушень можна об'єднати в дві групи. Значна частина дослідників розглядає структурні зрушення як зміни у взаємозв'язках між елементами економічної системи та / або як зміни в пропорціях галузевих часток в загальній структурі економіки, що, в кінцевому підсумку, призводить до якісних змін економічної системи. З іншого боку, деякі дослідники трактують структурні зміни як результат якісних перетворень –

інформаційно-технологічної революції, науково-технічного прогресу і зміни технологічних укладів.

Узагальнюючи дані підходи, структурні зрушення можна розглядати як зміни в структурі і взаємозв'язках економічної системи під впливом різних економічних і позаекономічних чинників та процесів управління, які призводять до зміни кількісних пропорцій і формування нових соціально-економічних якостей системи.

З точки зору системного підходу, в основі структурних зрушень лежить протиріччя між станом економіки регіону (з позицій її конкурентоспроможності і стабільності) і вимогами зовнішнього середовища; причому це протиріччя знаходиться за межами адаптивності системи.

Причини структурних зрушень в регіональній економіці можна умовно віднести до однієї з двох груп – ендегенні та екзогенні.

Основними екзогенними причинами є різні циклічні процеси в економіці, посилення суспільного поділу праці, глобалізаційних та інтеграційних тенденцій, науково-технічний прогрес, зміна механізму державного регулювання, державної інвестиційної та інноваційної політики, міжрегіональний і міжгалузевий рух капіталу, інфляційні процеси і ціновий дисбаланс і т. ін.

Слід зазначити, що дія екзогенних причин посилюється в періоди економічної нестабільності.

До ендегенних причин можна віднести зростання або зниження чисельності населення, зміну співвідношення між потребами населення і ресурсами регіону (включаючи можливість їх використання), поглиблення територіального поділу праці, посилення спеціалізації регіональної економіки, конкуренцію економічних інтересів різних господарюючих суб'єктів, зміну інституційної структури та структури власності і т. ін.

Крім того, як серед ендегенних, так і серед екзогенних причин дослідники виділяють вплив екологічних факторів, а також сукупну дію ряду чинників, часто з вираженим синергетичним ефектом.

Наслідки структурних зрушень в економіці регіону є багатоплановими і різноманітними. У загальному вигляді структурні зрушення призводять до зміни:

- міжгалузевих пропорцій, що, в свою чергу, впливає на обсяги і структуру використовуваних ресурсів;
- структури інвестицій і інвестиційної політики;
- структури власності;
- системи організації виробництва і його технологічної структури;
- експортно-імпоротної структури зовнішньої торгівлі;

– методів і форм управління – як на регіональному, так і на державному рівні і т. ін.

У висновку слід зазначити, що створення ефективної структури регіональної економіки вимагає свідомого направлення структурних зрушень з метою найбільш повного задоволення потреб суспільства. При цьому схожих результатів можна досягти з різними витратами суспільної праці. Даний факт обумовлює можливість реалізації альтернативних варіантів структурних зрушень і розширює різноманіття шляхів їх здійснення, що, в свою чергу, призводить до необхідності розробки стратегії структурних зрушень.

УДК 332.12

Попова М.В.

асп. ЗНТУ

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРНИМИ ЗРУШЕННЯМИ В ЕКОНОМІЦІ

Ступінь розвитку та добробуту кожної країни або регіону визначається передусім структурою їх економіки. Так, склад економіки високорозвинених країн характеризується домінуванням у структурі сфери послуг, а також збільшенням значення обробної промисловості (в першу чергу машинобудування, електроніки) на фоні зниження частки видобувної промисловості. Така постіндустріальна структура забезпечує сталий розвиток та характеризується високою здатністю генерувати додану вартість.

Економіка України та її регіонів на сучасному етапі характеризується індустріальною структурою та потребує суттєвої реструктуризації для подолання сучасних кризових явищ та переходу на новий постіндустріальний етап розвитку. Здійснення цього процесу повинно ґрунтуватися на використанні сучасних методів проведення реструктуризації, а також обов'язково враховувати досвід управління цим процесом у країнах, що вже здійснили управління структурними перетвореннями.

Структурна перебудова економіки відбувалася в усіх високорозвинених країнах світу та здійснювалася завдяки індустріальній, торговій та технологічній політиці, із використанням широкого кола заходів починаючи від імпортного мита та імпортних заборон до захисту нових галузей через гранти, дешеві матеріали від державних підприємств, дотації, приватно-державне партнерство та прямі державні інвестиції [1].

Так, в США одним з головних інструментів було субсидіювання та значне державне фінансування наукових досліджень та розробок, а також видача грантів на патенти та авторські права. У Франції процес реструктуризації відбувався завдяки програмам державного спонсорства, в яких державний та приватний сектори координували свої зусилля для розвитку нових технологій та галузей. В якості інструментів також використовувались прямі державні дотації, податкові кредити та державні банки розвитку. Велика Британія здійснювала структурну перебудову з використанням нової індустріальної політики: підтримки підприємництва, сприяння розвитку знань, розвитку інфраструктури. Фінляндія у своїй практиці використовувала поєднання державного втручання та приватних ініціатив. Використовувався державний контроль кредитування через розмір відсоткових ставок та здійснювалося створення державних підприємств. Японія для реструктуризації економіки також використовувала метод створення значної кількості державних підприємств, які в подальшому були продані в приватну власність за низькою ціною та продовжували субсидіюватись. Також значна увага приділялась модернізації виробництва, використовувалось податкове кредитування та створювались технологічні парки [1]. Німеччина при проведенні реструктуризації старопромислових регіонів активно використовувала програми зі структурної трансформації, які окрім інших інструментів використовували принцип «недоліків» для подальшого розвитку. Цей принцип передбачав створення екологічного кластеру (оскільки були значні екологічні проблеми в означених районах), використання промислових об'єктів як елементів «креативної економіки», роботу з іміджем старопромислового регіону та залучення інвестицій. Загалом дана політика була спрямована на створення інституційних умов для технічної модернізації ринку та приватно-муніципальне партнерство направлене на підсилення сильних сторін та максимальне використання вже існуючих переваг [2].

Варто також зазначити, що Європейський Союз при проведенні регіональної політики розвитку та реструктуризації використовує принцип приватно-державного партнерства, головними учасниками даного процесу є малі та середні підприємства яким надають субсидії. При проведенні реструктуризації основна увага приділяється розвитку наукоємних галузей промисловості з обов'язковою орієнтацією на внутрішні ресурси регіону [2].

Таким чином, на основі аналізу досвіду управління реструктуризацією економіки передових світових країн варто відзначити, що при проведенні реструктуризації найважливішу роль відіграє як ринок,

так і державне регулювання. Ринок у даному процесі є базовим механізмом для перерозподілу ресурсів, а держава відіграє активну роль у координації інвестицій для промислової модернізації, диверсифікації та компенсації при переході в нові галузі. Основним завданням держави є обрання найкращих форм державного втручання, терміну їх дії та правильне обрання галузей розвитку, які найкращим чином відповідають конкурентним перевагам та потенціалу держави чи регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. New Structural Economics: a Framework for Rethinking Development and Policy / by Justin Yifu Lin – Washington, DC : The World Bank, 2012. – 371 p.
2. Структурные трансформации старопромышленных регионов Украины: монография / В.И. Ляшенко, Л.Г. Червова, Л.М. Кузьменко и др.; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2013. – 412 с.

УДК 330.322:338.124.4

Тесленок І.М.

канд. екон. наук., доц. ЗНТУ

НОВІ ПІДХОДИ ДО КОМУНІКАЦІЇ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Комунікації в публічному адмініструванні – це вид управлінської взаємодії, пов'язаний зі створенням режиму ефективного обміну інформацією в системі публічної влади, між інститутами публічної влади та зовнішнім середовищем, спрямований на уточнення змісту управлінських рішень, усунення перешкод для розуміння управлінських дій тощо.

Система комунікацій у публічному адмініструванні включає:

- суб'єкти комунікації (відправник і адресат інформації);
- повідомлення (інформація, закодована певним чином за допомогою символів);
- канал передавання інформації (спосіб передавання інформації від однієї людини до іншої, від органу до органу тощо);
- зворотний зв'язок (реакція).

В умовах демократизації публічного управління особливої важливості набувають внутрішньоорганізаційні комунікації – індивідуальні та групові.

Підвищення ефективності публічного адміністрування можливе за умови оптимізації комунікативних зв'язків між органами публічного управління – як вертикальних, так і горизонтальних, між органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

Комунікації в публічному адмініструванні сприяють оптимізації зв'язків між органами публічної влади та громадськістю. У цьому зв'язку заслуговують на увагу консультації з громадськістю, індивідуальні форми роботи органів влади з громадянами тощо.

Розвиток нових інформаційних технологій, мобільний зв'язок, Інтернет та соціальні мережі дали можливість по-новому поглянути на зміст та сенс процесу комунікації й засобів масової комунікації, їх можливостей та механізмів діяльності.

Кризові явища в економіці та політиці, що проявляються по всьому світу і, завдяки тим же технологічним інформаційним можливостям, стають майже типовими для багатьох країн, підштовхують уряди, держави, правлячі класи шукати нові шляхи до комунікації з народами та населенням, різними класами та кастами.

Нові шляхи не тільки передачі інформації від уряду до людей, але й змістовного наповнення своїх повідомлень задля порозуміння в суспільстві. Це важливо тому що рівень комунікації в суспільстві майже дорівнює рівню довіри. Чим більше люди та влада спілкуються між собою, тим більше виникає порозуміння, розвивається толерантність та терпимість.

Сьогодні майже всі органи державної влади мають свої прес-служби, хоча б прес-секретарів, відділи по зв'язках із ЗМІ та громадськістю, сайти в Інтернеті, сторінки у соціальних мережах, деякі установи навіть мають громадські ради, які призначені впливати на політику прийняття рішень.

Водночас цей «діалог» практично є малоефективним, а сучасні технології, мережеві об'єднання вже створюють нові виклики для влади щодо можливості встановлювати контакти, спілкуватися та просувати свої ідеї.

Виникає все більший розрив між владою та населенням, що призводить до зниження довіри до владних інституцій й розчарування та апатії в суспільстві. Отже постає проблема пошуку нових підходів до комунікації в публічному просторі для державного управління.

Слід погодитись з думкою деяких науковців (В. Іванов., Н. Костенко, І.Г. Лашкіна), що ХХІ століття стане століттям інформації і психології. Зараз необхідно розглядати проблеми комунікації через психотерапевтичну практику нейро-лінгвістичного програмування. Важливим в успішному комунікативному процесі в публічному просторі є

семантика слів, які використовуються при складанні повідомлення. Відомо, що слова з негативною конотацією мають важкий емоційний вплив і навпаки позитивна конотація тексту викликає підтримку й на емоційному рівні бажання слідувати або діяти. Треба більше говорити з людьми зрозумілою мовою, пояснювати як перемоги, так і промахи, бути відвертим.

Фахівці з PR сформулювали наступні критерії ефективної комунікації: корисність, повнота і точність, достовірність, своєчасність, чіткість і зрозумілість викладу, переконування.

Відкритість та прозорість сучасного публічного простору примушує шукати креативні підходи до ефективних комунікацій як в середині самої системи державного управління, так і зовні, із суспільством.

Ці підходи мають ґрунтуватися на певних параметрах успіху: увага; ідентифікація; позитивний інтерес; довіра; доступність; асоціативність; динамізм.

Комунікативні підходи, які знаходяться в розпорядженні органів державної влади потребують зміни відношення й активізації участі у ньому всіх учасників процесу державного управління.

Сучасні інформаційні технології й розвиток засобів комунікації створюють великі можливості для покращення інформаційного забезпечення та просування ідей державної політики.

УДК 658.8.011.1:353

Кутідзе Л.С.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

МАРКЕТИНГОВІ ІНСТРУМЕНТИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

В регіональному управлінні необхідно виділяти інструменти, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності території, завдяки її позитивному позиціонуванню серед зовнішніх і внутрішніх споживачів. Інструментом регіонального менеджменту, націленим на виконання цього завдання, є територіальний маркетинг. Територіальний маркетинг розуміють як образ мислення та дії керівників регіонального і/або місцевого рівня та підприємців, як нову ділову філософію активної підприємницької діяльності, що заснована на прагненні задовольнити виявлені потреби населення як в регіоні, так і за його межами [1, с.13]. І «не окремий відділ адміністрації чи спеціальне підприємство, а всі, хто відповідає за судьбу регіону, повинні орієнтуватися на потреби клієнтів і

цільові групи, а також на створення кращих, порівняно з іншими територіями, конкурентних переваг на користь клієнтів» [2].

Такий підхід потребує планомірного та системного дослідження стану та тенденцій розвитку території для прийняття раціональних рішень, які спрямовано на створення та підтримку привабливості та престижу території в цілому, а також привабливості її ресурсів і можливостей для їх реалізації та відтворення. Таким чином, територіальний маркетинг можна представити як спільну діяльність комерційних та некомерційних суб'єктів в ринковому середовищі, що заснована на принципах соціально-орієнтованого маркетингу.

У прикладному розумінні територіальний маркетинг – це теорія і практика прийняття управлінських рішень стосовно формування ринково-продуктової стратегії регіону на основі дослідження факторів маркетингового середовища з метою реалізації економічних інтересів території та її споживачів [3, с. 56].

Одним з напрямків територіального маркетингу є маркетинг іміджу, який достатньо активно використовується як закордоном, так і в Україні. Він має стратегічне спрямування і, в першу чергу, пов'язаний з залученням інвесторів і туристів. «Імідж території – сукупність емоціональних та раціональних уявлень, що витікають із співставлення усіх ознак території, особистого досвіду людей та чуток, що впливають на створення певного образу» [1, с. 14].

Серед елементів іміджу виділяють об'єктивну та суб'єктивну складові.

Об'єктивна складова обумовлена особливостями галузевої спеціалізації регіону, наявністю інноваційного, інвестиційного, експортного потенціалу, транспортним забезпеченням, віддаленістю території, рівнем розвитку соціальної сфери тощо.

Суб'єктивна складова визначається: оцінкою території вітчизняними та іноземними політиками, підприємцями, туристами на підставі власних спостережень та досвіду; дією регіональних і місцевих органів влади, які, демонструючи політичні здібності і амбіції, можуть реалізувати «іконний маркетинг», що пов'язаний з образом конкретних діячів; суб'єктивізацією образу території завдяки однобічному представленні у засобах масової інформації.

Розподіл змісту маркетингу територій найбільш доцільно проводити за критерієм знаходження зацікавленої сторони - ззовні чи з середини, вважають науковці [4; 5]. Відповідно, виділяють дві основні групи об'єктів маркетингової діяльності адміністрації: внутрішні споживачі та зовнішні об'єкти. При цьому зовнішні об'єкти будуть зацікавлені у

благополуччі території з метою привласнення і вивезення частини багатства (ресурсів, продуктів праці, робочої сили), а внутрішні – у його накопиченні. Тому підходи до цих категорій повинні різнитися. Для першої групи потрібно підвищення довіри до влади, залучення до процесів управління територією, отримання об'єктивної інформації про стан та розвиток економіки. Цілями маркетингу іміджу для другої групи потрібно вважати демонстрацію відкритості території для контактів та вивчення, можливості перевірки значимості наявних конкурентних переваг. Вказані цілі є комплексні та взаємопов'язані.

Напрямами маркетингової політики у сфері поліпшення образу території є реалізація трьох її основних функцій: місце проживання, місце відпочинку, місце господарювання. Це досягається через поліпшення управління та інфраструктури території; підвищення конкурентоспроможності підприємств, що розташовані у регіоні.

Інструментами реалізації цілей мають бути довготривалі комунікативні заходи, тому що імідж важко створити, а ще важче змінити. Поліпшення іміджу потребує розробки стратегічного плану розвитку на довгострокову перспективу; підготовки управлінців, які володіють відповідними знаннями та навичками; створення механізмів спадкоємності в діяльності регіональної та міської еліти; формування механізмів зв'язку із засобами масової інформації.

Посилення тенденцій глобалізації і регіоналізації економіки потребує донесення до широкого загалу уяви про унікальність території, що можна зробити завдяки такому інструменту як брендинг. Брендинг територій – це стратегія підвищення конкурентоспроможності міст, областей, регіонів, географічних зон і держав з метою завоювання зовнішніх ринків, залучення інвесторів, туристів, нових мешканців і кваліфікованих мігрантів [5]. Успішність регіонального менеджменту значною мірою буде залежати від наявності такої стратегії.

Таким чином, маркетингові інструменти повинні бути інтегровані в процеси регіонального управління на всіх його етапах і в усіх сферах діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Черная И.П. Маркетинг имиджа как стратегическое направление территориального маркетинга / И.П. Черная // Маркетинг в России и за рубежом., 2002. – № 4 (30). – С. 13–18.
2. Арженовский И.В. Маркетинг регионов / И.В. Арженовский [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://marketing.spb.ru>

3. Старостіна А.О. Регіональний маркетинг: суть та особливості становлення в Україні / А.О. Старостіна, С.Є. Мартов // Маркетинг в Україні., 2004. – № 3. – С. 55–57.

4. Панкрухин А.П. Маркетинг територій / А.П. Панкрухин. – [2-е изд.]. – СПб.: Питер, 2006. – 416 с.

5. Олефиренко О.М. Проблемы теории и практики брендинга территорий на примере концепции формирования бренда Сумской области / О.М. Олефиренко, Карпищенко М.Ю. // Маркетинг і менеджмент інновацій., 2011. – № 4, Т. II. – Режим доступа: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>

УДК 658.112

Нечаєва І.А.

канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

СТАРОПРОМИСЛОВІ РЕГІОНИ: ОЗНАКИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ

Факт взаємозв'язку процесів глобалізації та регіоналізації є доказаним та очевидним. Науковці розглядають регіоналізацію як своєрідну сходинку у послідовному русі розширення економічної діяльності до глобальних світових масштабів [1, с. 10].

Регіон є не тільки підсистемою національної економіки, а й відносно самостійною його частиною із замкнутим циклом відтворення, особливими формами прояву стадії відтворення й специфічним протіканням процесів розвитку [2].

Проведений в роботі аналіз [3; 4, с. 511–512; 5, с. 33; 6; 7, с. 46] дозволяє зробити висновок, що всі науковці одностайно серед інших виділяють так звані «старопромислові регіони» іноді ототожнюючи їх з «депресивними регіонами» та регіонами III-IV технологічних укладів виробництва. Таке ототожнення є виправданим, оскільки в Західній Європі до депресивних відносять саме старопромислові території та регіони нижчих рівнів технологічних укладів виробництва – вугільні та металургійні райони, регіони текстильної та хімічної промисловості.

Аналогічна тенденція відслідковується і в Україні.

На сьогодні у наукових колах не існує єдиного уявлення щодо комплексу проблем, пов'язаних зі старопромисловими регіонами. Неоднозначність визначення поняття «старопромисловий регіон» пов'язана, в першу чергу, з тим, що старопромислові регіони не є однорідними за своєю суттю: різні часові інтервали формування та

розвитку; різні фактори формування та розвитку регіонів; період виникнення кризових явищ та тенденцій.

Можна виділити три основні підходи до визначення сутності старопромислового регіону:

- перший базується на проблемності таких регіонів та їх низькій конкурентоспроможності [8; 9; 10, с. 28; 11, с. 20; 12; 13];
- другий заснований на уявленні, що старопромислові регіони мають високий потенціал розвитку [14; 15; 16; 17; 18; 19];
- третій поєднує визнання слабких сторін та проблем старопромислових регіонів з усвідомленням їх можливостей [20].

Науковці наводять різний набір характерних особливостей старопромислових регіонів.

Основними характеристиками старопромислового регіону є старіння економічної структури та втрата конкурентних переваг галузей спеціалізації та виробництво неконкурентоспроможної продукції внаслідок використання відсталих техніки та технології, неефективної організації виробничого процесу тощо.

Невід’ємною характеристикою старопромислових регіонів є демографічні та соціальні особливості, певний тип мислення, який заважає вийти за рамки звичної траєкторії розвитку регіону та шукати регіональні перспективи в нових галузях та сферах діяльності, що в сукупності і формує цілісний феномен «старопромислового регіону» [21].

До основних ознак старопромислового регіону традиційно відносять такі: домінування індустріального виробництва, як правило, тяжкої промисловості та великих підприємств, що виробляють слабо диференційовану продукцію з низьким рівнем наукоємності; висока рівень зносу основних фондів; використання застарілих технологій; відсутність традицій підприємництва; низька ступінь сприйняття інновацій; локалізація ринків збуту продукції; вузька спеціалізація професійних навичок трудового потенціалу регіону; нестача кваліфікованих кадрів для роботи в нових секторах економіки; відставання вимог та результатів перекваліфікації трудових ресурсів від потреб економічної реструктуризації; низька мобільність капіталу та робочої сили, тощо.

Отже, старопромисловий регіон – це штучне цілісне територіальне утворення, де історично сконцентровано індустріальні галузі промисловості 3–4 технологічних укладів, які в силу науково – технічного прогресу та переходу до постіндустріальної економіки втратили ринки збуту, знаходяться на стадії стагнації та, незважаючи на економічний

спад, володіє істотним потенціалом для подальшого інноваційного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Долішній М.І. Стратегічні фактори глобальної конкуренції і механізми забезпечення конкурентоспроможності регіонів [Текст] / М.І. Долішній, П.Ю. Белєнський, Н.І. Гомольська // Конкурентоспроможність: проблеми науки і практики: Монографія. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 248 с.
2. Тульчинська С.О. Підходи до визначення поняття «регіон» в сучасних умовах [Електронний ресурс] / С.О. Тульчинська. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=120>
3. Сэпик Д. Конкурентоспособность регионов: некоторые аспекты / Д. Сэпик // Докл. РЕЦЭП, 2004. – № 2.
4. Федулова Л.І. Оцінка рівня інноваційно–технологічного розвитку регіонів / Л.І. Федулова // Україна в 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: Монографія / За заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – С. 506-515.
5. Дубик В.Я. Активізація участі України в новому технологічному укладі як шлях інноваційного прориву і нарощення прибутковості / В.Я. Дубик, О.Б. Осідач // Інноваційна економіка. – 2014. – № 2 (51). – С. 31-39.
6. Перспективы стратегического развития старопромышленных регионов России и Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://stasmarketing.ru/project/перспективы-стратегического-развития-старопромышленных-регионов-россии-и-украины>
7. Новиков В.Г. Особенности социально – экономического развития Ивановской области. Агрокомплекс как фактор его интенсификации / В.Г. Новиков, С.В. Жубаркин // Социальная политика и социальное партнерство., 2013 – № 12., – С 46–56.
8. Княгинин В.П. Задачи переходного периода [Электронный ресурс]. / В.П. Княгинин, П.Г Щедровицкий – Режим доступа: <http://www.csr-nw.ru/content/library>
9. Княгинин В.П. Формула развития: Препринт WP5/2003/02. / В.П Княгинин, П.Г Щедровицкий. – М.: ГУВШЭ, 2003. – 23 с.
10. Гонти К.М. Старопромышленные регионы: проблемы и перспективы развития / К.М. Глонти // Регионология., 2008. – № 4 – С. 27–39.
11. Мельникова М.В. Матричні моделі у планування структурних зрушень в економіці старопромислового регіону / М.В. Мельникова //

Актуальні проблеми розвитку зовнішньоекономічної та інноваційної діяльності: зб. наук. праць Дон ДУУ. – Сер. «Економіка»; вип. 295. – Маріуполь: Дон ДУУ., 2015. – Т. XVI. – 223 с.

12. Про схвалення Державної програми розвитку промисловості на 2003–2011 роки: Постанова КМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kmu.gov.ua/>

13. Тургель И.Д. Курс лекций «Региональная экономика и управление». Словарь [Электронный ресурс] / И.Д. Тургель. – Режим доступа: www.humanities.edu.ru/db/msg/46665

14. Кистанов В.В. Региональная экономика России: Учебник / В.В. Кистанов, Н.В. Копылов. – М.: Финансы и статистика., 2011. – 584 с.

15. Грязнова М.А. Теоретические аспекты управления развитием старопромышленного региона / М.А. Грязнова, З.З. Муллагалеева // Известия ИГЭА., 2009. – № 3 (65). – С. 57–60.

16. Дубинина М.В. Старопромышленные регионы Украины: анализ и особенности развития / М.В. Дубинина // Управління економікою: теорія та практика., 2012. – № 2012. – С. 248–257. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ue_2012_2012_19

17. Веселовська О. Інвестиційне забезпечення економічного розвитку старопромислових регіонів: автореф. дис. канд. екон. наук / О. Веселовська. – Київ, 2010. – 20 с.

18. Злобін І.В. Визначення інтеграційних пріоритетів України в контексті використання потенціалу старопромислових регіонів: автореф. дис. канд. екон. наук / І.В. Злобін. – Донецьк, 2008. – 19 с.

19. Косинцев А.П. Реструктуризация промышленности старопромышленного региона посредством иностранных инвестиций: дис. д-ра экон. наук / А.П. Косинцев. – Екатеринбург, 2000. – 475 с.

20. Литовченко С.В. Аналіз сучасних підходів к определению сущности старопромышленных регионов / С.В. Литовченко // Економічний простір., 2014. – № 92. – С. 138–150.

21. Galtseva N.V. Prerequisites and Prospects of Economics Restructuring in Magadan Region / Ed. N.A. Goryachev. М.: KomKniga, 2009. – 320 p.

АКТУАЛЬНІСТЬ БІЗНЕС-ПЛАНУ: ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Добре складений бізнес план, може стати унікальним інструментом у плануванні бізнес-проекту. Описові розділи бізнес-плану повинні бути викладено літературною мовою, а розрахункові розділи показувати високий рівень економічної грамотності розробників проекту.

Помилки, зроблені при складанні бізнес-плану, можуть привести бізнес до непередбачуваних наслідків. Основні помилки, що допускають при складанні бізнес-планів:

а) недостатнє знання ринку, його ємності, тенденцій розвитку, конкуренції, низька аргументація можливих обсягів реалізації продукції (послуг). Маркетингові дослідження як складова частина бізнес-плану розроблені погано або формально.

б) відсутній чіткий план просування продукції. Досить поширеною помилкою при розробці бізнес-планів є концентрація проекту на виробничих питаннях і недостатня увага до питань організації продажів і просування продукції. Особливо часто такі помилки спостерігаються в виробничих і сільськогосподарських бізнес-планах. Погане опрацювання питань реалізації продукції в результаті може привести до недоотримання виручки, роботі підприємства «на склад», і в кінцевому підсумку недосягнення підприємством запланованих в бізнес-плані показників.

в) неопрацьовані питання в проекті. У бізнес-плані не повинно бути неопрацьованих питань, наприклад, таких як: відсутність відомостей про постачальників обладнання, сировини, витратних матеріалів; відсутність чіткого плану залучення інвестицій, з зазначенням потреби в залученні кредитних ресурсів, приватних інвестицій; відсутність відомостей про майно підприємства (індивідуального підприємця), яке може виступити заставної базою при кредитуванні.

г) нереально короткі терміни реалізації проекту. Часто розробники проектів не беруть до уваги реальні терміни завершення основних етапів, показують нереально короткі терміни реалізації проекту, що показує їх некомпетентність і переоцінку власних можливостей.

д) надвисокий масштаб проекту. Невідповідність запитів ресурсів розміром підприємства або фірми, величиною статутного капіталу, наявності власних коштів, майна або інших активів призводить до настороженості та недовіри потенційних інвесторів і кредиторів, а

більшість банків мають прямі нормативні заборони на фінансування проєктів, що багаторазово перевищують поточні фінансові можливості підприємства.

е) повне завантаження виробництва та продаж. Власник вважає що все що буде вироблено буде продано. У реальності це дуже оптимістичне припущення. Для розрахунку потрібно брати дуже консервативну завантаження потужностей – близько 50–60 %. Повне завантаження виробничих потужностей навіть при найсучаснішому менеджменті з автоматизацією досягається вкрай рідко. Рекомендується розраховувати ступінчастий вихід: 30–60–90 % завантаження, що додатково збільшує оборотний капітал приблизно на третину.

є) відсутня чітка схема повернення позикових коштів (початок, етапи, суми). Схема повернення позикових коштів, мабуть, найбільш важливий розділ для потенційних інвесторів і кредиторів. Відсутність цього розділу може спричинити за собою відмову у фінансуванні проєкту.

ж) заниження вартості реалізації проєкту. Така ситуація відбувається через недостатню опрацюваності питань, пов'язаних з вартістю будівництва, постачання обладнання, вартістю отримання дозвільної документації. Часто при розробці бізнес-плану, при плануванні придбання обладнання в кошторисі витрат вказується занадто низька вартість будівництва, не включається вартість транспортної доставки, монтажу обладнання.

з) Заниження собівартості продукції, послуг. До цієї ситуації приводить слабе опрацювання питань, пов'язаних з організацією виробництва. На етапі планування підприємці або не приділяють належної уваги питанням витрати сировини, матеріалів, енергоресурсів і їх фактичної вартості, або користуються неперевіреною інформацією.

и) завищені показники по прибутковості проєкту. Часто вказані завищені показники по прибутковості проєкту, за внутрішніми рівнями прибутковості капіталу.

Недостатній аналіз ризиків. Недооцінка ризиків може привести до непередбачуваних наслідків в процесі реалізації проєкту. Мінімізувати або навіть уникнути ризиків можна на етапі розробки бізнес-плану. На кожній стадії аналізу необхідно проаналізувати можливі ризики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Common Business Plan Mistakes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://articles.bplans.com/common-business-plan-mistakes/>

2. Mistakes to Avoid When Writing a Business Plan Mistakes [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inc.com/ss/top-10-mistakes-entrepreneurs-make-when-writing-business-plan>

УДК 332.1:338.48

Гудзь П.В.¹, Корякіна Т.С.²

¹ д-р екон. наук, проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-521м ЗНТУ

ФОРМИ І СПОСОБИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Аналіз розміщення, формування, розвитку і використання наявного туристично-рекреаційного потенціалу регіонів України свідчить про існування міжрегіональних диспропорцій у його структурі. Вони зумовлені як природними, об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. Мова йде про недоліки в управлінні розвитком туристично-рекреаційного потенціалу та діяльності на його основі, суперечності та протиріччя між видами діяльності на певних територіях (сільське господарство і рекреація, гірничодобувна промисловість і рекреація, енергетика та рекреація тощо).

Слід відзначити також слабкий рівень впровадження інновацій у практику туристично-рекреаційного ресурсокористування, недостатнє бюджетне та інвестиційне забезпечення, проблеми у спеціалізації та розміщенні туристично-рекреаційних об'єктів. Тому виникає потреба обґрунтування нових форм і методів організації туристично-рекреаційного потенціалу, механізму їх впровадження, джерел інвестиційного забезпечення регіону та залучення інвестиційних ресурсів у інноваційний розвиток галузі.

Формування сталого розвитку і конкурентоспроможності економіки регіонів залежить від нових підходів до гармонізації соціальної, економічної та екологічної діяльності, посилення впливу на ці процеси інститутів громадянського суспільства, підприємницької ініціативи. Особливого значення в цьому контексті набуває туристично-рекреаційна сфера як така, що інтегрує в собі просторовий потенціал природних, трудових, виробничих, науковотехнічних, інтелектуальних ресурсів. Від ефективного використання туристично-рекреаційних ресурсів залежить інноваційно-інвестиційний розвиток інших видів діяльності та виробництва, інфраструктурне облаштування території, поліпшення умов

проживання, оздоровлення і відпочинку населення, збереження і збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини.

Необхідно відзначити, що в економічній літературі вживаються категорії «господарський механізм», «організаційно-економічний механізм», «фінансово-економічний механізм». Вони відрізняються між собою за структурою, складниками та напрямками і рівнем впливу на об'єкти ресурсокористування, виробничої та соціально-економічної діяльності. Організаційно-економічний механізм є сукупністю організаційних способів (форми організації, адміністративно-управлінські методи, державний протекціонізм на ринку тощо) та економічних важелів (оподаткування, ціноутворення, митна політика тощо), використання яких забезпечує види ресурсокористування та здійснення господарської діяльності.

Структурними елементами організаційно-економічного механізму виступають методи, форми, інструменти, важелі державного регулювання та ринкового саморегулювання. Необхідно відзначити, що організаційно-економічний механізм слід розглядати в сукупності всіх його складових, з урахуванням кінцевого результату господарювання та циклічного характеру всіх соціально-економічних процесів.

Досвід показує, що за наявності дієвого інституційного середовища в масштабах держави саме на регіональному рівні можна одержати синергійний ефект та високі конкурентні позиції у наданні масштабних і якісних туристично-рекреаційних послуг. Виходячи з цього, організаційно-економічний механізм повинен базуватися на утворенні регіональних інституцій, які б дозволили сконцентрувати та узгодити зусилля всіх суб'єктів туристично-рекреаційної діяльності задля досягнення оптимального рівня використання туристично-рекреаційного потенціалу на рівні регіону.

Мова йде про соціальні, економічні, екологічні, інформаційні складники потенціалу та відповідні їм інститути. Отже, в організаційному блоці механізму туристично-рекреаційного ресурсокористування слід виокремити органи державної влади, регіональні управлінські структури та місцеве самоврядування, державні та приватні підприємства й організації, які здійснюють туристично-рекреаційну діяльність. До них слід додати суспільні організації (спілки, об'єднання, асоціації), які сприяють туристично-рекреаційному ресурсокористуванню, ВНЗ, що здійснюють підготовку кадрів для галузі.

Важливе значення має наявність законів, нормативно-законодавчих актів, які регламентують використання та забезпечують розширене відтворення туристично-рекреаційних ресурсів, створення туристично-

рекреаційного продукту та надання відповідних послуг на їх основі. Формування і функціонування організаційно-економічного механізму розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіону повинно базуватися на принципах, що визначають ефективність реалізації туристично-рекреаційних можливостей на конкретній території, забезпечують конкурентоспроможність її економіки, сталий розвиток на перспективу:

- принцип доцільності;
- принцип науковості;
- принцип збалансованості;
- принцип пріоритетності;
- принцип ресурсного забезпечення;
- принцип ринкової рівноваги;
- принцип комплексності;
- принцип корисності;
- принцип соціальної орієнтованості;
- принцип екологічності;
- принцип ефективності;
- принцип раціональності;
- принцип субсидіарності.

В основі організаційно-економічного механізму закладені дієві методи впливу на туристично-рекреаційну діяльність, які поділяються на фінансово-економічні, соціально-екологічні та інституційно-адміністративні. Інструментарій, на якому базується запропонований організаційно-економічний механізм розвитку туристично-рекреаційного потенціалу регіональної системи туристично-рекреаційної діяльності, повинен включати стабілізаційні чинники, що забезпечують єдиний підхід до її здійснення на всій території України. Зокрема, це стосується правил безпеки перевезень туристів, стандартів туристичного продукту та екологічної безпеки при наданні туристично-рекреаційних послуг, основ рекреаційного права.

Регулювальні чинники окреслюють перспективи здійснення фінансування пріоритетних напрямів розвитку туристично-рекреаційної сфери, в яких зацікавлена держава в цілому, правила ліцензування та сертифікації, нормативи розробки та реалізації програмних і прогнозних документів щодо визначення перспективних напрямів розвитку туристично-рекреаційної діяльності та ресурсокористування в ній.

Запропоновані і розглянуті інструменти організаційно-економічного механізму можуть бути реалізовані через фінансовоекономічні важелі, сутність яких полягає у досягненні певних орієнтирів при здійсненні

туристично-рекреаційної діяльності. Наприклад, для суб'єкта господарювання з рекреації такими критеріями можуть стати рівень прибутку, рентабельність, ресурсовіддача та ресурсомісткість, відсоткові ставки з кредитування, обсяг інвестицій. Для споживача туристично-рекреаційних послуг важливе значення має ємкість та сегментація їх ринку, ціна, рівень та якість, доступність туристично-рекреаційних послуг та продуктів.

Організаційно-економічний механізм використання та відтворення туристично-рекреаційного потенціалу регіону ґрунтується на сукупності загальнонаукових та специфічних принципів, він здійснюється організаційними та економічними методами, передбачає врахування розміщення туристично-рекреаційних ресурсів на певних територіях та сталий розвиток регіонів. Його функціонування направлене на підвищення конкурентоспроможності туристично-рекреаційної діяльності, регіональної та національної економіки в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутко М.П. Методичні аспекти оцінки рекреаційного потенціалу регіону / М.П. Бутко, Ю.В. Шабардіна // Агросвіт. - 2011. - № 1. - 10–17 с.
2. Про заходи щодо розвитку туризму і курортів в Україні [Текст] : Указ Президента України від 21.02.2007р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon№1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/mai№.cgi?№reg=136%2F2007>.
3. Коротун І.М. Рекреаційні ресурси / І.М. Коротун, Л.К. Коротун, С.І. Коротун // Природні ресурси України. - Рівне, 2000. - 140–142 с.
4. Економічна енциклопедія : у 3-х т. / [уклад. Б.Д. Гаврилишин, С.В. Мочерний та ін.]. — К. : Академія, 2001. — Т. 1. — 864 с.

УДК 711.4

Гудзь П.В.¹, Трубін В.В.²

¹ д-р екон. наук, проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-521м ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ СЕРЕДОВИЩА ПРОМИСЛОВОГО МІСТА

Актуальність теми. В сучасних умовах, коли в Україні після проголошення незалежності відбуваються докорінні реформи і трансформації, набула актуальності проблема нової концепції розвитку великих міст, які завжди були і є центрами соціально-економічної,

політичної та культурної системи держави і одночасно являють собою сконцентроване виявлення всіх протиріч і проблем економіки та суспільного розвитку в цілому.

Промислові підприємства – це головні містоутворюючі фактори, що стимулюють виникнення і розвиток міст.

При розміщенні промислових районів, що формуються на основі кооперування підприємств з урахуванням їх спеціалізації і санітарно-гігієнічних ознак, повинен бути врахований цілий ряд вимог. Це раціональна організація виробничих процесів (при необхідності зв'язок з авто- чи залізничними магістралями); дотримання санітарно-гігієнічних вимог (розміщення промислових підприємств з урахуванням переважного напрямку вітру і т.д.); зручність зв'язків з житловими районами (мінімальні витрати часу на пересування працюючих на підприємствах). Промислові підприємства дуже впливають на планувальну структуру міста – на взаємне розташування промислових і житлових районів, на напрямки міських магістралей, на влаштування пристроїв залізничного та водного транспорту.

Структурний взаємозв'язок основних функціональних зон міста – виробничої і сільбищної характеризують шість основних схем розміщення, розвиток і удосконалення яких залежить від конкретних містобудівних і природно-кліматичних умов. При цьому особливе значення надається запобіганню забруднення повітряного басейну, ґрунтів, водойм від шкідливих виробництв.

Щоб заходи захисту середовища давали задовільні результати, вони повинні враховуватися на різних рівнях планування. При виборі технології виробництва тих чи інших видів продукції слід брати до уваги як економічні показники, так і вимоги з охорони природи. Очищення відпрацьованих газів і стоків повинно бути невід'ємною частиною технологічного процесу.

Одним з ефективних містобудівних заходів створення сприятливих умов мешкання є розміщення сільбищних територій з підвітряного боку щодо промислових районів. У той же час будівництво крупних підприємств залежно від ступеня їх шкідливості вимагає організації санітарних розривів до 1 км. і більше, що викликає неефективне використання території.

Санітарно-захисна зона – це територія поміж границею промислового вузла чи підприємства та границею сільбищної території. Санітарний розрив – це відстань від джерела шкідливих викидів в атмосферу до границі сільбищної території. На ці заходи витрачається 8–10 % загальної площі міських земель, а в окремих випадках – до 20 %.

Слід мати на увазі, що розселення з боку дії вітрів не завжди можна виконати в зв'язку з особливостями планувальної структури міста, інженерно-будівельних або природно-кліматичних умов (наприклад, при круговій розі вітрів). У зв'язку з цим ефективним є розселення на значній відстані від промислових районів з урахуванням характеру промислових підприємств та ступеня їх шкідливості. Принцип роздільного розміщення нової сільбищної території і промислових підприємств покладено в основу ряду генеральних планів нових міст, розроблених КиївНДП містобудування. Так, Дніпрорудний розміщений на відстані 25 км. від запорізького залізрудного комбінату, Южне – за 10 км від Одеського припортового заводу.

Мешканці Дніпродзержинська розселяються на лівому березі водосховища на відстані 12 км. від основних існуючих промислових підприємств міста, розташованих на правому березі; гірники Червонограда і Олександрії працюють в радіусі до 10 км. від житлової забудови міста. Це, природно, вимагає організації швидкого транспортного зв'язку населення з місцями прикладення праці. При такому варіанті розселення житлові райони розташовуються в найбільш сприятливих природних умовах, задовольняються потреби територіального розвитку промисловості на перспективу, виключаються втрати цінних сільськогосподарських земель на створення санітарно-захисних зон навколо промислових підприємств.

Санітарно-захисні зони займають великі території, які необхідно по можливості раціонально використовувати, при цьому озеленення деревинно-чагарниковими породами має бути 40–60 %. На території санітарно-захисної зони можна розміщувати: підприємства з виробництвом меншого класу шкідливості, ніж виробництво, для якого встановлена зона, але за умови аналогічного характеру шкідливості: пожежні депо, пральні, гаражі, склади, конструкторські бюро, лабораторії, зв'язані з підприємствами; магазини, поліклініки, що обслуговують виробництво; стоянки індивідуального транспорту, інженерні споруди, комунікації.

В санітарно-захисній зоні не допускається розміщувати спортивні споруди, парки й різні установи загального користування. Велике значення має благоустрій санітарно-захисної зони в цілому, тому що крім основної функції вона служить сполучним композиційним елементом архітектурно-планувальної структури промислової і сільбищної території.

Наступним за розміром структурним елементом виробничої території є промисловий вузол, тобто група підприємств, розташованих за єдиним архітектурно-планувальним задумом. У промисловому вузлі

передбачаються спільні допоміжні об'єкти (енергозабезпечення, транспортні території, утилізація відходів і очистка стічних вод тощо), а також спільні об'єкти соціального і побутового обслуговування.

Декілька взаємно зв'язаних промислових вузлів формують міський промисловий район. У промисловому районі передбачаються спільні громадсько-ділові центри, об'єднані інженерно-технічні комунікації, єдина мережа магістральних вулиць та доріг з передзаводськими зонами і площами. Кількість промислових районів у місті залежить від спеціалізації промисловості та розміру міста. В малих містах влаштовується один промисловий район, в середніх та значних містах їх може бути декілька.

При архітектурно-планувальному вирішенні промислових районів та вузлів необхідно передбачати:

- врахування можливих потреб і напрямків територіального розвитку в погодженні з основними композиційними осями міста;
- забезпечення зручних зв'язків з магістральною вуличною мережею, яка створює планувальний каркас міста;
- забезпечення композиційного зв'язку виробничої забудови з оточенням;
- врахування умов зорового сприйняття комплексів промислової забудови в міському середовищі;
- створення санітарно-захисних зон з включенням їх у єдину систему зелених насаджень території міста.

Висновки. Підводячи підсумок, слід уникати розміщення підприємств на погано провітрюваних, підлеглих інверсії чи розташованих у долинах із забудованими схилами територіях, з яких гази, що викидаються в атмосферу, можуть бути віднесені на території, що вимагають чистого повітря. Тому правильність розміщення промислових підприємств у плані міста є дуже відповідальною справою, в якій не можна допускати помилок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вакуленко В.М. Концептуальні напрями стратегічного планування економічного розвитку міста/В.М. Вакуленко//Упр. сучасним містом. – 2001. - № 1-3. - 83–86 с.
2. Вакуленко В.М. міський маркетинг як інструмент стратегічного планування економічного розвитку міста /В.М. Вакуленко//Упр. сучасним містом. - 2002. - № 4-6. - 92–95 с.

УДК 65.011.8

Гудзь П.В.¹, Трусова А.В.²

¹ д-р екон. наук, проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-511 ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЙ КОНТРОЛІНГУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Практика показує, що одним із найкращих способів ефективно організувати діяльність підприємства, в умовах розвитку і поглиблення ринкових відносин, є впровадження системи контролінгу. Адже вона забезпечує досягнення стратегічних та оперативних цілей, шляхом координації діяльності всіх підрозділів підприємства, що тим самим підвищує його здатність реагувати на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

На сьогоднішній день, в Україні, контролінгу приділяється недостатньо багато уваги, хоча він допомагає підприємству вирішити такі важливі завдання як:

- встановлення цілі підприємства;
- збір та обробка інформації для прийняття управлінських рішень;
- контроль відхилень фактичних показників діяльності підприємства від планових;
- ліквідація вузьких та слабких місць, які були виявлені у процесі планування та аналізу роботи підприємства.

Нажаль, українські підприємства починають задумуватись про систему контролінгу вже на етапі посилення конкуренції, коли обсяги реалізації продукції зменшуються, а можливостей виходу з кризи стає все менше. Саме тому впровадження контролінгу повинно відбуватися на етапі зародження підприємства, адже він являється віссю, навколо якої мають бути об'єднані основні елементи організації та управління діяльністю підприємства.

Українські підприємства, в залежності від деяких факторів (розмір організації, вид організаційної структури, об'єми виробництва та реалізації продукції) можуть організувати систему контролінгу трьома різними способами:

1. Перший спосіб – це створення власного підрозділу контролінгу. Він є найбільш доцільним для великих та середніх підприємств зі складною організаційною структурою, оскільки об'єми діяльності та інформації будуть забезпечувати напружену роботу працівників цього підрозділу. Крім того, таким чином керівництво компанії може

використовувати відділ контролінгу як «майданчик» для професійного росту майбутніх управлінських кадрів.

2. Другий спосіб – це використання аутсорсингу. Тобто часткова або повна передача функцій контролінгу спеціалізованій компанії або зовнішньому консультанту.

3. Третій спосіб має назву «ко-сорсинг». Він поєднує у собі елементи попередніх методів і полягає у створенні органів контролінгу на підприємстві та, в той же час, використання послуг спеціалізованої компанії або зовнішнього консультанта.

Процес впровадження контролінгу на підприємстві можна поділити на три етапи:

- Підготовчий етап – це процес ознайомлення з діяльністю підприємства. На цьому етапі необхідно узгодити з директором термін впровадження системи контролінгу і скласти приказ від його імені про те, що всі підрозділи підприємства зобов'язуються надавати всю необхідну для служби контролінгу інформацію.

- Етап впровадження – характеризується створенням служби контролінгу, а також проведенням навчання співробітників, якщо у цьому є необхідність. Саме на етапі впровадження створюються центри відповідальності.

- Етап автоматизації – проводиться у випадку необхідності. Він полягає у створенні відділу автоматизації, який займається розробкою програм для збору та обробки деталізованої планової та фактичної інформації, а також установкою комп'ютерів на робочих місцях. Головна ціль автоматизації – підвищення ефективності роботи фінансово-економічних служб.

На шляху до організації системи контролінгу на українських підприємствах дуже часто стоять такі перешкоди як:

- а) застарілі погляди на ведення бізнесу;
- б) скептичні погляди керівництва на введення фінансового контролінгу, результати якого помітні не одразу, а запровадження досить дороге і тривале;
- в) складність залучення досвідчених та кваліфікованих працівників до процесу організації контролінгу на підприємстві;
- г) ігнорування потрібної реструктуризації бізнесу та невіддале виділення на підприємстві центрів відповідальності;
- д) відсутність пакету корпоративних стандартів контролінгу.

Отже, контролінг – це управлінська концепція, метою якої є усунення вузьких місць в роботі підприємства та орієнтація на досягнення позитивних результатів ведення підприємницької діяльності. Організація

контролінгу на вітчизняних підприємствах є необхідною умовою підвищення їх конкурентоздатності, в сучасних умовах господарювання. Хоча результат від впровадження контролінгу не є миттєвим і супроводжується певними проблемами та у майбутньому він дозволяє створити високоефективну систему управління підприємством і вирішити завдання його вдосконалення.

УДК 658.65.01:658.64

Гудзь П.В.², Ігнатенко А.К.¹

¹ д-р екон. наук, проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-524 ЗНТУ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБСЛУГОВУЮЧОГО ПЕРСОНАЛУ БРОВАРНІ CARL BEER

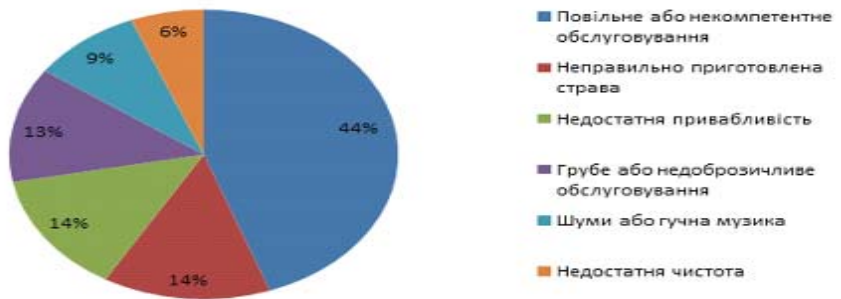
В сучасних умовах сфера ресторанного господарства набуває швидких темпів розвитку. Щоб утримати чинні позиції на конкурентному ринку, потрібно шукати нових шляхів поліпшення фінансово-економічного стану. Постійно виникає необхідність знаходити нові способи вдосконалення процесу обслуговування споживачів ресторанних підприємств для успішного функціонування на ринку ресторанних послуг та підвищення прибутку. Якість обслуговування та якість надання послуг є невід'ємними складовими ефективності роботи закладу ресторанного господарства, завдяки яким можливо втримати споживача. Сьогодні заклади ресторанного господарства, приділяють особливу увагу якості наданих послуг, адже якість одна з головних умов успішного і ефективного розвитку ресторану.

Ресторанне господарство також займає важливе місце у реалізації соціально-економічних задач, оскільки його основним призначенням є забезпечення населення кулінарною продукцією та організація високого рівня обслуговування відповідно до його потреб. Важливим напрямом менеджменту ресторанної справи є розробка способів покращення сервісу і надання закладу значущого статусу. Як у кожній справі, у ресторанному господарстві існує своя виключна проблематика, пов'язана з специфікою операційної діяльності та управління кадрами. В даному випадку, основним завданням для управління рестораном постає забезпечення обслуговування високого рівня якості усіма доступними методами. Здебільшого, це досягається шляхом організації постійних тренінгів для персоналу, зміцнення корпоративної культури та введення винагороди і штрафу за результати праці.

Предметом дослідження роботи є обґрунтування підвищення якості роботи обслуговуючого персоналу.

Часові межі дослідження - це осінній сезон 21.09.15–27.10.15, період коли підприємство отримує менше вибутку від продажі алкогольних напоїв, ніж протягом літнього сезону.

В процесі дослідження встановлено, що типовими недоліками діяльності ресторану і роботи рестораторів є зауваженнями, які можна класифікувати за трьома критеріями: а) сфера відповідальності шеф-кухаря (кухонне господарство), б) зона відповідальності обслуговуючого персоналу, над усе офіціантів; в) невідповідностей компетенції адміністратора ресторані (архітектура приміщень, фірмовий стиль тощо)

(рис. 1).

Рисунок 1 Визначення недоліків відвідування ресторанів (за результатами опитування)

Досліджуване підприємство – приватна броварня «Craftbeer» (м.Запоріжжя) на ринку ресторанних послуг вирізняється власним виробництвом традиційних сортів пива та смачною кухнею з окремим банкетним меню. Заклад відповідає європейським стандартам якості у пивоварінні, отримав винагороди за пивну продукцію, має власну легенду заснування. Кожен співробітник компанії проходить обов'язкове стажування на пивоварні, дегустацію та, по зарахуванню на робоче місце, має змогу брати участь у виробничому процесі. Оплата праці обслуговуючого персоналу формується на основі особистого внеску у загальний результат. Офіціант заробляє певні відсотки від своїх продажів,

отримує винагороди за якісні відгуки й значні касові збори. Адміністрація завжди спонукає офіціантів до роботи, пропонуючи систему рейтингування, регулярно моделює ситуації, невинно контролює роботу офіціантів, корегуючи їх дії. У результаті офіціант усвідомлює, що працювати якісно є економічно вигідним, бо від цього залежить його зарплата та особиста винагорода від гостей на тривалу перспективу.

Найпростішим способом пошуку й вибору управлінських рішень для вдосконалення обслуговування є аналіз поточної діяльності ресторану за кінцевими показниками і причинно-наслідковий аналіз стану попиту, конкурентного середовища, інших чинників, які визначають місце ресторану на ринку відповідних послуг. З використанням графічного методу нами проведено моніторинг критеріїв, за якими визначається ефективність управління персоналом: середня сума чеку, кількість позитивних відгуків гостей, кількість позитивних відгуків у скрині анонімних відгуків, наповнюваність залу (рис. 2).

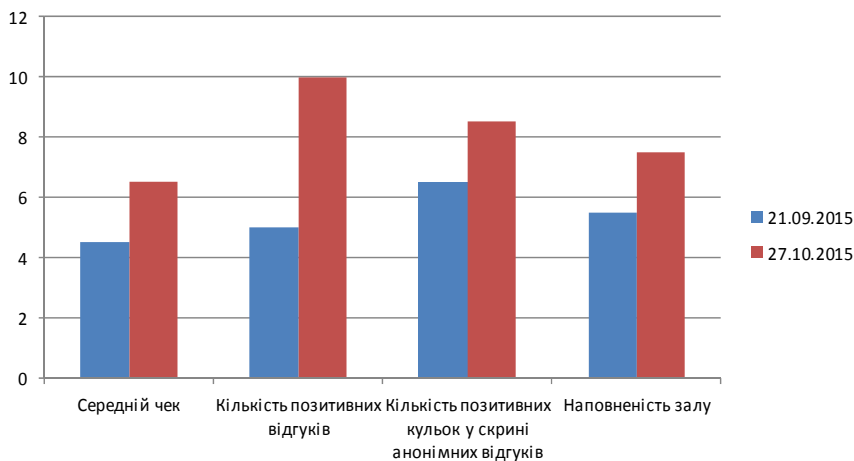

Рисунок 2 Критерії оцінювання роботи персоналу ресторану

Дослідження показало, що підвищення рівня обізнаності кваліфікованим офіціантам легенди підприємства, асортименту, винної та пивної карт, психології покупця, комунікативних здібностей тощо - дає свої позитивні результати у вигляді зростаючого середнього чеку, збільшення чисельності задоволених гостей та нових відвідувачів, що прийшли внаслідок приємних відгуків від знайомих.

Також було введено експрес оцінку візиту закладу, яка полягає у виборі «позитивної» чи «негативної» кульки та подальшому вкладанні її у кошик. Були вжиті заходи щодо формування тематичних подій, таких як показ футболу, стилізація інтер'єру згідно з темою заходу чи свята. Форма офіціантів відповідає трьом кольорам «брендбуку».

Витрати на підвищення кваліфікації адміністратора та офіціантів не складають значну величину, що покриває витрачені кошти протягом одного місяця і додає персоналу розуміння свого значення. Тобто власник ресторану розглядає подібні витрати як інвестиції у якість підготовки персоналу. Проведення культурних заходів забезпечує відвідувачів новими враженнями. Згідно висновкам видання www.censor.net, найвигіднішим вкладенням коштів у четвертому кварталі є освіта, яка не критично залежить від курсу валюти.

Від особистих якостей персоналу залежить не тільки особиста винагорода від гостей, а й репутація закладу, що покладає додаткову відповідальність на обслуговуючий персонал. Конкуренти можуть вкрасти рецепти, імітувати інтер'єр або скористатися послугами тих же постачальників, але вони не зможуть відтворити культуру обслуговування.

УДК: 332.13(477)

Панкова А.Ю.¹, Лагутін Т.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-521м ЗНТУ

ВИКОРИСТАННЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ В РЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В умовах переходу України з планової командно-адміністративної економіки на ринкову досвід успішних країн є дуже важливим та цінним. Так і у сфері регіональної економіки варто розглянути впроваджені моделі інших країн, адже сьогодні саме зміни у регіональній економіці є досить нагальною проблемою.

Метою реформування системи управління регіональним розвитком є запровадження нової якості регіональної політики, покликаной поєднати завдання модернізації економіки країни із завданнями забезпечення комплексного збалансованого розвитку регіонів.

Актуальність теми полягає в тому, що під час планування регіонального розвитку в Україні важливе значення набуває аналіз іноземного досвіду, адже більшість територій Західної Європи, завдяки

реалізації стратегічних проектів, вже добилися значних успіхів щодо забезпечення свого сталого розвитку. Слід зазначити, що управління в розвинутих країнах світу, перш за все європейських, будується на засадах «сильного та розвинутого» місцевого самоврядування, що є неодмінним атрибутом будь-якого сучасного демократичного суспільства. Зарубіжний досвід свідчить про величезну кількість моделей і типів організації державного управління та місцевого самоврядування, які залежать від багатьох факторів: політичного режиму, домінуючої в країні ідеї організації влади і управління на місцях, державного та адміністративно-територіального устрою держави, навіть національних традицій.

Досліджуючи характеристики та завдання регіональної політики країн-членів ЄС, відмітимо, що певні її особливості властиві кожній із країн. Так, в «інтегрованих» країнах (Ірландія, Греція, Португалія та Іспанія) регіональна політика проводиться в умовах слабого розвитку національної економіки в порівнянні з іншими країнами-членами ЄС, тобто особлива увага приділяється проблемам національного економічного розвитку, рішення ж проблем регіонального розвитку відводиться другорядна роль. Конституції Німеччини і Італії, що характеризуються великими внутрішніми відмінностями – між північчю і півднем Італії, а також між «старими» і «новими» землями Німеччини, визначають принципи справедливого розвитку, приділяючи тим самим велику увагу питанням регіональної політики. Таким чином, в якості першорядної задачі регіональної політики виділяється забезпечення можливості для структурно слабких регіонів брати активну участь у соціально-економічному розвитку країни шляхом мінімізації впливу негативних факторів, які пов'язані з положенням цих регіонів. Регіональна політика націлена на зміцнення їх економічного зростання. Для досягнення даної мети створюються довгострокові і конкурентоспроможні робочі місця, дозволяючи при цьому стабілізувати ситуацію на регіональному ринку праці і полегшити проведення структурних перетворень. Щодо регіональної політики скандинавських країн (Фінляндії та Швеції) можна стверджувати, що її головним напрямком є вирішення проблем видалених північних територій, хоча велика увага приділяється рівномірному розвитку регіонів по країні. Країни північної Європи (Австрія, Франція, Данія, країни Бенілюкс та Великобританія.) не проводять настільки активну регіональну політику, так як проблема нерівномірного розвитку регіонів не так актуальна. Найбільша увага приділяється залученню інвестицій у внутрішні райони.

Загалом, якщо проаналізувати положення в країнах Європейського Союзу, то можна помітити, що регіональна політика практично у всіх

країнах спрямована на створення умов, які дають змогу регіонам повністю реалізувати наявний у них потенціал і тим самим збільшити їх внесок у розвиток національної економіки. Можна сказати, що це і є головним завданням регіональної політики країн- членів ЄС. Певний інтерес для становлення української системи управління регіональним розвитком представляють наступні принципи, вироблені у країнах ЄС та необхідні для досягнення поставлених цілей в області регіональної політики. Перш за все, це розробка надійної законодавчої бази для досягнення послідовності та прозорості політики, що здійснюється. Регіональна політика неминує включати в себе вибір слаборозвинутих районів для виділення необхідних фінансових ресурсів. Даний вибір повинен здійснюватися відповідно до існуючого законодавства. Регіональна економіка передбачає активний розвиток ринкових відносин, вдосконалення структури яких виділяється як окремий напрямок регіональної політики. Його метою є створення надійних і привабливих можливостей отримання роботи, нових робочих місць.

Країни Західної Європи вживають заходів щодо розширення області дії регіональної політики. Наприклад, у Франції регіональна політика має широке трактування, поняття «управління територією» включає до себе великий спектр політичних заходів регіонального розвитку. Один із законів в області регіонального розвитку формує широкий спектр політичних інструментів: регіонально диференційоване оподаткування, інфраструктуру, заходи щодо стимулювання розвитку регіонів і т. д. Також існує державна система контрактів з планування регіонів, яка надає допомогу найбільш вразливим регіонам. Нідерланди та Австрія відрізняються низькою значущістю регіональної політики, однак ці країни намагаються проводити регіональну політику, що виходить за рамки надання фінансової допомоги фірмам. У Нідерландах базисом регіональної політики у вузькому сенсі є капіталовкладення, а в більш широкому - комплекс заходів щодо створення сприятливого бізнес-середовища та розвитку інфраструктури. В Австрії приймаються широкі політичні заходи з розвитку регіональної політики, які відображають точку зору, що існує, а саме: політика економічного розвитку регіонів повинна включати підтримку стосовно розвитку бізнес-середовища і таких локальних факторів, як транспорт, освіта і рівень життя. У Данії основне питання регіональної політики встановлене в області «рамкових заходів», що включають до себе перелік послуг, якими можуть скористатися фірми, але які не передбачають передачу грошових коштів або надання підтримки якої-небудь фірмі. У Данії існує єдина державна система соціального забезпечення, функціонування фінансових механізмів також спрямовано

на те, щоб уникнути нерівності в економічному розвитку окремих регіонів, яке може спричинити за собою відмінності в рівнях доходів і соціальних можливостей. Регіональна політика таких країн, як Бельгія, Люксембург та Великобританія є політикою стимулювання. У Великобританії політичні заходи просторового розвитку діляться на дві категорії: регіональна індустріальна політика, яку можна назвати політикою стимулювання, та політика «відродження», що включає цілу низку програм просторового розвитку (розвитку міських і сільських регіонів), які раніше здійснювалися окремо один від одного, а тепер всі налаштовані діяти спільно.

Таким чином, передові країни світу, зокрема Європейські країни, мають досить значні успіхи щодо впровадження регіональної політики. Певний інтерес для використання в сучасних умовах державно - управлінської діяльності в Україні мають обґрунтовані принципи регіональної політики, які сформовані країнами ЄС. Саме врахування вказаних вище принципів, втілення їх в життя дозволить регіональній політиці в нових суспільно-політичних умовах якнайшвидше сформувати сучасні механізми державного регулювання соціально-економічними процесами на територіальному рівні, підвищити ефективність прийняття та виконання управлінських рішень, спрямованих на забезпечення сталого регіонального розвитку.

УДК 658.310.82

Кутідзе Л.С.¹, Сенчукова В.С.²

1 канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

2 студ. гр. ФЕУ-512 ЗНТУ

СУЧАСНІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

У сучасних економічних умовах головним скарбом будь - якого підприємства є не фінансові та економічні важелі, а його співробітники в цілому. У наш час, власники підприємств будь - якого напрямку спеціалізації стикаються з проблемою відсутності кваліфікованих кадрів на біржі робочої сили, що призводить до того, що вище керівництво компанії вимушене удосконалювати та вводити нові аспекти управління персоналом для покращення його мотивації. Персонал - це найцінніший ресурс підприємства, у який безперервно треба вкладати фінансові внески

для отримання прибутку та підвищення ефективності роботи самої організації.

Для України цей досвід має виняткове значення, оскільки ринкова економіка висуває високі вимоги до кваліфікації фахівців. Отже, головним завданням керівництва підприємства - є створення такого клімату на підприємстві, який би стимулював співробітників на продовження освіти. Безліч вітчизняних компаній вже оцінили всі переваги оплати навчання власних співробітників, та із задоволенням відправляють своїх фахівців на курси підвищення кваліфікації і стажування, а іноді проводять навчання у власних центрах.

Під «методами управління персоналом» у першу чергу, слід розуміти сукупність відповідних прийомів, підходів та способів впливу на персонал з ціллю досягнення конкретних результатів, таких як: конкурентоспроможність підприємства на ринку, його стабільність та затребуваність.

Найчастіше методи поділяють на три основні групи:

- економічні методи управління персоналом - це елементи економічного механізму, за допомогою якого забезпечується прогресивний розвиток організації;

- організаційно - адміністративні здійснюють прямий вплив на об'єкт управління через розпорядження, накази, контроль за їх виконанням та систему адміністративних засобів підтримання трудової дисципліни всередині підприємства;

- соціально - психологічні є регуляторами соціальних, психологічних та ідеологічних відносин у колективі, їх завданням є створення дружніх та нормальних відносин, що сприяли би ефективній роботі підприємства в цілому [1, с. 106].

Найдієвішими методами впливу на співробітників є економічні, але не дивлячись на це, відсутність морального задоволення від роботи, згуртованості колективу та відсутність гарно налаштованого психологічного клімату серед працівників, відсутність кар'єрного розвитку персоналу, можуть привести до незадовільних результатів.

До популярних нематеріальних методів управління персоналом належать : створення гнучких «плаваючих» графіків робочого дня, це дає можливість робітникам обирати зручний для роботи час, але при цьому треба буде затримуватись на робочому місці до того часу, поки не буде відпрацьовано робочий мінімум, затверджений керівництвом компанії. Такий метод зазвичай набирає популярності серед молоді [2, с. 120].

Одним з найважливіших факторів, що впливають на лояльність співробітників, є взаєморозуміння в колективі. У невеликих компаніях

його досягти значно простіше, ніж в великих концернах. Цю прогалину можна усунути за допомогою внутрішньо корпоративних тренінгів і тимблдінга [3, с. 73]. Для розвитку лояльності необхідно довіряти і поважати своїх співробітників, весь персонал повинен мати можливість виявляти ініціативу, і отримувати за це винагороду.

У деяких корпораціях Японії, кожен співробітник повинен представити по 10 ідей «як поліпшити нашу компанію» щомісяця. Як відомо, японці влаштовуються на одну роботу на все життя. Їх процентна ставка зростає зі стажем. Таким чином, компанія стає другою сім'єю. Мають місце безвідсоткові кредити співробітникам, оплата навчання, як працівників компанії, так і їхніх дітей. Найчастіше компанії оплачують сімейні торжества свого персоналу, такі як весілля і ювілеї. Деякі корпорації, маючи на меті якомога ближче прив'язати до себе співробітника, вітають шлюби всередині компанії. Використовуючи широку структуру посад в організації, забезпечується постійна можливість кар'єрного росту за рахунок незначних підвищень, які, в свою чергу, мають дивовижний мотивуючий ефект.

Підприємства в США, роблять особливий наголос на страхування своїх співробітників та підвищення їх кваліфікації. Зазвичай компанія оплачує 50 % вартості страхування.

Франція ж робить свій акцент на гнучкий графік роботи, аж до фрілансингу.

Отже, українські підприємства тільки стали на шлях вивчення та впровадження нових більш ефективних методів управління персоналом задля досягнення продуктивної роботи підприємства та усунення конкуренції на ринку.

Більшість сучасних вітчизняних підприємств працюють за системою додаткового стимулювання персоналу, до яких відносяться: щомісячні грошові премії за додатково виконану роботу, відсотки від укладених договорів чи продаж товару або послуги.

Відшкодування оплати за навчання, займає особливе місце в плані мотиваційних заходів компанії. Пропозиція компанії оплатити навчання співробітника дозволяє залучити найбільш талановитих молодих кадрів.

Тому доцільним буде використовувати на власній практиці методи стимулювання роботи персоналу на прикладах зарубіжних корпорацій та запроваджувати власні напрями мотивації і системи управління персоналом для досягнення високих результатів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кибанова А.Я. Управление персоналом организации : учеб. 3-е изд., доп. и перераб. / А.Я. Кибанова / М.: ИНФРА-М, 2005. – 638 с.
2. Горбатова М.М. Методы управления персоналом: Учебное пособие. / М.М. Горбатова / Кемерово: Юнити, 2002. – 155 с.
3. Новікова М. М. Технологія управління персоналом: теоретичні та методичні аспекти : монографія / М.М. Новікова, Л.О. Мажник. – Харків: Хар. нац. акад. міськ. госп-ва, 2012. – 261 с.

УДК 658.811.08

Кутідзе Л.С.¹, Яковенко П.П.²

1 канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

2 студ. гр. ФЕУ-512 ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДИСТРИБ'ЮТОРА НА РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ

Ефективне функціонування ринків продовольства є необхідною передумовою успішного забезпечення продовольчої безпеки держави. При цьому актуалізуються питання, пов'язані з комплексним розглядом виробничо-комерційної діяльності суб'єктів продовольчого ринку в контексті ресурсного забезпечення їх діяльності та тенденцій розвитку маркетингової інфраструктури внутрішніх ринків продовольства. Забезпечення ефективної роботи виробників продовольства та наближення продовольчої продукції до кінцевого споживача неможливе без побудови та використання дієздатних та раціональних, з позицій всіх учасників ринкових процесів, систем розподілу продукції. Відповідно, такі канали збуту товарів, як регіональна дистрибуція (або дилерство), необхідно широко застосовувати українським підприємницьким структурам. Провідне місце на товарному ринку займають оптові посередники: дистриб'ютори, збутові агенти, комісіонери, товарні брокери, консигнатори, дилери, незалежні оптовики-купці. Зазвичай такі відносини в сфері торгівельного посередництва регулюються дистриб'юторськими договорами, які укладаються суб'єктами господарювання.

Здійснюючи посередницьку діяльність на продовольчому ринку необхідно враховувати : по-перше, розподіл товарів на ринку здійснюється переважно через мережі задля подрібнення партій товарів, що є об'єктами конкретної операції купівлі-продажу, по мірі руху товару всередині каналу розподілу; по-друге, товаровиробники заохочують

посередників до співпраці шляхом проведення політики надання суттєвих цінових знижок з метою забезпечення ритмічності свого виробництва та збільшення обсягів продукції, що виробляється; по-третє, певна частина товаровиробників розміщує свої інвестиційні ресурси у створення власних систем розподілу продукції з метою максимізації прибутку шляхом отримання його в повному обсязі при реалізації продукції вроздріб кінцевим споживачам; по-четверте, ринок продовольства, як будь-який ринок споживачів, характеризується більшою довжиною каналів розподілу у порівнянні з ринками сировинної продукції, товарів виробничо-технічного призначення, тощо; по-п'яте, інфраструктурна складова системи розподілу продукції на вітчизняному продовольчому ринку вигідно відрізняє його від ринків інших товарів, проте її стан та рівень розвитку все ще залишає бажати на краще. В системі посередників продовольчих товарів провідне місце посідають дистриб'ютори.

Дистриб'ютори - це фірми, які здійснюють збут оптових закупок готової продукції великих промислових фірм-виробників на визначеній території. Дистриб'юторами, зазвичай, є великі фірми, які мають власні склади. Вони продають товари від свого імені і за свій рахунок, беруть на себе всі ризики, які пов'язані з псуванням або втратою товарів, а також неплатоспроможністю покупців [1, с. 35]. Дистриб'юторами можуть бути як юридичні особи, так і фізичні особи - підприємці. Але, через значні вимоги постачальників-виробників, фізичним особам складно стати великими дистриб'юторами. Як правило, такими дистриб'юторами виступають юридичні особи, що мають набагато більші можливості для здійснення збутової діяльності. А от, наприклад, невеликими регіональними дилерами можуть бути приватні підприємці.

Своїх власних дистриб'юторів можуть мати будь-які виробники продукції. Але особливо привабливою така схема збуту є для виробників - власників відомих торгових марок. В таких ситуаціях постачальники пропонують дистриб'юторам не окремі найменування або види товару, а весь асортимент продукції конкретної торгової марки.

Основою побудови взаємовідносин між виробниками товару, дистриб'юторами і дилерами є господарський договір, сторони якого укладають його, виходячи з власних потреб і вигоди та використовуючи норми законодавства, що регулюють інші види договорів. Їх можна використати при укладенні договорів дистриб'юторів. Також в довгостроковому дистриб'юторському договорі необхідно якщо не перелічити весь асортимент товару, який буде реалізовуватися через дилера, то хоча б вказати їх в загальних рисах (групи, види і т. ін.). Поставка товару на реалізацію - це основа предмету дистриб'юторського

договору, хоча він містить й інші положення, що пов'язані з такою реалізацією. Так, наприклад, постачальник може надавати дистриб'ютору права на використання фірмового найменування у своїй діяльності; права на комерційну інформацію з метою надання дистриб'ютором послуг на рівні, не нижчому рівня постачальника [2, с. 85]. Слід зазначити, що укладання дистриб'юторських договорів для виробника має свої переваги, серед яких: вихід на нові ринки збуту; забезпечення реклами свого товару в регіоні, де знаходиться дистриб'ютор; можливість отримати плату за товар зразу ж після його поставки; виключення ризику збитків і псування товару на території іншої країни (якщо дистриб'ютор - іноземна фірма), оскільки право власності на товар переходить до дистриб'ютора зразу ж після його придбання.

Таким чином, можна констатувати, що дистриб'юторська діяльність є дуже важливим елементом сучасної ринкової економіки, оскільки вона зменшує витрати учасників всього логістичного ланцюжка та сприяє безперешкодному постачанню продукції виробників по всій території країни, а також за її межами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сидоров Д.В. Розничные сети. Секреты эффективности и типичные ошибки при работе с ними/ Д.В. Сидоров/ Вершина, М. – 2007 – 320 с.
2. Неруш Ю.М. Логистика: учеб.- 4-е изд., перераб. И доп./ Ю.М. Неруш/ М: изд-во Проспект, 2006 – 520 с.

УДК 658.01

Нечаєва І.А.¹, Ляшенко А.А.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-512 ЗНТУ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ СИСТЕМОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТУ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Операційний менеджмент як елемент системи управління значно впливає на ефективність діяльності, інтегруючи взаємодію підрозділів підприємства його взаємозв'язки з постачальниками і споживачами. Управління операційними системами – це безперервний процес впливу на продуктивність працівника, групи або організації в цілому з метою досягнення найкращих результатів з позиції поставленої мети.

Аналіз літератури свідчить, що проблеми операційного менеджменту та управління операційними системами розглядали такі зарубіжні та вітчизняні вчені: М. Мескон, Л. Геловей, Р.Б. Чейз, Дж. Лайкер, Дж. Риггс, П.І. Белінський, В.О. Василенко, В.Г. Воронкова, М.М. Іванов, Г.І. Капінос, О.В. Михайловська, О.М. Сумець, О.О. Трут та ін. Проте питанням дослідження сутності управління операційною системою підприємства та забезпечення її продуктивної діяльності поки що приділено недостатньо уваги.

Операційний менеджмент є самостійною галуззю управлінської науки та професійної діяльності, що спрямована на формування операційної системи організації та ефективну реалізацію її операційної функції. Розвиток будь-якої організації і рівень її конкурентоспроможності в значній мірі залежать від того, наскільки вдало організовано управління її операційною системою.

Операційний менеджмент передбачає трансформацію вхідних потоків у результатуючий продукт, що має цінність для споживача та здійснює ці трансформації за допомогою: людей, основних виробничих фондів, технологічних процесів, систем управління і планування. Таким чином, як об'єкт операційний менеджмент постає як управлінська діяльність, пов'язана з розробкою, використанням і вдосконаленням операційних систем, на основі яких виробляють основну продукцію чи послуги організації.

Операційна система організації - це система, що використовує операційні ресурси організації для перетворення фактора виробництва («вхід») на продукцію чи послугу («вихід»). Мета управління операційною системою організації - це формування такої операційної системи, що буде забезпечувати ефективне використання операційних ресурсів організації для досягнення її місії та цілей. Саме управлінський сектор регулює всю сукупність елементів операційної системи. Однак, ефективність управління залежить не лише від якості ухвалених рішень, а й від процесу та якості їхнього виконання. В свою чергу якість виконання управлінських рішень залежить від налагодженої співпраці всіх структурних підрозділів підприємства. Структура операційної системи - це сукупність елементів та зв'язків між ними, що забезпечують цілісність системи, тобто збереження основних властивостей системи за різних зовнішніх і внутрішніх змін.

Управління операційними системами повинно враховувати їхні властивості, а саме:

- нестандартність окремих параметрів системи і непередбачуваність їх поведінки;

- унікальність і стохастичність поведінки системи в конкретних умовах і водночас наявність у ній граничних можливостей, що визначаються ресурсами;

- здатність змінювати свою структуру та формувати варіанти поведінки;

- спроможність протистояти ентропійним тенденціям;

- здатність адаптуватися до зміни умов зовнішнього середовища;

- здатність і прагнення до цілеутворення, тобто спроможність до формування цілей всередині системи.

Важливим в менеджменті операційних систем є наступні особливості: цілісність, комунікативність, ієрархічність, структурність, цілеспрямованість, поліструктурність, відкритість, складність, гомеостатичність, результативність, надійність, гнучкість, керованість та довготривалість.

При управлінні операційними системами організацій необхідно звертати увагу на тип операційної системи. Найпоширеніша класифікація операційних систем заснована на характері виходу і типів використовуваного процесу переробки ресурсів. Згідно з цим критерієм, виділяють чотири типи операційних систем: проектні, дрібносерійні, масове виробництво та безперервний процес.

В сучасних умовах традиційні методи та процедури, що реалізуються при проектуванні та управлінні операційними системами у сфері виробництва, не можуть повною мірою використовуватися в сфері послуг, що обумовлюється особливостями самих послуг.

Управління операційною системою включає наступні складові: управління процесами проектування та створення операційної системи; управління її поточним функціонуванням; забезпечення стабільного функціонування операційної системи; управління якістю та продуктивністю; управління перетвореннями та розвитком операційної системи.

Сучасною практикою вироблено чотири групи загальних методів управління операційними системами: організаційні, адміністративні, економічні і соціально-психологічні. Інструменти та методи управління різняться в залежності від їх типів, вибір інструментів залежить від видів та сфери діяльності, ресурсів, що використовуються, напрямів розвитку, що є пріоритетними.

Отже, управління операційними системами залежить від їхніх властивостей, особливостей, типів, обраних інструментів та методів менеджменту та спрямоване на підвищення ефективності роботи операційної системи.

УДК 658.01

Нечаєва І.А.¹, Лучанінова Т.С.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-512 ЗНТУ

РОЛЬ ОПЕРАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Питання дослідження конкурентоспроможності промислових підприємств є важливими й актуальними як для економіки країни в цілому, так і для окремих виробників. У ринкових умовах висока конкурентоздатність суб'єктів господарювання є запорукою отримання високого і стабільного прибутку. Висока конкурентоспроможність – основна умова розвитку і життєдіяльності підприємства.

Конкурентоспроможність підприємства – це його властивість, яка характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним конкретної потреби порівняно з аналогічними об'єктами, представленими на певному ринку, у певній галузі.

Налагоджений та ефективний операційний менеджмент дає змогу суб'єктам господарювання організувати свій виробничий процес таким чином, щоб максимально ефективно використовувати наявні обмежені ресурси, задовольнити потреби споживачів і максимізувати власний прибуток. При цьому конкурентоспроможність компаній, що впроваджують операційний менеджмент, набуває довгострокового характеру.

Операційний менеджмент займається розробкою систем, що забезпечують максимально ефективне використання ресурсів у процесі їх перетворення на готовий продукт, а також управління цим процесом. В основі таких систем знаходиться трансформація, яку можна представити як механізм управління – саме тут чинники виробництва перетворюються на готову продукцію, роботу, послугу шляхом певного впливу на ресурси.

Роль операційного менеджменту у забезпеченні конкурентоспроможності організації розкривається через операційні фактори впливу (операційні пріоритети), характеристика яких наведена у таблиці 1.

Таким чином, в сучасних умовах для успішного функціонування на підприємстві повинна діяти система управління конкурентоспроможністю в процесі виробництва, основною ціллю якої буде організація випуску необхідної продукції заявленої якості, в оговорені терміни та об'єми – не дає детального опису майбутнього.

Основні функції операційного менеджменту в системі управління конкурентоспроможністю реалізуються через:

- операційне регулювання об'єму та номенклатури виробництва, що допомагає пристосовуватися до змін попиту;
- концентрацію уваги на попереджувальних заходах із забезпечення якості в процесі вибору сировини, допоміжних матеріалів, технологій;
- технологічний контроль за всіма етапами виробництва, що виключає можливість надходження дефектної продукції (полуфабриката) від одного циклу виробничого процесу до іншого, внаслідок чого підвищується якість продукції;
- активізацію виробничого персоналу та підвищення відповідальності за випуск високоякісної продукції шляхом впровадження нових форм організації праці, мотивації та стимулювання;
- постійне навчання персоналу.

Таблиця 1 – Операційні фактори впливу на конкурентоспроможність підприємства

Фактор	Характеристика
1 Діяльність керівництва та апарату управління	Організаційна та виробнича структури управління, професійний та кваліфікаційний рівень керівників тощо
2 Система технологічного оснащення	Оновлення устаткування та технологій, тобто заміна їх на більш прогресивні, забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємства, підсилює внутрішню гнучкість виробництва.
3 Сировина, матеріали і напівфабрикати	Якість сировини, комплексність її перероблення та величина відходів. Зменшення виходу готової продукції із використовуваної сировини, не комплексна переробка приводять до збільшення витрат виробництва, а значить, до зменшення прибутку, що, в свою чергу, не дозволяє розширити виробництво. Внаслідок цього знижується конкурентоспроможність. І навпаки, покращення використання сировини, його комплексне перероблення знижують витрати виробництва, а значить, підвищують конкурентоспроможність підприємства.

4 Збут продукції: його обсяг та витрати реалізації	Серйозно впливає на підвищення конкурентоспроможності підприємства: можна досягти непоганих результатів в виробництві, випускаючи продукцію вищої якості і відносно невисокої собівартості, але все буде зведене нанівець внаслідок непродуманої збутової політики. Тому підприємство намагається здійснити ефективний збут за рахунок продажу продукції, необхідної ринкові.
--	---

Таким чином, якщо керівництво підприємства буде реалізовувати у своїй діяльності функції операційного менеджменту, працювати над підвищенням ефективності операційного менеджменту, то це надасть підприємству одну з можливостей стати у своїй галузі лідерами й зробити свої підприємства результативними та рентабельними.

УДК 658.5 (477)

Нечаєва І.А.¹, Шостак М.Д.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-512 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ТОВАРІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Від того, наскільки добре організовані всі процеси, які спрямовані на досягнення мети організації, залежить успішність її функціонування на ринку компаній - виробників товарів. Основу діяльності кожного промислового підприємства складає операційний процес.

Знаходження оптимального варіанта організування операційного процесу виготовлення виробу полягає в тому, щоб поділити складний процес на прості, а потім об'єднати їх у єдиний комплекс у часі й просторі так, щоб забезпечити випуск готових виробів або надання послуг у необхідній номенклатурі та кількості, у потрібний строк. Щоб як найкраще впоратися з цими завданнями підприємства використовують сучасні форми та методи організації операційного процесу виробництва товарів.

Аналіз літератури свідчить, що вивченням цього питання займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені: Р.Б. Чейз, М. Мескон, Г.І. Капінос,

Ф.Д. Швець, В.А. Козловський, О.О. Трут, Й.М. Петрович, Б.А. Береговой, С.Е. Півоваров та ін.

Методи організації операційного процесу – це сукупність організаційно-технічних прийомів, способів поєднання чинників виробництва в просторі і в часі.

З урахуванням уривчастості операційного процесу можна виділити три основні методи організації: одиничний, партійний і потоковий (табл. 1).

На вітчизняних підприємствах особливостями використання форм та методів організації операційного процесу виробництва товарів є такі:

Для одиничного методу організації виробництва:

- неповторність номенклатури виробів протягом року;
- використання універсального обладнання і спеціального оснащення;

- розташування обладнання по однотипним групам;

- використання робітників з широкою спеціалізацією і високою кваліфікацією;

- значна питома вага робіт з використанням ручної праці;

- складна система організації матеріально-технічного забезпечення.

Таблиця 1 – Основні методи організації

Методи	Характеристика
Одиничний	Це метод організації виготовлення широкої номенклатури товарної продукції в одиничному або невеликому числі екземплярів.
Партійний	Це метод організації виготовлення обмеженої номенклатури виробів відносно невеликими партіями, коли процес їх виробництва повторюється з певною періодичністю.
Потоковий	Цей метод є основним методом організації операційного процесу в масовому і великосерійному виробництві, що характеризується стабільним випуском значних обсягів однорідної продукції.

Для партійного методу організації виробництва:

- запуск у виробництво виробів партіями;

- обробка одночасно продукції декількох найменувань;

- закріплення за робочим місцем кількох операцій;

- широке застосування поряд зі спеціалізованим обладнанням універсального.

Для організації потокового виробництва:

- спеціалізація кожного робочого місця на виконанні певної операції з постійним закріпленням одного чи обмеженої кількості технологічно подібних предметів праці;

- розташування робочих місць суворо за ходом технологічного процесу;

- узгоджене і ритмічне виконання всіх операцій на основі єдиного такту (ритму) потокової лінії;

- предмети передаються з операції на операцію поштучно або невеликими передагними (транспортними) партіями відповідно до заданого ритму, що забезпечує високий ступінь паралельності і безперервності роботи.

Отже, ефективність організації операційного процесу виробництва товарів значною мірою залежить від правильності підбору та застосування методів та форм організації операційного процесу. При правильному застосуванні потрібних методів та форм, які підходять підприємству, залежить успіх та швидке досягнення цілей компанії.

УДК 65.016

Пуліна Т.В.¹, Єськов К.О.²

¹ д-р екон. наук, проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ–514 ЗНТУ

ЖИТТЄВИЙ ЦИКЛ ОРГАНІЗАЦІЇ

Життєвий цикл організації відіграє важливу роль в системі чинників її внутрішнього середовища. Проте він не завжди виокремлюється внаслідок того, що сприймається не як ситуативна змінна, а як загальносистемна властивість організації, що відображається на інших складових її частинах. Багато труднощів і проблем організації визначаються саме рівнем її зрілості.

Загалом, життєвий цикл організації – це сукупність стадій, які проходить організація за період свого життя: народження, дитинство, юність, зрілість, старіння та відродження. Цей цикл складається із 6 етапів розвитку [1].

1 етап – Створення організації (народження). Відбувається реєстрація новоствореної компанії, початкове інвестування в її діяльність. Для заснування організації необхідна наявність трьох складових: достатність ресурсів, підтримуюча законодавча політика держави та легітимація у формі культурних цінностей. Для цього періоду характерно

приспосовування до зовнішнього середовища; проникнення на ринок; забезпечення свого виживання за збиткової діяльності на початку розвитку організації. В таких організаціях відсутній штат спеціалістів-професіоналів, не діють певні правила, нормативи та інструкції, відсутні або слабкі внутрішні системи планування. Переважна кількість організацій не можуть подолати цей етап розвитку. Основна ціль цього етапу – виживання (9 із 10 компаній зачинаються у 1 рік роботи).

2 етап – Зростання (молодість). Цей етап розвитку поділяється на два періоди:

- дитинство – зростання чисельності персоналу, підвищення спеціалізації на виробництві певного товару або послуги; закріплення на окремих сегментах ринку, забезпечення беззбиткової діяльності. Управління організацією має централізований характер;

- юність – подальше зростання чисельності персоналу, управлінські рішення приймаються кількома керівниками, збільшення кількості службовців та обслуговуючого персоналу, становлення вузького кола спеціалістів-професіоналів; жорсткість бюджету та інформаційної системи; спостерігається розширення цільових сегментів ринку, забезпечення високих темпів зростання прибутку, інвестування розвитку на засадах самофінансування. Головна ціль цього етапу – отримання перших прибутків.

3 етап – Середній вік. Організація збільшується за розмірами, відбувається подальше розширення сегментів збуту, орієнтація на регіональну диверсифікацію, ріст прибутків на оптимальному рівні; розподіл праці носить екстенсивний характер, формалізується політика та розподіл повноважень. В управлінні персоналом широко використовуються правила та посадові інструкції. На виробництві та в маркетингу працюють спеціалісти-професіонали. Головна ціль – систематичне зростання та становлення власного неповторного іміджу компанії.

4 етап – Зрілість. Для організації характерні великі масштаби та механічна вертикальна структура. Формалізація діяльності: більшість видів діяльності регламентується інструкціями. Значна кількість виробничих та обслуговуючих відділів. Відбувається остаточне формування іміджу фірми, збалансоване зростання доходів, орієнтація на галузеву диверсифікацію, підтримка рівня прибутковості на високому рівні. Головна ціль – підтримання створеного іміджу та зростання темпів надходження прибутків.

5 етап – Старіння (організаційний спад). Зменшення прибутковості та фінансової стійкості компанії. Збереження позицій або часткове

зменшення обсягів виробництва. Поступове згортання діяльності. Головна ціль – пошук шляхів реінжинірингу для компанії, певна підтримка іміджу, залучення капіталу.

6 етап – Відродження (стосується на всіх компаній). Проведення реінжинірингу з радикальною перебудовою бізнес-процесів, залучення значних обсягів інвестицій для впровадження інноваційних проєктів, оновлення форм, видів, напрямів діяльності та склад персоналу. Головна ціль – зростання компанії за рахунок колективізму, а також реінкарнація всіх існуючих функцій та галузей.

Якщо на стадії «Відродження» не виконуються певні дії, щодо запобігання кризового стану настає стадія «Смерть» – це організаційний спад, який визначається суттєвим зниженням ресурсної бази компанії і компанія припиняє своє існування [2].

Отже, кожна організація представляє собою свого роду живий організм, який проходить певні стадії у своєму розвитку. Таким чином, життєвий цикл організації має свій кінець, після чого вона, зрештою, зникає із ринку. Наразі для ефективного управління менеджерів нового покоління необхідно враховувати особливості управління на кожній стадії життєвого циклу організації, лише в цьому випадку можна забезпечити розвиток та конкурентоспроможність організації як в короткостроковій так в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Приходько В. В. Теорія організації: навчальний посібник / В. В. Приходько, В. І. Прокопенко, В. В. Малий, Дніпропетр. Національний гірничий університет, 2011. – 258 с.
2. Баєва О. В. Менеджмент у галузі охорони здоров'я / О. В. Баєва Навч. посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 640 с.

УДК 332.133.23

Пуліна Т. В.¹, Савенко Т. С.²

¹ д-р екон. наук, проф. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-521м

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА.

Металургійний комплекс є базовою галуззю народного господарства України, головна мета якого створення умов для розвитку економіки України на основі інноваційного оновлення галузі, що забезпечує

підвищення її економічної ефективності, екологічної безпеки конкурентоспроможності продукції, якості та обсяги поставок на внутрішній ринок, ринок країн СНД і світовий ринок.

Метою є розробка стратегії розвитку металургійного підприємства.

Функціонування вітчизняних металургійних підприємств відбувається під впливом процесів європейської інтеграції, проникнення іноземного капіталу та світової економічної кризи. Це ставить перед підприємствами металургійної галузі нові управлінські завдання, головним серед яких є побудова ефективного механізму управління, що забезпечує посилення конкурентних переваг і задоволення економічних інтересів власників підприємства. Це вимагає впровадження сучасних концепцій і технологій управління, зокрема стратегічного управління розвитком підприємства.

Найбільш поширеними стратегіями розвитку підприємства, які зазвичай називаються базисними або еталонними є такі:

- стратегії концентрованого зростання: стратегія посилення позицій на ринку, стратегія розвитку ринку та стратегія розвитку продукту;
- стратегії інтегрованого зростання: стратегія зворотної та вертикальної інтеграції;
- стратегії диверсифікаційного зростання: стратегія центрованої диверсифікації, стратегія горизонтальної диверсифікації та стратегія конгломеративної диверсифікації;
- стратегії скорочення: стратегія ліквідації, стратегія «збору врожаю», стратегія скорочення та стратегія скорочення витрат [1].

Актуальність розробки стратегії розвитку визначається тим, що вона дозволяє підвищити ефективність управлінських процесів. В процесі реалізації стратегії розвитку металургійні підприємства отримують інструментальну базу, яка дозволяє трансформувати систему чинників успішного стратегічного розвитку в систему цільових нормативів і ключових показників ефективної діяльності.

Розробка стратегії розвитку металургійного підприємства складається з таких етапів:

- процедури розробки бажаного стану організації, визначення: бачення, місії, цілей (карти цілей компанії і лічильної карти ключових показників ефективності);
- аналіз та обґрунтування конкретних заходів щодо використання сильних (слабких) сторін для досягнення можливостей;
- обґрунтування вибору стратегії розвитку.

Особливість процесу розробки стратегії полягає в тому, що він не є процесом її реалізації, а лише створює базу для реалізації стратегії і

досягнення підприємством поставлених цілей. Дуже часто спостерігаються випадки, коли підприємство не в змозі здійснити обрану стратегію. Це буває тому, що або невірно був проведений аналіз і зроблені невірні висновки, або тому, що відбулися непередбачені зміни у зовнішньому середовищі [2]. Однак часто стратегія не реалізується тому, що менеджмент компанії не може належним чином залучити наявний потенціал для реалізації стратегії. Особливо це відноситься до використання трудового потенціалу.

Наприклад, ПАТ «Запоріжсталь» використовує для стратегічного розвитку стратегію концентрованого росту з посиленням позицій на ринку за рахунок будівництва конвертерного цеху з безперервним розливом сталі.

Висновок: на основі методології формування стратегії розвитку підприємства, яка враховує як міжнародний досвід так і досвід працюючих вітчизняних моделей стратегічного управління, запропоновано алгоритм формування стратегії розвитку металургійного підприємства. Це дозволяє здійснити процес ефективного функціонування та розвитку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Виханский О.С. Стратегическое управление: учебник / О.С. Виханский. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Гардарики, 2002. – 296 с.
2. Берсуцький Я.Г. Аналіз господарської діяльності підприємства : Уч . допомога / Я.Г. Берсуцький , І.А. Дугінськими , Б.Л. Дугінськими . – Донецьк : ДІЕХП , 2000. – 181 с.

УДК 65.012.63

Тесленок І.Н.¹, Шевченко Ю.А.²

1 канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

2 студ. гр. ФЭУ-514 ЗНТУ

ДЕЛОВОЕ СОВЕЩАНИЕ КАК ФОРМА БИЗНЕС-КОММУНИКАЦИИ

Деловая коммуникация – важный элемент деятельности организации. Она может осуществляться в нескольких формах: деловые беседы, деловые переговоры, собеседование, споры, деловое совещание, торги и т.д. Наиболее распространенной и неотъемлемой частью

управления любым предприятием являются совещания, эффективность которых зависит от их правильной организации.

Совещание – важный элемент в бизнес-процессах любой организации. При правильной организации совещание – это инструмент, повышающий эффективность принятия решений, внедрения прогрессивных изменений или борьбы с кризисными ситуациями. Но часто совещания превращаются в пустые и бесполезные беседы, которые лишь поглощают время сотрудников. Хорошие совещания повышают эффективность компании и экономят время менеджеров.

Для достижения целей совещания необходимо досконально подготовить и четко организовать его проведение с учетом совокупности обязательных элементов.

Подготовка совещания начинается с определения необходимости и целесообразности проведения делового совещания. Менеджер должен сформулировать задачи, которые требуют оптимального и своевременного решения.

После того, как принято решение о необходимости проведения совещания, определяют повестку дня и состав его участников. Во время подготовки повестки дня необходимо определить: тему соответствующего совещания и содержание обсуждаемых проблем; условия, которые должен удовлетворять конечный результат совещания, для определения цели совещания; кто и какую подготовительную работу должен проводить.

Во время решения вопроса о составе участников необходимо особенно внимательно подойти к формированию списка по количественному и качественному составу. К участию в совещании необходимо привлечь должностных лиц, которые наиболее компетентны в обсуждаемой проблеме, а ими, как показывает практика, не всегда являются руководители подразделений. Что касается количества участников совещаний, то оптимальный вариант – соответствие количества участников совещания с количеством тех, кто активно участвует в обсуждении вопроса. Основным критерий отбора участников будущего делового совещания – это компетентность именно в вопросах повестки дня.

Для совещания рекомендуется отводить определенный день недели, что позволяет участникам совещания правильно спланировать свое рабочее время и подготовиться к нему. Лучший день для совещания – среда или четверг, так как недельная кривая работоспособности имеет заметный спад в понедельник и в пятницу. Из теории биоритмов известно, что у человека в течение рабочего дня наблюдаются два пика

повышенной работоспособности: первый – с 11 до 12 часов; второй – между 16 и 18 часами. Поскольку любое совещание нарушает ритм трудовой деятельности, проводить его в первой половине рабочего дня (первый пик) нецелесообразно.

Как правило, местом проведения значительной части (более 70 %) деловых совещаний является кабинет руководителя организации. Однако заседание лучше созвать в специально оборудованных для этой цели помещениях.

Подготовка участников совещания – последний этап подготовительной работы в процедуре организации деловых совещаний, когда предусматривается предварительное ознакомление всех участников с повесткой дня, необходимыми материалами. Каждый должен знать заранее тематику и задачи совещания.

Оптимальная продолжительность совместной умственной деятельности большого числа людей составляет всего 40–45 минут. Через 40–60 минут после начала совещания у его участников ослабляется внимание: начинается шум, лишние движения, разговоры.

Завершающий этап организации и проведения совещания – это принятие решения и согласования условий его реализации. Решения на совещании принимаются всеми вместе и каждым в отдельности. От того, насколько участнику совещания удалось включить свои идеи и комментарии в общее решение, зависит его эффективность.

Если учитывать, что генеральный директор крупного предприятия в среднем тратит 17 часов в неделю, исполнительный директор – 23 часа, а менеджер среднего звена – 11 часов в неделю на участие в совещаниях, то эффективность их проведения способна высвободить массу полезного времени и энергии.

Основная ошибка руководителей – игнорирование правила понимания информации, обозначенного специалистом в области управления. Если задуманное – 100 %, то высказанное составит – 70 % от задуманного, услышанное – 80 % от высказанного, понятое – 70 % от услышанного, а запомнится лишь 60 % от понятого. Можно сделать вывод о том, что деловое совещание – один из самых ответственных видов деятельности руководителя. Правила эффективного проведения совещания помогут руководителю сэкономить время на подготовку и более успешно регулировать процесс самого совещания.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРИЙОМИ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ПОЛІПШЕННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

На сьогоднішній день, в умовах загострення конкуренції, коли щодня з'являються нові, успішні компанії та приносять з собою цілий ряд інновацій та нововведень, гостро постає питання – як же зберегти свою позицію на ринку та не втратити завойовану клієнтуру.

На це питання відповіли ще багато років тому у США та Японії, коли було розроблено перші, а надалі й основні, концепції безперервного поліпшення діяльності організації. Вся справа в тому, що кожне підприємство має поставити собі за мету постійно та систематично поліпшувати свою діяльність, адже організація, яка перестає удосконалюватись, втрачає конкурентоспроможність.

Розглянемо детальніше основні концепції безперервного поліпшення діяльності організації.

Концепція «кайдзен» – це філософія постійного вдосконалення всіх аспектів діяльності підприємства. У процесі безперервного поліпшення бере участь кожен співробітник компанії: «знайшов помилку – виправ». Поліпшення можуть бути незначними, але в результаті вони дають суттєве вдосконалення роботи компанії – це і якість продукту/послуги і якість обслуговування, процесів, технологій, персоналу, менеджменту, корпоративної культури і т.д. Концепція «кайдзен» широко застосовується на найуспішніших українських підприємствах, де кожен робітник має пройти курси по організації робочого місця (система «5S»), стандартизації та усуненню невинуватених втрат [2].

Широкого поширення набула й концепція TQM (Total Quality Management), яка представляє собою філософію загального управління якістю. Головна ідея TQM полягає в тому, що компанія повинна працювати не тільки над якістю продукції, але й над якістю роботи в цілому, включаючи роботу персоналу. Постійне одночасне вдосконалення цих трьох складових: якості продукції, якості організації процесів і рівня кваліфікації персоналу – дозволяє досягти більш швидкого й ефективного розвитку бізнесу. Якість визначається такими категоріями, як ступінь реалізації вимог клієнтів, зростання фінансових показників компанії і підвищення задоволеності службовців своєю роботою [1].

Проаналізувавши діяльність вітчизняних підприємств, можна виділити такі основні підходи до процесу безперервного вдосконалення: – методика швидкого аналізу рішення (FAST) – проривний підхід, який фокусує увагу групи на певному процесі в ході 1–2-денної наради для визначення способів, якими група може покращити цей процес впродовж наступних 90 днів; – бенчмаркінг – систематичний метод визначення, розуміння та творчого розвитку товарів, послуг, проектів, обладнання, процесів і процедур більш високої якості для покращення поточної діяльності компанії шляхом вивчення того, як різні компанії виконують однакові або схожі операції; – перепроєктування – акцентує увагу команди по вдосконаленню на поліпшенні існуючих процесів, які функціонують досить успішно і в даний момент; – реінжиніринг – характеризується розробкою нового процесу або інновацією процесу і є найбільш радикальним та матеріально затратним із усіх вищеперахованих методів [3].

Та який би підхід не вибрала для досягнення своїх цілей організація, їх реалізацією має займатися спеціалізована група по вдосконаленню діяльності організації. В даний час, у світі широко використовуються чотири різних типи груп: групи вдосконалення діяльності підрозділів; гуртки якості; групи вдосконалення процесів; цільові групи.

Таким чином, можна зробити висновок, що безперервне поліпшення діяльності організації – це, дійсно, один із найефективніших засобів забезпечення конкурентоспроможності організації, який полягає у постійному, систематичному вдосконаленню всіх факторів, пов'язаних з процесом перетворення вхідних параметрів у кінцевий продукт на тривалій основі. На сьогоднішній день, завдяки світовому досвіду, на українських підприємствах широко застосовуються такі концепції безперервного вдосконалення як: TQM та «кайдзен», які допомагають їм вийти на якісно новий рівень розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравченко В.О. Менеджмент/ В.О. Ключко// Навчальний посібник – Одеса: Антлант, 2013 – 165 с.
2. Масааки Имаи Кайдзен: ключ к успеху японских компаний/ И. Масааки - Москва : Альпина Пабlishерз , 2010 – 336 с.
3. Широкова Г.В. Управління організаційними змінами/ Г.В. Широкова// Навчальний посібник - СПб.: Издат. будинок С.-Петербур. держ. ун-ту, 2005. – 432 с.

УДК 658.52.011.56

Риженко О.М.¹, Сердюкова Т.Р.²

1 канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

2 студ. гр. ФЕУ-511 ЗНТУ

УПРАВЛІННЯ ЗАМОВЛЕННЯМИ В ЛОГІСТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ НА РОЗПОДІЛЬНИХ ЦЕНТРАХ

Комерційна логістика – це область діяльності, яка набуває все більшого практичного значення тому державний і приватний сектори виявляють все більший інтерес до сфери комерційної логістики.

Управління замовленнями – одна з найважливіших функцій розподільної логістики її частка в логістичних витратах на етапі розподілу значно менше частку транспорту і управління запасами. Однак роль цієї функції дуже значна. По суті саме управління замовленнями забезпечує ефективне просування матеріальних потоків логістичними ланцюгами на шляху від виробника до споживача [1].

У широкому розумінні управління замовленнями є синтетичною функції і притаманне управління матеріальними потоками і на етапі матеріально-технічного забезпечення, і на етапі збуту готової продукції однак пріоритетне значення воно набуває лише в тісній інтеграції з функціями маркетингу, тому є визначальним для всієї виробничо-комерційної діяльності підприємства.

Значне підвищення ефективності управління потоковими процесами (матеріальними, інформаційними) дає безпаперова технологія управління замовленнями. Це технологія відбору продукції на замовлення (заявки) в системі зберігання і переробки логістичної системи без використання паперової документації паперовий документ замінюється електронним на індикаторі портативного терміналу, яким користується, наприклад, комплектувальник, виводиться необхідна для роботи інформація обмін даними між робочими терміналами та локальної (складський) ЕОМ може бути організований двома способами [2].

Перший спосіб полягає в тому, що в пам'яті терміналів всіх підрозділів системи зберігання і переробки продукції завантажуються відповідні серії і параметри замовлень реквізити кожного з замовлень в виводяться на той чи інший термінал послідовно, за запитом оператора принтери терміналів, розташованих у відповідних підрозділах, можуть віддрукувати необхідні товаросупровідні документи після закінчення виконання всієї серії замовлень, інформація про них вводиться в центральну еом логістичної системи.

Другий спосіб – це здійснення обміну інформацією між робочими терміналами та ЕОМ через радіоканали цей спосіб доцільний в тих логістичних системах, в яких спостерігається високий відсоток екстрених замовлень ЕОМ може перервати виконання поточного замовлення і організувати виконання пріоритетного замовлення без втручання диспетчера системи зберігання і переробки продукції.

За обох випадків вся інформація про матеріальний потік (його розміщення, рух, підбір і ін.) Вводиться оператором безпосередньо в локальну мережу без паперового носія потім необхідна інформація по локальній мережі передається автоматично в центр управління логістичною системою.

Всі зусилля виробництва і системи збуту (маркетингу) господарської структури можуть бути зведені нанівець, якщо поточний завдання фізичної доставки не буде вирішено на рівні логістики.

У зв'язку з цим слід підкреслити, що роль логістики в умовах розвитку економіки в цілому і ринкових відносин зокрема постійно, тому що вона допомагає вирішити складні проблеми і домогтися в очікуваних суб'єктах господарювання результаті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аникин Б.А. Логистика [Текст]: учебник / под ред Б.А. Аникина 2-е изд, перераб и доп. - М: ИНФРА-М, 2000 – 352 с.
2. Альбеков А.У. Коммерческая логистика [Текст] / А.У. Альбеков, О.А. Митько - Ростов н /Д: Феникс, 2002 - 416 с

УДК 658.5.012.7

Риженко О.М.¹, Яворська А.С.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-511 ЗНТУ

ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІФІРМОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ОСНОВІ КОНТРОЛІНГУ

Контролінг являє собою концепцію, спрямовану на локалізацію вирішення виникаючих і прогнозованих проблемних ситуацій, своєчасне виявлення та ліквідацію вузьких місць у процесі господарської діяльності, а також на централізацію та оптимізацію управлінських рішень на новому якісному і правовому рівні. Контролінг - система управління підприємством на основі інтеграції планування, регулювання і контролю процесу досягнення кінцевих цілей з урахуванням оптимізації результатів

роботи підприємства (тобто управління за результатами, що ріднить її з системою бюджетування). Тому контролінг іноді сприймається як продовження системи бюджетування на стадії прийняття рішень і контролю. Бюджетування дає об'ємну кількісну і якісну інформацію про майбутній розвиток підприємства і його структур, а система контролінгу забезпечує ефективну реалізацію комплексу планів (бюджетів) [1].

Процеси планування та контролю щодо конкретних об'єктів, які характеризують специфічними ознаками: методами планування і контролю; вхідний інформацією про розвиток зовнішньої і внутрішньої середовища функціонування підприємства; планово-контрольної інформацією (вихідний інформацією); суб'єктами планування та контролю (служби контролінгу).

Специфічні структури планів і звітів, обумовлені предметом планування: орієнтованість планів усіх структур на фінансово-економічні результати та ліквідність планово-контрольних розрахунків; максимізація прибутку та вартості капіталу підприємства при постійному збереженні певного рівня ліквідності; превалювання стратегічних цілей і планів при виробленні конкретних рішень (планів) в поточному періоді.

Етап планування в рамках циклу контролінгу здійснюється за технологією зустрічних потоків: спочатку планування здійснюється "зверху вниз", а потім зустрічний потік – "знизу вгору". Тому одна з задач контролінгу – розробка методики коригування планових завдань, координація окремих видів планів і зведення їх в єдиний план по підприємству.

Етап контролю відхилень факту від плану передбачає аналіз фактичних даних по контрольованих величин і вироблення заходів щодо усунення небажаних відхилень. При цьому кожен працівник підприємства повинен діяти самостійно щодо усунення відхилень у межах визначеної йому компетенції. Організаційні одиниці при цьому є або регуляторами, або об'єктами регулювання, або одночасно і тим і іншим [1].

Управління підприємством на основі контролінгу передбачає створення спеціальних структурних підрозділів, які покликані реалізувати наступні функції: методологічну (розробка ключових показників ефективності, методики планування, обліку, мотивації, контролю); контрольну (достовірність облікової, аналітичної та вторинної інформації та оцінка процесів і наслідків прийнятих рішень); аналітичну (фіксація і аналіз відхилень, виявлення причин, обґрунтування пропозицій керівництву); інформаційну (інформаційне забезпечення процесу планування і коригування планів з урахуванням мінливих умов зовнішнього і внутрішнього середовища).

У відповідності з функціями та завданнями служба контролінгу дає рекомендації, як і коли планувати, формуючи систему комплексного планування, розробляє методи планування і схему збору та обробки інформації, а також оцінює можливість реалізації запланованих заходів [2].

Контроль за реалізацією планів передбачає розробку методів ведення контролю в залежності від виду плану; визначення місця його проведення, обсяг, способи передачі результатів контролю лінійним керівникам, відповідальним за виконання планових завдань; визначення допустимих відхилень контрольних величин [2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Манн Р., Майер Э. Контроллинг для начинающих. / Манн Р. Майер Э. // – Москва.– Финансы та статистика, 2004. – 58–95 с.
2. Хан Д. Планирование та контроль: Концепция контроллинга. / Хан Д. // Пер. с нем. - Москва.- Финансы и статистика, 2005. – 16–54 с.

УДК 004.738.5.338.46:339.178

Сорина О.А.¹, Петюк В.А.²

¹ старш. преп. ЗНТУ

² студ. гр. ФЭУ-534 ЗНТУ

ОРГАНИЗАЦИЯ БИЗНЕСА ПО ИНТЕРНЕТ-ПРОДВИЖЕНИЮ ТОВАРОВ И УСЛУГ

В современном мире активно развиваются инновационные подходы к продвижению и позиционированию товаров и услуг. Наибольший вклад в этом направлении вносит Интернет. С ростом Сети все больше и быстрее развивается интернет-маркетинг. Сложно представить человека, который бы сегодня не пользовался Интернетом, что позволяет современным предпринимателям получать максимальный эффект от потенциальной целевой аудитории.

Интернет-маркетинг отличается от традиционного средой реализации комплекса мер, которой и является Интернет. Возможностей по продвижению продукции и услуг данным способом множество, а перечень продуктов для продвижения в Интернет практически бесконечен. Это может быть как шариковая ручка, так и самолет или даже сервис по ремонту компьютерной техники.

Продвижение товаров и услуг в сетях имеет следующие направления: использование аккаунта в социальных сетях, продвижение собствен-

ного блога компаний, использование фото и видеохостингов, использование систем поиска упоминаний.

На сегодняшний день значительную популярность среди заказчиков интернет-рекламы имеет такое направление, как вирусный маркетинг. Он подразумевает распространение вирусной рекламы, что имеет ряд преимуществ: низкая себестоимость рекламной компании, формирование лояльности клиента к бренду компании, а также продукции, отсутствие ограничений на законодательном уровне.

Заказчиками такого вида рекламы в основном являются либо крупные бренды, которые хотят просто поддержать свой статус, либо небольшие компании, которые разрабатывают инновационную продукцию (услугу).

Основным достоинством Глобальной сети является возможность тесного контакта рекламодателя и конечного потребителя при минимальных затратах. Существует некий алгоритм данного процесса, независимо от продукта или услуги, который нужно продвигать: определение бюджета проекта, выбор доменного имени, сбор необходимых материалов для данного продукта или услуги, создание сайта, определение необходимых методов интернет-маркетинга, применение выбранных методов и поддержка сайта.

Продвижение продукта в Интернет объединяет работу над продуктом (услугой) с работой над инструментами продвижения. Данная сфера заставляет постоянно развиваться и совершенствоваться в условиях быстро меняющейся информационной среды Интернета.

Для того, чтобы правильно организовать бизнес по интернет-продвижению товаров и услуг нужно знать несколько основных факторов. Во-первых нужно составить бизнес-план. Далее важно грамотно подобрать персонал, а главное найти программиста, который поможет с созданием сайта. Все должно быть функционально. Нельзя забывать о юзабилити, так как этот показатель едва ли не самый определяющий. Удобность и лаконичность использования сайта, вся необходимая информация, комфортная система поиска – это далеко не все составляющее юзабилити. Нужно отметить, что данный вид бизнеса позволяет сократить временные издержки и максимально автоматизировать процессы продвижения.

Интернет-реклама и онлайн-продвижения считаются самым правильным выбором для любой компании. Данный вид рекламы растет не только количественно, но и качественно. Очень быстро развиваются инструменты анализа и появляются новые функции в данной сфере. Сделав выводы из всех выше перечисленных преимуществ, можно сказать, что

Интернет является благоприятной почвой для развития как бизнеса, так и экономики в целом.

УДК 004.738.5.338.46

Сорина О.О.¹, Келлер М.С.²

¹ старш. преп. ЗНТУ

² студ. гр. ФЭУ-522 ЗНТУ

МЕТОДЫ И ИНСТРУМЕНТЫ ПРОДВИЖЕНИЯ ТОВАРОВ И УСЛУГ В СЕТИ ИНТЕРНЕТ

Современные тенденции развития рынка способствуют к формированию инновационных подходов к продвижению товаров и услуг организаций. В последние годы, активное развитие получил интернет-маркетинг, целью которого является получение максимального эффекта от потенциальной целевой аудитории.

Одним из подходов к продвижению товаров и услуг, является Интернет маркетинг который связан с такими элементами как: цена и продукт и место продаж и продвижение. Средой для интернет-маркетинговой компании является сеть Интернет.

Интернет-продвижение – это комплекс мероприятий направленных на увеличение спроса, популяризации предприятия или товара, посредством сети Интернет.

На практике видно, что подавляющее большинство товаров представлено в интернете на собственных виртуальных площадках(сайтах), основными средствами продвижения продукта являются средства поисковой оптимизации и контекстной рекламы, инструменты социальных сетей, средства банерной рекламы, и инструменты которые позволяют осуществлять формирование искусственной информационной среды.

Средства поисковой оптимизации включают в себя набор инструментов, для динамичного внутреннего и внешнего развития ресурса. Это значит, что происходит совершенствование основной информации в виде заголовков, описаний, ключевых слов, а так же внешнего окружения сайта в виде форумов, блогов, порталов.

Контекстная реклама основывается на соответствии содержания рекламного материала контексту интернет-страницы, на которой размещен данный материал. Основными системами контекстных объявлений являются системы Яндекс.Директ, Google, Adwords, Begun.

Применение средств контекстной рекламы характерно быстрым стартом и моментальной остановкой компании, высокой целевой направленностью, гибкостью настроек географического и временного

таргетинга, относительно дороговизной каждого привлеченного на сайт клиента.

Востребованным и актуальным стало использование продвижения товаров в социальных сетях. Информация воспринимается как независимая относительно рынка. К инструментам продвижения относят банерную рекламу, контекстные объявления, реклама в группах и сообществах и игровых приложениях. Применение инструментов социальных сетей характеризуется относительно дешевой.

К формированию информационной среды относят записи в блоге, микроблогосфере, инструменты вирусного и пратизанского маркетинга в сети Интернет. Эффект может быть достигнут без денежных затрат

В банерной рекламе используются графические или анимационные изображения в специальных областях сайтов или порталов. Направление такой рекламы в основном на достижение имиджа. Банеры могут быть кикабельными и некикабельными. Банерная реклама является дорогим источником привлечения клиентов.

Видео реклама характерна для способа прямого продвижения и так же целенаправленна, как реклама товара посредством стандартных видеороликов на телевидении.

Продвижение продукта в сети Интернет – это развивающийся процесс, в котором работа над продуктом и инструментами его продвижения соприкасается и постоянно совершенствуется в условиях быстро меняющейся информационной среды Интернета, которая используется для маркетинговых коммуникаций.

Реклама в сети выгодна потому, что она остается на виду круглосуточно. С ней может ознакомиться максимальное число пользователей, чего не могут обеспечить стандартные СМИ, ТВ, радио-площадки с незначительной зоной охвата.

УДК 332.021.8

Ткачук О.Ю.¹, Амелькина А.О.²

¹ канд. с./г. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-522 ЗНТУ

УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В ПОДОЛАННІ БІДНОСТІ В РЕГІОНІ

Моніторинг показників рівня життя населення та бідності свідчить про певні позитивні тенденції. В області зроблені важливі кроки до досягнення основної мети - стабілізації рівня життя населення, скорочення масштабів та усунення найгостріших проявів бідності.

Метою Обласної програми подолання та запобігання бідності на 2012-2015 роки є зменшення кількості бідного населення серед

працюючих, сімей з дітьми, особливо багатодітних, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, безробітних, інвалідів, пенсіонерів, в сільській місцевості та запобігання хронічній бідності, а також скорочення чисельності бездомних осіб.

Бідність - це комплексна проблема, подолання якої у сучасних складних соціально-економічних умовах є довготривалим процесом. Оптимальним способом розв'язання цієї проблеми є поєднання активної соціальної політики, спрямованої на зростання зайнятості через створення нових робочих місць із гідними умовами та оплатою праці, з ефективною адресною підтримкою найуразливіших верств населення.

Розв'язання проблеми бідності передбачається за такими напрямками:

- стимулювання сталого зростання у реальному секторі економіки;
- підвищення рівня зайнятості населення та розвиток ринку праці;
- забезпечення гідних умов та оплати праці, насамперед шляхом розвитку соціального діалогу як важливого чинника вирішення соціально-економічних проблем;

- посилення адресності соціального захисту вразливих верств населення;

- реформування та покращення медичного обслуговування населення.

З метою стимулювання сталого зростання у реальному секторі економіки передбачається:

- створення умов для забезпечення стабільного розвитку підприємств реального сектору економіки на основі інноваційно-інвестиційної складової, залучення в регіон іноземних інвестицій та приватного капіталу;

- сприяння розвитку підприємницької діяльності, підтримка малого та середнього бізнесу;

- стимулювання розвитку внутрішнього ринку, підтримка вітчизняного виробника.

З метою підвищення рівня зайнятості населення та розвитку ринку праці передбачається спрямувати зусилля на:

- легалізацію зайнятості, посилення мотивації громадян до легальної продуктивної праці;

- сприяння розвитку підприємництва та самостійній зайнятості населення;

- зменшення безробіття серед сільського населення шляхом стимулювання агропромислової кооперації, розбудови інфраструктури села, створення переробних підприємств, доступної для сільгоспвиробників торговельної мережі;

- проведення належної профорієнтаційної роботи, сприяння підготовці кадрів вищими та професійно-технічними навчальними закладами області відповідно до потреб економіки та ринку праці;

- забезпечення професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників;

- сприяння працевлаштуванню осіб, які потребують соціального захисту і не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці, в тому числі інвалідів і громадян похилого віку;

- забезпечення ефективної роботи служби зайнятості області з надання відповідних послуг населенню та роботодавцям.

З метою забезпечення гідних умов та оплати праці шляхом розвитку соціального діалогу, як важливого чинника вирішення соціально-економічних проблем передбачається:

- вжиття заходів з легалізації заробітної плати;

- забезпечення сталого зростання реальної заробітної плати;

- забезпечення своєчасної виплати заробітної плати та погашення заборгованості з неї;

- оптимізація мережі бюджетних установ з урахуванням потреб у наданні послуг і спрямування вивільнених коштів на підвищення заробітної плати працівникам бюджетної сфери;

- сприяння укладанню колективних договорів і угод на регіональному, територіальному і локальному рівнях;

- посилення ролі колективно-договірного регулювання у забезпеченні захисту прав працівників, дотриманні гарантій в оплаті праці.

З метою посилення адресності соціального захисту вразливих верств населення необхідні наступні заходи:

- удосконалення процедури прийому громадян, які звертаються за призначенням соціальної допомоги, за принципом «єдиного вікна»;

- підвищення якості та адресності соціальних послуг;

- сприяння переходу до принципу адресності під час надання соціальних допомог і пільг;

- соціальне забезпечення, супровід та обслуговування осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах (інваліди, діти-інваліди, бездомні, особи, звільнені з місць позбавлення волі);

- соціальна підтримка сімей, дітей та молоді, зокрема, забезпечення оздоровлення та відпочинку дітей, впровадження обов'язкової дошкільної освіти;

- реалізація та захист прав дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей-інвалідів.

З метою поліпшення медичного обслуговування населення передбачається:

- участь медичних фахівців області у розробленні державних соціальних стандартів і нормативів надання медичної допомоги, а також законодавчих актів щодо медичного страхування;
- оптимізація мережі медичних закладів та установ для підвищення якості надання медичної допомоги;
- посилення контролю за якістю медичної допомоги, лікарських засобів і виробів медичного призначення;
- здійснення заходів щодо поліпшення стану здоров'я матері та дитини;
- пропаганда здорового способу життя.

При розробці стратегії боротьби з бідністю влада повинна взяти за основу такі базові принципи:

- необхідно створити умови для виходу з бідності більшості населення на трудовий, а не на соціально - дотаційній основі. Зрозуміло, що цей пріоритет повинен базуватися на довгострокових програмах розвитку національної економіки та забезпечення високого рівня зайнятості;
- сформувати ефективну систему підтримки лише для соціально вразливих груп населення (людей похилого віку, інвалідів, сімей з дітьми та ін.). Зростання рівня зайнятості та трудових доходів дозволить підвищити соціальні стандарти і забезпечити соціальну справедливість у суспільстві.

Владі необхідно чітко визначити головні пріоритети:

- затвердити напрями розвитку галузей економіки, враховуючи підвищення продуктивності праці, потребу в робочій силі, створення необхідної кількості робочих місць роботодавцями та професійної підготовки потрібних для цього фахівців. Це дозволить збільшити фінансові ресурси для самозабезпечення працюючого населення і виходу з бідності самостійно;
- сконцентрувати дії влади на інституціональному регулюванні ринку праці, а також реформуванні системи оплати праці і допомоги безробітним, їх перекваліфікації. Необхідно забезпечити гарантії підвищення рівня трудових доходів на базі затвердження мінімальної погодинної оплати; скорочення числа низькооплачуваних працівників, збільшення частки оплати праці в собівартості продукції, вдосконалення системи оплати праці працівників бюджетної сфери на основі упорядкування єдиної тарифної сітки;

– врегулювати питання, що стосуються визначення розміру прожиткового мінімуму. Переглянути набір продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, які не змінювалися з 2000 року і не відповідають сучасним потребам;

– задіяти механізми соціального, ділового і політичного партнерства та інтегрувати соціальну політику в програми економічного розвитку галузей і регіонів. Побудувати ефективні партнерські відносини між роботодавцями, профспілками і державою;

– розробити механізми, що стимулюють легалізацію заробітної плати і скорочення масштабів «сірої» та «тіньової» економіки;

– продовжити реформування системи соціальних пільг на основі їх заміни адресними виплатами; встановити справедливі правила розподілу суспільних благ;

– стимулювати мале та середнє підприємництво, створити умови для «легкого» входження в бізнес усіх зацікавлених у цьому громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про Департамент соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]: Положення Запорізької обласної державної адміністрації: [затверджено розпорядженням голови обласної державної адміністрації № 639 від 24.12.2012 р.]. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/images/article/original/000024/24844/241212n639d.pdf>

2. Про внесення доповнень до розпорядження голови облдержадміністрації від 24.12.2012 № 639 «Про затвердження Положення про Департамент соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації» [Електронний ресурс]: Розпорядження голови обласної державної адміністрації: [затверджено розпорядженням голови обласної державної адміністрації № 420 від 03.09.2013 р.]. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/images/article/original/000030/30433/030913n420p.pdf>

3. Про обласну програму подолання та запобігання бідності на 2012–2015 роки. – Режим доступу: http://www.rada.zp.ua/session_out.php?164

4. Дзюндзюк В.Б. Ефективність діяльності публічних організацій: [монографія] / В.Б. Дзюндзюк. – Х. : Вид-во ХарПІ УАДУ «Магістр», 2003. – 236 с.

5. Нижник Н.Р. Модернізація Української держави як передумова соціальної ефективності державного управління / Н.Р. Нижник, Л.А. Пашко // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2010. – № 1/2010. – 95-99 с.

6. Зайцев Ю.К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства: методологія і практика. Монографія / Ю.К. Зайцев. – К.: КНЕУ, 2002. – 188 с.

7. Якубенко В.Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці/В.Д. Якубенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 252 с.

8. Зайцев Ю.К. Трансформаційна економіка: Навчальний посібник/Ю.К. Зайцев, В.С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2006. – 612 с.

9. Любохинець Л.С. Предмет і методологічна основа публічного адміністрування [Електронний ресурс] / Л.С. Любохинець, А.В. Мейш. - Режим доступу: http://dn.tup.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1201&T=01&lng=1&st

СЕКЦІЯ «МАРКЕТИНГ»

УДК 339.138

Павлішина Н.М.¹, Наливайко К.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-113 ЗНТУ

РОЗВИТОК БРЕНДІВ В УКРАЇНІ НА ПРИКЛАДІ ПАТ «ROSHEN»

Наразі в Україні проходять активні інтеграційні процеси у світове господарство. Вітчизняний ринок стає середовищем діяльності глобальних компаній, користувачів глобальних брендів, а відтак адаптером новітніх глобальних брендингових програм, спрямованих на вітчизняного споживача та опосередковано – на вітчизняного виробника.

За останні роки в Україні з даної тематики надруковано низку праць зарубіжних авторів, серед яких: Д.А. Аакер, Дж. Бойтт, Дж. Траут та інші. Проблеми становлення та розвитку українських брендів знайшли своє відображення в працях і публікаціях вітчизняних авторів, таких як: В.А. Білошапка, Н.В. Безрукова, Г.В. Загорій, В.А. Усенко та інші.

Бренд – унікальна комбінація цінностей торгової марки, за яку споживач сплачує додаткову вартість або просто надає перевагу при покупці, часто викликає унікальні емоції.

З погляду методології, бренд – це сукупність уявлень споживача (як об'єктивних, так і суб'єктивних), якими супроводжується сприйняття ним певної торгівельної марки. Отже, в той самий момент, коли починається споживання продукту, починається і формування уявлення про нього (про його властивості, переваги та недоліки), починається формування бренду. Зрозуміло, що з практичної точки зору, торгова марка починає працювати на своїх власників (стає брендом) лише тоді, коли вже спроможна генерувати додану вартість, яка перевищує споживчу цінність інших подібних продуктів – «не брендів». І цей перехід в іншу якість – тонка грань, обумовлена багатьма чинниками. Власне, торгова марка, яка стала брендом – це завжди більше, ніж яскрава картинка, оскільки за нею стоїть бізнес-стратегія, що й привела до успіху.

Для формування вітчизняними виробниками успішних брендів необхідні великі зусилля і грошові кошти, щоб «перехопити ініціативу» у зарубіжних конкурентів, які здійснюють рекламний тиск на споживача.

До факторів, що здійснюють вплив на розвиток бренду відносяться:

- не повністю розвинута ринкова економіка України. Таке становище зумовлене тим, що країна належить до держав, які після розвалу СРСР самостійно формує свій розвиток без стороннього інвестування;

– відсутність гнучкого мислення щодо розвитку сучасної держави про-європейського зразка. Прискорення розвитку будь-якої сфери потребує здійснення таких першочергових заходів у державній політиці: боротьба зі стереотипами пострадянського характеру, постійне «гучне» інформування світу про позитивні зміни; покращення інвестиційного клімату.

Незважаючи на складнощі формування і функціонування брендів, в Україні успішно функціонує бренд «Roshen» – бренд одного з найбільших в Україні виробників різноманітних кондитерських виробів (більш двох сотень видів).

«Roshen» входить до складу групи «Укрпромінвест», разом з деякими іншими відомими на території країни підприємствами. Фабрики компанії перебувають уже не тільки в Україні, але також у Росії й Литві. Вироблена на них продукція експортується в різні країни по усьому світу, включаючи й такі, як США та Німеччина.

Етапи формування бренду «Roshen»:

1 етап – виробник споконвічно носив громіздку назву «Укрпромінвест-Кондитер». Назва була задумана таким чином, щоб нормально звучати й для закордонних клієнтів самих різних країн – однієї із цілей ребрендинга було саме бажання подальшого виходу на закордонні ринки;

2 етап – комунікація бренду почалася з класичної комплексної рекламної кампанії. Щоб досягти максимального охопту цільової аудиторії, компанія задіяла загальнонаціональні телевізійні канали, так як ТБ - найбільш масовий засіб розповсюдження інформації;

3 етап – створено іміджевий ролик: «компанія Рошен - українська компанія». З'явився слоган: «Україна. Від краю до краю! Українці. Від серця до серця!»;

4 етап – проведення активної PR-компанії в пресі та у мережі Інтернет;

5 етап – перехід до використання всіх видів ATL-реклами;

6 етап – перехід до використання всіх видів BTL-реклами.

Висновок. Формування і функціонування брендів в Україні - одна з найважливіших умов для повноцінної інтеграції у світове господарство. Існує ряд проблем, однак, незважаючи на складнощі, в країні існує та ефективно функціонує бренд «Roshen», що доводить можливість становлення власних українських брендів та їх вихід на міжнародні ринки.

УДК 659.136

Павлішина Н.М.¹, Сухорученко Ю.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-411 ЗНТУ

ПОЗИТИВНІ ТРИГЕРИ В РЕКЛАМНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Емоції – особливий вид психічних процесів і станів людини, які проявляються в переживанні будь-яких значущих ситуацій, явищ і подій протягом життя. Дослідження показують, що рішення про покупку на 80 % приймається під впливом емоцій і лише на 20 % – під впливом логіки. У рекламі завжди продають емоції і рівень довіри. Якщо споживач не довіряє компанії він звернеться до конкурента. Тобто, якщо немає емоцій – немає продажів. Емоції в рекламі мотивують купити саме зараз.

У рекламній діяльності звернення до позитивних емоцій є аксіомою. Адже, по-перше, будь-які сильні емоції є основою для довгострокового запам'ятовування, а по-друге, в абсолютній більшості випадків поведінка людини організовується за принципом: пошук приємного, уникнення неприємного.

У практиці рекламних звернень виділяються два види позитивні емоції:

Перший вид – емоції інтересу. Інтерес забезпечує підтримання належного рівня активності організму і психічної діяльності людини. Інтерес – це головний мотиваційний стан в повсякденній діяльності людини. Основні причини інтересу – новизна, складність і незвичайність. Інтерес фокусує увагу, управляє сприйняттям і мисленням. А мислення завжди визначено будь-яким інтересом. Ось кілька типових зразків реклами, яка прагне залучити інтерес споживачів:

а) незвичайні візуальні рішення (при цьому, для того щоб людина зосередила увагу, рекламний об'єкт повинен не стільки «кидатися» в очі, скільки спонукати бажання дивитися на нього усвідомлено):

1) морфінг, злиття малоспівставних або несумісних об'єктів. Морфінг створює ефект плавного переходу (перетікання) між об'єктами (наприклад, одна особа трансформується у іншу, як у рекламі «Снікерс»);

2) неіснуючі персонажі, наприклад «зелені чоловічки», дивні тварини (страшні каріозні монстри у рекламі «Орбіт»);

3) диспропорції: спотворення пропорцій об'єктів, їх сильне перебільшення або ж применшення (містер «Мускул»);

4) порушення звичної природи речей (зміна часу у рекламі пива «Львівське»);

б) незвичайні сюжетні лінії – «дивна» поведінка людей, відсутність явної логіки у сценарії розвитку подій, явний абсурд, тощо. І тільки додивившись до кінця, можна зрозуміти суть того, що відбувається;

в) неологізми – нові слова і вирази, створені для позначення нових предметів або для вираження нових понять (наприклад, «снікєрсни»);

г) реклама нових товарів, послуг – знайомі товари не викликають інтересу, тому конкуренти пропонують нові варіації відомих товарів;

д) дефіцит і штучні обмеження – люди завжди хочуть купити те, що залишилося в одному екземплярі, дефіцит забезпечує ірраціональну потребу в цьому товарі;

е) привабливі пропозиції. Основна мета будь-якої «привабливої пропозиції», очевидна – викликати емоцію інтересу у споживача. На практиці – це спроба додатково його простимулювати, схилити вибір на користь товару, що рекламується.

Другий вид сильних емоцій, що використовуються у рекламі – емоція радості. Радість – основна позитивна емоція людини. Однак це переживання викликається за бажанням, тобто радість – це емоція мимовільна. Існує три аксіоми радості, які слід враховувати в рекламі.

- радість – емоція мимовільна, її легше викликати, ніж пережити;

- на відміну від емоції інтересу, яка тримає людину в постійному порушенні, радість може заспокоювати, розслаблювати, налаштовувати на благодушний лад;

- радіючи, люди більш схильні насолоджуватися тим, що їх радує, і менш схильні піддавати об'єкти, події або інформацію критичному аналізу.

Найбільш поширений приклад цієї емоції – це гумор і комічні ситуації. Гумор викликає у людей позитивні емоції, які супроводжуються сміхом і експресією, що позитивно позначається на сприйнятті реклами, сприяє позитивній оцінці рекламного повідомлення і забезпечує гарне його запам'ятовування. При цьому, гумор буває:

- сюжетний – добре підходить для теле– і радіореклами, де є простір для розвитку сюжету;

- персональний. Якщо сюжетний гумор пов'язаний з розвитком певної сюжетної лінії, то мова йде про персональний гумор, який акцентується на деякому комічному образі, який викликає сміх.

Виходячи з цього, можна зробити висновки: чим сильніше буде емоційна реакція на пред'явлену інформацію – тим краще вона запам'ятається і тим вдалішим буде рекламне звернення рекламодавця.

УДК 659.1.012.12

Письменний О.А.¹, Кунчева К.С.²,

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-412 ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ

У сучасному суспільстві інструментарій реклами все частіше використовується для вирішення гострих соціальних проблем. Широке застосування в цьому плані отримала соціальна реклама. Вона виходить за рамки економічних завдань і направлена на досягнення гармонізації відносин в суспільстві, популяризацію здорового способу життя, на підтримку незахищених верств населення, на боротьбу з бідністю, злочинністю, забрудненням навколишнього середовища.

Актуальність розвитку соціальної реклами в Україні пояснюється її необхідністю для розвитку країни, оскільки використання соціальної реклами є показником розвитку прогресивного суспільства, проявом доброї волі громадян, їх принципової позиції щодо соціально значущих цінностей, їх прагнення до досягнення довгострокової суспільної користі.

Розглянемо тенденції, що склалися на ринку реклами загалом. У 2014 р. рекламний ринок України скоротився вдвічі - з 1,4 млрд.\$ в 2013 р. до 685 млн.\$. Згідно з прогнозом, рекламний ринок країни в 2015 р. знову впаде майже вдвічі – до 382 млн.\$. Обвал бюджетів компаній для просування своїх товарів і послуг в країні означає, що український ринок реклами тепер в 5 разів менше польського (в 2013 р. він відставав від польського всього на 20 %), в 15 разів менше російського (в 2013 р. був нижче у 9 разів) і в 70 разів менше німецького (в 2013 р. був менше в 17 разів).

Соціальна реклама в Україні є сьогодні найменш розвиненою галуззю в сфері маркетингових та суспільно-політичних комунікацій. У теперішній час загальні витрати на соціальну рекламу складають на рік суму близько 200 млн.грн., що у 9-12 разів нижче ніж в країнах Євросоюзу. Виходячи з зазначеного показника можна порахувати, що на кожного громадянина України в рік припадає соціальної реклами на 4,17 грн. Отже, можна констатувати значне скорочення витрат бюджету на рекламу через тяжке загальноекономічне становище країни (різкий спад виробництва та ВВП, бурхливі темпи інфляції та девальвації гривні, зростання зовнішнього боргу та неспокійне становище в країні).

Інформація, що передається за допомогою соціальної реклами, може охоплювати найширше коло проблем. Аналіз важливості соціальних

проблем в українському суспільстві минулих років показав, що людей хвилюють такі питання як: боротьба зі СНІДом, наркоманією, алкоголізмом, формування моральних цінностей, охорона навколишнього середовища, взаємини батьків і дітей, відсутність національної ідеї.

Сьогодні українці вважають головними проблемами: низький рівень життя, надмірні комунальні витрати при низькому рівні обслуговування, корупцію в державних органах влади, благоустрій населених пунктів, відсутність стабільності в політичному аспекті, недофінансування захисників країни на Донбасі. Але нерозвиненість ринку соціальної реклами в Україні не дозволяє освітлювати належним чином ці питання через низку проблем:

а) недофінансування - соціальна реклама вважається фінансово не вигідною, малоефективною і не значимою;

б) нецільове використання та відсутність чіткого розмежування соціальної реклами від політичної та комерційної реклами, що створює передумови її недобросовісного використання в якості елементу прихованої пропаганди або прихованої політичної та комерційної реклами, що дискредитує саму ідею соціальної реклами, несе в собі загрозу для розвитку в Україні громадянського відкритого суспільства;

в) постійні зміни законодавчої бази, які не вирішують проблеми, а створюють додаткові умови для недобросовісних «рекламодавців»;

г) нерозуміння розробників соціальної реклами своєї аудиторії (спрямованість не на вузьку групу потенційних споживачів, а на суспільство загалом, його стереотипи і моделі поведінки).

З огляду на вищевикладене, для покращення становища на ринку соціальної реклами та вирішення зазначених проблем необхідно: поступово збільшувати обсяг ринку соціальної реклами до європейського рівня; створити орган, який контролюватиме та координуватиме замовників забезпечуючи стандарти соціальної реклами; заохочувати ЗМІ виділяти безкоштовно ефірний час для показу соціальної реклами.

УДК 338.242.2

Письменний О.А.¹, Бондар О.В.²,

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-513 ЗНТУ

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

На сьогодні підприємства, що функціонують в умовах ринку та націлені на максимальне задоволення споживчого попиту, повинні приділяти особливу увагу сфері маркетингу. Сучасний ринок перебуває у процесі постійних змін, вдосконалюються технології маркетингу, які

визначають діяльність з управління позицією економічного суб'єкта на ринку, вибору і досягненню ним основних цілей.

У господарській системі маркетинг формує, спрямовує й видозмінює всі інші функції у бік «служіння» споживачеві, інтегрує функції менеджменту й перетворює потреби покупця в доходи підприємства. За своєю суттю маркетинговий менеджмент має ознаки як функції, так і процесу менеджменту одночасно, тому основні його характеристики збігаються з іншими функціональними завданнями й забезпечують в сукупності процес управління підприємством.

Незважаючи на досить глибоко та системно вивчені теоретичні аспекти управління маркетингом на підприємстві, все ще існують суттєві протиріччя в методологічних основах, принципах й методах управління маркетингом. Так, професор І. Решетнікова вважає, що головною проблемою розвитку маркетингу в Україні є те, що споживач з його смаками і звичками досі залишається за межами уваги маркетологів підприємства; вони рідко проводять дослідження поведінки споживачів. На багатьох підприємствах маркетингові підрозділи досі не мають відповідного статусу і повноважень у структурі управління підприємством.

І. Решетнікова пропонує підвищити інтерес до професійної навчальної маркетингової літератури та кваліфікаційних програм для фахівців маркетингу.

А. Длігач вважає, що головною проблемою маркетингу на підприємствах є відсутність уявлення керівництва про завдання відділу маркетингу, тобто відсутність участі маркетингу в майбутньому успіху компанії.

Варто погодитися з Ф. Стілвелом, який вважає, що для досягнення лідерства у своєму сегменті в ХХІ ст. необхідно: розробляти найсучасніші продукти та послуги швидше ніж сьогодні; впроваджувати нові технології виробництва та процеси швидше ніж сьогодні; мати можливість відбору, підготовки працівників та керівників. На думку експертів-практиків, успішний маркетинг ХХІ ст. – це безперервне перетворення підприємства, що вимагає виконання таких основних елементів: довгострокове бачення; визначення чіткого шляху досягнення мети; порівняння існуючих і необхідних ресурсів; розроблення стратегічного плану розвитку корпоративних ресурсів.

Аналіз останніх тенденцій розвитку маркетингу в Україні свідчить про те, що більшість компаній збільшили бюджет на інтернет-просування (28 % відповідей), масову рекламу (27 %), виставки (25 %), програми лояльності (25 %). При цьому відбулося зменшення бюджету PR (30 %) та

побудову бренду (29 %) [5]. Як зауважують фахівці, більшого значення набуває швидкість виходу нового продукту на ринок, а не фактична потреба споживачів у ньому. При цьому зростає значущість електронної комерції, а відповідно інтернет-маркетингу.

Таким чином, у практиці вітчизняних підприємств існує низка недоліків, які знижують ефективність маркетингової діяльності. До них належать: хаотичне використання окремих елементів маркетингу, зведення функцій маркетингу лише до стимулювання збуту, орієнтація на короткострокову перспективу, відсутність гнучкості та незнання власних споживачів. Така діяльність спрямована на максимізацію прибутку підприємства незалежно від рівня задоволення та зацікавленості споживачів, що суперечить сучасним тенденціям розвитку концепції маркетингу та не відповідає потребам ринку в цілому.

УДК 339.138.004

Козицька Г.В.¹, Душкіна Є.Л.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-421м ЗНТУ

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ В МАРКЕТИНГОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КОМПАНІЙ

У сучасному світі майже неможливо уявити роботу підприємства без використання інструментів в мережі Інтернет. Не дивлячись на стрімкий розвиток електронної комерції, розширення можливостей аналізу купівельної спроможності за допомогою Інтернет-технологій та велику кількість методів просування товару чи бренду в режимі он-лайн, керівництво деяких підприємств досі приділяє незначну увагу використанню сучасних інструментів мережі Інтернет. У даній роботі розглянуті напрями, яких слід дотримуватися компаніям для того, щоб застосування Інтернет-технологій було більш ефективним.

Застосування інструментів Інтернет-маркетингу дозволяє сучасним підприємствам автоматизувати процес взаємодії з клієнтами, надавати індивідуальне обслуговування в будь-який час, ефективно організувати зворотний зв'язок з потенційними покупцями, оперативно отримувати маркетингову інформацію і на цій основі приймати ефективні, обґрунтовані маркетингові рішення, проводити високоефективні рекламні кампанії.

Інтернет-технології – це автоматизоване середовище отримання, зберігання, передачі та застосування знань у вигляді впливу на об'єкт, що реалізується в мережі Інтернет. На даний момент для більшості підприємств основними напрямками маркетингової діяльності за допомогою Інтернет-технологій є наступні:

- створення мультимедійних продуктів (розміщення інформації про товар, розсилання електронних листів, медійна, вірусна та інші види реклами);
- продаж товарів через Інтернет (електронна торгівля);
- створення баз даних загального доступу;
- зв'язки з громадськістю (публікації в мережі Інтернет прес-релізів та ін.);
- надання поточної інформації для акціонерів та громадськості, посилення впізнаваності організації та ін.;
- проведення маркетингових досліджень.

Підвищувати ефективність застосування Інтернет-технологій в маркетинговій діяльності компанії можна через створення веб-сторінки та рекламного сервера. Веб-сторінка сьогодні є візитною картою будь-якої фірми. Вона є своєрідною вітриною яка надає споживачу первинну інформацію щодо діяльності фірми. Основною відмінністю серверів є значний обсяг інформації, що розміщується на них, а також те, що час від часу ця інформація оновлюється. Таким чином, за допомогою сервера можливо розміщення даних про компанію в Інтернет, створення представництва в мережі, а також, забезпечення реклами та презентації фірми, так як сучасні засоби мультимедіа дозволяють створити інтерактивну презентацію підприємства, доступну в будь-який час. Специфіка веб-сервера така, що на ньому може бути розміщений практично будь-який обсяг інформації, який неможливо або дуже дорого надрукувати на папері. Витрати на створення рекламного сервера зазвичай невеликі, його зміст залишається постійним, а нова інформація легко розміщується на додаток до вже існуючої. Таким чином, компанія, замовивши сервер, отримує в своє розпорядження ефективний і недорогий інструмент для інформування та залучення клієнтів.

Іншим напрямом діяльності, пов'язаним з підвищенням ефективності застосування сучасних Інтернет-технологій є стимулювання збуту за допомогою методу пошукової оптимізації. Пошукова оптимізація - це досить тривалий, складний і часом непередбачуваний, але вкрай ефективний спосіб стимулювання збуту і залучення клієнтів. Весь його зміст зводиться до виведення сайту на перші позиції пошукової видачі за потрібними запитами. Пошукові системи весь час вдосконалюють свої

алгоритми і методи роботи, тому потрібно постійно слідкувати за їх актуальністю та релевантністю.

На сучасному ринку ефективність прямої реклами товарів та послуг у засобах масової інформації знижується, тому на даному етапі доцільно використання таких інструментів, як банерна, контекстна реклама та реклама в соціальних мережах. Такі засоби комунікації є найбільш дієвими щодо підвищення впізнаваності товару чи бренду. Крім цього, вони забезпечують охоплення, залучення та взаємодію з аудиторією.

Тож, існує багато напрямів діяльності щодо підвищення ефективності застосування сучасних Інтернет-технологій, однак, у зв'язку зі значним розмаїттям Інтернет-технологій, компаніям варто обрати найбільш відповідні, виходячи із специфіки та потреб споживачів галузі та власних ресурсів.

УДК 658.8:159.937.51

Козицька Г.В.¹, Довбішук О.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-421м ЗНТУ

ВПЛИВ КОЛЬОРОВИХ ВІДТІНКІВ НА СПРИЙНЯТТЯ ПРОДУКТУ В МАРКЕТИНГУ

Психологія кольору в контексті його сприйняття є одним із найцікавіших і в той же час найбільш неоднозначних аспектів маркетингу. Вчені, які займаються дослідженням даної проблематики пояснюють переваги, що надаються тим чи іншим кольоровим вирішенням трьома основними теоріями:

- біологічної еволюції;
- гендерних схем;
- екологічної валентності.

Однак всі вони погоджуються з тим, що на сприйняття візуального характеру кольору впливають такі компоненти, як:

- тон (відтінок) – загальна назва кольору;
- яскравість – наскільки світлим або темним є колір;
- хрома – рівень насиченості, тобто наскільки колір є яскравим.

Проте, на практиці більшість маркетологів повністю сфокусовані на кольорових відтінках й ігнорують такі складові кольору як яскравість та хрома, що відіграють велику роль в емоційному впливі на споживача. Саме тому, при розробці логотипу кафедри «Маркетинг», було поставлене завдання використати таку кольорову гаму відтінків, що максимально привертала б та утримувала увагу аудиторії (потенційних абітурієнтів).

Виділяють чотири кольорні схеми: монохромна схема (різні відтінки одного тону), аналогова схема (схожі то на, розташовані близько один до одного на кольорному колі), триадна схема (три кольори, розташовані на вершинах рівностороннього трикутника, вписаного в колірне коло), контрастна схема (кольори, що протистоять один одному).

Для розробки логотипу кафедри вирішено використати триадну кольорну схему, яка вважається найпопулярнішою. Для цього було обрано три кольори: сірий, карміновий та бірюзовий. Світло-сірий колір розміщений на задньому плані, а бірюзовий та карміновий кольори – на передньому.

Сірому кольору притаманні асоціації, пов'язані з інтелектом, мудрістю. Металеві відтінки співвідносять з прогресом, технологіями, виробництвом, швидкістю і професіоналізмом. Сірий колір відноситься до холодних відтінків, і тому він доповнений більш теплими – карміновим кольором (відтінком червоного) і бірюзовим (змішання синього і зеленого кольорів).

Червоні відтінки можуть нести в собі досить багато різних підтекстів – динамічності, швидкості, активності. Червоний спонукає до дії, мозкової активності, додає почуття впевненості.

Бірюзовий колір прийнято вважати кольором балансу, зосередженості й врівноваженості, тому він допомагає вселяти довіру, повагу, допомагає процесу спілкування та формуванню сприятливого враження. Поєднання цих контрастних кольорів посилить візуалізацію складових логотипу.

Маркетологи в своїй експериментальній діяльності виявили, що кольори різних планів (наприклад, передній і задній) виглядають краще, коли вони різняться за відтінками. Теплі фігури краще виглядають на холодному тлі, а холодні – на теплом, і бажано, щоб фон при цьому був контрастний щодо переднього плану по яскравості (сірий колір є контрастним щодо кармінового та бірюзового). Кольори на одному плані виглядають краще, коли вони одного тону – на передньому плані бірюзовий та карміновий, обидва затемнені.

Рисунок 1 – Логотип кафедри «Маркетинг» (розроблено авторами)

На рисунку 1 представлені два варіанти розробленого логотипу кафедри маркетингу.

Отже, зважаючи на результати проведених досліджень в області впливу кольорових відтінків на сприйняття продукту для логотипу кафедри «Маркетинг» найбільш доцільним є використання світло-сірого кольору на задньому плані та трохи затемнених кармінового і бірюзового кольорів на передньому плані.

УДК 338.5

Соколова Ю.О.¹, Сухорученко Ю.В.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-411 ЗНТУ

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕДУМОВ СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ БУТИЛЬОВАНОЇ ПИТНОЇ ВОДИ

До недавніх пір жителі міст та великих селищ доволі спокійно ставилися до вживання водопровідної води, однак негативна екологічна ситуація змушує людей задуматися про необхідність вживання якісної, екологічно чистої питної води. Все частіше люди купують бутельовану воду не лише для вгамування спраги влітку, а і для повсякденно використання, приготування їжі, щорічно ринок бутельованої води зростає.

На сьогоднішній день ринок питної води в Україні характеризується наявністю кількох виражених лідерів, а також великої кількості середніх і дрібних виробників. Специфіка продукту дозволяє виготовляти продукцію за наявності свердловини та відповідного обладнання для очищення та розливу.

Обсяг ринку споживачів мінеральної газованої води складає 20 млн. осіб (49 % населення України), мінеральну негазовану воду споживають 30 % населення країни, та лише 21 % – очищену воду.

Дослідження динаміки виробництва питної води в Україні в натуральному вираженні показало, що найбільше споживання питної води спостерігалось в 2010 р., що пояснюється аномально жарким літом, яке зумовило постійне зростання потреби у питній воді. З нормалізацією температури влітку 2011 р. споживання та виробництво знизилось на 7,3 %. У 2012 р. виробництво зросло на 6,7 % у зв'язку з великою кількістю туристів, які приїхали на чемпіонат з футболу «Євро-2012». Економічна криза 2014 р. мало вплинула на ринок питної води в Україні.

Це, в першу чергу, пов'язано з тим, що питна вода є товаром першої необхідності. Основне падіння показників споживання води в 2014 р. пов'язане зі статистичною похибкою: в статистиці за 2014 р. (в статистичні звіти не включено АР Крим, частину Донецької та Луганської областей).

За 2014 р. в роздрібній мережі було продано питної води на 2,25 млрд. грн. Найбільше – у регіонах з високою щільністю населення: містах Києві, Дніпропетровські, Одесі та Харкові. Лише на ці регіони припадає понад 46 % продажів. Відповідно, найменше питної води купується в регіонах з меншою чисельністю населення і більш низькими доходами.

Масштаб конкуренції на ринку питної води має глобальний характер, оскільки Україна експортує та імпортує питну воду.

У 2013 р. більше половини українського експорту проходило через офшорні зони, насамперед Маршаллові острови, Панама, Ліберія, Гонконг, Сінгапур. Експорт води через офшорні зони викликав зниження виручки в натуральному вираженні та появу великої кількості схем з відмивання грошей. У 2014 р. скорочення відбулося за рахунок зменшення поставок в РФ і Білорусь. Тому Україна почала експортувати воду в Ліберію (12,8 %), Молдову (8,2 %) та Панаму (7,6 %). Близько 80 % всієї експортованої продукції поставляється на зарубіжні ринки компанією «IDS Group».

Основою імпорту питної води в Україні є продукція з Грузії, яка складає в сумі дві третини українського імпорту, а саме 68,1 %. У 2014 р. спостерігалось значне скорочення постачання води з Франції та Італії. Основні торгові марки, які Україна імпортує: «Borjomi» та «Nabeghlavi» (Грузія), «Ссентуки» (Росія), «Badoit» та «Evian» (Франція), «Sanpellegrino» (Італія).

Виробників питної води можна розділити на чотири групи:

– лідери ринку, які працюють по всій території країни. В цю групу входять: «IDS Group» з торговими марками «Моршинська», «Миргородська», «Трускавецька», «Старий Миргород», «Аляска». Частка ринку «IDS Group» становить 33,9 %; ЗАТ «Ерлан» з ТМ «Біола» – 3,7 %; ПАТ «Оболонь» з ТМ «Оболонська», «Прозора» – 2,8 % та компанія «Со-са – Сола», яка представлена на ринку ТМ «BonAqua» – 1,9 %;

– регіональні виробники, які є лідерами в межах регіону: ПП «Галс» з ТМ «Роганська» в Харківській обл., частка якого становить 7,5 %; ВАТ «Аквапласт» в Дніпропетровській обл., з ТМ «Утренняя роса», частка – 5,9 %; ВАТ «Мізунь» в Рівненській обл., частка – 1,8 %;

- середні гравці, які присутні в більшості регіонів, але мають незначну частку на ринку: ВФ «Панда», ТПГ «Rainford», БАТ «Еконія»;
- регіональні дрібні виробники.

Аналіз ринку питної води показав, що на ринку спостерігається: диференціація за ціною та асортиментом; зростання конкуренції і поява лідерів брендових продажів; формування культури споживання та збільшення попиту на бутильовану воду; поступове витіснення іноземних конкурентів вітчизняними марками.

УДК 796.032.2:658.8:316.47

Куриленко І.І.¹, Зелінська Б.А.², Онищенко Є.Ю.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-415 ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОСУВАННЯ ПРОДУКТІВ КІНОІНДУСТРІЇ

З появою сучасної споживчої спільноти, будучи в змозі продати серійні об'єкти у великих масштабах, кіноіндустрія стала невід'ємною частиною сучасної бізнес-системи.

В умовах ринкової економіки маркетинг стає інструментом, без якого неможлива реалізація кінопроектів. А застосування різних видів маркетингових стратегій в залежності від конкретних завдань дозволяє диференційовано підходити до кожного проекту і успішно реалізовувати як культурну, так і економічну складові.

Наприклад, на рубежі ХХІ ст. компанії-члени Американської асоціації кінокомпаній (МРАА) витратили в середньому 47,7 млн. дол. на виробництво фільму і 31 млн. дол. на виведення його на ринок. В 2010 р. голлівудські студії витратили в цілому 3,6 млрд. дол. на рекламу своїх кінофільмів.

Цікаво, що між великими кінокомпаніями є спеціальна домовленість не випускати фільми зі схожим сюжетом в один і той же час. Ви не знайдете в розкладі сеансів відразу два фільми-катастрофи.

Фахівці поділяють сучасні кінофільми на п'ять категорій за типом глядачів, яких планують залучити: чоловіки до 25 років, жінки до 25 років, чоловіки старші 25 років, жінки старші 25 років, національні меншини. У тому випадку, якщо фільм лояльний для всіх категорій, він стає суперкасовим. Слід зазначити, що найбільш фінансово вигідною категорією глядачів дослідники визнають чоловіків у віці до 25 років.

Просування включає в себе прямі і непрямі зв'язки з особами, групами і організаціями з метою їх інформування і мотивації до покупки

продукту або послуги. Сфера кінематографа і кіноіндустрії не є винятком. До особливостей просування продуктів кіноіндустрії слід віднести вплив критиків. Критики грають важливу роль в споживчих рішеннях в багатьох галузях і сферах.

Одним із найбільш ефективних способів просування фільмів є реклама у кінотеатрах. Кінотеатри відвідує майже одна і та сама сформована аудиторія, яка має мистецький смак, тому краще бажає провести час, переглядаючи фільм на широкому екрані. На таких глядачів розраховані наступні засоби і заходи просування:

- трейлер – невеликий відеоролик (2 хв.30 сек.) із коротких і зазвичай найбільш видовищних фрагментів фільму. За даними досліджень, ролик, показаний перед кіносеансом, характеризується високою запам'ятовуваністю;

- постер – рекламний засіб у вигляді оголошення, плаката, афіші, що повідомляє про фільм. Зазвичай складається із зображення з текстом, який містить назву фільму великими літерами та імена головних акторів, а також ім'я продюсера, режисера, директора, дату випуску;

- афіша – великогабаритне рекламне видання, що розміщується на вулицях і в концертних залах;

- слайд–шоу – короткий відеокліп, створений на основі фотографій із фрагментами кінофільму, що супроводжуються приємною музикою;

- сценічний стенд – це реклама фільму, продукту або події, що представлена великими за розмірами постерами або трьохвимірними конструкціями із рухливими частинами й освітленням у театральних вестибюлях або музичних крамницях напередодні випуску фільму на екран.

Крім традиційних, використовуються і нові кінотеатральні засоби просування: віконні стікери, підлогові стікери, реклама на квитках, підвісні об'ємні конструкції, настільні паперові стійки, голографічні картини, фірмові стакани для поп-корну і напоїв, одяг для персоналу.

Актуальним залишається просування фільму через заходи у друкованих ЗМІ:

- прес-анонс – попереднє повідомлення про фільм, концерт, спектакль, випуск книги чи комп'ютерної програми у газеті, журналі;

- прес-реліз – звіт про виконану роботу або проведену акцію, призначений для ЗМІ;

- спеціалізовані журнали, які містять інформацію про продукцію (короткий огляд фільму, інтерв'ю з акторами, продюсером тощо);

- флаєр – невеликий одноаркушевий носій і розповсюджувач інформації про продукт (кінострічку, книгу, виставу тощо);

- буклет – компактний недорогий віддрукований із двох сторін лист з одним або декількома згинами, розрахований на масову аудиторію, що дозволяє вигідно подати інформацію про кінокартину.

Таким чином, інструменти просування і створення продуктів кіноіндустрії відповідають суспільному прогресу і не стоять на місці. Поряд з традиційними методами, набувають популярності просування через соціальні мережі та Інтернет-маркетинг в цілому.

УДК 339.372

Куриленко І.І.¹, Макрієва К.М.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-414 ЗНТУ

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕРЧЕНДАЙЗИНГУ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ

Інновації у сфері роздрібної торгівлі змушують власників крамниць та виробників збільшувати зусилля щодо завоювання і утримування покупців. Зручність і ефективність форм поза магазинної торгівлі постійно вимагають поліпшення сервісу, а зміни у поведінці покупців - винаходу і застосування методів їх залучення. Зростаюча конкуренція змушує концентрувати зусилля на створенні конкурентних переваг крамниць, їх індивідуальності. Інструментом досягнення переваг і є мерчандайзинг.

Мерчандайзинг (від англ. merchandising – продаж товару) – це комплекс заходів, що здійснюються в роздрібному торговельному середовищі (в місці продажу товару) і спрямовані на стимулювання бажання у споживачів вибрати і придбати пропоновані товари. Сутність мерчандайзингу полягає у плануванні та реалізації заходів із наближення товару до споживача, а його головна мета – представити товар покупцеві якнайвигідніше, підтримати товар, що продається в системі вільного вибору. Фахівці відзначають щонайменше дві об'єктивні умови, що сприяли розвитку мерчандайзингу: зміна у структурі маркетингових комунікацій та еволюція форм і методів торгівлі.

Широке застосування мерчандайзингу пояснюється, з одного боку, тим, що арсенал інструментів, за допомогою яких можна переконати покупців, нагадати їм про наявні товари, постійно змінюється, дедалі менше уваги привертають рекламні акції та стимулювання збуту. Покупці частіше здійснюють спонтанні (імпульсні) покупки. З іншого боку, еволюція торгівлі та створення системи самообслуговування зумовили

зміну ролі покупця, виробника, торговця і певним чином сам товар. Тобто зазначені причини зумовили розвиток і головну мету використання мерчандайзингу, якою для різних учасників ринку передбачено:

- для покупця – створювати сприятливі умови з метою здійснення покупки, полегшувати вибір та оптимізувати час;
- для торговця – підвищувати обсяг продажу, оптимізувати торговельну націнку й обмежити загальні витрати;
- для виробника – збільшити простір для представлення товару з метою досягнення максимізації збуту.

Необхідність мерчандайзингу доводить відомий факт, що 2/3 всіх рішень про купівлю споживачі приймають безпосередньо в роздрібній торговій точці. Цілями мерчандайзингу є формування прихильності до магазину і окремих марок товарів із боку існуючих клієнтів, залучення нових покупців, забезпечення споживачів необхідною інформацією, збільшення часу перебування клієнтів і кількості їх покупок в магазині.

Сьогодні основною базою розвитку напрямків мерчандайзингу є психологічні дослідження, оскільки саме психологи виявили, що імпульс покупки виникає внаслідок дії яскравої та привабливої упаковки. Саме колір є найважливішим фактором, який впливає на поведінку людини на підсвідомому рівні. Тому торговці використовують різні кольори і кольорові сполучення задля підштовхування покупця до здійснення покупки. Проте окрім використання кольору потрібно також дотримуватися таких основних правил успішного мерчандайзингу: правило «перших шести кроків» (у зоні перших 6–8 кроків купівельна активність в магазині мінімальна, тому що покупцеві потрібно звикнути до обстановки магазину і роздивитися); правило «золотого трикутника» (найбільша купівельна активність в торговому залі спостерігається всередині так званого «золотого трикутника» – простору, який обмежений трьома секторами приміщення торговельного залу: вхід, розрахунково-касовий вузол і відділ планованих закупівель); правило «швидкого пошуку» (заходячи у відділ, покупець очікує відразу знайти потрібний йому товар і часто бере продукцію того виробника, який стоїть першим по ходу в даній категорії); правило «фокусного пункту» – головний товар повинен бути розташований на фокусному пункті магазину (по центру із зсувом направо); правило «руху очей» – рух очей покупця по полиці нагадує читання сторінки (перший погляд в правий верхній кут, далі переміщення зліва направо і зверху вниз); правило «зворотного годинника» – велика частина покупців рухається по торговому залу проти годинникової стрілки, обходячи його по зовнішньому периметру, тому

основні товари необхідно розташувати в зоні руху і розставити внутрішні стелажі так, щоб вони мали хороший фронтальний огляд.

Отже, сьогодні застосовуючи новітні методики управління торгівельними процесами можна досягнути чималих успіхів, збільшити кількість продажів та зробити бізнес успішнішим. Саме мерчандайзинг є важливою частиною успішного процесу просування і реалізації товарів, представлення його споживачам. Адже вдале розміщення товару – це ключ до його успішного продажу.

УДК 339.138

Куриленко І.І.¹, Степанова А.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-414 ЗНТУ

МАРКЕТИНГ ПОЧУТТІВ ТА ЕМОЦІЙ

Маркетинг як вид діяльності і функція менеджменту дуже адаптивний. Останні зміни у світовій економіці і суспільстві майже всіх країн як Заходу, так і Сходу значно вплинули на пріоритети в діяльності підприємств і характер їх маркетингової діяльності. Зміна пріоритетів маркетингової діяльності й адаптація інструментарію маркетингу до нових умов ринку зумовили виникнення нових видів маркетингу та забезпечили їх актуальність. Сьогодні емоційна складова є вирішальною для значної кількості споживачів, які надають перевагу брендовим товарам. Маркетинг почуттів та емоцій – це сучасний різновид маркетингу, який використовує інструменти, спрямовані на задоволення потреб споживачів у гострих враженнях, цікавих подіях, радощах, спілкуванні, у певному статусі, належності до певної соціальної групи та інші потреби, які можна віднести до емоційної складової життя людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що сфера маркетингу почуттів та емоцій є не досить поширеною в сучасній літературі з маркетингу, але в останні часи все більше привертає до себе уваги не тільки закордонних авторів (Ф. Котлер, Дж. Гілмор, Ж. Ламбен, Дж. Пайн, Г.Л. Багієв), але й науковців з України (О. Зозульов, В. Перція, І. Решетнікова). Починаючи з 90-х рр. XX ст., модель маркетингових комунікацій змінилася: від масової та односторонньої до численних каналів комунікації з переважанням комунікацій через блоги, гаджети. Це особливо помітно в сферах мас-медіа та маркетингу. Зміна моделі маркетингових комунікацій приводить до того, що традиційні способи спілкування з аудиторією втрачають свої позиції. Брендам треба

знаходити інший шлях впливу на споживачів. І таким може бути «маркетинг вражень» або маркетинг почуттів та емоцій.

В умовах застосування маркетингу почуттів та емоцій змінюється характер взаємовідносин між учасниками ринкового процесу: виробник і дистриб'ютор стають акторами, споживач – глядачем і учасником «спектаклю», а ринок сценою. Маркетинг емоцій звернений до внутрішніх почуттів та емоцій споживача і має на меті формування ефективних переживань, починаючи, наприклад, зі сприятливого відношення до бренду і закінчуючи сильними емоціями радості і гордості в момент здійснення покупки і в період користування товаром (послугою). Щоб змусити маркетинг емоцій працювати, необхідно мати чітке уявлення про те, які стимули або подразники здатні «включити» ті чи інші людські емоції. Встановлено, чим складніше організована жива істота, чим більш високий щабель на еволюційних сходах вона займає, тим багатша і різноманітніша гама емоцій, яку вона здатна переживати.

Характер переживання (задоволення або незадоволення) визначає знак емоцій – позитивний або негативний. З точки зору впливу на діяльність людини емоції поділяються на стенічні (стимулюють діяльність людини, спонукають її до вчинків, висловлювань) і астенічні (переживання людини характеризуються скутістю, пасивністю). Залежно від якісних характеристик виділяють три базові емоції: страх, гнів і радість. Практично будь-яка емоція є своєрідним вираженням однієї з цих трьох емоцій. Тривожність, занепокоєння, страх та жах представляють собою різні прояви страху; злість, дратівливість та лють – гніву; веселощі та урочистість радості. Емоції характеризуються також силою, тривалістю і усвідомленням. За тривалістю емоції проявляються від кількох секунд до багатьох років. Ступінь усвідомленості емоцій може бути різною. Часом людині важко зрозуміти, яку емоцію він відчуває і чому вона виникає.

Насиченість сучасного ринку різноманітними товарами, надмірна інформатизація суспільства і нестача вільного часу у споживачів для купівлі – все це спонукає виробників шукати нові маркетингові засоби для того, щоб привернути увагу до себе і до своєї продукції. Креативний продукт споживач може не помітити, якщо він «не зачепить» його. Ідеться про те, що сучасний споживач купує не лише товар, який задовольняє його певні потреби, він купує «статут, надію, задоволення» і віддає гроші за певні емоції. На думку Есте Лаудер, засновниці однойменної косметичної корпорації, продаючи крем, потрібно продавати мрію про юність. В той же час, віце-президент з маркетингу онлайн-магазину «Bonobos» Крейг Елберт наголошує, що маркетинг, заснований на даних і фактах, все ще дуже ефективний, але цифри, як правило, говорять тільки

про те, що відбувається; щоб пояснити, чому це відбувається, маркетологи повинні витратити чимало часу і праці, їм необхідно зрозуміти, які почуття рухають покупцем. Отже, маркетингові стратегії найбільш успішних брендів спрямовані на те, щоб змусити потенційного клієнта відчувати, наприклад, страх, задоволення, вину, довіру, заздрість, приналежність до чогось – і ці емоції породжують дії. Тому основним інструментом маркетолога повинен бути емоційний аналіз – вміння одночасно і думати і відчувати за клієнта. Здатність компанії породжувати в людині бажані враження визначатиме її успіх на глобальному ринку.

УДК 339.138:004.738.5(477)

Куриленко І.І.¹, Кисельова К.О.²

¹ канд. екон. наук, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-414 ЗНТУ

ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ: ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Одним із результатів науково-технічного прогресу та інформатизації бізнесу є створення принципово нового виду маркетингу – Інтернет-маркетингу, який має особливості і переваги в порівнянні з маркетингом, заснованим на традиційних технологіях:

а) Перехід ключової ролі від виробників до споживачів – увага покупців стає найбільшою цінністю, а встановлені взаємини з клієнтами – головним капіталом компаній.

б) Глобалізація діяльності і зниження трансакційних витрат. Інтернет значно змінює просторовий і часовий масштаби ведення комерції; є глобальним засобом комунікації, який не має територіальних обмежень; вартість доступу до інформації не залежить від віддаленості від неї; інформація та послуги в Інтернет доступні цілодобово.

в) Персоналізація взаємодії і перехід до персонального маркетингу – компанії отримують детальну інформацію про запити кожного індивідуального замовника і автоматично надають продукти та послуги, що відповідають індивідуальним вимогам.

г) Зниження трансформаційних витрат – досягається за рахунок оптимального вибору структури товарного асортименту, скорочення часу на розробку і впровадження нової продукції, обґрунтованої політики ціноутворення, зниження числа посередників, витрат на збут і т.д.

Досліджуючи динаміку розвитку Інтернет-маркетингу в Україні варто зосередитися на аналізі структури користувачів мережі Інтернет.

Кількість користувачів Інтернет у світі та, зокрема, в Україні щороку збільшується в декілька разів. За даними соціологічного дослідження компанії «Factum Group Ukraine» за станом на початок 2-го півріччя 2015 р. 21,8 млн. жителів України (без урахування АР Крим) регулярно користувалися Інтернет (не рідше 1 разу на місяць), що становило 51 % населення, 12,2 млн. українців користувалися Інтернет щодня.

Ступінь готовності мешканців областей України до придбання товарів через систему електронного бізнесу залежить від активності користувачів (у віці від 15 років) цих регіонів: у Центральних областях кількість активних користувачів Інтернет – 31 %, у Східних – 34 %, у Західних – 20 %, у Північних – 16 % населення. Причина розриву міститься в різному рівні проникнення Інтернет в населені пункти України.

Із прискоренням науково-технічного прогресу Інтернет-маркетинг в Україні набуває стрімкого розвитку. Підтвердженням цього є той факт, що з кожним роком витрати на рекламу в мережі Інтернет зростають та складають значну частку рекламних бюджетів рекламодавців, більшість з яких включає Інтернет-маркетинг у перелік використовуваних маркетингових інструментів. Внаслідок цього відбувається перехід від використання застарілих веб-сайтів з обмеженою функціональністю до концепції створення сайту як повноцінного маркетингового інструменту.

Але, незважаючи на демократичність Інтернет як носія, в Україні можна спостерігати монополію великих проєктів, які належать до відомих Інтернет-холдингів: 2/3 рекламних витрат Інтернет-компаній припадають на «Яндекс», «Google», «Yahoo!», «Rambler» та MSN.

Розглянемо ставлення населення до здійснення покупок в Інтернет. Згідно даних дослідницької компанії «Gemius», серед користувачів найбільш поширеною є думка про те, що он-лайн покупки є значно дешевшими, ніж у звичайних магазинах. Проте досить велика частка населення вважає, що даний вид здійснення купівлі є ризикованим. Наведені факти свідчать про все ще низький рівень довіри населення до мережі Інтернет, що негативно позначається на розвитку Інтернет-маркетингу. Процес розвитку Інтернет-маркетингу в Україні значно відрізняється від шляху передових європейських країн і США: доступ в Інтернет в Україні має набагато менша частка населення; Інтернет в Україні поки що є більш доступним людям з рівнем доходу вище середнього; забезпеченість якісним зв'язком та рівень комп'ютерної грамотності населення України залишається недостатнім.

Проведений аналіз дозволив виділити такі перспективи розвитку Інтернет-маркетингу в Україні: зростання питомої ваги Інтернет-торгівлі в

сфері ринкових відносин, збільшення загального обсягу віртуального товарообігу; посилення конкуренції між учасниками ринку Інтернет-торгівлі; в сегменті пропозиції Інтернет-маркетингу – поява нових видів товарів та послуг; в сегменті попиту – посилення рівня вимогливості клієнтів та збільшення їх критичності до процесу вибору конкретної пропозиції товарів чи послуг; посилення законодавчої регламентації та умов провадження Інтернет-торгівлі, поява додаткових умов контролю та регулювання Інтернет-маркетингу в мережі Інтернет; посилення інтеграції вітчизняного Інтернет-ринку до світового.

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ»

УДК: 796.015:159.9.072.4

Атаманюк С.І.

канд. наук. фіз. вих. та спорту, доц. ЗНТУ

МЕТОД ТАБАТА В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

В Україні одним з пріоритетних завдань в системі освіти визначено виховання в особистості відповідального ставлення як до власного здоров'я, так і здоров'я людей, які тебе оточують в повсякденному житті. Звичайно, від стану здоров'я людини залежить її успіх у навчанні, професійній діяльності. Той, хто має значні відхилення у стані здоров'я, а також веде нездоровий спосіб життя, не може в повній мірі реалізувати свої потенційні фізичні та інтелектуальні можливості.

В останнє десятиліття рівень фізичної підготовленості учнівської молоді погіршився. Про це свідчить кількість абітурієнтів вузів, що мають відхилення у стані здоров'я. Наразі їх кількість сягає 90 %. Число молоді, яка має хронічні захворювання, за останні роки збільшилось з 43,9 % до 75 %. На момент закінчення вищих навчальних закладів залишається менше 5 %. Основними причинами такого становища є дефіцит рухової активності протягом усього періоду навчання.

Звідси випливає потреба у пошуку ефективних засобів та методів фізичного виховання, раціональних підходів у нормуванні фізичних навантажень, адекватних функціональному стану організму людини, що забезпечують стійку фізичну і розумову працездатність студентів. Тому проблема пошуку раціональних підходів фізичного виховання та оздоровлення студентів, що забезпечують роботу функцій організму, підвищення розумової працездатності в умовах навчання є надзвичайно актуальною.

Раз на кілька років у світі фітнесу відбувається революція: з'являється новий вид тренування або нова методика, яка ураганом проноситься по світу і завойовує мільйони шанувальників. Степ-аеробіка, пілатес, функціональний тренінг – це все ланки одного «революційного» ланцюга. Сюди ж можна віднести і вправи Табата: (або *tabata protocol*) – інтервальне тренування.

Впровадження і використання системи Табата в процесі фізичного виховання студентів є одним із засобів збереження здоров'я. Авторство методу Табата належить доктору Ідзумі Табата та групі дослідників з

Національного Інституту фітнесу та спорту в Токію, Японія. Їх новаторське дослідження в 1996 році наводить докази значних переваг високо інтенсивних інтервальних тренувань.

Суть тренування Табата – можливість включити в тренування будь-яку вправу, яку вважаєте за необхідне. Однак, основна схема тренувань Табата така: загальна тривалість Табати – 4 хвилини, всього 8 сеансів (розминка та заминка в цей час не входить), інтенсивне тренування – 20 секунд, відпочинок – 10 секунд.

Критерії при виборі вправ для Табата: у вправі повинна брати участь якомога більше м'язів тіла одночасно. При цьому намагатися в кожному м'язі задіяти найбільшу кількість волокон (найчастіше це досягається шляхом скручування і максимальною амплітудою дій).

Гімнастика Табата забезпечує загальний фізичний розвиток, удосконалює рухові навички і виховує вміння застосовувати їх у трудовій і фізкультурній діяльності. Заняття гімнастикою Табата допомагає студентам усвідомити основні закономірності рухової діяльності, свідомо підходити до засвоювання знань та навичок, розуміти їх практичне значення.

Основні переваги методи Табата: потребує мало часу – для початківців 3–4 раунди по 4 хвилини достатньо; результати з'являються вже після 4 тижнів занять, спостерігається зменшення жирового прошарку і зміцнення м'язів; не вимагається спеціальне обладнання, достатньо розташовуватись у приміщенні для тренування; займатися можна самостійно та займатися можуть усі – чоловіки і жінки.

Кількість і набір вправ, що виконуються за цей час, може бути різною у залежності від ваших цілей, але всі вони повинні відповідати наступним вимогам:

- повинні задіяти максимальну кількість м'язів і м'язових волокон; присідання, віджимання, випади, прес, стрибки на місці з напів-присіду;
- повинні бути простими, так як на тлі загальної втоми дуже легко втратити контроль над технікою виконання;

При виконанні всіх вправ Табата важливо не затримувати дихання. Дихайте інтенсивно – у цьому випадку до м'язів починає надходити велика кількість кисню. Чим більше кисню, тим більше окислення жирових тканин і тим більше енергії.

Для тих, хто довгий час не займався спортом, рекомендується починати з вправ середньої складності, щоб дати організму можливість звикнути. За умови систематичного підходу методика Табата забезпечить безліч позитивних ефектів, серед яких:

- зміцнення серцево-судинної системи;

- підвищення тону́су м’язів;
- поліпшення метаболізму;
- нормалізація процесу засвоєння білків м’язової тканиною;
- зміцнення суглобів.

Всього за 4 хвилини в день гімнастика Табата запустить в організмі важливі процеси, що сприяють поліпшенню загального самопочуття, зміцненню мускулатури і позбавлення від зайвих калорій. Для забезпечення комплексного ефекту як можна частіше міняйте програму тренувань.

Впровадження нових форм занять до навчального процесу дає надію на зміну настроїв у суспільстві щодо фізкультурно-оздоровчої роботи.

УДК 796.01, 17:37.01

Ванюк А.И.

канд. наук. физ. восп. и спорта, доц. ЗНТУ

ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ЗДОРОВЫЙ ОБРАЗ ЖИЗНИ СТУДЕНТА

В статье рассматриваются основные факторы, которые влияют на здоровье человека.

Согласно уставу Всемирной Организации Здравоохранения (ВОЗ), здоровье является состоянием полного физического, душевного и социального благополучия, а не только отсутствием болезней или физических дефектов. Традиционно душевное благополучие связывают с душой, духовным состоянием и психикой человека. К основным факторам, влияющим на здоровье человека (факторы здоровья), относят следующие группы:

1) духовно-нравственные факторы – духовность, вера, мораль (этика), религия, духовная музыка, молитва, духовная информация, четвертое и пятое поколение прав человека;

2) биологические факторы – пол, возраст, конституция, генетика и наследственность;

3) природные (экологические) факторы – качество окружающей среды, климатические, гелиогеофизические показатели, антропогенное загрязнение и пр.;

4) социальные (социально-экономические) факторы – образ жизни (питание, физические нагрузки, распорядок сна, режим труда и отдыха, жилищно-бытовые условия), законодательство, политика,

здравоохранение, миграционные процессы, система образования и культуры, спорт, первое-третье поколение прав человека и т.д.;

5) информационный фактор – знания, информация, СМИ, Интернет, реклама и т.д.

Вышеперечисленные факторы влияют не только на физическое, но и на духовное, нравственное здоровье человека.

Значимое место в формировании здоровья отводит социальным факторам, улучшение которых напрямую повышает уровень общественного здоровья. Такое отношение к социальным факторам связано с тем, что современная цивилизация, базируется на материалистических ценностях.

Верно указывает учёный-правовед Г.Н. Манов, что «история показывает, что государственное разрушение религии неизбежно влечёт за собой нравственную деградацию общества, ибо в конечном счёте и право и религия призваны закреплять и утверждать нравственные ценности, в этом основа их взаимодействия».

Например, во время молитвы человек находится в изменённом состоянии сознания (четвёртое состояние мозга – молитвенное), которое благотворно влияет на душевное и физическое здоровье. Аналогичным эффектом обладает и духовное песнопение, которое используется в психотерапии.

В целом можно сказать, что религия обеспечивает духовное и нравственное здоровье человека. По нашему мнению, духовно-нравственное здоровье составляет фундамент физического здоровья человека.

Восточная медицина к основным факторам, составляющим здоровье человека и нации, относит образ мыслей, образ жизни и образ питания.

Социальная пропаганда здорового образа жизни способствует укреплению здоровья населения, а реклама негативной информации, например, алкогольных напитков, табака, использование презервативов, приводит к увеличению лиц, ведущих аморальный и нездоровый образ жизни.

В последнее время наше государство уделяет большое внимание социально-экономическим факторам, влияющим на здоровый образ жизни нашего населения. Одним из приоритетных направлений политики государства является развитие физической культуры.

По нашему мнению, физическое воспитание должно быть крепко сплетено с нравственным воспитанием человека, т.к. последнее формирует правильное мировоззрение и нравственное поведение.

ние к другим людям (спортсменам, оппонентам по спорту). Без нравственного воспитания спортсменов может быть просто убийцей на ринге или же эгоистом, которого не интересует сломанная нога его соперника на велогонке.

Только при симбиозе духовно-нравственного и физического воспитания можно будет уверенно сказать, что высказывание «В здоровом теле здоровый дух» соответствует действительности.

УДК 796. 022

Гавриленко В.В.

асист. ЗНТУ

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ РУКОПАШНИМ БОЕМ

Один із шляхів підвищення якості навчання студентів Запорізького національного технічного університету під час занять з рукопашного бою – розвиток «дворукості» (тобто вивчення бойових дій зразу у двох стійках лівосторонній та правосторонній). Такі навчання особливо важливо застосовувати під час вивчення складних координованих рухів техніки рукопашного бою із використанням пересувів в сторону, що має відіграти важливу роль у розвитку захисних і оборонних навичок у студентів. На нашу думку, викладач повинен з самого початку навчання прийомам рукопашного бою виробляти у учнів уміння вести бойові дії в обох стійках лівосторонній та право-сторонній, ґрунтуючись при цьому на високих пластичних властивостях нервово-м'язового апарату людини. Навчання цих початківців, відразу в двох стійках доцільно проводити разом із пересувами у сторону що на наш погляд буде призводити до розвитку симетричності і ці студенти без особливих зусиль зможуть навчитися однаково вести бойові дії як вправо-сторонній, так і в лівосторонній стійках.

На останньому етапі навчання вони опановуватимуть уміння працювати у фронтальній стійці, оскільки з неї можливо перейти у будь-яку сторону і атакувати будь-якою рукою з будь-яких положень. Оскільки історично так склалося, що спортсмени ведуть бойові дії в основному в односторонній стійці, то удари в атаці і контратаці завдаються практично з пересувами вперед і назад. У такому положенні рано чи пізно сильніший фізично спортсмен заганяє суперника в кут. В даному випадку тільки працюючи з пересувами у сторону, можливо захиститись від атак значно сильнішого та агресивного суперника. У лівосторонній стійці зручно

робити пересуви вліво, але це небезпечно, оскільки потрапляєш під найсильнішу руку супротивника. Вправо йти незручно, набагато вигідніше рухатися управо-вперед, але в умовах швидкого обміну ударами це майже ніколи не вдається. Тому ймовірно має сенс навчати новачків працювати відразу в двох стійках, розучувати прийоми з пересувами у сторони. Очевидно що при постійному такому навчанні при рівномірному повторенні прийомів обидві стійки стають зручними. Основна перевага, того хто оволодів пересувами у сторону із зміною стійок, полягає в тому, що агресивно атакуючий супротивник не знає, в яку сторону піде його супротивник – вправо або вліво: зате при зазвичай вживаних захистах суперник завжди може легко передбачити, що супротивник або залишиться на місці або зробить крок назад чи вперед. Однак коли суперник робить для захисту крок убік атакуючий спортсмен на деяку мить втрачає його із виду, що має певну перевагу для того, хто робить пересув у сторону. Як би не був психологічно стійкий атакуючий суперник, але постійні пересуви у сторону і несподівані удари деморалізують його хоч би й на найкоротший час, але цього повинно вистачити для розвитку контратаки. На наш погляд, добре освоєння пересувів у сторону дозволить фізично слабшим і психічно нестійким учням давати впевненість, що вони завжди зможуть захищатися і не отримувати ударів. Це призведе до того, що спортсмени середніх здібностей рідше кидатимуть заняття рукопашним боєм й у них з'явиться надія добитися при добрій працьовитості більш високих спортивних результатів. Нині багато тренерів не проти пересувів у сторону, але проти навчання в двох стійках, без чого бокові відходи не завжди виходять. У чому ж доцільність, на наш погляд, початкового навчання в двох стійках з пересувами у сторони. Практика показує, що в результаті оволодіння такими рухами у сторони в спортсменів удосконалюється координація рухів отримується спритність, покращується захист, збільшується технічний арсенал, підвищується працездатність, виробляється уміння діяти у бою як проти лівшів, так і проти правшів й, можливо, через деякий час в них з'явиться "дворукисть" та удосконалиться "ігровий стиль" бою. Успішне застосування пересувів у сторони дасть також можливість слабкішим бійцям протидіяти значно сильнішим суперникам.

ВДОСКОНАЛЕННЯ У ТЕХНІЦІ СТРІЛЬБИ З ПНЕВМАТИЧНОГО ПІСТОЛЕТУ У ВИКОНАННІ ВПРАВИ ПП2 НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВТНЗ З ВИКОРИСТАННЯМ СТРІЛЕЦЬКОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ТРЕНАЖЕРУ «СКАТТ»

Використання комп'ютерної техніки здатне значно підвищити ефективність навчально-тренувального процесу, при чому на всіх його етапах: і на етапі початкового навчання, і на етапі спортивного вдосконалення. Наразі, використання спортивного стрілецького тренажеру «СКАТТ» дозволяє не тільки інтенсифікувати процес початкового тренування, але й значно скоротити час оволодіння азами техніки стрільби та наблизити до рівня спортивного вдосконалення значну частину студентів, що спеціалізуються на навчальних заняттях у даному виді спорту вже наприкінці першого року занять.

Виконання спортивної стрілецької вправи ПП-2 (40 пострілів з пневматичного пістолету) з використанням «СКАТТ»-у дозволяє вирішувати цілий комплекс проблем підготовки стрільця. З його допомогою стає можливою візуалізація помилок (або їх відсутність, звичайно) у всіх складових стрілецької техніки – ізготовки, послідовності дій, та власне технічних елементів (дихання, прицілювання, обробка спускового гачка, утримування зброї загальне та на постріл, загальна координація та раціоналізація дій).

Графічне зображення траєкторії руху зброї під час прицілювання дозволяє оцінити якість та правильність орієнтації ізготовки, її стабільність, одноманітність та рівень коливань. Зображення траєкторії зброї під час обробки спуску дозволяє оцінити її характер тривалість та часову доцільність включення пальцю в роботу.

Загальний діаметр коливань зброї дозволяє оцінити рівень підготовки стрільця та рівень обгрунтованості його прагнень. Найефективнішим, тим не менш є не стільки технічні, фізичні можливості тренажеру, скільки його вплив на рівень психологічної напруги при виконанні вправи ПП2. Ситуація значної публічності виконання, можливості прискіпливого оцінювання дій стрільця призводить його психологічний стан до близького змагальному. Це, в свою чергу, дозволяє створювати обставини, які стрільцю необхідно навчитися долати з метою подальшої успішної участі у змаганнях. Адже відомо, що значна кількість спортсменів здатні на тренувальних заняттях до вражаючих спортивних

результатів, але на змаганнях завдяки стартовому хвилюванню їх не показують. Не маючи навичок подолання стресового стану (який і викликає ситуація участі у змаганнях), прагнення показати найкращий свій результат зіграє з стрільцями злий жарт і значно погіршує якість виступів.

Використання «СКАТТ» – у допомагає створити штучну стресову ситуацію для того, щоб стрільці могли навчитися або долати стрес, або просто якісно виконувати технічно правильні дії на його фоні, дозволяє їм створити власний комплекс засобів боротьби зі стресом для створення власної стресостійкості.

УДК: 796.081

Грищенко Л.Я.

старш. викл. ЗНТУ

ВДОСКОНАЛЕННЯ У ТЕХНІЦІ СТРІЛЬБИ З ПНЕВМАТИЧНОЇ ГВИНТІВКИ У ВИКОНАННІ ВПРАВИ ГП4 НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВТНЗ З ВИКОРИСТАННЯМ СТРІЛЕЦЬКОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ТРЕНАЖЕРУ «СКАТТ»

Методика натискання на спусковий гачок грає велику, часто вирішальну, роль для отримання влучного пострілу. Перш за все, натискання на спуск не повинно порушувати положення гвинтівки та статичності ізготовки. Також натискання на спуск має бути виконано під час переривання дихання відповідно до прицілювання, тобто, коли елементи прицілювання і чорне коло мішені розташовані концентрично. В результаті, для того щоб добитися влучного пострілу, всі дії стрільця мають бути узгоджені не окремо, не ізольовано один від одного, а взаємно і узгоджено. Об'єднання цих елементів разом необхідно тому, що під час натискання на спицю спуску гвинтівка не перебуває в стані повного спокою, а переміщується в більшій чи меншій мірі, в залежності від стійкості положення для стрільби. Як наслідок цього, вирівняні елементи прицілювання залишаються в середині мішені на дуже короткий час, в той час як стрілок повинен натискати на спусковий гачок рівномірно і завершувати натискання на спуск. Оскільки рух гвинтівки у багатьох, особливо що знаходяться в не дуже хорошій фізичній формі стрільців, в більшості випадків річ індивідуальна для кожного стрільця, дуже важко передбачити час і тривалість цих коротких перерв, що відводяться на вирівнювання елементів прицілювання щодо чорного кола мішені. Для вирішення цих завдань доцільно використовувати на заняттях стрілецький тренажер СКАТТ.

Використання тренажеру для виконання за змагальним регламентом вправи ГП-4 дозволяє стрільцеві самостійно та об'єктивно оцінювати якість своєї роботи щодо натискання на спусковий гачок. Публічність та досліджуваність елементів техніки та певна публічність виконання вправ дозволяє як закріпити надбані правильно вивчені навички, так і вдосконалюватися у техніці виконання влучного пострілу взагалі, та у техніці обробці спуску – зокрема. Оскільки натискання на спуск має бути таким, щоб не порушити концентричні елементи прицілювання, натискати на спуск потрібно рівномірно. Рівномірне натискання на спуск ставить питання про спеціальні вимоги для вказівного пальця правої руки. Якість пострілу багато в чому залежить від нього, тому що найбільш точне обережне прицілювання буде порушено найменшим неправильним рухом пальця. Для того щоб вказівний палець виконав це завдання не перериваючи прицілювання, необхідно тримати гвинтівку правильно і забезпечити відповідну опору, яка дозволить правильно натиснути на спуск. Тримати рукоятку пістолетного типу потрібно досить твердо, але не занадто жорстко, так як зусилля м'язів долоні можуть викликати зайві рухи гвинтівки. Також необхідно знайти таке положення для долоні, щоб був зазор між рукояткою пістолетного типу і вказівним пальцем. Тоді рух вказівного пальця під час натискання на спицю спуску не викличе ніяких побічних дій, які могли б рухати гвинтівку і, таким чином, порушувати прицілювання, тобто порушувати лінію прицілювання. Для того щоб виконати правильне натискання на спусковий гачок, необхідно натискати на нього першим суглобом або подушечкою пальця.

Спуск повинен бути натиснутий строго по прямій назад, так щоб вказівний палець переміщався паралельно вісі каналу ствола. Якщо палець натискає на спицю збоку, тобто, під кутом щодо спрямованості зброї, то це може привести до збільшення навантаження натискання на спуск і його нерівномірності. Це також може порушити рівень елементів прицілювання і бути причиною великого розкиду пострілів від центру мішені.

Хоча тиск на спусковий гачок слід здійснювати рівномірно і поступово, це не означає, що це повинно бути зроблено надто повільно. Але в рівномірно і без ривків. Натискання на курок не повинно тривати довше 1,5–2 секунд. Однак саме вміння натиснути на курок замало для гарного результату. Іншою обов'язковою умовою є те, щоб натискання вказівного пальця на спусковий гачок знаходилося в злагоді з правильним диханням і прицілюванням.

За способом натискання на спусковий гачок виділяють рівномірне, поступове та пульсуюче натискання.

Рівномірне приведення в дію спускового механізму використовується молодими і не дуже добре підготовленими стрільцями, які не можуть забезпечити хороший баланс з гвинтівкою, і через це переміщення гвинтівки велике, в той час як періоди спокою дуже короткі. У цих випадках стрілок повинен, не звертаючи уваги на рух гвинтівки, відразу після грубого захоплення гвинтівкою мішені, почати рівномірно натискати на спуск, намагаючись завершити його до того, як величина руху гвинтівки зростає в результаті м'язової втоми.

Поступове приведення в дію спускового механізму застосовується досвідченими і добре підготовленими стрільцями, які під час стрільби переміщують гвинтівку значно менше, а періоди спокою досить тривалі. Це означає, що стрілець натискає на спуск, коли гвинтівка показує вібруючі рухи, а потім заспокоюється і майже зупиняється. Коли розгойдування зменшується, стрілок продовжує натискати на курок, кожен раз збільшуючи тиск, поки не настає момент пострілу. Це найпоширеніший спосіб натискання на спуск.

При пульсуючому способі приведення в дію спускового механізму вказівний палець не перебуває в спокої, як при прицілюванні в разі рівномірного і поступового приведення в дію спускового механізму, а постійно і рівномірно рухається, і періодично торкається курка, або відпускає його і розслабляється на наступному етапі. В найзручніший момент для стрільби, стрілок збільшує тиск і справляється з опором спускового механізму.

Перевага такого способу натискання на спуск полягає в тому, що стрілець, переміщаючи вказівний палець безперервно і ритмічно, набуває психологічний і нервово-м'язовий баланс в нервових процесах збудження і заспокоєння, що забезпечує більш високу швидкість реакції і координації рухів. Цей спосіб рекомендується тільки найдосвідченішим стрільцям.

УДК 613.7

Губрієнко О. А.

асист. ЗНТУ

ФІТБОЛ – АЕРОБІКА ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЇЇ ВПРАВ

Сьогодні ми є свідками триумфу оздоровчих видів аеробіки. Популярність аеробіки протягом більш ніж 20 років заснована на її особливостях: ефективності, доступності, емоційного забарвлення і зовнішньої привабливості. В цілому фахівці нараховують близько 200

різних оздоровчих програм з аеробіки. Можливості її застосування широкі, діапазон вправ величезний, і під умілим керівництвом педагога вони є потужним комплексним засобом і методом впливу як в оздоровчому та освітньому, так і в виховному напрямку розвитку особистості людини. Останнім часом зростає роль фізичних вправ у зміцненні здоров'я, профілактиці різних захворювань, організації дозвілля, продовження життя і творчої активності. У зв'язку з цим з'являються нові види оздоровчих занять, які користуються популярністю серед дітей і доступні літнім людям.

М'ячі великого розміру – фідболи – з'явилися порівняно недавно, хоча з найдавніших часів у культурі будь-якого народу м'яч використовувався в якості розваги. Фідбол в перекладі з англійської означає "м'яч для опори", який використовується в оздоровчих цілях. Програми з використанням гімнастичних м'ячів великого розміру застосовують в нашій країні – близько 8 років. Вони унікальні за своїм впливом на організм і викликають великий інтерес у дітей і дорослих.

Вправи на м'ячах володіють оздоровчим ефектом. За рахунок вібрації при виконанні вправ та амортизаційної функції м'яча поліпшуються обмін речовин, кровообіг і мікродинаміка в міжхребцевих дисках і внутрішніх органах, що сприяє розвантаженню хребетного стовпа, мобілізації різних його відділів, корекції лордозів і кіфозів. Вправи на м'ячах тренують вестибулярний апарат, розвивають координацію рухів і функцію рівноваги, мають стимулюючий вплив на обмін речовин організму, активізують моторно-вісцеральні рефлексії.

М'яч за своїми властивостями багатфункціональний і тому може використовуватися в комплексах вправ фідбол-аеробіки як предмет, знаряддя або опора. Комплекси вправ на м'ячах в залежності від поставлених приватних завдань і підбору засобів можуть мати різну спрямованість:– Для зміцнення м'язів рук і плечового пояса, черевного преса, спини і тазу, ніг і склепіння стопи, для збільшення гнучкості і рухливості в суглобах, розвитку функції рівноваги і вестибулярного апарату, для формування постави, для розвитку танцювальної та музичальності.

Основними засобами фідбол-аеробіки є фізичні вправи, які можна класифікувати за педагогічному ознакою. Класифікація засобів фідбол-аеробіки дає можливість підібрати і скласти певні комплекси вправ, що виконуються з музичним супроводом в залежності від напрямку педагогічних завдань: для розвитку м'язової сили, гнучкості, швидкості рухів, витривалості, координаційних здібностей. При цьому створюються умови для анатомічного впливу на певні м'язові групи, суглоби, зв'язки,

внутрішні органи і органи чуття. Першу групу представляють "Гімнастичні вправи". У неї входять різновиди ходьби, бігу та стрибків, а також загально-розвиваючі вправи (ВРП). Другу групу вправ на фітболі складають "основні (базові) рухи аеробіки".

У фітбол – аеробіці можна використовувати різні базові вправи які можна поділити на певні групи. До групи "Танцювальні вправи" входять елементи ритміки, хореографії та сучасних танців: джаз, рок-н-рол, диско, латиноамериканські та ін. Групу "Вправи лікувальної фізичної культури" складають кошти, спрямовані на профілактику та корекцію різних захворювань внутрішніх органів, опорно-рухового апарату, серцево-судинної, нервової та дихальної систем організму, органів зору. Розділ "Рухливі, музичні ігри та естафети" включає велику кількість ігор як з м'ячем, так і сидячи на м'ячі ("Музичні стільці", гри на увагу та ін.). А також для занять з дітьми дошкільного і шкільного віку. Ця група вправ включає і вправи креативної гімнастики, що сприяють розвитку творчості, ініціативи і самовираження. В розділ "Вправи з інших оздоровчих та спортивних видів фізичної культури" входять елементи з різних видів спорту. Зі спортивних ігор можуть бути взяті елементи волейболу, баскетболу, футболу та ін. Спортивна гімнастика представлена акробатичними вправами: перекатами, стійками на лопатках з м'ячем, містком і ін. Елементи художньої та атлетичної гімнастики також вносять різноманітність в заняття фітбол – аеробікою.

Таким чином, різноманіття засобів нового сучасного виду фітбол – аеробіки дає змогу оволодіти нею, що дозволить зміцнити здоров'я і фізичну підготовленість, підвищити професіоналізм інструкторів з фітнесу та оздоровчих видів фізичної культури.

УДК: 796.412.796.015:796.071.4

Данильченко С.І.

асист. ЗНТУ

ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ – ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ

Одне із важливих завдань сучасної школи – виховати фізично, морально, соціально, духовно здорову людину. Адже стан здоров'я населення України свідчить про існування реальної загрози вимирання нації. Справедливими є слова: «Гроші втратив – нічого не втратив, час втратив – багато втратив, здоров'я втратив – усе втратив.

Чи інше: здоров'я – це ще не все, а все інше без нього – ніщо.

Сьогодні майже 90 % дітей дошкільного віку, учнів і студентів мають відхилення у здоров'ї. Тільки за останні 5 років на 41 % збільшилася кількість учнівської молоді, віднесеної за станом здоров'я до спеціальних медичних груп. На 60 % зросла кількість неповнолітніх які вживають наркотики, палять, курять.

Людина сьогодні звикла сподіватися не на захисні сили свого організму, а на могутність медицини. Академік Амосов стверджував: «Щоб бути здоровим, потрібні власні зусилля, постійні і значні. Замінити їх можна нічим».

Так що таке здоров'я? Здоров'я – сукупність фізичних, духовних, соціальних я костей людини, що є основою її довголіття і необхідною умовою здійснення творчих планів, умовою високої працездатності, створення міцної сім'ї, народження і виховання дітей.

Здоров'я людини – цікаве і складне явище. Воно завжди привертало і буде привертати увагу не лише дослідників, але й кожної людини. Це поняття таке давнє, що на всіх мовах світу є слово «здоров'я». Здоров'я – це висока працездатність, гарний настрій, упевненість у собі. Фізичне здоров'я – дає гарне самопочуття, бадьорість, силу. Психічне здоров'я дарує спокій, чудовий настрій, доброту, веселість. Соціальне здоров'я забезпечує успішність у навчанні. Але ніщо з цього не дається задарма. Для того, щоб зберегти своє здоров'я треба докласти неабияких зусиль.

Стан здоров'я людини залежить на 20 % від спадковості, на 10 % від рівня розвитку медицини, на 20 % від стану довкілля, на 50 % від способу біологічно запрограмована на багато більше років життя, ніж відводить собі. Якщо нам не стільки ж? Ілля Мечников стверджував: «Людина, яка померла раніше 150 років чинила над собою насильство».

І так, ми дійсно, чинимо над собою насильство щоденно. Люди давно переконалися, що на здоров'я впливає безліч чинників і найголовніший із них – це спосіб життя.

Спосіб життя – це сукупність стійких форм життєдіяльності людини, які визначають її життєвий шлях. Це – сукупність її звичок. Якщо людина з дитинства, з молодих років постійно й наполегливо дбає про своє здоров'я, вона в основу життєдіяльності закладає такі стійкі корисні звички навички поведінку, які і визначають основний напрямок – шлях здоров'я.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ ГЛУХИХ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ПЛАВАННЮ

Вдосконалення системи спеціальної освіти потребує глибокого та різнобічного вивчення розумового й фізичного розвитку осіб з особливостями психофізичного розвитку, у тому числі і глухих підлітків. Вирішення завдань навчання та виховання цих дітей потребують проведення відповідних досліджень і забезпечення цих процесів у спеціальній педагогіці.

Використання ігор на заняттях з плавання позитивно впливає на психіку глухого підлітка, сприяє швидкому освоєнню водного середовища і оволодінню технікою плавальних рухів, регулює функціональне навантаження, підвищують інтерес до занять.

Основною методикою, що застосовується в цих тренуваннях, був показ, оперативне і по елементне коригування з боку навчаючого з гранично можливим використанням вербальних компонентів.

Дані, що одержують в ході таких досліджень рівня пізнавальної діяльності глухих підлітків на етапі констатуючого експерименту, привели до необхідності вживання особливих методів навчання, заснованих на використанні всієї системи аналізаторів, що підлягають зберіганню і спрямовані на корекцію і компенсацію наслідків глухоти.

На збережених функціях зорового, шкірного і рухового аналізаторів спиралися при навчанні глухих підлітків. Особливе значення надавали збагаченню словника, формуванню граматичної будови мови, корекції її вимовного аспекту.

При проведеннях експерименту з глухими підлітками у віці 13–15 років використовують різні види наочно-практичної діяльності. Розвивають зорову моторну координацію. Мовне спілкування виступає в експериментальному навчанні і корекції рухової сфери найважливішим засобом, який сприяв реалізації комунікативної функції мови, стимулювало накопиченню словарного запасу глухих підлітків удосконалювали словесну мову в тактильній, усній і письмовій формах. У віці 13–15 років з глухими підлітками необхідною умовою корекції пізнавальної діяльності є використання ігрових дій в інтегрованих групах на заняттях з плавання. Сприйняття і відчуття є основним джерелом інформації, що використовують плавці для управління своїми руховими діями.

Висновки:

1. Система колекційної дії на пізнавальну діяльність глухих підлітків на заняттях з використанням ігор у воді стала основою навчально-виховного процесу, корекційно-розвивальні ігри в воді сприяли створенню близьких відносин між учасниками групи (команди), знімали напруженість, тривожність, страх перед оточуючими, підвищили самооцінку, дали змогу глухим підліткам перевірити себе в різних ситуаціях спілкування, знімали небезпеку соціально значимих наслідків, сприяли зоровому сприйняттю, розумовій працездатності, мисленню. Що забезпечую їм ранню інтеграцію в сучасне суспільство.

2. Корекція пізнавальної групи досягалась поєднанням і варіюванням навчання техніці плавання, розвитком рухових якостей із застосуванням ігор у воді та мовними іграми.

УДК: 796.011

Жержерунов А.О.

асист. ЗНТУ

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ

Фізична культура в Україні є часткою загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості. Практика свідчить, що фізична культура, до складу якої входять фізичне виховання, спорт та фізична рекреація, є важливим засобом підвищення соціальної і трудової активності людей, задоволення їх моральних, естетичних та творчих запитів, життєво важливої потреби взаємного спілкування, розвитку дружніх стосунків між народами і зміцнення миру. Спорт як органічна частина фізичної культури є сферою діяльності людей, виявлення та уніфікованого порівняння у змаганні їх досягнень в певних видах фізичних вправ. В той же час спорт є часткою міжнародного спілкування, дає можливість демонстрації досягнень суспільства у цій сфері діяльності, сприяє утвердженню гуманістичних цінностей та спортивного авторитету України у світовому співтоваристві.

Розвиток фізичної культури і спорту в Україні, як і в кожній країні світу, обумовлений потребами суспільства, рівнем соціально-економічного розвитку, станом освіти, науки, культури, традицій та ін. Формування основ державної програми розвитку фізичної культури в Україні відбувалося з урахуванням радянської системи фізичного

виховання і спорту, яка постійно реформувалася, та традицій українського народу.

У 1991 році відбулося становлення державності України – Верховна Рада УРСР 24 серпня проголосила Україну незалежною демократичною державою.

Перше десятиріччя розвитку фізичної культури і спорту в сучасній Україні характеризується значними проблемами, пов'язаними з умовами існування суспільства:

- глибокою економічною кризою, обумовленою переходом на нові форми економічного господарювання (з державної форми власності на приватну);

- стрімким спадом виробництва у промисловості та аграрному секторі;

- суттєвим зниженням державного фінансування сфери фізичної культури і спорту;

- значним зниженням рівня життя населення;

- порушенням екологічної рівноваги;

- різким погіршенням фізичного розвитку людей і рівня їх здоров'я, скороченням тривалості життя.

З 1991 по 1998 р.р. кількість підприємств, організацій та установ, які проводили фізкультурно-оздоровчу роботу, зменшилася на 15,5 тисяч одиниць, а кількість трудящих, залучених до нього процесу, – більш як на 1 млн. чоловік, тобто на 56 %, інструкторів по спорту, що працювали у виробничих колективах, – на 5,7 тис. чоловік. Лише 13 % трудових колективів мали спеціалістів, які проводили фізкультурно-оздоровчу роботу. Це призвело до різкого погіршення рекреації, фізичного та психічного стану працездатної частини населення і проявилось у значному зростанні серцево-судинних, онкологічних, психічних та інших захворювань, зумовило посилення тютюнопаління, алкоголізму, наркоманії.

Тільки за три роки (з 1991 по 1993) припинили діяльність більш як 900 дитячих і підліткових фізкультурно-оздоровчих клубів при ЖЕК, було скорочено 590 посад педагогів-організаторів спортивної роботи з населенням за місцем проживання, більше 3,5 тис. інструкторів фізичної культури у трудових колективах. Переважна більшість населення, особливо в сільській місцевості, практично була позбавлена можливості брати участь у будь-яких формах фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи.

Погіршувався стан утримання і використання матеріально-технічної бази фізкультури і спорту, а приватизація частини спортивних споруд супроводжувалася використанням їх не за призначенням.

Під загрозою руйнування була в цілому досить ефективна система підготовки спортсменів високого класу, скорочувалась мережа дитячо-юнацьких спортивних шкіл, кількість національних змагань і навчально-тренувальних зборів. Спостерігався перехід висококваліфікованих фахівців і спортсменів в інші сфери діяльності або виїзд на роботу за кордон, тобто втрата їх для фізкультури та спорту. Змінилася питома вага позаурочних занять з фізичного виховання в усіх навчальних закладах. У 1998 році Держкомспорт України констатував, що з початку 90-х років чисельність контингенту дітей і підлітків, залучених до регулярних занять у ДЮСШ, підліткових фізкультурно-спортивних клубах за місцем проживання і спортивних секціях, скоротилася на 620 тис. чоловік.

Згортання цієї роботи негативно позначилося на стані здоров'я дітей та підлітків – майже 90 % дітей, учнів і студентів мали відхилення у здоров'ї, 50 % – незадовільну фізичну підготовку що призвело до посилення антисоціальних проявів – майже кожний десятий злочин в Україні здійснювався підлітками і на 60 % збільшилася кількість неповнолітніх, що вживали наркотики.

Значні проблеми розвитку галузі фізичної культури та зумовлені ними негативні наслідки вимагали відповідного відображення у суспільній свідомості, науково-методичного обґрунтування мети, завдань та організації їх вирішення.

УДК: 796.011.3(075.8)

Жук В.С.

старш. викл. ЗНТУ

РОЗВИТОК РУХОВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З МІНІ-ФУТБОЛУ

На заняттях з міні - футболу рухові якості розвивають за допомогою різноманітних вправ. Доведено, що на першому курсі навчання в спорті під час роботи над розвитком однієї якості водночас розвиваються й інші. На подальших курсах, в міру підвищення рівня тренуваності, їхній рівнозначний розвиток затримується у зв'язку з виникненням дисоціації рухових ознак. Тобто вправи, які раніше сприяли розвитку рухових якостей, чинять додатковий вплив тільки на окремі з них. Відомо, що досягнення високих показників в одній руховій якості можливе тільки за

відповідного рівня розвитку інших, але їх формування мусить гарантувати гармонійний розвиток усіх якостей у потрібних пропорціях.

Проблема рухових якостей та їх залежність від рухових здібностей поки що мало вивчена, хоча і відіграє вагому роль в теорії спортивного заняття. Існує тісний взаємозв'язок між руховими якостями і здібностями, оскільки вони і є фундаментом у координації фізичної та технічної досконалості. Згідно з широко розповсюдженим поглядом спортивний результат цілком залежить як від кваліфікованого опанування технікою, так і від рівня розвитку рухових якостей студента. На кожному занятті слід удосконалювати здібності студентів, вибірково ускладнюючи заняття та спрямовуючи його на розвиток рухових якостей. Це означає, що спортивний результат дорівнює сумі техніки і рухових якостей.

У теорії спорту розрізняють три основні рухові ознаки: сила, швидкість і витривалість. Часом до них додають ще спритність, стрибучість, гнучкість та рухову координацію.

Контроль за зростанням спортивних досягнень студентів потребує застосування особливих методів оцінювання, адекватних процесу їх тренування. Він пере важливо має спиратися на методи спостережень та тестування, що на відповідний період і дає змогу простежити за динамікою росту техніки, тактики та рухових якостей студентів.

У студентів першого курсу, поряд з акцентом на спритність, зосереджується увага на розвитку загальної та спеціальної швидкості; тренувальні навантаження зростають у зв'язку з тим, що підвищується обсяг вправ і трохи менше – їх інтенсивність. Усі зміни в розвитку рухових якостей відбуваються ступенево, що потрібно враховувати і в тренувальному процесі. Водночас зі зростанням показників загальної фізичної підготовки в роботі із студентами робляться посилені акценти на техніко-тактичній підготовці. Тренувальні цикли студентів 2-го курсу виразно відрізняються від циклів студентів, що займаються в університеті міні – футболом в перший рік навчання.

Тренувальний процес студентів старших курсів істотно відрізняється від процесу тренування першокурсників, особливо в роботі над розвитком сили та витривалості, хоча в техніко-тактичній підготовці ця різниця незначна.

Останній етап навчання, в якому бере участь більш доросла вікова категорія студентів - гравців, ґрунтується на якісному підході до розвитку їх рухових якостей, оскільки тут робиться наголос на спеціальній підготовці з врахуванням рівня загальної підготовки. Дуже важливим моментом у даному випадку є індивідуалізація тренувального процесу. Тільки на цьому етапі навчання в розумних межах можна застосовувати

максимальні тренувальні навантаження, що сприяє доведенню підготовки футболістів до найвищого рівня.

На навчальних заняттях студентів, які займаються у групах «Міні - футболу» існує відповідна система тренувань, яка складається з чинників, що створюють комплексну систему.

Тренування – це спеціально організований процес удосконалення навичок студента – футболіста, що виражається в існуванні різноманітних фаз процесу навчання, у визначенні відповідних засобів тренування (загальних вправ і спеціально швидкісних, спрямованих на витривалість).

Узагальнюючи думки викладачів – спеціалістів футболу, можна зробити висновок, що техніко-тактична підготовленість – це сукупність різних сторін функціональних можливостей студентів і їх здатність реалізовувати свої можливості на основі прийняття рішення шляхом доцільних індивідуальних і колективних тактичних (ігрових) дій.

Від рівня спеціальної підготовки, педагогічної майстерності викладачів значною мірою залежить якість навчального процесу, яким вони керують.

УДК 796

Журавльов Ю.Г.

старш. викл. ЗНТУ

ПЕРІОДИЗАЦІЯ СПОРТИВНОГО ТРЕНУВАННЯ ГИРЬОВИКІВ

У гирьовому спорті, річний цикл тренувальних занять підрозділяється на три основних періоди: підготовчий, змагальний і перехідний. Побудова річного тренувального циклу виходить з календарного плану спортивних змагань і тісно взаємопов'язане з ним. З усіх змагань, передбачених календарним планом на рік, виділяють одне або два основних, і по них орієнтується весь річний цикл тренувальних занять. Окрім виступу в основних змаганнях можна планувати виступ в одному або двох менш значущих, але розглядають ці змагання треба як контрольні, з метою перевірки рівня підготовки до головних змагань, а також корегування тренувального процесу на даному етапі у разі зниження або недостатнього зростання спортивних показників.

Залежно від спортивної кваліфікації спортсмена, стажу тренувальних занять, кількості запланованих змагань на рік і термінів їх проведення побудова та зміст річного циклу може бути самим різним.

Наприклад, для спортсмена з невеликим тренувальним стажем (1–2 роки) досить двох контрольних змагань і одного або двох основних.

Якщо змагання заплановані в які-небудь інші місяці, то підготовчий період повинен починатися відповідно зі зміщенням термінів проведення змагань. У висококваліфікованих спортсменів кількість змагань значно більше, і проводяться вони можуть протягом усього року. Тут також необхідно виділити для себе найбільш вагомі змагання та у відповідності з термінами їх проведення спланувати річний цикл

Відомо, що підтримувати високий рівень підготовки протягом тривалого періоду часу (два і більше місяців) дуже важко. У цьому випадку змагальний період поділяють на кілька змагальних мікроциклів.

Кожен мікроцикл передбачає певний проміжок часу для активного відпочинку після виступу в змаганні, тимчасове зниження обсягу та інтенсивності навантажень протягом приблизно часу до наступних змагань, зменшення виконання змагальних вправ і, навпаки, збільшення тренувальної роботи із застосуванням спеціально-допоміжних вправ, подібних за структурою рухів зі змагальними. Потім знову поступово збільшують обсяг змагальних вправ, підвищують інтенсивність навантаження. Виконання спеціально-допоміжних вправ до кінця змагального мікроциклу доводять до мінімуму і застосовують в основному в якості розминок або при усуненні «слабкого місця» в спеціальній фізичній підготовці, виявленого в результаті минулих змагань.

Існує здвоєний річний цикл підготовки, коли заплановані спортсменом змагання неможливо вмістити в один змагальний період, тому що між ними занадто великий проміжок часу. Залежно від спортивної кваліфікації спортсмена, його віку, кількості змагань запланованих на рік, структура і зміст річного тренувального циклу можуть бути самими різними.

Після змагального періоду слідує перехідний, котрий також має свої певні завдання.

УДК: 378.091.212-055.2:769.417.4(043.2)

Івахненко А.А.

канд. пед. наук., доц. ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГНУЧКОСТІ СТУДЕНТОК ВНЗ ЗА- СОБАМИ АДАПТОВАНОЇ ЙОГИ

Протягом останнього десятиліття простежується незадоволеність традиційними заняттями фізичною культурою значної частини студентської молоді. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є

впровадження нових нетрадиційних видів рухової активності і оздоровчих систем. Однак необхідно враховувати їх адаптацію до вітчизняної системи фізичного виховання у ВНЗ.

Під час аналізу методики проведення занять з різних оздоровчих систем ми прийшли до висновку, що найбільший інтерес для нас представляє вправи адаптованої йоги – асани, виконання яких вимагає прояви сили, гнучкості, уваги і зосередженості тощо.

Метою даної роботи є вивчення і теоретичне обґрунтування використання адаптованої йоги в навчальному процесі студентської молоді, як ефективного засобу розвитку фізичних якостей, зокрема гнучкості у студенток ВНЗ. Адаптована йога – ефективна програма занять, яка створює баланс між тілом і розумом, дозволяє досягти високого рівня фізичної підготовки, розвиває концентрацію, нівелює наслідки стресу. Ця оздоровча система комбінує елементи хатха-йоги з традиційними вправами фізичної культури. Адаптована йога – це комплексна програма, яка спрямована на розвиток функціональної сили і гнучкості, а також тренування нейро-м'язової системи в цілому.

Візуальний аналіз показує, що близько 90 % основних вправ (асан) йоги спрямовані на розвиток гнучкості того або іншого відділу опорно-рухового апарату. Гнучкість характеризується здатністю виконувати рухи з великою амплітудою. Цю фізичну якість необхідно розвивати із самого раннього дитинства й систематично. З віком наші суглоби і м'язи втрачають рухомість. Більшість дівчат починають навчання у ВНЗ у віці 17 років, коли ще зберігається можливість достатньо високих темпів розвитку гнучкості. Тому застосування засобів адаптованої йоги має сприяти розвитку цієї фізичної якості у студенток ВНЗ і відповідно підвищенню рівня їх загальної фізичної підготовленості.

У порівнянні з іншими методами розвитку гнучкості вправи йоги мають ряд переваг. По-перше, вправи адаптивної йоги виконуються переважно у статичному режимі, що відрізняється від динамічного не такою великою м'язовою напругою, що зменшує ризик травматизму на занятті. Вхід і вихід з пози повинен бути безболісним, плавним, без різких рухів. Вправи йоги активно впливають на пропріорецептори (нервові закінчення в сухожиллях, зв'язках і суглобних капсулах) і інтерорецептори (нервові закінчення внутрішніх органів), що, по визнанню сучасної медицини, є важливим чинником оздоровлення. По-друге, вправи йоги можна виконувати, узгоджуючись з індивідуальними можливостями організму тому, що адаптована йога пропонує великий спектр підготовчих та підходящих вправ, а також полегшених варіантів виконання той чи іншої асани. Пози йоги при правильному підборі й

застосуванні впливають на всі органи й системи організму, не викликаючи відтоку крові від них, а, навпроти, поліпшуючи її циркуляцію. По-третє, для цієї оздоровчої системи характерно чергування статичних положень тіла з повним розслабленням м'язів. А вміння розслабляти м'язи - одне з основних умов розвитку гнучкості. Під час занять практикується повне або часткове розслаблення. Крім того, велике значення на занятті приділяється дихальним вправам. Кожній вправі відповідає свій певний тип дихання, тим самим зменшуючи наслідки фізичної втоми.

УДК: 796.011.3(075.8)

Кемкіна В.І.¹, Сокірко О.С.²

¹ канд. пед. наук, доц. ЗНТУ

² канд. пед. наук, доц. каф. УФКС ЗНТУ

ГОЛБОЛ ЯК ВИД СПОРТУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Голбол як вид спорту, і як один з засобів фізичного виховання перебуває під пильною увагою багатьох вчених і фахівців. Роботи багатьох авторів присвячені методиці навчання, удосконалення техніки та тактики голболу, а також вдосконаленню засобів і методів розвитку спеціальних фізичних якостей спортсменів.

Голбол є однією з ігор у студентської молоді. Багато фахівців стверджують, що різноманітність рухів у голболі сприяє зміцненню нервової системи, рухового апарату, поліпшенню обміну речовин і діяльності всіх систем організму тих, хто займається.

Розглядаючи голбол як засіб фізичного виховання, можна ставити завдання зміцнення здоров'я, поліпшення фізичного розвитку, підвищення життєдіяльності організму молоді, а також підготовки до праці і оборони. Популярність гри забезпечується ще й тим, що вона представляє винятковий за глибиною і різнобічністю впливу засіб загальної фізичної підготовки, з допомогою якого прекрасно вдосконалюються сила, швидкість, витривалість, спритність.

Таким чином, широка популярність голболу зумовила його включення, як одного з засобів фізичної підготовки в навчальні програми з фізичної культури в середніх і вищих освітніх установах країни.

У даний час організація навчального процесу з фізичної культури у вишах проводиться у двох напрямках: традиційний – загальна фізична спрямованість, з використанням комплексу різноманітних засобів, і

спортивний – на базі обраного виду спорту. У багатьох навчальних закладах підтримують другий напрямок.

Пріоритетним напрямком в організації занять з фізичної культури є організація занять за вибором студентів. У зв'язку з цим виникає питання, який вид фізичного навантаження є найкращим для студентів. Пріоритетність напрямків підготовки і вибір виду спорту, який впроваджується в навчальний процес, базуються на численних дослідженнях інтересів студентів. Серед видів спорту, що викликають особливу зацікавленість студентів, фахівці називають спортивні ігри.

Численні дослідження вказують на поширення голболу серед студентської молоді.

Впливаючи різнобічно і багато планово, голбол є засобом гармонізації особистості, її фізичного, психологічного, емоційного та інтелектуального розвитку.

Розглянемо вплив голболу на виховання певних особистісних якостей студентської молоді. Голбол характеризує змагальність, що впливає на виховання у гравців наполегливості, рішучості та цілеспрямованості. Кожен гравець впродовж гри самостійно визначає, які дії йому необхідно виконувати і вирішує, коли і яким способом йому діяти, що формує у тих, що займаються творчу ініціативу. Голбол є колективною грою, що сприяє виробленню звички підкоряти свої дії інтересам команди. Розвиток зазначених якостей благотворно впливає на скорочення періоду адаптації при вступу до ВНЗ та подальше успішне навчання.

При гри в голбол гравцеві доводиться діяти залежно від ситуації, а не за певними програмами. Основною формою діяльності мозку в цих умовах є творча діяльність – миттєва оцінка ситуації, вирішення тактичного завдання, вибір відповідних дій. Тому застосування голболу у вишах є ефективним засобом розвитку творчого мислення студентів. Великий обсяг і висока інтенсивність тренувальних і змагальних навантажень, необхідність швидких і точних диференціювань призводять до підвищення рівня розвитку сили і рухливості нервових процесів, що сприяє розвитку розумової працездатності студентів. Гра в голбол є навантаженням аеробно-анаеробного характеру, і тому застосування голболу як засобу фізичного виховання студентів вишів є ефективним для розвитку витривалості, що важливо для представників спеціальностей, що вимагають тривалих розумових навантажень.

Поліпшення загальної фізичної підготовки студентів у процесі фізичного виховання з акцентуванням на голбол сприяє зміцненню здоров'я, вихованню основних фізичних якостей, підвищенню рівня

загальної працездатності. Рухова активність позитивно впливає на життєдіяльність організму, зокрема на збалансованість метаболізму, активізацію вегетативних систем, формування нервових механізмів, управління процесами, розвиток організму в цілому. Так, комплексна методика підготовки голбольних команд вищих навчальних закладів сприяла підвищенню практично всіх показників тестування спеціальної фізичної підготовленості.

Гра в голбол емоційно захоплююча, тому таке проведення часу сприяє зняттю психоемоційного напруження. Така особливість голболу, як емоційність, створює сприятливі умови для виховання в голболістів умінь керувати емоціями, не втрачати контролю над своїми діями.

Застосування голболу під час організації процесу фізичного виховання студентів вишів позитивно впливає на процес гармонізації особистості.

Заняття голболом передбачає високу рухову активність гравців, отже, заняття голболом в процесі фізичного виховання студентів вишів задовольняє потреби в руховій активності. Різноманітні рухи, характерні для голболу, такі як ходба, біг, зупинки, повороти, стрибки, ловля, кидки і ведення м'яча, сприяють зміцненню нервової системи, рухового апарату, поліпшенню обміну речовин і діяльності всіх систем організму студентів.

Таким чином, гра у голбол передбачає розвиток спеціальних фізичних якостей, а саме, швидкості (здатність гравця виконувати свої дії в найкоротші проміжки часу), спритності (уміння швидко і точно виконувати складні за координацією рухи), від яких багато в чому залежить рівень здоров'я студентів.

Заняття фізичною культурою за вибором студентів є пріоритетним напрямком організації процесу фізичного виховання. Заняття голболом сприяє гармонізації особистості студента, їх фізичного, психологічного, емоційного та інтелектуального розвитку.

Таким чином, у процесі свого розвитку голбол став не тільки популярним, яскравим і видовищним видом спорту, але і всебічним, комплексним засобом фізичної підготовки молоді. У зв'язку з цим фахівці приділяють велику увагу організації занять, вибору тренувальних засобів з метою підвищення рівня не тільки спортивної майстерності, а й здоров'я студентів.

МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Фізична реабілітація – це застосування з лікувальною і профілактичною метою фізичних вправ і природних факторів у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану та працездатності хворих.

Фізична реабілітація – складова частина медичної, соціальної та професійної реабілітації, система заходів щодо відновлення або компенсації фізичних можливостей та інтелектуальних здібностей, підвищенню функціонального стану організму, поліпшення фізичних якостей, психоемоційної стійкості та адаптаційних резервів організму людини засобами і методами фізичної культури, елементів спорту та спортивної підготовки, масажу, фізіотерапії та природних факторів.

Фізичну реабілітацію слід розглядати як лікувально-педагогічний і виховний процес або, правильніше сказати, освітній процес. Основним засобом фізичної реабілітації є фізичні вправи та елементи спорту, а застосування їх - завжди педагогічний, освітній процес.

Фізичні вправи дають позитивний ефект в реабілітації, коли вони, по-перше, адекватні можливостям хворого або інваліда, а по-друге, надають тренувальну дію і підвищують адаптаційні можливості, за умови, що методист знає та враховує ряд методичних правил та принципів фізичного тренування.

Суть тренування в багаторазовому, систематично повторюваному та поступово збільшуваному фізичному навантаженні, яке викликає в організмі людини позитивні функціональні, а деколи і структурні зміни. В результаті тренування механізми регуляції нормалізуються, удосконалюються, підвищуючи адаптаційні можливості організму хворого до динамічно мінливих умов середовища. З одного боку, оформлюються та зміцнюються нові, або вдосконалюються вже існуючі рухові навички, з іншого - розвиваються і удосконалюються різні фізичні якості (сила, витривалість, швидкість, гнучкість, спритність тощо), які визначають фізичну працездатність організму. Ніякі інші засоби та методи реабілітації не в змозі замінити фізичні вправи. Тільки в результаті їх впливу ми в силах відновити й удосконалювати фізичну працездатність хворого, яка, як правило, помітно знижується при патологічних процесах.

Оскільки основний засіб фізичної реабілітації – фізичні вправи та їх застосування, тобто тренувальний процес, хоча і дещо специфічний, то

для підвищення функціонального стану систем організму необхідно послідовно та неухильно збільшувати навантаження по всім її основних параметрах. Оптимізація навантажень необхідна протягом реабілітації й особливо в початковому періоді. Мається на увазі суворе дозування фізичного навантаження, раціональний підбір засобів лікувально-відновлювального тренування: переважні дробові навантаження та їх хвилеподібний характер, правильне співвідношення роботи та відпочинку і максимальне використання коштів, що знімають напругу та сприяють прискореному відновленню з урахуванням суворой індивідуалізації.

Розвиток медичної науки збагачує теоретичну та практичну основу методів, що застосовуються при реабілітації хворих та інвалідів. Один з найефективніших відновлювальних методів лікування – фізична реабілітація, складовою частиною якої є лікувальна фізкультура.

Основний засіб фізичної реабілітації – фізичні вправи та природні фактори. Обов'язкова умова фізичної реабілітації – активна, вольова та цілеспрямована участь хворого в процесі лікування та виконання фізичних вправ.

Фізична реабілітація – це застосування фізичних вправ та природних чинників з профілактичною та лікувальною метою у комплексному процесі відновлення здоров'я, фізичного стану та працездатності хворих та інвалідів. Вона є невід'ємною складовою частиною медичної реабілітації та застосовується у всіх її періодах та етапах.

Фізичну реабілітацію використовують в соціальній та професійній реабілітації, її засобами є: лікувальна фізкультура, лікувальний масаж, фізіотерапія, механотерапія, трудотерапія. Призначення засобів фізичної реабілітації, послідовність застосування її форм та методів визначається характером перебігу захворювання, загальним станом хворого, періодом та етапом реабілітації, руховим режимом.

УДК: 796.056.8

Кокарева С.М.¹, Кокарев Б.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² старш. викл. ЗНУ

МУЛЬТИМЕДІА ТЕХНОЛОГІЇ ТА РЕСУРСИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИМІРЮВАНЬ ТА ОЦІНКИ ЗНАЬ СТУДЕНТІВ

Необхідність в оцінці та перевірці рівня та якості знань виникає в будь-якій діяльності людини. Контроль рівня знань є важливою складовою частиною процесу навчання. Він забезпечує зворотний зв'язок

в системі "студент – викладач". Контроль знань виконує в навчальному процесі контролюючу, навчальну, діагностичну, виховну, мотивуючу та інші функції. Для управління процесом навчання на різних етапах, контролюючий повинен постійно мати відомості про те, як студенти сприймають і засвоюють навчальний матеріал. Контроль з точки зору викладача – тривала і трудомістка частина роботи. Полегшити і систематизувати її можна шляхом використання так званих інструментальних програмних засобів. Проконтролювати діяльність студентів можна при наявності спеціальних контролюючих тестів. Тести являють собою особливого виду завдання, що дозволяють груповим способом оперативно проконтролювати ступінь засвоєння знань. Існуючі системи контролю знань надають різноманітні варіанти їх організації і застосування, а значить, вимагають глибокого вивчення даної проблеми. Розвитку в навчальному процесі технологій тестування присвячені роботи Аванесова В. С., Морєєва І. А., Олійник Н. М., Челишкової М. Б., Майорова А. М., та ін.

Метою дослідження є аналіз застосування в навчальному процесі комп'ютерного тестування для контролю знань. В якості об'єкта дослідження виступає процес підготовки студентів ВНЗ спортивного профілю, різних спеціальностей з дисципліни "Олімпійський спорт". Гіпотеза дослідження – організація автоматизованого тестувального комплексу, як допоміжного засобу контролю знань, що дозволяє проводити контроль і самоконтроль рівня засвоєння матеріалу. В рамках цієї роботи було проаналізовано класичні системи тестування, та дана характеристика переваг та недоліків тестових програмних продуктів, які вже існують. Виявлені ті якості і властивості, тестових програмних продуктів, які відсутні в існуючих тестах. І на підставі цього була створена адаптована модель системи контролю даних.

Попередні підсумки досліджень:

1. Тестувального комплекс це більш об'ємний інструмент, він дозволяє виявити знання студента по всьому курсу, виключивши елемент випадковості при витаскуванні квитка. За допомогою тестування можна встановити рівень знань студента з предмету в цілому і його окремих розділів.

2. Впровадження мультимедійних технологій обліку вимірювань і оцінки знань студентів дозволить змінити критерії якості педагогічних інструментів, приведе зміщення центру уваги в бік динамічних характеристик. Оцінка статичних (навченість) і динамічних (навченість) властивостей студентів стануть взаємодопоміжними компонентами в складі рейтингу; тестування перестане бути самоціллю, річчю в собі, воно стане навчаючим.

ФУНКЦІОНАЛЬНА ПІДГОТОВКА ГАНДБОЛІСТІВ

Розвиток гандболу вимагає більш ефективної підготовки, спрямованої на різнобічний фізичний розвиток, засвоєння та удосконалення техніко-тактичних прийомів гри з одночасним розвитком ігрової розумової діяльності, специфічної діяльності під час змагань при ігрової діяльності в нападі та захисті.

Основними задачами тренувальної діяльності гандболіста повинні стати наступні:

- досягнення необхідного рівня розвитку рухових якостей, можливостей функціональних систем організму, що несуть основне навантаження в гандболі;

- освоєння техніки і тактики гандболу;

- виховання необхідних моральних і вольових якостей;

- забезпечення необхідного рівня спеціальної психічної підготовленості;

- придбання теоретичних знань і практичного досвіду для успішної тренувальної і змагання діяльності;

- комплексне вдосконалення і прояв в діяльності змагання різних сторін ігрової підготовленості.

Ці задачі в загальному вигляді визначають основні напрями тренувального процесу. Більш конкретні задачі пов'язані з розділами підготовки: фізичної, технічної, тактичної, теоретичної, психологічної та ігрової.

У процесі фізичної підготовки гандболісту необхідно підвищувати рівень можливостей функціональних систем, розвивати рухові якості – силу, швидкість, витривалість, гнучкість, спритність, а також здатність проявляти фізичні якості в умовах змагання.

У процесі технічної підготовки гандболісту необхідно створювати необхідні уявлення про техніку, оволодіти уміннями і навиками необхідних рухів, прийомів гри, досягти варіантності, стійкості техніки до чинників, що заважають.

У процесі тактичної підготовки необхідно теоретично освоїти зміст тактичних дій, практично обробити схеми взаємодій на майданчику, забезпечити варіантність тактичних рішень залежно від виниклої ситуації, удосконалювати оптимальні варіанти дій згідно своєму амплуа в команді.

У процесі психологічної підготовки виховуються і удосконалюються морально-вольові якості і спеціальні психічні функції, отримується вміння управляти своїм психічним поляганням в період тренувальної і змагання діяльності.

У процесі ігрової підготовки в єдине ціле об'єднуються всі якості, вміння, навички, накопичені знання і досвід для інтегрального прояву в діяльності змагання.

Центральне місце фізичної підготовленості визначається також тим, що інші сторони підготовленості спортсменів (технічна, тактична, психологічна) реалізуються одночасно, і в значній мірі залежать від рівня розвитку рухових здібностей, фізичного розвитку та функціональних можливостей організму спортсмена, що визначає зміст фізичної підготовки. Враховуючи взаємозв'язок всіх сторін підготовленості спортсмена, можна зазначити, що від рівня фізичної підготовленості залежить успішне освоєння різноманітних рухових навичок, що лежить в основі технічної майстерності.

Загально-підготовчі засоби є вправами для різносторонньої підготовки спортсмена. До них відносяться наступні:

а) ті, що сприяють становленню технічних і тактичних навичок і зростанню необхідних фізичних якостей;

б) ті, що підвищують загальну працездатність;

в) ті, що прискорюють відновлення після навантажень.

Загальна фізична підготовка і спеціальна фізична підготовка представляють дві різні сторони одного і того ж явища – процесу всебічної фізичної підготовки спортсменів. Вони органічно взаємопов'язані в силу загальних закономірностей спортивного тренування, в якій вони використовуються, загальних закономірностей всебічного фізичного виховання спортсменів і загальних механізмів адаптаційних процесів.

Якщо загальна фізична підготовка орієнтована на гармонійний розвиток рухових якостей, фізичного розвитку і створення функціонального потенціалу, то спеціальна фізична підготовка спрямована на розвиток рухових якостей відповідно до вимог, що визначаються специфікою гандболу і особливостями змагальної діяльності гандболіста.

У міру зростання майстерності гандболіста загальна підготовка теж спеціалізується, щоб повніше використовувати ефект позитивного переносу тренуваності. Також сучасний гравець повинен однаково добре грати в нападі і захисті.

Таким чином, у підготовці гандболіста слід добиватися єдності функціональної та спеціалізованої підготовленості. Маючи в запасі різноманітні способи виконання прийомів гри і тактичних взаємодій, гравець зобов'язаний досконало оволодіти специфічними прийомами і діями, які потрібні йому при виконанні функції свого амплуа в команді.

УДК: 796.325

Луценко С.Г.

старш. преп. ЗНТУ

ТАКТИЧЕСКАЯ РЕАЛИЗАЦИЯ БЛОКА В СОВРЕМЕННОМ ВОЛЕЙБОЛЕ

Во время игры очень важно, как реализуется этот технический приём, то есть действия блокирующего. На блок приходится от 11 до 13 % набранных командой очков.

Что касается организованных атакующих действий соперника, то блокирующие игроки оказываются перед трудным выбором – кому из игроков, участвующих в атакующих действиях, будет адресован мяч. Очень часто, по ходу игры возникает ситуация, когда против троих блокирующих игроков передней линии может оказаться четверо нападающих игроков соперника (3 нападающих игрока передней линии и 1 игрок, атакующий из-за трёхметровой линии) или пятеро игроков которые могут участвовать в атакующих действиях. Во время атаки, соперник использует всю длину игрового пространства сетки, высоту прыжка атакующих игроков, скорость второй передачи к нападающему удару и т.д.

Для того чтобы научиться противодействовать атакующим действиям соперника групповым блоком, нужно иметь очень хорошую тактическую выучку, когда игроки передней линии знают и умеют вести организованную игру на блоке.

Другой важный фактор игры на блоке – это быстрота перемещений игроков передней линии, с целью постановки группового блока (два или три человека). Соответственно требуется постоянная адаптация технических навыков блокирования (перемещение, выбор места, выбор времени, высота прыжка, вынос и постановка рук и т.д.).

При своей подаче блокирующему в первую очередь необходимо отыскать «своего» нападающего на стороне соперника. После того, как нападающий «взят под контроль», можно перевести внимание на расстановку игроков соперника и ожидать дальнейшего развития событий.

При блокировании общей тактической задачей является заблокировать или смягчить нападающий удар соперника.

Частными тактическими задачами являются:

- защита определенной (заранее оговоренной) зоны своей площадки;
- «зонное» блокирование, выполняемое неподвижным блоком;
- активное противодействие атаке соперника – выполняется подвижным блоком (подвижный блок – после выноса рук над сеткой, их можно перемещать вправо, влево, в зависимости от направления полета мяча).

Для блокирующего возникают всегда две задачи: в каком месте и в какое время выполнить блокирование. Эти задачи можно решить только при согласовании действий блокирующего с действиями игроков команды соперника в следующем порядке:

- со связующим игроком, выполняющим вторую передачу для нападающего удара с целью определения возможного направления атаки (по положению рук, ног, корпуса связующего);

- с траекторией, высотой и скоростью второй передачи;
- с игроком, выполняющим нападающий удар в следующем порядке;
- определение направления его разбега к мячу с последующим перемещением и занятием блокирующим места по ходу (направлению), чтобы «закрыть» направление атаки по ходу;
- оценка движение бьющей руки при замахе с тем, чтобы определить момент прыжка и выноса рук.

Здесь целесообразно руководствоваться следующими правилами:

- при высокой (средней) передаче, близкой к сетке (до 1 м), прыжок следует выполнять перед силовым моментом;
- при этой же передаче, но отдаленной от сетки (более 1 м) прыжок следует выполнять в момент пересечения вертикали «бьющей» руки нападающего;
- при низкой передаче близкой к сетке – прыжок следует выполнять перед силовым моментом, в момент подъема рук на уровень головы при отталкивании нападающего игрока;
- при передаче типа «взлет» – прыжок следует выполнять перед силовым моментом, в момент одновременно с нападающим.

Тактическая схема организации защиты на блоке:

- действия игрока без мяча (наблюдение, ориентировка, быстрота реагирования и перемещения);
- действий игрока непосредственно с мячом.

Таким образом, техника блока, необходимая волейболисту для успешного участия в блокировании приобретает ведущее значение, по-

скольку влияет на результат игры и подвергается оценке судьи. Отставание в техническом плане не позволит спортсменам продемонстрировать свой игровой арсенал, поэтому первая и главная задача при блокировании овладеть техникой блока.

УДК 796

Милкина Е.В.

старш. преп. ЗНТУ

ОСНОВЫ ОБЩЕЙ И СПЕЦИАЛЬНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ. СПОРТИВНАЯ ПОДГОТОВКА

Физическая подготовка – это педагогический процесс, направленный на воспитание физических качеств и развитие функциональных возможностей, создающих благоприятные условия обеспечения жизнедеятельности человека. Понятием "физическая подготовка" пользуются тогда, когда необходимо подчеркнуть прикладную направленность физического воспитания по отношению к трудовой, военной, спортивной и иной деятельности. Различают общую физическую подготовку (ОФП) и специальную физическую подготовку (СФП).

Общая физическая подготовка (ОФП) – это процесс совершенствования двигательных физических качеств, направленных на всестороннее и гармоничное физическое развитие человека. ОФП способствует повышению функциональных возможностей, общей работоспособности, является основой (базой) для специальной подготовки и достижения высоких результатов в выбранной сфере деятельности или виде спорта. Средствами ОФП являются физические упражнения (бег, плавание, спортивные и подвижные игры, лыжный спорт, велосезда, упражнения с отягощениями и др.), оздоровительные силы природы и гигиенические факторы. С ОФП связано достижение физического совершенства – уровня здоровья и всестороннего развития физических способностей, соответствующих спортивной, военной, профессиональной и иной деятельности.

Задачами ОФП являются:

1) укрепление и сохранение здоровья, совершенствование телосложения, гармоничное физическое развитие, поддержание общего уровня функциональных возможностей организма, многолетнее сохранение высокого уровня трудоспособности;

2) развитие всех основных физических качеств – силы, выносливости, гибкости, быстроты и ловкости;

3) создание базовой основы для специальной физической подготовленности к конкретным видам деятельности – трудовой, военной, бытовой и т.д.

ОФП – основная целевая задача педагогического процесса физического воспитания студенческой молодежи, ориентированная на укрепление их здоровья, повышение общей работоспособности и эффективности учебного труда. Однако следует помнить, что даже достаточно высокая общефизическая подготовленность зачастую не может обеспечить успеха в подготовке к конкретному виду профессии или виду спорта. В этих случаях необходима дополнительная специальная подготовка: в области спорта – специальная физическая подготовка, в профессиональной деятельности – профессионально-прикладная физическая подготовка.

Специальная физическая подготовка (СФП) характеризуется уровнем развития физических способностей, возможностей органов и функциональных систем, непосредственно определяющих достижения в избранном виде спорта.

Физическая подготовка (как общая, так и специальная) осуществляется в процессе спортивной тренировки.

Термин "спортивная тренировка" в значительной мере совпадает по своему содержанию с термином "подготовка спортсменов". Вместе с тем их необходимо различать. Подготовка спортсмена – понятие более широкое.

Спортивная подготовка – это целесообразное использование знаний, средств, методов и условий, позволяющее направленно воздействовать на развитие спортсмена и обеспечивать необходимую степень его готовности к спортивным достижениям. Спортивная подготовка включает техническую, тактическую, психическую и физическую подготовку спортсмена.

УДК 796.012.2

Мотуз С.А.

старш. преп. ЗНТУ

ДВИГАТЕЛЬНО-КООРДИНАЦИОННЫЕ СПОСОБНОСТИ И ОСНОВЫ ИХ ВОСПИТАНИЯ

В современных условиях значительно увеличился объем деятельности, осуществляемой в вероятностных и неожиданно возникающих ситуациях, которая требует проявления находчивости, быстроты реакции, способности к концентрации и переключению внимания, пространственной,

временной, динамической точности движений и их биомеханической рациональности.

Объединяя целый ряд способностей, относящихся к координации движений, их можно в определенной мере разбить на три группы.

Первая группа. Способности точно соизмерять и регулировать пространственные, временные и динамические параметры движений. Координационные способности, отнесенные к первой группе, зависят, в частности, от «чувства пространства», «чувства времени» и «мышечного чувства», т.е. чувства прилагаемого усилия.

Вторая группа. Способности поддерживать статическое (позу) и динамическое равновесие. Координационные способности, относящиеся ко второй группе, зависят от способности удерживать устойчивое положение тела, т.е. равновесие, заключающееся в устойчивости позы в статических положениях и ее балансировке во время перемещений.

Третья группа. Способности выполнять двигательные действия без излишней мышечной напряженности (скованности).

Проявление координационных способностей зависит от целого ряда факторов, а именно:

- 1) способности человека к точному анализу движений;
- 2) деятельности анализаторов и особенно двигательного;
- 3) сложности двигательного задания;
- 4) уровня развития других физических способностей (скоростные способности, динамическая сила, гибкость и т.д.);
- 5) смелости и решительности;
- 6) возраста;
- 7) общей подготовленности занимающихся (т.е. запаса разнообразных, преимущественно вариативных двигательных умений и навыков) и др.

Средства воспитания координационных способностей

Наиболее широкую и доступную группу средств для воспитания координационных способностей составляют общеподготовительные гимнастические упражнения динамического характера, одновременно охватывающие основные группы мышц.

Большое влияние на развитие координационных способностей оказывает освоение правильной техники естественных движений: бега, различных прыжков (в длину, высоту и глубину, опорных прыжков), метаний, лазанья.

На спортивной тренировке применяют две группы таких средств:

- а) подводящие, способствующие освоению новых форм движений того или иного вида спорта;

б) развивающие, направленные непосредственно на воспитание "координационных способностей, проявляющихся в конкретных видах спорта (например, в баскетболе специальные упражнения в затрудненных условиях – ловля и передача мяча партнеру при прыжках через гимнастическую скамейку, после выполнения на гимнастических матах нескольких кувырков подряд, ловля мяча от партнера и бросок в корзину и др.).

УДК 796.056.8

Напалкова Т.В.

старш. преп. ЗНТУ

ПРЕДПОСЫЛКИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЙ В СПОРТИВНЫХ КОМАНДАХ

Развитие общества, личности невозможно без борьбы противоположных идей и позиций, столкновения различных точек зрения и мнений, преодоления противоречий и разногласий. Бесконфликтная жизнь – иллюзия. Особенно иллюзорной она представляется в спорте. В основном, потому, что смысл спортивной деятельности, ее главная содержательная сторона заключается в стремлении спортсмена или команды к победе, первенству, превосходству над противником.

Различают межгрупповые и межличностные конфликты – конфликты тренера с командой, спортсмена с командой, между спортсменами. Межгрупповые конфликты наиболее присущи командным видам спорта, они очевидны для всех, проявляются ярче и встречаются чаще, нередко принимают крайне обостренные формы, выражаются в агрессивном поведении по отношению к сопернику.

Во время соревнований, в процессе игровых взаимодействий конфликты возникают не только с командой соперника, но и внутри одной команды. Специальный анализ, позволил выделить две группы причин возникновения межличностных конфликтов внутри команды во время игры: невыполнение требуемого, желанного в данной ситуации действия и ошибочное или некачественное выполнение требуемого действия. Межличностный конфликт – это столкновение интересов и взглядов двух или более личностей. Конфликт как крайняя форма негативных взаимоотношений обостряет все противоречия и несогласия, повышает эмоциональную возбудимость и психическую напряженность конфликтующих личностей, всего коллектива. Межличностные конфликты могут быть и длительными, и кратковременными, двусторонними и односторонними,

скрытыми и открытыми. Однако конфликты могут иметь свои позитивные и негативные стороны.

Одни конфликты помогают спортсменам добиться взаимопонимания, другие наоборот, снижают активность и продуктивность деятельности, как отдельного спортсмена, так и всего коллектива. В связи с тем, что не все конфликты желательны и полезны, встает вопрос об управлении конфликтами. В силу занимаемой тренером позиции управление конфликтами в группе должен взять на себя именно он.

Конфликты в команде могут возникать также между тренером и командой. Он может возникнуть, когда тренер не согласовывает свои требования с возможностями команды. Иногда тренер может непроизвольно спровоцировать агрессивную реакцию своей команды. Разрешить такой тип конфликта нелегко. Тренер обязан сделать все возможное для того, чтобы предупредить его возникновение.

Наименее опасный конфликт – это конфликт между спортсменами. Этот конфликт поддается коррекции со стороны группы, тренера в процессе совместной деятельности, выступлений на соревнованиях. И все же запущенный конфликт такого типа может поляризовать игроков на группировки и тем самым создать потенциально опасную ситуацию.

Все многообразие конфликтов имеет свои мотивы или причины. Одни из них обуславливают возникновение нескольких конфликтов, другие создают напряженную ситуацию определенной направленности и только в определенной сфере. Выделяют следующие причины конфликтов:

- уровень специфических качеств, являющихся главными компонентами спортивного мастерства;
- росто-весовые данные спортсменов;
- различия в психофизиологических характеристиках;
- качества личности взаимодействующих сторон;
- разногласия между спортсменами, тренером и спортсменами по поводу системы ценностей и взглядов;
- причины, кроющиеся в сфере общения, межличностных контактов и коммуникаций;
- негативные психические состояния; спортивно-производственные причины;
- организационные факторы;
- бытовые факторы.

Предложенная классификация конфликтов и их причин, разумеется, неполная.

Как всякий род человеческих отношений конфликты в спорте поддаются управлению. Человек – хозяин своих слов и действий, поэтому от него зависит, как и по какому руслу будут развиваться те или иные события. Взаимное предвидение участниками общения поступков и характера реакций друг друга помогает правильно стоять межличностные отношения. Любой конфликт можно предупредить, если обе стороны в этом заинтересованы.

УДК 376.34 – 055:371.382

Путров О.Ю.

асист. ЗНТУ

РУХЛИВІ ІГРИ З ПЛАВАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Гра, благотворно впливаючи на нервову систему збуджуючи ігровий азарт, прагнення до перемоги, специфічно і невимушено виховує інтерес до подолання труднощів і перешкод на шляху до поставленої мети спонукає повніше використовувати свої знання вміння та навички в узгоджених діях з товаришами по команді.

Рухливі ігри що використовуються на заняттях з плавання, сприяють оволодінню і закріпленню необхідних плавальних умінь, вивчення нових рухових дій у воді, формуванню плавальної навички і специфічних плавальних умінь. Під час гри відбувається багаторазове повторення предметного матеріалу в його різних поєднаннях і формах.

Включення рухливих ігор в заняття з плавання виправдано в будь-якому віці, однак найбільше значення набувають при навчанні плаванню студентів. Складність ігор, що застосовуються на заняттях повинна бути доступною і зростати поступово, бути доступною для тих, що займаються та відповідати ступеню їх плавальної підготовленості.

При проведенні ігор обов'язково дотримуватися наступних методичних вимог:

- в кожній грі ставиться завдання, яке сприяє навчання потрібним елементам техніки плавання і розвитку тих чи інших фізичних якостей;
- гра потрібна бути посилююю, відповідати рівню підготовленості студентів, надавати позитивний емоційний вплив;
- гра повинна сприяти прояву активності і ініціативи учасників;
- інструктор повинен контролювати ступінь емоційності тих, що займаються і вчасно припиняти гру, керувати нею.

Ігри у воді проводяться індивідуальним (без поділу на групи) і груповим методом.

Класифікація ігор наступна:

- ігри що включають елемент змагання і не мають сюжету;
- ігри с сюжетом;
- командні ігри.

Відповідно з педагогічними завданнями всі ігри на воді можуть бути переважно спрямовані на:

- засвоєння водного середовища;
- навчання студентів техніці дихання, пірнання лежання на воді та спливання;
- розвиток різних рухових і плавальних якостей;
- навчання студентів техніці плавальних рухів.

УДК 796

Ремешевський О.В.

старш. викл. ЗНТУ

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ

Центральна методична проблема виховання швидкісно-силових здібностей – це проблема оптимального поєднання у вправах швидкісних і силових характеристик рухів. Обумовлені цим протиріччя між швидкісними і силовими характеристиками рухів усуваються на основі того, що збалансувало б їх так, щоб досягалася можливо велика потужність сили, з пріоритетом швидкості дії.

З біомеханіки відомо, що найбільша механічна потужність при м'язових скороченнях досягається, якщо швидкість скорочень і обсяг подоланих обтяжень складають приблизно 1/3 від граничних. Проте багато рухових дій з умов їх ефективного використання у фізичному вихованні і в житті необхідно виконувати з більшою швидкістю і з різними обтяженнями.

В процесі виховання швидкісно-силових здібностей віддають перевагу вправам, що виконуються з найбільшою швидкістю, яка можлива в умовах заданого обтяження; зовнішні ж обтяження лімітують в межах, 30–40 % від індивідуально максимального.

Особливо суворе нормування зовнішніх обтяжень необхідне тоді, коли вони застосовуються для посилення вимог до швидкісно-силових здібностей в швидкісних діях, які в природних умовах виконуються з незначними зовнішніми обтяженнями або зовсім без них.

Стосовно ряду рухових дій така міра обтяжень знайдена експериментальним шляхом. Так, для збільшення потужності відштовхування у стрибках у висоту ефективним і не приносячих серйозних спотворень до техніки рухів є регулярне чергування стрибків через планку в звичайних умовах і стрибків з зовнішнім обтяженням, що становить 3–5 % від власної ваги спортсмена, а для досягнення потужності фінального зусилля списометальників – чергування метань стандартного списа і важчого, вагою до 3 кг.

Інший методичний підхід заснований на використанні тонізуючого ефекту сліду, який створюється подоланням підвищеного обтяження безпосередньо перед виконанням швидкісно-силової вправи. Наприклад, коротка серія підйомів штанги великої ваги перед стрибком або метаннями може сприяти прояву підвищеної потужності рухів в стрибках або метаннях. Сприяючим чинником тут є, залишкове нервово-м'язове збудження, створене попередньою інтенсивною напругою.

Виходячи з цього, і нормують сумарний об'єм швидкісно-силових вправ, зокрема, число повторень їх в окремому занятті. Динаміка швидкості рухів служить разом з тим і одним з основних критеріїв в регулюванні інтервалів відпочинку між повтореннями: як тільки рухи починають сповільнюватися, доцільно збільшити інтервал відпочинку, якщо це допоможе відновити необхідну швидкість, або припинити повторення.

Короткочасність швидкісно-силових вправ і обмежена величина вживаних в них обтяжень дозволяють виконувати студентам їх в кожному занятті серійно і по декілька серій. Практично на більшості етапів базового фізичного виховання, коли число урочних занять складає 2–4 в тиждень, різного роду швидкісно-силові вправи доцільно включати, як правило, в кожне заняття, нормуючи пов'язаний з ними обсяг навантаження залежно від конкретних особливостей вправ і рівня підготовленості студентів.

В рамках кожного окремого заняття неодмінною умовою якісного і нетравмо-небезпечного виконання швидкісно-силових дій є ґрунтовна розминка, засобами якої служать допоміжні гімнастичні і спеціально – підготовчі вправи, що виконуються з поступовим збільшенням темпу і швидкості рухів. Особливо суворе нормування навантаження потрібні при використанні швидкісно-силових вправ ударно-реактивної дії. Їх

нормують так: число повторень в одній серії – 5–10; число серій в рамках окремого заняття – 2–4; інтервали активного відпочинку між серіями – 10–15 хв., число занять, що включають такі навантаження в тижневому циклі, – 1–2.

УДК: 796.071.4:378.124:796

Рімар Ю.І.

канд. наук. фіз. вих. та спорту, доц. ЗНТУ

ВМІННЯ ВИКЛАДАЧА З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ ЗА- ОХОЧУТИ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ

На формування людини впливає середовище, у якому вона живе. Там, де є талановитий тренер, найбільша вірогідність появи видатного спортсмена. У родині, де всі займаються фізичною культурою частіше всього буде займатись і дитина.

Правильне виховання необхідно починати своєчасно. Працюючи зі студентами необхідно переконувати їх, що заняття спортом може компенсувати недоліки статури.

Специфіка факультетів і різних спеціальностей, аналіз програм дозволили змістовно збагатити навчальну програму з фізичної культури різними видами спорту і нетрадиційними видами фізичних вправ для кожного з факультетів педагогічного вузу.

Обґрунтованість введення різних елементів у зміст фізичного виховання здійснюється за чотирма критеріями:

- фізіологічні особливості студентів на основі медичного огляду і результатів функціональної діагностики;
- психологічні характеристики студентів на основі результатів обстеження психолога;
- відбір елементів у зміст фізичного виховання з професійної орієнтації;
- мотиваційна спрямованість студентів на основі анкетування, опитувань і спеціальних тестів.

На факультеті художньої освіти активно впроваджуються нові елементи змісту фізичного виховання в освітній процес. Майбутні дизайнери навчаються на заняттях фізичної культури основам аеробіки, східних танців, дихальної гімнастики і ритміки. Вправи дихальної гімнастики позитивно впливають на органи дихання студентів, в свою чергу, танці і ритмічні вправи розвивають координаційні здібності.

Зміст програми з фізичної культури фізико-математичного факультету, який представлений переважно студентами юнаками, збагачене силовими і ігровими видами спорту. Студенти на заняттях фізичною культурою розподіляються в дві навчальні групи. У першій навчальній групі юнаки навчаються різним ігор: баскетболом, волейболом, футболом, гилкою і т.п. Студенти другої групи займаються пауерліфтингом, гирьовим спортом, жимом лежачи і різними видами силового фітнесу в тренажерному залі.

До речі, видатний стародавній грецький математик Піфагор був чемпіоном з рукопашного бою.

На гуманітарно-правовому факультеті в програму з фізичного виховання для спеціальності «Соціальний працівник» введені заняття з основ самозахисту для жінок, рукопашного бою та боротьби. У майбутній професійній діяльності випускникам знадобляться отримані знання і практичні навички для роботи з «важкими підлітками» і дітьми з неблагополучних сімей.

УДК: 613.71:378

Сокол Л.Г.

старш. викл. ЗНТУ

ВПЛИВ КОРЕГУЮЧОЇ ГІМНАСТИКИ НА ОРГАНІЗМ СТУДЕНТА

Наразі 85 % студентів мають порушення постави, серед них 20 % – захворювання хребта. Студентам з нормальною поставою вправи коригувальної гімнастики достатньо проводити на заняттях з фізичної культури. Студентам з порушеннями постави необхідно часто проводити корекцію постави і збільшити руховий режим за рахунок занять фізичними вправами і спортом, краще всього занять коригувальною гімнастикою. Студентам із захворюваннями хребта заняття коригувальною гімнастикою потрібно відвідувати в обов'язковому порядку разом з курсом масажу.

За статистичними даними з кожним роком зростає кількість студентів з різними захворюваннями. Особливо поширились так звані "шкільні патології", першість серед яких посідають захворювання хребта. В зв'язку з цим на державному рівні було створено низку оздоровчих програм. У зазначених програмах вказується на необхідність здійснення профілактики захворювань у студентів. На думку фахівців, ефективним засобом для запобігання відхилень від нормальної постави є коригувальна гімнастика. На жаль, вправи коригувальної гімнастики у сучасній

практиці ВНЗ застосовуються епізодично, а викладачі фізичного виховання не мають належної методичної підготовки для вирішення цієї проблеми.

З метою вирішення зазначеної проблеми в університеті було впроваджено застосування коригувальної гімнастики на заняттях фізичної культури. Система фізичного виховання університету спрямована перш за все на формування у студентів знань про поставу, її значення для здоров'я, про чинники, що спричиняють її відхилення, різновиди відхилень, а також вміння самостійно застосовувати вправи коригувальною гімнастики для профілактики та виправлення відхилень постави та профілактики плоскостопості. Тому система фізичного виховання університету зорієнтована на фізкультурну освіту студентів з цього напрямку на уроках фізичної культури. Основна робота з профілактики та усунення відхилень постави здійснюється в університеті під час проведення різних форм фізичного виховання. На базі педагогічних спостережень розробляються комплекси коригувальної гімнастики для їх застосування в режимі дня та рекомендації щодо їх проведення. На заняттях фізичної культури проводяться вправи для розвантаження хребта в заключній частині (сидячи, лежачи, стоячи, на гімнастичній стінці тощо); спеціальні вправи для формування постави; спеціальні вправи для корекції постави; ігри з елементами коригувальної гімнастики; тести з розділу коригувальної гімнастики; контроль постави та самоконтроль; робота за індивідуальним планом зі студентами, які мають викривлення хребта чи значні відхилення постави. При підборі вправ для проведення профілактики захворювань хребта студентів враховується спрямованість впливу різних вправ а також особливості відхилень постави у студентів. На заняттях ЗФП проводяться спеціальні вправи для формування постави; контроль постави вчителем та самоконтроль; спеціальні вправи для розвантаження хребта; індивідуальні домашні завдання з коригувальної гімнастики. На заняттях у спортивних секціях проводяться контроль постави при виконанні загально розвивальних вправ; спеціальні вправи для корекції постави; спеціальні вправи для розвантаження хребта.

Важливе місце у корекції постави займали вправи, направлені на формування навички правильного утримання тіла, що досягається розвитком м'язово-суглобного відчуття. Для цього виконували вправи перед дзеркалом біля вертикальної площини й ін. Формування навички правильної постави та її закріплення досягалося також під час виконання загально розвиваючих і спеціальних вправ.

Систематичні заняття коригувальною гімнастикою студентів з порушеннями постави сприяли не тільки підвищенню тренованості їх організму але й привели до виникнення і закріплення нових умовних рефлексів правильного утримання тіла, гармонійного розвитку мускулатури та її здатності підтримувати й зберігати нормальну поставу.

УДК 796.14

Терьохіна О.Л.

старш. викл. ЗНТУ

РУХЛИВІ ІГРИ У ФІЗИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТА

Виховання фізичних якостей ґрунтується на постійному прагненні зробити щось надмірне над собою, здивувати всіх своїми можливостями. Але для цього вже з народження дитини треба регулярно виконувати правила системного виховання.

Метою фізичного виховання у вузах є сприяння підготовці гармонійно розвинутих, висококваліфікованих спеціалістів. В процесі навчання у вузі курсу фізичного виховання передбачається вирішення таких завдань:

- збереження й зміцнення здоров'я;
- сприяння правильному формуванню всебічному розвитку організму;
- підтримка високої працездатності протягом всього періоду навчання.

Характер впливу фізичного тренування на організм залежить перш за все від виду прав, структури рухливого акту. В оздоровчих тренуваннях розрізняють три основні типи вправ, які володіють різною виборчою направленістю:

1 тип – циклічні вправи аеробної направленості, що сприяють розвитку загальної витривалості;

2 тип – циклічні вправи змішаної аеробно-анаеробної спрямованості, що розвивають загальну й спеціальну (швидкісну) витривалість;

3 тип – ациклічні вправи, що підвищують силову витривалість.

Ігровий метод використовується для закріплення навиків, необхідних студенту, допомагає викладачу надати заняттям емоційну окрасу, змагальний характер, що позитивно відмітиться на процесі навчання. Гра може бути використана як засіб для розвитку уваги, запам'ятовування окремих зв'язок та елементів, вдосконалення деяких із

них в ході веселого змагання. Велике значення мають ігри з елементами акробатики. В них включаються темпові підскоки, перекиди, перевороты, переكاتи, шпагати, мости, вправи для розвитку гнучкості.

У студента при виконанні деяких вправ виникає відчуття страху й невпевненості. Рухливі ігри, які впливають на емоції тих, що займаються, допомагають спортсмену долати це відчуття. Цьому сприяє колективний характер гри, почуття суперництва й бажання не підвести колектив. На заняття з аеробіки ігри під музику з використанням предметів, танцювальних кроків допомагають придбати почуття ритму, пластичність рухів, надають заняттям емоційну забарвленість, виховують вміння почувати швидкість і протяжність рухів, регулювати м'язові зусилля. Музикально-ритмічні ігри можуть слугувати й своєрідною розрядкою після виконання вправ, пов'язаних з великою напругою.

Існують багато рухливих ігор, що допомагають розвивати риси й навички, що необхідні легкоатлетам. На заняттях з бігу, як правило, застосовуються ігри, направлені на вирішення завдань, специфічних для даного виду. Одні ігри сприяють вихованню швидкої реакції, допомагають вдосконалити техніку старту або фінішний ривок, інші направлені в основному на засвоєння бігу по повороту, передачу естафети. Важливо вміти пристосувати ігри до виду спорту. Ігри по пересічній місцевості допомагають студентам краще засвоїти техніку бігу з долаття перешкод, навчитися розраховувати час проходження бігових відрізків.

Істотною особливістю багатьох рухливих ігор є їх вибірковий вплив на розвиток тих чи інших якостей. Це робить можливим застосування рухливих ігор для спрямованого розвитку якостей в залежності від того, до задачі якого нормативу готуються студенти. Так, ігри, що характеризуються переважним проявом швидкості, можуть бути використані для оволодіння нормативами в бігу на 30–60 м; швидкісно-силових якостей – у стрибках; витривалості – в кросі; сили – в підтягуванні на перекладині; спритності – в подоланні смуги перешкод.

Емоційний фон ігрової обстановки стимулює рухливу активність, підвищує щільність занять, висуває особливі вимоги до ефективних систем, сприяє максимальному вдосконаленню функціональних можливостей. Застосування рухливих ігор та ігрового методу для засвоєння вправ, що входять в комплекс, дуже важливе для підвищення цікавості студентів до занять з фізичної культури.

ПОГЛЯД НА СТВОРЕННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ТА НАВИЧОК ДО САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ СТУДЕНТІВ

У баченні процесу створення навчальної моделі формування умінь та навичок до самостійних занять фізичними вправами ми ґрунтуємось на позиції Л.Г. Подоляк та В.І. Юрченко, які характеризують ознаки навчально-професійної підготовки у вищій школі таким чином:

1) для майбутнього фахівця професійне навчання починається під час формування професійних знань, умінь і навичок та засвоєння способів професійно-творчої діяльності;

2) «у вищій школі вивчаються не основи наук (як у школі), а самі науки в їх розвитку. При цьому самостійна робота студентів зближується з науково-дослідною роботою викладачів, тобто забезпечується єдність навчальної та наукової роботи студентів;

3) викладання майже всіх наук професіональне;

4) навчання має проблемний характер;

5) для вищої школи характерним є емоційність, мажорність усього процесу навчання;

6) враховуються вікові та індивідуальні особливості студентів».

І.М. Бендера стверджує, що підготовку сучасної молоді до здатності самостійно і активно діяти, приймати знання, гнучко адаптуватися до швидкоплинних умов життя можуть забезпечити тільки особистісно орієнтовані технології. На думку автора: «До них слід віднести навчання у співробітництві, метод проектів, індивідуальний підхід до навчання».

Г.П. Нижник можливість підвищення ефективності самостійної роботи вбачає через широку, раціонально продуману організацію міжпредметних зв'язків у навчально-виховному процесі шляхом співробітництва фігурантів учіння – студента (учня) і викладача.

Наша подальша робота по створенню навчальної моделі підготовки майбутніх фахівців до самостійної фізкультурно-спортивної та фізкультурно-оздоровчої діяльності базується на аналізі поглядів фахівців на методи та принципи моделювання.

В.Д. Мороз наводить приклад та рекомендує до використання модель, що забезпечує самостійну роботу студентів за формою домашнього завдання. Вона представлена таким чином.

Мета завдання: формування навичок студентів: обраховувати параметри визначати параметри. Інформаційні джерела, якими повинен навчитися користуватися студент: довідник, довідникові таблиці.

Форма завдання: наскрізна задача з фрагментом реальної схеми, з параметрами за якими слід визначити.

Критерії оцінки: завдання розбиваються на чотири фрагменти, які оцінюються окремо.

Технологія самостійної роботи: аналіз завдання, визначення невідомих параметрів, розробка моделі вирішення завдання, вибір інформаційних джерел тощо.

Л.Г. Подоляк і В.І. Юрченко вважають, що модель фахівця є кінцевою метою діяльності вищої школи. Вона узагальнює систему властивостей і якостей особистості, а також зміст знань, умінь і навичок, необхідних для цього виду професійної діяльності. В дидактичній моделі навчального процесу, автори освітлюють:

- систему знань (яка включає в себе: наукові, методологічні, філософські, логічні, між предметні, психологічні);
- способи діяльності (з уміннями узагальнювати, систематизувати матеріал, конспектувати, анотувати, будувати графіки, схеми, таблиці);
- форми навчання (лекції, лабораторно-практичні заняття, семінарські заняття, ділові ігри, курсове проектування);
- методи навчання (дидактичні, інформаційно-повідомлювальні, пояснюючо-ілюстративні, самостійне здобуття знань, мотивація учіння, формування умінь та навичок);
- засоби навчання і контроль (навчальні книги, друковані матеріали, комп'ютерні технології).

УДК: 796

Шеховцова К.В.

старш. викл. ЗНТУ

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ШВИДКІСНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ У СТУДЕНТІВ ВНЗ

Фізичне виховання – є головним напрямком впровадження фізичної культури і становить органічну частину загального виховання, що покликана забезпечувати розвиток фізичних, морально-вольових, розумових здібностей й професійно-прикладних навичок студента.

Здоров'я студента визначається рівнем фізичної і розумової працездатності. Відомо, що довготривале напруження в навчанні у певної частини студентів призводить до змін в регуляції мозкового кровообігу, які можуть викликати розвиток вегето-судинної дистонії, підвищення артеріального тиску, головний біль, стомлення, зниження працездатності, психологічний дискомфорт тощо.

Для студентів, які відвідують заняття з фізичного виховання запити, щодо фізичної підготовки, залишаються достатньо високими. Важлива складова – це те, що фізична підготовка повинна розглядатися як невід'ємна частина системи підготовки від основних до спеціальних вправ. Тому робота над фізичною підготовкою не пропонує багато можливостей для експериментів, тому, що результати можуть бути негативними, а фізичні вправи надають на працездатність людини або безпосередню дію, зразу ж після їх виконання, або віддалене – через якийсь час, або викликають кумулятивний ефект, в якому виявляється сумарний вплив багатократного (протягом декількох тижнів або місяців) їх виконання.

Однією з основних задач, що вирішується в процесі фізичного виховання – є забезпечення оптимального розвитку фізичних якостей, які властиві людині.

Методика розвитку швидкісної витривалості. Під швидкісними здібностями розуміють можливості людини, що забезпечують її виконання рухових дій в мінімальний, для даних умов, проміжок часу.

До основних факторів, що лімітує прояв швидкісної витривалості, відносяться: функціональні можливості анаеробних енергоджерел та буферних систем організму; рівень технічної підготовленості; здатність протистояти негативним змінам у внутрішньому середовищі організму (накопичення лактату і т.п.) шляхом максимальної концентрації вольових зусиль.

Для розвитку швидкісної витривалості застосовують переважно методи комбінованої та змагальної вправи.

З метою вдосконалення функціональних можливостей креатин фосфатного механізму та покращення економічності рухів застосовують такі режими навантажень і відпочинку:

Тривалість вправи – від 10–12 с. до 25–30 с. Для початківців (студентів) оптимальна тривалість вправи буде в межах 10–17 с.

Інтенсивність вправи – від 70 % до 100 % відносно індивідуальної максимальної швидкості. У вправах з інтенсивністю 70 %–90 % індивідуального максимуму акцент слід робити на вдосконалення координації рухів. Окрему вправу може виконуватися як із стандартною

швидкістю, так і з її варіативним зміною або з прискоренням. Це ж стосується і окремої серії вправ і тренувального завдання в цілому. Наприклад, перша серія вправ (біг 4х60 м) виконується зі стандартною інтенсивністю близько 80 % індивідуального максимуму. Встановлення – вдосконалення в техніці рухів. Друга серія вправ (біг 4х60 м) виконується з прогресуючою інтенсивністю: 1-й відрізок – швидкість 85 %, 2-й – 90 %, 3-й – 95 % індивідуального максимуму на цьому відрізку і 4-й – з максимальним напруженням. Встановлення – вдосконалення функціональних можливостей креатин фосфатного механізму енергозабезпечення, формування здатності до концентрації зусиль на тлі втоми.

Інтервал відпочинку між вправами – відносно повний.

Його тривалість становить близько 60–120 с у добре тренованих спортсменів і 90–180 с у мало тренованих людей. Щодо повного відновлення оперативної працездатності настає при зниженні ЧСС до 110–120 уд/хв. Між серіями вправ слід застосовувати повний відпочинок. Його оптимальна тривалість залежить від ряду факторів (рівень тренованості людини, тривалість робочих фаз, їх інтенсивність, кількість повторень в серії тощо) і коливається в широких межах: від 6–8 хв. до 15–20 хв. Досить надійну інформацію щодо готовності до наступної серії дає контроль відновлення ЧСС. Зниження ЧСС до 100–80 уд/хв свідчить про практично повне відновлення оперативної працездатності. Досить велика тривалість відпочинку між серіями обумовлена необхідністю відновлення запасів енергопродуктів у м'язах, які несуть основне навантаження.

Характер відпочинку між вправами – активний (вправи на розслаблення, дихальні, повільна ходьба тощо), між серіями вправ – комбінований.

Кількість повторень в одній серії від 3 до 6. Кількість повторень більше 5–6 в одній серії призводить до значного падіння інтенсивності внаслідок вичерпання енергоресурсів у м'язах, що несуть основне навантаження. Збільшення пауз відпочинку між вправами не дає позитивного ефекту, оскільки внаслідок цього падає збудливість ЦНС. А це не дає можливості виконати наступну вправу з необхідною інтенсивністю. Кількість серій в одному занятті – від 2–3 до 4–5. Оптимальна кількість повторень вправи в серії і кількість серій у занятті обумовлюються рівнем тренованості людини, тривалістю та інтенсивністю робочих фаз, якістю процесів відновлення і т.п.

Оптимальна тривалість окремої вправи від 20–30 с до 120 с. Природно, що для недостатньо тренованих людей вона буде складати від

20–30 с до 50–60 с, а для добре тренованих спортсменів – у повному діапазоні.

У тижневому циклі розвитку швидкісної витривалості присвячують від двох до чотирьох занять. Їх кількість обумовлена рівнем тренуваності людини і метою розвитку швидкісної витривалості.

Для розширення адаптаційних можливостей організму доцільно систематично змінювати тривалість вправ, інтенсивність і зовнішні умови їх виконання, характер навантаження (стандартизований, варіативний, прогресуючий, регресуючий) і т.п.

УДК 796

Шипенко А.О.

асист. ЗНТУ

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ТРЕНУВАЛЬНОГО ЗАНЯТТЯ З ГИРЬОВОГО СПОРТУ

Тренувальні заняття поділяють на три взаємопов'язані частини: вступну (підготовчу), основну і заключну. Це визначає логічну послідовність виконання фізичних та інших дій спортсмена. Кожна частина тренувального заняття вирішує свої певні завдання.

Вступна частина служить для створення необхідних умов для проведення основної тренувальної роботи в кожному окремому занятті. Засоби вступній частині: ходьба, уповільнений біг, гімнастичні вправи, вправи на розтягування м'язів і рухливість суглобів, загально-розвиваючі вправи з легкими обтяженнями.

На вступну частину в занятті відводиться 15–20 хвилин.

В основній частині вирішуються найбільш важливі завдання заняття: оволодіння різними руховими навичками і вміннями, вдосконалення в техніці виконання змагальних вправ, виховання фізичних, морально-вольових і других якостей. Засоби основної частини: класичні (змагальні) і спеціально-допоміжні вправи з гирями, вправи зі штангою та іншими обтяженнями, вправи на гімнастичних снарядах, легкоатлетичні вправи (в основному – біг).

За часом основна частина може тривати від 20 хвилин до 3 годин і більше. Це залежить від кваліфікації спортсмена, мети заняття.

Завдання заключній частині – зниження загального збудження нервової системи, зняття м'язового напруження окремих груп м'язів, а також короткий огляд і підведення підсумків заняття, завдання додому. Характерні вправи заключній частині є: ходьба, нескладні гімнастичні

вправи на розслаблення м'язів, виспирати на перекладині або шведської стінці, що розвантажує хребет після занять з обтяженням. Дуже важливо при побудові тренувального заняття визначити послідовність вправ, їх виконання в кожній його частині і забезпечити оптимальний зв'язок між ними. Наприклад, вправи що виконуються в кінці підготовчої частини, повинні бути близькими за структурою рухів до виконуваних на початку основної частини.

УДК 378.016

Щербій С.А.

старш. викл. ЗНТУ

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ

В якості своєрідного різновиду фізичного виховання – професійно-прикладна фізична підготовка являє собою педагогічно спрямований процес забезпечення спеціалізованої фізичної підготовленості до обраної професійної діяльності. Інакше кажучи, це в своїй основі процес навчання, що збагачує індивідуальний фонд професійно корисних рухових вмінь та навичок, виховання фізичних та безпосередньо пов'язаних з ними здібностей, від яких прямо або побічно залежить професійна дієздатність.

Сутність основних задач, вирішуваних в процесі професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП), студентів-економістів полягає в тому, щоб:

1) інтенсифікувати розвиток професійно важливих фізичних якостей і безпосередньо пов'язаних з ними здібностей, забезпечити стійкість підвищеного на цій основі рівня дієздатності та працездатності;

2) підвищити ступінь резистентності організму по відношенню до несприятливих впливів умов середовища, в яких протікає трудова діяльність, сприяти збільшенню його адаптаційних можливостей, збереженню та поліпшенню здоров'я;

3) сприяти успішному виконанню спільних задач, реалізованих у системі професійної підготовки кадрів, вихованню моральних, духовних, вольових та інших якостей, що характеризують цілеспрямованих, високоактивних членів суспільства, творять його матеріальні і духовні цінності.

Ці завдання в кожному окремому випадку потрібно конкретизувати стосовно до специфіки професії та особливостей контингенту тих, хто

займається. Важливим засобом формування професійно важливих фізичних якостей і працездатності у ВНЗ є фізичне виховання, оскільки те, яким фахівцем стане нинішній студент, залежить не тільки від того, наскільки добре він вчиться, але і від уміння володіти здоровими життєвими навичками. Основна увага приділяється виключно підвищенню рівня загальної фізичної і спортивно-технічної підготовки студентів. Багато прикладів підтверджують, що випускники ВНЗ, які активно займалися під час навчання фізичною культурою і спортом, успішно працюють в складних умовах підприємств.

УДК: 615.8

Атаманюк С.І.¹, Атаманюк К.В.²

¹ канд. наук. фіз. вих. та спорту, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-511 ЗНТУ

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМАГАНЬ ЗІ СПОРТИВНОЇ АЕРОБІКИ

Кожне управлінське рішення має свій конкретний результат, тому метою управлінської діяльності є пошук таких форм, методів, засобів та інструментів прийняття рішень, які могли б сприяти досягненню оптимального результату за конкретних умов і обставин.

Спорт є складним багатофункціональним явищем, у якому фокусуються та переплітаються процеси соціального, культурного й економічного характеру.

Метою роботи є обґрунтування прийняття управлінських рішень в процесі організації змагань зі спортивної аеробіки.

Спортивні змагання представляють собою різні по характеру діяльності, масштабу, цілям спеціально організовані заходи, учасники яких в ході боротьби в суворих умовах борються за першість та досягнення відповідного результату.

При організації та плануванні спортивних змагань необхідно враховувати ряд важливих обставин.

По-перше різноманітні спортивні змагання класифікуються з використанням ряду підстав:

- по цілям та місту в системі спортивної підготовки;
- за засобом визначення переможця;
- за масштабом.

По-друге, спортивні змагання виконують два види функцій – «внутрішні» та «зовнішні». «Внутрішні» функції спортивного змагання

визначаються його основним продуктом – результатом. До зовнішніх функцій спортивного змагання зазвичай відносять морально-регулятивну, гедоністичну і комунікативну функції, функції відпочинку та розваг.

В-третьє, система проведення спортивних змагань повинна будуватися на основі використання відповідних принципів:

- принцип ієрархічності (співвідпорядкованість спортивних змагань різного рівня);
- принцип комплексності;
- принцип відкритості та демократичності умов участі в спортивних змаганнях.

В-четвертих з метою створення можливості для оперативного прийняття управлінських рішень щодо організації та проведення спортивних змагань зі спортивної аеробіки необхідно включити цей захід до Єдиного календарного плану спортивних змагань України. Федерація спортивної аеробіки розробляє положення про проведення змагань з даного виду спорту в якому вказана конкретна дата та місце проведення цих змагань. Офіційним наказом призначається головна суддівська.

Результати змагань доцільно освітити у засобах масової інформації.

Всі управлінські рішення повинні прийматися в рамках існуючих повноважень, прав та обов'язків згідно з існуючими правилами змагань зі спортивної аеробіки.

Різні види управлінських рішень визначають і різні способи їх розробки та прийняття, джерело та зміст інформації, що використовується, а також особливості реалізації прийнятих рішень.

Щоб управлінські рішення були ефективними, вони повинні задовольняти ряду вимог:

- бути всебічно обґрунтованими і своєчасними, ставити реальні цілі та строки виконання;
- ґрунтуватися на повній і достовірній інформації;
- не суперечити раніше прийнятими документами, узгоджуватися з ними;
- характеризуватися повнотою змісту, охопленням всіх питань проблеми;
- охоплювати об'єкт і суб'єкт управління, а також взаємодії між ними;
- не суперечити чинному законодавству, а спиратися на нього;
- перебувати в межах встановленої для органу управління компетенції, прав і повноважень.

Технологія управління на базі потреб та інтересів заснована на пріоритеті міжособистісних відносин. Взаємодія між керівником і

підлеглим при реалізації даної технології може виникнути тільки за умови, що у виконанні завдання зацікавлені як сам керівник, так і підлеглий.

Управління на базі активізації діяльності персоналу заснована на пріоритеті стимулів та заохочень працівника. Вона ефективна, коли якість праці, в основному визначається настроєм, психологією та станом здоров'я працівника, а також соціально-психологічним кліматом у колективі.

Вміння приймати рішення необхідно для реалізації управлінських функцій, тому процес прийняття рішень є основою теорії управління.

Основною формою реалізації управлінських рішень є організаційно-розпорядча діяльність, яка здійснюється із застосуванням комплексу різноманітних методів управління.

Необхідність прийняття рішень пояснюється свідомим і цілеспрямованим характером людської діяльності, виникає на всіх етапах процесу керування і складає частину будь-якої функції менеджменту.

Узагальнюючи викладене, можна зазначити, що управлінське рішення служить інструментом усунення проблем при організації спортивних змагань з аеробіки.

УДК796.01, 17:37.01

Ванюк А.И.¹, Вишневецкая Е.А.²

¹ канд. наук. фіз. вих. та спорту, доц. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-614 ЗНТУ

ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВЛЕННОСТЬ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ

Известно, что низкий уровень физической подготовленности, отклонения в состоянии здоровья не способствуют высокой работоспособности. Двигательная активность, организованная с помощью средств физического воспитания, является мощным фактором развития способностей к труду и жизнедеятельности в целом.

Проблема совершенствования физической подготовленности, здоровья студенческой молодежи остается важнейшей государственной проблемой. Сохранение и укрепление здоровья студенческой молодежи – одна из приоритетных задач, стоящих сегодня перед высшим образованием. Каждое высшее учебное заведение должно стремиться к повышению уровня физического развития студентов, развивать их спортивные навыки и вести пропаганду здорового образа жизни.

Роль физической подготовленности студентов многогранна. Технический прогресс, стремительное развитие науки и все возрастающее количество новой информации необходимой современному специалисту, делают учебную деятельность студента все более интенсивной и напряженной. Соответственно, возрастает и значение физической культуры как средства оптимизации режима жизни, активного отдыха, сохранения и повышения работоспособности студентов на протяжении всего периода обучения.

Физическое воспитание в единстве с умственным, нравственным, эстетическим и трудовым воспитанием обеспечивает всестороннее развитие личности. Причем эти стороны общего процесса воспитания в значительной мере проявляются и в самом организованном соответствующим образом процессе физического воспитания.

В современном физкультурном образовании физическое воспитание (единство общей и специальной физической подготовки, развитие физических качеств, двигательных умений и навыков) позволяет разносторонне воздействовать на личность.

Основу физической подготовленности составляют систематические занятия физическими упражнениями и спортом, в результате которых формируются и совершенствуются разнообразные двигательные навыки и физические качества, постепенно развивается тренированность, характеризующаяся комплексом морфологических и функциональных сдвигов деятельности организма, улучшением механизмов регулирования и адаптации к физическим нагрузкам, ускорение процессов восстановления.

Физическая культура и спорт в высшем учебном заведении – неотъемлемая часть формирования общей профессиональной культуры современного специалиста, эффективные средства социального становления будущих специалистов, всестороннего и гармоничного развития личности, сохранения здоровья учащейся молодежи.

В высших учебных заведениях процесс физического воспитания студентов осуществляется на кафедре физического воспитания через учебную дисциплину «Физическая культура».

Главной целью физического воспитания у студенческой молодежи является формирование физической культуры личности и способности направленного использования разнообразных средств физической культуры, спорта и туризма для сохранения и укрепления здоровья, психофизической подготовки и самоподготовки к будущей профессиональной деятельности и жизни.

Процесс физического воспитания также немыслим без сознательной и активной деятельности самих студентов. Он проходит результативно

только в том случае, когда налицо обоюдная заинтересованность – преподаватель прилагает усилия, чтобы научить, а студенты стремятся научиться, овладеть и совершенствоваться новыми знаниями, умениями и навыками, новыми физическими упражнениями. Во-первых, преподаватель должен сформировать у студентов осмысленное отношение и стойкий интерес к общей цели и конкретным задачам занятий. Вторым направлением является стимулирование сознательного контроля и анализа своих действий каждым студентом. Это третий, магистральный путь, способствующий достижению высоких результатов на каждом занятии, и, главное, – это обязательное условие решения задач внедрения физической культуры в повседневную жизнь.

Важно объяснить студентам то, какое влияние оказывает физическая подготовка на организм, каков смысл всех учебно-тренировочных процессов. Таким образом, главная задача преподавателя по физической культуре – воспитать у студентов любовь к физической культуре, а проще говоря, – к движению во всем его многообразии, физической активности, такую любовь, которая обратится в потребность заниматься физическими упражнениями всегда, на протяжении всей жизни.

УДК: 796.081

Голева Н.П.¹, Власова А.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-515 ЗНТУ

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА У СТРІЛЕЦЬКОМУ СПОРТІ

Із самого початку навчання стрільців варто пам'ятати про необхідність дотримання одного з дидактичних принципів навчання – від простого до складного. На перший погляд здається, що цей принцип дотримується: усім починаючим стрільцям тренери спочатку пояснюють, як готуватися до стрільби лежачи, з коліна, як заряджати гвинтівку, куди цілитися і як натискати пальцем на спусковий гачок, а потім, перевіривши визначену кількість тренувань з «спокійною» стрільбою, переходити до стрільби на результат.

Але проходить час, і стрілок, що вже накопичив значний досвід, найчастіше так і не може «навчитися стріляти» у відповідальних змаганнях, тобто, регулярно недобирає велику кількість балів до своїх тренувальних результатів. Причому, він часто вважає це просто невдачею, тому, що на тренуваннях чи навіть змаганнях невеликого масштабу він стріляє значно краще.

Тут позначається визначений психологічний фактор. Погіршення результатів під впливом емоційних змагальних стресів спостерігається в більшому чи меншому ступені не тільки в новачків, але й у спортсменів високої кваліфікації. Причому, природно, чим кращі тренувальні навички, тим більше спортсмени здатні пручатися факторам, що збивають з тренувальної обстановки. Одним зі шляхів поліпшення спортивної підготовки є, як відомо, збільшення її обсягу. В основі його лежить діалектична теза про перехід кількості в якість. Однак, ця позитивна в своїй основі тенденція має деякі негативні сторони.

Річ у тім, що в інших видах спорту кількість пройдених кілометрів чи піднятих кілограмів призводить до якісного стрибку в розвитку сили чи витривалості лише при правильному дозуванні навантажень. У технічно складних видах спорту, до яких, зокрема, відноситься і стрільба, тільки збільшення повторень правильно виконаних вправ, та й то в розумних межах, веде до вдосконалення і зміцнення навички.

У стрільбі до збільшення кількості повторень варто підходити особливо обережно. Адже основні технічні дії стрілка – досягнення стійкості зброї, прицілювання і натискання на спусковий гачок – дуже важкі для контролю. Тут шлях практично один: постійне повторення, здавалося б, завчених істин про розподіл уваги при прицілюванні (щоб у фокусі зору була різка мушка, у центрі – діоптр, а не мішень) і правильному натисканні на спусковий гачок.

Варто неодмінно намагатися, щоб ці вправи були максимально усвідомлені початківцями і, потім у процесі численних повторень, доведені майже до автоматизму, що дозволяє частково звільнити увагу спортсмена для контролю за вітром, освітленням, а також для рішення тактичних задач.

Досвід стрільків навіть високого класу показує, що над всіма основними технічними навичками стрільби необхідно постійно працювати. В усі періоди підготовки стрілок повинен періодично, але регулярно включати стрільбу профілактичну, не думаючи про результат, акцентуючи увагу на правильному відтворенні технічних прийомів, особливо прицілюванні і «спуску». Користь від тренування без патрона, як правило, зводиться до мінімуму, якщо спортсмен (нехай навіть сумлінно) просто піднімає гвинтівку і стріляє в умовну мішень, не контролюючи постійно правильне прицілювання і «спуск». Саме в умовах, коли спортсмена не відволікають постріл і інтерес до якості пробойни легше довести до автоматизму, здавалося б, такі прості навички, які, як показує досвід, так швидко руйнуються в умовах змагань.

Для освоєння навичок, без яких ніяка кількість тренувальних пострілів і ніякий досвід змагань не врятують від прикрих «відривів», рекомендуємо виконувати вправи, що уже використовують у своїй підготовці деякі стрілки навіть високого класу. Вважаємо, що вони особливо необхідні на початковій стадії навчання.

Мова йде про так звану стрільбу по білому екрані. Організація такої стрільби гранично проста. Спортсмен перевертає звичайну мішень зворотною стороною чи бере будь-який лист білого паперу приблизно того ж розміру й одержує завдання відволікатися від результату стрільби і стежити лише за тим, щоб у момент прицілювання різко бачити мушку, що знаходиться в центрі діоптричного отвору, і при цьому плавно натискати на спусковий гачок.

Зміст вправи в тім, що вона враховує психологічні особливості зорового сприйняття людини. Адже наше око не може в однаковій мірі різко бачити об'єкти різної дальності, тому стрільцю приходится вибирати – фокусувати зір чи на мушці, чи на «чорному яблуці» мішені.

Досвід показує, що далеко не всі стрілки, навіть кваліфіковані, знають, чому мушку необхідно бачити різкіше, ніж «яблуко». Тому нагадаємо, що навіть невеликий зсув мушки в центрі діоптра дає значні відхилення пробоїн від центра мішені, тоді як зсув самої мішені (при правильному положенні контуру мушки в центрі діоптра) не викликає великих відривів пробоїн. Здавалося б, зрозуміти все це не так вже і складно. Однак, навіть досвідчені стрілки, особливо на змаганнях, мимоволі починають «ганятися за мішенню» на шкоду різкому баченню мушки. Ось тут і відбуваються не відзначені стрільцями відриви, коли два, здавалося б, однакових постріли виявляються зовсім різними за якістю пробоїн.

Подібна «погоня за мішенню» часто призводить до того, що спортсмени роблять різке натискання на спусковий гачок у момент збігу мушки з мішенню. Таке «смикання» – одна з найбільш розповсюджених причин відривів у стрільбі.

Саме для того, щоб спортсмен відвик (а краще б і не звикав) «ганятися за мішенню», вводять вправи типу стрільби по білому листі. Спортсмен, не бачачи перед собою спокуси у вигляді «чорного яблука», уважніше зосереджується на відпрацюванні деталей прицілювання і плавного спуску. При цьому переходити до стрільби по реальній мішені потрібно лише після того, як виробляться певні навички «абетки стрільби». Та й згодом, уже досвідченому спортсмену для профілактики можна застосовувати стрільбу по білому листі.

УДК: 796.081

Грищенко Л.Я.¹, Голубєва А.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-515 ЗНТУ

МОТИВАЦІЯ ДОСЯГНЕНЬ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СПОРТСМЕНІВ – СТІЛЬЦІВ

Останнім часом у психології, у тому числі і спортивній, все частіше зустрічається термін «мотивація досягнень». Спрощено говорячи, це внутрішній стимул до досягнення якоїсь мети, що змушує людину докладати необхідні зусилля. Мотиваційна сфера має свій рівень (силу мотиву) і зміст.

Наскільки важливим фактором є мотивація, можна зрозуміти з простих прикладів. Кожен тренер знає випадки, коли не настільки вже блискуче обдаровані від природи спортсмени багаторічною завзятою працею домагалися видатних досягнень, тоді як їх більш талановиті однолітки або змирялися з меншими ролями, або, рано досягнувши успіхів, взагалі залишали спорт, зустрівшись з більш високими вимогами. Таким чином, хоч зовнішні стимули спортивного вдосконалення в них були приблизно рівними, внутрішня мотивація в досягненні поставлених цілей виявилася різною.

Мотивація може бути і короткочасною, що змушує того ж самого спортсмена в одних змаганнях «викладатися» більше, ніж в інших. Може бути і мотивація, що змушує спортсмена скрупульозно відпрацьовувати, здавалося б, вже і без того відпрацьований елемент. Мабуть, саме таку мотивацію важче за все підтримувати – адже досягнутий «умовний абсолют». Ми говоримо «умовний», тому що реально ніяке спортивне досягнення не може бути граничним. У свій час велика кількість абсолютних досягнень призвела до зменшення розмірів мішені в кульовій стрільбі. Ті ж міркування призвели до створення більш твердої системи оцінок у спортивній гімнастиці. Може бути, коли-небудь і в стрільбі, клас багатьох спортсменів виявиться настільки високим, стрільба настільки точною, що з'явиться необхідність у більш точній диференціації якості стрільби.

Однак, це стосується тільки змагальних умов. Якщо ж говорити про тренування, то, напевно, у деяких видах стрільби назріла необхідність більш чіткої диференціації точності стрільби. Справа в тім, що відносно невисокі (у порівнянні з іншими видами спортивної стрільби) вимоги, що застосовуються, наприклад, до точності стрільби по фігурних мішенях, дозволяють багатьом спортсменам часто досягати на тренуваннях в

окремих серіях «абсолютного» результату, (тобто не випускати пробоїни з «десятки»).

Недостатня диференціація мішені призводить у тренувальних умовах до нівелювання стрільців різного класу. Це самозаспокоює і дезорієнтує і тренерів, і спортсменів, зводить до мінімуму мотивацію спортивного удосконалювання, обмежує контроль за рівнем підготовки окремих спортсменів лише кількістю балів, не з огляду на розташування пробоїн. Введення в деяких командах стрілецьких книжок – перший крок до об'єктивізації рівня оцінки стрілецької підготовки.

І, все ж таки, ніщо в мотивації спортивних досягнень не замінить «манію чисел», об'єктивно фіксовані результати. Вона породжує змагання не тільки із суперниками, але і із самим собою, ставлячи реальну мету у виді рекорду (хоча б особистого).

Саме введення в тренувальні стрільби (і не епізодично, а постійно) стрілецьких мішеней з меншими габаритами, повинне стати величезним мотивуючим фактором удосконалювання. Наприклад, на центр фігурної мішені можна наклеїти пістолетну мішень. Тоді і спортсмени, і тренери реально побачать, що п'ять спортсменів, що показали 50 балів, чітко розподіляться по місцях у діапазоні приблизно від 50 до 30 балів, а при виконанні усієї вправи від такої «зрівнялівки» нічого не залишиться. Стане ясно, хто є хто і чия стрільба має більший «запас міцності» у випадку погіршення її на змаганнях. Ліквідація «зрівнялівки» значно загострить боротьбу в контрольних стрільбах, а змагання між ведучими стрільцями змусить підтягуватися і відстаючих. Це послужить гарним тренажем для формування адаптаційних (приспосувальних) здібностей психіки до відпрацювання стійкості стрілецьких навичок в умовах реальних змагань. Цікавішою, кориснішою, інформативнішою для контролю і прогнозу подальших виступів стане кожна тренувальна стрільба, вона збагатиться емоційно. Але ж саме емоції наснажують мотивацію до удосконалювання, настільки необхідну для тривалого збереження високої працездатності і доброго морального вольового тону.

УДК: 796.01

Губрієнко О.А.¹, Бурденюк І.О.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. ГП-135 ЗНТУ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАНЯТЬ АЕРОБІКОЮ

Численні дослідження останніх десятиліть показали, що різні види координаційних проявів людини у фізичному вихованні та спорті досить

специфічні. Вимоги сьогодення, недоліки при проведенні занять з фізичного виховання та, в деякій мірі, неадекватність існуючої системи оцінювання, призвели до потреби звернути особливу увагу на розвиток координаційних здібностей людини, насамперед шляхом вдосконалення цієї фізичної якості засобом аеробіки. Адже зростання популярності серед різних верств населення України аеробіки, яка відноситься до нових, нетрадиційних видів спорту, а також посилення міжнародної конкуренції в сфері її діяльності вимагає теоретичного вивчення, а тому є актуальною на сьогодні.

Ряд вчених (О.В. Бігун, А.А. Гур'єв, А.Ф. Акулич) відводять важливе місце для підвищення рівня координаційних здібностей засобом прикладної фізичної підготовки, а також вправам аеробної гімнастики та спеціальних вправ, виконуваних під музичний супровід.

Слід зазначити, що в 1969 р. Джек Соренсон запропонувала впорядкувати гімнастичні вправи для занять під музику, також саме вона впровадила термін «аеробіка». Для подальшої популяризації цього виду спортивної та оздоровчої діяльності чимало зробила акторка Джейн Фонда.

Аеробіка – це складно-координаційне заняття. Вправи аеробіки виконуються у досить високому темпі на фоні чіткого музичного ритму. За характером всі рухи відрізняються швидкістю, точністю, динамічністю та стійкістю і різнобічною координацією рухів у часі і просторі. Виконуються багато різних складних елементів, включаючи багатооборотні кроки, повороти, стрибки та ін.

Сьогодні на ринку фітнес-індустрії існує понад 100 різноманітних фітнес-програм. Не дивлячись на те, що подібна кількість напрямків унеможлиблює їх класифікацію, всі види аеробіки по напрямку впливу на організм людини можна розділити на наступні категорії: аеробна (кардіо-респіраторна) витривалість (степ-аеробіка, роуп-скіппінг); силова витривалість і сила м'язів, формування гармонійної статури (супер-стронг, памп-аеробіка, фітбол-аеробіка, тераробіка); координаційні здібності та музично-ритмічні навички (танцювальна аеробіка (хіп-хоп, аероденс, латина, сальса, сити-джем, афробік, рок-н-рол), тай-бо, каратеробіка та ін.); гнучкість і досягнення релаксації (йога-аеробіка, флекс).

Якщо розглянути всі напрямки танцювальної аеробіки, стане зрозумілим, що кожен з них має свій фактор координації рухів. Наприклад, циклічна аеробіка характеризується низьким фактором координації (цей вид аеробних занять не потребує попередньої координаційної підготовки та не є дійовим при вирішенні задачі розвитку

координаційних здібностей). Що стосується фанк-аеробіки, каратеробіки, латини та ін., то в даному випадку фактор координації є високим. Тут потрібна або попередня підготовка або вміння, послідовність та професійність викладача при вирішенні поставленої задачі.

Заняття аеробікою в значній мірі можуть допомогти у вирішенні проблеми «сучасних гіпернавантажень» на організм студентської молоді. Це масовий, доступний, не потребуючий великих грошових вкладень вид спорту, який позитивно впливає на роботу м'язового апарату, серцево-судинної та дихальної систем. Також важко переоцінити користь впливу занять аеробікою на психіку студенток. Під час аеробного класу тренується пам'ять. Вірно підібраний музичний супровід сприяє доброму емоційному фону. А велика кількість напрямків у сучасній аеробіці робить майже кожне заняття неповторним і новим, що, сприяє підвищенню ступеня зацікавленості фізичною культурою. Між іншим, деякі з видів аеробіки (наприклад, тай-бо) дозволяють не тільки позбутися накопиченої агресії та негативних емоцій, а і залучити до занять хлопців.

На заняттях з танцювальної аеробіки надзвичайно важливими є здатність до засвоєння нових, складно координаційних рухів та вміння перебудувати рух, залежно від ситуації. На думку багатьох авторів майже всі вправи танцювальної аеробіки розвивають координаційні якості. Серед вправ, які сприяють розвитку координаційних здібностей називають рухи джазового танцю, які потребують оволодіння технікою ізоляції, поліцентрики, опозиції та вправи на імпровізацію (фіксується мінімальний час, витрачений на засвоєння нового рухового завдання).

Таким чином, заняття аеробікою позитивно впливають на соматичний стан здоров'я, сприяють удосконаленню фізичних якостей молоді, корекції фігури, постави, підвищують емоційний стан людини, а також безпосередньо сприяють розвитку координаційних здібностей.

УДК796.01

Жержерунов А.О.¹, Тарачкова А.Р.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-124 ЗНТУ

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ БАСКЕТБОЛУ В УКРАЇНІ

Історія розвитку українського баскетболу починається тільки після Великої Жовтневої соціалістичної революції. Партія й уряд завжди приділяли велику увагу розвитку радянського фізкультурного руху. При профспілкових клубах, товариство «Динамо» і в армії почали

організовуватися гуртки фізичної культури й секції, у тому числі й з баскетболу. В 1959 р. створюється Союз спортивних товариств і організацій СРСР. Головним завданням Союзу був подальший розвиток масової фізичної культури молоді. Того ж року створюються федерації з різних видів спорту. У шкільну програму з фізичної культури, поряд з легкою атлетикою й гімнастикою, були введені баскетбол, волейбол і ручний м'яч. У шкільних секціях з баскетболу готувалися юні баскетболісти, які виступали в різних змаганнях. Більшість з них, досягли великої майстерності й стали чемпіонами Європи, світу й олімпійських ігор. Усього на восьми літніх і одних зимових Олімпійських іграх (1952 – 1980 рр.) виступили 446 спортсменів з України. Вони представляли 27 міст. У 18 з них були виховані олімпійські чемпіони. В Україні підготовлено 43 олімпійських чемпіони в індивідуальних змаганнях. Вони завоювали 61 особисту й 19 командних золотих нагород. Усього атлети Української РСР принесли радянському спорту 142 золоті олімпійські медалі. Виступаючи в складі збірної олімпійської команди країни, вихованці спортивних організацій України вигравали золоті медалі й з баскетболу.

Коли Україна в 1991 р. вийшла зі складу СРСР і стала незалежною, баскетбол теж здобув самостійність. Український баскетбол досяг у своєму розвитку нових вершин. Наші провідні баскетбольні клуби «Київ» і «Азов - маш» вийшли на міжнародну арену.

Із здобуттям Україною незалежності 1991 року баскетбол, як і інші види спорту, опинився на роздоріжжі. Попервах на якості проведення перших чемпіонатів позначився матеріальний стан як Держкомспорту, так і спортивних клубів, колективів фізкультури, які утримували провідні команди. Діставши безпосередній вихід на міжнародну арену, збірні команди та окремі колективи через фінансову скруту не змогли з цього як слід скористатись.

Згорталася робота в дитячо-юнацьких спортивних школах. Чемпіонати України ще деякий час не стабілізувались. Гравці окремих нових команд демонстрували вкрай низький рівень технічної підготовленості.

За безпосередньої участі активістів Федерації баскетболу України, яка, до речі, також потребувала зміцнення і реорганізації, вдалося виробити таку систему, яка на перших порах виявилась прийнятною, задовольнила усіх, не дала занепасти подальшому розвитку баскетболу в Україні.

Першим президентом Федерації баскетболу незалежної України став Б. Корбан. З 1993 року її очолював В. Осипов, згодом знову Б. Корбан і

В. Горбулін. З 2002 року – З. Хромаєв. Почесним президентом обраний В. Горбулін.

Якщо перший чемпіонат незалежної України зібрав лише сім жіночих і вісім чоловічих команд, то другий – 36 чоловічих і 18 жіночих команд, які поділили на три чоловічі ліги і дві жіночі. Майже стільки ж команд заявилося на третій і четвертий чемпіонати. Про рівність сил команд цих перших чемпіонатів не може бути мови. Перемагали традиційно найсильніші колективи. У чоловіків – "Будівельник" Київ, у жінок – динамівки столиці, які показували стабільну високотехнічну гру.

Зміни до кращого намітились лише 1994 року з приходом нових сил до керівництва вітчизняним баскетболом. Більш стрункішим стає внутрішній чемпіонат. З'являються перші професійні баскетбольні клуби у Києві, Миколаєві, Одесі, Маріуполі, Донецьку, Дніпропетровську, Львові. Бажання грати надто велике. В чоловічому чемпіонаті з'явилися такі команди, як "Нафтохім – Олександрія" Біла Церква, "Металург" Нікополь, АкрГРІ Кривий Ріг, "Пульсар" Рівне, "Алмаз" Вінниця, "Асторія" Дружківка, "Нафтохім" Кременчук, в жіночому – "Веснянка" Луганськ, "Вікторія" Кривий Ріг, "Колос – Алупка" Ялта та інші, про які раніше уболівальники баскетболу цих регіонів нічого не чули.

Багато суперечок викликав факт появи в складах команд, особливо чоловічої суперліги, закордонних гравців.

Здавалося також, що нездоланою для нас виявиться і дорога до світових вершин. Прорив намітився тоді, коли до справи нарешті взялися з професійним підходом.

За три роки київська жіноча динамівська команда, керована Володимиром Рижовим, посилена кількома майстринями з інших колективів, у складі збірної України стала чемпіоном Європи 1995 р.

А через рік ця команда майже в незміненому складі виборола право участі в Олімпійських іграх 1996 р. у Атланті, де посіла почесне четверте місце.

Станом на 2006-01-01 в Україні баскетбол культивується в 285 ДЮСШ, 17 - СДЮШОР, 7 - УФК, та 2 відділеннях ШВСМ, де тренується понад 40 тисяч юних спортсменів. З ними працює 1075 тренерів.

За минулий олімпійський цикл було відкрито 75 нових відділень в ДЮСШ 20 регіонів.

УДК 797.2

Журавлёв Ю.Г.¹, Островский Р.В.²

¹ старш. преп. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-525 ЗНТУ

ВОДА КАК ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКТОР, ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА АНАТОМО-ФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ И УКРЕПЛЕНИИ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Выяснить роль воды для организма; показать пользу водного закаливания для повышенной сопротивляемости организма к окружающей среде; доказать положительное влияние плавания на развитие морфофизиологических особенностей опорно-двигательной системы детского организма.

Привлечь внимание школьников к употреблению экологически чистой воды и использованию очистительных приборов; проанализировать среди учащихся необходимость занятий плаванием, как в открытых, так и закрытых водоёмах (бассейнах); показать и аргументировать положительное влияние водного закаливания.

Подобрать такие методы и приёмы закаливания, которые наглядно показывают роль закаливания и занятий плаванием на укрепление здоровья и повышение сопротивляемости организма на воздействия неблагоприятных экологических факторов. На конкретных исследованиях показать разницу в формировании опорно-двигательной системы школьников, занимающихся и не занимающихся плаванием.

За последние десятилетия XX века, в период научно-технической революции, кардинально изменились условия и сам процесс труда. Автоматизация производства, развитие транспорта, улучшение условий жизни привели к снижению двигательной активности большинства людей. В организме человека стали нарушаться нервно-рефлекторные связи, заложенные природой и закреплённые в процессе тяжёлого труда. Возрос и темп жизни. Актуальной проблемой становится борьба с нервно-эмоциональным напряжением, с отрицательным влиянием монотонности в работе в сочетании с гиподинамией, возникающей из-за ограничения подвижности во многих видах деятельности.

Социальные и медицинские мероприятия не дают ожидаемого эффекта в деле сохранения здоровья людей. Поэтому в современном обществе у людей все больше возникает потребность в развитии своих физических способностей при помощи спортивных тренировок. Физические тренировки «становятся катализатором жизненной активности, инстру-

ментом прорыва в область интеллектуального потенциала и долголетия, условием и неотъемлемой частью гармоничной и полноценной жизни».

Задачи исследования:

1. Установить различия в возрастном развитии юных пловцов и школьников, занимающихся физкультурой в объеме школьной программы.

2. Уточнить возрастные зоны наибольших темпов прироста некоторых морфофункциональных показателей с целью наиболее эффективного педагогического воздействия на процессы роста.

Исследование показало что:

Абсолютные показатели физического развития в двигательной подготовленности у пловцов в возрастном диапазоне 11–16 лет значительно выше, чем у школьников, что объясняется влиянием многолетних занятий плаванием.

Возрастная динамика развития соматических и функциональных показателей у пловцов и школьников имеет достоверные различия. У спортсменов обоего пола величины годовых приростов больше, а возрастные зоны наибольших темпов прироста на 1 год позже, чем у школьников.

Учитывая высокую степень подобия динамики созревания морфофункциональных показателей у девочек и мальчиков с 11 до 16 лет (девочки опережают мальчиков на 1,5-2 года), планирование и содержание тренировочных программ для девочек в этом возрастном диапазоне должны коренным образом отличаться от мальчиков.

Выводы:

Движения играют существенную роль во взаимодействии человека с внешней средой. При этом организм получает более высокую способность к сохранению постоянства внутренней среды при изменяющихся внешних воздействиях.

Под воздействием водной физической тренировки происходит неспецифическая адаптация организма человека к разнообразным проявлениям факторов внешней среды.

Экспериментальные данные подчёркивают стимулирующее влияние оптимально организованной двигательной активности на уровень физической и умственной работоспособности.

УДК: 378.091.212.042-026.564.2(043.2)

Івахненко А.А., Тичина Л.М.

¹ канд. пед. наук., доц. ЗНТУ

² студ. гр. Г-314 ЗНТУ

ЗАСОБИ І МЕТОДИ РОЗВИТКУ ГНУЧКОСТІ СТУДЕНТІВ ВНЗ

На мій погляд, важливою руховою якістю людини є гнучкість. Гнучкість необхідна людині при виконанні різних дій у повсякденному

житті, у трудовій та спортивній діяльності. Крім того, вчені вважають що вправи, спрямовані на розвиток гнучкості є дуже ефективним засобом оздоровлення організму і гармонійного фізичного розвитку.

Мета даної наукової роботи з'ясувати, які засоби і методи здатні ефективно вплинути на розвиток гнучкості студентів ВНЗ на заняттях з фізичного виховання.

Гнучкість є однією з п'яти основних фізичних якостей. Науковці під гнучкістю розуміють здатність людини виконувати рухи в суглобах з можливо більшою амплітудою. Вона залежить від будови суглобу, зв'язок, сили та еластичності м'язів і, навіть від нервової регуляції тону м'язів. Так само вона залежить від статі, віку, часу доби (вранці гнучкість знижена). Недостатня гнучкість у студентів може призвести до порушень у поставі, виникнення остеохондрозу, змін ходи тощо. Недостатній її розвиток під час спортивних тренувань веде до травмування, а також до недосконалої техніки виконання рухових завдань. Для успішного розвитку цієї фізичної якості, насамперед, необхідна теоретична обґрунтованість питання різними галузями знань: теорією та методикою фізичного виховання, анатомією, біомеханікою, фізіологією та ін.

Розрізняють активну і пасивну гнучкість. Під активною гнучкістю розуміють здатність людини виконувати рухи з великою амплітудою за рахунок власних м'язових зусиль. Вона залежить не лише від ступеня рухомості в суглобах, але і від сили м'язів, що беруть участь у переміщенні відповідної ланки тіла. Під пасивною гнучкістю розуміють здатність людини виконувати рухи з великою амплітудою за допомогою зовнішніх впливів (партнер, прилад, обтяження тощо). Амплітуда пасивних переміщень майже завжди значно більша за амплітуду активних рухів. Різницю між ними називають резервом гнучкості. За способом прояву гнучкість підрозділяють на динамічну і статичну. Динамічна гнучкість виявляється в рухах, статична - в позах.

Загально підготовчі вправи, вживані при розвитку гнучкості у студентів, є рухами, заснованими на згинанні, розгинанні, нахилах, поворотах. Ці вправи спрямовані на підвищення рухливості у всіх суглобах і здійснюються без урахування специфіки виду спорту.

Засоби, вживані при розвитку гнучкості, розділяються на вправи що розвивають пасивну або активну гнучкість. Розвитку пасивної гнучкості сприяють різні пасивні рухи, виконуванні за допомогою партнера і різних обтяжень (гантелі, еспандери, обтяжувачі та ін.), з використанням власної сили (напр. притягнення руками тулуба до ніг в різних вихідних положеннях) або за допомогою власної ваги тіла. Крім того, використовують статичні вправи – утримання кінцівки в положенні, що

вимагає максимально можливого прояву гнучкості. Розвитку активної гнучкості сприяють вправи виконувані як без обтяжень так і з обтяженнями. Це різного роду махові пружинисті рухи і нахили. Вживання обтяжень підвищує ефективність вправ внаслідок збільшення амплітуди рухів за рахунок використання інерції.

Вправи, спрямовані на розвиток гнучкості, можуть складати програми окремих тренувальних занять. Але частіше їх планують у комплексних заняттях, в яких разом із розвитком гнучкості проводиться силова підготовка студентів. Плануючи роботу над розвитком гнучкості, слід пам'ятати, що активна гнучкість розвивається в 1,5-2 рази повільніше, ніж пасивна. Різний час потрібен і для розвитку рухомості в різних суглобах. Швидше поліпшується рухомість у плечовому, повільніше - в кульшовому суглобі.

У процесі спеціального розвитку гнучкості найважливішим методом є метод повторної вправи, коли вправи на розтягнення застосовуються багаторазово, серіями. Цей метод заснований на властивості м'язів розтягуватися при численних повторях.

На етапі збільшення рухомості в суглобах робота над розвитком гнучкості повинна проводитися щоденно. На етапі підтримування рухомості в суглобах на досягнутому рівні заняття проводяться 3-4 рази на тиждень, обсяг роботи може бути дещо зменшений. Але повністю виключати роботу над розвитком або підтриманням гнучкості не можна на жодному з етапів. Якщо припинити тренування, гнучкість досить швидко повернеться до початкового або близького до нього рівня. Одно і дворазові заняття на тиждень не забезпечують її збереження.

УДК: 796

Дуднік Ю.І.¹, Шанін В.А.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-314 ЗНТУ

ПІДГОТОВКА ДО ЗМАГАНЬ СПОРТСМЕНІВ ГИРЬОВИКІВ НА РІЗНИХ ЇЇ ЕТАПАХ

За місяць-півтора необхідно приділити особливу увагу спеціальній підготовці до відповідальних змаганнях. У цей час знижується тренувальне навантаження в загально-розвиваючих вправах. За 20-30 днів до змагань майже повністю виключаються вправи з інших видів спорту, крім бігу. Включаються серії і «проходки» - як у ривку, так і в поштовху,

таким чином зменшується загальний обсяг роботи і зростає інтенсивність тренування, в основному за рахунок скорочення кількості допоміжних вправ. Кількість підйомів зменшується, але зберігається інтенсивність в класичних вправах. На заключному етапі підготовки до змагань атлету необхідно з'ясувати свої вищі тренувальні результати в класичних вправах. З цією метою виконують прикидки, причому остання повинна бути за кілька днів до початку змагань, щоб організм встиг відновитися. Практика показала, що для відновлення сил, витрачених на максимальний підйом гирь у поштовху, потрібно більше днів відпочинку, ніж це необхідно для відновлення після «проходки» у ривку. Тому атлет востаннє робить прикидку у поштовху за 6-8 днів до змагань, у ривку – за 3-4 дні. На останніх 2-3 заняттях трохи зменшується кількість підходів у класичних вправах. Тривалість відпочинку напередодні змагань залежить від здатності організму до відновлення. Чим швидше проходить відновлювальний період, тим коротше може бути відпочинок між останнім тренувальним заняттям і вдень виступу. Зазвичай це 1-2 дні.

На заключному етапі підготовки до змагань рекомендується краще харчуватися і більше спати.

Якщо атлет знижував вагу для переходу в більш легку вагову категорію, то на зважування треба прийти трохи раніше, щоб зважитися в числі перших і встигнути поїсти. Їжа краще засвоїться, якщо взяти її за 2 години до виступу. У раціон зазвичай входить м'ясний бульйон, відварене м'ясо, фруктові соки і мінеральна вода.

Після зважування і прийому їжі необхідно знайти тихе місце і спокійно посидіти з друзями за бесідою. Деякі спортсмени перед змаганням відчувають або так звану «стартову лихоманку», або «стартову апатію».

Спочатку необхідно провести спеціальну розминку. У першому випадку - спокійно, в другому - потужно і енергійно. Час загальної розминки подовжують. У першому випадку це знижує збудливість центральної нервової системи, в другому - підвищує її. Це виражається в тому, що він відчуває прилив сил, бажання виступити відмінно, в м'язах відчувається тепло.

Спочатку проводять спільну розминку, яку спортсмен звик робити на тренуванні. Потім роблять спеціальну розминку з гирями в тієї вправі, в який доведеться виступати. Дуже ефективною розминка буває тоді, якщо атлет, зробивши останню розминку, відпочиває 3-4 хвилини, після чого йому доведеться вийти на поміст. Спеціальну розминку можна провести наступним чином: відразу після загальної розминки важкоатлет підходить до гирь.

За правилами змагань першим рухом йде поштовх двох гирь. Перша вправа спеціальної розминки: підйом гирь 3-4 рази, 4-5 поштовхів з грудей. Друга вправа: підйом гирь 6-8 поштовхів з грудей, це повинно складати 25-35 % від максимального результату. Після цих двох вправ у спортсмена «відкривається» дихання (між першою і другою вправами, зазвичай, проходить 3-4 хвилини – стільки ж, скільки і на тренуванні). Розминка закінчена, атлет готовий вийти на поміст. Якщо до виклику на поміст часу залишилося мало, то спортсмен бере гирі на груди 2-3 раз і стільки ж штовхає з грудей.

Виконавши поштовх, варто гарненько відпочити. Зазвичай на змаганнях між поштовхом і ривком інтервал близько години.

Перед ривком можна прийняти одну таблетку глюкози. Спочатку роблять загальну, потім спеціальну розминку. Перша вправа: вирвати кілька разів гирю, міняючи руки, звертаючи увагу на правильний перехоплення. Друга вправа (безпосередньо перед виходом на поміст): вирвати гирю 10-15 разів кожною рукою.

УДК: 796.011.3(075.8)

Кемкіна В.І.¹, Дирман К.В.²

¹ канд. пед. наук., доц. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-514 ЗНТУ

ГОЛБОЛ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Голбол як вид спорту, і як один з засобів фізичного виховання перебуває під пильною увагою багатьох вчених і фахівців. Роботи багатьох авторів присвячені методиці навчання, удосконалення техніки та тактики голболу, а також вдосконаленню засобів і методів розвитку спеціальних фізичних якостей спортсменів.

Голбол є однією з ігор у студентської молоді. Багато фахівців стверджують, що різноманітність рухів у голболі сприяє зміцненню нервової системи, рухового апарату, поліпшенню обміну речовин і діяльності всіх систем організму тих, хто займається.

Розглядаючи голбол як засіб фізичного виховання, можна ставити завдання зміцнення здоров'я, поліпшення фізичного розвитку, підвищення життєдіяльності організму молоді, а також підготовки до праці і оборони. Популярність гри забезпечується ще й тим, що вона представляє винятковий за глибиною і різнобічністю впливу засіб

загальної фізичної підготовки, з допомогою якого прекрасно вдосконалюються сила, швидкість, витривалість, спритність.

Таким чином, широка популярність голболу зумовила його включення, як одного з засобів фізичної підготовки в навчальні програми з фізичної культури в середніх і вищих освітніх установах країни.

У даний час організація навчального процесу з фізичної культури у вишах проводиться у двох напрямках: традиційний - загальна фізична спрямованість, з використанням комплексу різноманітних засобів, і спортивний - на базі обраного виду спорту. У багатьох навчальних закладах підтримують другий напрямок.

Пріоритетним напрямком в організації занять з фізичної культури є організація занять за вибором студентів. У зв'язку з цим виникає питання, який вид фізичного навантаження є найкращим для студентів. Пріоритетність напрямків підготовки і вибір виду спорту, який впроваджується в навчальний процес, базуються на численних дослідженнях інтересів студентів. Серед видів спорту, що викликають особливу зацікавленість студентів, фахівці називають спортивні ігри.

Численні дослідження вказують на поширення голболу серед студентської молоді.

Впливаючи різнобічно і багато планово, голбол є засобом гармонізації особистості, її фізичного, психологічного, емоційного та інтелектуального розвитку.

Розглянемо вплив голболу на виховання певних особистісних якостей студентської молоді. Голбол характеризує змагальність, що впливає на виховання у гравців наполегливості, рішучості та цілеспрямованості. Кожен гравець впродовж гри самостійно визначає, які дії йому необхідно виконувати і вирішує, коли і яким способом йому діяти, що формує у тих, що займаються творчу ініціативу. Голбол є колективною грою, що сприяє виробленню звички підкоряти свої дії інтересам команди. Розвиток зазначених якостей благотворно впливає на скорочення періоду адаптації при вступу до ВНЗ та подальше успішне навчання.

При гри в голбол гравцеві доводиться діяти залежно від ситуації, а не за певними програмами. Основною формою діяльності мозку в цих умовах є творча діяльність – миттєва оцінка ситуації, вирішення тактичного завдання, вибір відповідних дій. Тому застосування голболу у вишах є ефективним засобом розвитку творчого мислення студентів. Великий обсяг і висока інтенсивність тренувальних і змагальних навантажень, необхідність швидких і точних диференціювань призводять

до підвищення рівня розвитку сили і рухливості нервових процесів, що сприяє розвитку розумової працездатності студентів.

УДК: 796.015.57

Кириченко О.В.¹, Алпатова Є.Є.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Г-214 ЗНТУ

КОРИСНІ ВЛАСТИВОСТІ ОЗДОРОВЧОЇ ХОДЬБИ

Для того щоб зберегти здоров'я і завжди перебувати в гарному самопочутті, людині просто необхідно активно рухатися.

Існують різні теорії, що кожному живому індивідууму, відпущено необхідну кількість життєвої енергії.

Найкориснішим видом у підтримці тонусу людини є, з медичної точки зору, ходьба і легкі вправи, при яких задіюються різні групи м'язів. Наприклад, звичайна ходьба, може принести масу корисного для вашого організму: зміцнюється імунітет, нормалізується сон, поліпшується робота кишечника.

Обсяг фізичних навантажень ні в якому разі не повинен бути надмірним, і при перших же ознаках втоми, вони повинні припинятися.

При ходьбі задіяні майже всі м'язи, активізується серцево-судинна система, зменшується в крові вміст холестерину і артеріальний тиск.

До того ж, не можна не відзначити, що ходьба найбезпечніший, до того ж і корисний вид фітнесу.

Травму при ходьбі отримати потрібно ще постаратися. Ходьба набагато корисніше для судин, ніж аеробіка і біг, зважаючи на малу навантаження на суглоби.

У Японії вважають, що протягом дня людина повинна здійснювати 10 тисяч кроків, а так як японці дисциплінована і пунктуальна нація, то вони не дозволяють собі лінуватися і скрупульозно виконують даної правило. І, як наслідок, тривалість їх життя, одна з найвищих у світі.

Ходьба корисна для вашого повноцінного сну. Після піших прогулянок, однозначно, легше заснути.

При інтенсивної ходьбі кров активізується, легше рухається по судинах, збагачує селезінку, печінку, підшлункову залозу і вививає шкідливі токсини.

Ходьба справляє позитивний вплив на суглоби і хребет. Міжхребцеві диски під час ходьби то стискаються, то мають властивість розслаблятися, немов відбуваються масажні дії.

Ходьба, до того ж, чудовий спосіб відволіктися від похмурих думок і розслабитися.

Під час ходьби нормалізується серцевий ритм і гармонізується наш внутрішній стан.

Фізичні навантаження відкривають природний канал спалювання зайвих калорій і нормалізують зміст "позаштатних" енергоносіїв.

При ходьбі кожен крок супроводжується природною стряскою.

Всього лише 3хаса такий ходьби на тиждень (півгодини щодня) в середньому на 30 % зменшує ризик виникнення захворювань серця і судин.

Під час ходьби навантаження серце зменшується роботою "м'язового насосу" - ритмічне і послідовне скорочення м'язів гомілки і стегна допомагає виштовхувати кров з вен нижніх кінцівок вгору до серця.

Спортивна ходьба посилює обмін речовин, сприяє утилізації ("спалюванню") старих, непрацюючих структур організму, що заміні їхній кругозір новими, ніж омолоджує організм.

Доведено, що біг посилює імунітет, попереджає розвиток атеросклерозу і пухлинних захворювань.

При правильно дозованій ходьбі відбувається гармонійна багаторівнева природна стимуляція захисних систем організму.

Кошти, виділені при бігу і ходьбі гормони задоволення - енкефаліни, ендорфіни - благотворно впливають на нервову систему і сприяють відновленню її адекватної сприйнятливості.

Під час руху, при оздоровчій ходьбі, краще мовчати, це допоможе не збити дихання. Важливою умовою ефективності прогулянок є правильне дихання.

Регулярна оздоровча ходьба, в динамічному темпі є відмінною профілактикою інсультів та інфарктів у чоловіків.

Ходьба приносить більше користі судинах, ніж біг і навіть заняття аеробікою, оскільки вона надає посильну навантаження на всі суглоби.

Такий вид оздоровлення знижує ймовірність появи остеопорозу, а травматичність при цьому практично нульова.

Ходьба допомагає регулювати рівень цукру в крові.

Ще ходьба корисна тим, що коли ви йдете з середньою швидкістю, то тканини насичуються киснем, а шкідливі шлаки виводяться.

Найголовніше при ходьбі це не перестаратися і не підірвати своє здоров'я. Почніть поступово і з часом збільшуйте свій темп.

УДК: 796.011.57

Кокарева С.М.¹, Водоп'янова Е.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. Г-213 ЗНТУ

ФАНАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У СПОРТІ ЯК ТИП РЕАКЦІЇ ТА ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Щорічно до ВНЗ вступають тисячі молодих людей, і більшість з них знаходяться на стадії формування особистості. При цьому, як відзначають дослідники, вищий навчальний заклад сприймається більшістю студентів не тільки як соціальний інститут професійної освіти, але і як соціалізуюче середовище. Одним з найсильніших факторів соціалізації, поряд з культурно-масовими заходами, є участь студентів у спортивних заходах, не тільки як спортсменів, але і як уболівальників та організаторів.

Спортивна діяльність виховує в людині важливі якості для формування особистості, такі як цілеспрямованість, силу волі, формує моделі поведінки в залежності від ситуації, вміння працювати в команді або сподіватися тільки на своє рішення. Проведене дослідження по роботі зі студентами-волонтерами і студентами-уболівальниками показує, що студенти задіяні на якихось заходах в якості волонтерів мають більший інтерес до подій у світі, країні, місті, вищому навчальному закладі, активну життєву позицію. Опитування волонтерів, які брали участь у заходах від ЗНТУ, показало, що більшість з них відкриті всьому новому, заходи, у яких вони брали участь, їм подобалися, в ході роботи волонтерами вони придбали безліч корисних навичок та подружилися з новими людьми.

Аналізуючи спортивні заходи як фактор соціалізації студентства, необхідно враховувати той факт, що окрім занять спортом у студентів є унікальна можливість відвідувати спортивні заходи в якості волонтерів і уболівальників, що в останні роки, у зв'язку з проведенням великих заходів. Участь в якості уболівальника дає можливість студентам стати частиною великого колективу, уболівати за певну команду, красиву гру або просто насолоджуватися видовищним спортом, що позитивно впливає на учасників, так як при належному проведенні даних заходів, відвідування їх стає рекреаційними, що в свою чергу позитивно впливає на фізичний і моральний стан людини. Враховуючи складність для деяких студентів, наприклад, першокурсників, які приїхали з інших міст, адаптуватися до нових умов життя, ритму іншого міста і до навчання, не завжди легкою, подібна активність в спортивній сфері може, поряд з

іншими загально університетськими заходами, стати чинником соціалізації.

Добре і правильно організована фанатська діяльність у ВНЗ дає студентській молоді зацікавленій у спорті проявити себе, знайти нових друзів, відпочити в компанії, насолоджуватися спортивним заходом, відвідати різні міста та країни. У свою чергу сукупність цих факторів створює базу на шляху становлення особистості, будучи одночасно і відпочинком, фанатська діяльність стає, у хороших організаторів, інструментом рекреації, що так само є позитивним фактором. Робота, яка ведеться зі спортивними вболівальниками, у ЗНТУ сприяє профілактиці девіантної поведінки та намірів до суїциду, сприяє підвищенню інтересу у студентської молоді до навчання, спорту та здорового стилю життя

УДК: 796.015.57

Кокарева С.М.¹, Марченко О.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ІФ-213 ЗНТУ

ДИНАМІКА ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТІВ ЗНТУ РІЗНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП У ПЕРІОД З 2012 ПО 2015 Р.Р.

Першим кроком до успішного вирішення завдання із вибором правильної дозування фізичних навантажень на заняттях фізичною культурою студентів є їх розподіл на чотири медичні групи - основну, підготовчу, спеціальну та групу тимчасово звільнених. Рішення про направлення учня у відповідну медичну групу виробляє лікар після попереднього огляду в початку майбутнього навчального року. Основним критерієм для включення учня в ту або іншу медичну групу є визначення рівня його здоров'я та функціонального стану організму. Для розподілу в спеціальну медичну групу також необхідно встановлення діагнозу з обов'язковим урахуванням ступеня порушення функцій організму. До основної медичної групи (1 група здоров'я) відносяться студенти без відхилень у стані здоров'я та фізичному розвитку, мають гарний функціональний стан та відповідну віку фізичну підготовленість. До підготовчої медичної групи (2 група здоров'я) відносяться практично здорові студенти, які мають ті чи інші морфо функціональні відхилення або фізично слабо підготовлені; що входять в групи ризику по виникненню патології або з хронічними захворюваннями в стадії стійкої клініко-лабораторної ремісії не менше 3-5 років. До спеціальної медичної групи (3-4 група здоров'я) відносяться студенти з вираженими або

значними відхиленнями в стані здоров'я (хронічні захворювання, вроджені вади розвитку в стадії компенсації) або тимчасового характеру, які мають фізичний розвиток, який не заважає виконанню звичайної навчальної та виховної роботи, однак, потребують обмеження фізичних навантажень. Звільняють студентів від практичних занять при наявності важких патологій, аномалій та вад розвитку, або з хронічними захворюваннями в стадії декомпенсації.

Було вивчено стан і динаміку здоров'я студентів ЗНТУ у різні періоди навчання з 1 по 4 курс (2012-2015 рр.). Після обробки даних була виявлена негативна кількісна динаміка студентів, що навчаються в основній та спеціальній групах: основна група – з 53,6 % до 36,8 %; спеціальна – з 35,3 % до 27,6 %. Кількість учнів у підготовчій групі зросла з 6,7 % до 24,8 %. Процентне ж співвідношення звільнених до решти студентів збільшилася з 4,4 % до 10,8 %.

Проаналізувавши результати спостережень, можна зробити висновки, що зниження кількості студентів в основній та спеціальній групах ЗНТУ пов'язано із зростанням числа хронічних захворювань і переходом їх із стадії субкомпенсації у стадію декомпенсації, і, як наслідок, збільшенням числа студентів, звільнених від занять фізичною культурою. Дану тенденцію можна пов'язати з різними причинами: із погіршенням екології, зміною способу життя студентів і, головним чином, підвищеної психоемоційне навантаження, що виникла у зв'язку з напруженим навчальним процесом у ВНЗ. Таким чином слід переглянути і спростити графік і план занять студентів ВНЗ, звернути увагу на їх спосіб життя і ретельно стежити за станом їх здоров'я, щоб уникнути подальшого збільшення числа хронічних захворювань у стадії декомпенсації.

УДК: 796.325

Кокарева С.М.¹, Носов М.О.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ІННОВАЦІЇ У РЕКРЕАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Здоровий спосіб життя - спосіб життя людини, спрямований на зміцнення і збереження здоров'я, обумовлений не тільки фізичним розвитком, але і правильним харчуванням, а також включає боротьбу з різними хворобами та інфекціями. Сьогодні, поняття «Здоровий спосіб

життя» набирає все більше і більше обертів у молоді, тому що нинішнє покоління прагне бути фізично розвинутими і здоровими.

Звичайно ж, тут не обійтися без нововведень, а конкретніше інновацій. Інновація - це процес реалізації нової ідеї в будь-якій сфері життя і діяльності людини, сприяє задоволенню існуючої потреби на ринку і приносить економічний ефект. І адже зрозуміло ж, що прогрес ніколи не стоїть на місці, з'являються якісь нові ідеї щодо вдосконалення чого-небудь, ці ідеї починають застосовувати на практиці, і, виходячи з результатів обирається той метод, який, так чи інакше, виявляється більш продуктивним. Останнім часом завдання формування навичок здорового способу життя засобами фізичної культури вирішується в рамках впровадження в навчальний процес інноваційних оздоровчих технологій. Поряд з традиційно використовуваними засобами - різними видами бігу, ходьби, плавання, ігор - широко використовуються комплекси аеробних вправ із «зворотним зв'язком», програми фітнесу та різні види бойових мистецтв. Така система навчання, безумовно, посилює гуманітарну складову процесу фізичної освіти. Однак утворюється гармонійне формування і реалізація всіх здібностей людини. Одним з кращих засобів вирішення даної проблеми може бути пошук раціональних підходів у фізичному вихованні з урахуванням інтересів індивіда. І все-таки, існують інноваційні методи пізнання здорового способу життя конкретно обраної особистості.

Першим і найпростішим методом на даний момент є анкетування. Анкетування - це заздалегідь складений наводить блок питань, що дозволяє виявити щось конкретне в певній сфері. Наприклад, учасникові анкетування дається певна кількість питань з метою з'ясувати його інтереси, провести аналіз здоров'я, визначити ефективність застосування інноваційних технологій і статистичної обробки даних. Наступним нововведенням у сфері пізнання здорового стилю життя є аналіз варіабельності серцевого ритму за допомогою сучасного комплексу для моніторингу «Варіакард». З допомогою цього аналізу вирішуються завдання по оцінці адаптаційних можливостей організму людини за допомогою знімання електрокардіограми (ЕКГ), а також проведення розшифровки з вимірюванням амплітудних параметрів і видачі попереднього діагнозу. І останнє нововведення - це діагностика класифікації функціональних станів організму. Вона включає в себе 4 класи:

1. норма;
2. донозологічний стан;
3. преморбідний стан;

4. зрив адаптації (1 та 2 рівні).

Як правило, у здорової людини визначається задовільна адаптація, а у людини, яка має проблеми зі здоров'ям виявляти напругу механізмів адаптації.

Таким чином, інноваційні технології в сфері здорового стилю життя не зупиняються. З часом, будуть розроблені нові ідеї по створенню і вдосконаленню техніки, за допомогою якої можна буде набагато простіше спостерігати за різними процесами, що відбуваються всередині людини, як з фізичної точки зору, так і з психологічної.

УДК: 796.011.3

Корнієнко Д.С.¹, Дмитрова Н.І.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-615 ЗНТУ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕХНІКИ ГРИ У ВОЛЕЙБОЛ

Всі знають, що на сучасному високому рівні розвитку гри волейбол виконання необхідних тактичних дій можливе тільки в умовах досконалого володіння технікою цієї гри. На початку навчання необхідно приділяти значну увагу формуванню в учнів правильних навичок з техніки гри, щоб не допускати помилок, які важко пізніше виправляти.

Наукове поняття Техніка гри - це комплекс спеціальних прийомів і способів, необхідних для успішного розв'язання конкретних ситуативних завдань.

Техніка переміщень. Характер переміщень у грі відповідає розв'язанню техніко-тактичних завдань у різних ігрових ситуаціях, які виникають раптово. Гравцеві доводиться часто застосовувати так переміщення: кроком, стрибком, бігом. Щоб краще виконати дію, волейболіст перебуває в положенні ігрової стійки. Якщо положення прийнято правильно, то створюються передумови для високо координованих рухів, успішного виконання конкретного прийому техніки.

Передача м'яча. За допомогою передачі м'яча волейболіст забезпечує процес організації атакуючих і захисних дій. Залежно від положення рук розрізняють передачі двома руками зверху і знизу. Нападаючих дій застосовуються в основному тільки передачі двома руками зверху. Успішне завершення нападаючих ударів залежить від правильної передачі м'яча, яка виконується після переміщення назустріч м'ячу.

Подача м'яча. Подача використовується не тільки для початку гри, а й як ефективний засіб атаки, за допомогою якого затрудняють підготовку суперника до тактичних комбінацій у нападі. Залежно від руху руки, яка виконує удар, і розміщення тулуба гравця щодо сітки розрізняють подачі: нижні та верхні.

Техніка переміщень. Техніка переміщень у захисті складається із стійки, ходьби, бігу, випадів, стрибків і падіння. Для гри в захисті гравець приймає основну стійку, при якій ноги зігнуті, тулуб нахилений вперед значно більше, ніж у нападі. Для кращої готовності до переміщення гравець злегка переступає з ноги на ногу, не переносячи ваги тіла на ту чи іншу ногу.

Падіння. Застосовують для швидкого переміщення до м'ячів, що далеко падають і для виведення центра ваги за площу опори. Розрізняють кілька способів падіння: падіння перекатом на спину, падіння після швидких переміщень з перекидом через плече та падіння вперед на руки й перекатом на груди.

Приймання м'яча. Подачу і нападаючий удар можна прийняти двома руками зверху або двома руками знизу. Під час прийому м'яча зверху двома руками кисті на рівні обличчя. Пальці напружені і розміщуються на м'ячі і в передачах зверху. Для якісного виконання прийому м'яча гравець робить руками і тулубом амортизуючи дії і менше розгинає руки в ліктьовому суглобі.

Блокування. Блокування це один з ефективних захисних засобів, а нині його застосовують і для контратакуючи дій. Блокування перетинає шлях м'ячеві, що перелітає через сітку. Цей прийом складається з переміщення, стрибка, виносу і поставки рук над сіткою. Блокування буває рухоме і нерухоме. Для закриття певної зони майданчика ставиться нерухомий блок, в якому руками, що піднесені над сіткою, не робиться ніяких рухів убік. Під час рухомого блокування після стрибка гравець переносить руки вправо або вліво залежно від визначеного напрямку польоту м'яча.

Висновок. На закінчення скажемо, що від рівня розвитку фізичних якостей і здібностей, специфічних для гри у волейбол, залежить все від володіння учнями техніко-тактичними навичками. Чим вищий рівень розвитку спеціальних якостей і здібностей, тим швидше можна оволодіти основами техніки і тактики гри.

УДК: 796.325

Луценко С.Г.¹, Дорофеев С.А.²

¹ старш. преп. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-114 ЗНТУ

ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЕ ФУНКЦИИ ПЛЯЖНОГО ВОЛЕЙБОЛА

Известно, что для поддержания здоровья, необходимы, пять основных условий: регулярная двигательная активность, соблюдение правил рационального питания, закаливание, умение отдыхать и быть счастливым. И, конечно же, отказ от вредных привычек.

Целенаправленная достаточная двигательная активность - одна из важнейших составляющих здорового стиля жизни, эффективное средство развития функциональных систем организма и физической подготовленности человека. Еще древний философ Аристотель отмечал "ничто так не разрушает организм человека, как продолжительное физическое бездействие". Существует много различных видов двигательной активности, занятия которыми способствуют снижению неблагоприятных внешних воздействий на организм человека, укреплению здоровья и повышению его общественной активности.

Пляжный волейбол - относительно новый вид спорта, пока не занял своего достойного места в ряду наиболее привлекательных и эффективных средств оздоровительной физической культуры, фитнеса, хотя имеет много уникальных достоинств и преимуществ перед другими средствами оздоровительной физической культуры.

Игры с оздоровительной целью могут проводиться как на открытом воздухе, так и в небольших залах. Для игры не требуется дорогостоящего инвентаря и оборудования. При проведении на открытом воздухе игра неразрывно связана с пляжем, солнцем, водой и другими красотами природы. В пляжном волейболе сочетаются одновременно высокий динамизм и замедленный темп, периоды активных двигательных действий и остановки, паузы, позволяющие легко дозировать нагрузку. Постоянная смена характера деятельности, изменчивость ситуации и условий игры, делают игру высоко эмоциональной, обеспечивающей разностороннее воздействие на организм. Все это делает пляжный волейбол универсальной игрой, комплексно воздействующей на основные функции и системы организма. Волейбол характеризуется большим многообразием игровых ситуаций, необходимостью быстрого реагирования на них, многочисленными прыжковыми движениями, постоянной изменчивостью интенсивности физических и эмоциональных нагрузок. Все это оказывает положительное

влияние на организм человека и способствует укреплению здоровья и долголетию.

Вместе с тем, для избегания травм перед началом игры необходимо разминаться, а интенсивность и продолжительность игры должна зависеть от возраста, физического состояния и индивидуальных особенностей человека.

Польза от занятий пляжным волейболом:

- регулярная игра в пляжный волейбол оказывает закаливающее действие на организм, повышает выносливость организма;
- укрепляет сердечнососудистую систему и улучшает кровообращение;
- положительно влияет на дыхательную систему.

Во время занятий пляжным волейболом необходимо следить за мячом, который находится то дальше, то ближе к игроку, в результате чего волейбол можно назвать зарядкой для глаз - усиливается приток крови к органу зрения, тренируются глазные мышцы. Кроме того, развивается глазомер, ведь игроку приходится угадывать точку приземления мяча, чтобы правильно отбить его.

Во время игры в пляжный волейбол улучшается координация: освоение новых приемов заставляет мозг работать, образуя новые связи между нервными клетками, что становится отличной тренировкой не только для нервно-мышечного аппарата, но и для головного мозга.

Пляжный волейбол развивает реакцию: быстрота, точность реакции, ловкость. Именно они вырабатываются в процессе игры, а потом помогают и в обычной жизни - на дороге, в работе или в сложных ситуациях.

Пляжный волейбол снимает стресс: как и любая игра, волейбол может дать хорошую разрядку после трудового дня, помочь отрешиться от проблем, хорошо отдохнуть и повеселиться. Вышеперечисленное воздействие волейбола относится и к влиянию на детский организм. Кроме этого, эта игра обучает необходимым двигательным навыкам, воспитывает морально-волевые качества, способствует правильному физическому и психологическому развитию ребенка.

УДК: 796.012.12

Милкина Е.В.¹, Саенко Б.Е.²

¹ старш. преп. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-424 ЗНТУ.

ВЫНОСЛИВОСТЬ И ОСНОВЫ МЕТОДИКИ ЕЕ ВОСПИТАНИЯ

Выносливость - это способность противостоять физическому утомлению в процессе мышечной деятельности. Мерилом выносливости является время, в течение которого осуществляется мышечная деятельность определенного характера и интенсивности. Например, в циклических видах физических упражнений (ходьба, бег, плавание и т.п.) измеряется минимальное время преодоления заданной дистанции. В игровых видах деятельности и единоборствах измеряют время, в течение которого осуществляется уровень заданной эффективности двигательной деятельности. В сложно-координационных видах деятельности, связанных с выполнением точности движений (спортивная гимнастика, фигурное катание и т.п.), показателем выносливости является стабильность технически правильного выполнения действия. Методики воспитания выносливости.

Различают общую и специальную выносливость.

Общая выносливость - это способность длительно выполнять работу умеренной интенсивности при глобальном функционировании мышечной системы. По-другому ее еще называют аэробной выносливостью. Человек, который может выдержать длительный бег в умеренном темпе длительное время, способен выполнить и другую работу в таком же темпе (плавание, езда на велосипеде и т.п.). Основными компонентами общей выносливости являются возможности аэробной системы энергообеспечения, функциональная и биомеханическая экономизация.

Специальная выносливость - это выносливость по отношению к определенной двигательной деятельности. Специальная выносливость классифицируется: по признакам двигательного действия, с помощью которого решается двигательная задача (например, прыжковая выносливость); по признакам двигательной деятельности, в условиях которой решается двигательная задача (например, игровая выносливость); по признакам взаимодействия с другими физическими качествами (способностями), необходимыми для успешного решения двигательной задачи (например, силовая выносливость, скоростная выносливость, координационная выносливость и т.д.).

Личностно-психические факторы оказывают большое влияние на проявление выносливости, особенно в сложных условиях. К ним относят мотивацию на достижение высоких результатов, устойчивость установки

на процесс и результаты длительной деятельности, а также такие волевые качества, как целеустремленность, настойчивость, выдержка и умение терпеть неблагоприятные сдвиги во внутренней среде организма, выполнять работу через «не могу».

Развитие выносливости происходит от дошкольного возраста до 30 лет (а к нагрузкам умеренной интенсивности и выше). Наиболее интенсивный прирост наблюдается с 14 до 20 лет.

Задачи по развитию выносливости. Главная задача по развитию выносливости у детей школьного возраста состоит в создании условий для неуклонного повышения общей аэробной выносливости на основе различных видов двигательной деятельности, предусмотренных для освоения в обязательных программах физического воспитания.

Существуют также задачи по развитию скоростной, силовой и координационно-двигательной выносливости. Решить их - значит добиться разностороннего и гармоничного развития двигательных способностей. Наконец, еще одна задача вытекает из потребности достижения максимально высокого уровня развития тех видов и типов выносливости, которые играют особенно важную роль в видах спорта, избранных в качестве предмета спортивной специализации.

УДК: 796.012.13

Мотуз С.А.¹, Стройников А.Ю.²

¹ старш. преп. ЗНТУ

² студ. гр. М-814 ЗНТУ

МЕТОДИКА ВОСПИТАНИЯ СКОРОСТНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ

Основной метод при развитии быстроты реакции - метод повторного выполнения упражнения. Он заключается в повторном реагировании на внезапно возникающий (заранее обусловленный) раздражитель с установкой на сокращение времени реагирования.

Упражнения на быстроту реакции вначале выполняют в облегченных условиях (учитывая, что время реакции зависит от сложности последующего действия, ее отрабатывают отдельно, вводя облегченные исходные положения и т.д.). Например, в легкой атлетике (в беге на короткие дистанции) отдельно упражняются в скорости реакции на стартовый сигнал с опорой руками о какие-либо предметы в положении высокого старта и отдельно без стартового сигнала в быстроте выполнения первых беговых шагов.

Простые реакции обладают свойством переноса: если человек быстро реагирует на сигналы в одной ситуации, то он будет быстро реагировать на них и в других ситуациях.

При воспитании быстроты реакции на движущийся объект (РДО) особое внимание уделяется сокращению времени начального компонента реакции - нахождения и фиксации объекта (например, мяча) в поле зрения. Этот компонент, когда объект появляется внезапно и движется с большой скоростью, составляет значительную часть всего времени сложной двигательной реакции - обычно больше половины. Стремясь сократить его, идут двумя основными путями:

- 1) воспитывают умение заблаговременно включать и «удерживать» объект в поле зрения (например, когда занимающийся ни на мгновение не выпускает мяч из поля зрения, время РДО у него само собой сокращается на всю начальную фазу), а также умение заранее предусматривать возможные перемещения объекта;

- 2) направленно увеличивают требования к скорости восприятия объема и другим компонентам сложной реакции на основе варьирования внешними факторами, стимулирующими ее быстроту.

Основными средствами воспитания быстроты движений служат упражнения, выполняемые с предельной либо околопредельной скоростью:

- 1) собственно скоростные упражнения;
- 2) обще-подготовительные упражнения;
- 3) специально подготовительные упражнения.

В качестве обще-подготовительных упражнений наиболее широко в физическом воспитании и спорте используются спринтерские упражнения, прыжковые упражнения, игры с выраженными моментами ускорений (например, баскетбол по обычным и упрощенным правилам, мини-футбол и т.п.).

После достижения определенных успехов в развитии скоростных способностей дальнейшее улучшение результатов может и не проявиться, несмотря на систематичность занятий. Такая задержка в росте результатов определяется как «скоростной барьер». Причина этого явления кроется в образовании достаточно устойчивых условно-рефлекторных связей между техникой упражнения и проявляющимися при этом усилиями.

Чтобы этого не случилось, необходимо включать в занятия упражнения, в которых быстрота проявляется в вариативных условиях, и использовать следующие методические подходы и приемы.

1. Облегчение внешних условий и использование дополнительных сил, ускоряющих движение.

2. Использование эффекта «ускоряющего последствия» и варьирование отягощений.
3. Лидирование и сенсорная активизация скоростных проявлений.

УДК: 615.825.4

Напалкова Т.В.¹, Савиных З.А.²

¹ старш. преп. ЗНТУ

² студ. гр. КНТ-414 ЗНТУ

ВЛИЯНИЕ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ НА ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ ЖИЗНИ

Недостаток физической активности (гиподинамия) - оборотная сторона научно-технического прогресса - характерная черта нашего времени. Научкой доказано, что долголетие и высокая трудоспособность невозможны без активного двигательного режима. Движение - основа жизни.

Для нормального функционирования человеческого организма и сохранения здоровья необходима определенная «доза» двигательной активности. «Двигательная активность принадлежит к числу основных факторов, определяющих уровень обменных процессов организма и состояние его костной, мышечной и сердечнососудистой систем», - писал академик В.В. Парин. Чем интенсивнее двигательная деятельность в границах оптимальной зоны, тем полнее реализуется генетическая программа, и увеличиваются энергетический потенциал, функциональные ресурсы организма и продолжительность жизни. Большое значение имеет также повышение устойчивости организма к действию неблагоприятных факторов внешней среды: стрессовых ситуаций, высоких и низких температур, радиации, травм, гипоксии. В результате повышения неспецифического иммунитета повышается и устойчивость к простудным заболеваниям. Однако использование предельных тренировочных нагрузок, необходимых в большом спорте для достижения предела спортивной формы, нередко приводит к противоположному эффекту - угнетению иммунитета и повышению восприимчивости к инфекционным заболеваниям.

Физическая культура является основным средством, задерживающим возрастное ухудшение физических качеств и снижение адаптационных способностей организма в целом и сердечнососудистой системы в частности, неизбежных в процессе инволюции. Возрастные изменения отражаются как на деятельности сердца, так и на состоянии периферических сосудов.

Адекватная физическая тренировка, занятия оздоровительной физической культурой, способны в значительной степени приостановить возрастные изменения различных функций. В любом возрасте с помощью тренировки можно повысить аэробные возможности и уровень выносливости - показатели биологического возраста организма и его жизнеспособности. Повышение физической работоспособности сопровождается профилактическим эффектом в отношении факторов риска сердечнососудистых заболеваний: снижением веса тела и жировой массы, содержания холестерина в крови, снижением артериального давления и частоты сердечных сокращений. Кроме того, регулярная физическая тренировка позволяет в значительной степени затормозить развитие возрастных инволюционных изменений физиологических функций, а также дегенеративных изменений различных органов и систем. Не является исключением и костно-мышечная система. Выполнение физических упражнений положительно влияет на все звенья двигательного аппарата, препятствуя развитию дегенеративных изменений связанных с возрастом и гиподинамией. Повышается минерализация костной ткани и содержание кальция в организме, что препятствует развитию остеопороза. Увеличивается приток лимфы к суставным хрящам и межпозвонковым дискам, что является лучшим средством профилактики артроза и остеохондроза.

Одними из популярных упражнений, рекомендованных для профилактики, оздоровления являются бег, ходьба, плавание. Необходимо также добавить, что данные упражнения не будут эффективными, если они выполняются, время от времени, по воле случая, ведь одним из основных требований подобных упражнений является их цикличность, систематичность. Также трудно ожидать большого эффекта без «дополнительных» мер: правильного питания, закаливания, здорового образа жизни.

Статистика исследований и наблюдений свидетельствует о неоспоримом положительном влиянии занятий оздоровительной физической культурой на организм человека.

УДК: 796

Путров С.Ю.¹, Жиров И.С.²

¹ асист. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-134 ЗНТУ

ВПЛИВ СПОРТУ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Фізична культура і спорт не тільки є засобом зміцнення здоров'я студента, його фізичного вдосконалення, однією з форм проведення

дозвілля, засобом підвищення соціальної активності, але і істотно впливають на інші сторони людського життя: на трудову діяльність, моральні та інтелектуальні якості; на процес самопізнання і самовдосконалення, на формування волі.

Сам процес регулярних цілеспрямованих занять фізичною культурою або спортивним тренуванням передбачає виховання не тільки певних умінь і навичок, фізичних якостей, але і психічних якостей, рис і властивостей особистості студента. У процесі фізичного виховання формування психічних властивостей студента відбувається шляхом моделювання життєвих ситуацій, «програти» які можна за допомогою фізичних вправ, спортивних і особливо ігрових моментів.

Цілком очевидно, що, займаючись спортом, людина в першу чергу вдосконалює і зміцнює свій організм, своє тіло, свою здатність керувати рухами і руховими діями. Це дуже важливо. Ще в 1927 році, в першій вітчизняній монографії, присвяченій психології фізичної культури, професор О.П. Нечаєв писав: «Пора, нарешті, визнати, що не можна говорити про повне виховання там, де відсутнє виховання рухів. Спритність, витривалість і наполегливість, в даному разі, можуть бути названі м'язовими чеснотами, а стомлюваність, апатія, примхливе настрої, нудьга, занепокоєння, неуважність і невірноваженість - м'язовими пороками».

Спорт, поза всяким сумнівом - одне з головних засобів виховання рухів, вдосконалення їх тонкої і точної координації, розвитку необхідних людині рухових фізичних якостей. Але не тільки. В процесі занять спортом загартовується його воля, характер, вдосконалюється вміння управляти собою, швидко і правильно орієнтуватися в різноманітних складних ситуаціях, своєчасно приймати рішення, розумно ризикувати або утримуватися від ризику. Спортсмен тренується поруч з товаришами, змагається з суперниками і обов'язково збагачується досвідом людського спілкування, вчиться розуміти інших.

Як, завдяки чому приходять до людей сміливість, сила, швидкість і обачність, вміння не здаватися і радіти перемозі інших - все ті кращі вольові і фізичні якості, якими спорт вінчає пропорційно, звичайно, особистого внеску кожного, хто до нього долучається? І нехай ми знаємо, що роль спорту у вихованні «нової людини, гармонійно поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконалість» велика і багатозначна, не зайве навести тут висловлювання тих, хто цілком присвятив себе цій діяльності і домогся відомих результатів, особистих і громадських.

«Для мене спорт - це радість, гра сили, досконалість людських достоїнств, швидка реакція, кмітливість, фантазія, несподіванки і відкриття», - заявляє визнаний в минулому фігурист і широко відомий нині світу тренер Станіслав Жук.

Постійне свідоме подолання труднощів, пов'язаних з регулярними заняттями фізичною культурою і спортом (наприклад, боротьба з наростаючим стомленням, відчуттями болю) виховують волю, впевненість, здатність комфортно почувати себе в колективі.

В процесі занять спортом загартовується воля, характер, вдосконалюється вміння управляти собою, швидко і правильно орієнтуватися в різноманітних складних ситуаціях, своєчасно приймати рішення, розумно ризикувати або утримуватися від ризику. У будь-якому виді спорту змагання проводяться за жорсткими правилами, які обумовлюють не тільки сам хід змагальної боротьби, а й підготовку до неї. Правила визначають психологічну настройку спортсмена. Вони вимагають від нього в кожному виді спорту конкретних проявів фізичних якостей, вольових зусиль, певних властивостей мислення, допустимого рівня емоційного збудження. Необхідність неодноразової прояви властивостей і якостей неминуче призводить до їх розвитку. Він працює над розвитком сили, швидкості, витривалості, гнучкості, над технікою виконання вправ. Спортсмен формує вміння діяти в повну силу, коли не хочеться, коли втомився. Він вчиться управляти настроєм, справлятися з надмірним хвилюванням, викликати в собі стан піднесеності, натхнення, тобто опановує умінням самоврядування, самоконтролю емоціями, тренує свою волю. Все це він робить свідомо, щоб досягти кращого результату в змаганнях. Таким чином, вдосконалюючись в спорті, людина вдосконалюється всебічно. А це, до речі, потрібно не тільки спорту.

Багато наївно вважають, що в спорті самовдосконалення стосується лише фізичного розвитку. Мовляв, «сила є - розуму не треба». Оманливе судження. Подібний аргумент не раз ставив в глухий кут тих, хто дійсно «силушкою» не ображений. Сьогодні навіть найпалкіші прихильники цієї крилатої фрази остерігаються застосувати розхожу формулу. Зіставна вона, скажімо, до тенісу? Однією силою, швидкістю, витривалістю, вмінням подавати м'яч і бити його з відскоку, з льоту, з полу льоту перемоги в тенісі досягнеш. Треба думати, і вирішувати, вміти розгадати наміри суперника, його тактику, необхідно маскувати задумки, нав'язувати свою гру. Так і у футболі, хокеї, волейболі, баскетболі та хіба мало де і коли!

Тому в нашому вузі приділяється велика увага розвитку таких видів спорту як: настільний теніс, волейбол, баскетбол, спортивна аеробіка,

лижні гонки, стрільба кульова, пауерліфтинг, бокс, легка атлетика. При занятті якими кожен студент при бажанні може досягти не тільки високого спортивного рівня, а й розвинути в собі вольові і моральні якості. Студент тренується поруч з товаришами, змагається з суперниками і, отже, збагачується досвідом людського спілкування, вчиться розуміти інших.

Психологи спорту визначили вольові якості, які необхідні спортсменам для подолання виникаючих в процесі їх діяльності перешкод – це цілеспрямованість і наполегливість, рішучість і сміливість, ініціативність і самостійність, витримка і самовладання. Однак ці якості необхідні не тільки спортсмену, а й кожній людині для досягнення певних цілей в житті.

Цілеспрямованість - прояв волі, що характеризується ясністю цілей і завдань, плановірність діяльності та конкретних дій, зосередженістю дій, думок і почуттів на непохитному русі до поставленої мети. Людину цілеспрямованого відрізняє вміння направляти свою діяльність, виходячи з головного, найбільш важливого мотиву. Розвиваючи це вольове якість при занятті спортом, студент використовує його і в своїй професійній підготовці, коли потрібно плановірність занять, зосередженість на лекціях, тобто рух до наміченої мети, яка полягає в отриманні якісної освіти за обраною спеціальністю.

Рішучість і сміливість – прояв волі, що характеризується своєчасністю і обдуманістю дій, їх реалізації на практиці, відсутністю боязні взяти відповідальність за рішення і його виконання навіть в умовах ризику і небезпеки.

Ініціативність і самостійність - прояв волі, що характеризується особистою творчістю і швидкістю мислення в діях, спрямованих на досягнення мети, стійкістю по відношенню до вселяє впливом інших людей і їх дій.

Ці вольові якості, що розвиваються при занятті фізичною культурою або спортом в студентські роки, безсумнівно, стануть в нагоді в майбутньому. Багато випускників нашого ВНЗ займають відповідальні посади, що вимагає прийняття відповідальності за свої дії і рішення, вміння працювати в колективі, бути емоційно стійким людиною. Таким чином, було б неправильним зводити використання фізичної культури і спорту у ВНЗ тільки як засобу підтримки здоров'я студента, підвищення рівня його окремих фізичних якостей. Вплив такої підготовки набагато багатогранніше, оскільки в процесі її ненав'язливо, природно відбувається виховання і самовиховання цілого ряду необхідних студенту в житті психічних якостей, рис і властивостей особистості.

Фізична культура і спорт є не тільки ефективним засобом фізичного розвитку студента, зміцнення і охорони його здоров'я, сферою спілкування і прояви соціальної активності, але, без сумніву, впливають на авторитет, трудову діяльність, на структуру ціннісних орієнтацій і допомагають виховати хорошого фахівця, товариського і цілеспрямованого людини.

УДК: 796

Рімар Ю.І.¹, Макрієва К.М.²

¹ канд. наук. фіз. вих. та спорту, доц. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-514 ЗНТУ

ІНТЕРЕС СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ У ВНЗ

Проблема збереження і зміцнення здоров'я підростаючого покоління була і залишається однією з найважливіших проблем людського суспільства. Студентство, особливо на початковому етапі навчання, є найбільш вразливою частиною молоді, тому що стикається з низкою труднощів, пов'язаних зі збільшенням навчального навантаження, невисокою руховою активністю, відносною свободою студентського життя. У зв'язку з цим величезну роль грає вивчення мотивів, інтересів і потреб сучасної молоді в заняттях фізичними вправами.

Оздоровчі мотиви. Найбільш сильною мотивацією молоді до занять фізичними вправами є можливість зміцнення свого здоров'я та профілактика захворювань.

Змагально-конкурентні мотиви. Даний вид мотивації ґрунтується на прагненні людини поліпшити власні спортивні досягнення. Вся історія людства, процес еволюції будувалися на душі суперництва, на змагальному душі взаємин.

Естетичні мотиви. Мотивація студентів до занять фізичними вправами полягає в поліпшенні зовнішнього вигляду і враження, виробленого на оточуючих.

Комунікативні мотиви. Заняття фізичними вправами з групою сподвижників, наприклад, в клубах за інтересами (оздоровчий біг, туризм, велоспорт, спортивні ігри тощо), є однією із значних мотивацій до відвідування спортивних споруд.

Пізнавально-розвиваючі мотиви. Дана мотивація тісно пов'язана з прагненням людини пізнати свій організм, свої можливості.

Творчі мотиви. Заняття фізичною культурою і спортом дають необмежені можливості для розвитку і виховання в учнів творчої особистості.

Професійно-орієнтовані мотиви. Група даної мотивації пов'язана з розвитком занять фізичною культурою, орієнтованих на професійно важливі якості студентів різних спеціальностей, для підвищення рівня їх підготовки до майбутньої трудової діяльності.

Адміністративні мотиви. Заняття фізичною культурою є обов'язковими в вищих навчальних закладах України.

Заняття фізичними вправами позитивно впливають на психічний стан підростаючої молоді: набуття впевненості в собі.

Виховні мотиви. Заняття фізичною культурою і спортом розвивають в особистості навички самопідготовки і самоконтролю. Систематичні заняття фізичними вправами сприяють розвитку морально-вольових якостей, а також вихованню патріотизму і громадянськості.

Статусні мотиви. Завдяки розвитку фізичних якостей у підростаючого покоління збільшується їх життєстійкість.

Культурологічні мотиви. Дана мотивація купується у підростаючого покоління з впливом, що надаються засобами масової інформації, суспільством, соціальними інститутами, у формуванні в особистості потреби в заняттях фізичними вправами. Вона характеризується впливом на особистість культурного середовища, законів соціуму і законами «групи».

УДК: 796

Ремешевський О.В.¹, Холод Я.В.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Г-315 ЗНТУ

ВИТРИВАЛІСТЬ, ФІЗИЧНА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ І ЗДОРОВ'Я

Фізична витривалість як рухова якість людини - це її здатність долати втому у процесі рухової діяльності. Фізична витривалість має велике значення для життєдіяльності людини, бо дозволяє: тривалий час підтримувати високий рівень інтенсивності рухової діяльності; виконувати значний обсяг роботи; швидко відновлювати сили після навантажень.

Зниження ефективності виконання роботи, а з часом і повне її припинення пояснюється тим, що в організмі накопичується втома. Втомою називають тимчасове зниження оперативної працездатності, що

викликане інтенсивною або тривалою роботою. Вона розвивається поступово і має три фази:

- а) фаза початкової;
- б) фаза компенсованої втоми;
- в) фаза декомпенсованої втоми.

У залежності від специфіки видів діяльності розрізняють чотири основні типи втоми: розумова, емоційна, сенсорна, фізична.

Витривалість до фізичної роботи має важливе значення в життєдіяльності людини. Вона дозволяє:

- виконувати значний обсяг рухової діяльності;
- тривалий час підтримувати високий рівень інтенсивності рухової діяльності;
- швидко відновлювати сили після значних навантажень.

У залежності від об'єму м'язових груп, що беруть участь у роботі, умовно розрізняють три види фізичної втоми:

- локальна (коли активно функціонує 1/3 загальної кількості м'язових груп, напр., багаторазове повторення рухів руками);
- регіональна (коли активно функціонує від 1/3 до 2/3 м'язових груп, напр., у багаторазовому згинанні і розгинанні тулуба в положенні сидячи);
- тотальна (коли в роботі активно бере участь 2/3 усіх м'язових груп, напр., біг на лижах, веслування тощо).

Витривалість як фізичну якість поділяють на загальну і спеціальну. Загальна витривалість – це сукупність функціональних можливостей організму, що обумовлюють здатність людини тривалий час виконувати будь-яку роботу без зниження її ефективності.

Покращення рівня розвитку загальної витривалості служить передумовою ефективного розвитку різних видів специфічної витривалості, таких як:

- швидкісна витривалість (здатність людини якомога довше виконувати м'язову роботу з біля граничною та граничною для себе інтенсивністю);
- силова витривалість (здатність людини якомога продуктивніше для конкретних умов спортивної або іншої рухової діяльності, долати помірний зовнішній опір);
- координаційно-рухова витривалість - це витривалість, яка проявляється в руховій діяльності з підвищеними вимогами до координаційних здібностей.

При недостатній тренуваності на тлі втоми знижується активність основних (необхідних) м'язових груп і підвищується активність м'язів, які

не повинні брати участі у виконанні даної рухової дії. Це призводить до зниження ефективності рухів, збільшення енерговитрат, поглиблення втоми і, як наслідок, погіршення стану здоров'я.

УДК: 796.015

Сокол Л.Г.¹, Зайцева А.А.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. МТУ-235 ЗНТУ

САМОСТІЙНІ ЗАНЯТТЯ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Залучення студентської молоді до фізичної культури - важливий доданок у формуванні здорового способу життя. Поряд з широким розвитком і подальшим вдосконаленням організованих форм занять фізичною культурою, вирішальне значення мають самостійні заняття фізичними вправами. Сучасні складні умови життя диктують більш високі вимоги до біологічних і соціальних можливостей людини.

Систематичне, відповідне статі, віку і стану здоров'я, використання фізичних навантажень - один з обов'язкових факторів здорового режиму життя. Фізичні навантаження представляють собою поєднання різноманітних рухових дій, виконуваних у повсякденному житті, а також організованих чи самостійних занять фізичною культурою і спортом, об'єднаних терміном «рухова активність». У великій кількості людей, що займаються розумовою діяльністю, спостерігається обмеження рухової активності.

Конкретні напрямки та організаційні форми використання самостійних занять залежать від статі, віку, стану здоров'я, рівня фізичної і спортивної підготовленості що займаються. Можна виділити гігієнічне, оздоровчо-рекреативне (рекреація – відновлення), загально-підготовче, спортивне, професійно-прикладне і лікувальне спрямування. Форми самостійних занять фізичними вправами і спортом визначаються їх цілями і завданнями. Існує три форми самостійних занять: ранкова гігієнічна гімнастика, вправи протягом дня, самостійні тренувальні заняття.

Самостійні тренувальні заняття можна проводити індивідуально або в групі з 3–5 чоловік і більше. Групова тренування більш ефективна, ніж індивідуальна. Займатися рекомендується 2–7 разів на тиждень по 1–1,5 ч. Займатися менше 2 разів на тиждень недоцільно, оскільки це не сприяє підвищенню рівня тренуваності організму. Кращий час для тренувань -

друга половина дня, через 2–3 години після обіду. Можна тренуватися і в інший час, але не раніше ніж через 2 години після прийому їжі і не пізніше ніж за годину до прийому їжі або до відходу до сну. Не рекомендується тренуватися вранці відразу після сну натщесерце (у цей час необхідно виконувати гігієнічну гімнастику). Тренувальні заняття повинні носити комплексний характер, тобто сприяти розвитку всього безлічі фізичних якостей, а також зміцнювати здоров'я і підвищувати загальну працездатність організму. Спеціалізований характер занять, тобто заняття обраним видом спорту, допускається тільки для кваліфікованих спортсменів.

Найбільш доступними і корисними засобами фізичного тренування є ходьба і біг на відкритому повітрі в умовах лісопарку. Ходьба покращує обмін речовин в організмі і активізує діяльність серцево-судинної, дихальної та інших систем організму. Біг – найбільш ефективний засіб зміцнення здоров'я і підвищення рівня фізичної тренуваності, а так само зміцнення серцево-судинної системи. Їзда на велосипеді, завдяки постійно мінливих зовнішніх умов, є емоційним видом фізичних вправ, сприятливо впливає на нервову систему. Ритмічне обертання педалей збільшує і одночасно полегшує приплив крові до серця, що зміцнює серцевий м'яз і розвиває легені.

Особливості жіночого організму повинні строго враховуватися в організацію, зміст, методiku проведення самостійних занять. Рекомендується остерігатися різких струсів, миттєвих напруг і зусиль, наприклад, при заняттях стрибками і у вправах з обтяженням. Корисні вправи, в положенні сидячи, і лежачи на спині з підніманням, відведенням, приведенням і круговими рухами ніг, з підніманням ніг і тазу до положення «берізка», різного роду присідання.

При виконанні вправ на силу і швидкість рухів слід більш поступово збільшувати тренувальне навантаження, більш плавно доводити її до оптимальних меж, ніж при заняттях чоловіків.

Перш ніж почати самостійні заняття фізичними вправами, які подальші стан свого здоров'я, фізичного розвитку і визначите рівень фізичної підготовленості.

Тренування обов'язково починайте з розминки, а по завершенні використовуйте відновлювальні процедури (масаж, теплий душ, ванна, сауна).

Намагайтеся дотримуватися фізіологічні принципи тренування: поступове збільшення труднощі вправ, обсягу й інтенсивності фізичних навантажень, правильне чергування навантажень і відпочинку між

вправами з урахуванням вашої тренованості та можливістю переносити навантаження.

Фізичні навантаження повинні відповідати вашим можливостям, тому їх складність підвищуйте поступово, контролюючи реакцію організму на них.

УДК: 796.015.86

Терьохіна О.Л.¹, Огородник Є.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. Т-314 ЗНТУ

ДОПІНГ У СПОРТІ ТА В ЖИТТІ СПОРТСМЕНА

У сучасному світі рік від року зростає значення спортивних перемог на найбільших міжнародних турнірах. У політичному аспекті вони підвищують національний престиж і демонструють міць держави. Перемоги покращують і матеріальне становище самих спортсменів: високі гонорари і соціальні пільги сприяють успішній адаптації до суспільства після завершення спортивної кар'єри. Переможці стають національними героями, і чим більш успішний спортсмен, тим частіше перемога на великих змаганнях стає сенсом його життєвих прагнень. Тому найчастіше спортсмени готові використовувати будь-які засоби, які допомагають досягати перемог, в тому числі і на межі принципів чесної гри (Fair play). І зовсім не випадково в центрі проблематики спорту вищих досягнень стоїть питання про застосування спортсменами спеціальних речовин і методів, які називаються допінгом.

Допінги – це лікарські препарати, які застосовуються спортсменами для штучного, примусового підвищення працездатності в період навчально–тренувального процесу і змагальної діяльності.

Історики вважають, що використання допінгу під час олімпійських ігор почалося з самого дня заснування змагань в 776 р. до н.е. Учасники ігор приймали галюциногенні і безбездіяльні екстракти з грибів, різних трав і вина. Сьогодні ці препарати були б заборонені, проте в давнину, і навіть після відродження Олімпійських ігор в 1896 р. атлетам заборонялося використовувати зілля, які допомогли б їм перемогти. На час перших сучасних Олімпійських ігор в 1896 році спортсмени володіли широким арсеналом засобів фармакологічної підтримки, від кофеїну до стрихніну (який є потужним стимулятором в околосмертельних дозах).

Класи заборонених речовин і заборонені методи:

– стимулятори;

- наркотики (наркотичні анальгетики);
- анаболічні стероїди та інші гормональні анаболізуючі кошти;
- допінгові методи (різні маніпуляції з кров'ю та сечею);
- фармакологічні засоби обмеженого використання;
- алкоголь;
- діуретики;
- кортикостероїди.

Зростання масштабів використання спеціальних речовин, скандали навколо результатів допінг-тестів безлічі знаменитих спортсменів задають загальний характер боротьби навколо допінгу. У ситуації, що склалася, спортсмен змушений шукати компроміс: з одного боку, він усвідомлює аморальність застосування допінгу, побоюється його наслідків психофізіологічного, психоемоційного і юридично-правового характеру, з іншого – прагне продовжити спортивну кар'єру, що вельми важко, а іноді і неможливо без застосування заборонених методів і препаратів, без допомоги штучної стимуляції.

Багато хто вважає, що спортивні змагання, в тому числі Олімпійські ігри, все більше перетворюються в змагання фармацевтів: одні шукають шляхи виявлення допінгу, інші змагаються в створенні нових препаратів і розробці схеми їх застосування, що дозволяє отримати високий спортивний результат і приховати кошти його досягнення.

УДК: 796.015.572:371.8-055.2

Черненко А.Е.¹, Драганча Е.В.²

¹ старш. преп. ЗНТУ

² студ. гр. Т-413 ЗНТУ

ДИНАМИКА ИЗМЕНЕНИЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ СТУДЕНТОК ЗАНИМАЮЩИХСЯ ФИТБОЛ–АЭРОБИКОЙ

В современной системе физического воспитания студентов назрела необходимость проведения занятий, опираясь на возможности и склонности занимающихся. Разнообразие занятий, которые проводятся в вузах, во многих случаях предопределяет заинтересованность и желание студентов заниматься физическими упражнениями вообще и аэробикой в частности.

Наиболее распространенными видами оздоровительной аэробики, которые проводятся со студентами, являются базовая аэробика, степ-аэробика. К сожалению, в большинстве вузов практически не проводятся занятия фитбол-аэробикой. В связи с этим нам было интересно проанализировать

зировать изменения физической подготовленности студенток под воздействием занятий именно фитбол-аэробикой.

Необходимость изучения научных основ влияния занятий фитбол-аэробикой со студентками на уровень их физической подготовленности, а также планирование оздоровительно-тренировочного процесса послужили основанием для проведения нашего исследования.

Исследование проводилось в группах спортивно-педагогического совершенствования (СПС) (аэробика) факультета физического воспитания Запорожского национального университета. В исследовании принимали участие девушки, которые регулярно посещали занятие по аэробике (2 раза в неделю, длительность каждого занятия составляла 2 академических часа). Было обследовано 31 человек. Девушки занимались фитбол-аэробикой.

Все девушки после проведения медицинского обследования были отнесены по состоянию здоровья к основной медицинской группе.

Для определения уровня физической подготовленности мы использовали тесты, которые предложены В.А. Романенко (2005 г.). Тестирование для определения уровня физической подготовленности девушек, занимающихся фитбол-аэробикой, проводилось трижды в течение учебного года (в сентябре, декабре, мае).

Занятия фитбол-аэробикой проводились по разработанной нами программе, которая базировалась на основных дидактических принципах теории и методики физического воспитания. Всего в течение учебного года было проведено 64 занятия фитбол-аэробикой.

Наибольший относительный прирост результатов 57,98 % нами зафиксирован в тесте, характеризующем развитие функции равновесия (проба Ромберга), не менее значимый прирост результатов 57,20 % нами зафиксирован в тесте, характеризующем силу развития мышц спины. Немного меньший относительный прирост мы наблюдали в результатах теста «Наклон, стоя на гимнастической скамейке» и составляет 21,17 %. В тесте «Поднимание туловища из положения лежа на спине» прирост результатов составил 15,00 %. На наш взгляд, значительные приросты именно при выполнении этих тестовых упражнений связано с тем, что при выполнении упражнений сидя и лежа на фитболе необходимо сохранять равновесие, что, в свою очередь, требует максимального напряжения и мышечного контроля. Значительное улучшение показателей, характеризующих гибкость, можно объяснить тем, что в заключительной части большое внимание уделялось упражнениям на растягивание в исходных положениях сидя и лежа на фитболе, что способствовало хорошему вытяжению и расслаблению мышечно-связочного аппарата, особенно позво-

ночного столба. Такой подбор упражнений существенно отличается от общепринятых методик проведения заключительной части. Укреплению мышц брюшного пресса уделялось внимание не только в основной части урока (силовой блок), но и при выполнении других упражнений (сохранение правильного положения и равновесия), что не могло не сказаться на укреплении мышц брюшного пресса.

В результатах остальных тестовых упражнениях нами зафиксированы незначительные относительные приросты: «Сгибание и разгибание рук в упоре лежа» – 10,27 %; «Прыжок в длину» – 8,33 %; «Прыжок в высоту» – 6,01 %. Наименьший относительный прирост результатов нами зафиксирован в тесте «Челночный бег 4*9 м» – 5,19 %.

Таким образом, мы можем констатировать, что занятия фитбол – аэробикой улучшают показатели уровня развития физических качеств девушек-студенток.

УДК: 796.015.86

Шеховцова К.В.¹, Барзикіна І.Ю.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ФЕУ-412 ЗНТУ

МЕТОДИ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ

Одним з основних завдань, що вирішується в процесі фізичного виховання, є забезпечення оптимального розвитку фізичних якостей, притаманних людині. Фізичними якостями прийнято називати вроджені, завдяки яким можлива фізична активність людини, що одержує свій повний прояв в доцільною рухової діяльності. До основних фізичних якостей відносять м'язову силу, швидкість, витривалість, гнучкість і спритність. Ми ж розглянемо деякі з них.

Для розвитку рухових здібностей необхідно створювати певні умови діяльності, використовуючи відповідні фізичні вправи на швидкість, на силу і т.д. Однак ефект тренування цих здібностей залежить, крім того, від індивідуальної норми реакції на зовнішні навантаження.

Сила – це здатність людини здійснювати дії з певними м'язовими напруженнями. Для більшості видів спорту це одне з найважливіших фізичних якостей. Сила, будучи один з компонентів структури фізичних здібностей, визначає працездатність спортсмена.

Швидкість – це здатність людини здійснювати дії в мінімальних для даних умов відрізків часу. Швидкість залежить: від рухливості нервових процесів, вольових зусиль, швидкість хімічних реакцій в м'язах, сили і еластичності м'язів, досконалість спортивної техніці.

Витривалість. У спорті, як правило, витривалість – це здатність тривалий час виконувати глобальну м'язову роботу переважно (часом виключно) аеробного характеру.

Гнучкість (рухливість суглобів) – це властивість тілесних структур (м'язові і сполучні) пружно розтягуватися, що визначає межі амплітуди рухових ланок тіла.

Засобами розвитку сили м'язів стають різні нескладні за структурою загально-силові вправи, серед яких можна виділити три основні види:

- метод максимальних зусиль (вправи виконуються із застосуванням граничних або біля граничних обтяжень до 90 % від максимально можливого; в серії виконується 1–3 повторень, за одне заняття виконується 5–6 серій, відпочинок між серіями 4–8 хвилин);

- метод повторних зусиль (або метод "вщерт") (вправи виконуються з обтяженням до 70 % від максимально можливого, які виконуються серіями до 12 повторень, в одному занятті виконується від 3 до 6 серій, відпочинок між серіями від 2 до 4 хвилин);

- метод динамічних зусиль (вправи виконуються з обтяженням до 30 % від максимально можливого, в серії виконується до 25 повторень, кількість серій за однією заняття від 3 до 6. Відпочинок між серіями від 2 до 4 хвилин).

Для цілеспрямованого розвитку швидкості простої рухової реакції з великою ефективністю використовуються різні методи:

- метод багаторазового повторення швидкісних вправ з граничною інтенсивністю, (в серії виконується 3–6 повторень, за одне заняття виконуються 2 серії. Якщо в повторних спробах швидкість знижується, то робота над розвитком швидкості закінчується, тому що при цьому починає розвиватися витривалість, а не швидкість);

- ігровий метод (дає можливість комплексного розвитку швидкісних якостей, оскільки має місце вплив на швидкість рухової реакції, на швидкість рухів та інші дії, пов'язані з оперативним мисленням. Властивий ігор високий емоційний фон і колективні взаємодії сприяють прояву швидкісних можливостей).

Для розвитку витривалості застосовуються різні методи.

- рівномірний безперервний метод (дає можливість розвитку аеробних здібностей організму. Тут застосовуються вправи циклічного характеру (біг, ходьба), що виконуються з рівномірною швидкістю малої і середньої інтенсивності);

- змінний безперервний метод (полягає в безперервному русі, але зі зміною швидкості на окремих ділянках руху);

- інтервальний метод (дозоване повторне виконання вправ невеликої інтенсивності і тривалості із суворо певним часом відпочинку, де інтервалом відпочинку служить зазвичай ходьба).

Одним з найбільш прийнятих методів розвитку гнучкості є метод багаторазового розтягування. Цей метод заснований на властивості м'язів розтягуватися більше при багатократних повторях.

Засобами розвитку гнучкості є: повторні пружні руху, активні вільні рухи з поступовим збільшенням амплітуди, пасивні вправи, що виконуються за допомогою партнера і т.д.

Слід завжди пам'ятати, що вправи на розтяжку або з великою амплітудою руху варто робити після хорошої розминки і при цьому не повинно бути сильних больових відчуттів.

Від інших якостей особистості фізичні якості відрізняються тим, що можуть проявлятися тільки при вирішенні рухових завдань через рухові дії.

Рухові дії, що використовуються для вирішення рухового завдання, кожним індивідом можуть виконуватися по-різному. У одних відзначається більш високий темп виконання, у інших – більш висока точність відтворення параметрів руху тощо.

Під фізичними здібностями розуміють відносно стійкі, вроджені та набуті функціональні можливості органів і структур організму, взаємодія яких обумовлює ефективність виконання рухових дій.

Реалізація фізичних здібностей в рухових діях виражає характер і рівень розвитку функціональних можливостей окремих органів і структур організму. Розвиток фізичних здібностей відбувається під дією двох основних факторів: спадкової програми індивідуального розвитку організму і соціально-екологічної його адаптації (пристосування до зовнішніх впливів). В силу цього під процесом розвитку фізичних здібностей розуміють єдність спадкового і педагогічно направляється зміни функціональних можливостей органів і структур організму.

УДК: 796.015.86

Щербій С.А.¹, Савельєва А.С.²

¹ старш. викл. ЗНТУ

² студ. гр. ГП–414 ЗНТУ

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО ДОТРИМАННЯ ГІГІЄНИЧНИХ ВИМОГ ДО СПОРТИВНОГО ОДЯГУ

Обов'язковою вимогою до занять з фізичної культури є наявність спортивного одягу та взуття. Важливість цієї вимоги обумовлена рядом функцій, виконуваних спортивною екіпіровкою. По-перше, забезпеченням сприятливих умов функціонування організму при інтенсивних заняттях фізичними вправами і спортом у різних метеорологічних умовах. Невиконання даної вимоги, може бути причинами виникнення теплового удару і переохолодження внаслідок порушення теплової рівноваги організму, захворювань шкіри внаслідок порушення функції потових залоз. По-друге, забезпеченням якості навчально-тренувального процесу з урахуванням специфічних особливостей виду спорту та правил змагань за рахунок особливостей конструкції одягу та взуття. По-третє,

забезпеченням ефективного захисту від травм та механічних пошкоджень. У зв'язку зі значимістю спортивного одягу та взуття на тренувальному занятті особлива роль при підготовці до занять фізичною культурою повинна приділятися підбору комплекту спортивної форми та догляду за нею після заняття.

Сучасний викладач повинен володіти здатністю реалізовувати здоров'язбережувальне навчання, в тому числі і в рамках гігієни спортивного одягу та взуття. Однак, здійснення такої діяльності можливо тільки за умови особистого дотримання всіх санітарно-гігієнічних вимог до спортивної форми. Тому вивчення ставлення учнівської молоді до дотримання гігієнічних вимог до спортивного одягу стало метою нашого дослідження.

Дослідження виконано на 63 студентах Запорізького національного технічного університету. Ставлення до дотримання гігієнічних вимог до спортивного одягу та взуття вивчалось за допомогою анкетування. Анкета складалася з 17 питань відкритого та закритого характеру, які відображали ставлення респондентів до підбору одягу та взуття для занять фізичною культурою, з'ясовували виконання учнями правил та вимог до зберігання, догляду за спортивним одягом, виконанням гігієнічних процедур після занять фізичною культурою.

Встановлено, що в минулому 51 % студентів займалися спортом. В даний час займаються спортом 21 % респондентів. 29 % опитаних не мали досвіду занять спортом. Тривалість занять спортом склала від 1 року до 10 років. Загальновідомим фактом є постулат, що займатися фізичною культурою і спортом необхідно в спортивному одязі та взутті, з чим погодилися 68 % респондентів. У свою чергу, 33 % студентів вважають, що спеціальний одяг необхідний тільки для серйозних занять спортом, для занять фізичною культурою підійде будь-який зручний одяг спортивного стилю. 2 % респондентів впевнені, що займатися фізичною культурою можна в повсякденному одязі та взутті.

Аналізуючи свої дії з підбору спортивної форми до занять фізичною культурою, 89 % студентів стверджують, підбирають спеціальний одяг, призначений для занять фізичною культурою та спортом. 6,3 % респондентів зізнаються, що форму спеціально не підбирають, а беруть «перше, що попадається під руку». У свою чергу 2 % студентів займаються в тому, в чому відвідують теоретичні заняття у ВНЗ. При вивченні обізнаності студентської молоді про правила підбору спортивного одягу та взуття для занять фізкультурою аналіз анкет показав, переважання в досліджуваній групі осіб, вибирають одяг для занять фізичною культурою за принципом «зручності» (87 %), не загострюючи увагу на якісних показниках матеріалів та специфіку використання розроблених комплектів. Відзначено, що лише 12 % студентів вважають свій одяг сучасним, технологічним та функціональним. Необхідно зазначити, що більшість студентів не звертають уваги на естетичність спортивного одягу, 56 % респондентів не

змінили б ставлення до занять фізичною культурою при наявності у них такого одягу.

У особистій гігієні важливу роль відіграє чистота одягу, що припускає під собою регулярну прання речей і правильний догляд під час їх носіння. Порушення умов гігієнічної обробки спортивної форми та умов її зберігання може чинити негативний вплив на стан здоров'я, викликаючи свербіння шкіри. Встановлено, що не всі студенти виконують достатню гігієнічну обробку спортивної форми. 19 % респондентів після заняття кладуть пакет з одягом в кут, що б взяти його перед наступним заняттям. 76 % студентів відповіли, що розбирають пакет зі спортивним одягом, щоб її висушити, випрати, за 5 % респондентів це роблять батьки. Одним з обов'язкових гігієнічних заходів є прання одягу, з чим погодилися 58 % респондентів, додавши, що їх цьому навчили з дитинства. Четверть опитаних студентів (44 %) регулярно, після кожного заняття пере спортивну форму, не чекаючи її забруднення. 54 % респондентів здійснюють вологий догляд за спортивною формою раз на тиждень, 15 % - не частіше разу на два тижні. Основними ознаками, за якими студенти розуміють, що спортивну форму потрібно випрати є неприємний запах (38 %) і плями бруду (2 %). При заняттях фізичними вправами шкіра забруднюється більше, ніж зазвичай, тому після занять фізичною культурою та спортом слід обов'язково приймати теплий душ. Однак лише 14 % вибіркової сукупності приймають душ відразу після заняття. Основна частка опитаних студентів (79 %) приймають душ дома ввечері, 3,1 % не приймають душ взагалі. Правильно підбирати одяг, в тому числі і для занять фізичною культурою і спортом це навик, якому потрібно навчати з дитинства. Однак 57 % студентів зізналися, що їх ніхто не вчив, як треба правильно одягатися, займаючись фізичною культурою. Більш того, 54 % респондентів вважають, що викладач з фізичної культури не приділяє увагу спортивному одягу. Тільки 19 % опитаних студентів, стверджують, що викладач нагадує про це, та проводить тематичні заходи на дану тему. Основний метод роботи викладачів з фізичної культури, в цьому напрямку вважають 87 % опитаних студентів: не допуск учнів на заняття.

Наукове видання

ТИЖДЕНЬ НАУКИ

Збірник тез доповідей щорічної
науково-практичної конференції серед студентів,
викладачів, науковців, молодих учених і аспірантів
18–22 квітня 2016 року

Том 2

Упорядник *Висоцька Н. І.*
Технічний редактор *Висоцька Н. І.*
Відповідальний за випуск *Висоцька Н. І.*
Верстання *Дяченко О. О.*

Оригінал-макет підготовлено в науково-дослідній частині
та редакційно-видавничому відділі ЗНТУ

Підписано до друку 29.08.2016. Формат 60×84 1 / 16. Ум. друк. арк. 33,13.

Тираж 20 прим. Зам. № 733.

69063, м. Запоріжжя, ЗНТУ, вул. Жуковського, 64, друкарня ЗНТУ

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2394 від 27.12.2005.